

Міністерство освіти і науки України
Національний університет біоресурсів і природокористування України
ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»
ЗО «Білоруська державна сільськогосподарська академія», Республіка Білорусь
ЗО «Поліський державний університет», Республіка Білорусь
Варшавський університет наук про життя, Польща
Словацький аграрний університет, Словацька Республіка
Мендель університет, Чеська Республіка
Індустріально-економічний коледж імені академіка Г.Г. Сейткасімова, Республіка Казахстан

**Економічна модель сучасності:
завдання, виклики, перспективи**
Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

**The modern economic model:
objectives, challenges and prospects**
The Materials of International Scientific Conference

**Экономическая модель современности:
задачи, проблемы, перспективы**
*Материалы Международной научно-практической
конференции*

**6-7 квітня 2017 року
м. Ніжин**

УДК 330.101"312"
ББК 65.01
М 34

Рекомендовано до друку вченою радою
ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»
від 27.04.2017 р. № 9

Редакц. колегія:

В.С. Лукач (науковий редактор); В.П. Кулик (заступник відповідального редактора); Н.Г. Царук;
В.П. Прадун; О.М. Столяренко; А.В. Іванько;
О.С. Сидорович; А.І. Бережняк; Н.В. Лоханько; Г.М. Македон

Учасники конференції – науково-педагогічні працівники, наукові співробітники, аспіранти на студенти: Індустріально-економічного коледжа імені академіка Г.С. Сейткасімова; УО «Белорусская государственная сельскохозяйственная академия»; УО «Полесский государственный университет»; Вроцлавського університету економіки; Академії управління при Президенті Республіки Беларусь; Банківсько-фінансової академії; Белгородського державного технологічного університету ім. В.Г. Шухова; Белорусського державного аграрного технічного університету; Белорусського державного економічного університету; Бухарського інженерно-технологічного інститута; Волгоградського державного технічного університету; ГНУ «Інститут економіки НАН Білорусі»; ГУВПО «Білорусько-Російський університет»; ГУВПО «Білорусько-Російський університет»; Інститута прогнозування і макроекономічних досліджень при Кабінеті Міністрів Республіки Узбекистан; Калужського державного університету імені К.Е. Циолковського; Маріямпольського коледжа; Університету «Нархоз»; УО «Могилевський державний університет ім. А. А. Кулешова»; ФГБНУ «Пермський науково-дослідницький інститут сільськогосподарського господарства»; ФГБОУ «Дагестанський державний університет»; ФГБОУ ВО «Уральський державний економічний університет»; Юго-Западного державного університету; Інституту овочівництва і баштанництва НААН; Білоцерківського національного аграрного університету; Дрогобицької міської ради; Вінницького торговельно-економічного інституту КНТЕУ; ВП НУБіП України «Ірпінський економічний коледж»; ВП НУБіП України «Мукачівський аграрний коледж»; Донецького національного університету імені Василя Стуса; Донецької державної сільськогосподарської дослідної станції Національної академії аграрних наук України; ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України»; Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу; Інституту стратегічних досліджень; Інституту сільськогосподарської мікробіології та агропромислового виробництва НААН; Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського; Львівського національного університету імені Івана Франка; Львівського національного університету імені Івана Франка; Київського національного університету ім. Вадима Гетьмана; Національного аерокосмічного університету ім. М. С. Жуковського «Харківський авіаційний університет»; Національного університету «Львівська політехніка»; Національного університету біоресурсів і природокористування України; Національного університету водного господарства та природокористування; Національного університету харчових технологій; Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя; Одеського національного політехнічного університету; Полтавського національного технічного університету ім. Ю.Кондратюка; Сумського державного університету; Сумського національного аграрного університету; Східноєвропейського університету економіки та менеджменту; Таврійського державного агротехнологічного університету; Тернопільського національного економічного університету; Тернопільського національного економічного університету; Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя; Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя; Університету фіскальної служби України; Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова; Харківського торговельно-економічного інституту Київського національного торговельно-економічного університету; Харківського торговельно-економічного інституту КНТЕ; Харківського торговельно-економічного інституту КНТЕУ; Центральноукраїнського національного технічного університету; Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького; Черкаської філії ПВНЗ «Європейський університет»; Чернівецького торговельно-економічного інституту КНТЕУ; Чернігівського національного технологічного університету

Економічна модель сучасності: завдання, виклики, перспективи: у 2-х ч., Ч. 1/

М 34 Зб. наук. праць / наук.ред. В.С. Лукач – Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2017. – 400с.

ISBN

У збірнику надруковані доповіді учасників Міжнародної науково-практичної конференції «Економічна модель сучасності: завдання, виклики, перспективи», висвітлено результати наукових досліджень, проведених науково-педагогічними працівниками, науковими співробітниками, аспірантами та студентами.

Тексти тез друкуються в авторській редакції. Відповідальність за інформацію, подану в науковому дослідженні, несуть автори статей.

© ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»

© автори статей

ISBN

© Видавець ПП Лисенко М.М., 2016

НАПРЯМ

***Фінансова система країни:
тенденції та перспективи
розвитку***

Oteshova Dana
student

Ahmetov T.B.
doctor PhD
NARXOZ University
Astana
Kazakhstan

ISLAMIC SECURITIES MARKET GROWTH FACTOR

Analysts and market experts expect the growth rate of the volume of the primary issues of sukuk and speed of the secondary sukuk market will remain high over the next four years. This expectation is primarily due to the growth of the volume of the Islamic finance sector and other sectors of the Islamic economy in the world.

The total amount of Islamic financial assets in the world in the total amount of assets published by the end of 2012 of US \$ 1.354 trillion. at the end of 2013 total global assets of Islamic banks has amounted to 1.7 trillion US dollars, showing an average increase in recent years in most of the key markets of the Islamic countries in the region of between 15% and 20% per year. Thompson Reuters in its last report in 2013 estimates the growth potential scope of assets of Islamic banks in the key markets of the countries of the Organization of the Islamic Conference (OIC) in the coming years, subject to the implementation of the optimal scenario to \$ 4.095 trillion the United States, amounting to about 3.3% of global banking assets . The best scenario for the Reuters news agency the opinion suggests a comprehensive regulatory support for Islamic finance development in the OIC member countries' markets, and one hundred percent penetration of Islamic banking in the banking markets in proportion to the number of the Muslim population in these countries.

Other sectors of the Islamic economy such as halal food sector standards, produced in accordance with Shariah requirements; Muslim clothing sector, allowing Muslims to observe the instructions of Islam to public activity outside the home; tourism and leisure sector, such as hotels with separate beaches for men and women; pharmaceutical sector and special cosmetics that are free of alcohol and ingredients derived from pork, also experiencing rapid growth. The number of Muslims in the world is estimated at about 1.6 billion people. This figure clearly shows how significant and attractive to the business sector is the consumption. One could argue that not all Muslims are righteous and strictly observe the regulations of Islam relating to food and clothing. But according to a study by The New Forum, held in 2012, 87% of the world's Muslims see religion as «very important aspect» and 93% Muslims keep the fast during the holy month of Ramadan. Global consumer spending on Muslim halal food standard and other products related to the Muslim way of life according to a Reuters report at the end of 2012 are estimated at 1.62 trillion US dollars and spending growth in 2018 is forecast to 2.47 trillion US dollars. Satisfying such a high demand will be difficult to implement without the infusion of appropriate investment in production. The need for producers and retail chains such investment

will inevitably lead to an increase in demand for Islamic banks and issuance of sukuk to attract long-term capital.

Growing Islamic banking sector itself will need to attract more and more long-term capital to cover the growing demand for funding by customers. Therefore, Islamic banks will also go to the sukuk market is offering investors new issues of Islamic certificates.

However, in 2013 we saw a reduction in the volume of sukuk issues. As the latest trend data and issues sukuk sukuk review presented in the report the agency Thompson Reuters «Sukuk Forecast & Perception Study 2014», for the first 9 months of 2013 the volume of primary issues of sukuk fell by 27.5% to US \$ 79 billion from the level in 109 billion US dollars over the same period of 2012. According to the report of Zawya «Sukuk Quarterly Bulletin 4Q13» for the entire 2013 volume of sukuk issues amounted to 115.485 billion US dollars, compared with the number 135 717 000 000 US dollars for 2012. Despite the drop in the volume of sukuk in 2013, Reuters report shows the growth of a positive attitude on issues of sukuk outside the traditional developed Malaysia and the GCC Islamic markets. The growth in the less developed markets of sukuk and development of new markets sukuk signals opportunities for the global sukuk market in 2014. sukuk trading sector expects new sukuk issues in a number of emerging market countries, Oman, Morocco, Azerbaijan, Libya, Tunisia, and possibly Egypt. According to Reuters the study about 70% of leading companies - organizers of issuing sukuk believe that the liquidity and trading volumes sukuk reduce the cost of manufacture between sukuk t bonds. Demand for sukuk is expected to pass sentence. Report Reuters data show expectations of reducing the gap between supply and demand for sukuk to \$ 187.4 billion in 2018 from \$ 230 billion in 2014. According to the survey Reuters demand for sukuk could double over the next 3 years, supported by strong economic growth in the countries of the MENA region and the spread of market-based instruments in emerging markets. The growth in global demand for sukuk is forecast to reach 421 billion US dollars by 2016 from the level of \$ 240 billion in 2012, according to a survey of 169 institutional investors and companies - organizers of the issues conducted by Reuters in August and September 2013, mainly in the countries GCC and Asia.

Another positive factor for the growth of sukuk Islamic Bank was that the sukuk was recognized as the official financial instrument used by banks to increase Tier I capital by banking standards Basel III. Abu Dhabi Islamic Bank (ABIB, UAE) became the first Islamic bank, to market a hybrid perpetual sukuk to meet in the amount of 1 billion US dollars of Basel III requirements on the minimum size of the first level of the bank's capital in November 2012. The bank managed to raise a record book of pre-orders for the release of more than 15 billion US dollars.

The above data and the expected forecasts of experts say optimistic about the future of the sukuk market, which implies a greater attention of all market participants to this financial instrument, both in terms of using it to attract capital and to provide services for the organization and placement of this tool.

Акулова Юлія

студентка

Литвиненко Олена

к.е.н., доцент

Харківський торговельно-економічний інститут Київського національного
торговельно-економічного університету
м. Харків
Україна

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ США

Фінансова система будь-якої країни як елемент реалізації політики держави відіграє важливу роль у структурі ринкових відносин і механізмі державного регулювання. Ефективний розвиток суспільного виробництва залежить від результативності механізму управління складовими фінансової системи, розуміння особливостей її функціонування. Саме тому дана тема є надзвичайно актуальною у наш час.

Проблемами розвитку фінансових систем різних країн світу займалися такі вчені, як: Карлін М.І., Миргородська Л.О., Федоров В.М., Юрій С.І. та інші.

На початку ХХІ ст. США залишаються наймогутнішою за економічним потенціалом і рівнем економічного розвитку країною світу. Держава є лідером у розвитку наукомістких галузей, а вченим Сполучених Штатів належать більшість наукових відкриттів останнього десятиліття в різних галузях. Технологічний відрив від інших країн-конкурентів особливо помічається у таких галузях, які визначають основні напрями науково-технічного прогресу в наш час.

Стає зрозумілим, що таких великих досягнень вони могли досягти лише за допомогою злагодженої роботи систем, відповідальних за різні галузі, особливо фінансової. Характерною особливістю фінансової системи в США є високий рівень автономності, яка полягає у тому, що кожен з рівнів державного управління самостійно проводить бюджетну та податкову політики. Ще однією ознакою формування фінансової системи США є те, що вона розвивалась й розвивається досі на основі ринкових принципів, шляхом створення власних інститутів та відповідних методів їх злагодженого функціонування. При цьому головною властивістю системи в сфері фінансів Сполучених Штатів Америки є тенденція до підвищення рівня саморегулювання, що визначається великою кількістю та надійністю фінансових інструментів. Зараз її фінансова система досягла високого ступеню розвитку та стала фундаментальною основою економіки країни та світу, що забезпечує можливість динамічного розвитку та подолання кризових явищ [2].

На жаль, незважаючи на те, що США мають таку могутню та врівноважену фінансову систему, існують й деякі проблеми в цій сфері. Однією з основних проблем, з якою зіштовхнулася ця країна, пов'язана з федеральним бюджетом, а саме з державним боргом. Державний кредит являє собою заборгованість держави перед громадянами та іноземними кредиторами. Його розмір свідчить про раціональність, ефективність та зваженість фінансової політики держави, а також ступінь регулювання на законодавчому рівні (див. табл. 1).

Розмір державного боргу США за 2010-2015 роки

Рік	Держборг США, млрд дол.
2010	13528
2011	14764
2012	16050
2013	16719
2014	17794
2015	18627
2016	19949

Аналізуючи дані в таблиці, бачимо, що держборг США має тенденцію до збільшення. Починаючи з 2012 року сума боргу почала перевищувати показник ВВП в процентному співвідношенні. У 2012 році цей показник склав 100,2% від ВВП, у 2013 – 100,8%, у 2014 – 103,2% , у 2015 – 103,6%, а у 2016 – 106,4% від ВВП. Надзвичайно велика сума боргу негативно впливає на видаткову частину бюджету, оскільки вимагає витрат на його обслуговування [3].

Також надзвичайно актуальною є проблема, пов'язана з глобалізацією товарних і фінансових ринків. Світова фінансова система стала майже незалежною від державного контролю й регулювання, у результаті чого стрімко зростають фінансові потоки. Для США досі залишається нагальною погрозою щодо неочікуваних масштабних змін у потоках капіталів. Для Америки глобалізація проявляється й у зростаючому торговельному дефіциті. Це має не тільки позитивні наслідки у вигляді дешевого імпорту, але й сприяє зростанню дефіциту платіжного балансу й викликає ріст зовнішньої заборгованості. Зменшення темпів економічного росту в країнах Європейського Союзу сприяє зниженню попиту на американські товари й послуги на міжнародних ринках, і таким чином, стримує зріст валового внутрішнього продукту Сполучених Штатів [1].

Отже, особливості побудови та функціонування фінансових систем розвинутих країн з ринковою економікою обумовлюються специфікою їх державного, політичного та економічного устрою. Так як США одна з наймогутніших держав світу, прагнучи покращити вже існуючу ситуацію й мінімізувати негативні наслідки, адміністрації України необхідно намагатися адаптувати зарубіжний досвід Сполучених Штатів до умов та ситуації, що вже склалась в Україні. Таким, чином, нашій країні необхідно стимулювати зменшення державного боргу та зміцнювати фінансову систему шляхом реформування механізму фінансової системи держави.

Список використаних джерел:

1. Миргородська Л.О. Фінансові системи зарубіжних країн / Л.О. Миргородська. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – С. 101-127.
2. Ткаченко І.В. Фінансова система США / І.В. Ткаченко, О.М. Пастухова // Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки. – 2011. – Вип. 2(1). – С. 88-92.
3. Офіційний сайт Міністерства фінансів США – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.treasury.gov>

Антонюк Олександр

ст. викладач

Київський національний торговельно-економічний університет

м. Київ

Україна

НЕПРОЦЕНТНІ ДОХОДИ ЯК СКЛАДОВА МОДЕЛІ СТОХАСТИЧНОГО КОРДОНУ ПРИ ОЦІНЮВАННІ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ УКРАЇНИ

Питання ефективності діяльності є важливим у всіх галузях економіки. Особливого значення воно набуває у банківській сфері в періоди фінансово-економічних криз.

Дослідження ефективності у сфері аналізу банківської діяльності здійснюється згідно таких підходів щодо опису банківської діяльності на основі сукупності різних змінних як [1,3]:

- виробничий підхід, який передбачає розгляд банків в якості постачальників послуг для вкладників та позичальників. Тож набір змінних такої моделі включає класичні фактори виробництва: трудові ресурси, фінансовий капітал та матеріальний капітал;

- операційний підхід, який за мету ставить визначення ефективності отриманого доходу, незважаючи на те за рахунок яких ресурсів та продуктів такий дохід було отримано;

- посередницький підхід, в межах якого банки розглядаються як проміжна ланка між позичальниками та вкладниками. Проте на відміну від виробничого підходу у посередницькому підході в якості змінних, переважно, розглядаються сукупні витрати та різноманітні статті балансу. У свою чергу в посередницькому підході виділяють: підхід активів, підхід витрат та підхід доданої вартості. Зокрема, підхід активів розкриває діяльність банку з погляду класичної моделі фінансового посередництва. Відтак змінними у підході активів, переважно, є депозити та інші боргові зобов'язання разом з реальними ресурсами (трудовим та фізичним капіталом), а також банківські активи.

Основними методами дослідження ефективності виступають традиційний метод коефіцієнтів, метод огортання поверхнею (DEA) та метод стохастичного кордону (SFA).

Метод стохастичного фронтірного аналізу потребує специфікації функції витрат банку. Тому, при побудові виробничої функції для банку дуже істотною є проблема класифікації факторів, що розглядаються, на вхідні та вихідні. Очевидно, що діапазон послуг, що надаються банком, може бути широким і більшою мірою залежить від рівня розвитку банківського сектора. Крім того, у міру розвитку економіки відбувається їх ускладнення.

На відміну від попередніх вітчизняних робіт [4,8], на додачу до традиційних виходів, до їх складу було включено непроцентні доходи як вихід банку (Y3), які представляють результати відмінної від традиційної (видача кредитів (Y1) та інвестиції в цінні папери (Y2)) діяльності банків.

Ці доходи утворені як сума доходів від операцій усіх видів, що проводяться банком (операційні доходи) і комісійних доходів.

Включення цих доходів до результатів може бути пояснене наступним чином: в результаті певних витрат (комісійних і операційних) банк отримує відповідні доходи, отже, доцільним є оцінювання того, наскільки ефективно він здійснює цю діяльність.

Включення цих непроцентних доходів (*non-interest income*) до складу виходів обгрунтовано в ряді праць, в яких, доведено значущість їх включення до складу стохастичного кордону.

Прикладні дослідження ефективності банківської діяльності надають все більше значення питанню включення змінних, що представляють банківські нетрадиційних видів діяльності (наприклад, непроцентних доходів) в аналізі ефективності банку. Під нетрадиційними видами діяльності слід розуміти усі види діяльності, не пов'язані з видачею кредитів чи інвестуванням, тобто основними, традиційними видами діяльності банківських установ.

Багато недавніх досліджень ефективності також включають збори і непроцентних доходів в якості виходу [5,7].

Наприклад, в деяких країнах (таких, як Фінляндія), непроцентні доходи можуть становити більше 50 відсотків від загального операційного доходу. Роджерс [7], розглядаючи нетрадиційні доходи комерційних банків США, стверджує, що неврахування таких нетрадиційних банківських операцій в загальній діяльності банку може призвести до заниження вимірних показників ефективності.

Як зазначають [1], ігнорування цих доходів може призводити до помилкових висновків, оскільки при цьому не враховується баланс банку в цілому. Через велику кількість відсутніх значень на позабалансових рахунках латиноамериканських банків, вони використовують тільки непроцентні доходи як представники нетрадиційної діяльності банків. Ці автори вважають, що введення непроцентних доходів в модель стохастичного кордону збільшує її пояснюочу спроможність по відношенню до традиційної моделі, без урахування нетрадиційних видів діяльності.

Отже, слідуючи [1] і, на відміну від попередніх вітчизняних досліджень, визначаємо непроцентні доходи як наближене представлення результатів нетрадиційної діяльності банків.

Дослідження ефективності банків України за витратами було проведено на основі панельних даних за період 2009-2016 років по сукупності усіх банків, що працювали у цей період [2].

Для оцінювання невідомих коефіцієнтів вибраної моделі стохастичного кордону використовувався пакет *frontier* середовища програмування R [6], що дозволяє провести одночасне оцінювання всіх невідомих коефіцієнтів моделі.

У табл. 1 представлені оцінки коефіцієнтів функції витрат і середнього рівня неефективності комерційних банків за досліджуваний період. З неї видно, що усі фактори, які визначають стохастичний кордон, є статистично значущими на високому рівні.

Параметри моделі стохастичного кордону

Параметр	Оцінка	Ст. помилка	z value	Pr(> z)
lny2	0.02917563	0.002178405	13.393113	6.634120e-41
LnY3	0.06489099	0.004283661	15.148490	7.752799e-52
lnw	0.39136505	0.007682538	50.942153	0.000000e+00
sigmaSq	0.89645286	0.098296007	9.119932	7.517178e-20
gamma	0.91333135	0.009798763	93.208838	0.000000e+00

Також було розглянуто й специфікацію моделі, зокрема з транслогарифмічною функцією стохастичного кордону з різними видами розподілів помилки ефективності. В усіх розглянутих специфікаціях коефіцієнти при даному виході моделі є статистично значущими, що підтверджує достовірність результатів.

Додатково для підтвердження обґрунтованості результатів було створено модель із специфікацією, що не включає як вихід діяльності непроцентні доходи. Для порівняння отриманих моделей було застосовано тест множників Лагранжа [6]. Оскільки спрощена модель може бути отримана із розширеної (з включеними непроцентним доходами) застосування такого тесту є обґрунтованим. За його результатами підтверджено істотну розбіжність у моделях і більшу відповідність моделі з непроцентним доходами реальним даним.

Проведений аналіз підтверджує доцільність включення непроцентних доходів до складу виходів моделі стохастичного кордону при оцінюванні рівня ефективності за витратами діяльності банків України.

Список використаних джерел:

1. Ana Lozano-Vivas and Fotios Pasiouras, (2010), The impact of non-traditional activities on the estimation of bank efficiency: International evidence, *Journal of Banking & Finance*, 34, (7), 1436-1449.
2. Дані фінансової звітності банків України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://bank.gov.ua/Bank_supervision/index.htm
3. Berger, A. N., Humphrey, D. B. (1997), “Efficiency of Financial Institutions: International Survey and Directions for Future Research.” *European Journal of Operational Research* 98, pp. 175–212.
4. Пілявський А.І., О. Вовчак, Ю. Маців. Ефективність витрат українських банків у 2008 році. Аналіз стохастичних фронтів // Вісник Національного Банку України. – 2012. – №5. – С. 30–3.
5. Lang, Günter and Welzel, Peter, (1996), Efficiency and technical progress in banking Empirical results for a panel of German cooperative banks, *Journal of Banking & Finance*, 20, issue 6, p. 1003-1023
6. Tim Coelli and Arne Henningsen (2013). frontier: Stochastic Frontier Analysis. R package version 1.0. <http://CRAN.R-Project.org/package=frontier>.
7. Rogers, K. E. (1998), “Nontraditional Activities and the Efficiency of US Commercial Banks.” *Journal of Banking & Finance* 22(4), pp. 467–482.
8. Устенко С. В., Шараєвський Д. В. Ефективність посередництва комерційних банків в Україні: порівняльний аналіз банків з іноземним та українським капіталом // Економічний часопис-XXI –№9-10 –2011 – с. 69-72.

Арсенович Алина

студент

Войтович Юлия

студент

Давыдова Наталья

к.э.н., доцент

Полесский государственный университет

г. Пинск

Беларусь

ДЕНЕЖНЫЕ СРЕДСТВА НАСЕЛЕНИЯ КАК ИСТОЧНИК ФОРМИРОВАНИЯ РЕСУРСНОЙ БАЗЫ КОММЕРЧЕСКОГО БАНКА

Ресурсы коммерческого банка — это его собственный капитал и привлеченные на возвратной основе денежные средства юридических и физических лиц, сформированные банком в результате проведения пассивных операций, которые в совокупности используются им для осуществления активных операций [1].

Важнейшей характеристикой банка как финансово-го посредника является работа преимущественно с привлеченными ресурсами, состав и структура которых во многом определяют степень и направления развития банковского бизнеса. Значительную роль при их формировании традиционно играют средства населения.

Порядок сохранности сбережений граждан в нашей стране регулируется следующими нормативно-правовыми актами: Закон Республики Беларусь от 8 июля 2008 г. № 369-З «О гарантированном возмещении банковских вкладов (депозитов) физических лиц» и Декрет Президента Республики Беларусь от 4 ноября 2008 г. № 22 «О гарантиях сохранности денежных средств физических лиц, размещенных на счетах и (или) в банковские вклады (депозиты)».

Рассмотрим состояние ресурсной базы коммерческих банков Республики Беларусь за 2014-2016 гг. (таблица 1). В течение рассматриваемого периода показатели представлены средними значениями.

Из данных таблицы 1 можно сделать вывод, что за период 2014 – 2016 гг. Общая сумма депозитов населения увеличилась на 8243,3 млн. руб. (42,7%). В 2016 году в сравнении с 2015 годом данный показатель сократился на 88,3 млн. руб., что составило 0,3%.

Таблица

	2014 г.		2015 г.		2016 г.	
	Сумма	Удельный вес	Сумма	Удельный вес	Сумма	Удельный вес
Переводные депозиты	2528,1	13,1%	2627,8	9,52%	2920,3	10,6%
Депозиты в иностранной валюте	11947,0	62,0%	19971,9	72,3%	20233,9	73,5%
Другие депозиты	4800,9	24,9%	5007,9	18,18%	4365,1	15,9%
Всего:	19276,0	100%	27607,6	100%	27519,3	100%

Объем переводных и депозитов в иностранной валюте увеличивается на протяжении всего рассматриваемого периода (2014 - 2016 гг.), при этом переводные депозиты выросли на 392,2 млн. руб. (15,5%), депозиты в иностранной валюте – 8286,9 млн. руб. (69,4%). Объем других депозитов в 2016 году в сравнении с 2015 годом уменьшился на 642,8 млн. руб. (12,8%). Так же стоит отметить, что на протяжении последних 3 лет наибольший удельный вес в общем объеме приходится на депозиты в иностранной валюте (в среднем 69,2 %). Динамика объёма вкладов физических лиц за 2014-2016 гг. представлена на рисунке 1.

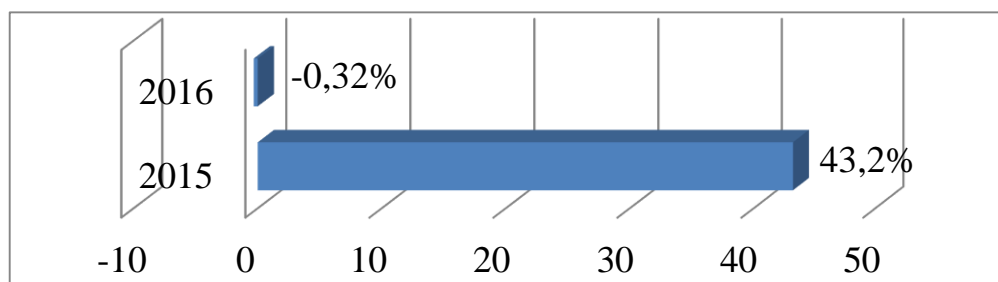

Рис. 1 – Годовые темпы прироста объёма вкладов населения за 2015 – 2016 гг.

Население может хранить свои сбережения в банках в различных формах. Кроме вкладов в валюту (национальной и иностранной) выделяют депозиты в драгоценных металлах. Рассмотрим состояние данных вкладов в Республике Беларусь (Рис. 2).

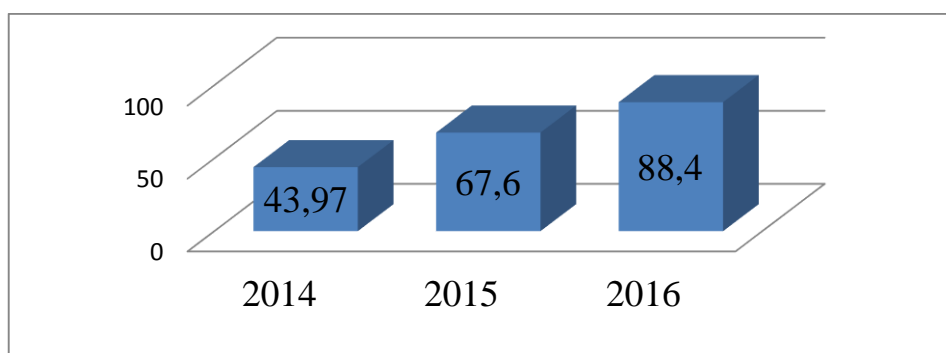

Рис. 2 – Динамика объёма депозитов в драгоценных металлах в банках Республики Беларусь за период 2014-2016 гг., млн. руб.

За последние 3 года объем депозитов в драгоценных металлах значительно изменился. В 2016 году в сравнении с 2014 годом этот показатель увеличился на 101%, в сравнении с 2015 годом – на 30,8%. На основании этих данных, можно предположить, что в дальнейшем будет сохраняться тенденция к увеличению объема депозитов в драгоценных металлах.

К основным факторам, оказывающим негативное воздействие на формирование депозитной базы можно отнести следующие:

1. Недостаточный рост доходов населения, так как наибольшая часть возрастающих доходов в нашей стране сберегается, то рост доходов будет способствовать увеличению ресурсной базы коммерческих банков;

2. Недостаточный уровень финансовой грамотности населения.

В середине января 2016 года коммерческие банки в Республике Беларусь завершили второй этап перехода к новой системе депозитов: снизили ставки процентов по сберегательным карточкам. Первый этап характеризовался введением безотзывных депозитов. Данные изменения осуществляются с целью ориентирования населения на долгосрочные взаимоотношения с банками, что в том числе призвано обеспечить финансовую стабильность в стране. При этом Национальным банком будет продолжена политика по поддержанию процентных ставок по вкладам на уровне, превышающем размер инфляции и обеспечивающем сохранность сбережений граждан.

Таким образом, ресурсная база банков в национальной валюте с каждым годом возрастает. Однако при пересчете в сопоставимые единицы в долларах США, то ситуация иная. Исходя из данных таблицы 1, общий объем вкладов в 2014 году в долларах США составляет 18869,3, в 2015 году – 17402, в 2016 году - 13839. Основной причиной такой ситуации является девальвация национальной валюты. Так же могли повлиять инфляционные ожидания населения и рост цен. Соответственно, коммерческие банки столкнулись с трудностями при формировании депозитной базы, поскольку важным условием для привлечения вкладов населения является стабилизация валютной ситуации в стране.

Тем не менее, банки постоянно разрабатывают новые депозитные продукты, тем самым формируя благоприятные условия для привлечения денежных средств граждан во вклады.

Список использованных источников:

1. Ресурсная база коммерческого банка [Электронный ресурс] / Гуманитарно-правовой портал. – Режим доступа: <http://psyera.ru/5796/resursnaya-baza-kommercheskogo-banka>. Дата доступа: 15.02.2017.

2. О гарантиях сохранности денежных средств физических лиц, размещенных на счетах и (или) в банковские вклады (депозиты) [Электронный ресурс]: Декрет Президента Респ. Беларусь, 4 ноябр. 2008 г., № 22 // ЭТАЛОН. Законодательство Республики Беларусь / Нац. центр правовой информ. Респ. Беларусь. – Минск, 2017.

3. Широкая денежная масса [Электронный ресурс] // Национальный банк Республики Беларусь. – Режим доступа: <https://www.nbrb.by/statistics/MonetaryStat/BroadMoney/>. Дата доступа: 10.02.2017.

Артюх Наталя
студент
Сидоренко Ольга
викладач

Харківський торговельно-економічний інститут Київського національного
торговельно-економічного університету
м. Харків
Україна

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ І ВИКОРИСТАННЯ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Державний бюджет України - це основна частина бюджетної системи держави, в якому враховуються всі доходи і витрати країни. Це необхідний атрибут держави і фінансова основа його суверенітету. Він являє собою форму формування і використання грошових коштів, призначених для фінансового забезпечення завдань і функцій держави. За допомогою даного державного інструменту мобілізуються кошти, що направляються на різні державні потреби. Зокрема, на посилення обороноздатності держави, зміцнення народного господарства, охорони здоров'я та освіти, фінансування соціально-культурних заходів, утримання державних органів, погашення боргів країни, створення матеріальних резервів і багато іншого.

Слід зазначити, що хоча Державний бюджет на 2017 рік прийнятий з досить великим дефіцитом, завдання скорочення бюджетних витрат щодо ВВП відкладена на наступні роки. Хоча стан справ не загрожує короткостроковій стабільності бюджету (на виконання зобов'язань 2017 року резервного фонду вистачить), його подальші перспективи стали ще менш визначеними. Витрати на освіту та охорону здоров'я швидко знижуються не тільки на державному рівні, а й на рівні бюджетної системи в цілому, знижуючи спрямованість фінансових коштів країни на потреби населення і соціальну сферу в загальному.

З теоретичної точки зору досягнення ефективного виконання бюджету, зменшення його дефіциту і вирішення фінансових проблем в країні можливо при спрямованості бюджету на населення держави. До тих пір, поки не буде знайдений дієвий спосіб подолання головної теоретичної проблеми розуміння бюджету у всіх його аспектах, а саме - загальноприйнятого визначення державного бюджету як суспільного надбання - неможливо адекватно і в найбільш повному логічному сенсі інтерпретувати всі інші категорії теорії державних фінансів і бюджетної системи. Механізму формування і виконання бюджету відводиться роль економічного регулятора, створеного в основному для максимального утримання та забезпечення діяльності державного апарату і оборони, а також для реалізації мінімальних державних соціальних гарантій суспільства і мінімальної бюджетної забезпеченості соціальної сфери. У зв'язку з цим викликає інтерес той факт, що формулювання цільової орієнтованості фінансового регулювання виглядає некоректним.

Згідно з Бюджетним кодексом, бюджет повинен бути спрямований на вирішення економічних і соціальних завдань держави. Але для цього необхідно

більш-менш точно їх знати, визначити найбільш актуальні проблеми, виділити відповідні фінансові ресурси на їх рішення і відобразити все це в статтях бюджету на черговий фінансовий рік. Тільки лише в цьому випадку можливий ефективний розвиток економіки і підвищення рівня добробуту населення. Законодавчо визначеною процедурою бюджетного процесу ці вимоги чітко не прописані, а тому не завжди враховуються.

Іншим серйозним недоліком складання бюджету України є те, що основний фінансовий план держави базується не на реальному стані справ в суспільстві, а на прогнозах, оцінках, очікуваннях і інших припущеннях. У проекті бюджету не передбачаються в необхідній мірі розвиток освіти, фізичної культури, медичного обслуговування населення, будівництво житла, вирішення соціальних, інфраструктурних та інших питань. У бюджеті України виявляється відірваність від реалізації державних функцій забезпечення умов економічного зростання і соціального розвитку.

Таким чином, існує досить багато проблем, пов'язаних з удосконаленням теоретичних і практичних положень бюджету як економічної, юридичної та матеріальної категорії, а також як ефективного фінансового інструменту держави. Але однією з центральних серед них є розрив і дистанційованість сучасної теоретичної думки про бюджет і реалій соціального життя людей. Подолання цього розриву пов'язано зі зміною поглядів на бюджет переважно як на «грошовий мішок» державної влади, яка витрачає накопичені фінансові кошти на свій розсуд. Необхідно теоретично і практично наповнити категорію бюджету якісно іншим змістом - це суспільне надбання, яке використовується в інтересах більшості проживає в країні населення.

Список використаних джерел

1. Буковинський С. А. Фінансова криза в Україні : вплив на розвиток економіки та деякі заходи з досягнення фінансової стабілізації / С. А. Буковинський // Фінанси України. – 2010. – № 11. – С. 10-30.
2. Демків О. І. Напрями поглиблення бюджетної реформи в Україні / О. І. Демків // Фінанси України. – 2009. – № 3. – С. 46-55.
3. Кудряшов В. П. Фінансування бюджету та економічне зростання / В. П. Кудряшов // Фінанси України. – 2007. – № 3. – С. 26-35.
4. Невінчай І. С. Основні шляхи подолання бюджетного дефіциту в Україні / І. С. Невінчай // Формування ринкових відносин в Україні. – 2007. – № 3. – С. 190-201.
5. Орловська Н. Дефіцит державного бюджету і джерела його фінансування / Н. Орловська // Вісник НБУ. – 2011. – № 2. – С. 8-16.
6. Скрипник А. В. Фактори ризику виконання планових показників бюджету України / А. В. Скрипник, Т. М. Паянок // Фінанси України. – 2008. – № 6. – С. 31-44.
7. Таукешева Т.Д. Бюджетна децентралізація як чинник зміцнення місцевого самоврядування в Україні / Т.Д. Таукешева, Г.В. Даудова // Теорія та практика державного управління. – 2014. – Випуск 1(48). – С. 1-6.

Баранова Дарья

студентки

Бонцевич Дарья

студентки

Давыдова Наталья

к.э.н., доцент

Полесский государственный университет

г. Пинск

Республика Беларусь

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ИПОТЕЧНОГО КРЕДИТОВАНИЯ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ

Потребность в наличии собственного жилища существовала на протяжении всей истории развития человечества. Система ипотечного кредитования является одним из ключевых элементов экономической системы. Наиболее важной её экономической целью является предложение достаточного количества денежных ресурсов для жилищного строительства. Для этого долгосрочный капитал должен быть привлечён и перенаправлен на рынок жилищного строительства.

Под ипотечным кредитованием в общемировой практике понимается система, включающая в себя кредиты, выданные под обеспечение залогом недвижимости (ипотека), регистрацию залога в государственном реестре прав на недвижимость, а также элементы рефинансирования кредиторов, выдавших ипотечные кредиты [1]. В результате массового применения механизма ипотечного кредитования в экономически развитых странах возникает рынок ипотечных кредитов.

Ипотека должна содействовать не только решению проблем, связанных с жилищным строительством, но и развитию финансового рынка. Вопрос жилищного строительства настоящее время очень актуален для Беларуси. Взвешенный подход к реализации ипотечного кредитования позволит увеличить объёмы жилищного строительства в Беларуси и окажет плодотворное влияние на повышение эффективности денежно-кредитной политики на макроуровне.

Анализ ситуации, сложившейся в области жилищной политики, сложный характер жилищных проблем, серьёзная зависимость социально-экономической стабильности от их решения, необходимость принятия неотложных мер, направленных на кардинальное изменение положения с обеспеченностью населения жильём придаёт системе ипотечного кредитования статус первоочередной программы. Острота данной проблемы определяется высокой стоимостью жилья при невысоком уровне доходов населения.

Очевидно, что дороговизна кредитов на жильё в Республике Беларусь обусловлена такими параметрами как высокая стоимость объекта кредитования и, в связи с этим, длительный период погашения задолженности. Это является первоочередным фактором увеличения кредитных рисков, что делает кредиты на жильё недоступными для большинства граждан, так как все кредитные

продукты требуют не только возможности граждан погашать задолженность по кредиту, но и достаточно большой суммы первоначального взноса – не менее 20-30%. В условиях, когда доходы населения и так невысоки, кредитные продукты банков становятся недоступны, что лишает граждан возможности решить свой жилищный вопрос собственными силами.

По мнению ведущих ученых Республики Беларусь, основным факторам, сдерживающим развитие системы ипотечного кредитования, относятся:

- Кредитование незавершенного строительства жилья требует от банков наличия значительного ресурсного обеспечения и несет в себе повышенные риски невозврата основной суммы долга и процентов по ней;

- Сроки предоставления ипотечного кредита ограничены 5-20 годами, а темпы роста доходов населения при текущих темпах инфляции не позволяют банкам снижать процентные ставки по ипотечным кредитам;

- Денежные средства, которые не могут быть пущены на ипотечное кредитование, так как не сформирован институт закладных - именных ценных бумаг, которые удостоверяют полномочия владельца требовать от должника исполнения обязательств по основному и ипотечному договорам;

- В Республике Беларусь имеется малое количество кредитных историй, что выступает сдерживающим фактором для вложения денежных средств западными инвестиционными фондами, которые не могут оценивать предполагаемые риски;

- Сложность формирования качественного залога по ипотечным кредитам, из-за отсутствия возможности обратить взыскание на заложенное имущество (строющуюся квартиру или дом, землю) по причине ограниченности права собственности на землю и невозможности выселения несостоятельного заемщика из заложенного жилья;

- Высокая стоимость жилья и одновременно низкая платежеспособность потенциальных кредитополучателей. В настоящее время цена квадратного метра превышает среднюю зарплату по стране примерно в четыре раза;

Для преодоления вышеназванных проблем необходимо разработать соответствующую законодательную базу. Существующее законодательное регулирование ипотечного кредитования целесообразно дополнить системой подзаконных нормативных актов, которые будут способствовать защите интересов кредиторов и кредитополучателей, регулировать спорные моменты в вопросах перехода прав собственности и возможности отчуждения жилой недвижимости и в целом создать условия для повышения привлекательности ипотечных кредитов.

Система ипотечных облигаций (со сроками обращения 10–15 лет и фиксированной процентной ставкой; облигаций с опционом, предусматривающих возможность их выкупа эмитентом и изменения процентных ставок; облигаций с индексируемой процентной ставкой) даст возможность преодолеть главную проблему рефинансирования. Право эмитировать ипотечные облигации предоставляет банкам эффективный

инструмент для привлечения средств, который может быть куплен инвесторами.

В современных условиях, когда предпринимаются меры по стабилизации экономики и реформированию кредитно-финансовой сферы, формирование системы ипотечного жилищного кредитования становится одним из приоритетных направлений государственной политики.

Для того, чтобы ипотека стала доступной, необходим рост благосостояния населения при одновременном снижении темпов инфляции в стране и поддержании стабильности в банковской сфере.

Список использованной литературы:

1. Лазарева, Н.В. Развитие рынка ипотечного кредитования в переходной экономике: проблемы и перспективы/ материалы конференции Национального банка, Минск 19-20 мая 2012 г./ Н.В. Лазарева - Минск 2012 - 376 с.

2. Хиль, М. Закон «Об ипотеке»: перспективы развития ипотечного кредитования/ М. Хиль// Банкаўскі веснік - №4 - 2009 - с 36-39.

3. Основные тенденции в экономике и денежно-кредитной сфере Республики Беларусь: Аналитическое обозрение/ Национальный банк Республики Беларусь - Минск, 2010. - 132 с.

4. Банковский кодекс Республики Беларусь: принят Палатой представителей 3.10.2000 г. одобрен Советом Республики 12.10.2000 г.: текст Кодекса по состоянию на 10 февр. 2012 г. - Минск: Амалфея, 2010. - 107 с.

Беловецкая Александра

студентка

Глыбовская Ксения

студентка

Давыдова Наталья

к.э.н., доцент

Полесский государственный университет

г. Пинск

Республика Беларусь

**РАЗВИТИЕ МАЛОГО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА В РЕСПУБЛИКЕ
БЕЛАРУСЬ**

Малое предпринимательство – это самостоятельная, систематическая, инициативная хозяйственная деятельность малых предприятий и граждан-предпринимателей (физических лиц), которая проводится на собственный риск с целью получения прибыли [1].

Актуальность темы определяется тем фактом, что в современном мире и государства, и компании находятся в стадии серьезных трансформаций. Мировой экономический кризис на фоне глобализации экономики привел к изменениям в характере всемирного производственного процесса, поспособствовав вовлечению во внешнеэкономическую деятельность малых предприятий. Гибкость малых предприятий позволяет им оперативно

реагировать на ускоряющиеся изменения конъюнктуры рынков, что не под силу крупным национальным компаниям. В современных условиях вовлечение национальных экономик в международные хозяйственные процессы создают объективные основы для развития сектора малых предприятий в мировой экономике. Деятельность малых предприятий является основой для совершенствования качества структуры белорусского экспорта. Таким образом, изучение проблем развития малого бизнеса и повышение его роли в формировании условий для повышения ее научно-технического потенциала представляется сегодня весьма значимым [3].

В Республике Беларусь доля малого предпринимательства в общем числе предприятий составляет 29%. Для белорусских малых и средних предпринимательств итоги последних лет получились крайне неоднозначными. С одной стороны, наблюдался устойчивый рост числа малых и средних предприятий, с другой – рост вклада сектора малого и среднего предпринимательства в отечественную экономику не соответствовал ожиданиям и государства, и самого бизнеса. В Программе государственной поддержки малого и среднего предпринимательства в Республике Беларусь на 2016–2020 годы в качестве целевых показателей указанного вклада значились: 29% – в 2016 году, 32% – в 2020 году. Однако в 2016 году вклад малых и средних предпринимательств в белорусский ВВП составлял менее 29%. Аналогичные сомнения вызывает и второй показатель – 32% ВВП в 2020 году. Препятствиями для достижения целевых показателей является то, что в белорусском бизнесе наблюдались медленные темпы и точечный характер проводимой либерализации законодательства, а также проблемы с привлечением финансирования. Правительство, в свою очередь, обращало внимание на негативное влияние на экономику внешних факторов, которые создавали дополнительные препятствия для белорусских малых и средних предпринимательств. Такая ситуация сохранилась и в прошедшем 2016/2017 году.

По подсчетам налоговых органов на 1 апреля 2015 года в Беларуси было зарегистрировано 365 тыс. 29 субъектов малого и среднего бизнеса. С каждым годом количество малых предприятий увеличивается почти на 10000. Темп роста составил 18,5%, что свидетельствует о положительной тенденции роста числа малых предприятий. Следует сказать, что причиной роста количества малых предприятий является реализация частной инициативной деятельности. Однако, несмотря на рост количества субъектов малого бизнеса, уровень их вклада в социально-экономическое развитие страны существенно не меняется и не вызывает каких-либо серьезных структурных изменений в этом секторе экономики, которые могли бы свидетельствовать о переходе на новый качественный уровень [2].

Для последующего развития малого предпринимательства, увеличения его эффективности требуется выработка и реализация мер макроэкономического характера, которые будут направлены на создание равно конкурентных условий для предпринимательской деятельности, и так же требуется принятие мер поддержки малого бизнеса, создание благоприятствующих организационных,

экономических и правовых условий, которые будут исключать неблагоприятное положение субъектов этого сектора экономики на рынке. Данные условия должны повысить устойчивость и конкурентоспособность малых предприятий.

В настоящее время Министерством экономики с участием Банка развития Республики Беларусь осуществляется взаимодействие с Всемирным банком по подготовке концепции совместного проекта по повышению конкурентоспособности субъектов малого и среднего предпринимательства в Республике Беларусь. Предполагается создание реестров административных процедур и обеспеченных сделок, совершенствование систем привлечения инвестиций, налогового администрирования. Также планируется усовершенствовать финансовую и нефинансовую поддержку субъектов предпринимательства [3].

Тенденции развития малого предпринимательства в других странах указывают на то, что потенциал малого бизнеса значительно выше по сравнению с тем, какой сейчас существует в нашей стране. В связи с этим необходима постоянная работа над выработкой мер, стимулирующих развитие частного бизнеса.

Список использованных источников:

1. Антонова, А.Б. Государственное регулирование экономики: учебник / А.Б. Антонова. – Мн.: Академия управления при Президенте Республики Беларусь, 2002.– 775 с.

2. Структурные обследования организаций, включая малое предпринимательство [Электронный ресурс] Национальный статистический комитет Республики Беларусь / – Режим доступа: <http://www.belstat.gov.by/ofitsialnaya-statistika/realny-sector-ekonomiki/maloe-predprinimatelstvo/> – Дата доступа: 26.02.2017.

3. О развитии предпринимательской инициативы и стимулирования деловой активности в Республике Беларусь [Электронный ресурс] : Директива Президента Республики Беларусь, 31 дек. 2010 г., №4 // Национальный правовой интернет-портал Республики Беларусь. – Режим доступа: <http://pravo.by/document/?guid=3871&p0=P01000004> – Дата доступа: 26.02.2017.

Бережняк Анна

асистент кафедри бухгалтерського обліку,
аналізу та аудиту

ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»

м.Ніжин

Україна

**АВТОМАТИЗАЦІЯ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ
ПІДПРИЄМСТВА**

Фінансова звітність підприємства є структурованим фінансовим відображенням фінансового стану підприємства і операцій, що здійснюються ним. Річна звітність характеризує всі сторони господарської діяльності та фінансові результати роботи підприємства за рік. Фінансові звіти також

демонструють результати того, як керівництво підприємства використовує ресурси, що знаходяться у його розпорядженні.

На сучасному етапі розвитку застосування комп'ютерних технологій в бухгалтерському обліку значно підвищує продуктивність праці бухгалтерів і суттєво покращує його організацію на підприємстві. Тим паче що цьому сприяють обставини, адже на ринку програмного забезпечення для бухгалтерії існує значка кількість програм які дозволяють обробляти внутрішню бухгалтерську інформацію, як в цілому по підприємству, так і по окремих ділянках обліку та формувати звітність (1С: Підприємство, Парус, Акцент та інші). Але це програми в цілому для обліку, а я зроблю порівняння програм які призначені для складання звітності: ПАМАК: Фінансова звітність та «БЕСТ ЗВІТ ПЛЮС».

Програмний комплекс «БЕСТ ЗВІТ ПЛЮС» призначений для автоматизації процесів роботи зі звітною документацією встановленого зразка. Він забезпечує організацію електронного документообігу у всіх без винятку суб'єктів господарювання будь-якої форми власності та джерел фінансування або між ними та державними контролюючими органами, подача звітності яким передбачена чинним законодавством.

Завдяки програмному комплексу «Бест Звіт Плюс» користувач може подавати звіти до: державної податкової інспекції; державного комітету статистики; пенсійного фонду України; фонду соціального страхування; фонду зайнятості населення; державної комісії з цінних паперів та фондового ринку; держказначейства України та ін.

У комп'ютерній інформаційній системі ПАМАК передбачено 2 варіанти формування фінансової звітності. По-перше, вони можуть формуватись в програмній системі ПАМАК: Бухгалтерський і податковий облік (якщо схема подання звітності є порівняно простою і не потребує подачі по складній структурі підпорядкування). Для корпорацій, концернів, холдингів, економічних структур із складним підпорядкуванням (таких наприклад, як фінансово-промислові групи) значно ефективніше використовувати програмну систему ПАМАК: Фінансова звітність, яка найкращим чином може бути застосована для складання, консолідації і контролю звітності в складних ієрархічних структурах.

Існують також види звітів, які не входять до основних форм бухгалтерської звітності, і є регламентованими лише для деяких видів підприємств. ПАМАК: Фінансова звітність надає можливість ефективно створювати та додавати нові види звітів шляхом допрограмування і доналагодження.

Програма ПАМАК: Фінансова звітність надає наступні можливості:

- формувати звіти на підпорядкованих підприємствах;
- отримувати звіти підпорядкованих підприємств в електронному вигляді, використовуючи підсистему шифрування та пересилки звітності;
- здійснювати комплексну перевірку звітності на підставі створеної системи ув'язок з формуванням реєстру помилок;

- консолідувати прийняті звіти у зведений звіт із розподілом по кодах класифікації форм;
- коригувати дані підзвітних установ безпосередньо зі зведеного звіту;
- формувати різного роду аналітичні звіти;
- подавати звіт до державних органів у встановленому електронному форматі;
- імпортувати дані, що сформовані в інших автоматизованих системах;
- своєчасно оновлювати настройки системи згідно зі змінами законодавства;
- приймати ефективні управлінські рішення на підставі проведеного фінансового аналізу даних.

Отже, програма ПАМАК: Фінансова звітність є основою побудови програмного комплексу підготовки фінансової й бухгалтерської звітності підприємств, що мають як складну структурну організацію для яких особливо актуальне завдання консолідації звітних документів на рівні вищестоящего підприємства так і підприємств схема подання звітності яких є порівняно простою і не потребує подачі по складній структурі підпорядкування. «БЕСТ ЗВІТ ПЛЮС» може для декого є більш простим і зрозумілим в користуванні, приваблює можливість подачі звітності в електронному вигляді з застосуванням підсистеми шифрування і пересилки звітності, також зручною є функція як імпорту так і експорту даних.

Список використаних джерел

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджено наказом Міністерства фінансів України від 07 лютого 2013 року № 73
2. Клименко О.В. Інформаційні системи і технології в обліку/ Навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2014. – 320 с.
3. . Звітність підприємства [Текст]: підручник./[М.І. Бондар, Ю.А. Верига, М.М. Орищенко та ін.] – К.: «Центр учбової літератури», 2015. – 570 с.

Богатько Аліна

студентка

Негода Юлія

к.е.н., доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

м. Київ

Україна

ЕВОЛЮЦІЯ ПОНЯТТЯ «ДЕРЖАВНИЙ БОРГ»

Державний борг на сьогодні є об'єктивно обумовленим явищем для країн з ринковою економікою. У період трансформації економіки питання державного боргу є актуальними і для України. Кожна держава, бажаючи найефективніше використати свої фінансові ресурси, активізувати підприємницьку діяльність,

намагається залучити додатковий капітал, що є передумовою виникнення державного боргу [1, с. 384-385].

Досліджуючи еволюцію поняття «державний борг» необхідно звернути увагу на англійську класичну школу, яка розглядала державний борг як тягар, що накладається на майбутнє покоління, підриває його накопичення. Ця теза міцно закріпилася серед економістів, які займаються проблемою державних фінансів і фінансової політики. Кейнсіанська теорія, навпаки, намагалася довести, що питання перекладення частини боргу на населення країни неможливо розглядати прямолінійно [2].

Після Другої світової війни сутність державного боргу досліджували Дж. Б'юкенен, Е. Маеде, Р. Масгрейв які вважали, що «державний борг – це тягар майбутніх поколінь».

Серед сучасних західних науковців-теоретиків боргової проблеми варто відзначити Нобелівського лауреата Дж. Ю. Стігліца – послідовника кейнсіанської теорії. Він виступає непримиреним критиком жорсткої бюджетної економії в кризових умовах. На його думку, заходи жорсткої економії ще більше загострюють кризові явища, знижують платоспроможний попит та нівелюють зростання економіки [3, с. 622-640].

Аспекти становлення та розвитку державного боргу в Україні досліджували В. М. Федосов, С. Я. Огородник та В. Н. Суторміна які вважають, що «державний борг – це сума заборгованості за випущеними й непогашеними внутрішніми позиками, а також сума фінансових зобов'язань країни щодо іноземних інвесторів на певну дату» [4, с. 226].

Дещо ширше визначення дають В. І. Оспіщева та І.Л. Шевчук, які розглядають «державний борг як суму заборгованості за випущеними й непогашеними внутрішніми державними запозиченнями, а також сума фінансових зобов'язань до іноземних кредиторів на певну дату, включаючи видані гарантії за кредитами, що надають місцевим органам влади, державним підприємствам, іноземним постачальникам» [5, с. 215]

І. І. Плєць вважає, що «державний борг – це сума коротко-, середньо- та довгострокових фінансово-кредитних зобов'язань держави за випущеними й непогашеними внутрішніми позиками і кредитами та її запозичення в міжнародних фінансових організацій, а також сума прострочених платежів держави за боргами минулих років» [6].

В. В. Козюк вважає, що «державний борг – це загальна сума емітованих, але непогашених позик з нарахованими процентами, а також прийнятих державою на себе у відповідний спосіб зобов'язань» [7, с. 11].

Ковальчук С.В., Форкун І.В. трактують поняття державний борг «як загальна сума заборгованості держави, яка складається з усіх випущених і непогашених боргових зобов'язань держави, включаючи боргові зобов'язання держави, що вступають у дію в результаті виданих гарантій за кредитами, або зобов'язань, що виникають на підставі законодавства або договору» [1, с. 385].

Базилевич В. Д. тлумачить державний борг як «нагромаджену урядом суму запозичень для фінансування дефіцитів державних бюджетів» [8, с. 633].

Дослідження проблем заборгованості в державі здійснено Т. П. Вахненко, яка вважає державний борг як «суму фінансових зобов'язань сектора загального державного управління, які мають форму договірних, стосовно внутрішніх і зовнішніх кредиторів, щодо відшкодування залучених коштів (одержаних товарів, виконаних робіт, наданих послуг) та виплати відсотків (чи без такої виплати)» [9, с. 24].

В Бюджетному кодексі України державний борг визначено як «загальна сума боргових зобов'язань держави з повернення отриманих та непогашених кредитів (позик) станом на звітну дату, що виникають внаслідок державного запозичення» [10].

Отже, однозначного підходу до визначення поняття «державного боргу» не існує, що призводить до обмеженості розуміння його природи та можливостей використання. Але науковці доходять згоди в тому, що це фінансові зобов'язання держави, проте їх погляди різняться в тому, які саме зобов'язання варто визнавати державним боргом, що дає можливість подальшого дослідження у цій сфері.

Список використаних джерел:

1. Ковальчук С.В., Форкун І.В. Фінанси. Навч. посібник. – Львів: «Новий Світ – 2000», 2006. – 568с.
2. Бондарук Т. Г. Внутрішній борг України та проблеми його регулювання / Т. Г. Бондарук // Наукові праці НДФІ. – 1998. – № 6. – С.40–45.
3. Стиглиц Дж. Ю. Экономика государственного сектора / Дж. Ю. Стиглиц – М.: Изд-во МГУ: ИНФРА-М, 1997. – 720 с.
4. Государственные финансы: учеб.пособие / [В. М. Федосов, Л. Д. Буряк, Д. Д. Бутаков и др.]; [под ред. В. М. Федосова, С. Я. Огородника, В. Н. Суторминой]. – К.: Лыбидь, 1991. – 276 с.
5. Фінанси: курс для фінансистів: навч. посіб. / За ред. В. І. Оспіщева. – К.: Знання, 2008 – 567 с.
6. Плєць І. І. Теоретичні аспекти дослідження формування державного боргу. [Електроний ресурс] – Режим доступу: <http://www.pu.if.ua/depart/Finances/resource/file/Збірник/2011-2/Плєць.pdf> – Назва з екрану.
7. Козюк В. В. Державний борг в умовах ринкової трансформації економіки України: монографія / В. В. Козюк. – Тернопіль : Карт-бланш, 2002. – 238 с.
8. Базилевич В. Д. Макроекономіка: підручник / В. Д. Базилевич, К. С. Базилевич, Л. О. Баластрик – К.: Знання, 2007. – 703 с.
9. Вахненко Т. П. Державний борг України та його економічні наслідки / Т. П. Вахненко. – К.: Альтерпрес, 2000. – 152 с.
10. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 №2456-VI [Електроний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>. – Назва з екрану.

Бойко Юлія

студент

Новик Татяна

старший преподаватель

Полесский государственный университет

г. Пинск

Беларусь

ФОНДЫ БАНКОВСКОГО УПРАВЛЕНИЯ КАК РАЗВИВАЮЩИЙСЯ ИНСТРУМЕНТ ИНВЕСТИРОВАНИЯ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ

Фонд банковского управления (ФБУ) – это достаточно новая форма коллективного инвестирования в Республике Беларусь, которая заключается в объединении банком денежных средств множества частных лиц и предприятий для профессионального управления ими с целью получения прибыли на финансовом рынке [1].

Суть ФБУ в том, что банк вкладывает деньги участников фондов в ценные бумаги, межбанковские депозиты, драгоценные металлы, иностранную валюту. Исходя из величины переданных в управление денежных средств, банк определяет долю каждого участника фонда и выдает ему долевой сертификат. Доли оцениваются в номинальных паях [2]. Стать пайщиком фонда может любой гражданин, имеющий сумму для валютных фондов в размере 1000 евро или долл. США, для рублевого – 5000 бел. руб. На выходе клиент получает чистый доход за вычетом всех расходов, включая налогообложение. Банк выступает в качестве налогового агента.

Деятельность ФБУ осуществляется следующим образом:

1) исходя из величины переданных в управление средств банк определяет долю каждого участника фонда и выдает ему долевой сертификат. Доли оцениваются в номинальных паях.

2) доход распределяется между участниками фонда пропорционально их доле в нем. - высокой надежностью инвестируемых средств. Вверители не несут риски потерь своих средств, переданных в доверительное управление ФБУ, при его банкротстве;

3) прибыль инвестора представляет собой разницу между стоимостью его доли в фонде на момент погашения паев и суммой, направленной на их приобретение[1];

На основе вышесказанного необходимо упомянуть о существующих преимуществах и недостатках вложения денежных средств в ФБУ.

Положительные стороны:

- получение более высокого дохода по сравнению с традиционными инструментами в виду отсутствия гарантированного процента;
- выход на рынок ценных бумаг с относительно небольшой суммой денег;
- высокой надежностью инвестируемых средств. Вверители не несут риски потерь своих средств, переданных в доверительное управление ФБУ, при его банкротстве;
- снижение затрат клиентов в результате увеличения масштабов инвестиций и использования инфраструктуры доверительного управляющего;

- повышение финансовой грамотности граждан и юридических лиц и их инвестиционной активности.

Кроме приведенных преимуществ, существуют и недостатки, но их количество значительно меньше:

- отсутствие фиксированного дохода. Выплаты зависят от доходности инвестиций;

- существование определенных рисков, однако увеличение срока инвестирования позволяет существенно снизить вероятность получения убытка [3].

Полноценному функционированию ФБУ в Республике Беларусь предшествовало проведение тестовой программы на основе Указа Президента Республики Беларусь от 3 марта 2010 г №131 «О проведении эксперимента по созданию фондов банковского управления». Эксперимент был проведен с 1 мая 2010 года по 31 декабря 2012 года, в нём приняли участие ОАО «Белинвестбанк» и «Приорбанк» ОАО. В ОАО «Белинвестбанк» было зарегистрировано два ФБУ «Капитал» и «Престиж», они действовали на краткосрочной основе и на данный момент прекратили свою деятельность. В начале 2014 года появился документ, который регламентировал работу фондов. В итоге в Банковский кодекс была введена новая операция – доверительное управление ФБУ на основании договора доверительного управления ФБУ. Постановлением Правления Национального банка Республики Беларусь от 28 мая 2014 г. № 351 в «Приорбанк» ОАО были зарегистрированы три ФБУ: 1) «Райффайзен - Денежный рынок»; 2) «Райффайзен - Портфель Активов - USD»; 3) «Райффайзен - Портфель Активов - EUR» [4, С.18], основные черты которых приведены в таблице. В самом начале существования вверителями ФБУ выступали физические лица - 111 человек.

Таблица

Краткая характеристика ФБУ в «Приорбанк» ОАО

Параметр	«Райффайзен - Портфель Активов – USD»	«Райффайзен - Портфель Активов – EUR»	«Райффайзен – Денежный рынок»
Рекомендованный срок инвестирования	От 2-3-х лет	От 2-3-х лет	От 7-и дней
Возможность вернуть средства	ежедневно	ежедневно	ежедневно
Вознаграждение банка	1,6% годовых от стоимости чистых активов	1,6% годовых от стоимости чистых активов	16% от чистой прибыли фонда
Минимальная сумма инвестиций	Первоначальных – 1000 USD, Последующих – 100 USD	Первоначальных – 1000 EUR, Последующих – 100 EUR	Первоначальных - 5000 BYR, Последующих – 1000 BYR

Примечание - Источник: собственная разработка

Целесообразным будет привести динамику изменения чистых активов ФБУ «Райффайзен - Портфель Активов - USD» и ФБУ «Райффайзен - Портфель Активов - EUR» за один из крайних периодов своего существования, что и указано на рисунке.

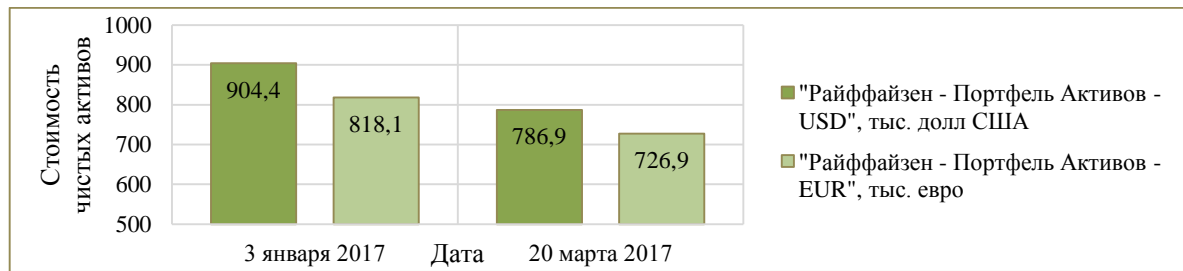

Рис. Изменение чистых активов ФБУ «Райффайзен - Портфель Активов - USD» (тыс. долл. США) и ФБУ «Райффайзен - Портфель Активов - EUR» (тыс. евро) за период 03.01.2017 – 20.03.2017 гг.

По состоянию на 3 января 2017 г. чистые активы ФБУ «Райффайзен - Портфель Активов - USD» и «Райффайзен - Портфель Активов - EUR» составляли 904,4 тыс. долл. США и 818,1 тыс. евро соответственно. На 20 марта 2017 г. сумма чистых активов данных фондов уменьшилась до 786,9 тыс. долл. США и до 726,9 тыс. евро.

В настоящее время сдержанное развитие ФБУ в Республике Беларусь вызвано рядом причин, а именно:

- дополнительные затраты на разработку программного обеспечения и документов, регламентирующих создание и деятельность ФБУ, создание соответствующего структурного подразделения и обучение персонала;
- отсутствие у клиентов «длительных» свободных финансовых ресурсов;
- недостаточно качественных и конкурирующих с банковскими депозитами объектов инвестирования в Республике Беларусь [4, С.18].

Следует отметить, что необходимость развития ФБУ в Беларуси обусловлена формированием новых эффективных механизмов, позволяющих банкам расширить свои возможности по привлечению и размещению денежных средств, а физическим и юридическим лицам получить альтернативу традиционным инструментам финансового рынка. Таким образом, возникновение ФБУ открывает для инвесторов новые возможности размещения денежных средств на более выгодных условиях.

Список источников литературы

1. Приорбанк – официальный сайт [Электронный ресурс] / Фонды банковского управления. – Режим доступа: <https://www.priorbank.by> - Дата доступа: 12.03.2017.
2. Кулецкий В. Фонды банковского управления — новый способ вложения денег в Беларуси / В. Кулецкий // Портал Выдавецкага дома «Звязда» [Электронный ресурс]. – 2014. – Режим доступа: <http://zviazda.by> – Дата доступа: 16.03.2017
3. [Финансовый портал Беларуси](http://infobank.by) [Электронный ресурс] / Фонды банковского управления: элитные инвестиции. – Режим доступа: <http://infobank.by> - Дата доступа: 17.03.2017.
4. Раков А, Шевченко А. Юридическое регулирование функционирования фондов банковского управления в Беларуси / А. Раков, А. Шевченко //Банковский вестник – 2015. - №3. – С. 11- 19

Бойсина Ольга

студентка

Любанец Диана

студентка

Давыдова Наталия

к.э.н., доцент

Полесский государственный университет

г. Пинск

Республика Беларусь

ПЛАТЁЖНЫЙ БАЛАНС РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ

Одним из важнейших показателей функционирования экономики страны является платёжный баланс. Он представляет собой отражение экономического состояния страны, уровня инфляции, международной конкуренции и изменений в международной торговле. Постоянно активный платёжный баланс способствует повышению курса национальной валюты, а пассивный, наоборот, – понижению.

Платёжный баланс Республики Беларусь имеет ряд отличительных черт, через которые можно раскрыть особенности участия страны в международном обмене товарами, услугами, капиталом, а также отразить условия образования и обслуживания белорусского внешнего долга.

Таблица

Платёжный баланс Республики Беларусь за 2013 – 2015 годы (млн. долларов США)

Статьи	2013	2014	2015
I. Счёт текущих операций	-7567,3	-5227,7	-2036,9
1. Товары и услуги	-2340,9	-488,9	131,5
экспорт	44046,1	43302,9	32809,5
импорт	46387,0	43791,8	32678,0
2. Первичные доходы	-2684,8	-2414,3	-2468,9
кредит	858,6	900,4	603,5
дебет	3543,4	3314,7	3072,4
3. Вторичные доходы	-2541,6	-2324,5	300,5
кредит	2090,2	1902,8	1196,6
дебет	4631,8	4227,3	896,1
II. Счёт операций с капиталом	10,3	7,7	4,6
кредит	11,7	10,0	6,1
дебет	1,4	2,3	1,5
III. Финансовый счёт			
Чистое кредитование (+) / чистое заимствование (-) (сальдо по данным финансового счёта)	-8492,3	-5670,7	-1322,2
IV. Статистические расхождения	-935,3	-450,7	710,1

Источник: [1], [2]

Проведём анализ динамики основных статей платёжного баланса Республики Беларусь, представленных в таблице.

В течение последних нескольких лет в Республике Беларусь имеет место отрицательное сальдо платёжного баланса.

В 2013 году сальдо счёта текущих операций сложилось отрицательным и составило -7567,3 млн. долларов США, в 2014 году – -5227,7 млн. долларов США и в 2015 году данный показатель составил -2036,9 млн. долларов США. В I и во II кварталах 2016 года имело место отрицательное сальдо счёта текущих операций, однако, данный показатель в III квартале этого же года сменил тенденцию на противоположную и показал положительные результаты: 233,4 млн. долларов США.

Что касается счёта операций с капиталом, то можно отметить, что несмотря на положительные результаты за анализируемый период по данной статье платёжного баланса, наблюдается тенденция снижения объёмов операций: в 2013 году данный показатель составил 10,3 млн. долларов США, в 2014 году – 7,7 млн. долларов США и в 2015 году – 4,6 млн. долларов США. Такая убывающая динамика в первую очередь вызвана тем, что страна с каждым годом всё больше пользуется иностранными займами и всё меньше предоставляет собственные другим странам, то есть покупает активы с обязательством выплатить их в будущем с процентами в большем объёме, чем продаёт собственные активы. В 2016 году счёт операций с капиталом характеризовался только положительными значениями, причём, если в I квартале данные значения равнялись 2,0 млн. долларам США, то уже в III квартале они увеличились в два раза и составили 4,0 млн. долларов США.

Необходимо также отметить, что длительный дефицит по балансу текущих операций может привести к замедлению экономического роста. Для того, чтобы не допустить этого, необходимо выполнить ряд задач:

- Обеспечить условия полной занятости в экономике путём постоянного регулирования этого процесса со стороны государства и общества.
- Сбалансировать поступления из-за границы и платежи, произведённые Республикой Беларусь.
- Повысить международную конкурентоспособность белорусских товаропроизводителей посредством улучшения качества управления предприятиями, развития конкурентоспособной транспортной системы на международном рынке транспортно-экспедиционных услуг, развития систем сертификации и качества экспортной продукции, признанных в мире.
- Постоянно развивать высокотехнологичные направления национальной экономики, которые основаны на использовании био- и нанотехнологий, а также на использовании информационных технологий.

В целом анализ состояния платёжного баланса Республики Беларусь за рассматриваемый период показывает, что отечественная промышленность в значительной степени находится в сильной зависимости от импорта сырья. Для повышения эффективности и увеличения объёмов экспорта белорусских товаров необходимо проведение государством стимулирующей валютной и

макроэкономической политики: государству необходимо ослаблять экономические спады и расширять совокупный спрос путём увеличения государственных расходов, снижения налогов, способствующего росту частных расходов. Увеличение государственных расходов стимулирует рост производства, следовательно, рост инвестиций и вложений в человеческий капитал. Кроме того, расширяется покупательная способность населения и совокупный спрос на товары, продукцию, работы и услуги.

Список использованных источников:

1. Основные социально-экономические показатели // Статистический ежегодник Республики Беларусь. 2016. – Минск, 2016. – 518 С.
2. Национальный банк Республики Беларусь [Электронный ресурс] / Платежный баланс Республики Беларусь. – Режим доступа: <https://www.nbrb.by/statistics/BalPay/>. – Дата доступа: 14.02.2017.

Бондарева Виктория

студентка

Панкова Татьяна

старший преподаватель

Белорусско-Российский университет

г. Могилев

Беларусь

**ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ВАЛЮТНО-ОБМЕННЫХ ОПЕРАЦИЙ
КОММЕРЧЕСКОГО БАНКА**

Политика банка по увеличению доходов от валютно-обменных операций включает две основных составляющих. Во-первых, это наращивание объемов валютно-обменных операций. Во-вторых, это поиск оптимального размера курсов покупки-продажи валют и установление наиболее выгодной маржи, которая позволила бы увеличить доходность каждой сделки, но при этом не снижала привлекательность операции для клиентов.

Основным инструментом влияния на величину доходов от валютно-обменных операций банка является изменение курсов покупки-продажи иностранных валют. С одной стороны, увеличение курса продажи позволяет увеличить доходность с каждой единицы иностранной валюты, но с другой стороны, вызывает отток клиентов в пользу банков с более низким курсом, следовательно, приводит к снижению объемов валютно-обменных операций и соответственно снижению величины доходов. Таким образом, банку необходимо найти оптимальное значение обменных курсов, позволяющее увеличить доходность валютно-обменных операций.

Например, курс покупки долларов США, установленный в коммерческом банке на 31 декабря выше среднего, сложившегося на территории города, следовательно рационально будет понизить его на 0,008 рублей, что позволит сохранить прежний объем операций, но увеличить их доходность. Курс продажи долларов США в коммерческом банке значительно ниже среднего и повышение его на 0,006 рублей не приведет к снижению объема операций, но

значительно повысит их эффективность. Изменив таким образом обменные курсы долларов США банк сможет существенно увеличить доходы от валютно-обменных операций с ними, что наглядно представлено в таблице.

Таблица

Расчет резервов роста доходов от валютно-обменных операций с наличными долларами США

Показатель	Фактическое значение	Возможное значение	Изменение
Сумма проданных долларов США, тысяч долл.	1 980,14	1 980,14	0,00
Средний курс продажи долларов США, бел. рубль / доллар США	1,893	1,999	0,006
Сумма купленных долларов США, тысяч долл.	1 340,51	1 340,51	0,00
Средний курс покупки долларов США, бел. рубль / доллар США	1,881	1,873	-0,008
Финансовый результат, бел. р.	1226,906	1447,525	220,619

Таким образом, уменьшение курса покупки долларов США на 0,006 рубля и увеличение курса продажи на 0,006 рублей, позволит увеличить доход от валютно-обменных операций с наличными долларами США на 220,619 белорусских рублей.

Политика банка должна быть направлена на минимизацию потерь вследствие изменения курсов иностранных валют, для чего ежедневно должна осуществляться детальная оценка максимально возможных потерь от закрытия открытой валютной позиции в течение одного дня, определяться уровень валютного риска. Банком должны быть установлены ограничения открытой валютной позиции в разрезе валют для переноса на следующий день в зависимости от их волатильности и лимит допустимого убытка. Для оценки исключительных, но вероятных событий в условиях повышенной нестабильности на мировых рынках рекомендуется использовать процедуру стресс-тестирования. Необходимо также ежедневно контролировать соблюдение нормативов ограничения валютного риска, установленных Национальным банком Республики Беларусь.

Помимо этого необходимо расширить перечень валют, с которыми банк проводить валютно-обменные операции. Операции с долларами США занимают наибольший удельный вес в общем объеме валютно-обменных операций с физическими лицами, однако для роста доходности валютно-обменных операций в целом, необходимо оптимизировать операции и с другими валютами, удельный вес которых намного меньше, например, с польским злотым, армянским драмом, азербайджанским манатом и другими валютами. При этом следует сделать акцент на рекламу возможности обмена «экзотических» валют в кассах и обменных пунктах банка. Приезжая в одну из этих стран, человек часто сталкивается с проблемой обмена валют, особенно в ночное время, либо же с проблемой завышенных обменных курсов в аэропортах, вокзалах. Следовательно, необходимо провести ряд мероприятий по привлечению клиентов и созданию для них возможностей обмена вышеперечисленных валют по привлекательному курсу.

Одним из направлений улучшения деятельности банка в области валютно-обменных операций является автоматизация данных операций путем установки автоматов по обмену валют.

Естественно, что клиент хочет, чтобы процедура его общения с банком отнимала минимум времени и сил. На данный момент время обслуживания клиента увеличивается с увеличением суммы валюты, потому что увеличивается время для проверки имеющийся валюты в банке, пересчет валюты, и в среднем время, затраченное на совершение операций по обмену валюты, составляет от 3 до 15 минут (при сумме более 5 000 долларов). При автоматизированной работе время проведения операций значительно сократится. Автоматы для обмена валют представляет собой быстрый и простой круглосуточный пункт «обмен валюты». Их особенно выгодно устанавливать в местах повышенного скопления людей (аэропорт, автостоянка, железнодорожный вокзал, отель торговый центр)

Установка валютнообменных автоматов предполагает отказ от строительства, укрепления и оснащения традиционных касс и пунктов обмена валют, позволяя банку при этом не только экономить пространство в помещении и денежные средства, но и добавить новые запоминающиеся штрихи к своему имиджу. Кроме того, в случае необходимости, такой автомат можно легко перевезти с одного места на другое.

Важным направлением совершенствования валютно-обменных операций является разработка и открытие сайта по обмену электронных валют. Здесь пользователи электронных платежных систем смогут быстро и выгодно обменять друг на друга наиболее часто используемые в интернете электронные валюты: Webmoney, E-Gold, Яндекс.деньги. Электронные валюты различных платежных систем завоевывают все большую и большую долю рынка электронных платежей в Интернете. Электронные деньги становятся обычным делом, особенно для тех пользователей Интернет, что проводят немалую часть своего времени в сети – по работе, или в качестве развлечения. Через такие системы ежедневно проходят сотни тысяч долларов. С их помощью совершаются всевозможнейшие платежи – причем не только сугубо онлайнные, такие, как оплата хостинга или доменов, программного обеспечения, но и покупка вполне материальных товаров – домов, автомобилей, офисного оборудования, аренды офисов и жилья и т.п.

В качестве дополнительных функций может быть предусмотрена возможность анализа ранее заключенных сделок, а также широкий спектр доступных информационных потоков от котировок Fogex до мировых фондовых индексов, а также новостная лента «Fogex» на русском языке.

Для увеличения объемов валютно-обменных операций необходимо организовать сотрудничество с туристическими компаниями с предоставлением их клиентам льготных курсов обмена валют.

Кроме всего прочего, банку необходимо проводить активную рекламную политику. В настоящее время на банковском рынке работает большое количество банков, которые осуществляют различные банковские операции. И

зачастую предложение банковских услуг превышает спрос на них. Для того чтобы постоянно увеличивать количество клиентов банка и тем самым сохранять свои устойчивые позиции на банковском рынке, необходимо проводить открытую рекламу своих услуг, а также подробно информировать население о проводимых операциях.

Список использованных источников:

1. Михалёва А.О. Направления повышения эффективности валютно-обменных операций коммерческого банка / А.О. Михалёва // Достижения молодых ученых в развитии инновационных процессов в экономике, науке, образовании: Материалы VI Международной научно-практической конференции, Брянск, 21-23 октября 2014 г. / Под ред. О.М. Голембиовской. – Брянск: БГТУ, 2014. – 3 с.
2. Савонь В. Оценка эффективности валютно-обменных операций банка: методика и проблемы / В. Савонь // Банковский вестник. – 2013. – № 9. – С. 40-43.

Борисенко Павел
старший преподаватель
УО «Гродненский государственный университет им. Я. Купалы»
г. Гродно
Республика Беларусь

**РОЛЬ СТРАХОВЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ В РАЗВИТИИ РЫНКА
ЦЕННЫХ БУМАГ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ И УКРАИНЕ**

На сегодняшний день сложилась ситуация, при которой развитие рынка ценных бумаг является чрезвычайно важным фактором роста экономики в условиях ограниченности ресурсов и необходимости привлечения инвестиций. Деятельность страховых организаций характеризуется необходимостью активного использования различных финансовых инструментов для поддержания финансовой устойчивости, конкурентоспособности, а также эффективного размещения страховых резервов. Целью данной работы является определение значимости страховых организаций с точки зрения развития рынка ценных бумаг как механизма стимулирования экономического роста в Республике Беларусь и Украине. Несмотря на значимые различия, основной общей чертой являются те вызовы, которые препятствуют формированию эффективного механизма инвестиционной деятельности [1, с. 224].

Общей чертой функционирования страховых организаций и в Республике Беларусь, и в Украине является механизм движения денег при предоставлении услуг страхования. В своей основе страхование авансовым характером платежа, что приводит к ситуации, в которой страховая компания в течение страхового срока получает в распоряжение объём денежных средств. Кроме того, общей чертой является то, что банки существенно превышают страховые компании по объёму инвестиций и в Республике Беларусь, и в Украине [2, с.41].

Инвестиционная деятельность страховых организаций в Республике Беларусь и в Украине построена на определённых законодательных

ограничениях, в первую очередь, связанных с необходимостью диверсификации объектов инвестиционной активности (таблица).

Таблица

**Регулирование рынка ценных бумаг в Республике Беларусь и
Украине**

Республика Беларусь	Украина
Суммы на счетах в банках Республики Беларусь и вложенные в объекты инвестирования ограничиваются следующим образом: по видам страхования жизни – 10% от величины страховых резервов; по иным видам страхования – не более 45% от резерва незаработанной премии, за исключением перестраховщиков. Действует ограничение по инвестированию денежных средств в акции коммерческих банков.	Кабинет Министров Украины определяет объекты инвестиционной деятельности страховых компаний. Стоимость акций ограничена пределом в 30% (в том числе, одного эмитента – 10%). Стоимость корпоративных облигаций ограничена пределом в 30% (в том числе, одного эмитента – 10%). Государственные ценные бумаги ограничены пределом инвестирования в 80%

Источник: [3, с.54], [4]

Таким образом, можно отметить некоторые общие черты в регулировании страхового рынка в двух странах. Одной из наиболее важных является стимулирование активного использования страховыми компаниями государственных облигаций. В то же время, необходимо отметить, что развитие остальных сегментов рынка ценных бумаг будет существенно способствовать активизации деятельности страховых организаций на данном рынке. Кроме того, в условиях экономической нестабильности для страховых компаний крайне важным является поиск той точки опоры на финансовом рынке, которая позволит им на данном этапе сохранить, а в дальнейшем и преумножить собственные средства [5, с.55].

Возможностями, которые могут способствовать развитию финансовых рынков и повышению интереса страховых компаний к инструментам рынка ценных бумаг является:

- формирование механизма налогового стимулирования инвестиционной деятельности страховых компаний в отношении долгосрочных ценных бумаг;
- снятие законодательных ограничений, связанных с работой страховых организаций с различными инструментами рынка ценных бумаг;
- совершенствование вопросов валютного регулирования, а также обеспечение сравнительно свободного доступа иностранных страховщиков;
- разработка специфических производных финансовых инструментов для организаций, занимающихся страхованием жизни;
- совершенствование работы финансовых посредников, рейтинговых агентств, консультационных компаний, которые способны стать эффективными медиаторами для деятельности страховщиков на рынке ценных бумаг;

- переход от инвестирования в банковские вклады, что может повысить и степень диверсификации, и максимальную доходность инвестиций;
- стимулирование финансовых инноваций, создание страховыми компаниями новых производных финансовых инструментов на рынке ценных бумаг.

Список использованных источников:

1. Носенко М.С. Сучасний стан, проблеми і перспективи розвитку інвестиційної діяльності страхових компаній в Україні. / М.С. Носенко, С.І. Півторак// Актуальні проблеми економіки. – 2012. – №1(127). – С. 222-227.
2. Майдаченко І.В. Інвестиційна діяльність страхових компаній – шлях до економічного зростання // Вісник НТІ.– 2009.– №3. – С. 41–44.
3. Полчанов А.Ю. Проблемы и перспективы инвестиционной деятельности страховых компаний в Украине/ А.Ю. Полчанов// Финансы и кредит. – 2014. – №16(592). – С.51-56.
4. Об утверждении Положения о порядке осуществления инвестиций и размещения средств страховых резервов страховыми организациями: Постановление Совета Министров Респ. Беларусь от 29.12.2006 г. № 1750: с изм. и дополн.: текст Постановления по состоянию на 1 янв. 2017 г. – Белорусская ассоциация страховщиков [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.belasin.by/page11.aspx>. – Дата доступа: 21.03.2017.
5. Севрук, Е. С. Инвестиционная деятельность страховых компаний в Республике Беларусь: действующая практика и направления совершенствования / Е. С. Севрук // Национальная экономика Республики Беларусь: проблемы и перспективы развития: IV Республиканская научная студенческая конференция, [Минск], 16-18 мая 2007 г. / [ред.кол.: Г.А. Короленок (гл.ред.) и др.], Белорус. гос. экон. ун-т. - Минск : БГЭУ, 2007. - С. 54-55.

Брижань Ирина

студент

Сидоренко Ольга

викладач

Харківський торговельно-економічний інститут Київського національного
торговельно-економічного університету
м. Харків
Україна

**СУТНІСТЬ І ПРОБЛЕМИ ЗБАЛАНСОВАНОСТІ ВИДАТКІВ
БЮДЖЕТУ**

В сучасних умовах однією з найбільш актуальних тем є реформування бюджетного процесу, яке передбачає ефективне використання бюджетних коштів усіма учасниками бюджетного процесу. Рівень бюджетних витрат свідчить про ступінь участі держави в економічній діяльності суспільства і в забезпеченні загальноекономічної рівноваги. Дослідження витрат бюджету держави може дати корисну інформацію про рівень соціально-економічного

розвитку країни, про пріоритети державної політики, про дисбаланси, і про напрямки подальшого вдосконалення розподілу фінансових ресурсів.

На величину бюджетних витрат впливає багато факторів. Вона визначається обсягом валового внутрішнього продукту країни; величиною доходів держави, яка, в свою чергу, залежить від рівня оподаткування, збирання податків, неподаткових надходжень до бюджету; уподобаннями суспільства на користь перерозподільних програм і рядом інших факторів.

Система управління видатками державного бюджету України є недосконалою.

До основних проблем системи видатків державного бюджету також можна віднести:

- нецільове використання коштів бюджету;
- непрозорість і однозначність видатків;
- неузгодженість бюджетної резолюції з завданнями стимулювання економічного зростання.
- прояви соціальної незахищеності та бідності працівників бюджетної сфери.

Наявність перелічених проблем потребує пошуку напрямів збалансованості системи бюджетних видатків. Збалансованість бюджету передбачає рівність доходів і витрат. Однак практика бюджетного регулювання показує, що майже у всіх державах витрати, як правило, перевищують доходи бюджету. У зв'язку з цим відбувається систематичне з року в рік збільшення бюджетного дефіциту. Головною причиною зростання державних витрат є зростання ролі держави в різних сферах суспільного життя, розширення її економічних і соціальних функцій, збільшення чисельності апарату управління і т.д. Збільшення витрат не покривається податковими надходженнями.

Бюджетні дефіцити приймають хронічні форми і практично відображають стан розвитку економіки, періодичні спади і підйоми виробництва.

Головними завданнями збалансованості видаткової частини є:

- Забезпечення більшої прозорості видаткової частини.
- Переорієнтація витрат держави на модернізацію бюджетного сектора економіки, підвищення його ефективності. Ефективність витрат держави повинна оцінюватися з позицій не тільки економічного зростання, а й їх соціальної і екологічної ефективності, розвитку суспільства в цілому.
- Потребують удосконалення основні етапи бюджетного процесу. Зокрема, бюджетні програми повинні мати чітку структурну побудову, а їх завдання та напрямки повинні бути деталізованими, що допоможе забезпечити гнучке управління програмами.
- Слід проаналізувати окремі групи витрат бюджету, щоб виявлення можливості їх зниження при одночасному збереженні (або підвищенні) якості наданих бюджетних послуг.
- Рационалізація видатків на соціальну сферу.
- Оптимізування структури статей доходів і витрат всіх рівнів бюджетної системи.

- Удосконалення податкової системи як основного джерела доходів бюджетів всіх рівнів.

Важливим інструментом у забезпеченні збалансованості бюджету на стадії його виконання є процедура санкціонування бюджетних витрат. З метою постійного контролю за розмірами бюджетного дефіциту і джерелами його фінансування доцільно було б розділити бюджет України на регулярний і надзвичайний. Регулярний охоплював би поточні витрати, що фінансуються за рахунок стабільних поточних доходів, а надзвичайний включав би інвестиційні витрати, фінансування яких допускається за рахунок державної заборгованості. Важливим інструментом стабілізації також є проведення політики жорсткого обмеження бюджетних видатків та підвищення ефективності використання державних коштів.

Список використаних джерел:

1. Бюджетний Кодекс України / Верховна Рада України // Закон № 2456-VI від 08.07.2010 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/>

2. Проць Н. В., Бокій О. В. Система видатків державного бюджету України: проблеми та необхідність оптимізації / Проць Н. В., Бокій О. В. // Фінансовий простір. – 2016 - № 2 (22) – с. 61-66.

Будкевич Кристина

студентка

Давыдова Наталья

к.э.н., доцент

Полесский государственный университет

г. Пинск

Беларусь

ИНФЛЯЦИЯ И АНТИИНФЛЯЦИОННАЯ ПОЛИТИКА В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ

Уже в течение долгого периода времени инфляция является одной из экономических проблем в нашей стране. Республика Беларусь является одним из лидеров по уровню инфляции среди стран СНГ и Восточной Европы.

Предпосылки роста уровня инфляции в Беларуси к началу 90-х гг. были заложены в диспропорциональной структуре экономики. Снижение инфляции и сдерживание роста цен стало главной задачей антиинфляционной политики на последующие годы. Главную причину инфляции в Беларуси можно объяснить, прежде всего, несоответствием между масштабами и структурой производства, с одной стороны, и потребностями рынка с другой. Структурные диспропорции, неразвитость рыночных отношений и неадекватное использование механизмов их осуществления в нашей стране снижают эффективность производства и внешней торговли, особенно с развитыми государствами [1, с.34].

Ещё одной проблемой в национальной экономике является кредитование убыточных предприятий. На протяжении нескольких лет многие предприятия получали средства в банках на льготных условиях, без адекватной оценки возможности исполнять свои обязательства в то время, как перспективные частные компании не могут привлечь кредиты из-за высокой стоимости. С ростом доллара, за последние 1,5 года, увеличилась долговая нагрузка на предприятия. Неисполнение обязательств предприятий по кредитам может приводить к дополнительной нагрузке на бюджет, так как ведёт к срыву производственных программ и создаёт дисбалансы в бюджетно-финансовом секторе, что в дальнейшем угрожает финансовой стабильности.

В последнее время отечественная экономика развивается в условиях повышенной инфляции. После ситуации в экономике Беларуси 2011 года, когда произошла девальвация белорусского рубля, инфляция за год составила 108,69%. В последующие годы её уровень был снижен, но показатели измерялись двузначными цифрами: в 2012 – 21,8%, 2013 – 16,5%, 2014 – 16,2%, 2015 – 12%, 2016 – 10,6% (рисунок 1)[2].

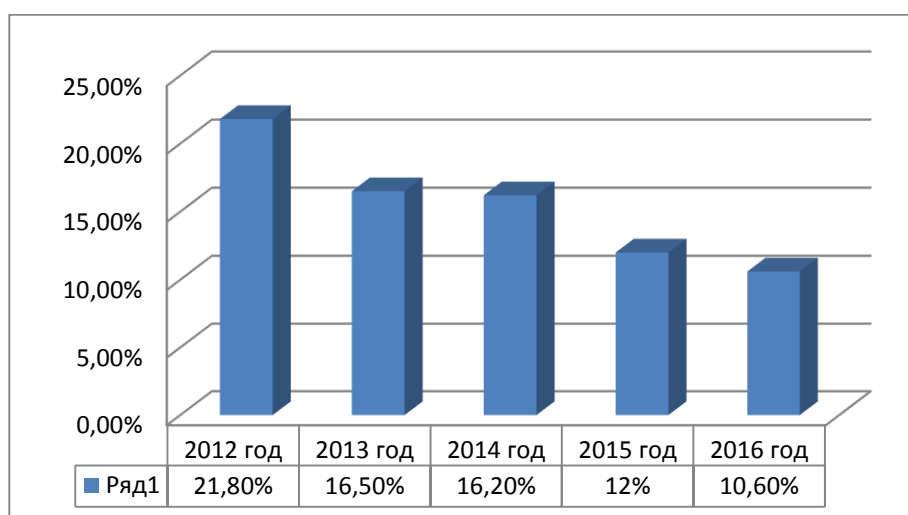

Рис. Уровень инфляции в Республике Беларусь за период 2012-2016 гг.

Можно заметить, что в последние годы наблюдается снижение уровня инфляции. Это является следствием проведения эффективной антиинфляционной политики. Государством принимаются меры, направленные на достижение положительных результатов в денежно-кредитной сфере. Это стало возможным в связи с переходом к более гибкому режиму курсообразования. В настоящее время Национальный банк при проведении денежно-кредитной политики продолжает придерживаться той стратегии, которая была выработана после кризиса 2011 года [3,с.9].

В основном благодаря контролю за денежным предложением потребительские цены в 2016 г. выросли на 10,6% против 12% годом ранее.

В основных направлениях денежно-кредитной политики предусмотрено, что основная цель деятельности Национального банка Республики Беларусь в 2017 году останется прежней - снижение уровня инфляции. Планируется достигнуть уровня в 9%, что соответствует целям, поставленным на текущую

пятилетку. При достижении такого уровня инфляции ставка рефинансирования может быть снижена до 14 %.

Сохранится режим монетарного таргетирования. Главной конечной целью при таком режиме является низкая инфляция, а эта цель достигается путём контроля над величиной денежной массы.

Достижению поставленных целей и роста экономики на перспективу будет способствовать проведение структурных реформы, к которым можно отнести снижение налоговой нагрузки на частные предприятия, развитие рынка ценных бумаг, приватизация предприятий, либерализация цен. Также снижение инфляции может содействовать развитию малого и среднего бизнеса. Поскольку в Беларуси одной из проблем развития малого бизнеса является недостаточность собственных средств, то возникает необходимость привлечения дополнительных средств. Одной из серьёзных проблем при кредитовании экономических субъектов выступают высокие процентные ставки, которые формируются в том числе с учётом стоимости ресурсов. Динамика процентных ставок находится в тесной связи со ставкой рефинансирования, зависящей от уровня инфляции.

К 2020 году планируется достичь уровня инфляции 5 %. Во многом достижению этой цели будет способствовать возможный переход к инфляционному таргетированию, которое предполагает проведение денежно-кредитной политики, ориентированной на достижение целевого уровня инфляции. Применение режима инфляционного таргетирования в Республике Беларусь возможно после решения ряда проблем:

1. Перехода на гибкий обменный курс, чтобы не возникало конфликта между целями монетарной политики
2. Отказа от административного регулирования цен на многие товары и услуги
3. Максимального сокращения кредитование в рамках государственных программ
4. Снижения инфляции до 10 % [4, с.117].

Уже в 2017 году Национальный банк планирует уделять значительное внимание вышеуказанным аспектам.

Таким образом, можно сказать, что за рассмотренный период времени наблюдается снижение уровня инфляции. Это стало возможным благодаря проведению эффективной антиинфляционной политики, ориентированной на достижение к 2020 году инфляции в 5 %. Внедрение инфляционного таргетирования может быть одним из факторов, призванных стимулировать достижение желаемого результата.

Список использованных источников:

1. Вертинский, Г. Д. Инфляция и антиинфляционная политика Республики Беларусь / Г.Д. Вертинский : материалы 73 научн. конф. студентов и аспирантов , Минск, 16-25 мая 2016 г. / Белорус. гос. ун-т ; редкол.: С.Г. Берлинская[и др.].- Минск, 2017.- С.34-36.

2. Инфляция в Беларуси [Электронный ресурс]/ Финансовый портал Myfin.by. - Режим доступа: <https://myfin.by/info/inflyaciya> .- Дата доступа: 18.02.2017.

3. Ермакова, Н.А. О состоянии экономики и денежно-кредитной сферы Республики Беларусь / Н.А. Ермакова // Банкаўскі веснік.-2014.-№6.- С.3-10

4. Качан, А.О. Перспективы и пути реализации инфляционного таргетирования в Республике Беларусь / А.О. Качан: Экономическая мозаика 2 выпуск: сб. матер. по рез. научн. – исслед. раб. студ./ Бел.гос. эконом. ун-т. ; редкол.: В.А. Воробьев [и др.].- Минск, 2016.- С. 117-119.

Будрица Виктория
студентка

Давыдова Наталья
к.э.н., доцент

Полесский государственный университет

Г. Пинск

Республика Беларусь

РАЗВИТИЕ РЫНКА ЦЕННЫХ БУМАГ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ

Одной из составных частей финансового рынка является рынок ценных бумаг. Гражданским кодексом Республики Беларусь рынок ценных бумаг определен как «система отношений между юридическими и (или) физическими лицами, а также иными субъектами гражданского права в ходе эмиссии (выдачи), обращения и погашения ценных бумаг, осуществления профессиональной и биржевой деятельности по ценным бумагам» [1].

В связи с изменениями в экономической и политической системах Республики Беларусь выросла значимость рынка ценных бумаг. С помощью специальных финансовых инструментов (ценных бумаг) на рынке осуществляется аккумуляция и распределение свободных денежных ресурсов в рентабельные коммерческие проекты или на нужды государства.

В настоящее время в Республике Беларусь наиболее развитыми являются рынок облигаций и рынок акций. В становлении данных сегментов заинтересованы различные экономические субъекты: государство, инвесторы и акционерные общества.

Объем эмиссии акций действующих эмитентов за второе полугодие 2016 года увеличился по сравнению с аналогичным периодом 2015 г на 15,9 % и составил 274 805,8 млрд. рублей в том числе:

- 249 967,6 млрд. рублей – объем эмиссии акций ОАО, который увеличился по сравнению с 01.07.2015 на 16,6 %;

- 24 838,2 млрд. рублей – объем эмиссии акций ЗАО, который увеличился по сравнению с 01.07.2015 на 9,2 % .

Всего за январь-июнь 2016 г. зарегистрировано 52 выпуска корпоративных облигаций и местных займов на сумму 10 073,5 млрд. рублей (увеличение на 1,1% по сравнению с аналогичным периодом прошлого года), в том числе:

- объем выпусков облигаций банков составил 1 703,2 млрд. рублей или 16,9 % от общего объема выпусков;

- объем выпусков облигаций небанковских организаций составил 8 312,1 млрд. рублей или 82,5 % от общего объема выпусков;

- объем выпусков облигаций местных исполнительных и распорядительных органов составил 58,2 млрд. рублей или 0,6 % от общего объема выпусков [2].

Одной из основных проблем развития рынка ценных бумаг является ограниченность видов эмитируемых ценных бумаг. Для решения данной проблемы требуется создать необходимые условия для формирования обеспеченного спроса на ценные бумаги, создания альтернативных участников фондового рынка – институтов коллективного инвестирования.

Для решения вопроса ликвидности ценных бумаг и рынка в целом государство, в лице регулирующих органов, разрабатывает программы повышения эффективности функционирования эмитентов, которые смогут обеспечить доходность вложений в их ценные бумаги, соответствующую уровню банковских депозитов.

Существует также ряд затруднений, связанных с незаинтересованностью населения размещении денежных средств в ценные бумаги. Решение данной проблемы состоит в повышении финансовой грамотности и инвестиционной культуры населения, реализации социальной и инвестиционной политики, стимулирующих население к использованию различных инструментов сбережения и накопления и др.

В целях обеспечения финансовой стабильности предполагается формирование соответствующей институциональной среды, координирующая роль в которой будет отведена Совету по финансовой стабильности, созданному постановлением Совета Министров Республики Беларусь и Национального банка Республики Беларусь в середине 2016 г [3].

Вслед за банками, рынку ценных бумаг, как совокупности участников, необходимо перевести свою отчетность в международный стандарт. Данное действие позволит повысить инвестиционную привлекательность рынка ценных бумаг для иностранных инвесторов.

Рынок ценных бумаг играет важную роль в развитии Республики Беларусь. Его совершенствование и расширение – одна из задач социально-экономической политики нашей страны. Для обеспечения условий эффективного развития рынка ценных бумаг в Республике Беларусь требуется решение данных проблем, что позволит улучшить инфраструктуру финансового рынка.

1) Гражданский кодекс Республики Беларусь: Кодекс Респ. Беларусь, 7 декабря 1998 г. №218-З: принят Палатой представителей 28 октября 1998 г.: одобрен Советом Респ. 19 ноября 1998 г.: в ред. от 20.07.2016 г. // Консультант Плюс: Беларусь. Технология 3000 [Электронный ресурс] / ООО «ЮрСпектр», Нац. центр правовой информ. Респ. Беларусь.-Минск, 2017.

2) Отчет о работе Департамента по ценным бумагам Министерства финансов Республики Беларусь в I полугодии 2016 года – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.minfin.gov.by/upload/depacen/otchet/dcb2016_1.pdf - Дата доступа: 10.02.2017 г.

3) Программа социально-экономического развития Республики Беларусь на 2016-2020 годы: Постановление Совета Министров Республики Беларусь от 12 января 2015 года №14 – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.government.by/upload/docs/program_ek2016-2020.pdf – Дата доступа: 15.02.2017 г.

Бур'ян Аліна
студентка

Овчарик Зоряна
к.е.н., доцент

ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»
м.Ніжин
Україна

ОБЛІКОВО-ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ВИТРАТ ВИРОБНИЦТВА

В сучасних умовах визначення собівартості продукції відноситься до прерогативи управлінського обліку, оскільки фінансовий облік спрямований на оцінку активів підприємства з метою продажу і не завжди достовірно відображає показники ефективності виробництва, які, до того ж, стають комерційною таємницею.

Таким чином, можна сказати, що облік собівартості продукції – це найбільш складний і важливий обліковий процес. Важливе значення має також вибір найоптимальнішого методу обліку витрат і калькулювання собівартості продукції, який залежить від багатьох чинників: галузі діяльності, організаційно-структурної побудови, особливостей технологічного процесу, державного регулювання ціноутворення.

Витрати виробництва розглядають у своїх працях такі науковці-дослідники: О. В. Лишиленко, І. А. Волкова, Г. О. Партин, Ф. Ф. Бутинець, В. Г. Швець, Н. В. Чебанова, Т. Смоляр, Н. Н. Грабова, В. В. Пархоменко, Д. М. Турецький, В. С. Лень, В. В. Гливенко та багато інших.

Таблиця 1

Трактування терміну «витрати виробництва» з точки зору різних вчених

№ з/п	Автор та джерело	Суть досліджуваного питання
1	2	3
1.	Смоляр Т. [8]	Витрати виробництва – це виправдані умовами процесу виробництва та спрямовані на створення корисних цінностей і надання послуг сукупні витрати незалежно від того, припадають вони на закінчений продукт чи на незавершене виробництво.

Напрям 1
« Фінансова система країни: тенденції та перспективи розвитку »

2.	Грабова Н. Н. [3]	Витрати виробництва – це витрати різних видів економічних ресурсів (сировини, праці, основних засобів, послуг, грошей), безпосередньо пов’язані з виробництвом економічних благ.
3.	Пархоменко В. В. [7]	З всієї безлічі витрат одні безпосередньо пов’язані з виготовленням і випуском продукції, інші – з управлінням виробництвом, треті не мають відношення до виробництва, але по чинному законодавству включаються у витрати виробництва.
4.	Турецький Д. М. [9]	Витрати, пов’язані з основною діяльністю підприємства. Це витрати на виробництво або реалізацію продукції, так звані поточні витрати, які відшкодовуються за рахунок виручки від реалізації продукції (послуг).
5.	Лень В. С., Гливенко В. В. [4]	Витрати виробництва – це сукупність затрат живої та уречевленої праці (засобів і предметів праці) на виробництво продукції.
6.	Швець В. Г. [11]	Витрати виробництва – це витрати підприємства, зв’язані з основною його діяльністю за певний період, незалежно від того, відносять їх на собівартість продукції в цьому періоді чи ні.
7.	Бутинець Ф. Ф. [1]	Витрати виробництва – це вартість усіх видів факторів виробництва, що витрачаються для виготовлення певної кількості товарів.
8.	Чебанова Н. В. [10]	Витрати виробництва визначаються згідно концепції альтернативної вартості і є вартісною оцінкою продукції з боку її виробника.
9.	Партин Г. О. [6]	Витрати виробництва – це зменшення економічних вигод у вигляді вибуття або амортизації активів або збільшення зобов’язань, які призводять до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення капіталу за рахунок його вилучення або розподілу власниками).
10.	Волкова І. А. [2]	Витрати виробництва – це витрати на управління виробництвом, амортизацію основних засобів і нематеріальних активів загальновиробничого призначення, утримання, ремонт, страхування тощо.
11.	Лишиленко О. В. [5]	Витрати виробництва – це узагальнення інформації про використані ресурси, допоміжні матеріали у виробничій діяльності підприємства.

Отже, термін «витрати виробництва» розкривається у багатьох літературних джерелах різними. Майже всі вони орієнтуються на Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати».

Список використаних джерел

1. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський облік: підручник для студентів спеціальності «Облік і аудит» вищих навчальних закладів / Ф. Ф. Бутинець. – 3-є вид., доп. та перероб. – Житомир: ПП «Рута», 2006. – 512 с.
2. Волкова І. А. Фінансовий облік: навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 228 с.
3. Грабова Н. Н. Облік, розподіл і списання витрат на підприємствах // Бух. облік і аудит. – 2008. – № 8, 9. – С. 11–13.
4. Лень В. С., Гливенко В. В. Бухгалтерський облік в Україні: основи та практики: навчальний посібник / В. С. Лень, В. В. Гливенко. – К.: Центр навчальної літератури, 2008. – 576 с.
5. Лишиленко О. В. Бухгалтерський облік: навчальний посібник: навчальне видання. – К.: ЦУЛ, 2005. – 624 с.
6. Партин Г. О. Бухгалтерський облік: основи теорії та практики: підручник / Г. О. Партин. – К.: Знання, 2009. – 422 с.
7. Пархоменко В. В. Облік доходів, витрат і фінансових результатів від діяльності // Бух. облік і аудит. – 2008. – № 7. – С. 5–6.
8. Смоляр Т., Пугачов О. Порядок відшкодування витрат на службові відрядження // Бух. облік і аудит. – 2008. – № 3. – С. 15–18.
9. Турецкий Д. М. Учёт затрат на производство (издержек обращения) // Всё о бухгалтерском учёте. – 2009. – № 20. – С. 4–9.
10. Чебанова Н. В. Бухгалтерський фінансовий облік: посібник / Н. В. Чебанова. – К.: Видавничий центр «Академія», 2008. – 672 с.
11. Швець В. Г. Теорія бухгалтерського обліку: підручник / В. Г. Швець. – 3-є вид. – К.: Знання, 2008. – 535 с.

Валієва Каріна

студентка

Шевченко Наталія

стариший викладач

ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»

м. Ніжин

Україна

ІСТОРІЯ ВИНИКНЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА ПРОФЕСІЇ БУХГАЛТЕР

Проблема формування та розвитку професії бухгалтера займає одне з ключових місць серед досліджень у наукових колах, якій приділяли і продовжують приділяти все більшу увагу, як вітчизняні, так і зарубіжні вчені. Серед них: О. С. Бакаєв, І. Белоусова, М. Т. Білуха, П. С. Безрукий, Ф.Ф. Бутинець, М. Вебер, С. Ф. Голов, С. Дж. Грей, В. М. Жук, В. Б. Івашкевич, І. І.

Кірейцев, А.П. Міхалкевич, О. М. Петрук, С. І. Прилипко, Я. В. Соколов, Л. В. Чижевська та інші.

Наукові дослідження в цьому напрямку досить багатогранні. Так, О. С. Бакаєв [1, с. 5-10], І Белоусова [2, с. 3-6], О. М. Петрук, досліджували роль професійних організацій в регулюванні бухгалтерського обліку. Ф. Ф. Бутинець простежував історію створення і становлення професійних організацій, розвиток професії бухгалтера, підготовку бухгалтерських кадрів [3]. Незважаючи на численні дослідження професійної діяльності бухгалтерів, науковцями так і не сформульовано однозначного загальноприйнятого визначення терміну «професійний бухгалтер». Відсутнє і чітке розуміння статусу професійного бухгалтера у вітчизняному законодавстві.

У діючій редакції Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16 липня 1999 р. № 996–XIV відсутнє визначення професійного бухгалтера [4]. Так, у Законі України «Про податок з доходів фізичних осіб від 22 травня 2003 року № 889-IV» вживається термін «незалежна професійна діяльність» – це діяльність, що полягає в участі фізичних осіб в науковій, літературній, артистичній, художній, освітній та викладацькій діяльності, так само як діяльність лікарів (у тому числі стоматологів, зубних техніків), адвокатів, приватних нотаріусів, аудиторів, бухгалтерів, оцінщиків, інженерів чи архітекторів) [5, с. 1].

У проекті концепції національної системи підвищення кваліфікації професійних бухгалтерів в Україні професійний бухгалтер розглядається як особа, яка має вищу спеціальну економічну освіту, не менше ніж один рік практичного досвіду роботи на посаді бухгалтера або викладача (науковця) з обліку та аудиту та є членом однієї із професійних громадських організацій бухгалтерів України [6]. Проте, перш ніж сформулювати визначення «професійний бухгалтер» простежимо основні періоди (історію) розвитку й становлення професії бухгалтер взагалі.

Професія бухгалтера – одна з найдавніших і одна з найпоширеніших серед економічних професій. Розвиток цього виду діяльності нараховує вже кілька століть. Основи бухгалтерського обліку винайшов італійський чернець Фра Бартоломео де Пачолі. В Царській Росії посаду бухгалтера була офіційно заснована Петром I на початку XVIII століття. Слово „бухгалтер” виникло у Середньовічні часи і у перекладі з німецького означає „книгознавець”, тому що раніше надходження і витрати товарно-матеріальних цінностей та грошових коштів записували в спеціальну книгу. У 1494 італійський математик Лука Пачолі опублікував книгу „Трактат про рахунки і записи” – першу книгу з бухгалтерського обліку, у якій він розтлумачував купцям сенс найпростіших бухгалтерських операцій – дебету, кредиту та балансу. Сьогодні таких операцій набагато більше, а професія бухгалтера набула надзвичайної суспільної значущості [7].

Окрім, італійського математика та одного із основоположників сучасних принципів бухгалтерії Фра Лука Бартоломео де Пачолі, відомими бухгалтерами були Бенедетто Котрульї, Олександр Михайлович Галаган та Федір

Венедиктович Єзерський. Бенедетто Котрулі – це італійський купець XV ст. і неаполітанський дипломат, автор книги „Про торгівлю і досконалого купця”, яка побачила світ у 1458 році. Бенедетто Котрулі є одним з творців італійської бухгалтерії. У його працях вперше йдеться про бухгалтерський облік як про науку. Бенедетто Котрулі поклав початок розгляду бухгалтерського обліку як знаряддя управління окремим підприємством, з одного боку, і як універсальної методологічної науки – з іншого. Олександр Михайлович Галаган є представником радянської бухгалтерської думки. Він вважав, що облік починається зі спостереження тих цінностей, з якими одиничне господарство вступає в економічну діяльність. Федір Венедиктович Єзерський – російський економіст, теоретик і практик бухгалтерської справи, який запропонував оригінальну власну форму бухгалтерської звітності. Ця людина у свій час стала засновником наймасовіших бухгалтерських курсів в Росії. Досить цікавою є думка сформульована наприкінці XIX століття сформулював І. Ф. Шерром про значення бухгалтерської професії для підприємства: «Бухгалтерський облік – непогрішний суддя минулого, необхідний керівник сучасного і надійний консультант майбутнього кожного підприємства».

У процесі еволюції бухгалтерської науки основоположні школи змінювали один одного в наступному порядку: італійська, французька, німецька, англо-американська. Італійська школа переважала з XV до XVII ст. Вона створила основні категорії (методи) обліку: баланс, рахунки, подвійний запис. Французька школа домінувала з XVII по XIX ст.. Сформулювала ідеї синтетичного та аналітичного обліку та розроблена систему реєстрів бухгалтерського обліку. Що ж до німецької школи, то вона мала найбільший вплив у першій половині XX ст. і запропонувала процедурні підходи до вирішення багатьох облікових завдань, а також прийоми трансформації облікових даних в умовах інфляції. Починаючи з другої половини XX ст. лідером стає англо-американська школа, яка і в даний час продовжує впливати на розвиток теорії бухгалтерського обліку в усьому світі.

Основоположні наукові школи відіграли велику роль у становленні бухгалтерського обліку та бухгалтерської науки в Росії. Починаючи з XVIII ст. на російську мову стали активно перекладатися наукові праці італійських, французьких, англійських і німецьких учених. Найбільший вплив на формування російської облікової думки мала німецька школа. Разом з тим у Росії склалася своя інтерпретація запозичених теорій і ідей. XIX ст. знаменувало зародження російської бухгалтерської школи, першими представниками якого є: К. І. Арнольд, Ф. В. Єзерський, І. П. Шмельов та ін.

Подальший розвиток вітчизняного обліку ознаменувалося роботами Н. А. Блатова, А. М. Галагана, А. П. Рудановського, Н. А. Леонтьєва, В. Н. Кипарисова та ін. В даний час російська школа бухгалтерського обліку базується на працях А. С. Бакаєва, П. С. Безруких, В. Г. Гетьмана, В. Б. Івашкевича, М. І. Кутер, А. Ш. Маргуліса, В. Ф. Палія, В. І. Петрової, Я. В. Соколова, А. Д. Шеремета, Л. З. Шпейдмана та багатьох інших учених.

Про значення і ролі облікової науки і практики в різний час писали представники найрізноманітніших професій. Слово «бухгалтер» (у перекладі з німецької - книгодержатель) виникло в Німеччині в 1488 р, коли імператор Священної Римської імперії Максиміліан I підписав указ про заснування посади бухгалтера замість писаря. Першим бухгалтером став Хрістофф Штехер, який очолив список видатних людей, у різний час і в різному ступені прославляють і затверджують престиж благородної професії бухгалтера.

У Росії слово «бухгалтер» з'явилося на початку XVII ст. в період реформ Петра I. Першим російським бухгалтером був іноземний купець Франц Тіммерман, який представив цареві зразки ведення рахівництва за прикладом закордонних купців. Після смерті Петра I наказом Комерційної колегії від 11.09.1732 він був призначений головним бухгалтером Санкт-Петербурзької митниці.

Що ж до подальшого розвитку бухгалтерського обліку і професії бухгалтера зокрема, то слід наголосити, що в Росії петровський указ 1721 року передбачав створення шкіл, де вивчали, як вести книги та арифметику. Одночасно вживалися заходи для навчання купецьких дітей комерційним наукам за кордоном. Наприкінці 19 ст. створювалися короткострокові курси комерційних знань, які були джерелом підготовки кваліфікованих працівників обліку. В 1890 р. відкрилися перші в Росії жіночі комерційні курси П. Іващенко. Поряд з цим створювалися спеціальні комерційні училища, які давали глибокі знання з бухгалтерського обліку і комерції: Одеське - в 1861 році, Харківське - у 1893 році.

Що ж до України, то фінансові і облікові спеціальності стали популярними лише на початку 90-х років із набуттям незалежності. У цей період державний бюджет і фінансова система країни суттєво похитнулися як наслідок фінансової кризи, гіперінфляції, тощо. Професії, що так довго займали провідні місця в рейтингу популярності, почали здавати свої позиції. Бажання лікувати і вчителювати пропадало так же швидко, як швидко падав реальний рівень доходів. У кого буде бажання працювати інженером за символічний оклад, який крім того ще й несвоєчасно виплачують, коли необхідно забезпечувати сім'ю. Внаслідок таких зрушень почали набувати популярність «грошовиті» професії, де зарплата була достойною, відповідала рівню реальних потреб і виплачувалася своєчасно. У переважній більшості бюджетних установ такого вже не було, проте у сфері реального бізнесу такі тенденції розпочинались. І що є характерним, однією із самих високооплачуваних категорій працівників на підприємствах, крім керівництва, ставали фінансові працівники, в тому числі і працівники бухгалтерій.

Усім відомо, що головний бухгалтер на підприємстві - це друга людина після керівника з прийняття усіх рішень, що стосуються фінансово-господарської діяльності, оскільки саме він на ряду з директором ставить свій підпис майже на усіх документах. А це не тільки відповідальність, але й авторитет.

Вимоги до професії бухгалтера на сьогодні зросли. Бухгалтер має забезпечити достовірне ведення бухгалтерського обліку, приносити користь

підприємству шляхом пропозицій з вибору кращих альтернативних управлінських рішень. Бухгалтер повинен боротися проти шахрайства. Це професія здібних і чесних людей.

Однак і досі залишається відкритим питання про тлумачення терміну «професійний бухгалтер». Зокрема С. М. Дячук запропонувала своє пояснення даної категорії. На думку автора, професійний бухгалтер – особа (суб'єкт професійної бухгалтерської діяльності), яка отримала право надавати професійні послуги клієнтові завдяки наявності сертифікату міжнародного зразка (за кваліфікаційною програмою, визнаною в усьому світі) і яка є членом однієї із професійних громадських організації бухгалтерів.

Проаналізувавши наукові доробки фахівців, можна погодитись, що Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» потребує як доповнень, так і внесення змін в частині визначення сутності професії бухгалтера та статусу професійного бухгалтера.

Отже, результати проведених досліджень вказують на наступне. Професія бухгалтера – одна з найдавніших і одна з найпоширеніших. Перші витoki її йдуть в глиб тисячоліть, однак не зважаючи на це, вона є актуальною і досить прибутковою нині. Професійні бухгалтери в усьому світі виконують в суспільстві важливу роль. Інвестори, уряд і населення в цілому покладаються на професійних бухгалтерів в плані достовірного і повного фінансового обліку та звітності, ефективного фінансового управління та компетентних рекомендацій з різних питань. Проте професійні бухгалтери зможуть залишатися в такому привілейованому становищі лише в тому випадку, якщо вони як і раніше будуть надавати суспільству свої послуги на високому професійному рівні, повністю виправдовуючи суспільну довіру. Саме тому розвиток професії бухгалтера в Україні вимагає застосування комплексного підходу, певної філософії, яка повинна враховувати як формальні, так і неформальні інститути. Пам'ятаймо, бухгалтер - це людина, професія якого має стабільно високий попит, і значні перспективи!!!

Список використаних джерел

1. Бакаев А.С. Регулирование бухгалтерского учета: роль государства и профессионального сообщества / А.С. Бакаев // Бухгалтерский учет. – 2005. – № 1. – С. 5.
2. Белоусова І. Розвиток бухгалтерської професії як важливий чинник подолання економічної кризи в Україні / І. Белоусова // Бухгалтерський облік і аудит. – 2009. – № 5. – С.3.
3. Бутинець Ф.Ф. Історія бухгалтерського обліку: навч. посібник [для студентів ВНЗ спеціальності 7.050106 «Облік і аудит» в 2-х частинах. Частина 1; 2-е вид., доп. і перероб.] / Ф.Ф. Бутинець; Житомирський держ.технолог. ун-тет. – Житомир.: Рута, 2001. – 512 с.
4. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 року № 996–XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=996-14>

5. Про податок з доходів фізичних осіб: Закон України від 22.05.2003 року № 889-IV - ВР [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=889-15>
6. Жук В.М. Концепція розвитку бухгалтерського обліку в аграрному секторі економіки [монографія] / В.М. Жук. – К.: ННЦ «ІАЕ», 2009. – 648 с.
7. Эволюция профессии „бухгалтер” // ПрофорIENTATION [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://prof.osvita.org.ua/ru/guide/history/6.html>. – 01.01.2011. – Загол. з екрану. – Мова рос.

Василевски Даниэль

аспирант

Полесский государственный университет

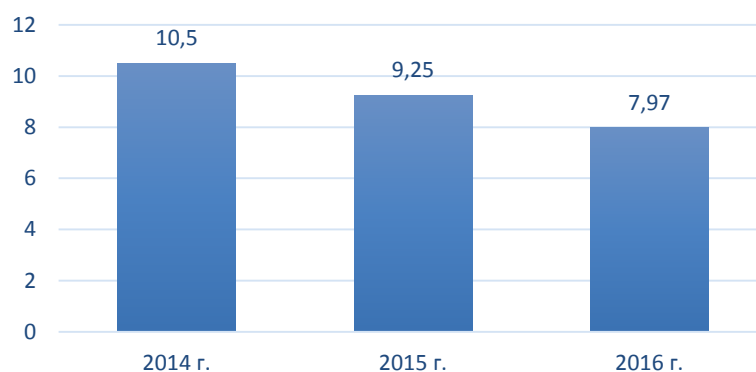
г. Пинск

Республика Беларусь

РАЗВИТИЕ ФИНАНСОВЫХ ИСТОЧНИКОВ ИНВЕСТИРОВАНИЯ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ

Инвестирование является приоритетным направлением в развитии экономических процессов в Республике Беларусь и характеризует общий рост национальной экономики. По данным Всемирного банка и Международной финансовой корпорации (IFC) Республика Беларусь улучшила свои позиции в рейтинге «Ведение бизнеса 2017» поднявшись сразу на 13 рейтинговых пунктов по сравнению с предыдущим годом и теперь занимает 30 место. Республика Беларусь имеет сильную позицию в рейтинге среди 189 стран, в том числе среди государств из бывших республик СССР, что свидетельствует о достаточно высокой инвестиционной привлекательности [1].

В Республике Беларусь одной из самых важных проблем на данном этапе является низкий уровень инвестиций в экономику, выраженных негативной тенденцией в развитии инвестиционной сферы в течение последнего десятилетия. В частности, в 1 полугодии 2016 г. наблюдается тенденция прошлого года по снижению инвестиционной активности. Всего использовано 7,974 млн. рублей инвестиций в основной капитал, что в сопоставимых ценах составляет 80,6% к уровню 1 полугодия 2015 г. (Рисунок 1)

**Рисунок 1 – Объём инвестиций в основной капитал за первые полугодия
2014-2016 гг., млн. рублей**

В таких условиях акцент в инвестиционной деятельности смещен на привлечение внешних источников финансирования, т.е. иностранных инвестиций в экономику страны. За шесть месяцев 2016 года темп роста инвестиций в основной капитал за счет иностранных источников составил 123,8%. Однако, несмотря на опережающие темпы роста и увеличение доли иностранных источников в общем объеме инвестиций в основной капитал до 19,4%, объем использования внешних источников не компенсирует снижение объемов инвестиций от внутренних источников [3].

В первую очередь, такое снижение темпа роста инвестиций связано с сокращением внутренних источников финансирования, а именно: средств консолидированного бюджета (оптимизация финансирования государственных программ) и кредитных ресурсов (высокие процентные ставки по кредитам и закредитованность организаций), а также с высокой зависимостью инвестиционной активности организаций от объемов бюджетного финансирования и льготного кредитования организаций.

Один из способов решения данной проблемы – снижение процентной ставки по кредитам. Однако в развитых странах используется совершенно иная схема финансирования производств. Вместо использования банковских кредитов создаются акционерные общества, привлекающие инвестиции в обмен на акции. У производителей, применяющих такую схему финансирования, отсутствует не только процентный долг по кредитам, но и вообще долг перед кем-либо. Кроме того, за счёт снижения себестоимости конкурентоспособность продукции основательно повышается.

Также следует обратить внимание на мотивацию для работников. В развитых странах персонал первоклассных компаний участвует в прибыли, собственности и в контроле деятельности администрации предприятий за счёт акций. Тем самым покупка акций национальных предприятий намного выгоднее, чем хранение денег на банковских счетах, так как желание и личный интерес людей в прибыльности производства создают благополучную и успешную обстановку в бизнесе.

Однако неразвитость фондового рынка не позволяет применять такую схему. Это связано с высокими процентными ставками по депозитным вкладам в банках из-за чего невозможно привлечь достаточное количество инвестиций за счёт акций.

В современных условиях существует острая потребность в развитии и использовании ранее не популярных финансовых инструментов (фондового рынка, краунфандинг, фандрайзинг и др.) для модернизации экономики, включая преимущественные факторы инвестирования в Республику Беларусь, а именно: её выгодное географическое положение между Европейским Союзом и Российской Федерацией, наличие высококвалифицированной рабочей силы и значительного научно-технического потенциала, развитой сети транспортных коммуникаций и инфраструктуры.

Разнообразие финансовых инструментов и длительный опыт их использования в различных сферах экономики разных стран делает перспективным

поиск оптимальной комбинации финансовых инструментов для определенных инвестиционных проектов в существующих экономических условиях Республики Беларусь.

Список использованных источников

1. Рейтинг ведения бизнеса / Всемирный банк [Электронный ресурс]. – 2017. – Режим доступа: <http://russian.doingbusiness.org/data/exploreeconomies>– Дата доступа: 09.01.2017.

2. Годовые данные «Инвестиции в основной капитал» / Статистический комитет Республики Беларусь [Электронный ресурс]. – 2017. – Режим доступа: <http://www.belstat.gov.by/ofitsialnaya-statistika/realny-sector-ekonomiki/investitsii-i-stroitelstvo>– Дата доступа: 12.01.2017.

3. Аналитические доклады «Результаты инвестиционной политики» / Министерство экономики Республики Беларусь [Электронный ресурс]. – 2017. – Режим доступа: <http://www.economy.gov.by/ru/invpolicy/invest-klimat/pezultat> – Дата доступа: 12.01.2017.

Велешкевич Александра

студент

Давыдова Наталья

к.э.н., доцент

Полесский государственный университет

г. Пинск

Беларусь

**ИНВЕСТИЦИОННАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ БАНКОВ РЕСПУБЛИКИ
БЕЛАРУСЬ**

Инвестиционная деятельность банков имеет стратегическое значение не только для банковского сектора, но и для страны в целом. На повышение эффективности реализации инвестиционной активности банками влияют экономический рост, обеспечение социально-экономической стабильности и экономической безопасности, повышение жизненного уровня населения.

Деятельность банка как экономического субъекта в сфере инвестиционной активности рассматривается в качестве деятельности инвестора, который размещает привлеченные ресурсы в создание или приобретение активов с целью извлечения прямых и косвенных доходов на определенный срок и на определенных условиях [1, с. 36].

Инвестиционная деятельность банков содержит также другой аспект: выполнение функций финансовых посредников. В этом качестве банки помогают удовлетворить потребность хозяйствующих субъектов в долгосрочных ресурсах для осуществления различных проектов, строительства жилья, потребительских расходов населения. Как правило, данная деятельность направлена на привлечение денежных средств, финансирование различных отраслей хозяйства и долгосрочное кредитование.

Активность банков нуждается в правильном подборе инвестиционных приоритетов: извлечение прибыли, надежность, ликвидность. Достижение

безопасности всегда осуществляется в ущерб доходности и росту вложений. Наилучшее сочетание безопасности и доходности осуществляется тщательным подбором и постоянной ревизией инвестиционного портфеля. Все ценные бумаги, которые банк приобретает с целью получения дохода и поддержания необходимой ликвидности, называются портфелем ценных бумаг. В структуру портфеля ценных бумаг входит инвестиционный портфель, состоящий из вложений в акции и облигации [2, с. 254].

Инвестиционный портфель – размещение денежных средств банка на длительный промежуток времени в ценные бумаги, уставные фонды предприятий, недвижимость, драгоценные металлы и другие объекты инвестирования. При этом их рыночная стоимость имеет тенденцию роста и приносит доход в виде процентов, дивидендов и иных выплат [3, с. 102].

Главной целью формирования портфеля для инвестора является нахождение баланса между риском и доходом. Поэтому необходимо формировать такой набор инвестиционных инструментов, с помощью которого можно снизить риск до минимума при одновременном увеличении доходности.

Доход банка растет за счет ценных бумаг, находящихся в портфеле, и поэтому ориентируется, как правило, на долгосрочные факторы доходности.

Изучение структуры инвестиционного портфеля банков Республики Беларусь показало, что удельный вес приходится на вложения в долговые обязательства. За анализируемый период этот показатель увеличивался и к концу 2016 года достиг 15720,2 млн. рублей, что на 68,4% больше, чем в 2014 году, а по сравнению с 2015 годом рост составил 35,3% (Таблица).

Таблица

**Структура инвестиционного портфеля банков Республики Беларусь
за 2014-2016 гг., млн. рублей**

Показатели	2014	2015	2016
1. Вложения в долговые обязательства, всего	4967,1	10163,6	15720,2
1.1. Государственные ценные бумаги органов государственного управления Республики Беларусь	3100,3	6230,7	7441,6
1.2. Ценные бумаги субъектов хозяйствования Республики Беларусь	967,6	1613,8	2144,5
1.3. Ценные бумаги, выпущенные банками Республики Беларусь	832,5	2184,3	6049,6
1.4. Ценные бумаги нерезидентов, приобретаемые банками Республики Беларусь	66,7	134,8	84,5
2. Вложение в акции, всего	199,9	226,6	259,0
2.1. Акции банков Республики Беларусь	0,2	0,2	2,3
2.2. Акции нерезидентов Республики Беларусь	0,1	0,2	0,2
2.3. Прочие акции	199,6	226,2	256,4
3. Общее количество вложений	5167,0	10390,2	15979,1

Собственная разработка на основании источника [4].

Инвестиционный портфель в 2016 году по сравнению с вложениями в 2014 и 2015 гг. показал преимущественный рост вложений в и акции на 67,6% и 34,9% соответственно, а именно:

- средства, размещённые в долговые обязательства увеличились на 68,4%, по сравнению с 2014 годом, и на 35,3%, в сравнении с 2015 годом, в том числе за счёт увеличения вложений в:

- государственные ценные бумаги органов государственного управления Республики Беларусь на 58,3% и 16,3%, по сравнению с 2014 и 2015 годом соответственно;

- ценные бумаги субъектов хозяйствования на 54,9% и на 24,7%;

- ценные бумаги, выпущенные банками Республики Беларусь, повысили вложения на 86,2%, в сравнении с 2014 годом, а также на 63,9%, по сравнению с 2015 годом.

- вложения в акции возросли в 2016 на 22,8% и 12,5%, по сравнению с 2014 и 2015 годом соответственно, в том числе за счёт увеличения вложений в прочие акции на 22,2% и 11,8%.

Таким образом, проанализировав данные инвестиционного портфеля можно сделать вывод, что наблюдается положительная динамика вложений в долговые обязательства и акции. При этом увеличилось поступление денежных средств как со стороны правительства, так и со стороны субъектов хозяйствования.

Для повышения эффективности инвестиционной деятельности банков необходимо развитие фондового рынка; наличие высококвалифицированных специалистов, способных формировать и управлять портфелем ценных бумаг; наличие возможностей по составлению эффективных диверсифицированных инвестиционных портфелей по видам, срокам и эмитентам ценных бумаг, а также оптимальной доходности и рискованности.

Подводя итог, стоит отметить, что в современной экономике актуальной проблемой является повышение конкуренции между банками в сфере предоставления услуг клиентам. Одним из важных факторов повышения конкурентоспособности является эффективное осуществление инвестиционной деятельности.

Список использованных источников:

1. Воронцов, Б. Д. Банковское кредитование инвестиционных проектов в промышленности: монография / Б. Д. Воронцов, А. М. Колесников. – СПб.: ГУАП, 2007. – 132 с.

2. Финансы и кредит: учебник для вузов / В. А. Боровкова [и др.]; – Санкт-Петербург: Бизнес-пресса, 2006. – 604 с.

3. Финансирование и кредитование инвестиций: учеб. пособие / Т. К. Савчук [и др.]; под ред. Т. К. Савчук. – Минск: БГЭУ, 2009. – 221с.

4. Структура инвестиционного портфеля банков Республики Беларусь [Электронный ресурс] // Статистический бюллетень. – 2016. – № 12 (210). –

Режим доступа: https://www.nbrb.by/publications/bulletin/Stat_Bulletin_2016_12.pdf – Дата

доступа: 14.03.2017.

Власовец Светлана

студент

Самоховец Мария

доцент

Полесский государственный университет

г. Пинск

Республика Беларусь

СБАЛАНСИРОВАННОСТЬ ГОСУДАРСТВЕННОГО БЮДЖЕТА РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ

Современная экономическая теория уделяет большое влияние проблеме дефицитности и сбалансированности бюджета. Причиной тому, является большой рост государств с огромным дефицитом государственного бюджета.

Государственный бюджет – совокупность денежных отношений, возникающих в процессе распределения части ВВП по поводу формирования ресурсов и его использования на общегосударственные расходы [3, с. 9].

Государственный бюджет функционирует посредством особых экономических форм: доходов и расходов, которые имеют собственное назначение и отражают этапы перераспределения стоимости общественного продукта.

Доходами государства являются те денежные средства, которые поступают в бюджет безвозмездно и безвозвратно. Основными источниками формирования доходов являются налоги и неналоговые доходы. Налоги – обязательные платежи, взимаемые государством с физических и юридических лиц в государственный бюджет и носящие фискальный характер, т. е. обеспечивают доход государству [3, с. 8]. Налоги в Республике Беларусь составляют около 80% государственного бюджета. Неналоговые доходы – доходы от внешнеэкономической деятельности, доходы от имущества, которое находится в распоряжении государства и др.

Расходы государственного бюджета Республики Беларусь представляют собой те денежные средства, которые идут на финансирование определённых задач и функций органов государства. Расходы государственного бюджета в основном направляются на общегосударственные нужды, социальную сферу, сельское хозяйство, оборону, науку и здравоохранение.

По экономическому содержанию расходы бюджета делятся на текущие и капитальные. Первые – это те денежные суммы, которые расходуются на обеспечение текущей деятельности органов государственной власти, местного самоуправления и бюджетных учреждений (расходы на оборону, науку и т.д.). Расходы капитального характера – это расходы, связанные с вложениями бюджетных средств в основные фонды и нематериальные активы, созданием государственных запасов и резервов.

Для бюджетного планирования и исполнения характерны следующие ситуации: сбалансированный бюджет, дефицит, профицит.

Бюджет является сбалансированным, если соотношение доходов и расходов равно. В противном случае говорят о профиците или дефиците государственного бюджета. Дефицитом государственного бюджета считается

предусмотренное превышение расходов над доходами в бюджете государства. Антиподом дефицита является профицит, при котором заранее планируется, что доходы в государственном бюджете будут выше, нежели расходы.

И так, на 2016 год республиканский бюджет был утвержден по расходам в сумме 16,3 млрд. рублей исходя из прогнозируемого объема доходов в сумме 18 млрд. рублей. Кроме того, был предусмотрен профицит республиканского бюджета на 2016 год в сумме 1,7 млрд. рублей. На конец года сложилась следующая ситуация в стране: доходы республиканского бюджета составили 17,7 млрд. рублей, расходы - 16,8 млрд. рублей, следовательно, профицит республиканского бюджета за 2016 года сложился в сумме 0,9 млрд. рублей. Таким образом, на конец года по республике вместо профицита в сумме 1,7 млрд. рублей, наблюдался профицит – 0,9 млрд. рублей.

Согласно Закону Республики Беларусь от 30 декабря 2016 года «О республиканском бюджете на 2017 год», в республике планируется, как и в 2016 году, профицит, который составит 1,5 млрд. рублей. Расходы составят 16,7 млрд. рублей, а доходы 18,2 млрд. рублей.

Планируется, что увеличение доходов республиканского бюджета, будет напрямую связано с ростом неналоговых доходов, а в структуре налоговых доходов республиканского бюджета на 2017 год, как и в предыдущие периоды, наибольшую долю будут занимать налоги на товары (работы, услуги), их доля в структуре налоговых доходов вырастет, как и доля налогов на доходы и прибыль.

Проанализировав данные о доходах и расходах республиканского бюджета Республики Беларусь, можно говорить о том, что в настоящее время наблюдается профицит, то есть расходы превышают доходы.

При наличии положительного сальдо бюджета выделяются следующие преимущества:

- у государства всегда есть резервы на случай непредвиденных затрат;
- возможность направить средства на решение дополнительных задач - для покрытия дефицита в бюджетных средствах на региональном уровне;
- создание доверия к стране, как к партнеру и эмитенту. При стабильном профиците ценные бумаги компаний и страны увеличиваются в цене. Займы проще получить по более низкой ставке. Причина - минимальные риски со стороны кредитора.

Кроме того, профицит республиканского бюджета направлен на погашение государственного долга.

Таким образом, сбалансированность бюджета – один из основополагающих принципов формирования и исполнения бюджета, состоящий в количественном соответствии (равновесии) бюджетных расходов источниками их финансирования. Сбалансированность бюджета достигается разными методами: одни из них применяются при формировании бюджета; другие – при его исполнении. В Республике Беларусь принцип сбалансированности бюджета определен в Бюджетном кодексе в качестве одного из основных принципов построения бюджетной системы.

Список использованных источников

1. О республиканском бюджете на 2016 год: Закон Республик Беларусь принят палатой Представителей 18 декабря 2015 г. [Электронный ресурс] / Официальный сайт Министерства финансов Республики Беларусь – Режим доступа: http://www.minfin.gov.by/upload/bp/act/zakon_301215_341z.pdf – Дата доступа 04.03.2017.
2. О республиканском бюджете на 2017 год: Закон Республик Беларусь принят палатой Представителей. [Электронный ресурс] / Официальный сайт Министерства финансов Республики Беларусь – Режим доступа: <http://www.minfin.gov.by/upload/bp/project/project.pdf> – Дата доступа 05.03.2017.
3. Теория финансов: учеб. Наглядное пособие в структурно-логических схемах / В.М. Ливенский, С.В. Чернорук. – Пинск: ПолесГУ, 2009. – 94 с.

Воронин Сергей

д.э.н., с.н.с.

Маматкулов Нодир

м.н.с.

Институт прогнозирования и макроэкономических исследований

Джайдакбаев Мурат

Слушатель Банковско-финансовой академии

г. Ташкент

Узбекистан

ПУТИ РАЗВИТИЯ НАЛОГОВОЙ СИСТЕМЫ УЗБЕКИСТАНА В УСЛОВИЯХ ЛИБЕРАЛИЗАЦИИ ЭКОНОМИКИ

Инструменты налоговой политики являются основным источником формирования бюджетных средств, важным элементом государственного регулирования экономики и социальных процессов [1]. За годы независимости в Узбекистане проведена системная работа по совершенствованию налогового законодательства, направленная на упрощение системы налогообложения, повышение уровня защищенности налогоплательщиков от необоснованного вмешательства в их деятельность.

За период 1992-2016 гг. в республике осуществлена масштабная налоговая реформа. Соотношение общего объема налоговых доходов Госбюджета к ВВП, в целом снизилось с 49,3% в 1992 г. до 27,9% в 2000 г., 19,5% в 2015 г., 19,0 % – в 2016 г. В итоге совокупное налоговое бремя в Узбекистане имеет довольно не высокий уровень, по сравнению с Австрией (43,4%), Турцией (32,5%), Эстонией (32,3%), Казахстаном (26,8%) и другими странами [2].

Если в 1992 г. ставка налога на прибыль предприятий составляла 45,0%, то в 2016 г. она снизилась до 7,5%. Ставка единого социального платежа, соответственно, снизилась за тот же период с 40,0% до 25% (а для микрофирм и малых предприятий – до 15%). Максимальная ставка налога на доходы физических лиц снизилась – с 60% до 23%, соответственно (Табл.1).

Таблиця 1.

Изменение налоговых ставок за период с 1992-2016 гг., %

Виды налоговых платежей	Максимальные ставки налогов за период с 1992 по 2016 годы	Установленные ставки с 2016 г.	Снижение
НДС	30,0	20,0	в 1,5 раза
Налог на доходы (прибыль) юридических лиц	45,0	7,5	в 6 раз
Налог на имущество юридических лиц*	5,0	5,0	в 1,0 раза
ЕНП для малых предприятий	15,2	5,0	в 3,0 раза
Налог на доходы физических лиц	до 60,0	23,0	в 2,6 раза
Единый социальный платеж	40,0	25,0 (15,0)	в 1,6 раза (в 2,7 раза)

Источник: Расчеты авторов на основе данных Министерства финансов РУз.

Существенным стимулом для развития малого предпринимательства стало внедрение с 1997 г. механизма уплаты единого налогового платежа субъектами малого предпринимательства, ставка по которому снизилась с 15,2% до 5% в настоящее время. Наряду со снижением ставок, была проведена унификация налогов, отменен ряд дублирующих и малоэффективных налоговых платежей.

В целях ускоренного развития новых экспортоориентированных отраслей промышленности, осуществления модернизации, технического и технологического обновления производств законодательством предоставлен хозяйствующим субъектам широкий спектр льгот по налогам на прибыль, на имущество и некоторым другим платежам.

Важную роль в формировании гармоничной системы доходов Государственного бюджета сыграло принятие Налогового кодекса в новой редакции, введенного с 2008 г. Данным документом предусматривается дальнейшее усиление законных прав налогоплательщиков, повышение их защищенности от неправомерных действий контролирующих органов.

Одновременно, принимались меры по сокращению налоговой и статистической отчетности, широкому внедрению электронной системы отчетности и уплаты налоговых платежей. В настоящее время хозяйствующие субъекты сдают налоговую отчетность исключительно в электронном виде. Созданы условия для доведения до минимума количества проверок.

По оценкам международных экспертов принятые меры способствовали созданию в стране благоприятного делового климата. Как отмечено в докладе Всемирного банка, Узбекистан в настоящее время входит в первую десятку стран мира, которые за последнее время достигли наилучших результатов в области улучшения деловой среды для предпринимательской деятельности. Согласно рейтингу Всемирного банка «Введение бизнеса – 2016: оценка качества и эффективности регулирования», Узбекистан поднялся по сравнению с 2015 г. на 16 позиций – со 103 до 87 места. В рейтинге «налогообложение» Узбекистан поднялся в 2015 г. на 61 позицию, а в 2016 г. – еще на 2 позиции.

Важним направлением Стратегии действий Правительства Узбекистана на период 2017-2021 гг. является дальнейшее «Развитие и либерализация экономики» [3]. В целях реализации этого направления предусматривается принятие мер, обеспечивающих дальнейшее сокращение налоговой нагрузки на экономику, расширение доходной базы местных бюджетов, повышение инвестиционной привлекательности для развития предпринимательства и иностранных инвесторов, улучшение налогового администрирования.

Основными направлениями налоговой политики является стимулирование экономического роста, улучшение деловой среды, расширение доходной базы местных бюджетов и поддержание сбалансированности Госбюджета, поддержка экспорта и решение других задач. Руководством страны поставлена задача обеспечения профицита государственного бюджета, которая требует «не обсуждения, а безусловного выполнения». Увеличение средств местных бюджетов должно осуществляться за счет роста количества налогоплательщиков, расширения объемов производства продукции в натуральном и стоимостном выражении, сокращения инфляционных источников формирования бюджетных средств.

На наш взгляд, для достижения установленных приоритетов необходимо сконцентрировать усилия государства на увеличение инвестиций в отрасли реального сектора, в которых выпускается готовая продукция с высокой степенью переработки. Достижению этой цели будет способствовать модернизация налогообложения с учетом особенностей ценообразования в условиях глубокой специализации промышленного производства и формирования кластеров и финансово-промышленных групп. Уже в среднесрочной перспективе целесообразно внести изменения в систему налогообложения юридических лиц, предусмотрев:

- перераспределение части нагрузки с производственных отраслей промышленности на сферу реализации потребительских товаров и услуг, владение и сделки с недвижимостью;

- внесение корректировки в исчисление НДС, ЕНП, оборотных платежей с выручки (в Целевые внебюджетные фонды), налога на имущество, ЕСП (в целях устранения разрыва цепочки НДС, стоимостных диспропорций в отраслях экономики, стимулирования ресурсо и энергосбережения);

- осуществление перехода от срочных налоговых льгот (индивидуальных и др.) к использованию долгосрочных дифференцированных ставок в зависимости от сектора производственной деятельности);

- подготовку нормативно-правовых условий для внедрения обязательного медицинского страхования (часть средств обязательных отчислений физических лиц в Пенсионный фонд перенаправить на эти цели).

На основе развития вышеперечисленных и других механизмов налогообложения целесообразно создавать условия, благоприятные для развития конкурентной среды на внутренних рынках, достижения высоких темпов роста, повышения уровня конкурентоспособности продукции с высокой степенью

обработки, сбалансированности госбюджета, формирования ресурсосберегающей, экологически безопасной национальной экономики.

Список использованных источников:

1. Money matters. Local government finance in the people`s republic of Chine. Asian development bank. – Manila, 2014. Электронный ресурс: <http://chinatax.gov.cn/2013/n2925/n2959/c307248/content.html>
2. Налоговая политика: ключевые факторы социально-экономического развития. – Солик инфо.-№ 35, 01.09.2016 г.
3. О стратегии действий по дальнейшему развитию Республики Узбекистан. Указ Президента Республики Узбекистан от 7 февраля 2017 г. – Правда Востока, 08.02.2017 г. Электронный ресурс: (<https://www.gazeta.uz/ru/2017/02/16/strategy>)

Глушаченко Анатолий

аспірант

Сумський національний аграрний університет

м. Суми

Україна

**СУТТЄВІСТЬ ІНФОРМАЦІЇ ПРИ ФОРМУВАННІ ОБЛІКОВОЇ
ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА**

Становлення та розвиток ринкової економіки, передбачає наявність різних форм власності, що є основою для впровадження в організацію бухгалтерського обліку облікової політики, яку підприємство визначає самостійно. Одним із обов'язкових пунктів облікової політики підприємства є поріг суттєвості.

Суттєва інформація - це інформація, відсутність якої може вплинути на рішення користувачів фінансової звітності. Суттєвість інформації визначається, НП(с)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності), та керівництвом підприємства. Суттєвість – характеристики облікової інформації, які визначають її здатність впливати на рішення користувачів фінансової звітності. Поріг суттєвості – абсолютна або відносна величина, яка є кількісною ознакою суттєвості облікової інформації[1].

Визначені під час формування облікової політики підприємства прийоми ведення обліку, які суттєво позначаються на оцінці та прийнятті рішень зацікавленими користувачами бухгалтерської звітності, потрібно розкривати. У зв'язку з цим визначення об'єктів, до яких застосовується суттєвість та оцінки рівня суттєвості інформації у змісті облікової політики підприємства в останній час набуває важливого значення.

Питання суттєвості в бухгалтерському обліку і фінансовій звітності досліджували наступні вітчизняні вчені: С.Л. Береза, В.А. Дерій, Г.Г. Кірейцев, Є.В. Лень, В.С. Мних, М.С. Пушкар, Я.В. Соколов, В.В. Сопко, П.Я. Хомин, М.Г. Чумаченко, проте здебільшого увага авторів зосереджувалася на застосуванні принципу суттєвості під час формування звітної інформації та перевірки фінансової звітності підприємства.

Поняття «суттєвість» бере початок від слова «суть». Старослов'янські витоки поняття ведуть до значень: присутній, дійсний. В економічній літературі суттєвість використовується з поняттями інформації, погрішності. На сучасному етапі розвитку суспільства існує декілька дефініцій суттєвості, у зв'язку з чим виникають проблеми практичного характеру. Суттєвість являється «порогом визнання» вартості та надійності інформації, яка має вплив на економічні рішення, які приймаються користувачами інформації. Англійська економічна лексика розглядає «суттєвість», як матеріальність. Відповідне англійське слово «materiality» від латинського слова «materia» «субстанція, з якої що-небудь зроблено». Матеріальність сприймається як значимість, фундаментальність, вагомість, оскільки вона є ознакою здатності позначати на матеріалізацію – здійснення.

Формулювання суттєвості інформації визначено Міжнародними стандартами фінансової звітності, національними НП(С)БО, а також Міжнародними стандартами аудиту.

Згідно з Міжнародними стандартами аудиту викривлення, включаючи пропуски, вважаються суттєвими, якщо обґрунтовано очікується, що вони, окремо або в сукупності, можуть вплинути на економічні рішення користувачів, які приймаються на основі фінансової звітності. Під суттєвістю також розуміють межу, максимальне значення, якому повинна дорівнювати інформація, щоб бути значимою для користувача звітності. Суттєвість необхідно розглядати не тільки з точки зору користувача звітної інформації, але і з позиції аудитора. Тоді суттєвість - це максимально припустимий розмір помилкової або пропущеної суми у фінансовій звітності, якою аудитор може знехтувати, тому що вона не вплине на рішення користувачів звітності.

Суттєвість в аудиті виступає в трьох аспектах:

- як граничний розмір відхилення;
- як критерій вибору об'єкта й процедур його перевірки;
- як фактор, що впливає на вибір виду аудиторського висновку [2, 37–38].

У Великобританії Рада з бухгалтерських стандартів вважає, що інформація є суттєвою, якщо її відсутність або викривлення може вплинути на економічне рішення користувача, засноване на фінансовій звітності. Суттєвість залежить від величини інформації, що розглядається у конкретних обставинах її не приведення або викривлення.

Рада з міжнародних стандартів фінансової звітності визначає суттєвість як якісну характеристику облікової інформації під час складання фінансової звітності на основі МСФЗ. У Концепції складання та представлення фінансової звітності за міжнародними стандартами фінансової звітності, суттєвість є критерієм доцільності, а суттєвою визнається інформація у фінансовій звітності, якщо її відсутність чи викривлення може вплинути на економічні рішення користувачів, що приймаються на підставі фінансової звітності.

Зміст МСФЗ 1 «Представлення фінансової звітності» не установлює жодного вартісного або іншого оціночного критерію суттєвості [3]. На думку Н.А. Каморджанової для формулювання та оцінки суттєвості потрібна

реалізація професійного судження, заснованого на оцінці потреб обізнаних користувачів, які розсудливо користуються фінансовою звітністю[2].

Відповідно до НС(П)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» суттєвою інформацією вважається інформація, відсутність якої може вплинути на рішення користувачів фінансової звітності[1].

В Україні принцип суттєвості як один з провідних принципів аудиторської перевірки визначає концепцію достовірності інформації в аудиторській діяльності. Згідно з цим принципом під суттєвістю розбирається не абсолютна точність даних, а міра їх точності, яка дозволить користувачеві даних робити на їх основі правильні висновки щодо фінансового стану підприємства, результатів його господарської діяльності і приймати рішення.

Тобто суттєвість розглядається не тільки з точки зору користувача звітної інформації але й з позиції аудитора. Тоді суттєвість – це максимально припустимий розмір помилкової або пропущеної суми у фінансовій звітності, якою аудитор може знехтувати, тому що вона не вплине на рішення користувачів звітності.

Суб'єктами визначення суттєвості облікової інформації є органи, які уповноважені на регулювання питань бухгалтерського обліку і фінансової звітності, та власник (власники) або уповноважений орган (посадова особа), який здійснює керівництво підприємством відповідно до законодавства та установчих документів.

Ознаками суттєвості облікової інформації є її кількісні та якісні характеристики, важливі для користувачів такої інформації. Суттєвість вказує рамки, в яких інформація може ігноруватися або обов'язково братися до уваги під час ухвалення рішення керівниками чи власниками підприємства.

В українському законодавстві застосовується термін «поріг суттєвості», який визначений як абсолютна або відносна величина, яка є кількісною ознакою суттєвості облікової інформації [5].

Суттєвість є однією з основних характеристик облікової інформації, яка формує склад показників бухгалтерської, статистичної та податкової звітності. Тому рівень суттєвості та методи його визначення мають важливе значення як для бухгалтера і для аудитора, а також для інших користувачів бухгалтерської звітності.

Головний бухгалтер підприємства під час формування облікової політики має встановити критерії порогу суттєвості, зазначивши й обґрунтувавши їх у наказі про облікову політику. Суттєвість як характеристика звітної інформації потребує, з одного боку, чіткого відокремлення суттєвої інформації та її представлення у звітності, а з іншого боку, повноти відображення всіх господарських операцій, які відбулися на протязі звітного періоду і можуть вплинути на оцінку значимого показника бухгалтерської звітності.

Список використаних джерел:

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» Затверджено Наказом Міністерства фінансів України

07.02.2013 № 73: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.

2. Никонович М. О. Організація і методика аудиту [Текст]: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / М. О. Никонович, К. О. Редько, О. А. Юр'єва; [за ред. С. В. Мниха]. — К. : КНТЕУ, 2009. — 472 с.

3. МСБО 1 «Подання фінансової звітності» (IAS 1 «Presentation of Financial Statements») [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929_013/paran2#n2.

4. Каморджанова Н.А. Особенности применения компетентностного подхода при формировании существенности в бухгалтерском учете / Н.А. Каморджанова, М.А. Гордеева / Управление экономическими системами [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.uecs.ru/teoriyasistem/item/978-2012-01-26-05-06-59>.

5. Лист Міністерства фінансів України «Щодо суттєвості у бухгалтерському обліку і звітності» від 29.07.2003 р. № 04230-108 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dtk.com.ua/show/2cid03743.html>.

Головач Диана

студент

Гуринович Анжелика

студент

Давыдова Наталья

к.э.н., доцент

Полесский государственный университет

г. Пинск

Беларусь

РЫНОК АКЦИЙ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ

В экономике рыночного типа широкое развитие получил механизм регулирования экономических процессов в форме рынка ценных бумаг. Он является важнейшим рыночным перераспределительным механизмом финансовых ресурсов, денежных накоплений между субъектами хозяйствования, государством и населением.

Акции в качестве объекта инвестирования приносят владельцу доход в форме дивидендов. Волатильность цен акций на развитых рынках определяется прогнозами деятельности эмитентов. Для того чтобы иметь полное представление о доходности акций, их надежности, ликвидности необходима открытая и достоверная информация о специфике ценной бумаги, об эмитенте, о факторах, определяющих цену и т.д.

По данным Министерства финансов Республики Беларусь по состоянию на 01.07.2016 количество акционерных обществ, акции которых зарегистрированы в Государственном реестре ценных бумаг, составило 4 634, из них 2 373 открытых акционерных обществ и 2 261 закрытое акционерное общество (рис 1).

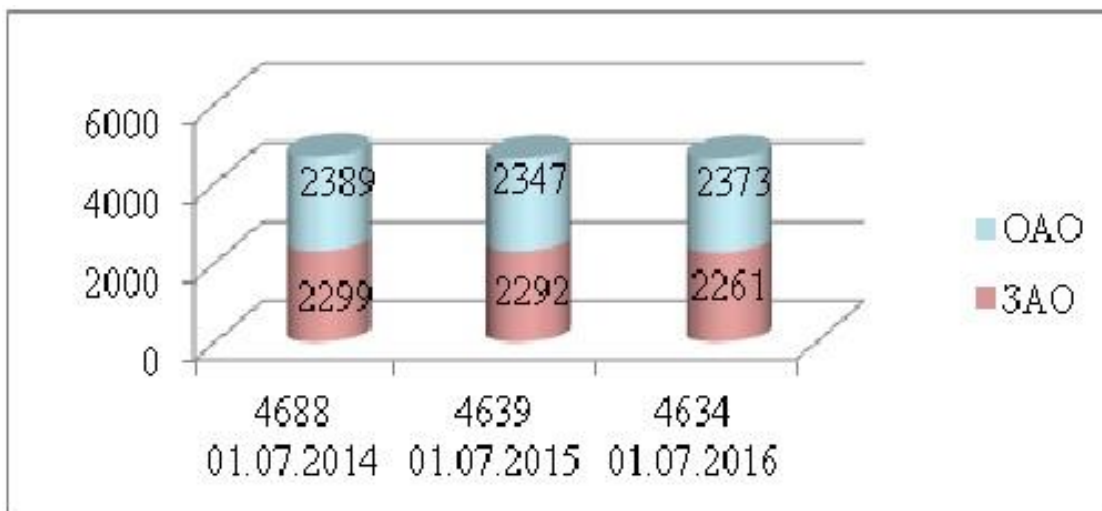

Рис 1. Динамика количества акционерных обществ в Республике Беларусь за период 2014-2016 гг., ед.

На протяжении первого полугодия в течение 2014-2016 гг. наблюдалась общая тенденция снижения количества акционерных обществ. Количество ЗАО в 2016 г по сравнению с 2014 г. уменьшилась на 38 организаций или на 1,7%. Количество ОАО в 2015 году по отношению к 2014 г. снизилось на 42 или 1,8%, а к 2016 году их количество возросло на 26 или на 1,1%. Рост ОАО в 2016 г. был обусловлен тем, что Национальный банк Республики Беларусь хотел увеличить привлечение инвестиций в реальный сектор экономики путем выпуска акций и продажи их иностранцам и физическим лицам. Для этого Президент Республики Беларусь издал указ от 03.03.2016 г. №84 «О вопросах эмиссии и обращении акций с использованием иностранных депозитарных расписок», что дало возможность ОАО выпускать дополнительное количество акций и продавать их иностранным инвесторам, используя иностранные депозитарные расписки. Данная возможность получения дополнительного дохода послужила стимулом для открытия новых акционерных обществ. Что же касается темпа роста ОАО, за последние три года он составил 99,3%, что отражает сокращение их количества на 16 организаций.

Объем выпусков акций акционерных обществ в I полугодии 2016 г. увеличился по отношению к тому же периоду 2014 г. на 64,19 трлн. неденоминированных рублей.

Несмотря на то, что количество ЗАО с 2014 по 2016 гг. сокращалось, объем выпускаемых ими акций, увеличился на протяжении трех лет на 6,13 трлн. неденоминир. руб. (в результате изменений уставных фондов обществ за счет увеличения номинальной стоимости акций и рост количества акций). Что же касается ОАО, то здесь наблюдается также положительная динамика: количество акций за I полугодие 2016 г. по сравнению с аналогичным периодом 2014 г. увеличилось на 58,06 трлн. неденоминир. руб. (засчет увеличения количества ОАО) (рис 2).

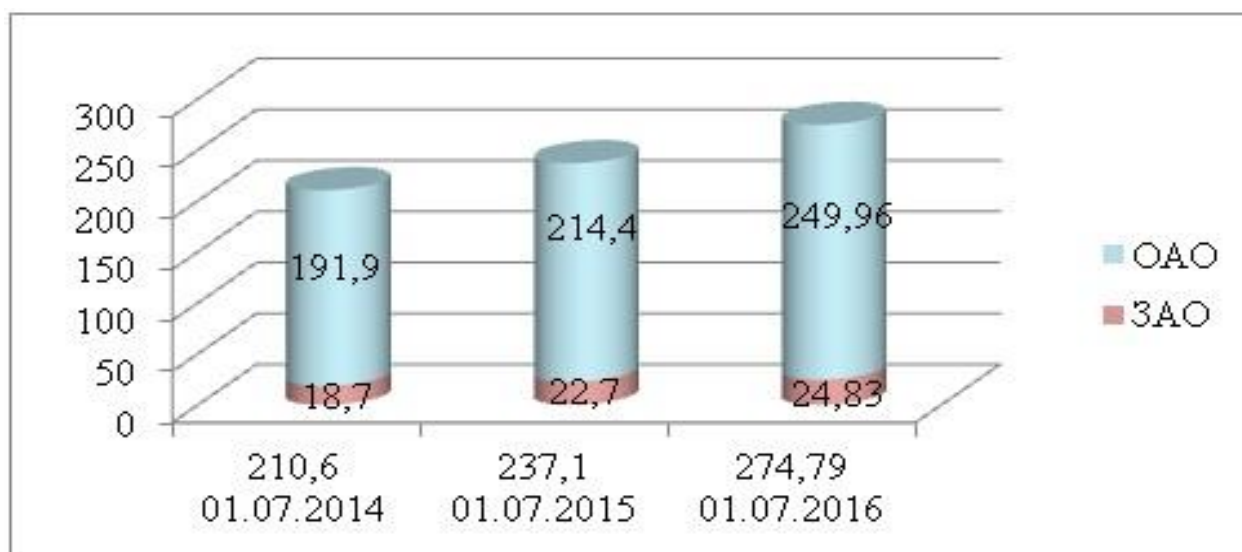

Рис 2. Динамика объемов выпуска акций акционерных обществ в Республике Беларусь за период 2014-2016 гг. (трлн. неденоминир. рублей)

Суммарный объем торгов акциями в I полугодии 2016 г. по сравнению с I полугодием 2015 г. составил 95,5 млрд. неденоминир. руб. или 3 001 586 акций. При этом за данный период времени сделок купли-продажи с акциями ОАО было заключено на 84,7 млрд. неденоминир. белорусских руб., в долларах США – на 200 000 долларов США, а в российских рублях – на 22 748 080 российских рублей.

Таким образом, рынок акций в Республике Беларусь функционирует, пусть он сейчас и не столь развит, как у соседей.

Однако существует ряд причин, по которым рынок акций в Республике Беларусь развивается медленными темпами:

1. Отсутствие гарантий и чётких, стабильных правил работы (в виде законодательной базы) для иностранных инвесторов;
2. Отсутствие условий в стране для обращения на фондовом рынке других инструментов: векселей, опционов и т.д.;
3. Высокий удельный вес (около 80%) АО с долей госсобственности;
4. Недостаточная финансовая образованность граждан страны.

В целях дальнейшего развития рынка акций в Республике Беларусь, создания благоприятных условий для инвестирования в национальную экономику, Департамент по ценным бумагам планирует провести работу по следующим направлениям:

1. Совершенствование законодательства о ценных бумагах;
2. Гармонизация законодательства о ценных бумагах с законодательством государств-членов Евразийского экономического союза в рамках реализации соглашений, формирующих правоотношения в рамках союза;
3. Повышение финансовой грамотности населения;
4. Улучшение инвестиционного климата и культуры участников рынка ценных бумаг.

Реализация указанных направлений создаст условия для развития конкурентоспособного рынка ценных бумаг, повышения эффективности перераспределения ресурсов в экономике, интеграции рынка ценных бумаг республики в международные рынки капитала. Также необходимо осуществить комплекс мероприятий, направленных на создание благоприятных условий для повышения уровня ликвидности, прозрачности, надежности и эффективности рынка ценных бумаг (в частности рынка акций). Это будет способствовать привлечению в экономику внешних и внутренних инвестиций в целях технологического обновления основного капитала, а также дальнейшего устойчивого экономического роста.

Список использованных источников:

1. Министерство финансов Республики Беларусь [Электронный ресурс] / Отчеты о работе Департамента по ценным бумагам. – Режим доступа: http://www.minfin.gov.by/upload/depacen/otchet/dcb2016_1.pdf. – Дата доступа: 22.02.2017.
2. О рынке ценных бумаг: Закон Республики Беларусь Принят Палатой представителей 17 декабря 2014 года [Электронный ресурс] / Основной государственный информационный ресурс в области права и правовой информатизации – Режим доступа: <http://www.pravo.by>. – Дата доступа: 22.02.2017.
3. Новости TUT.BU [Электронный ресурс] / Деньги и власть. – Режим доступа: <https://news.tut.by/economics/243123.html>. – Дата доступа: 22.02.2017.

Гончар Анастасия
студентка

Самоховец Мария
к.э.н., доцент

Полесский государственный университет
г. Пинск
Беларусь

**ОПТИМИЗАЦИЯ РАСХОДОВ ГОСУДАРСТВЕННОГО БЮДЖЕТА В
УСЛОВИЯХ МИРОВОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО КРИЗИСА**

Расходы государственного бюджета, являясь важной составной частью государственных расходов в целом, выражают экономические отношения, возникающие в связи с использованием средств общегосударственного денежного фонда. Посредством бюджетных расходов оказывается поддержка социально незащищенным слоям населения. Бюджетные расходы оказывают активное влияние на формирование экономического роста и развитие прогрессивных отраслей. Поэтому изучение направлений использования расходов государственного бюджета и их эффективности является актуальным на протяжении долгого времени.

Согласно Бюджетному кодексу Республики Беларусь, под расходами бюджета понимаются денежные средства, направляемые на финансовое обеспечение задач и функций государства [1].

За анализируемый период наблюдается увеличение расходов в номинальном выражении на 01.01.2017 год по сравнению с тем же периодом 2016 года на 22 836,4 млрд. руб., а в 2015 году по сравнению с 2014 годом на 29 361,5 млрд руб. Финансирование в данном отчётном периоде сократилось на 2,1% в реальном выражении по сравнению с 2016 годом. Расходы на душу населения с каждым годом в номинальном выражении увеличиваются в среднем на 1,4 млн. руб. В целом за анализируемый период расходы республиканского бюджета возросли на 16 888,7 млрд руб. [2].

Наибольший удельный вес в структуре расходов республиканского бюджета занимают общегосударственные расходы. В течение изучаемого периода удельный вес данного раздела изменился незначительно (уменьшился на 1,9 п.п). На это влияют большие объёмы трансфертов местным бюджетам в структуре общегосударственных расходов. Далее расположились расходы на социальную сферу, внутри структуры которых наблюдаются некоторые перемены: в разделе социальная политика произошло перераспределение бюджетных средств в пользу увеличения расходов на пенсионное обеспечение и их сокращение на помощь в обеспечении жильём; в разделе образование основная часть расходов направляется на финансирование высшего и среднего специального образования; в разделе здравоохранение наблюдается тенденция увеличения расходов. Основная часть средств направляется на финансирование медицинской помощи населению и другие расходы связанные с этой деятельностью.

Наибольший удельный вес в структуре расходов на социальную политику занимает пенсионное обеспечение в 2016 г. в размере 52,7 %, в 2017 г. данный показатель снизился на 8.4 п.п. Наименьшее значение составляет социальная защита в 2015 г. в размере 0,2 %, в дальнейшем данный показатель увеличился на 0,1 п.п. и остался неизменным и в 2016 г.

Несмотря на то, что расходы на социальное обеспечение, образование и здравоохранение составляют около 40 % общих расходов государственного бюджета, сравнивая с расходами на эти цели в экономически развитых странах, становится явным, что данный показатель является невысоким.

Поэтому требуется усилить социальную направленность бюджета, гарантирующую защиту населения в области занятости, образования, здравоохранения, культуры, пенсионного обеспечения, оказания адресной поддержки малообеспеченным слоям населения.

Вторыми по удельному весу в общей структуре расходов республиканского бюджета расположены расходы на образование. Увеличение финансирования данного раздела наблюдается на всём исследуемом периоде и на последнюю отчётную дату составляет 7 001,6 млрд. руб. [2].

Третье место в структуре расходов республиканского бюджета занимают расходы на национальную экономику. За анализируемый период на 01.01.2015-

01.01.2017 гг. в целом расходы увеличились: на национальную оборону на 0,3 п.п., судебную власть на 0,7 п.п., национальную экономику на 1,1 п.п. и социальную политику в размере 0,7 п.п. Это связано в первую очередь с увеличением расходов на топливно – энергетическую промышленность. Так же при анализе расходов республиканского бюджета наблюдается увеличение финансирования силовой структуры государства.

Сегодняшнее состояние государственных финансов не соответствует предъявленным к ним требованиям. И это, в первую очередь, связано с устаревшими способами финансирования социальных услуг. Главной проблемой является нерациональное планирование и использование расходов. Поэтому имеет место оптимизация расходов государственного бюджета Республики Беларусь [3].

Для оптимизации расходной части государственного бюджета необходимо:

- усилить приоритетность в выборе направлений и объектов финансирования за счет средств государственного бюджета, приоритетность в расходах должна быть обеспечена по средствам преимущественного финансирования при условиях эффективного использования государственных финансовых ресурсов;

- разработать механизм перевода убыточных отраслей на хозрасчет и самофинансирование;

- провести реструктуризацию расходов бюджета на отрасли экономики на базе инвентаризации собственных доходов отраслей, усилить роль собственных источников в обеспечении текущей деятельности предприятий и организаций;

- направлять высвободившиеся бюджетные ресурсы в виде адресных субсидий потребителям услуг;

- снизить бюджетное финансирование отраслей хозяйства за счет сокращения государственного сектора экономики в результате приватизации объектов государственной собственности;

- повысить уровень бюджета на основе повышения их обоснованности, исключения из состава расходов любых затрат, непосредственно не связанных со стабилизацией экономики и созданием условий для ее развития;

- реструктуризировать источники финансирования расходов на отрасли непромышленной сферы за счет сокращения традиционного набора бюджетных расходов на основе привлечения внебюджетных источников;

- расширять перечень платных услуг с целью создания условий для формирования собственных доходов учреждений и др.[3].

Таким образом, можно констатировать, что оптимизация расходы государственного бюджета приведёт к сокращению и целесообразному использованию расходов бюджета. Также необходимо отметить, что решение существующих проблем может быть найдено только при совместном объединении усилий различных государственных органов и осуществлении стабилизационных мероприятий во всех сферах государственного функционирования (постоянный анализ экономической ситуации в республике, проведение взвешенной

фискальной и инвестиционной политики, организация системы контроля и управления внутреннего и внешнего заимствования).

Список использованных источников

1. Бюджетный кодекс Республики Беларусь: зарегистрировано в Национальном реестре правовых актов / Национальный реестр правовых актов Республики - Минск : [б.и.], 2008. – 232 с.
2. Закон Республики Беларусь от 16 июля 2016 г. № 304-З Об утверждении отчета об исполнении республиканского бюджета за 2016 год // Министерство финансов Республики Беларусь [Электронный ресурс]. – 2017. – Режим доступа: http://www.minfin.gov.by/upload/budget/act/zakon_160715_304z.pdf – Дата доступа: 15.03.2017
3. О бюджетной системе Республики Беларусь и государственных внебюджетных фондах: Закон Республики Беларусь от 04 июня 1993 года № 2347-XII // Белорусский правовой портал [Электронный ресурс]. – 2006. – Режим доступа: <http://arc.pravoby.info/documentf/part6/aktf6035.htm> – Дата доступа: 15.03.2017

Гурин Анна
студентка

Пернарівський Олександр
к.е.н, доцент

Університет державної фіскальної служби України
м.Ірпінь
Україна

**ЗАСТОСУВАННЯ ДОСВІДУ ЯПОНІЇ В РЕГУЛЮВАННІ РИНКУ
ЦІННИХ ПАПЕРІВ В УКРАЇНІ**

Регулювання ринку цінних паперів — це об'єднання в єдину цілісну систему методів і засобів, що створюють можливість дотримуватися певних правил при здійсненні операцій, та укладання угод, з метою впорядкування їх діяльності як учасників ринку з боку організацій, які уповноважені суспільством на такі дії.

Головною метою при здійсненні регулювання є створення такого механізму, що буде здійснювати підтримку рівноваги спільних інтересів тих хто бере участь в ринкових відносинах та стимулюватиме здійснення ведення чесної та відкритої співпраці.

Ринок цінних паперів Японії є одним з найбільших. Його відмінність від інших ринків паперу полягає в тому, що країна застосовує змішану модель ринку цінних паперів. Дана організація ринку полягає в тому, що функції посередників можуть виконувати як комерційні банки, такі і не банківські фінансові установи.

Функцію регулювання ринку цінних паперів в Японії виконує спеціальний державний орган - Бюро з цінних паперів. Ринку цінних паперів Японії притаманне делегування функцій на місці. В регіонах у складі фінансових

бюро виділяються фондові відділи і підрозділи інспекцій з цінних паперів, які виконують багато функцій з регулювання фондового ринку з цінних паперів – Японія [1].

Ефективність японської моделі ринку цінних паперів полягає в тому, що країна поставила низькі вимоги до самих учасників ринку, що дало змогу збільшити кількість інверторів та інвестицій.

Серед власників акцій в Японії більша частина це власники великих пакетів, які мають певну взаємозалежність один від одного в виробничій, торгівельній або будь-якій іншій діяльності з певною компанією. Придбання акцій для корпорацій є способом отримання кредиту, чи укладання угод або підписання контракту. Коли дві фірми володіють акціями одна одної, то вони переконані в тому, що між ними склались певні дружні зв'язки.

Обвал, що відбувся на японських біржах негативно вплинув на всі світові біржі. Але уряд країни за останні декілька років впровадив чимало заходів щодо зміцнення, вдосконалення механізму регулювання ринку цінних паперів. В Японії встановлено нові вимоги щодо розкриття інформації. Існують досить жорсткі вимоги щодо розкриття інформації. Корпорації повинні повідомляти досить багато, а саме:

- дані про структуру капіталу;
- відомості про кожного кандидата у члени ради директорів (у тому числі посади, які він обіймає, відносини з корпорацією, володіння акціями корпорації);
- відомості про винагороду, яку було сплачено всім керуючим та директорам;
- інформацію про можливі злиття чи реорганізації;
- зміни до статуту, що пропонуються, а також назви компаній, що запрошуються для аудиторської перевірки [2].

Щодо нашої держави, то Україна лише наближається до шляху створення стабільного ринку цінних паперів. Досліджуючи досвід іноземних країн Україна має змогу не повторювати помилок, які припустили інші країни, що дасть змогу ефективно сформулювати механізм функціонування фондового ринку, беручи до уваги міжнародний досвід. Але впровадження в український ринок аналогічної моделі, що була застосована в Японії не є доцільною, тому що є ряд чинники які відрізняють одну країну від іншої, наприклад: традиції, специфіка державного устрою, рівень національної свідомості тощо.

Список використаних джерел:

1. Болдуєва О. В. Зарубіжний досвід формування ринку цінних паперів / О. В. Болдуєва // Вісник Запорізького нац. університету: Економічні науки . – 2011 . – N1(9) . – С. 231-235.
2. Механізм економічної політики: Навчальний посібник / Ю. М. Уманців, О. І. Міняйло, В. І. Косик. - Івано-Франківськ: Місто НВ, 2010. – Режим доступу : http://pidruchniki.com/1584072033496/ekonomika/mehanizm_ekonomichnoyi_politiki

Деюн Александр

студент

Рыжикова Анастасия

студент

Давыдова Наталия

к.э.н., доцент

Полесский государственный университет

г. Пинск

Беларусь

РОЛЬ КРЕДИТА В НАЦИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКЕ

В статье рассматривается роль кредита в национальной экономике. Отмечается динамика темпов роста кредитов по сравнению с ростом ВВП в 2015 и 2016 гг. в Республике Беларусь.

Кредитные отношения и рынок кредитных ресурсов является главной составляющей рыночной экономики. Посредством кредитов оказывается финансовая поддержка различным предприятиям, населению, что благоприятно влияет на становление реального сектора экономики и повышения жизненного уровня, выступает фактором обеспечения научно-технического прогресса и т.д. Значительные масштабы кредитования экономики требуют формирования соответствующей ресурсной базы. Среди финансовых посредников основными в перераспределении временно свободных средств являются банки. Банковский кредит выступает опорой современной экономики, неотъемлемым элементом экономического развития. Кредитная политика банков формируется исходя из циклических колебаний в экономике, занятости населения, устойчивости платежного баланса, темпов инфляции и экономического роста страны. Опираясь на стоимость финансовых ресурсов, банки устанавливают ставку процента по кредиту. За последние полгода наблюдается снижение ставки рефинансирования с 18% до 15% годовых, соответственно процентные ставки на депозитном и кредитном рынках также уменьшаются.

Как правило, увеличение объема кредитования положительно влияет на объем ВВП. Доступность кредитных ресурсов для бизнеса и населения дает им возможность повышать инвестиционную и потребительскую активность, что увеличивает масштабы производства, а слишком большой объем задолженности, напротив, может привести сокращению производства из-за необходимости направления значительного объема средств на оплату процентов и сумм основного долга.

Задолженность банков по кредитам в национальной и иностранной валюте за 2016 год составила 23421,3 млн. рублей. При этом, большая доля задолженности пришлась на долгосрочное кредитование банков: удельный вес долгосрочных кредитов в общем объеме задолженности по кредитам банков на 1 февраля 2016 г. был равен 73,2% , а на 1 февраля 2017 г. был равен 74,7% (на 1 января 2017 г. – 74,9%). Как следствие, произошло увеличение доли долгосрочных кредитов в задолженности по кредитам банков в экономике в целом [1].

Динамика долгосрочных кредитов представлена на рисунке 1.

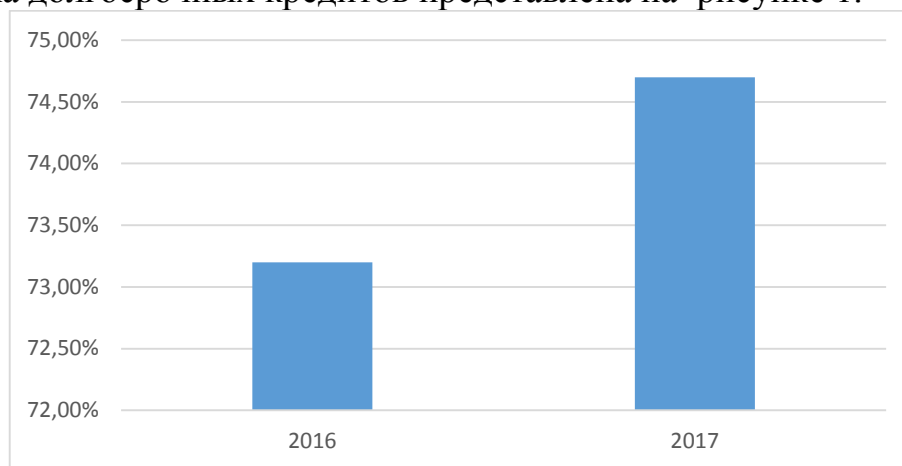

Рисунок 1. – Динамика долгосрочных кредитов в Республике Беларусь за период 2016-2017 гг.,%

Источник: Источник: собственная разработка на основании данных «Бюллетень банковской статистики» [1]

Особенностью кредитования последних лет являются также относительно более высокие темпы наращивания кредитов в сопоставимых ценах в сравнении с темпами роста реального ВВП, что свидетельствует о повышении доступности кредитов банков в экономике.

Банками Республики Беларусь в 2015 г. предоставлено кредитов в национальной и иностранной валютах (с учётом деноминации) на сумму 15,29 млрд. рублей, а в 2016 году на сумму 45,1 млрд. рублей. Прирост кредитования в 2016 году по сравнению с 2015 годом составил 2,94%. [2]

Объём ВВП в 2015 году составил 86,9 млрд. рублей, т.е. упал на 3,9% после роста на 1,6% в 2014 году. В 2016 году объём ВВП в текущих ценах составил 94,3 млрд. рублей, что означает его снижение на 2,6% по сравнению с 2015 годом (рис 2) [3].

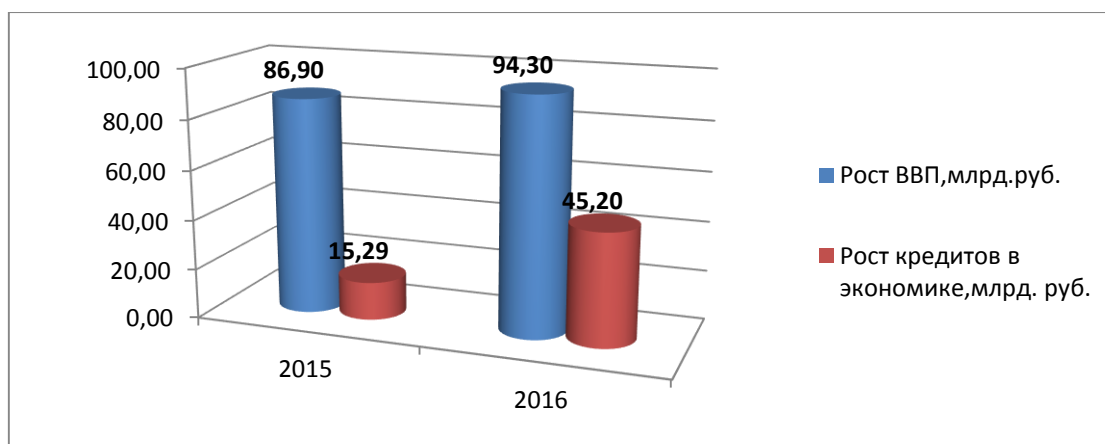

Рисунок 2. - Динамика темпов роста кредитов по сравнению с ростом ВВП в 2015 - 2016 гг. в Республике Беларусь, млрд.руб.

Источник: собственная разработка на основании данных «Бюллетень банковской статистики» [2]

В 2016 году можно заметить превышение темпов роста кредитования в экономике над темпами роста ВВП. Причиной этого является проводимая в государстве денежно-кредитная политика направленная на развитие экономики Республики Беларусь посредством поддержания ценовой стабильности. На современном этапе основными её инструментами является увеличение денежной базы (соответственно денежной массы) через понижение учётной ставки что приводит к росту предложения денег и расширению кредитования экономики.

Можно выделить главные проблемы банковского кредитования в Республики Беларусь и предложить некоторые пути их решения:

1. Предприятия, планирующие реализацию инвестиционных проектов с необходимостью привлечения внешнего финансирования, зачастую не обращаются в банки или представляют крайне слабые по экономическому обоснованию проекты. Наиболее частым решением данной проблемы во взаимоотношениях предприятий с банками по вопросам кредитования стала практика проведения консалтинговых операций, создание в банках специальных структурных подразделений для совместной дополнительной проработки инвестиционных проектов, перспективных для дальнейшего кредитования.

2. Проблема чрезмерного кредитования предприятий и недостаточного количества эффективных инвестиционных проектов. Необходимо разрабатывать на предприятиях выгодные, эффективные и прибыльные для двух сторон инвестиционные проекты. Нарращивание банками долгосрочного и инвестиционного кредитования может осуществиться через упрощение процедуры обращения взыскания на предмет залога и удовлетворения, обеспеченных залогом требований кредиторов, что снизит кредитные риски.

Таким образом увеличение объема кредитования положительно сказывается на росте ВВП. Доступность банковских кредитов для бизнеса и населения способствует повышению инвестиционной и потребительской активности, что увеличивает масштабы производства.

Список использованной литературы:

1. Бюллетень банковской статистики № 1 [Электронный ресурс]. / Национальный банк Республики Беларусь – 2017. – Режим доступа: http://www.nbrb.by/publications/bulletin/Stat_Bulletin_2017_01.pdf – Дата доступа: 07.03.2017.

2. Бюллетень банковской статистики №1. [Электронный ресурс]. / Национальный банк Республики Беларусь – 2016. — Режим доступа: http://www.nbrb.by/publications/bulletin/Stat_Bulletin_2016_01.pdf – Дата доступа: 07.03.2017.

3. Показатели ВВП [Электронный ресурс]. / Банки Беларуси. Кредиты. Вклады. Курсы валют – Режим доступа: <http://myfin.by/info/valovoj-vnutrennij-produkt> – Дата доступа: 07.03.2017

Дивак Полина

студент

Жданюк Дарья

студент

Давыдова Наталья

к.э.н., доцент

Полесский государственный университет

г. Пинск

Беларусь

ИНВЕСТИЦИОННАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ КОММЕРЧЕСКИХ БАНКОВ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ

Под инвестиционной деятельностью понимают последовательность поступков инвестора по выбору либо созданию инвестиционного объекта, его эксплуатации, по осуществлению необходимых дополнительных вложений и привлечению внешнего финансирования. Осуществление инвестиционной деятельности является необходимым условием развития экономики.

Важное место в развитии инвестиционной деятельности отводится формированию благоприятного инвестиционного климата, который является необходимым условием привлечения инвестиционных ресурсов, а также повышения активности и эффективности этой деятельности.

Инвестиционный климат Республики Беларусь обладает рядом преимуществ для иностранных инвесторов: обширный местный рынок, привилегированное географическое положение, развитая транспортная инфраструктура, квалифицированная рабочая сила и приверженность улучшению инвестиционного климата.

Основные направления инвестиционной деятельности банков:

- кредитование, на инвестиционные цели;
- инвестирование в ценные бумаги, паи и т.п.,
- выделение средств, направляемых на инвестиции (поиск в структуре активов банка свободных средств для использования их в собственной инвестиционной деятельности).

Эти направления тесно связаны друг с другом. Привлекая капиталы, сбережения населения, другие свободные денежные средства, банки формируют свои ресурсы с целью их прибыльного использования. Объем и структура операций по накоплению средств - это основные факторы воздействия на состояние кредитных и инвестиционных портфелей банков, возможности их инвестиционной деятельности.

В Республике Беларусь обеспечение реального сектора экономики долгосрочными финансовыми ресурсами осуществляется в форме кредитов, а также привлечение средств для финансирования конкретных инвестиционных проектов, в том числе и на зарубежных рынках.

Инвестиционные кредиты предоставляются в белорусских рублях и иностранной валюте с соблюдением принципов банковского кредитования: срочности и возвратности, целевой направленности, обеспеченности и

платности. Выдача кредита в иностранной валюте юридическим лицам производится на реализацию высокоэффективных инвестиционных проектов и других экономически выгодных мероприятий, которые обеспечивают поступление валютной выручки [1].

За 2015 – 2016 гг. Республика Беларусь значительно нарастила объемы внешнего долга, при этом наблюдалась устойчивая тенденция смещения сроков заимствования от краткосрочных к долгосрочным.

На 01.01.2015 г. доля долгосрочных заимствований в общем объеме заимствований составила 63,7 процента. За год ситуация незначительно изменилась и на январь 2016 года доля долгосрочных заимствований в общем объеме заимствований составила 65,6 процента (Таблица 1).

Многие предприятия в ходе своей инвестиционной деятельности выбирают несколько объектов реального или финансового инвестирования, формируя при этом их определённую совокупность, соответствующую видам деятельности.

Таблица 1

Динамика долгосрочного кредитования предприятий Республики Беларусь за период 2015-2016 гг.

Показатели	01.01.2015	01.01.2016
Общая сумма выданных экономике кредитов, млн. руб	885 314,1	463 102,5
В том числе долгосрочные кредиты, млн.руб	561 289,1	303 795,2
Доля долгосрочных кредитов в общей сумме кредитов, выданных экономике, %	63,7	65,6

Источник:[2].

Этот процесс представляет собой формирование инвестиционного портфеля. Рассмотрим динамику вложений в долговые обязательства и акции, которая представлена в Таблице 2 [2].

Таблица 2

Динамика вложений банков Республики Беларусь в долговые обязательства и акции за период 2015-2016 гг.

Показатели	01.01.2015	01.01.2016
Вложения в долговые обязательства (млрд. руб.)	49 235,2	119 209,4
Вложения в акции (млрд. руб.)	2 041,9	2 304,6

Источник:[2].

Данные таблицы показывают, что вложения в долговые обязательства в 2015 году составили 49 235.2 млрд. руб. и выросли на 69 974.2 млрд. руб.

Вложения в акции в 2015 году составили 2 041,9 млрд. руб, увеличились на 262,7 млрд. руб.

Инвестиционная деятельность банков осуществляется в том числе за счёт иностранных инвестиций. Сотрудничество с международными финансовыми институтами (МВФ, ЕБРР, МБРР и др.), иностранными государствами-кредиторами способствует привлечению в страну иностранного капитала. В 2017 году планируется привлечь 80 миллионов долларов прямых иностранных инвестиций на чистой основе. Один из вариантов - участие зарубежных компаний в качестве учредителей в акционерном капитале хозяйствующих субъектов.

В Республики Беларусь статус инвестиционного банка имеет открытое акционерное общество «Белорусский банк развития и реконструкции «Белинвестбанк». Приоритетным направлением инвестиционной деятельности банка является предоставление кредитных ресурсов в наиболее эффективные для экономики инвестиционные проекты, ориентированные на экспорт, импортозамещение, внедрение новых и высоких технологий, повышение уровня конкурентоспособности выпускаемой продукции (услуг). Наряду с этим банк активно кредитует инвестиционные проекты малого и среднего бизнеса, предприятий с иностранными инвестициями, в том числе расположенных на территории СЭЗ, осуществляет лизинговые операции; развивает ипотечное кредитование, проектное и корпоративное финансирование; предоставляет различного рода гарантии: платежные, таможенные, тендерные, гарантии исполнения контрактных обязательств и др.

Инвестиционная деятельность в Республике Беларусь имеет определённые проблемы:

- сокращение объёма инвестиций в экономику в целом в последние годы;
- ухудшение инвестиционного климата и экономической ситуации в стране;
- недостаток у банков кредитных ресурсов долгосрочного характера.

Наиболее остро стоит вопрос сокращения объёма иностранных вложений в экономику в целом за последние годы (2015 – 2016 гг.). За 2016 год по сравнению с 2015 годом иностранные инвестиции в экономику Беларуси сократились на 24,2%. Их снижение наблюдается с 2012 года.

По материалам Конференции ООН по торговле и развитию (ЮНКТАД) Республика Беларусь относится к группе стран, которая в сфере привлечения иностранных инвестиций работает ниже своего потенциала. Более того, в последнее время приток инвестиций в Республику Беларусь начал падать, что повышает угрозу безопасности валютного рынка страны и снижает ее способность осуществлять деятельность на международных рынках капитала и товаров.

Основными вопросами, на которые следует обратить внимание при повышении привлекательности Республики Беларусь, являются улучшение общего инвестиционного климата государства, совершенствование правового обеспечения прямого иностранного инвестирования; устранение препятствий для развития средних и малых предприятий [3].

Список использованных источников

1. Шмарловская Г. А. Инвестиционный климат Республики Беларусь и стратегия привлечения иностранных инвестиций/ Шмарловская Г. А., Петрушкевич Е.Н.// Банковское дело. – 2012. – с.35-57.
2. Статистический бюллетень № 1 (199) [Электронный ресурс] // Официальный сайт Национального банка Республики Беларусь – Режим доступа:http://www.nbrb.by/publications/bulletin/Stat_Bulletin_2016_01.pdf. – Дата доступа: 17.03.2017.
3. Направления развития инвестиционной деятельности в Республике Беларусь [Электронный ресурс]// Официальный сайт Академии управления при Президенте Республики Беларусь – Режим доступа: http://www.pac.by/dfiles/001121_473846_abuhovich4.pdf. - Дата доступа: 17. 03. 2017.

Дубок Анна

студентка

Овчарик Зоряна

к.е.н., доцент

ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»

м.Ніжин

Україна

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Операційні витрати, які не відносять на собівартість сільськогосподарських робіт, мають важливе значення на кожному підприємстві. До адміністративних витрат належать витрати на управління підприємством: загальні корпоративні витрати; витрати на службові відрядження й утримання апарату управління підприємством та іншого адміністративного персоналу; витрати на утримання основних засобів і необоротних активів адміністративного призначення; винагороди за професійні послуги; витрати на зв'язок; витрати на розв'язання судових спорів; податки, збори та інші передбачені законодавством обов'язкові платежі; плата за розрахунково-касове обслуговування та інші послуги банків; інші витрати адміністративного призначення.

Витрати на збут включають витрати, пов'язані з реалізацією (збутом) продукції (товарів, робіт, послуг): витрати пакувальних матеріалів для затарювання готової продукції на складах; витрати на ремонт тари для зберігання продукції; оплата праці та комісійні винагороди продавцям, торговим агентам і працівникам підрозділів, що забезпечують збут; витрати на рекламу й дослідження ринку (маркетинг); витрати на передпродажну підготовку товарів; витрати на відрядження працівників, зайнятих збутом; витрати на утримання необоротних активів, пов'язаних зі збутом продукції, товарів, робіт, послуг; витрати на транспортування, перевалку і страхування готової продукції (товарів), транспортно-експедиційні та інші послуги; витрати

на гарантійний ремонт і гарантійне обслуговування; інші витрати, пов'язані зі збутом продукції, товарів, робіт, послуг.

Таблиця 1

Визначення сучасними вченими поняття «адміністративні витрати»

№	Автор	Суть досліджуваного питання
1.	Бутинець Ф.Ф. [2]	<u>Адміністративними</u> є витрати, пов'язані з обслуговуванням виробництва й управлінням ним у масштабі всього підприємства.
2.	Волкова І.А. [5]	Адміністративні витрати - це витрати, які здійснюються підприємством незалежно від його бажання та не приносять безпосереднього ефекту, і тільки утримують підприємство на необхідному рівні функціонування.
3.	Гарасим П.М. [6]	Адміністративні витрати – це елемент інших витрат підприємства, та повинен або ж включатися у собівартість виготовлених товарів, або ж пропорційно розподілятися.
4.	Гура Н.О. [7]	Адміністративні витрати – складова витрат підприємства, основна мета здійснення яких – забезпечення стабільного функціонування процесу виробництва та підприємства в цілому.
5.	Загородній А.Г. [3]	Адміністративні витрати – це такі витрати, які пов'язані із забезпеченням основної інфраструктури виробничої діяльності підприємства та не гарантують отримання вигод від їх здійснення у майбутньому.
6.	Іванюта П.В. [10]	Адміністративні витрати – затрати суб'єкта господарювання на оплату праці персоналу, який безпосередньо незайнятий у процесі виробництва та інші загальні витрати, які не відносяться до загальновиробничих витрат.
7.	Маренич Т.Г. [11]	Адміністративні витрати - це вся сукупність певних затрат підприємства, які спрямовуються на вирішення загальногосподарських питань, в тому числі транспорт, зв'язок, податкові платежі, обслуговування поточного рахунку в банку та інші затрати.
8.	Скирпан О.П. [14]	Адміністративні витрати – сукупність витрачених коштів підприємства на забезпечення належного зв'язку піж підрозділами, оплати відряджень працівникам, розгляд судових спорів.
9.	Сопко В.В. [15]	Адміністративні витрати - це загальногосподарські затрати, які пов'язані з управлінням та обслуговуванням підприємства.
10.	Сук Л.К. [16]	Адміністративні витрати – це витрати на обслуговування виробничої діяльності підприємства, які потребують подальшого розподілу за аналогією до загальновиробничих витрат.

Спостерігаємо з визначень, наведених в таблиці, більшість авторів визначають адміністративні витрати як витрати, пов'язані з обслуговуванням виробництва.

На нашу думку, адміністративні витрати – це сукупність усіх витрат підприємства, які не можна прямо віднести на виробництво, але які є необхідними, оскільки без них неможливе здійснення діяльності. Тобто ми погоджуємось із твердженнями Бутинця Ф.Ф., Сук Л.К., Волкова І.А.

Вчені не мають спільної думки і щодо визначення понять «збут» та «витрати на збут». Ф.Ф.Бутинець [1] оцінює збут як процес передачі виготовленого товару, а М.С. Пушкар [13] як процес, який визначається принципом виробляти лише те, що знаходить попит у споживача. В.М. Власов [4] бачить збут як систему комплексу заходів, що здійснюються після виходу продукції з підприємства. Й.Я. Даньків та М.Я. Остап'юк [8] вважають, що збут є завершальною стадією кругообігу засобів, а на думку П.С. Зав'ялова і В.Е. Демідова [9] збут – фінальна стадія – прямий контакт продавця і споживача. Н.М. Ткаченко [17], Ю. М. Осипов [12] сприймають зміст понять «реалізація» і «збут» товарів, як аналогічні.

На нашу думку варто виділити такі стадії збуту: підготовча – підготовка договору на збут та інші підготовчі процедури; основна – власне сам збут; завершальна – проведення усіх розрахункових операцій, пов'язаних зі збутом.

Список використаних джерел

1. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський облік в торгівлі: [навч. посіб.] / Ф.Ф.Бутинець, Н.М.Малюга – Житомир: ПП Рута, 2012. – 576 с.
2. Бутинець Ф.Ф. Теорія бухгалтерського обліку: Підручник. – 3-е вид., доп. і перероб. - Житомир: ЖІТІ, 2011. – 440 с.
3. Бухгалтерський облік: Основи теорії та практики: Підручник. – /Загородній А.Г., Партин Г.О. – К., 2015. – 422 с.
4. Власов В.М. Финансовый учет: [науч. пособ.] / В.М.Власов – М.: ЮНИТИ, 2015. – 285 с.
5. Волкова І.А.Фінансовий облік: Навчальний посібник. - К.: Центр учбової літератури, 2013. - 228 с.
6. Гарасим П.М., Хомин П.Я. Бухгалтерський облік за журнальною формою рахівництва: Навчальний посібник. – Тернопіль: Астон, 2013.– 296 с.
7. Гура Н.О. Облік у житлово-комунальному господарстві: теорія і практика.:**Навч. посіб.** - К.: Знання, 2014. - 351 с.
8. Даньків Й.Я. Бухгалтерський облік: [підруч.] / Й.Я.Даньків, М.Я.Остап'юк., - К: Знання, 2014. – 469 с.
9. Зав'ялов С. Формула успеха: маркетинг / П.С.Зав'ялов, В.Е.Демидов - [2-е изд., перераб. и доп.]. - М.: Междунар. отношения, 2013. - 320 с.
10. Іванюта П.В. Внутрішньогосподарський (управлінський) облік у виробничих підрозділах сільськогосподарських господарюючих суб'єктів: навч.посіб. / П.В. Іванюта. - К.: Центр навч. літератури, 2013. - 362с.
11. Маренич Т.Г. Бухгалтерський облік в агроформуваннях. Підручник / за ред. В .Я. Амбросова. - 2-е видання, доповнене і перероблене. К.: ВД „Професіонал”, 2015. - 896с.

12. Осипов Ю.М. Философ хозяйства : [моногр.] / Ю.М. Осипов. – М.: Изд-во Моск. ун-та, 2015. – 240 с
13. Пушкар М.С. Фінансовий облік: [підруч.] / М.С. Пушкар. – Тернопіль: Карт-бланш, 2012. – 628 с.
14. Скирпан О.П. Фінансовий облік: [навч. посіб.] / О.П.Скирпан, М.С.Палюх – Т: ТНЕУ, 2014. – 407 с.
15. Сопко В. В. Бухгалтерський облік: навч. посібн. / В. В. Сопко. - 3-те вид., перероб. і доп. - К: КНЕУ, 2013. - 578 с.
16. Сук Л.К. Облік витрат, що підлягають розподілу / П. Сук // Бухгалтерія в сільському господарстві. - 2015. - № 12. - 8-14 с.
17. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський фінансовий облік на підприємствах України: [підруч.] / Н.М. Ткаченко. - Київ: А.С.К., 2013. - 784 с.

Дуляба Наталія

к.е.н., доцент

Національний університет «Львівська політехніка»

м. Львів

Україна

РЕФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО ВИРОБНИЦТВА ЯК ОСНОВА СТАБІЛІЗАЦІЇ ГРОШОВО-БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ В УКРАЇНІ

Затяжна економічна криза в Україні з однієї сторони є відображенням незадовільної грошово-кредитної політики держави, з іншої, суттєво вплинула на стан її банківської системи. З початку 2014 року до початку 2017 року українська національна валюта знецінилась у понад 3 рази, а кількість банків у банківській системі України скоротилась на 80 одиниць, тобто практично удвічі[1].

Численні валютні запозичення лише тимчасово полегшують економічну ситуацію в країні, фінансують переважно забезпечення соціальних гарантій держави, і зовсім не стимулюють розвиток національної економіки. Разом з тим, саме розвиток національного виробника є запорукою подолання економічної кризи, формування міцної національної економіки, забезпечення її стійкого розвитку.

Українське промислове виробництво в сучасних умовах опинилось в дуже складному становищі: засилля якісної та/або дешевої іноземної продукції створює складні конкурентні умови на внутрішньому ринку та суттєві перешкоди виходу на зовнішній ринок; відсутність фінансової підтримки зі сторони держави та слабка зацікавленість приватних інвесторів; постійне зниження національної валюти перешкоджає отриманню якісної сировини з-за кордону через її постійне, і, іноді, невиправдане здорожчання.

Найбільш гострою проблемою для вітчизняних товаровиробників є слабка конкурентоспроможність вітчизняної продукції порівняно із більш дешевою та

якісною продукції імпортерів виробників. Основною причиною низької конкурентоспроможності продукції, в свою чергу, є використання здебільшого застарілих технологій, низька частка інновацій в промисловості країни. Як свідчать дані дослідження [2], «в Україні близько 95% обсягів виробленої продукції належить до третього (60%) і четвертого (35%) укладів, характерними рисами яких є випереджальний розвиток електроенергетики і використання нафти як головного енергоносія. Частка ж продукції вищих технологічних укладів в економіці країни складає 4% – для п'ятого і 0,1% – для шостого. Зростання ВВП за рахунок введення нових технологій в Україні оцінюється всього у 0,7-1%, у той час як у розвинених країнах цей показник досягає 60% і навіть 90%». При цьому, під технологічним укладом розглядається сформована в економіці держави система виробництва, яка охоплює всі стадії переробки ресурсів та створення нового продукту, відповідно, основи формування ВВП країни. Таким чином, в Україні наразі сформовано систему промислового виробництва, притаманного промислово розвиненим країнам світу наприкінці 80х років ХХ століття.

Вітчизняна техніка потребує модернізації та оновлення, використовувати у промисловому виробництві технології – інновацій. Проте, для української економіки існують суттєві перешкоди для всеохоплюючого запровадження інновацій. Зокрема, до таких причин доцільно віднести слабе фінансування розвитку технологій, недосконалість юридичної системи та слабку цілеорієнтацію уряду країни на технологічне реформування економіки, іноді навіть не зацікавленість в цьому.

Світова практика відображає переважну зацікавленість урядів промислово розвинених країн в запровадженні новітніх технологій, запровадження результатів наукових розробок в промислове виробництво. Світове промислове виробництво максимально використовує науку для забезпечення зростання продуктивності праці, задоволення потреб людини. Таким чином, на противагу українській, у світі фундаментальні наукові дослідження фінансуються переважно державою. В Україні державне фінансування реалізації інноваційних проектів в 2015 році становило 0,4% вартості всіх проектів [3].

Разом з тим, недостатній рівень активності реалізації Україною конкурентних переваг, які базуються на використанні високотехнологічних розробок, призводить до ризикованості капіталовкладень у цю сферу, що стримує приватне інвестування запровадження інновацій у вітчизняну економіку, її виробництво. Підсилює ризики приватного інвестування у розвиток інноваційних проектів в Україні недосконала законодавча база та юридична система загалом. Зокрема, відсутність правового механізму захисту інтелектуальної власності зумовлює прагнення більшості винахідників реалізувати свої проекти за межами країни. Всі названі проблеми стримують технологічний розвиток України. Зволікання із запровадженням технологічних основ економіки знань збільшує технологічне відставання економіки країни від промислово розвинених країн світу.

Стратегія розвитку економіки України повинна бути направлена на зростання технологічного рівня виробництва (укладу) в країні, запровадження інновацій на всіх рівнях суспільного виробництва. Попри суттєву «бідність» національного виробника, вдосконалення технологічного рівня вітчизняного виробництва повинно бути направлено не на швидке збагачення чи окупність вкладених коштів, а на підвищення продуктивності праці, продуктивності виробництва, зростання якості продукції, відповідність її світовим стандартам та забезпечувати потреби споживачів.

Список використаних джерел:

1. Національний банк України: банківський нагляд [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=75535&cat_id=17823466
2. Семиноженко В.П. Структурна революція в економіці як категоричний імператив сучасної політики України : монографія / В.П. Семиноженко: Інновації: проблеми науки і практики. – Х. : ВД «ІНЖЕК», 2006. – 336 с.
3. Джерела фінансування інноваційної діяльності: статистична інформація [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Жуковская Алеся
студентка

Зинкевич Алеся
студентка

Давыдова Наталья
к.э.н., доцент

Полесский государственный университет
г. Пинск
Республика Беларусь

ФОНДЫ БАНКОВСКОГО УПРАВЛЕНИЯ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ

Институты коллективного инвестирования в странах с развитой экономикой выступают одним из важнейших источников финансирования экономического роста за счет внутренних источников. Развитие финансового рынка Республики Беларусь имеет ориентир на стимулирование деятельности альтернативных институтов, которые способны обеспечить трансформацию сбережений в инвестиции, наряду с банковскими инструментами привлечения средств клиентов.

Фонд банковского управления (ФБУ) – это форма инвестирования, которая заключается в объединении банком денежных средств множества частных лиц и предприятий для профессионального управления ими с целью получения прибыли на финансовом рынке [1].

Доля каждого участника ФБУ определяется банком исходя из величины переданных в управление средств. Доли оцениваются в номинальных паях. Доход фонда формируется за счет роста курса ценных бумаг, полученных процентов и дивидендов. Он распределяется между участниками ФБУ пропор-

ционально их доле в нем. Прибыль инвестора представляет собой разницу между стоимостью его доли в фонде на момент погашения паев и суммой, направленной на их приобретение.

Появление ФБУ в Республике Беларусь обусловлено необходимостью диверсификации состава участников финансового рынка. Для детального изучения практических проблем функционирования институтов коллективного инвестирования в целях выполнения требований Указа Президента Национальным банком Республики Беларусь были выбраны два наиболее подготовленных банка - ОАО «Белинвестбанк» и «Приорбанк» ОАО, которые в период с 01.05. 2010 г. по 31.12. 2012 г. занимались работой по созданию и обеспечению функционирования фондов банковского управления. Фонды создавались в белорусских рублях и долларах США. Юридические и физические лица, получили возможность инвестировать свои сбережения. В сентябре 2010 г. был зарегистрирован первый в стране фонд банковского управления «Капитал» доверительного управляющего ОАО «Белинвестбанк».

Итоги проведенного эксперимента заложили основу институционального развития финансового рынка Республики Беларусь, показали интерес к небанковским формам инвестирования со стороны субъектов хозяйствования и населения.

В настоящее время функционируют два фонда, созданных «Приорбанк» ОАО: ФБУ «Райффайзен - Портфель Активов – USD», ФБУ «Райффайзен - Портфель Активов – EUR». Минимальная сумма первоначальных инвестиций в которых составляет не менее 1 000 USD или EUR соответственно. Вернуть свои денежные средства можно ежедневно. Прибыль инвестора облагается подоходным налогом, ставка которого равна 13%. По уровню риска ФБУ находится на 5-й категории из 7-ми возможных, что обуславливает наличие высокой доходности и большого уровня риска. Волатильность стоимости пая фонда категории 5, как правило, составляет от 10% до 14,99% [1].

На 01.01.2017 года чистые активы ФБУ «Райффайзен - Портфель Активов - USD» составляли 904 405,10 USD. Стоимость номинального пая - 90,48 USD. Динамика стоимости номинального пая имеет положительное значение, её максимум достигал за год (3,15%). Чистые активы ФБУ «Райффайзен - Портфель Активов - EUR» достигли размера 818 102,10 EUR. Стоимость номинального пая - 89,11 EUR. Прирост стоимости пая за год составил 2,91% [1].

К факторам, сдерживающим развитие ФБУ в Республике Беларусь можно отнести:

- недостаток квалифицированных кадров;
- высокие затраты для финансирования материально-технической базы ФБУ;
- недостаточная осведомлённость населения о данном виде услуг;
- доходность по банковским вкладам (депозитам) превышает доходность от инвестирования денежных средств в ФБУ [2, с.18].

Фонды банковского управления являются эффективным механизмом привлечения финансовых ресурсов. В Республике Беларусь обсуждается проект Закона «Об инвестиционных фондах», принятие которого должно активи-

зировать создание инвестиционных компаний, что позволит ФБУ страны выйти на качественно новый уровень развития. Инвестиционные фонды позволят увеличить приток внутренних инвестиций в экономику, усилить конкуренцию в сфере привлечения средств населения, увеличить спрос на ценные бумаги и расширить возможности населения по сохранению и приумножению своих сбережений.

Список использованных источников:

1. Фонды банковского управления "Приорбанк" ОАО [Электронный ресурс] / Официальный сайт «Приорбанк» ОАО. – Режим доступа: <https://www.priorbank.by>– Дата доступа: 25.02.2017 г.
2. Раков, А. Фонды банковского управления в Беларуси: внедрение и регулирование / А. Раков, А. Шевченко // Банкаўскі веснік. – 2015. – № 2. – С. 15 -23.

Задворних Сергій

к.е.н., головний спеціаліст
виконавчий комітет Дрогобицької міської ради
м. Дрогобич
Україна

УЗГОДЖЕНІСТЬ ДІЙ НБУ З ФІНАНСОВОЮ ПОЛІТИКОЮ ДЕЖАВИ ЯК ЗАПОРУКА СТАБІЛЬНОСТІ ГРОШОВО-БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ

В сучасних умовах соціально-економічної нестабільності особливої ваги набуває проблематика фінансової безпеки країни. Саме завдяки ній досягається соціально-економічна стабільність та безпека країни загалом. З огляду на це, більш детальне вивчення даної проблеми є стратегічно важливим завданням.

Одним з основних елементів фінансової безпеки держави є грошово-банківська система та її стабільність. Гарантом банківської безпеки та забезпечення грошового обігу, стабільності національної валюти є Національний банк України.

Для гармонізації банківського сектору і підвищення його стабільності, особливо в останні роки, після кризи 2009 р., а також після початку бойових дій на Сході країни, що негативно позначились на економічній системі країни, НБУ зробив багато спроб реформування діяльності банківського сектору та підвищення стабільності гривні, проте далеко не всі такі кроки були вдалимими.

Перш за все, необхідно зазначити, що часто політика НБУ суперечить національним інтересам та прийнятим міністерствами заходам. Зокрема, щодо дестабілізації валютного ринку та нарощування державного банківського сектору. Також є певні розбіжності в задекларованих напрямках розвитку і реальних кроках, здійснених НБУ. Так, наприклад, в Засадах стратегічного реформування державного банківського сектору [1] зазначалось, що до кінця 2017 р. НБУ позбавиться державної частки в несистемоутворюючих банках, а також не буде націоналізувати інші банки, проте реально ситуація складається дещо іншою. В кінці 2016 р. було націоналізовано Приватбанк, який за всіма показниками є більш потужним, ніж той же системо утворюючий

Ощадбанк [2]. Також не спостерігається жодних кроків щодо продажу державної частки націоналізованих банків. В той же час, націоналізація Приватбанку призвела до падіння курсу національної валюти та коливанням на ринку цінних паперів. Тобто, такий крок з боку НБУ є доволі сумнівним.

Кроки, здійснені НБУ щодо валютного курсу також мають негативний характер. Незважаючи на те, що МВФ рекомендував «відпустити» валютний курс, це призвело до надмірного падіння гривні і до збагачення окремих осіб, в той час, як реальний рівень доходів решти населення різко впав. Якщо ще в 2012 р. мінімальна заробітна плата українця становила близько 100 дол. США, то в 2016 р. вона вже склала близько 60 дол. США. Негативний ефект є очевидним. В той же час, необхідно зазначити, що НБУ мав змогу відхилити таку рекомендацію МВФ, особливо зважаючи на те, що вже неодноразово було доведено хибність таких рекомендацій [3], а також з огляду на аргументацію Нобелівського лауреата Р. Манделла про те, що такий перехід призведе до формування нової карликової валютної зони зі своїми курсами, що відрізняються від загальних [4]. На користь цього твердження свідчать також наступні дані: з-поміж всіх країн світу лише 15 країн перейшли на вільні кури; у 39 країнах «плавання» є керованим в межах визначення валютного коридору; 56 країн ввійшли до регіональних валютних союзів і узгоджують курси в межах них; 44 країн використовують систему жорсткого фіксованого курсу, серед яких більшість мусульманських країн, а також Китай [5]. Саме останні країни оминули наслідки глобальної фінансової кризи 2009 р., що свідчить про доцільність збереження такого курсу і в Україні.

Важливими документами щодо забезпечення фінансової стабільності є програма фінансового розвитку на період до 2020 р., а також Стратегія розвитку банківської системи 2016-2020 рр. Останньою для українського грошово-банківського сектору передбачено такі основні напрями реформування:

- підвищення вимог до капіталу банків з 120 до 500 млн. грн. до 2018 р. та 750 до 2020 р.;
- скорочення можливостей щодо дострокового вилучення депозитів, особливо за депозитами з високими ставками;
- сприяння дедоларизації внесків;
- радикальне зниження процентних ставок за кредитами і депозитами до 3-4 і 7-9% відповідно;
- пріоритетні напрями кредитування – інвестиційні кредити, кредитування малого и середнього бізнесу та іпотечне кредитування;
- формування мегарегулятора для усього фінансового ринку;
- особливий режим регулювання, моніторингу і підтримки системно-важливих банків;
- стрес-тестування банків;
- розкриття інформації про власників;
- нарощування частки іноземного капіталу [6].

Як бачимо, щодо всіх пунктів виникає низка запитань. Розглянемо детальніше кожен з них.

Перший захід є спірним, адже намагаючись ліквідувати нестійкі банки, НБУ також призводить до закриття малих, але стійких фінансових установ, що призводить до формування олігополій і монополій і позбавляє користувачів вибору і потреби банкам розвиватись, пропонувати кращі і більш вигідні послуги.

Другий захід скоріше має негативний характер для банківського сектору, адже в умовах нестабільності дедалі менше людей почне розміщати кошти на рахунках, особливо в гривні, адже рівень інфляції в останні роки нерідко перевищує розмір процентної ставки.

В межах третього заходу скоріше будуть прийняті репресивні міри щодо доларового обігу. Практика показала, що вони не мають позитивного ефекту і досягнення дедоларизації можливе лише за умови підвищення курсу національної валюти та її стабілізація, на що Національний банк на сучасному етапі не готовий.

Зниження ставок є доцільним, але воно призведе до зменшення частки активів банків, які необхідні для покриття попередніх депозитів, а також не сприятиме розміщувати кошти на рахунках через високий рівень інфляції, отже банки не зможуть дотриматись своїх зобов'язань.

Наступні 2 заходи є сумнівними. Перший не реалізується, другий – або не зможе реалізуватись доволі довго, або принесе більший безлад, з огляду на неузгодженість нормативно-правової бази та значний рівень тінізації.

Реалізація сьомого кроку скоріше призведе до припинення діяльності малих банків, оскільки вони втратять значну частку клієнтів, що намагатимуться отримати більші переваги, тобто, матиме негативний ефект.

Восьмий крок є ефективним, але за умови налагодження дієвої і перевіреної системи стрес-тестів, яка, наразі, відсутня.

Дев'ятий крок є доволі умовним з точки зору ефективності, оскільки має більше психологічне, ніж практичне значення. Отже, допоможе скоріше грати на емоціях, ніж оцінювати реальну стабільність банку.

Останній захід є досить цікавим, адже передбачає, що до 50% банківського сектору працюватиме на іноземному капіталі, частка державного становитиме лише 10%, але не весь іноземний капітал є дійсно таким і у різних банків в різних державах свої поняття про стійкість, безпеку, тести, свої нормативи і як це співвідноситиметься з вітчизняними реаліями невідомо.

Отже, стабільність грошово-банківського сектору можлива лише за умови раціональної, виваженої і обґрунтованої діяльності НБУ, що не спостерігається на даний час. Саме тому для забезпечення стабільності і стійкості фінансової системи стратегічним завданням є реформування діяльності саме НБУ, а лише згодом банківського сектору України.

Список використаних джерел:

1. Засади стратегічного реформування державного банківського сектору [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.minfin.gov.ua/uploads/redactor/files/SOB_strategy_01-15_11022016.pdf

2. ПриватБанк більше не «приват» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://news.finance.ua/ua/news/-/391134/pryvatbank-bilshe-ne-pryvat>

3. 1. МВФ признал, что его советы были ошибочными для Украины [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://obozrevatel.com/blogs/07524-mvf-priznal-chto-ego-sovetyi-byili-oshibochnyimi-dlya-ukrainyi.htm>.

4. Мічені Нобелем: творець євро Роберт Манделл [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.epravda.com.ua/publications/2011/07/15/291947/view_print/

5/ Чому монетарна політика НБУ протидіє національним інтересам? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://economica.com.ua/finance/article/31609684.html>

6. Стратегія розвитку банківської системи 2016-2020 рр.: «Синергія розвитку банків та індустріалізації економіки» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://kneu.edu.ua/userfiles/Credit_Economics_Department/afedra+bankspravi/proekt_strategi.pdf

Кадацька Алла

К.е.н., доцент

Сумський національний аграрний університет

м.Суми

Україна

ОБЛІК БЕЗНАДІЙНОЇ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ

Можливість підприємства здійснювати розрахунки внаслідок проведених господарських операцій є показником його фінансової стійкості.

Якими б видами діяльності не займалися підприємства, на якій би системі оподаткування вони не працювали та якими б не були характеристики самих цих підприємств — в обліку майже кожного суб'єкта господарювання виникає дебіторська заборгованість. Виникнення дебіторської заборгованості обумовлено прийнятою методикою визнання доходу - методом нарахування, коли доходом вважається не отримання платежів, а виникнення прав на них. Природа і величина таких заборгованостей може бути різною. Це обумовлює необхідність бухгалтеру знати методологічні засади та нормативно-правову базу за цим об'єктом обліку, особливо коли дебіторська заборгованість із поточної трансформується в сумнівну або, у безнадійну.

Методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про дебіторську заборгованість та її розкриття у фінансовій звітності визначає Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість» [3].

В П(С)БО 10 визначено: дебіторська заборгованість - сума заборгованості дебіторів підприємству на певну дату. В П(С)БО 10 визначені правила визнання дебіторської заборгованості активом. Вони є загальними для всіх активів. Дебіторська заборгованість підприємства визнається активом в тому випадку, коли є ймовірність отримання підприємством майбутніх економічних вигід та може бути достовірно визначена її сума.

Дебіторську заборгованість залежно від платоспроможності дебіторів поділяють на:

- безнадійну дебіторську заборгованість яка визначається та відображається в обліку, якщо існує впевненість (підстава) щодо неповернення її боржником або за якої минув строк позовної давності;

- сумнівну дебіторську заборгованість - визначається якщо своєчасність здійснення розрахунків за поточною дебіторською заборгованістю за продукцію, товари, послуги порушилася з різних причин або не була виконана у визначені договором терміни, тобто щодо якої існує невпевненість її погашення боржником.

У бухгалтерському обліку дебіторська заборгованість може бути визнаною безнадійною або по спливу терміну позовної давності, або у разі впевненості про її неповернення.

Закінчення терміну позовної давності підтверджують документи, які надають можливість точно встановити дату виникнення дебіторської заборгованості та закінчення терміну позовної давності. Такими документами можуть бути: договір, рахунок на оплату, акт виконаних робіт, наданих послуг тощо.

Документами, що підтверджують неможливість стягнення заборгованості є, зокрема:

- виписка з Єдиного державного реєстру або довідка податкового органу про ліквідацію боржника;

- повідомлення ліквідаційної комісії (конкурсного управляючого) або рішення суду про відмову в задоволенні вимог зі стягнення відповідної заборгованості через недостатність майна ліквідованого підприємства — боржника;

- акт судового виконавця про неможливість стягнення заборгованості з боржника.

За наявності цих документів керівник приймає рішення про визнання заборгованості безнадійною та її списання — складається наказ про списання безнадійної дебіторської заборгованості.

Наявні документи надають право бухгалтеру на підставі бухгалтерської довідки списати безнадійну дебіторську заборгованість.

На облік безнадійної дебіторської заборгованості прямо впливають такі фактори, як наявність резерву сумнівних боргів, вид заборгованості (грошова чи товарна).

Керуючись п. 7 П(С)БО 10, поточна дебіторська заборгованість, що є фінансовим активом повинна включатися до підсумку балансу за чистою реалізаційною вартістю. Для визначення чистої реалізаційної вартості на дату балансу слід розрахувати величину резерву сумнівних боргів. Створенням резерву сумнівних боргів дотримується виконання одного з головних принципів бухгалтерського обліку, а саме — обачності. В Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» визначено - обачність — це застосування в бухгалтерському обліку методів оцінки, які повинні

запобігати заниженню оцінки зобов'язань та витрат і завищенню оцінки активів і доходів підприємства [2].

Під час визначення величини резерву сумнівних боргів підприємства, відповідно до п. 8П(С)БО 10, можуть застосувати один із двох можливих методів його нарахування:

- 1) метод застосування абсолютної суми сумнівної заборгованості;
- 2) метод застосування коефіцієнта сумнівності.

Обраний підприємством метод має бути зафіксований в обліковій політиці.

Відповідно до п. 13.4 П(С)БО 10 метод визначення величини резерву сумнівних боргів, обраний і застосований підприємством під час складання фінансової звітності, має бути вказаний у примітках до фінансової звітності.

Сума нарахованого резерву сумнівних боргів згідно з п. 10 П(С)БО 10 — обліковується в складі інших операційних витрат підприємства.

У Плані рахунків передбачено рахунок бухгалтерського обліку 38 «Резерв сумнівних боргів» [4].

Відповідно до норми п. 11 П(С)БО 10, визнана безнадійною дебіторська заборгованість повинна бути взагалі списана зі складу активів підприємства. Водночас на суму такого списання повинна бути зменшена величина резерву сумнівних боргів.

У разі недостатності суми нарахованого резерву сумнівних боргів безнадійна дебіторська заборгованість списується з активів на інші операційні витрати (п. 11 П(С)БО 10):

- якщо сума резерву дозволяє повністю списати безнадійну дебіторську заборгованість складається кореспонденція: Дт 38 «Резерв сумнівних боргів» Кт 36 «Розрахунки з покупцями і замовниками», 37 «Розрахунки з різними дебіторами»;

- за недостатності суми резерву (на суму такої нестачі) — Дт 944 «Сумнівні та безнадійні борги» Кт 36 «Розрахунки з покупцями і замовниками», 37 «Розрахунки з різними дебіторами».

Поточна дебіторська заборгованість, щодо якої створення резерву сумнівних боргів не передбачено, у разі визнання її безнадійною списується з балансу з відображенням у складі інших операційних витрат (п. 11 П(С)БО 10) — по Дт 944 Кт 36, 37.

Водночас зі списанням дебіторської заборгованості її сума відображається на позабалансовому субрахунку 071 «Списана дебіторська заборгованість».

Остаточне списання заборгованості з позабалансового рахунка здійснюється в одній із двох ситуацій:

- 1) якщо покупець усе ж погасить заборгованість: Дт 30 (31) Кт 716 «Відшкодування раніше списаних активів» і Кт 071;

- 2) у разі спливу строку обліку такої заборгованості (минуло 3 роки з дати списання): Кт 071.

Список використаних джерел:

1. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і

організацій: наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>

2. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>

3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 10 «Дебіторська заборгованість», затверджено наказом МФУ від 08.10.1999 р. № 237 зі змінами і доповненнями // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>

4. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>

Капніна Лілія

студентка

Осіпова Лариса

к.е.н., доцент

Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ

м. Вінниця

Україна

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ: ЗМІНИ В БЮДЖЕТНІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ

В умовах реформування суспільних фінансів, місцевого самоврядування та територіальної організації влади, які переживає Україна, питання бюджетної децентралізації набувають особливої ваги як наслідок того, що вона, за своїм змістом, покликана забезпечити перерозподіл дохідних джерел, повноважень між рівнями влади та забезпечити максимальне фінансове забезпечення як соціальних стандартів, так і проектів розвитку підвідомчих територій [1, с. 253].

Тематиці досліджень бюджетної децентралізації, її сутності, призначення та механізмів реалізації присвячена значна кількість робіт як вітчизняних, так і зарубіжних вчених, серед них: Г. В. Возняк, Я. І. Арабчука, І. О. Луніної. Незважаючи на цінність проведених досліджень, варто відмітити, що проблеми сталого розвитку місцевих бюджетів та різних аспектів його забезпечення на сьогодні є найменш вивченими і потребують подальшої ґрунтовної розробки з огляду на завдання децентралізації влади в Україні.

Вдало проведена бюджетна децентралізація сприяє нарощенню фінансового потенціалу території, активізації інвестиційної діяльності, стимулюванню підприємницької активності, що в підсумку зміцнює економічний потенціал та забезпечує «ґрунт» для росту і розвитку. Чи не найважливішим аспектом бюджетної децентралізації є право місцевої влади визначати форми надання суспільної послуги [1, с. 254].

Бюджетна децентралізація має ряд переваг та недоліків (табл. 1).

Переваги та недоліки бюджетної децентралізації

Переваги	Недоліки
<ul style="list-style-type: none"> — Стимулювання органів місцевого самоврядування до нарощення власного бюджетного потенціалу — Можливість збереження макроекономічної стабільності — Наближеність місцевих органів влади до населення та формування ефективних каналів комунікацій — Забезпечення надання певного рівня суспільних послуг — Зростання горизонтальної та вертикальної бюджетної конкуренції 	<ul style="list-style-type: none"> — Сприяє росту корупції, якщо політична конкуренція на місцевому рівні обмежена — Поглиблює диференціацію у рівнях розвитку регіонів — Мінімізує ефективність контролю центральної влади за бюджетним процесом на місцевому рівні — Зростання витрат на надання суспільних послуг

Першим кроком до фінансової децентралізації в Україні стали ухвалені 28 грудня 2014 року Верховною Радою закони: «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реформи міжбюджетних відносин» [2] та «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи» [3].

Необхідно звернути увагу на те, що вирішення проблеми бюджетної децентралізації є частиною більш загальної проблеми забезпечення ефективного функціонування багаторівневої бюджетної системи, головне призначення якої полягає у створенні умов для ефективного та відповідального виконання органами влади всіх рівнів своїх функціональних повноважень у межах ресурсів відповідних бюджетів. Це означає, що у процесі бюджетної децентралізації мають бути створені умови для:

— надання публічних благ відповідно до потреб і вподобань місцевого населення;

— підвищення відповідальності місцевих органів влади за виконання закріплених за ними функцій, а отже – за ефективність видатків місцевих бюджетів;

— збільшення витрат місцевих бюджетів залежно від зростання власних доходів і розвитку економіки відповідних територій [4, с.62].

Внаслідок змін до Бюджетного кодексу, на другому рівні місцевих бюджетів виник новий тип бюджетів – бюджети **об'єднаних територіальних громад (ОТГ)**. ОТГ - це об'єднання громад декількох населених пунктів, що створюють спільний орган місцевого самоврядування, яке дає змогу не тільки суттєво скоротити витрати на утримання чиновницького апарату, а й сприятиме покращенню фінансового становища населених пунктів [5].

Відповідно до статті 24-1 Бюджетного кодексу України об'єднані територіальні громади мають можливість подавати заявки до Державного фонду регіонального розвитку на отримання фінансування власних інвестиційних проектів регіонального розвитку [6]. За даними Держстату в 2015 році

бюджет Державного фонду регіонального розвитку склав 3 млрд. гривень, а в 2016 році – 4,7 млрд. гривень. Станом на вересень 2015 року регіонами України подано 1056 інвестиційних проектів.

Об'єднана громада одержує додаткові фінансові та майнові ресурси, зокрема 60% податку на доходи фізичних осіб, 25% екологічного податку, по 50% надходжень від штрафних санкцій та збору за забруднення навколишнього середовища, 100% акцизного податку з реалізації підакцизних товарів, 100% єдиного податку, 100% податку на прибуток підприємств та фінансових установ комунальної власності, 100% податку на майно (нерухомість, земля, транспорт), місцеві податки і збори. Об'єднані громади переходять на прямі міжбюджетні відносини з Державним бюджетом (до цього прямі відносини мали лише регіони, райони, міста обласного значення) [7].

За даними моніторингу, проведеного Міністерством регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України, фінансова децентралізація збільшила у 2016 році власні доходи місцевих бюджетів об'єднаних громад більше, ніж утричі – з 418 млн. до 1,3 млрд. гривень. Доходи на одного мешканця відповідної території у середньому збільшено на 667 гривень (з 288 до 955). Об'єднані громади запланували кошти на здійснення видатків розвитку обсягом 149 млн. грн., зокрема на ремонт доріг, будівництво, благоустрій територій та ЖКГ – 93 млн. грн., ремонт та реконструкцію закладів соціально-культурної сфери – 31 млн.

Таким чином, можна зробити висновки, що подальше впровадження політики децентралізації стане дієвим фактором стабілізації соціально-економічної ситуації, виходу з фінансової кризи, подолання суперечностей між різними рівнями влади, організації відносин між центром, регіонами та територіальними громадами на принципах розподілу сфер відповідальності й компетенції, а також партнерства у сфері забезпечення громадян України державними та місцевими благами. Зокрема це сприятиме підвищенню ефективності використання бюджетних коштів на всіх рівнях управління. Чітка структуризація делегованих і власних повноважень органів місцевого мас супроводжуватися поступовим переходом від бюджетного забезпечення до бюджетного регулювання, спрямованого на підвищення самостійності місцевих органів у сфері податкової та кредитної політики.

Список використаних джерел:

1. Возняк Г. В. Переваги та ризики бюджетної децентралізації: теоретико-методологічні аспекти / Г. В. Возняк // Проблеми економіки. — 2015. — № 2. — С. 253-257.
2. Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реформи міжбюджетних відносин : Закон України, прийнятий Верховною Радою України 28 грудня 2014 р. // Відомості Верховної Ради (ВВР). — 2015. — № 12. — С. 76.
3. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи : Закон України,

прийнятий Верховною Радою України 28 грудня 2014 р. // Відомості Верховної Ради (ВВР). — 2015. — № 7-8. — С. 55.

4. Луніна І. О. Бюджетна децентралізація: цілі та напрями реформ / І. О. Луніна // Економіка України. — 2014. — № 11. — С. 61-75.

5. Про добровільне об'єднання територіальних громад : Закон України, прийнятий Верховною Радою України 5 лютого 2015 р. // Відомості Верховної Ради (ВВР) . — 2015. — № 13. — С. 91.

6. Бюджетний кодекс України зі змінами від 08.07.2010 №2456-VI [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.

7. Арабчук Я. І. Фінансова децентралізація – основна складова спроможної громади [Електронний ресурс] / Я. І. Арабчук // Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування. — 2016. — № 1. — Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ttpdu_2016_1_20.

Кириленко Тетяна

викладач

ВП НУБіП України «Ірпінський економічний коледж»

м. Ірпінь

Україна

ОСНОВИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ АДМІНІСТРАТИВНИХ ВИТРАТ

Важливою умовою прибутковості підприємства є ефективне управління. Управління як вид діяльності споживає витрати. Щоб проаналізувати ефективність управління потрібно мати інформацію про витрати, понесені на його здійснення, тобто знати, на які управлінські функції споживаються певні ресурси і заради яких цілей, щоб відшукати резерви або економії і зменшення цих витрат, або підвищення результатів від їх здійснення. Таку інформацію забезпечує бухгалтерський облік.

Витрати на управління в бухгалтерському обліку належать до адміністративних. Згідно П(С)БО 16 «Витрати» до адміністративних витрат відносяться витрати, пов'язані з управлінням та організацією діяльності підприємства, які не включаються до собівартості реалізованої продукції [1]. Ці витрати в обліку списуються на фінансові результати і покриваються валовим прибутком.

Облік адміністративних витрат у сучасних умовах вимагає нових підходів до вибору ознак їх класифікації, які дозволяють організувати систему управління витратами. Основними факторами, які визначають класифікаційні ознаки адміністративних витрат підприємства певної галузі, систему їх обліку та калькулювання собівартості продукції, є: вид господарської діяльності підприємства; організаційна побудова господарської діяльності; галузь та підгалузь виду діяльності; вид продукції, що виробляється на підприємстві; методи оцінки об'єктів обліку; система організації внутрішньогосподарських відносин; методи формування собівартості продукції.

До адміністративних витрат, спрямованих на обслуговування та управління підприємством, належать:

а) загальні корпоративні витрати, в тому числі організаційні витрати, витрати на проведення річних та інших зборів органів управління, представницькі витрати;

б) витрати на службові відрядження й утримання апарату управління підприємством (у тому числі витрати на оплату праці адміністративного апарату) та іншого загальногосподарського персоналу;

в) витрати на утримання основних засобів, інших необоротних матеріальних активів загальногосподарського використання (оперативна оренда (у тому числі оренда легкових автомобілів), придбання пально-мастильних матеріалів, стоянка, паркування легкових автомобілів, страхування майна, амортизація, ремонт, опалення, освітлення, водопостачання, водовідведення, охорона);

г) винагороди за консультаційні, інформаційні, аудиторські та інші послуги, що отримує платник податку для забезпечення господарської діяльності;

ґ) витрати на оплату послуг зв'язку (пошта, телеграф, телефон, телекс, телефакс, стільниковий зв'язок та інші подібні витрати);

д) амортизація нематеріальних активів загальногосподарського використання;

е) витрати на врегулювання спорів у судах;

є) плата за розрахунково-касове обслуговування та інші послуги банків;

ж) інші витрати загальногосподарського призначення (п.п. 138.10.2 п. 138.10 ст. 138 Податкового кодексу України).

Адміністративні витрати, спрямовані на обслуговування та управління підприємством, включаються до складу інших витрат, які згідно з п. 138.5 ст. 138 Податкового кодексу України визнаються витратами того звітного періоду, в якому вони були здійснені, згідно з правилами ведення бухгалтерського обліку.

Загальногосподарські витрати, пов'язані з управлінням та обслуговуванням підприємства відображаються на рахунку 92 «Адміністративні витрати». Рахунок 92 є активним, витратним, призначений для обліку господарських процесів. Аналітичний облік адміністративних витрат ведеться за статтями витрат або в розрізі елементів витрат, передбачених кошторисом.

Списання адміністративних витрат на фінансові результати оформлюється довідкою (розрахунком) бухгалтерії.

У податковому обліку до адміністративних витрат, що спрямовуються на обслуговування та управління підприємством, відносять винагороди за консультаційні, інформаційні, аудиторські та інші послуги, які отримує платник податку для забезпечення господарської діяльності (пп. «г» пп. 138.10.2 ПКУ). Тому таким витратам місце в адміністративних. У податковому обліку ці витрати визнаються витратами того звітного періоду, в якому вони були здійснені, за правилами бухгалтерського обліку (пп. 138.5 ПКУ).

Отже від величини адміністративних витрат безпосередньо залежать результати господарсько-фінансової діяльності кожного підприємства, питання обліку таких витрат завжди були, є і будуть актуальними. Певною мірою їх вирішенню сприятиме розширення номенклатури статей адміністративних витрат для повнішого забезпечення відповідних осіб потрібною інформацією.

Список використаних джерел:

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: Затверджено наказом Міністерства фінансів України № 318 від 19 січня 2010 р. zakon.rada.gov.ua/go/z0027-00
2. [Податковий кодекс України](http://zakon.rada.gov.ua/go/2755-17) zakon.rada.gov.ua/go/2755-17
3. Бутинець Ф.Ф. Теорія бухгалтерського обліку: Підручник. – 3-е вид., доп. І перероб. - Житомир: ЖІТІ, 2011. – 440с.
4. Ярмоленко В.П. Про склад і класифікацію виробничих витрат / В.П. Ярмоленко // Бухгалтерія в сільському господарстві. - 2010. - № 11. - С.20-24.

Климчук Анжелика

студент

Кобылкина Валерия

студент

Давыдова Наталья

к.э.н., доцент

Полесский государственный университет

г. Пинск

Беларусь

**РАЗВИТИЕ ИНФРАСТРУКТУРЫ ФИНАНСОВОГО РЫНКА
РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ**

Важнейшим направлением в решении некоторых экономических проблем Республики Беларусь является развитие сферы финансовых взаимоотношений между субъектами рынка. Финансовый рынок - это организованная и неформальная система торговли финансовыми инструментами. Основную роль здесь играют институты, направляющие потоки денежных средств от собственников к получателям. Товаром выступают деньги и ценные бумаги.

Устойчивое развитие финансового рынка в стране невозможно без формирования его инфраструктуры, в состав которой входят банки и различные небанковские финансово-кредитные организации. Финансовый рынок Республики Беларусь относится к развивающимся рынкам. И несмотря на то, что формирование инфраструктуры находится на начальном этапе, в стране функционируют отдельные виды финансовых институтов.

Инвестиционные фонды. Обычно специализируются на долгосрочном размещении денежного капитала, не занимаясь при этом прямым кредитованием. Мобилизованные денежные средства инвесторов, посредством размещения собственных долговых обязательств, ради получения стабильного

дохода инвестируются в ликвидные ценные бумаги и уставные фонды крупных корпораций. В настоящее время основу правового регулирования инвестиционной деятельности составляет Инвестиционный кодекс Республики Беларусь. 13 декабря 2016 г. Палатой представителей Национального собрания Республики Беларусь принят в первом чтении проект Закона Республики Беларусь "Об инвестиционных фондах". Законопроект направлен на определение правового положения инвестиционных фондов в Республике Беларусь, регулирование отношений, связанных с деятельностью акционерных инвестиционных фондов, а также он регулирует отдельные аспекты деятельности инвестиционных фондов на рынке ценных бумаг.

Лизинговые компании. Лизинг определяется как кредитование в натуральной форме (без дополнительного залога). По своей юридической форме лизинговая сделка является своеобразным видом долгосрочной аренд инвестиционных ценностей (оборудование, машины, предприятие).

В Беларуси среди лизинговых компаний выделяются: а) дочерние организации коммерческих банков; б) самостоятельные организации, которые активно используют банковские кредиты. В настоящее время лизинговая деятельность не лицензируется, нет и жестких требований к минимальному уставному фонду организации. На 10 белорусских лизинговых компаний приходится примерно 75% объема лизинговых операций (Таблица 1).

Таблица 1

Динамика показателей деятельности лизинговых организаций в Республике Беларусь за период 2013-2015гг.

Показатели	2013	2014	2015
Объём нового бизнеса, (млрд руб)	10653	13223	11 127
Процент роста к предыдущему году, (млрд руб)	+0,5	+24	-16
Доля в общем объёме инвестиций в основной капитал, (%)	5,3	6,1	5,4
Доля в ВВП, (%)	1,7	1,65	1,28
Объём лизингового портфеля, (млрд руб)	16 137	17 908	19 602

Объём нового бизнеса по итогам 2015 года составил 11 127 млрд. руб. Его снижение по сравнению с предыдущим годом составило 2 096 млрд. руб. Объём нового бизнеса компаний, входящих в реестр Национального Банка, составил в 2014 году 13 223 млрд. руб. Объём нового бизнеса по итогам 2015 года составил 1,28% к ВВП и 5,4% к инвестициям в основной капитал.

Важным показателем рынка является объём лизингового портфеля, который отражает суммарный объём обязательств лизингополучателей на конкретную дату. Лизинговый портфель организаций на 01.01.2015 составил 18 234,7 млрд. руб; банков - 1 438,8 млрд. руб. Суммарный лизинговый портфель увеличился на 10% по сравнению с предыдущим годом [1].

Исходя из приведённых данных можно сделать вывод, что лизинг, как и инвестиции, теряют привлекательность. Вероятность получения прибыли при

общей рентабельности продаж на уровне 7-8% от лизинга с 35-40% годовых минимальна. Лизинг, как один из механизмов инвестиционного процесса, сильно зависит от общего состояния инвестиционного климата. Снижение инвестиционной активности приводит к падению объемов производства, что мы и наблюдаем по результатам работы народного хозяйства в 2015 году.

Страховые компании. Рынок страховых услуг является важной частью финансовой системы и обеспечивает устойчивое развитие экономики страны.

Постановлением Совета Министров РБ (от 16.06.2003 г № 800) определен общий порядок инвестирования страховыми организациями средств резервных фондов. Так, на банковских счетах должно храниться не более 10% резервных средств. В качестве других направлений долговременного инвестирования рекомендованы: ценные бумаги правительства и Национального банка (50%), ценные бумаги банков (кроме акций) – не более 15%, золото – не более 15%, недвижимость – 29%. Деятельность белорусских страховщиков контролирует департамент Министерства финансов РБ (Таблица 2).

Таблица 2

**Динамика показателей деятельности страховых организаций
Республики Беларусь за 2013-2015 гг.**

Показатели (млрд руб)	2013 г.	2014 г.	2015 г.
Страховые взносы по договорам прямого страхования	6 645,1	7 267,3	8 227,1
Страховые взносы по добровольным видам страхования	3 632,3	3 932,0	4 286,1
Страховые взносы по обязательным видам страхования	3 012,8	3 335,3	3 941,0
Страховые выплаты в целом по республике	2 761,3	3 281,4	4 726,4
Страховые резервы	2 896,7	5 543,9	8 157,6

За 2014 год взносы страховых организаций республики по прямому страхованию составили 7 267,3 млрд руб. Темп роста страховых взносов по сравнению с предыдущим годом составил 109,4%. По добровольным видам страхования взносы составили 3 932,0 млрд руб, по обязательным – 3 335,3 млрд руб. За 2014 год выплаты страхового возмещения и страхового обеспечения в целом по республике составили 3 281,4 млрд руб.

За 2015 год взносы страховых организаций по прямому страхованию составили 8 227,1 млрд руб. Темп роста страховых взносов составил 113,2%. По добровольным видам страхования взносы составили 4 286,1 млрд руб, а по обязательным – 3 941,0 млрд руб. Выплаты страхового возмещения и страхового обеспечения в целом по республике составили 4 726,4 млрд руб.

Представленные данные свидетельствуют о том, что страховые организации Беларуси активно наращивают финансовые и страховые резервы.

Однако существует ряд проблем, которые приостанавливают развитие страхового сектора в Беларуси:

- низкая страховая активность населения;
- первостепенное развитие обязательных видов страхования;
- отсутствие конкуренции между государственными и частными страховыми организациями.

Сегодня в Республике Беларусь роль страхования, как значимой сферы рыночной экономики принижена. Для того чтобы устранить данные проблемы необходимо осуществить следующие мероприятия:

- ✓ развивать добровольные виды страхования;
- ✓ наделить равными правами государственные и частные страховые организациям для увеличения конкуренции и для развития рынка страхования;
- ✓ принять участие на международных страховых рынках для приобретения опыта и повышения конкурентоспособности.

В целом, для повышения эффективности формирования и функционирования всей рыночной инфраструктуры, в Республике Беларусь реализуется ряд мероприятий. В частности, улучшение качественных параметров деятельности банков, повышение уровня эффективности национального страхового рынка, развитие институтов финансового посредничества, совершенствование правовых, экономических и организационных условий для развития лизинга.

Список использованных источников:

1. Шиманович, С.В. Белорусский рынок лизинга. Обзор 2015 г. / С. В. Шиманович, А. И. Цыбулько. – Минск : Междунар. ун-т «МИТСО», 2016. – 80 с.
2. Министерство финансов Республики Беларусь. [Электронный ресурс] // – Основные показатели деятельности страховых организаций Республики Беларусь. Режим доступа: <http://www.minfin.gov.by/supervision/stat/2014/itogi/d7094a68ea2f51dc.html/>. – Дата доступа: 10.03.2017.

Ковтун Анастасія
студентка
Овчарик Зоряна
к.е.н., доцент
ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»
м.Ніжин
Україна

**СОБІВАРТІСТЬ ПРОДУКЦІЇ - ПОКАЗНИК ЕФЕКТИВНОСТІ
РОБОТИ ПІДПРИЄМСТВА**

Облік собівартості продукції – це найбільш складний і важливий обліковий процес. Важливе значення має також вибір найоптимальнішого методу обліку витрат і калькулювання собівартості продукції, який залежить від багатьох чинників: галузі діяльності, організаційно-структурної побудови, особливостей технологічного процесу, державного регулювання ціноутворення.

Таблиця 1

Поняття «собівартість продукції» з точки зору різних науковців

№ з/п	Автор та джерело	Суть досліджуваного питання
1	Бутинець Ф.Ф. [1, с. 165]	Собівартість продукції (робіт, послуг) – це грошове вираження витрат підприємства,

		пов'язане з виробництвом та збутом продукції, виконанням робіт, наданням послуг
2	Болюх М.А., Бурчевський В.З. [2]	Собівартість продукції – основний якісний показник роботи підприємства. Її рівень відбиває досягнення та недоліки роботи як підприємства в цілому, так і кожного структурного підрозділу. Систематичне зниження собівартості продукції має важливе народногосподарське значення, бо дає змогу за стабільних ринкових цін збільшувати прибуток на кожну гривню витрат, підвищує конкурентоспроможність продукції.
3	Завгородній В.П. [3, с. 553]	Собівартість продукції - формують всі витрати підприємства на виробництво і реалізацію продукції, виражені в грошовій формі.
4	Маниліч М.І., Миرونюк О.В. [4, с. 3]	Собівартість відшкодовує витрати підприємства на виробництво і реалізацію продукції для здійснення процесу відтворювання і виражає при цьому складну систему економічних зв'язків і залежностей, що мають місце в процесі виробництва і обігу товару кожного суб'єкта господарювання.
5	Пархоменко В.М. [5, с. 2]	Собівартість продукції (робіт, послуг) – це вартісне вираження витрат, пов'язаних з використанням у технологічному процесі виробничої продукції (виконання робіт, надання послуг) природних ресурсів, сировини, матеріалів, палива, енергії, основних виробничих фондів, нематеріальних активів, спеціалізованого оснащення, інструменту, інвентарю, трудових і фінансових ресурсів, а також витрат на виробництво і збут готової продукції, включаючи встановлені державою як обов'язкові відрахування, податки й платежі.
6	Панасюк В.М. [6]	Собівартість продукції – центральний об'єкт управління і якісний показник, який характеризує ефективність діяльності підприємства.

Отже, собівартість — це один з найважливіших показників діяльності підприємства, оскільки містить у собі грошове вираження витрат підприємства, що пов'язане з виробництвом та збутом продукції, виконанням робіт, наданням послуг та використанням у процесі виробництва сировини, матеріалів, палива, енергії, основних засобів, нематеріальних активів, спеціалізованого оснащення,

інструменту, інвентарю та визначення економічної ефективності виробництва продукції.

Список використаних джерел

1. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський управлінський облік : підручник для студентів спеціальності 7.050.106 «Облік і аудит» вищих навчальних закладів / Ф.Ф. Бутинець, Т.В. Давидюк, Н.М. Малюга, Л.В. Чижевська ; за ред. проф. Ф.Ф. Бутинця. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Житомир : Рута, 2002. – 480 с.
2. Болух М.А. Економічний аналіз : навч. посібник / М.А. Болух, В.З. Бурчевський, М.І. Горбатов та ін. ; За ред. акад. АНУ, проф. М.Г. Чумаченка. – Вид. 2-ге, перероб. і доп. – К. : КНЕУ, 2003. – 556 с.
3. Завгородний В.П. Бухгалтерский учет в Украине : учеб. пособие для студентов вузов. – 5-е изд., доп. и перераб. – К. : Издательство А.С.К., 2003.
4. Маниліч М.І. Собівартість продукції: теоретичний аспект [Електронний ресурс] / М.І. Маниліч, О.В. Миронюк. – Режим доступу : <http://archive.nbu.gov.ua>.
5. Пархоменко В.М. Собівартість і фінансові результати у податковому законодавстві / В.М. Пархоменко // Бухгалтерський облік і аудит. – 1996. – № 4. – С. 2-6.
6. Панасюк В.М. Податковий облік / В.М. Панасюк, Є.К. Ковальчук, С.В. Бобрівець. – Т. : Карт-бланш. – 2002. – 264 с. Мацибора В.І. Економіка сільського господарства : підручник / В.І. Мацибора. – К. : Вища шк., 1994. – 415 с.

Кожаліна Наталія
аспірантка
Університет митної справи фінансів
м. Дніпро
Україна

ОСНОВНІ НАПРЯМИ ОПТИМІЗАЦІЇ ВИДАТКІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

Питання оптимізації видатків місцевих бюджетів досить актуальне на сучасному етапі розвитку та формування фінансових ресурсів місцевих органів влади. Головне завдання яке стоїть перед місцевими бюджетами – це задоволення соціально-економічних потреб та відповідний рівень життя населення кожного регіону.

Питання, щодо дослідження видатків місцевих бюджетів є об'єктом праць різних науковців таких, як: Л.М. Бабіч, Л.Б. Баранник, С.А. Буковинського, О.Д. Василик, О.П. Кириленко, О.І. Лютого, Л.В. Лисяк, В.М. Опаріна, О.О. Сунцової та ін.

Існує ціла низка поглядів, щодо визначення сутності видатків місцевих бюджетів. Ю. Пасічник вважає, що «видатки місцевих бюджетів відображають ті самі соціально-економічні відносини, що й видатки Державного бюджету, але на місцевому рівні й з урахуванням регіональних особливостей» [5].

На думку О. Василик «видатки місцевих бюджетів — це економічні відносини, що виникають у зв'язку з фінансуванням власних і делегованих повноважень місцевих органів влади» [3].

Законодавче визначення сутності місцевих видатків наведено в статті 70 Бюджетного кодексу України «видатки та кредитування місцевих бюджетів включають бюджетні призначення, встановлені рішенням про місцевий бюджет, на конкретні цілі, пов'язані з реалізацією програм та заходів» [1].

Відповідно до статті 64 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» видатки, які здійснюються органами місцевого самоврядування на потреби територіальних громад, їх розмір і цільове спрямування визначаються відповідними рішеннями про місцевий бюджет; видатки, пов'язані із здійсненням районними, обласними радами заходів щодо забезпечення спільних інтересів територіальних громад, - відповідними рішеннями про районний та обласний бюджети [4].

Видатки місцевих бюджетів складаються з обов'язкових видатків – це видатки які пов'язані з виконанням обов'язкових завдань, покладених на місцеві органи влади та зобов'язань по кредитах ; поточних видатків, які фінансуються із поточного бюджету та капітальних видатків, що фінансуються з бюджету розвитку. Розглянемо структуру видатків місцевих бюджетів за останні роки.

Таблиця 1

Структура видатків місцевих бюджетів України за 2010-2016 р. р., %.

Статті видатків	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
освіта	33,6	33,1	32,2	34,2	32,0	30,3	24,9
соціальний захист та соціальне забезпечення	23,2	23,5	22,6	25,9	25,7	26,3	26,9
охорона здоров'я	23,6	21,8	21,4	22,3	20,9	21,5	17,2
економічна діяльність	5,1	6,9	5,9	4,3	4,1	6,9	16,1
загальнодержавні функції	6,7	5,5	4,8	5,3	4,9	5,2	4,3
житлово-комунальне господарство	3,0	4,7	8,9	3,5	7,9	5,7	6,4
духовний та фізичний розвиток	4,2	3,9	3,7	3,9	4,0	3,5	3,5
охорона навколишнього природного середовища	0,4	0,5	0,4	0,5	0,4	0,5	0,6
громадський порядок, безпека та судова влада	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
оборона	0	0	0	0	0	0	0
разом	100	100	100	100	100	100	100

**Джерело: складено автором за даними [2].*

Аналізуючи структуру видатків місцевих бюджетів за декілька років слід зазначити, що найбільшу питому в структурі видатків займали видатки на освіту які змінювались від 33,6% в 2010 році до 24,9 % в 2016 році. Вагому частку в структурі також займають витрати на соціальний захист та соціальне забезпечення, витрати на охорону здоров'я. Найменшу частку в структурі видатків місцевих бюджетів займають видатки на охорону навколишнього природного середовища та на громадський порядок, безпеку та судову владу.

Провівши дослідження , щодо напрямків використання коштів місцевих бюджетів та формування відповідних видатків можливо зробити висновок, що головним напрямком у структурі місцевих видатків є соціальний.

Важливим кроком в оптимізації видатків місцевих бюджетів є проведення бюджетної децентралізації, яка надасть фінансової незалежності, самостійності та відповідної стабільності органам місцевої влади.

Оптимізації видатків місцевих бюджетів сприятимуть наступні заходи:

- чітке застосування програмно-цільового методу бюджетного планування у відповідності до чинного законодавства;

- складання паспортів бюджетних програм. Інформація яка відображається у паспорті бюджетної програми повинна застосовуватись для здійснення контролю, щодо цільового використання бюджетних коштів та ефективності бюджетної програми.

- вдосконалення бюджетної класифікації за рахунок зменшення бюджетних кодів;

- проведення реформування податкового та бюджетного законодавства;

- розширення кола повноважень органів місцевого самоврядування;

- пошук нових надходжень до місцевих бюджетів з метою забезпечення необхідних видатків, та зменшення рівня залежності від отримання між-бюджетних трансфертів.

Саме оптимізація місцевих видатків завдяки даним заходам сприятиме подальшому соціально-економічному розвитку кожного регіону країни та забезпеченню відповідного рівня життя населення.

Список використаних джерел:

1.Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 року. N 2456-VI [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/>

2.Бюджетний щоденник на 2016 рік [Електронний ресурс] - Режим доступу:https://feao.org.ua/wpcontent/uploads/2016/04/FEAO_Schodennyk_A5_web.pdf

3. Василик О.Д., Павлюк К.В. Бюджетна система України: Підручник./ О.Д. Василик, К.В. Павлюк. - К.: Центр навчальної літератури, 2004. - 544 с.

4.Закон України « Про місцеве самоврядування в Україні» № 280/97-ВР [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр>

5. Пасічник Ю.В. Бюджетна система України : Підручник./Ю.В. Пасічник - К.: Знання - Прес, 2006. – 607 с.

Козловская Евгения

студент

Давыдова Наталья Леонтьевна

к.э.н., доцент

Полесский государственный университет

г. Пинск

Республика Беларусь

ДИНАМИКА СТАВКИ РЕФИНАНСИРОВАНИЯ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ

Процентные ставки, устанавливаемые центральными банками по своим операциям, представляют собой один из важнейших инструментов, с помощью которого осуществляется внутренняя экономическая политика, денежно-кредитная политика. Основой процентных ставок денежного рынка является официальная ставка центрального банка — ставка рефинансирования [1, с. 438].

Ставка рефинансирования – ставка Национального банка Республики Беларусь, являющаяся базовым инструментом регулирования уровня процентных ставок на денежном рынке и служащая основой для установления процентных ставок по операциям предоставления ликвидности банкам [2].

Ставка рефинансирования изменяется с учетом спроса на кредит и предложения ресурсов, а также под воздействием темпов инфляции. На её размер влияют и факторы, вытекающие из особого статуса кредитора, использующего процентную политику как инструмент денежно-кредитной политики. [1, с. 438].

Предлагая тот или иной уровень ставки рефинансирования, центральный банк воздействует на спрос и предложение на кредитном рынке путем изменения стоимости предоставляемых кредитов, регулирует уровень ликвидности коммерческих банков, их кредитную активность, объем денежной массы в стране.

Повышение ставки рефинансирования соответствует стремлению центрального банка ограничить предложение денег, ограничить кредиты. Снижение уровня платы за ресурсы центрального банка позволяет коммерческим банкам приобретать дополнительные ресурсы путем заимствования их у центральных банков, увеличивать денежные предложения субъектам хозяйствования, расширять объемы кредитных вложений в экономику [1, с. 439].

Ставка рефинансирования изменяется относительно часто, больше с целью приведения ее в соответствие с другими ставками денежного рынка, чем с целью вызвать резкие перемены в денежно-кредитной политике. Темпы инфляции могут не позволить центральному банку установить экономически обоснованный уровень ставки рефинансирования, способный эффективно стимулировать экономическую активность субъектов хозяйствования [1, с. 440].

Ключевыми факторами, влияющими на формирование ставки рефинансирования в Республике Беларусь являются: уровень инфляции; ситуация на внутреннем валютном рынке; состояние торгового, платёжного баланса; уровень золотовалютных резервов государства; динамика обменных

курсов белорусского рубля к иностранным валютам; мировые тенденции на финансовых рынках и др. [3]. Изменения ставки рефинансирования в Республике Беларусь за 2014-2017 годы можно увидеть на рисунке.

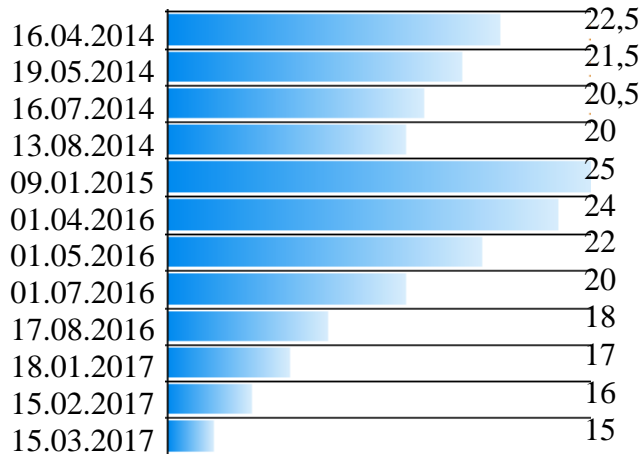

Рис. Уровень ставки рефинансирования в Республике Беларусь за период 2014-2017 гг., %

Источник:[2]

В течение 2014 года ставка рефинансирования постепенно снижалась, но уже в январе 2015 возросла на 5%. Главным образом это связано с увеличением инфляционных процессов и неустойчивостью курса белорусского рубля. Начиная с апреля 2015 года и по настоящее время, ставка рефинансирования вновь стала снижаться. С 15 марта 2017 года она составляет 15%. Эти изменения произошли исходя из динамики роста потребительских цен, состояния внешней торговли, ситуации на депозитном и валютном рынках.

В Национальном банке указывают на замедление инфляционных процессов и сохраняющееся чистое предложение иностранной валюты на внутреннем рынке. Также благоприятно складывается ситуация с устойчивостью курса белорусского рубля. Все эти показатели способствуют снижению ставки рефинансирования, тенденция снижения которой, в свою очередь, позволяет банкам корректировать собственную процентную политику, увеличивая денежные предложения субъектам хозяйствования, расширять объемы кредитных вложений в экономику.

Список использованных источников:

1. Деньги, кредит, банки: учеб. / Г.И. Кравцова [и др.]; под ред. Г.И. Кравцовой. – Минск: БГЭУ, 2010. – 527 с.
2. Ставка рефинансирования // Национальный банк Республики Беларусь [Электронный ресурс]. – 2017. – Режим доступа: <http://www.nbrb.by/statistics/MonetaryPolicyInstruments/RefinancingRate> – Дата доступа: 18.03.2017.
3. Хорошев, С.С. Ставка рефинансирования как антикризисная и антиинфляционная мера: мнения экспертов / С. С. Хорошев // Банковское дело. – 2009. – № 1. – С. 36–39.

Кононов Алексей

к.э.н., доцент

Юго-Западный государственный университет

г.Курск

Россия

МЕТОДИКА ОЦЕНКИ И УПРАВЛЕНИЯ ДОХОДАМИ МУНИЦИПАЛИТЕТА

Прогнозирование и последующее управление осуществляется отдельно по каждому виду налога или сбора. Сумма налога на доходы физических лиц рассчитывается по двум вариантам и принимается средний. Первый вариант – сумма налога определяется исходя из ожидаемого поступления налога, скорректированного на темпы роста (снижения) фонда заработной платы. Второй вариант – сумма налога определяется исходя из фонда заработной платы, планируемого управлением экономики и прогнозирования администрации муниципалитета (МО).

Рассмотрим формулы расчета значения показателя, характеризующие качество управления бюджетными доходами и муниципальной собственностью: 1 Средний темп роста налоговых доходов бюджета муниципального образования за три отчетных финансовых года.

$$U_{11i} = \sqrt[3]{(A_{in} * A_{in-1} * A_{in-2})}, \quad (1)$$

где: A_{in} ; A_{in-1} ; A_{in-2} - темпы роста налоговых доходов бюджета i -го муниципального образования.

2 Темп роста налоговой базы местных налогов за три отчетных года.

$$U_{12i} = \sqrt[6]{(A_{in} * A_{in-1} * A_{in-2} * B_{in} * B_{in-1} * B_{in-2})}, \quad (2)$$

где: A_{in} ; A_{in-1} ; A_{in-2} - темпы роста количества строений, помещений и сооружений, находящихся в собственности физических лиц, по которым налог на имущество физических лиц предъявлен к уплате в бюджет; B_{in} ; B_{in-1} ; B_{in-2} — темпы роста количества земельных участков, долей в праве собственности на земельные участки, в отношении которых начислен к уплате земельный налог в бюджет i -го муниципального образования.

3 Оценка выпадающих доходов местного бюджета от предоставления налоговых льгот:

$$U_{13i} = A_i / B_i, \quad (3)$$

где: A_i - объем недополученных доходов по местным налогам в результате действия налоговых льгот, установленных представительным органом i -го муниципального образования; B_i - общий объем доходов от местных налогов в i -м муниципальном образовании в финансовом году.

4 Наличие результатов ежегодной оценки эффективности предоставляемых налоговых льгот и ставок налогов.

$$U_{14i} = A_i, \quad (4)$$

A_i –наличие результатов ежегодной оценки эффективности предоставляемых налоговых льгот и ставок налогов, установленных органами местного самоуправления.

5 Средний темп роста неналоговых доходов бюджета муниципального образования за три отчетных финансовых года

$$U_{15i} = \sqrt[3]{(A_{in} * A_{in-1} * A_{in-2})}, \quad (5)$$

где: A_{in} ; A_{in-1} ; A_{in-2} — темпы роста неналоговых доходов бюджета i -го муниципального образования.

6 Доходность имущества муниципального образования, переданного в возмездное пользование

$$U_{16i} = A_i / B_i, \quad (6)$$

где: A_i - объем доходов бюджета i -го муниципального образования; B_i - балансовая стоимость имущества i -го муниципального образования, переданного в возмездное пользование.

7 Эффективность использования муниципальными унитарными предприятиями средств местного бюджета

$$U_{17i} = A_i / B_i, \quad (7)$$

где: A_i — объем безвозмездных и безвозвратных перечислений из местного бюджета муниципальным унитарным предприятиям в отчетном финансовом году; B_i — объем доходов бюджета местного бюджета от перечисления части прибыли муниципальных унитарных предприятий, остающейся после уплаты налогов и обязательных платежей.

8 Наличие утвержденной методики формализованного прогнозирования доходов местного бюджета по основным налогам и сборам

$$U_{18i} = A_i, \quad (8)$$

A_i — объем доходов бюджета i -го муниципального образования.

Проведем на основании вышеприведенных формул анализ показателей, характеризующих качество управления бюджетными доходами и собственностью муниципального образования по таблицам 1-2.

Таблица 1

Анализ показателей, характеризующих качество управления бюджетными доходами и муниципальной собственностью

Показатели	2014 год	2015 год	2016 год	Отклонение 2016 г. от 2015 г.	Отклонение 2015 г. от 2014 г.
Средний темп роста налоговых доходов бюджета МО за три года	0,870	1,460	0,925	-0,535	0,590
Темп роста налоговой базы местных налогов за три отчетных года	1,001	1,030	1,070	0,040	0,029
Оценка выпадающих доходов местного бюджета от предоставления налоговых льгот	0,007	0,007	0,005	-0,002	0
Средний темп роста неналоговых доходов бюджета муниципального образования за три отчетных финансовых года	1,031	1,208	1,537	-7,171	7,677
Доходность имущества муниципального образования, переданного в возмездное пользование	0,013	1,990	0,020	-1,970	1977
Эффективность использования муниципальными унитарными предприятиями средств бюджета	0,011	0	0	0	-0,011

Таблиця 2

Показатели, характеризующие качество управления бюджетными доходами и муниципальной собственностью муниципального образования

Показатели	Норматив	2014 год	2015 год	2016 год	Расчет показателей на примере 2016 года
Средний темп роста налоговых доходов бюджета МО за три года	высокий	0,87	1,460	0,925	$A_{in} = 0,792$ $A_{in-1} = 1,144$ $A_{in-2} = 0,873$
Темп роста налоговой базы местных налогов за три года	высокий	1,00	1,03	1,070	$A_{in} = 1,130$; $A_{in-1} = 1,043$; $A_{in-2} = 1,062$ $B_{in} = 1,114$; $B_{in-1} = 1,012$; $B_{in-2} = 1,012$
Оценка выпадающих доходов местного бюджета от предоставления налоговых льгот	низкий	0,007	0,007	0,005	$A_i = 1,7$ млн. руб. $A_i = 362,8$ млн. руб.
Результаты оценки эффективности налоговых льгот и ставок	Наличие документа	0	0	1	Сайт администрации муниципалитета
Средний темп роста неналоговых доходов бюджета МО за три года	высокий	1,03	1,208	1,537	$A_{in} = 1,729$; $A_{in-1} = 0,403$; $A_{in-2} = 5,216$.
Доходность имущества МО, переданного в возмездное пользование	высокий	0,01	1,990	0,020	$A_i = 166,8$ млн. руб. $B_i = 8676,6$ млн. руб.
Эффективность использования муниципальными предприятиями средств местного бюджета	низкий	0,01	0	0	$A_i = 0$; $B_i = 0,9$ млн. руб.
Наличие утвержденной методики прогнозирования доходов бюджета	Наличие документа	0	0	1	Сайт администрации муниципалитета

По данным таблицам 1 и 2 можно сделать вывод, что средний темп роста налоговых доходов бюджета муниципального образования имеет тенденцию к росту. Основной причиной такого колебания явилась то, что темп роста налоговой базы ежегодно увеличивается, а оценка выпадающих доходов местного бюджета от предоставленных налоговых льгот уменьшается, что является положительным фактом для муниципального образования.

Список использованных источников:

1. Клевцов С.М. Компаративный анализ методов воспроизводства материальных активов / С.М. Клевцов // Вестник Белгородского университета кооперации, экономики и права. 2013. № 4 (48). С. 361-366.
2. Клевцова М.Г. Многокритериальный анализ отраслевых полюсов роста региона на основе структурной эластичности в условиях реализации политики импортозамещения / М.Г. Клевцова, С.М. Клевцов // Вестник Белгородского университета кооперации, экономики и права. 2014. № 4 (52). С. 355-361.
3. Кузьбожев Э.Н. Анализ пространственных структур региональной экономики / Э.Н. Кузьбожев, И.А. Козьева, М.Г. Световцева // Экономический анализ: теория и практика. -2005. -№ 24.- С. 2-11.

Копыл Юлия
студентка
Давыдова Наталья
к.э.н., доцент
Полесский государственный университет
г. Пинск
Беларусь

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ИНТЕРНЕТ- БАНКИНГА В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ

Интернет-банкинг или как его называют на западе E-banking – это технология дистанционного банковского обслуживания, которая позволяет клиентам банка получать доступ к информации о своих счетах и осуществлять операции по ним, используя возможности всемирной системы объединенных компьютерных сетей – сети Internet. Виртуальное общение с банком осуществляется в интерактивном режиме – через сайт банка. Для работы в системе необходимо подключить эту услугу в офисе банка и иметь возможность выхода в Интернет через совместимый браузер. Управление счетом возможно из любой точки мира, с любого компьютера, подключенного к Интернету.

Введение технологий удаленного доступа к банковским продуктам началось в 1995 г. в США. В Республике Беларусь впервые система «Интернет-банкинг» для физических лиц была запущена «Приорбанк» ОАО в 2004 г. Введение в действие автоматизированной информационной системы «Расчет» в 2007 г. в рамках Единого расчетного и информационного пространства (ЕРИП) вывело развитие услуги на новый уровень. В условиях развития информационного общества, когда количество интернет-пользователей в Республике Беларусь превысило 6,1 млн. человек, для многих банков развитие электронных банковских услуг стало стратегическим направлением деятельности.

Актуальность развития интернет-банкинга в Республике Беларусь обусловлена рядом факторов. Один из них – это спрос на подобные услуги со стороны клиента. Второй заключается в том, что удаленное обслуживание клиентов через интернет выгодно банкам. Оказание интернет-услуги требует значительно меньше затрат, по сравнению с оказанием услуг в отделении банка. Третий фактор заключается в проявлении интереса банков к интернет-банкингу – это возможность привлечения большего числа клиентов. И, наконец, конкуренция, которая, несомненно, является двигателем прогресса. Уже сегодня наличие системы «Интернет-банкинг» является существенным преимуществом, которое обеспечивает превосходство технологически развитых банков над конкурентами. Можно предположить, что в ближайшие несколько лет возможность обслуживаться через интернет станет обязательным элементом комплекса банковских услуг.

Необходимо заметить, что современные возможности интернет-банкинга в республике не велики. Белорусские банковские интернет-системы позволяют контролировать собственные счета, осуществлять безналичные платежи, переводить денежные средства на другие счета, счета по учету кредитной

задолженности. Реальная функциональность интернет-банкинга может быть расширена.

Но помимо преимуществ существуют проблемы развития интернет-банкинга. Недостаточное развитие данной технологии связано со многими факторами. Один из существенных факторов - это недостаток специалистов для обслуживания специализированных банковских интернет-технологий. Нужны опытные профессионалы для внедрения и обслуживания деятельности банков в сети Интернет. Также одним из недостатков при использовании систем дистанционного банковского обслуживания можно считать проблему обеспечения безопасности. В надежной защите нуждается как клиент, так и сам банк, предоставляющий услугу интернет-банкинга. И, наконец, препятствием является сложившаяся психология людей по использованию банковских услуг без применения электронных средств, а также недостаточной финансовой грамотности населения. Переломить привычку и убедить пользователей в удобстве интернет-банкинга является трудной задачей не только в нашей стране, но и во всем мире.

Система интернет-банкинга функционирует в Беларуси около 10 лет. За 9 месяцев 2015 г. количество операций, совершенных с использованием каналов дистанционного банковского обслуживания (без учета операций просмотра остатка) превысило цифру — 166 млн [1]. Кроме того, клиентами активно использовались сервисы и информационные услуги, предоставляемые с использованием каналов дистанционного банковского обслуживания. Наиболее востребованные сервисы и информационные услуги позволили клиентам:

- получить 2 624 штук международных карточек, а также карточек национальной платежной системы «БЕЛКАРТ-ПРЕМИУМ».

Причем получить без посещения учреждений банка, посредством интернет-банкинга:

- оформить с помощью сервисов, предоставляемых банками 320 тыс. полноценных выписок о движении денежных средств по счету, а также более 313 тыс. штук мини-выписок, в которых содержится информация о 10 последних операциях, совершенных с использованием карточки или ее реквизитов;

- 1,5 млн информационных уведомлений и сообщений о сервисах и услугах банка, новых возможностях для держателей банковских платежных карточек [1].

Есть все основания предполагать, что перечень услуг, которые смогут получать пользователи в удаленном режиме, в ближайшие годы будет только расти, предвидится, что будет расширяться спектр услуг по оплате государственных платежей, оформление онлайн кредитов.

Исходя из результатов проведенного исследования, в целом, можно прийти к выводу о необходимости проведения банками Республики Беларусь следующих мероприятий:

1. Проведение рекламных мероприятий среди населения с целью привлечения новых пользователей
2. Информирование пользователей об услуге интернет-банкинг при получении пластиковой карточки

3. Повышение финансовой грамотности населения

4. Организация на интернет-сайтах в банках Республики Беларусь страницы обмена полезными идеями с целью улучшения обслуживания клиентов. Это необходимо для внедрения новых услуг и улучшения существующих на основе предложений и пожеланий клиентов

5. Расширение перечня платежей, предоставляемых автоматизированной информационной системой «Расчет»

6. Расширение ассортимента услуг, предоставляемых с использованием каналов дистанционного банковского обслуживания.

В связи с этим, перспективами развития интернет-банкинга в Республике Беларусь, на наш взгляд, будут являться совершенствование технологий предоставления услуг и защиты личной информации. Также новые технологии обслуживания и адаптация законодательства позволят обеспечить переход к построению полноценного цифрового банкинга, позволяющего клиенту дистанционно получать весь комплекс розничных банковских продуктов.

Список использованных источников:

1. 21 год развития и 5 млн выпущенных карт. Как в Беларусбанке строили карточный бизнес [Электронный ресурс] // Infobank. – Режим доступа: <http://infobank.by/infolinebigview/21-god-razvitiya-i-5-mln-vypushhennyx/>. – Дата доступа – 28.02.2017.

2. Копач, Е.В. Модель развития интернет-банкинга в Республике Беларусь [Электронный ресурс] / Е.В. Копач, А.Н. Иващенко, А.М. Плешкун // Электронная библиотека БГУ. – Режим доступа: <http://elib.bsu.by/bitstream/123456789/50558/1/402.pdf>. – Дата доступа – 28.02.2017.

3. Луцкая, А.И. Интернет-банкинг в Республике Беларусь: состояние и перспективы [Электронный ресурс] / А.И. Луцкая // Электронная библиотека БГУ. – Режим доступа: http://elib.bsu.by/bitstream/123456789/48656/1/lutskaya_2013_sbornik10_tom1.pdf. – Дата доступа – 28.02.2017.

4. Терешко, Л. Использование возможностей сети Интернет банками Беларуси. [Электронный ресурс] / Л. Терешко // Банковский вестник – июль 2012. – Режим доступа: <https://www.nbrb.by/bv/articles/9286.pdf>. – Дата доступа – 28.02.2017.

5. Батракова, С. Электронная коммерция в Республике Беларусь [Электронный ресурс] / С. Батракова // Банковский вестник – ноябрь 2000. – Режим доступа: <http://www.nbrb.by/bv/arch.asp?id=144>. – Дата доступа – 28.02.2017.

6. Федорович, А.А. Электронная библиотека БГЭУ [Электронный ресурс] / А.А. Федорович // Актуальность развития интернет-банкинга в Республике Беларусь. – Режим доступа: <http://edoc.bseu.by:8080/bitstream/edoc/6429/1/Fedorovich,%20A.%20A.%20Sekciya%204.%20S.211-212.pdf>. – Дата доступа – 28.02.2017.

7. Моисеенко, А.А. Интернет-банкинг [Электронный ресурс] / А.А. Моисеенко, А.П. Багаева // Cyberleninka. – Режим доступа: <http://cyberleninka.ru/article/n/internet-banking-1>. – Дата доступа – 28.02.2017.

Коржовник Татьяна

студент

Давыдова Наталья

к.э.н., доцент

Полесский государственный университет

г. Пинск

Беларусь

ОПЕРАЦИИ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ БАНКОВСКИХ ПЛАТЕЖНЫХ КАРТОЧЕК В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ: ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ

За последние десятилетия платежная карточка стала самым распространенным платежным инструментом. Их используют и при оплате покупок в магазинах, и при оплате разнообразных услуг, при получении зарплаты и в поездках за границу. Развитие данной формы расчетов способствует сокращению налично-денежного оборота и издержек на его организацию, а также пополнению ресурсной базы банков и повышению платежной культуры населения страны.

Платежная карточка – это термин, обозначающий все виды находящихся в обращении карточек, которые отличаются между собой по назначению, по своим техническим возможностям, а также по набору услуг, оказываемых с их помощью.

На карточке содержится информация, которая используется для получения доступа к счету в банке, проведения расчетов за товары и услуги, а также снятия наличных денежных средств. Как форма осуществления платежей, расчеты с использованием карточки имеют значительные преимущества перед другими формами безналичных расчетов, а тем более перед налично-денежным оборотом. Так, использование платежной карточки в качестве средства платежа позволяет существенно снизить издержки на выпуск и обслуживание наличных денег, способствует увеличению кредитных ресурсов банковской системы, содействуют укреплению безналичного обращения.

Количество безналичных операций, совершенных с использованием банковских платежных карточек, в 2016 году составило 877 364,6 тыс., что почти на 22% больше уровня 2015 года. По данным Национального банка Республики Беларусь сумма этих операций на 1 января 2017 года превысила 15 млрд. BYN, это на 37,6% больше, чем на 1 января 2016 года.

Доля безналичных операций в общем объеме операций, совершенных с помощью карточек, в денежном выражении выросла с 31,7% в 2015 году до 38,6% по итогам 2016 года. Однако, по-прежнему сохраняется преобладание наличных операций над безналичными.

Из 38,9 млрд. BYN, зачисленных на счет, доступ к которым обеспечивается с использованием банковской платежной карточки, 23,9 млрд. BYN были просто обналичены.

По сравнению с 2015 годом произошли изменения в инфраструктуре обслуживания банковских карточек. Количество организаций торговли (сервиса), оснащенных платежными терминалами, на 1 января 2017 года составило 109,38 тыс. – на 38,2% больше, чем годом ранее. Платежных терминалов стало больше

на 24,9% – 139 608 ед. В то же время сократилось число инфокиосков – на 3,6%, до 3 394 ед. Незначительно сократилось количество банкоматов, до 4 386 (-0,7%), и платежных терминалов в пунктах выдачи наличных – до 7 373 (-1,8%).

Состояние карточного рынка Республики Беларусь с его количественными и качественными показателями свидетельствует о большой работе, проделанной банками и направленной на развитие банковских продуктов, увеличение доли безналичных розничных платежей, расширение инфраструктуры по приему и обслуживанию банковских платежных карточек, предоставление услуг по дистанционному обслуживанию, а также уменьшение наличного денежного обращения.

Рынок безналичных платежей в своем развитии уже подошел к той черте, когда только количественного развития недостаточно – необходимо качественно улучшать не только карточные продукты, но и процессы проведения операций с использованием карточек. В настоящее время дистанционные каналы обслуживания относятся к наиболее перспективному направлению развития рынка безналичных платежей. Но пока основную долю безналичных платежей генерирует обычный торговый эквайринг, а не интернет-банкинг, мобильные приложения или ТВ-банкинг. Поэтому оптимизация процессов проведения операций с карточками в торговле и сфере услуг может и должна привести к росту безналичных расчетов и повышению лояльности держателей к картам как платежному инструменту.

Ключевыми направлениями развития системы безналичных расчетов по розничным платежам в 2016 – 2020 годах будут являться увеличение доли безналичных расчетов с использованием карточек и их реквизитов при осуществлении населением розничных платежей, а также применение современных технологий и способов оплаты.

Таким образом, банковские платежные карточки являются эффективным инструментом денежно-кредитной политики государства, на основе их расширения безналичных расчетов гарантирует дополнительную безопасность государственной денежной единицы, они обеспечивают снижение наличной денежной массы в обращении, дополнительную устойчивость национальной денежной единицы и экономическую стабильность, и устойчивость государства в целом. **Список использованных источников:**

1. Сумма безналичных операций с использованием банковских карточек в 2016 году [Электронный ресурс] / Информационно-аналитическое агентство «Бизнес-новости» – Режим доступа: <http://doingbusiness.by/summa-beznalichnih-operacii-s-ispolzovaniem-bankovskih-kartochek-v-2017-godu-uvelichilas-na-376> . – Дата доступа: 22.02.2017.

2. Развитие рынка банковских платежных карточек [Электронный ресурс] / Официальный сайт Национального банка Республики Беларусь – Режим доступа: <http://www.nbrb.by/payment/PlasticCards/> . – Дата доступа 22.02.2017.

Кошик Вікторія

викладач

ВП НУБіП України «Ірпінський економічний коледж»

м. Ірпінь

Україна

ОСОБЛИВОСТІ ВДОСКОНАЛЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ З ВИКОРИСТАННЯМ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Однією з відомих проблем економіки сучасних підприємств існує проблема швидкого та комфортного накопичення та обробки вхідних даних. В Україні стрімкими темпами розвиваються ринкові економічні відносини невід'ємною частиною яких є інформаційне забезпечення – запорука успіху і конкурентноздатності підприємств. Керівництво сучасного українського підприємства змушено приймати рішення в умовах невизначеності і ризику, що потребує безперервного контролю всіх аспектів фінансово-господарської діяльності, і аналізу великої кількості інформації. Грамотно оброблена і систематизована вона є гарантією ефективного управління виробництвом і допомагає позбутися серйозних недоліків. Тому проблема ефективного інформаційного забезпечення управлінської діяльності підприємства з використанням автоматизованих систем є вкрай актуальною.

Процес вдосконалення управління сучасним підприємством потребує проведення реконструкції його технічної і інформаційної бази на основі введення автоматизованої системи обліку, контролю і аудиту, а також впровадження нових методів управління та інформаційних технологій.

Ефективне використання автоматизованих систем управління підприємством дозволяє швидко зібрати інформацію, обробити її, проаналізувати, надати оцінку фактичного стану підприємства, спрогнозувати і на основі цього оперативно прийняти будь-які управлінські рішення.

Впровадження систем автоматизованої обробки інформації бухгалтерського обліку стало нормою роботи сучасних підприємств. Це надає широкі можливості для оперативного, автоматичного відображення документів і господарських операцій, виключення арифметичних помилок та відтворення первинних і звітних документів, а також дозволяє виконати аналіз фінансового стану підприємства і надати результати в зручній і наглядній формі.

Професійні автоматизовані робочі місця (АРМ) — це головний інструмент спілкування людини з інформаційними системами, що виконують роль автономних робочих місць, інтелектуальних терміналів великих ЕОМ, робочих станцій у локальних мережах.

Створення АРМ забезпечує:

- простоту, зручність і дружнє ставлення до користувача;
- простоту адаптації до конкретних функцій користувача;
- компактність розміщення й невисокі вимоги до умов експлуатації;
- високу надійність і живучість;

- порівняно просту організацію технічного обслуговування.

Ефективним режимом роботи АРМ є його функціонування в рамках локальної обчислювальної мережі. Створені АРМ спеціалістів дають можливість користувачеві працювати в діалоговому режимі, оперативно розв'язувати поточні задачі, зручно вводити дані, вести контроль, оброблення інформації, визначати достовірність результатної інформації, виводити й передавати каналами зв'язку. Інформаційне забезпечення АРМ орієнтується на конкретну, звичну для користувача, предметну сферу [3, с. 247].

В основу організації системи бухгалтерського обліку з використанням АРМ бухгалтера покладені такі принципи:

- автоматизована обробка облікових даних у реальному часі безпосередньо на робочих місцях бухгалтерів;
- взаємодія бухгалтера з ІС в діалоговому режимі;
- організація первинних документів на носіях, що читаються машиною;
- організація реєстрів аналітичного та синтетичного обліків у пам'яті ПЕОМ, формування і видача результатної інформації в режимі запиту і необхідному для бухгалтера обсязі.

Сьогодні ринок інформаційних продуктів пропонує досить широкий асортимент спеціальних програм, які призначені для ведення бухгалтерського обліку («ИНЕК-АФСР», «1С:Бухгалтерія», «Парус», «Галактика» тощо).

Програма «1С:Бухгалтерія» є універсальною. Вона надає можливість ручного й автоматичного введення проводок, які заносяться в журнал операцій. При перегляді проводок у журналі операцій їх можна групувати і здійснювати пошук за різними параметрами, виконувати розрахунок підсумків за будь-який період (за квартал, рік, місяць). Після розрахунку підсумків програма формує різні відомості. Якщо користувача не влаштовує який-небудь документ, він може змінити його друковану форму й алгоритм заповнення.

«1С: Підприємство» - це програмне забезпечення, яке використовується для автоматизації обліку в торгівлі, складському господарстві і суміжних галузях діяльності підприємства. Вже існують і досить широко функціонують версії «1С: Підприємство 8.1», «1С: Підприємство 8.2» та «1С: Підприємство 8.3». Система «1С: Підприємство» може бути адаптована до будь-яких особливостей обліку на конкретному підприємстві за допомогою модуля «1С: Конфігуратор», що дозволяє набутовувати всі основні елементи програмного середовища, генерувати і редагувати документи з будь-якою структурою, змінювати їх екранну і друковану форми, формувати журнали для роботи з документами з можливістю їхнього довільного розподілу по журналах [1].

В рейтингу автоматизованих програм 1С займає перше місце, в її основі лежить гнучка технологічна платформа системи «1С:Підприємство», яка дає можливість створювати бізнес-додатки [2].

Отже, застосування інформаційних систем бухгалтерського обліку та контролю на сучасних підприємствах є однією з найважливіших задач. Основою оцінки фінансово-господарської діяльності підприємства є звітність, яка

повинна своєчасно надаватися в різні інстанції. Тому переведення всієї бухгалтерської паперової роботи в площину сучасних інформаційних технологій дозволяє підвищити якість роботи бухгалтерії, зменшити кількість технічних помилок, які можуть виникати при ручному введенні даних, полегшити контроль фінансово-господарської діяльності підприємства, вчасно відчувати зміни ринку і мати можливість швидко на них реагувати, підвищити ефективність управління підприємством, і, як наслідок, його роботи в цілому.

Список використаних джерел:

1. Івахненко С.В. Інформаційні технології в організації бухгалтерського обліку та аудиту.[Текст]: Навч. посібник / С.В. Івахненко -Київ:Знання, 2006.- 362 с.
2. Войтюшенко Н.М. Інформаційні системи і технології в обліку. [Текст]:Навч. посібник / Н.М.Войтюшенко, Л.О. Цибульська – Донецьк: ДонНУЕТ, 2009.- 69 с.
3. Пономаренко В.С. Інформаційні системи і технології в економіці: [Навчальний посібник] / В.С.Пономаренко – К., ВЦ «Академія», 2002. – 544 с.

Кулеш Єлизавета

студент

Никитина Карина

студент

Давыдова Наталья

к. э. н., доцент

Полесский государственный университет

г.Пинск

Беларусь

ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ РЫНКА КОРПОРАТИВНЫХ ЦЕННЫХ БУМАГ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ

Рынок ценных бумаг – система отношений между юридическими и (или) физическими лицами, а также иными субъектами гражданского права в ходе эмиссии (выдачи), обращения и погашения ценных бумаг, осуществления профессиональной и биржевой деятельности по ценным бумагам [1].

В Республике Беларусь рынок ценных бумаг активно развивается. Проиллюстрировав развитие показателей рынка корпоративных ценных бумаг, рассмотрим изменение объема выпусков акций в Республике Беларусь за 2015-2016 год. Объем выпусков акций действующих эмитентов по состоянию на 01.07.2016 увеличился по сравнению с 01.07.2015 на 15,9 % и составил 274 805,8 млрд. рублей, в том числе: - объем выпусков акций открытых акционерных обществ увеличился на 16,6 % и составил 249 967,6 млрд. рублей; - объем выпусков акций закрытых акционерных обществ увеличился на 9,2 % и составил 24 838,2 млрд. рублей. Общая информация об объеме эмиссии акций

действующих эмитентов по состоянию на 1 июля 2012-2016 годов представлена на рисунке.

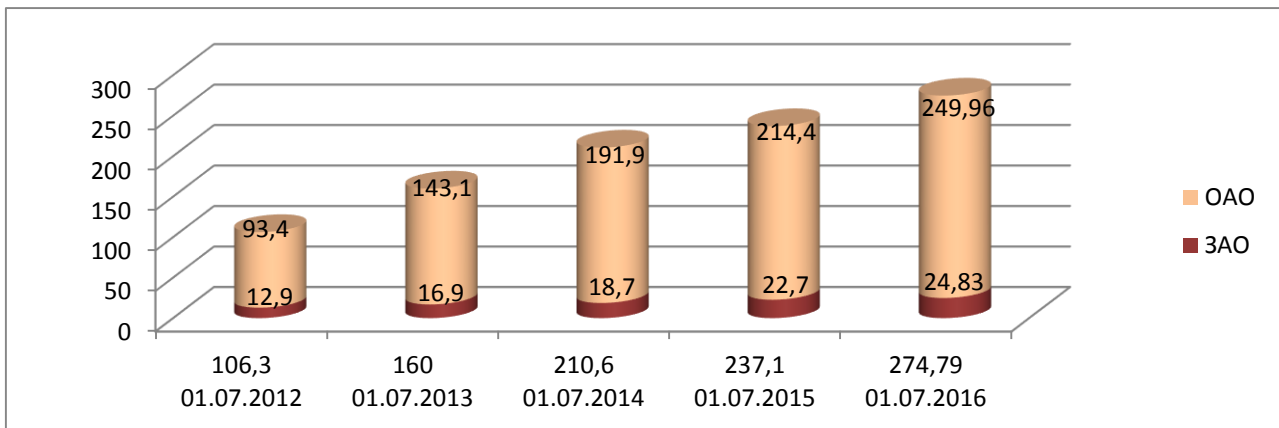

Рис. Объем выпусков акций акционерных обществ в Республике Беларусь за период 2012-2016 гг., трлн. рублей

Всего за январь-июнь 2016 г. зарегистрировано 52 выпуска корпоративных облигаций и облигаций местных займов 31 эмитента на сумму 10 073,5 млрд. рублей (увеличение на 1,1 % по сравнению с аналогичным периодом прошлого года) (из них биржевые облигации – 2 выпуска 1 эмитента на сумму 400 млрд. рублей), в том числе: - объем выпусков облигаций банков составил 1 703,2 млрд. рублей или 16,9 % от общего объема выпусков (6 выпусков 2 эмитентов); - объем выпусков облигаций небанковских организаций составил 8 312,1 млрд. рублей или 82,5 % от общего объема выпусков (42 выпуска 25 эмитентов); - объем выпусков облигаций местных исполнительных и распорядительных органов составил 58,2 млрд. рублей или 0,6 % от общего объема выпусков (4 выпуска 4 эмитентов).

Основной проблемой развития рынка ценных бумаг в Республике Беларусь является ликвидность рынка в целом или отдельно взятой ценной бумаги. Данная проблема находится в компетенции государственных органов надзора и контроля над фондовым рынком. Реализация программ повышения ликвидности, включает в себя, во-первых, меры по организации и поддержанию ликвидного рынка акций, во-вторых, меры по организации информационного потока о компании для потенциальных инвесторов. Существует также проблема заинтересованности населения. Поскольку население оказывает существенное влияние на процессы на рынке ценных бумаг, необходимо создать условия, способствующие повышению инвестиционной активности населения. Это требует решения ряда проблем социального и психологического характера, формирования инвестиционной культуры, развития экономической грамотности населения, преодоления предубеждений против рынка ценных бумаг, стимулирования склонности к использованию других инструментов сбережения и накопления денежных средств и т.д. [3].

Эффективное функционирование рынка ценных бумаг, повышение ликвидности всех инструментов зависят от использования достижений мирового опыта. Немаловажная роль в повышении эффективности рынка ценных бумаг принадлежит государству, которое создаёт законодательные условия для функционирования рынка, его инфраструктуру, регулирует и контролирует рынок ценных бумаг.

Пожалуй, самым большим, а главное, многообещающим достижением в этом направлении можно назвать подписание 5 января 2015 года Закона №231-3 «О рынке ценных бумаг». Полностью этот документ вступил в силу с 1 января 2016 года. Настоящим Законом регулируются отношения, связанные с эмиссией, обращением и погашением эмиссионных ценных бумаг, профессиональной и биржевой деятельностью по ценным бумагам со всеми видами ценных бумаг. В Законе даны определения многих понятий, необходимых для формирования структуры фондового рынка в его современном понимании.

Таким образом, рынок корпоративных ценные бумаги в Республике Беларусь за рассматриваемый период имеет устойчивую тенденцию к росту, но вместе с тем достаточно острой остается проблема ликвидности рынка, которая находится в сфере компетентности государственных органов надзора и контроля над фондовым рынком. Население является основным инвестором в экономике, поэтому необходимо создать условия, способствующие повышению инвестиционной активности населения. Это требует решения ряда проблем социального или психологического характера, как отсутствие инвестиционной культуры и экономической грамотности среди населения, предубеждение против рынка ценных бумаг, склонность к использованию других инструментов сбережения и накопления денежных средств и т.д. Решение этих вопросов требует интенсивной государственной поддержки.

Список использованный источников

1. О рынке ценных бумаг [Электронный ресурс]: Закон Республики Беларусь, 5 января 2015 г. № 231-3 // Министерство финансов Республики Беларусь. Режим доступа: http://www.minfin.gov.by/upload/depacen/acts/zakon_050115_231z.pdf. - Дата доступа: 05.03.2017.

2. Отчет о работе Департамента по ценным бумагам Министерства финансов Республики Беларусь в I полугодии 2016 года [Электронный ресурс] // Министерство финансов Республики Беларусь. - Минск, 2016. - Режим доступа: <http://www.minfin.gov.by/upload/depacen/otchet/dcb2016..> . - Дата доступа: 05.03.2017.

3. Современное состояние рынка ценных бумаг в Республике Беларусь и проблемы его развития [Электронный ресурс] // Студенческая библиотека онлайн. – Режим доступа: http://studbooks.net/1432389/bankovskoe_delo/sovremennoe_sostoyanie_rynka_tsennyh_bumag_respublike_bielarus_problemy_razvitiya. – Дата доступа: 05.03.2017.

Курмыса Юлия

студентка

Кришталь Вероника

студентка

Давыдова Наталья

к. э. н., доцент

Полесский государственный университет

г. Пинск

Республика Беларусь

ПЛАТЕЖНЫЙ БАЛАНС РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ

Платежный баланс – это балансовый счет международных операций, соотношение валютных поступлений из-за границы и платежей, производственных данной страной другим странам. Состояние платежного баланса отражается на валютном курсе страны: при постоянном активном платежном балансе курс национальной валюты повышается, а при пассивном – понижается [1].

Платежный баланс включает ять разделов:

- Текущий счет (счет текущих операций)
- Счет операций с капиталом и финансовых операций
- Статистические расхождения
- Общий баланс
- Финансирование.

Текущий счет (счет текущих операций). Он создается как сумма балансов товаров (экспорт—импорт), услуг, заработков и текущих трансфертов.

Счет операций с капиталом и финансовых операций. Он включает в себя прямые инвестиции, портфельные и другие инвестиции.

Статистические расхождения по статьям текущего, капитального и финансового счетов. Это могут быть несчитанные объемы ”челночного“ экспорта, следствия движения краткосрочного капитала, результаты расхождений в платежах и поступлениях из-за нарушений в движении потоков экспорт—импорт и соответствующих им расчетно-платежных операциях, ошибок в связи с получением информации из различных источников и т.п.

Общий баланс. Если рассматривать платежный баланс с бухгалтерской точки зрения, то он должен быть всегда сбалансирован.

Финансирование. Балансирующий раздел, где раскрываются методы и источники погашения сальдо платежного баланса. Это может быть движение валютных резервов, иностранная помощь, внешние государственные займы, кредиты международных валютно-кредитных и финансовых организаций и другие источники [2].

На состояние платежного баланса влияет ряд факторов:

1. Неравномерность экономического и политического развития стран, интернациональная конкуренция.

2. Циклические колебания экономики.
3. Рост зарубежных государственных расходов.
4. Милитаризация экономики и военные затраты.
5. Усиление международной финансовой взаимозависимости. [3].

Платежный баланс Республики Беларусь разрабатывается ежеквартально и размещается в аналитическом журнале Национального банка Республики Беларусь и в сети интернет.

Основой для создания Платежного баланса Республики Беларусь являются отчетные данные обо всех экономических процессах резидентов Республики Беларусь [4].

Платежный баланс рассчитывается в долларах США и белорусских рублях. В настоящее время формируется аналитическое и стандартное представление платежного баланса.

Сведения, содержащиеся в платежном балансе, дают возможность изучить состояние внешнего сектора страны, оценить сбалансированность движения реальных и финансовых ресурсов между странами.

Изучив материалы за 2015-2016 год по структуре платежного баланса Республики Беларусь можно отметить, что за анализируемый период сальдо текущего счета формировалось отрицательным и на январь-сентябрь 2016 года составило -1 358,4 млн. долларов США, что по отношению к январю-сентябрю 2015 года составляет 141,6 %. В счет текущих операций включают: товары и услуги, первичные доходы, вторичные доходы.

Если говорить о товарах, то отрицательного сальдо за анализируемый период выросло и за январь-сентябрь 2016 г. по отношению к январю-сентябрю 2015 г. в процентах составило 198, 1. Услуги в текущем балансе сформировались положительными и в 2016 году составляют 1 736,5 млн. долларов США.

Первичные доходы также имеют отрицательный характер. В 2015 году вторичные доходы имели положительное сальдо в размере 198,5 млн. долларов США, в 2016 сальдо увеличилось до 236,2 млн. долларов США.

Сальдо счета операций с капиталом выросло и к 2016 году этот показатель составил 6,5 млн. долларов США, или 158, 5% в отношении 2015 г. Сальдо финансового счета имеет отрицательный характер, но также заметно значительное увеличение данного показателя -860,5 млн. долларов США. Статистические расхождения увеличились и к 2016 году составили 874,6 млн. долларов США.

Общий баланс так же увеличился по сравнению с 2015 годом и в 2016 году составил 482,6 млн. долларов США. Финансирование выросло, и на 2016 год этот показатель составил 482,6 млн. долларов США.

На динамику снижения дефицита в январе-сентябре 2016 года повлияло сокращение экспорта на 12,5 %, а импорта на 10,4 %, но волатильность на валютных рынках сохраняется высокой.

Данные о платежном балансе страны, бесспорно, играют важную роль в выработке внешней и внутренней экономической политики. Эти данные важны как для целей анализа, так и для его прогнозирования и регулирования [5].

Одной с основных трудностей платежного равновесия Республики Беларусь считается его непрерывный недостаток. Главной его предпосылкой считается внешняя задолженность государства. С целью платежного равновесия Беларуси потребуются постоянное внешнее субсидирование.

Для преодоления дефицита платежного баланса Республики Беларусь следует проводить следующие меры:

- ✓ обеспечить условия для привлечения инвестиций в экспортные отрасли производства;

- ✓ создать условия для увеличения конкурентоспособности отечественной продукции, а также для повышения эффективности предприятий-экспортеров;

- ✓ укреплять и расширять сотрудничество с Международным валютным фондом, Всемирным банком и другими международными финансовыми и экономическими организациями.

Таким образом, указанные преобразования должны способствовать решению проблем, связанных с дефицитом счета текущих операций платежного баланса Республики Беларусь, росту экспортного потенциала и улучшению структуры платежного баланса в среднесрочной перспективе.

Список использованных источников:

1. Дадалко, В.А. Международные экономические отношения: учебное пособие / В. А. Дадалко – Минск.: «Армита – Маркетинг, Менеджмент», 2000. – 488с.

2. Гуцол, П. Н. Платежный баланс: учебное пособие / П. Н. Гуцол – Минск: БГЭУ, 2003. – 72 с.

3. Гордеев, В.В. Международная экономика: учебник / В. В. Гордеев – Минск: Выш. Шк., 2008. – 474 с.

4. Заливако, С.Г. Внешнеэкономическая деятельность и платежный баланс/ С. Г. Заливако, О. Э. Прокопченко, В. А. Румянцев / Экономический бюллетень, 2014. – 42-66 с.

5. Хмыско, Н.А. Проблемы регулирования платежного баланса Республики Беларусь/ Н.А. Хмыско// Научный потенциал молодежи– будущему Беларуси: материалы VII Международной молодежной научно-практической конференции, УО “Полесский государственный университет”, г. Пинск, 10 апреля 2013 г.: в 2-х чч. Ч.2 / Национальный банк Республики Беларусь [и др.]; редкол.: К.К. Шебеко [и др.]. – Пинск: ПолесГУ, 2013. – С.92-94.

Кутилина Ирина
магістрант
Петрукович Наталья
к. э. н., доцент

Полесский государственный университет, г. Пинск
Республика Беларусь

КОНЦЕПТУАЛЬНЫЕ ПОДХОДЫ К УПРАВЛЕНИЮ РИСКОМ ЛИКВИДНОСТИ БАНКОВ

В современных условиях особое значение приобрела проблема управления рисками. Устойчивость банков требует адекватного подхода к оценке рисков. Кроме того, обладать эффективной системой оценки банковских рисков и способностью ими управлять необходимо в целях собственного развития и укрепления конкурентной позиции. Ликвидность является одной из важнейших качественных характеристик деятельности коммерческого банка, которая свидетельствует о его надежности и стабильности.

Актуальность данной темы заключается в том, что в период продолжительного кризиса неплатежей, проблема выявить риски и реально оценить финансовое положение банков очень важна как для банковской сферы так и в целом для государства. Важным аспектом выявления этих рисков, оценки того, насколько адекватно сами банки оценивают риски, и насколько надежна система внутреннего контроля в банках, является то, насколько достоверно на данную отчетную дату представлена финансовая отчетность.

В настоящее время данной теме уделяется достаточно внимания со стороны экономистов, мнения которых широко освещены в научной и методической литературе, а также сделано большое количество публикаций по данной теме.

Рассмотрим мнения авторов по раскрытию данной темы.

Жарковская Е. П. считает, что риск потери ликвидности для банка связан с невозможностью быстрой конверсии финансовых активов в платежные средства по приемлемым ценам без потерь или привлечения дополнительных обязательств [2].

Бородина Н. предложила для определения риска ликвидности банка рассматривать динамическую характеристику состояния его внешней среды, связанной с оценкой потерь банка от невозможности полной, быстрой, с продуктивными издержками трансформации активов в денежные средства и/или привлечения денежных ресурсов с рынка для оплаты предъявляемых обязательств [1].

По мнению О.И. Лаврушина риск ликвидности связан с вероятностной природой потоков платежей, направленных в банк (либо по возврату ранее выданных средств, либо притоку новых средств на счета, либо в следствии изменения курса платежного средства или объекта инвестирования: курса валюты, курса акций, рыночной стоимости финансовых инструментов или недвижимости), неопределенностью величины требований к банку в каждый момент времени, недостаточностью денежных средств для выполнения собственных обязательств, возможностью недополучения прибыли из-за

невыгодных условий продажи активов или размещением излишков ликвидности и произведение дополнительных расходов по привлечению средств с финансового рынка [1].

Несколько иную точку зрения имеет С. А. Филин, который считает, что риск ликвидности - это вероятность потерь из-за невозможности купить или про дать актив в нужном количестве за достаточно короткий период времени в силу ухудшения рыночной конъюнктуры, либо возможность возникновения дефицита наличных средств или иных высоколиквидных активов для выполнения обязательств перед контрагентами [5].

Практически все авторы связывают определения риска ликвидности со способностью банка обращаться к внешним источникам денежных ресурсов и, как следствие, рассматривают его как характеристику состояния среды, влияющей на банк и его поведение, являющейся источником не только опасностей, угроз, но и дохода (прибыли).

По нашему мнению, риск ликвидности возникает в результате действий менеджмента банка, связанных с формированием структуры активов и обязательств, различных по срокам погашения (исполнения).

Принято выделять внутренние и внешние (общесистемные) факторы, влияющие на потребность в ликвидных средствах и приводящих к росту риска ликвидности.

Таблица 1

Факторы повышения риска ликвидности

Наименование	Признак
Факторы, связанные с деятельностью банков	-дисбаланс денежных потоков, вызванный несоответствием структуры требований и обязательств банка; -недостаточность ликвидных активов; -нестабильность ресурсной базы; -низкий рейтинг банка; -неэффективная стратегия управления ликвидностью (например, приоритетность доходности над ликвидностью).
Внешние (общесистемные) факторы	-неразвитость финансового рынка; -нехватка ликвидных рынков для отдельных активов, что затрудняет их продажу по приемлемой цене в короткие сроки; -кризисные явления в экономике, которые делают невозможным бесперебойное привлечения средств и т.п.
Внутренние факторы	-осуществление рискованной деятельности; -ухудшение качества активов; -низкий уровень менеджмента; -значительные отчисления в резервы; увеличение кредитного риска.

Примечание: Источник – разработано на основании [3]

Возникновение вследствие различных рисков проблемы с ликвидностью связаны с недостаточно высоким качеством менеджмента в области управления риском ликвидности, который требует постоянной работы в направлении совершенствования организации управления риском ликвидности, внедрения в практику новых методов оценки, использования современных технологий и

средств автоматизации. В случае наступления кризисных явлений связанных с рисками ликвидности банков, необходимо проводить ряд мероприятий направленных на управление рисками и предотвращение дальнейшего развития кризисных явлений.

Таблица 2

Мероприятия по управлению рисками ликвидности в соответствии со стадией риска

Стадия риска	Мероприятия по управлению рисками ликвидности
Риск ликвидности не превышает лимиты	Проведение дополнительных мероприятий не требуется
Риск ликвидности превышает лимиты на определенную (разрешенную) величину	Привлечение краткосрочных межбанковских займов
	Привлечение долгосрочных средств юридических и физических лиц на новых условиях
	Продажа иностранной валюты
	Операции РЕПО
	Ограничение предоставления средств по открытым кредитным и овердрафтным линиям
Риск ликвидности значительно превышает установленные лимиты	Продажа ценных бумаг
	Досрочное возвращение средств, размещенных в других банках
	Рефинансирование со стороны национального регулятора
	Привлечение средств на условиях субординированного долга
	Реализация долгосрочных активов

Реализация данных стратегий поможет максимально повысить осознание служащими банка проблем безопасности и предотвратить кризисные ситуации.

Основными факторами риска ликвидности являются:

1. Несбалансированность ожидаемых доходов и расходов.
2. Высокая неопределенность размеров будущих платежей.
3. Несвоевременная оплата лизинговых платежей (кредитный риск).
4. Резкое изменение стоимости кредитных ресурсов (процентный риск).
5. Изменение валютных курсов (валютный риск).
6. непрофессиональное управление денежными потоками.

Таким образом, предлагаются следующие пути совершенствования системы управления риском ликвидности:

- разработка системы хеджирования валютных рисков;
- дальнейшее улучшение системы управления кредитным риском;
- разработка методики управления процентным риском.

Таким образом, управление ликвидностью заключается в ежедневном балансировании между риском недополучения дохода и риском избыточных расходов. В общем виде управление риском ликвидности рассматривается, как правило, в качестве специфического вида деятельности, состоящего из последовательности определенных этапов в соответствии со стадией риска.

Список использованных источников:

1. Бородина Н. Оценка и управление банковской ликвидностью / Н. Бородина // Банки и деловой мир. — 2007. — №1 (145).
2. Жарковская Е. П. Банковское дело: учебник для студентов вузов / Е. П. Жарковская . - 4-е изд., испр. и доп. — М.: Омега-Л, 2005. — 452 с.

3. Магомедов Г.Ш. Проблемы управления рисками ликвидности в коммерческом банке/ Г.Ш. Магомедов//APRIORI. Серия: Гуманитарные науки. – 2016. – № 2. – С. 31.

4. Лаврушин О.И. Банковские риски / О.И. Лаврушин — М.: Кнорус. — 2007. — 232с.

5. Филин С. А, Гончаренко Л. П. Риск-менеджмент / С. А Филин, Л. П. Гончаренко — М.: Кнорус. — 2008. — 216с.

Кучук Марина

студентка

Курилович Виктория

студентка

Давыдова Наталья

к.э.н., доцент

Полесский государственный университет Республики Беларусь

г. Пинск

Республика Беларусь

ДЕПОЗИТНЫЕ ОПЕРАЦИИ БАНКОВ И ПЕРСПЕКТИВЫ ИХ РАЗВИТИЯ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ

Банковская система — совокупность различных видов банков и банковских институтов в их взаимосвязи, существующая в той или иной стране в определенный исторический период; составная часть кредитной системы [1]. Банковская система опосредует движение денежных ресурсов, проведение расчётов в наличной и безналичной форме, покупка-продажа ценных бумаг, кредитование различных субъектов национальной экономики.

Основа деятельности каждого банка – это ресурсная база, которая определяет его потенциал в осуществлении активных операций. Её формирование обеспечивает проведение пассивных операций: привлечение вкладов (сберегательных и депозитных), доверительное управление денежными средствами, эмиссия собственных ценных бумаг, получение кредитов от других банков. Именно пассивные операции предшествуют активным.

Наиболее важная роль в привлечении денежных средств принадлежит депозитным операциям банков. Именно они составляют большую часть (на 01.01.2017 – 82,7 %) ресурсов банков, которые в последующем размещают их, удовлетворяя потребности субъектов национальной экономики, нуждающихся в денежных ресурсах, а также совершению активных операций тем самым повышая доходность, ликвидность и прибыльность банков.

Депозитные операции – операции банков по привлечению средств юридических и физических лиц во вклады либо на определённый срок, либо до востребования [1, с. 395].

Долгосрочные вклады населения имеют наибольшее значение, так как они являются инвестиционным ресурсом, позволяющим банку предоставлять предприятиям долгосрочные кредиты, тем самым обеспечивая своевременное и полное исполнение своих обязательств.

Росту вкладов во многом способствует проводимая Национальным банком и банками Республики Беларусь процентная политика, которая направлена на поддержание процентных ставок на уровне, способствующем росту сбережений населения.

В таблице представлена динамика депозитов секторов экономики Республики Беларусь в национальной и иностранной валюте за период 2014–2016 гг. В целом наблюдается тенденция роста депозитов секторов экономики в банковской системе Республики Беларусь в анализируемом периоде. Это связано с тем, что банки совершенствуют свою депозитную политику, внедряют новые виды депозитов, предлагая выгодные условия для вкладчиков.

Таблица

**Динамика депозитов секторов экономики Республики Беларусь
в национальной и иностранной валюте за период 2014-2016 гг., млрд руб.**

	01.01. 2015 г.	01.01. 2016 г.	Темп роста к предыдущему году, %	01.01. 2017 г.	Темп роста к предыдущему году, %
Депозиты секторов экономики	214 272,8	295 206,6	124,1	299 460	101,4
в т.ч. в национальной валюте	76 567,2	76 161,1	117,4	90 197	118,4
в т.ч. в иностранной валюте	137 705,6	219 045,6	128,1	209 263	95,5

Примечание – Источник: собственная разработка на основании данных «Бюллетень банковской статистики» [2;3;4]

В 2015 г. по сравнению с 2014 г. рост депозитов секторов экономики составил 24,1%, в 2016 г. по сравнению с 2015 годом – 1,4%. Депозиты секторов экономики в национальной валюте в 2015 году по сравнению с предыдущим годом выросли на 17,4%, а в 2016 по сравнению с 2015 годом – выросли на 18,4 %. Что касается депозитов секторов экономики в иностранной валюте, они выросли в 2015 по сравнению с 2014 на 28,1%, а в 2016 по сравнению с предыдущим годом сократились на 0,5%.

На рисунке представлена структура депозитов секторов экономики Республики Беларусь за период 2014-2016 гг.

Преобладающий удельный вес в структуре депозитов секторов экономики в банках Республики Беларусь имеют депозиты физических лиц. Так, в 2014 году они составили 102338,5 млрд. руб., 2015 – 134333,0 млрд. руб. и в 2016 году – 190740 млрд. руб.

Рост объема вкладов физических лиц в банках связан в первую очередь с ростом доходов населения: по мере их увеличения у людей появляются деньги, которые они стремятся сохранить. Помимо этого, причиной увеличения вкладов населения является то, что банки внедряют новые виды депозитов, расширяются возможности клиентов по открытию депозитных счетов с использованием удаленных каналов доступа.

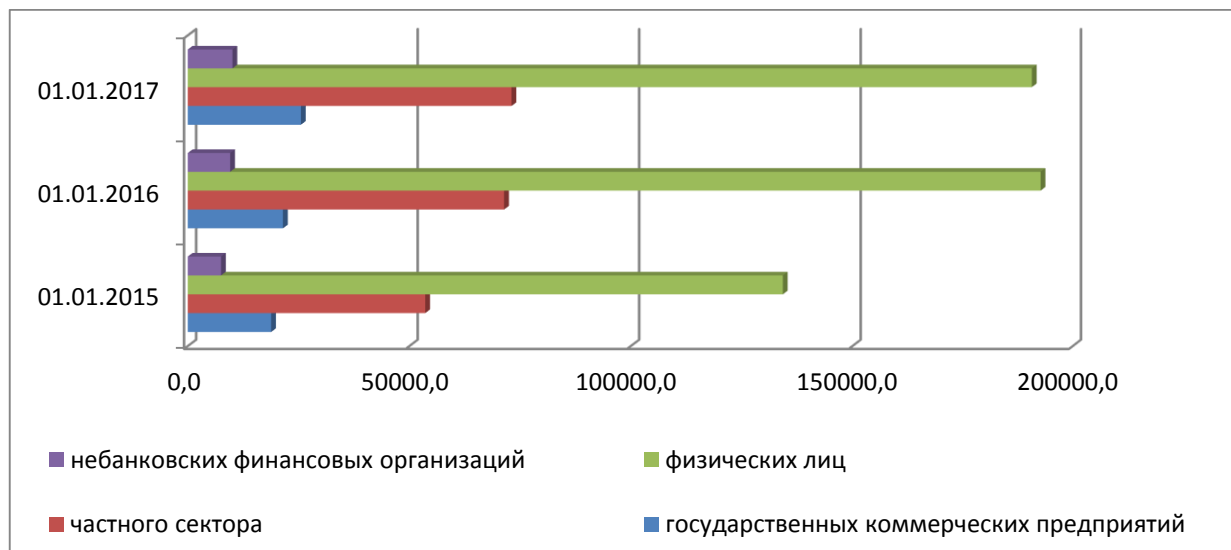

Рисунок – Структура депозитов секторов экономики в банковской системе Республики Беларусь за период 2014-2016 гг., млрд руб

Примечание – Источник: собственная разработка на основании данных «Бюллетень банковской статистики» [2;3;4]

В настоящее время в стране сделано довольно много для стимулирования инвестиционной активности населения: создана система гарантирования банковских вкладов, проведены мероприятия по защите банковской тайны, разработаны новые банковские продукты и услуги (сберегательные карты, интернет-вклады, бонусные программы и др.). Все это способствует дальнейшему использованию временно свободных денежных средств в целях удовлетворения инвестиционных потребностей экономики страны.

В целях развития деятельности банков Республики Беларусь по привлечению денежных средств во вклады можно предложить следующие: разработка и внедрение новых видов вкладов для физических лиц с привлекательными условиями (внедрение системы обязательного страхования вкладов субъектов хозяйствования и др.); немаловажное значение в формировании благожелательных отношений имеет реклама. Дополнительными мерами по стимулированию притока депозитов в банки могут стать предоставление дополнительных возможностей клиентам с большими суммами вкладов - формирование VIP-сегмента; вознаграждение постоянных вкладчиков и клиентов - разработка различных программ лояльности; постоянное проведение маркетинговых исследований (анкетирование, личное общение с клиентами и др.), которое позволит осуществить поиск путей повышения привлекательности банковских услуг и обеспечения качественного обслуживания клиентов.

На современном этапе каждый банк Республики Беларусь для укрепления ресурсной базы и улучшения позиций на конкурентном рынке формирует свою депозитную политику, а именно виды депозитов, их сроки и проценты по ним, условия проведения депозитных операций. В своей деятельности банки опираются на особенности клиентского сегмента, при этом учитывая фактор конкуренции со стороны других банков. Совершенствование депозитной

політики кожного банку приведе́т к дальнейшему підвищенню ліквідності банків, а, відповідально, укріпленню стабільності банківської системи Республіки Беларусь.

Список использованных источников

1. Деньги, кредит, банки: учеб. / Г. И. Кравцова [и др.]; под ред. Г.И. Кравцовой. – Минск: БГЭУ, 2012. – 639 с.
2. Статистический бюллетень №1(187) [Электронный ресурс]/ Национальный банк Республики Беларусь. – Режим доступа: https://www.nbrb.by/publications/bulletin/Bulletin2015_1.pdf. – Дата доступа: 12.03.2017
3. Статистический бюллетень №1(199) [Электронный ресурс]/ Национальный банк Республики Беларусь. – Режим доступа: https://www.nbrb.by/publications/bulletin/Stat_Bulletin_2016_01.pdf. – Дата доступа: 12.03.2017
4. Статистический бюллетень №1(211) [Электронный ресурс]/ Национальный банк Республики Беларусь. – Режим доступа: https://www.nbrb.by/publications/bulletin/Stat_Bulletin_2017_01.pdf. – Дата доступа: 12.03.2017

Кушніренко Олександр

к.е.н., ст. викладач

ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»

м. Ніжин

Україна

**ОБЛІКОВЕ ВІДОБРАЖЕННЯ ЯКІСНИХ ХАРАКТЕРИСТИК
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ УГІДЬ ПРИ ФОРМУВАННІ
ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ**

Земля є найважливішим природним ресурсом, загальнолюдським і загальнонаціональним надбанням та виступає біосферною категорією, просторовим операційним базисом, що використовується для розташування виробничих об'єктів і як основний засіб виробництва у сільському і лісовому господарстві. Вона обмежена в просторі і є сталою в майновому вимірі [1, с. 91].

Перехід до господарювання на засадах ринкової економіки, впровадження приватної власності на землю, створення різноманітних форм господарювання обумовили підвищений інтерес як до самої землі, так і підходів до збалансованого використання, що вимагає повного переосмислення управління сільськогосподарськими угіддями в напрямку збереження та поліпшення їх якісних характеристик.

У зв'язку з цим виникає потреба в підвищенні інформаційного забезпечення бухгалтерського обліку сільськогосподарських угідь і наданні розгорнутої інформації у звітності сільськогосподарських підприємств про земельні ділянки й їх якісні параметри, які водночас є невід'ємною частиною власних довгострокових активів і самостійним обліковим об'єктом.

У сучасних умовах показники фінансової звітності формуються сільськогосподарськими підприємствами на підставі діючих національних положень

(стандартів) бухгалтерського обліку і відображаються в наступних формах: Балансі (Звіт про фінансовий стан) (ф. № 1) – у розділі I «Необоротні активи» у рядку 1011 разом із даними про інші основні засоби підприємства та Примітках до фінансової звітності (ф. № 5) – у розділі II «Основні засоби», де виділено три рядки для висвітлення інформації про земельні ділянки: р. 100 «Земельні ділянки», р. 105 «Інвестиційна нерухомість» і р. 110 «Капітальні витрати на поліпшення земель» [2].

Велика частина орендованих земель (що обліковується поза балансом сільськогосподарських підприємств) не дозволяє зарахувати грошовий еквівалент сільськогосподарських земельних ділянок до складу основних засобів бухгалтерського балансу. Землі несільськогосподарського призначення також не зазначаються в балансах підприємств через відсутність визначеної справедливої (експертної) вартості. Таке невідображення в балансі вартості земельних угідь, що беруть участь у виробничому процесі, а також їх якісного рівня не дозволяє достовірно розрахувати показники економічної ефективності використання засобів сільськогосподарського підприємства (капіталовіддачі, капіталомісткості, норми прибутку) та здійснювати оцінку, контроль і прогнозування його діяльності на перспективу, а на галузевому рівні – використати одержану інформацію у практиці ціноутворення, оподаткування та державної підтримки галузі сільськогосподарського виробництва.

Крім того, враховуючи особливість землі не втрачати вартість (не амортизуватись), доцільно вартість земельної ділянки й її якісних параметрів не лише включати до складу основних засобів, а й відображати в балансі відокремлено. Тому в формі № 1 «Баланс» (Звіт про фінансовий стан) пропонуємо виділити рядок «Земельні ділянки», що в подальшому дозволяє здійснювати взаємозвірку між бухгалтерським, статистичним обліком у частині засобів, що підлягають амортизації, оскільки первісна та залишкова вартість основних засобів узгоджується з сумою нарахованої амортизації [3].

У Примітках до фінансової звітності інформацію про земельні ділянки й її якісні параметри передбачено формувати у наступному порядку: залишок на початок року, надходження, вибуття, переоцінка, залишок на кінець року. Проте зазначені дані не дають можливості охарактеризувати використання землі як основного засобу виробництва в діяльності сільськогосподарського підприємства. Відтак пропонуємо в Примітках до фінансової звітності відокремлено від усіх засобів показувати балансову та нормативну вартість землі за двома критеріями: ділянки, що беруть участь у виробничому процесі і виконують функції активів – коди 269, 270, та ділянки, які тимчасово не використовуються (перелоги, чагарники, яри) – коди 271, 272. Вищевказані зміни у зовнішній звітності сільськогосподарських підприємств допоможуть інвесторам і державним установам у проведенні фінансово-господарського аналізу використання виробничого потенціалу окремого підприємства, здійсненні перевірки його податкової діяльності.

Таким чином, визнання якісних параметрів сільськогосподарських угідь складовою необоротних матеріальних активів і засобом виробництва зумовлює потребу змін у підходах до висвітлення інформації у формах звітності.

По-перше, вважаємо за необхідне виділити земельні ділянки за категоріями угідь (як це було передбачено спеціалізованою формою бухгалтерської звітності № 9-АПК), за рівнем якісного стану в розрізі основних агрохімічних показників і за формами власності та користування (наприклад, землі у власності та постійному користуванні; землі у фінансовій оренді; землі під заставою; земельні ділянки, що перебувають в операційній оренді підприємства та суборенді), що допоможе виявити не тільки права власності та канали надходження поживних речовин, а й проаналізувати ефективність їх використання.

По-друге, відображати балансову вартість основних агрохімічних показників ґрунту з метою взаємоузгодження з даними фінансової звітності.

По-третє, для контролю за правильністю нарахування земельного та єдиного податку 4 групи ввести додаткову інформацію про нормативну грошову оцінку земель.

По-четверте, для систематизації даних у типовій звітності та для зручності її використання включити довідкову інформацію про орендовані площі та землі засновників, яка міститься у ф. № 4-сг – кількість укладених договорів оренди, вартість власних та орендованих земельних паїв, вартість земельних поліпшень (якісний стан).

Оскільки в умовах сьогодення сільськогосподарські підприємства подають спеціалізовану форму річної звітності «Основні економічні показники роботи сільгосп підприємств» і до державних органів управління сільського господарства, і до органів статистики, вважаємо за потрібне відображати зазначену інформацію в окремому розділі ф. № 50-сг. Виходячи з вищезазначеного, розділ «Землекористування за звітний період» слід представити в наступному вигляді:

– рядку 0425 доцільно навести дані про земельні ресурси, що використовуються підприємством у процесі господарювання. Зокрема, до таких ділянок відносимо: землі у власності та постійному користуванні (0420); землі у фінансовій оренді (0421); земельні ділянки, що перебувають в операційній оренді (0422) та суборенді (0423). Для здійснення контролю за розподілом прибутку та сплатою орендної плати за користування земельними частками, як довідкову інформацію, пропонуємо вказати кількість укладених договорів оренди, вартість власних та орендованих земельних паїв, вартість земельних поліпшень.

– рядку 0429 варто вказати площі ділянок, що не беруть участі в процесі господарювання, їх балансову та нормативну вартість. Для відображення зазначених даних виділити рядки 0426 і 0427 – угіддя, що були передані в операційну оренду та суборенду (у тому числі земельні паї).

Впровадження вищеназваних пропозицій дозволяє одержувати необхідну інформацію про цільове використання землі та розподіл земель за правом власності, користування та розпорядження ними. Крім того, порівняння даних звітності за кілька періодів дає змогу прослідкувати за трансформаційними процесами, що відбулись на підприємстві, розрахувати достовірні показники

ефективності використання земельних угідь у складі основних засобів (за умови виключення вартості земельних ділянок, що не використовуються у виробничому процесі).

Наведені пропозиції дозволяють сформуванню результативної системи обліково-інформаційного забезпечення управління природними ресурсами сільськогосподарських підприємств у умовах стратегічних трансформаційних перетворень аграрної сфери тим самим підвищити їх раціональне використання і збалансоване відтворення.

Список використаних джерел:

1. Фурдичко О. І. Екологічні основи збалансованого розвитку агросфери в контексті європейської інтеграції України: монографія / О. І. Фурдичко. – К.: ДІА, 2014. – 432 с.

2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>

3. Машкова Т. В. Обліково-інформаційне відображення якісних параметрів сільськогосподарських угідь : автореф. дис. на здобуття наукового ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудиту» (за видами економічної діяльності) / Тетяна Володимирівна Машкова. – Київ, 2016. – 24 с.

Лозоцька Катерина

студентка

Олійник Лариса

к.е.н., доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

м. Київ

Україна

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗБУДОВИ ТА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

В умовах перебудови економіки України, створення нових соціальних та економічних відносин у суспільстві, розбудови нашої держави як незалежної та самостійної, важлива роль відводиться податковій системі.

Одним з першочергових завдань ринкової реформи в Україні є створення ефективної податкової системи, яка б забезпечувала розвиток народногосподарського комплексу країни, відповідним чином регулювала б економічні відносини.

Історія сучасної податкової системи України починає свій відлік з 1992 року. Це досить короткий час для створення високоефективної політики оподаткування, оскільки створення ефективної системи оподаткування — це не тільки практична, а й дуже серйозна наукова проблема. Адже податкова система включає в себе цілу низку встановлених в країні податків, зборів і обов'язкових платежів, а також складні механізми їх нарахування та внесення до бюджету та до державних цільових фондів. У той же час це не механічна

сукупність, а внутрішньо організована, функціонально взаємоузгоджена, взаємодоповнююча, цілеспрямована система, яка базується на науково обґрунтованих і вже історично перевірених принципах податкової політики.

Принцип відносно будь-якої системи — це та наукова основа та правило, від якого не відступають. Дотримання основних принципів оподаткування дуже важливе для ефективної реалізації податкової політики сьогодні та створення оптимально справедливої та економічно виправданої системи оподаткування в найближчому майбутньому[1,с.3-5].

Сьогодні в Україні питання податкової політики належать до найгостріших як в економічному й соціальному, так і в політичному контексті. Україна, не маючи достатнього практичного досвіду й наукового обґрунтування формування та реалізації податкової політики, розвивалася експериментальним шляхом, нерідко роблячи при цьому хибні кроки.

Реформування податкової системи повинно відбуватися в напрямку створення сприятливих податкових умов для вітчизняних товаровиробників, стимулювання вкладення коштів у інвестиційні програми, з метою формування раціональної податкової системи необхідно використовувати регулюючу функцію податкової системи у вигляді надання пільгового оподаткування, зробити пільги більш прозорими та підвищити їх стимулюючі і регулюючі властивості.

Основним завданням податкової реформи як однієї з найважливіших умов функціонування ефективної податкової системи є значне зниження і вирівнювання податкового тягаря

Основними напрямками реформи податкової системи в Україні повинні бути наступні:

- побудова стабільної, зрозумілої і цілісної податкової системи з метою визначення збалансованих підходів до фінансового перерозподілу в межах країни і обґрунтування норм оподаткування;
- ефективне структурування системи оподаткування на користь прямого оподаткування майна, капіталу, землі;
- забезпечення стабільності податкового законодавства;
- узгодженість усіх елементів в межах єдиного податково-правового простору (формування єдиної нормативно-правової бази оподаткування);
- розв'язання ряду проблем, пов'язаних зі стягненням податків і контролем за дотриманням податкового законодавства;
- надання гнучкості системі оподаткування, за допомогою ставок оподаткування;
- стимулювання прогресивних і обмеження негативних явищ, що безпосередньо впливають на стан національної економіки;
- розширення податкової бази завдяки скасуванню непрозорих податкових пільг, розширення кола платників податків і оподатковуваних доходів у відповідності з критерієм «доцільності» і принципом «соціальної справедливості»;
- зниження податкового тиску до теоретично допустимого рівня;

- уніфікація системи оподаткування, уникнення подвійного оподаткування з однієї і тієї ж бази оподаткування [2,с.55-59].

Разом з тим, необхідно провести реформування податкової системи в напрямку її:

- лібералізації і децентралізації;

- запровадження заходів по податковому стимулюванню інвестиційного процесу і спрямуванню коштів підприємств на вдосконалення і розширення виробничої діяльності, розвиток малого підприємництва, підтримку пріоритетних галузей національної економіки;

- забезпечення збалансованості інтересів держави та її регіонів, регіонів між собою з метою забезпечення стабільності адміністративно-територіального устрою країни;

- розширення прав органів місцевого самоврядування при встановленні норм вилучення і їх використання на місцях [3,с.214–217].

Важливо посилити, також, соціальну роль податків, забезпечити захист прав і законних інтересів платників податків у взаємозв'язку з податковими органами, запровадження поняття неумисного порушення податкового законодавства.

Податкова система України, у перспективі повинна бути:

1) гармонізованою та збалансованою між державою і суспільством, відсутність будь-яких проявів дискримінації в розрізі окремих платників податків чи їх окремих груп та категорій, а також урівноваженою за територіальним поділом країни.

2) фіскально й економічно ефективною (самодостатньою), що забезпечується: оптимальним складом податкової системи; структурним співвідношенням груп податків, комплексним узгодженням елементів механізму фіскального адміністрування податків; нейтральністю податкового впливу на фінансові рішення суб'єктів розподільних відносин на макрорівні.

3) справедливою при перерозподілі суспільних доходів, адекватною в обсягах сплачених платниками податків та компенсованих державою за їх рахунок суспільних благ підприємницьким суб'єктам та громадянам із врахуванням критерію відповідності податкового навантаження доходам, рівню життя та обсягам споживання суспільних благ.

4) в певній мірі виконувати стимулюючу роль у контексті впливу на процеси суспільного відтворення - сприяти зростанню національної економіки й піднесенню соціального благоустрою населення, зокрема:

- стимулювати розвиток приватного бізнес-сектора економіки;

- оптимізувати пропорції капіталізації фінансових ресурсів та споживання суспільних благ;

- стабілізувати благоустрій в суспільстві й не створювати додаткових перешкод підвищенню добробуту громадян як свідчення фіскальної ефективності держави [4,с.326-327].

Таким чином, реформування чинної податкової системи повинно відбуватися в напрямках створення сприятливих податкових умов для вітчизняних

товаровиробників; стимулювання вкладення коштів у інвестиційні програми, з метою формування раціональної податкової системи; використання регулюючої функції податкової системи у вигляді надання пільгового оподаткування; запровадження більш прозорих пільг та підвищення їх стимулюючих і регулюючих властивостей.

Список використаних джерел:

1. В'ячеслав Є. Застосування податкової пільги / Є. В'ячеслав // Вісник податкової служби України. – 2011. – №3. – С. 3.-21.
2. Соколовська А. М. До питання про податкову реформу в Україні // Фінанси України. – 2006. – №4. – С.55 - 62.
3. Парник В. Стимулювання структурних змін в економіці – головне завдання податкової реформи / В. Парник // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – № 11. – С. 214-223.
4. Соколовська А. М. Основи теорії податків: Навч. посіб. – К.: 2010. – 326 с.

Луценко Вероника

студент

Давыдова Наталья

к.э.н., доцент

УО «Полесский государственный университет»

г. Пинск

Республика Беларусь

**РАЗВИТИЕ РЫНКА КОРПОРАТИВНЫХ ОБЛИГАЦИЙ В
РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ**

Формирование рынка корпоративных облигаций в Республике Беларусь началось в 1997 году, когда впервые были выпущены ценные бумаги такого рода, эмитентом которых стало СП ООО «Белпаркет».

С 1998 по 2004 год рынок облигаций развивался медленно, в Госреестре не было зарегистрировано ни одного выпуска корпоративных облигаций. В тот период были осуществлены первые 7 выпусков облигаций местных займов, эмитентами которых выступали Брестский, Гродненский, Гомельский, Минский и Могилевский горисполкомы. В 2002 г. были эмитированы первые жилищные облигации. С 2003 года облигации начали выпускать банки страны.

Импульсом для развития рынка стал льготный режим налогообложения доходов от операций с корпоративными облигациями, выпущенными в период с 1 апреля 2008 года по 1 января 2013 года. Данная мера, а также иные мероприятия, в том числе упрощение процедуры эмиссии и популяризация возможностей рынка ценных бумаг позволили оживить рынок облигаций.

Если в 2007 году было зарегистрировано 59 выпусков облигаций 9 эмитентов, то в 2014-м – уже 456 выпусков облигаций 211 эмитентов. А всего с 1997 года по 31 декабря 2015 года в Госреестре ценных бумаг зарегистрировано 2 722 выпуска облигаций.

На 1 января 2015 года в обращении находилось 859 выпусков облигаций 351 эмитента на сумму 109,9 трлн рублей. В первом полугодии 2015 года наблюдалось снижение количества и объемов выпусков облигаций, связанное, в первую очередь, с окончанием льготного периода налогообложения доходов по эмитируемым корпоративным облигациям. Как свидетельствуют данные Министерства финансов, возможности корпоративных облигаций в Беларуси в 2015 году довольно активно использовали банки (например, ОАО «АСБ Беларусбанк», ОАО «Белагропромбанк» ОАО «Белинвестбанк» и ОАО «Белпромстройбанк»), а также компании различных сфер деятельности (ООО «Евроторг», ЗАО «Универсам «Центральный»», застройщики (бездоходные жилищные облигации) – «Астодевелопмент», «Трайпл», промышленные предприятия – ОАО «БелАЗ», ОАО «Минский тракторный завод», представители сферы финансовых услуг – «АСБ Лизинг»).

На 1 января 2016 года в обращении находился 791 выпуск облигаций (с учетом биржевых облигаций) 313 эмитентов на сумму 140,2 трлн рублей. Из них облигации банков – на сумму 65,3 трлн рублей, небанковских организаций – на 61,8 трлн рублей (в том числе жилищные облигации на 3,4 трлн рублей), облигации местных займов – на 13,1 трлн рублей. В общем объеме облигации, номинированные в национальной валюте, составляли 58,6 %, в евро – 11 %, в российских рублях – 1,4 %, в долларах США – 29 %.

Постепенно белорусские компании начинают осознавать потенциал корпоративных облигаций как дополнительного инструмента заимствований и применять его на практике. Ведь эти ценные бумаги дают возможность привлечь ресурсы дешевле, чем у банка, и на более длительный срок. То есть речь идет о более устойчивом источнике дополнительных ресурсов.

По многим условиям облигации можно сравнить с банковскими вкладами. Общие черты – фиксированный доход (либо порядок его определения), регулярные выплаты процентов, различная валюта сбережений. Ценные бумаги, как правило, имеют большую процентную ставку, чем депозиты.

В 2015 году банки предлагали корпоративные облигации в национальной валюте с доходностью на уровне ставки рефинансирования плюс-минус несколько процентных пунктов. Предложения компаний в отдельных случаях достигали 65% годовых. Пик доходности по вкладам в национальной валюте в прошедшем году приближался к 50% годовых, а средняя ставка депозитов на срок свыше 1 года сложилась на уровне 32%.

В 2016 году ставки по вкладам продолжали снижаться, а значит, привлекательность долгосрочных инвестиций в ценные бумаги с фиксированной доходностью возрастала. Для инвестора, желающего вложить свободные деньги на несколько лет, получая стабильный доход, корпоративные облигации выглядят привлекательнее вкладов. Как правило, срок обращения облигаций до момента погашения составляет от 1 до 5 лет. Если сравнивать, к примеру, с безотзывными вкладами, то корпоративные облигации, как правило, дают инвестору больше возможностей сравнительно быстро вернуть вложенные им деньги. И, как показывает статистика, многие инвесторы пользуются этой

возможностью. По данным ОАО «Белорусская валютно-фондовая биржа», фактический объем сделок с корпоративными облигациями на вторичном рынке в 2015 году составил 117,6 трлн рублей в эквиваленте, в том числе на бирже – 34,7 трлн, на внебиржевом рынке – 82,9 трлн. На вторичном рынке корпоративных облигаций отмечается достаточно высокая активность участников торгов.

Более высокие доходы неразрывно связаны с более высокими потенциальными рисками. Безусловный возврат вкладов физических лиц в Республике Беларусь гарантирован государством. В случае с корпоративными облигациями ответственность за возмещение владельцу ценной бумаги ее стоимости с уплатой указанного дохода лежит на эмитенте и зависит в первую очередь от его финансового положения.

Корпоративные облигации в Беларуси эмитируются, как правило, с обеспечением (за исключением отдельных случаев, предусмотренных законодательством). В качестве такого обеспечения может выступать залог, поручительство, банковская гарантия, договор страхования.

Корпоративные облигации – это альтернатива вкладам, которая на сегодняшний день может принести более высокий доход. Но у этой альтернативы имеются и более высокие риски. Поэтому, прежде чем отдать предпочтение корпоративным облигациям, инвестору следует предварительно оценить платежеспособность их эмитента.

Определенные изменения на рынке несет с собой и вступление в силу с 2016 года закона «О рынке ценных бумаг». Данный закон позволил создать альтернативные существующей площадке биржи по организации торговли ценными бумагами, дает возможность эмитентам выстраивать более гибкую и интересную как для себя, так и для инвесторов процентную политику, связанную с возможностью совершения операций с эмитированными бумагами. В целом документ повышает привлекательность корпоративных облигаций, и расширяет возможности участников финансового рынка.

В феврале 2016 г. был одобрен проект указа о продлении льготного режима налогообложения доходов от операций с корпоративными облигациями на 2016 и 2017 годы. За счет экономии на налогах, по облигациям можно устанавливать более низкие проценты, чем по банковским кредитам. Поэтому ресурсы, привлеченные предприятиями с помощью таких облигаций, обходятся предприятиям дешевле кредитов. В то же время, за счет экономии на налогах и банки, покупающие облигации, могут получить больший доход, чем по кредитам. То есть, невыплаченные налоги банки и предприятия делят между собою, что выгодно обеим сторонам.

Оценивая динамику рынка корпоративных облигаций в последние годы, можно сделать вывод, что этот инструмент интересен и востребован как эмитентами, так и инвесторами. Если для одних это альтернативный источник заимствований, то для других – возможность вложить деньги на несколько лет под хорошую ставку, хоть и с дополнительными рисками.

Предстоит еще многое сделать для полноценного развития данного инструмента в дальнейшем. Сегодня Министерство финансов работает над созданием законодательных условий для появления на национальном финансовом рынке институциональных инвесторов и внедрения основ секьюритизации. Льготный режим налогообложения доходов от корпоративных облигаций направлен на привлечение иностранных инвестиций и выход акций белорусских акционерных обществ на международные рынки капитала. Это означает, что рынок корпоративных облигаций в Республике Беларусь будет развиваться.

Список использованных источников:

1. Министерство финансов Республики Беларусь [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.minfin.gov.by>. – Дата доступа: 16.02.2017.
2. Льготный режим налогообложения доходов по корпоративным облигациям продлен на 2 года [Электронный ресурс] // Банковские новости. – Режим доступа: <https://banki24.by/news>. – Дата доступа: 16.02.2017.
3. Банки и финансы [Электронный ресурс] / А. Кот // Экономика Беларуси. – 2016. – № 1. – Режим доступа: www.belarus-economy.by – Дата доступа: 18.02.2017.

Малахова Мария

студент

Давыдова Наталья

к.э.н., доцент

Полесский государственный университет

г. Пинск

Беларусь

СОВРЕМЕННЫЕ ПРОБЛЕМЫ И ПУТИ РАЗВИТИЯ КРЕДИТОВАНИЯ ФИЗИЧЕСКИХ ЛИЦ

В настоящее время банковская система Республики Беларусь имеет достаточно высокую степень развития и набирает значительные обороты. Банки же, в свою очередь, являются неотъемлемым элементом развития экономики. Они обеспечивают постепенное накопление денежных средств, эмиссию денег, а также оказывают воздействие на осуществление перераспределения капиталов между различными сферами и отраслями производства.

Следует отметить, что вопросы совершенствования банковской деятельности и определение основных направлений развития банков являются одним из ключевых проблем экономического развития общества [1].

Исторически так сложилось, что основной функцией банков является мобилизация ресурсов и дальнейшее их распределение.

Говоря о кредитовании физических лиц, нужно отметить, что в настоящее время данная сфера кредитных отношений набирает обороты и активно развивается. Существуют различные виды кредитов физическим лицам, но в наибольшей степени физические лица заинтересованы в потребительских кредитах, позволяющих удовлетворять интересы личного характера.

Проблема кредитования является достаточно актуальной в настоящее время, причем в последнее время население все больше ориентировано на краткосрочное кредитование, динамика которого представлена в таблице:

Увеличивается доля краткосрочных кредитов физическим лицам (с 13,7 до 172,4) в 2008-2016 гг. Краткосрочные кредиты в иностранной валюте отсутствуют в связи с тем, что начиная с 2008 года в Республике Беларусь прекращено предоставление таких кредитов, приоритет отдается национальной валюте с целью сокращения валютной составляющей денежной массы и дедолларизации национальной экономики. Рост долгосрочных кредитов в иностранной валюте происходит за счет изменения курса иностранной валюты по отношению к белорусскому рублю [2].

Таблица

**Динамика кредитных вложений банков Республики Беларусь за
2014-2016 гг. (млрд.руб)**

	01.01.2014	01.01.2015	01.01.2016	Темп роста (2016 к 2014),%	Темп роста (2016 к 2015), %
Кредиты, выданные секторами экономики, всего	259 390,9	313 988,6	377 771,2	146,5	120,3
В национальной валюте	129 115,1	125 294,0	161 832,6	125,4	129,2
В иностранной валюте	130 275,8	159 694,6	215 938,6	165,8	135,2
в том числе Краткосрочные кредиты физ.лицам	2 130,3	1 739,5	1 702,4	79,9	97,9
В национальной валюте	2 130,3	1 739,5	1 702,4	79,9	97,9
В иностранной валюте	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Долгосрочный кредиты физ.лицам	51 840,9	61 196,6	67 086,0	129,4	109,6
В национальной валюте	51 010,4	60 438,3	66 209,7	129,8	109,5
В иностранной валюте	830,5	758,3	876,3	105,5	115,6
в % к общему объему кредитов выданных секторами эконмики	20,8	20,0	18,2	87,5	91,0

Необходимо отметить наиболее важные проблемные стороны кредитования физических лиц. Сокращение долгосрочного кредитования жилья является следствием недостатка долгосрочной рублевой ликвидности у банков (как было сказано ранее, население предпочитает размещать средства в депозиты на короткие сроки, опасаясь девальвации, при этом ставки очень

высокие, и банкам достаточно проблематично в существующих условиях, имея короткие, привлеченные рублевые ресурсы, планировать выдачу кредитов на строительство или покупку жилья, срок которых минимум 10 лет, т.е. банки не имеют возможности принимать на себя высокие процентные риски и риски ликвидности.

Также выделяют и ряд проблем кредитования физических лиц с точки зрения банка, эти проблемы обычно связаны с мошенничеством в сфере банковского кредитования; со сложностью механизма реализации залога; финансовой неграмотностью населения в вопросах кредитования (эта проблема негативно сказывается как на кредитополучателе, так и на банке)[3].

В ходе исследования выявлено, что большинство банков не уделяют должного внимания вопросу полноты раскрытия информации об условиях кредитования, имеются факты навязывания банками дополнительных услуг по кредитным продуктам, что существенно увеличивает их стоимость, а также поверхностного владения сотрудниками банка информацией об условиях кредитования.

В этой связи в целях повышения качества банковских розничных услуг и совершенствования работы по предоставлению банками информации при кредитовании физических лиц необходимо пересмотреть целый ряд вопросов:

- обеспечить раскрытие полной и достоверной информации об условиях кредитования (как правило, на стендах и в буклетах используется краткая, неполная информация, а специалистами, в большинстве случаев, замалчиваются негативные моменты кредитных договоров);

- использовать при оформлении договоров шрифт, соответствующий шрифту Times New Roman размером не менее 12 пунктов;

- информировать физических лиц о порядке расчета платежей по кредитным договорам, о размерах (суммах) платежей по сопутствующим кредитованию услугам (вознаграждениях за расчетно–кассовое обслуживание, за снятие наличных денежных средств, за операции сопутствующие по текущему счету и др.);

- не позднее трех рабочих дней до момента возникновения просроченной задолженности по кредитным договорам информировать физических лиц о ее потенциальной возможности возникновения, а также об ответственности и последствиях в случае невыполнения обязательств по соответствующим договорам;

- повысить качество подготовки специалистов, оказывающих консультационные услуги физическим лицам по банковским продуктам; активизировать работу по повышению финансовой грамотности населения.

Развитие рынка кредитных продуктов для физических лиц в Республике Беларусь развивается нарастающими темпами, активно внедряются автоматические системы оценки рисков для ускорения обслуживания клиентов снижения потерь и повышения доходности[4].

Оптимизация кредитных отношений банков с населением возможна также в части более широкого внедрения элементов скоринга, который заключается в

присвоєнні баллов кредитополучателю на основани оценки нефинансової інформації о потенціальному кредитополучателю.

В даному випадку баллы рассчитываются на основани полученных из различных источников сведений с использованием статистической модели или некоторого математического алгоритма. В настоящее время скоринговые системы приобретают все большую актуальность.

Список использованных источников:

1. Splanet [Электронный ресурс] / Основы банковского дела. – Режим доступа: <http://splanet.ru>. – Дата доступа: 10.02.2017.
2. Национальный банк Республики Беларусь [Электронный ресурс] / Мониторинг условий банковского кредитования. – Режим доступа: <https://www.nbrb.by/publications>. – Дата доступа: 10.02.2017.
3. Корнийчук, Е.В. Проблемы в секторе банковского кредитования населения / Е.В. Корнийчук Современные научные исследования и инновации. - 2013. - № 6 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://web.snauka.ru/issues/2013/06/25247>. – Дата доступа: 10.02.2017.
4. Бюро кредитных историй [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://benefit.by/page/show/articles/5>. – Дата доступа: 10.02.2017.

Маркович Ирина

к.е.н.

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
м.Тернопіль
Україна

**ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРУВАННЯ ПОДАТКІВ ТА ПОДАТКОВЕ
РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ БІЗНЕСУ**

Діяльність підприємницьких структур є об'єктом державного регулювання в усіх країнах. Проте, жорсткість такого впливу в розрізі держав може суттєво різнитися.

Під регулюючою функцією держави в площині формування рамкових законодавчо-нормативних умов роботи суб'єктів господарювання слід розуміти прийняття та реалізацію законодавчих актів, що визначають порядок реєстрації підприємства, надання дозволів на здійснення особливих видів діяльності, чіткість порядку справляння податків та інших обов'язкових платежів, розробка процедур реорганізації та ліквідації бізнесу.

Від чіткості, прозорості, однозначності трактування господарського та податкового законодавства значною мірою залежать можливості та ефективність реалізації контролюючих функцій держави щодо підприємницького сектору.

Важливим елементом якості законодавства можна вважати його стабільність та об'єктивність. Оскільки бізнес-структурам необхідно хоча б в загальних тенденціях планувати свою діяльність, розуміння та незмінність протягом тривалого часу правил «поведінки» в законодавчому полі, є запорукою того, що підприємства зможуть адаптуватися до його вимог та

знизити рівень «фінансової тривоги», що зумовлена непередбачуваністю зобов'язань, які можуть виникати в процесі функціонування.

Досягнення оптимальності податкового тиску є доволі відносним процесом. З однієї сторони, надходження до бюджету, які формуються за рахунок виникнення та погашення податкових зобов'язань, в подальшому використовуються як основне джерело забезпечення активного розвитку держави, з іншої сторони – надмірний податковий тиск здатен стимулювати підвищення рівня тінізації економіки, збитковості підприємств, а також погіршення показників ліквідності, платоспроможності та ділової активності через скорочення активів суб'єктів господарювання.

Що стосується змін в процесах адміністрування податків, однозначно, підприємницькі структури України відзначають позитивні зрушення через запровадження та поширення системи електронного документообігу та звітності, автоматичного розрахунку окремих податкових зобов'язань.

Проте, у щорічному рейтингу Paying Taxes, що проводиться мережею фірм PwC і групою Всесвітнього Банку, за легкістю сплати податків із 190 країн Україна зайняла 84 (у 2016 році), втративши за рік одну позицію через збільшення часу на заповнення звітності з податків. У порівнянні України з 32 країнами ЄС і з країнами з режимом вільної торгівлі з ЄС за рівнем загального податкового навантаження Україна ближче до кінця списку (рівень Словаччини), за кількістю часу витраченого на підготовку і подання податкової звітності – кінець списку (рівень Болгарії), за кількістю податкових платежів – ближче до лідерів списку і по індексу «Після подання податкової звітності» – ближче до кінця списку (рівень Греції) [1].

Така ситуація потребує розробки ряду заходів, що спростять процедури податкового адміністрування як для платників податків, так і для фіскальної служби, що зможе мати позитивні наслідки для держави загалом.

Список використаних джерел:

1. Україна втратила одну позицію в рейтингу Paying Taxes [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economics/2126252-ukraina-vtratila-odnu-poziciu-v-rejtingu-paying-taxes.html> (дата звернення 22.03.2017 р.). – Назва з екрана.

Маркушевский Александр

магістрант

Петрукович Наталья

к.э.н., доцент

УО «Полесский государственный университет»

г. Пинск

Республика Беларусь

УПРАВЛЕНИЕ КРЕДИТНЫМИ РИСКАМИ БАНКОВ И СПОСОБЫ ИХ МИНИМИЗАЦИИ

Одним из основных видов банковской деятельности в коммерческих банках являются кредитные операции. На финансовом рынке кредитование

является одной из наиболее доходных статей активов кредитных учреждений, но и наиболее рискованной.

Кредитный портфель банков составляет в среднем около 60–70% активов. Следовательно, в структуре банковского риска кредитный риск оказывает определяющее влияние на результаты деятельности банков.

Определяется кредитный риск как риск возникновения у кредитной организации убытков вследствие несвоевременного либо неполного исполнения или неисполнения должником финансовых обязательств перед кредитной организацией в соответствии с условиями договора.

В процессе управления банковским риском большое значение имеет эффективность управления кредитным риском. Банк создает размер экономического капитала, который значительно превосходит резерв, создаваемый против других видов банковского риска.

Процесс управления кредитным риском осуществляется поэтапно. Ключевыми этапами в управлении кредитным риском являются: определение риска и его оценка, выбор стратегии и путей снижения риска, контроль изменения степени риска.

Управление риском осуществляется на трех уровнях:

1. Индивидуальный – на этом уровне проводится оценка, анализ и разумное снижение рисков по конкретной сделке. Индивидуальное управление кредитным риском осуществляется для сделок, не попадающих под агрегированный уровень.

2. Агрегированный – на этом уровне вырабатываются критерии и разрабатываются программы, которым должна соответствовать сделка, что позволяет ограничивать величину принимаемых банком рисков. Агрегированное управление осуществляется для сделок с объемом кредитного риска, не превышающим установленной величины.

3. Портфельный – на этом уровне оценивается совокупный кредитный риск, его динамика, концентрация, а также вырабатываются предложения по установлению лимитов и управленческих решений в целях снижения риска.

Определение путей минимизация кредитного риска подразумевает принятие мер по поддержанию риска на уровне, не угрожающем интересам кредиторов и вкладчиков, устойчивости банка. Самое сложное в процессе минимизации риска – это определить тот уровень риска, который банк готов принять.

К способам минимизации кредитного риска можно отнести следующие:

- Кредитный отдел должен постоянно систематизировать и обобщать информацию по выданным кредитам и их возвращению; информация должна быть систематизирована по размерам выданных кредитов, должна быть построена классификация клиентов, которые взяли кредит.

- Банк должен вести кредитную историю всех клиентов, в том числе потенциальных. На данный момент большая часть клиентов своей кредитной истории не имеют, также оценивается возможность возврата клиентом кредита с помощью анализа его баланса – если это банк; планов и технического уровня производства – если это предприятие.

- В банке должна быть четкая инструкция по выдаче кредитов, а также установлены четкие полномочия по выдаче кредитов, чем выше ранг работника банка, тем большую сумму кредита он может подписать.

- Различные способы обеспечения кредита.

- Для выдачи очень больших и опасных кредитов объединяются несколько банков и сообща выдают этот кредит.

- Осуществляется страхование кредита от риска невозврата (но есть мнения, что невозврат кредита не подлежит страхованию, поскольку это риск самого банка).

- Существуют внешние ограничения по выдаче кредита (например, не разрешается выдавать крупный кредит одному клиенту).

Создание комплексной системы оценки финансового состояния контрагентов и установления лимитов на различные банковские операции — важнейшее условие конкурентоспособности банка на рынке. Такая система не только позволяет защитить банк от потерь, но и служит базой для нормального проведения всех активных операций, способствует росту доходов банка, расширению круга надежных контрагентов.

В заключение хотелось бы отметить, что кредитный риск является одним из наиболее важных видов риска в деятельности банка, так как от его уровня зависит размер прибыли банка.

Система управления риском, прежде всего, предполагает их оценку, результаты которой позволяют в дальнейшем выбрать наиболее оптимальный способ снижения рисков.

Организация качественного управления и контроля за рисками является непременным условием дальнейшего развития отечественной банковской системы.

Список использованных источников:

1. Банковские риски: учебное пособие / кол.авторов : под ред. д-ра экон. наук, проф. О. И. Лаврушина и д-ра экон. наук, проф. Н. И. Валенцевой. – М.: КНОРУС, 2007. – 232 с.

2. Банковское дело: современная система кредитования: учебное пособие / О.И. Лаврушин, О.Н. Афанасьева, С.Л. Корниенко / Под ред. О.И. Лаврушина. — 4-е изд., стер. — М.: КНОРУС, 2008. — 264 с.

3. Костюченко Н.С. Анализ кредитных рисков / Н.С. Костюченко. – СПб.: ИТД «Скифия», 2010. – 440 с.

4. Шапкин А. С. Экономические и финансовые риски. Оценка, управление, портфель инвестиций: Монография. – М.: Издательско-торговая корпорация «Дашков и К^о», 2003. – 544 с.: ил.

Медведева Татьяна

студент

Будник Карина

студент

Давыдова Наталья

к.э.н., доцент

Полесский государственный университет

г. Пинск

Беларусь

ИНВЕСТИЦИОННАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ БАНКОВ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ

Инвестиционная деятельность играет большую роль в функционировании и развитии экономики. Инвестиционная деятельность банков связана с осуществлением их макроэкономической роли как финансовых посредников. В этом качестве банки помогают удовлетворить потребность хозяйствующих субъектов в инвестициях. Спрос на них в условиях рыночной экономики возникает в денежно-кредитной форме. Кроме того, банки дают возможность превратить сбережения и накопления в инвестиции. Изменения размеров инвестиционных вложений воздействуют на объем общественного производства и занятости, структурные сдвиги в экономике, развитие отраслей и сфер хозяйства.

Банковские инвестиции - это вложения банковских ресурсов на длительный срок в ценные бумаги с целью получения прямых и косвенных доходов. Прямые доходы от вложений в ценные бумаги банк получает в форме дивидендов, процентов или прибыли от перепродажи. Косвенные доходы образуются на основе расширения влияния банков на клиентов через владение пакетом их долевых ценных бумаг.

Основная цель инвестиционной деятельности банка может быть обозначена как увеличение дохода инвестиционной деятельности при допустимом уровне риска инвестиционных вложений [2].

Инвестиционный портфель банка — это набор финансовых инструментов, выбираемых в расчете на достижение одной или нескольких целей. Основной принцип формирования портфеля — комбинация инвестиционных инструментов, в которые размещаются активы банка таким образом, чтобы добиться поставленных целей при оптимальных уровнях доходности, риска и затрат.

Рассмотрим структуру инвестиционного портфеля банков Республики Беларусь. В инвестиционный портфель входят вложения в долговые обязательства и вложения в акции. Вложения в долговые обязательства представлены на рисунке 1 за 2014-2016 гг. наблюдается увеличение вложений в долговые обязательства с 48193, 3 млрд. рублей до 89251,1 млрд. рублей. В период с 2014 по 2015 год произошло резкое возрастание вложений в долговые обязательства: их сумма увеличилась на 35197,8 млрд. рублей и составила 83391,1 млрд. рублей С 2015 по 2016 год сумма вложений незначительно возросла и достигла 89 251,1 млрд. рублей.

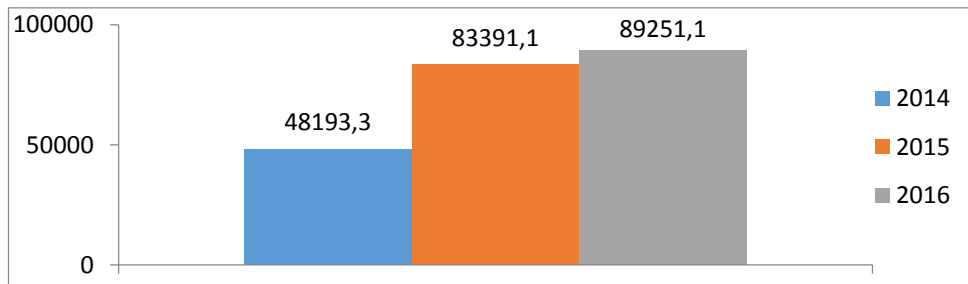

Рис.1 Вложения в долговые обязательства банков Республики Беларусь за период 2014-2016 гг., млрд. руб.

Источник: собственная разработка на основании[1]
Вложения в акции представлены на рисунке 2.

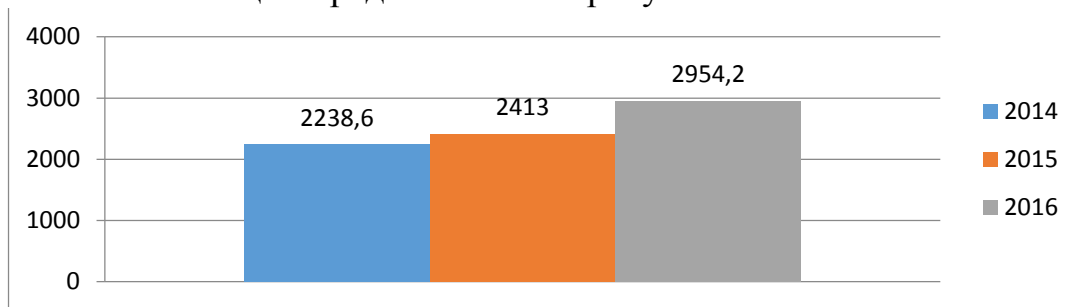

Рис. 2 Вложения в акции банков Республики Беларусь за период 2014-2016 гг., млрд. руб.

Источник: собственная разработка на основании[1]

Анализируя данные рисунка, можно сделать вывод, что с каждым годом вложения в ценные бумаги возрастают. Всего за 3 года наблюдается увеличение вложений на 31,9 %. В период 2014 - 2015 год прослеживается незначительное увеличение суммы вложений банков в акции на 174,4 млрд. рублей или на 7,8 %. Вложения в 2015 году составили 2413 млрд. рублей. В 2016 году происходит также увеличение вложений в акции и составило 2954, 2 млрд. руб.

На рисунке 3 видна общая тенденция роста вложений в долговые обязательства и ценные бумаги. Всего за 3 года наблюдается увеличение вложений на 247,6 %. В 2014 году вложения в долговые обязательства и акции составили 50430,9 млрд. рублей. В 2015 году они увеличились на 35599,5 млрд. рублей по сравнению с 2014 годом. В 2016 году происходит увеличение вложений в долговые обязательства и ценные бумаги по сравнению с 2016 на 103,7%.

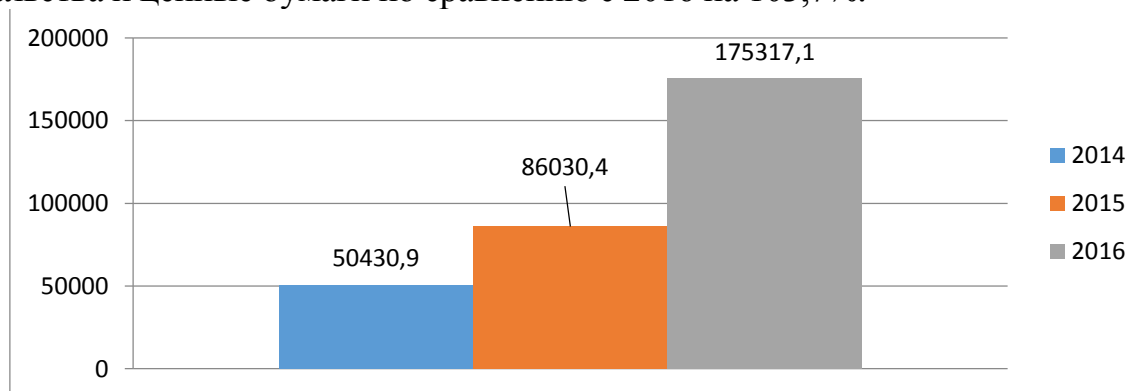

Рис.3 Всего вложений в долговые обязательства и акции банков Республики Беларусь за период 2014-2016 гг., млрд. руб.

Источник: собственная разработка на основании[1]

Для условий Республики Беларусь на фоне выявленных тенденций целесообразно создание инвестиционного банка – институционального субъекта национальной экономики, который выполняет ряд важнейших функций: торговля ценными бумагами, андеррайтинг, оказание услуг по организации слияний и поглощений предоставление финансовой аналитики, осуществление брокерских операций.

Организация инвестиционных банков в Беларуси имеет особо важное значение, так как белорусская экономика нуждается в долгосрочных инвестициях. Банки по сравнению с другими организациями имеют более широкие возможности во вложении инвестиций, что дает им определенное преимущество. В связи с этим существует необходимость изменения законодательной базы, регулирующей данную сферу деятельности. В этом направлении необходимо внесение изменений в налоговое законодательство, введение налоговых льгот – в отношении расширения финансового инструментария, создание прозрачной процедуры лицензирования и обращения ценных бумаг и так далее.

Таким образом, инвестиционная деятельность банков играет значительную роль в финансовом обеспечении различных государственных долгосрочных программ. Поэтому для её развития необходимо дальнейшее формирование рынка ценных бумаг, придание банкам, обслуживающим крупные инвестиционные программы, статуса инвестиционных банков, что в свою очередь послужит развитию финансового рынка.

Список использованных источников:

1. Статистический бюллетень №1 (187) [Электронный ресурс] Национальный банк Республики Беларусь /. – Режим доступа: <http://www.nbrb.by/publications/bulletin/>. – Дата доступа: 28.02.2017 г.

2. Деятельность участников рынка ценных бумаг: учеб.пособие для вузов / Г.И.Кравцова[и др.]; под ред. Г.И.Кравцовой. – Минск: БГЭУ, 2011. - 482с.

Мешкевич Виктория
студентка

Соловчук Анна
студентка

Давыдова Наталья Леонтьевна
к.э.н., доцент

Полесский государственный университет
г. Пинск
Беларусь

**НЕБАНКОВСКИЕ КРЕДИТНО-ФИНАНСОВЫЕ ОРГАНИЗАЦИИ И
ПЕРСПЕКТИВЫ ИХ РАЗВИТИЯ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ**

Современные денежно-кредитные отношения невозможно представить без деятельности небанковских кредитно-финансовых организаций, так как они дополняют деятельность банков по мобилизации временно свободных средств (государственных, акционерных, частных предприятий, населения) в целях

удовлетворения требований субъектов экономики в кредитных ресурсах. Деятельность этих организаций концентрируется преимущественно на обслуживании небольшого сегмента денежно-финансового рынка и, как правило, предоставлении услуг специфической клиентуре.

В мировой практике небанковские кредитно-финансовые институты могут функционировать в форме лизинговых фирм, ссудо-сберегательных обществ, кредитных союзов, инвестиционных компаний (фондов), факторинговых компаний, финансовых компаний, страховых обществ, взаимных (паевых) фондов, пенсионных фондов, инкассаторских фирм, ломбардов, организаций финансовых рынков, трастовых компаний, расчетных, клиринговых центров, пунктов проката, дилинговых предприятий и иных кредитно-финансовых организаций.

Наибольшее развитие в Республике Беларусь получили лизинговые компании и страховые организации. В стране также действуют следующие виды небанковских кредитно-финансовых организаций: факторинговые компании, ломбарды, инвестиционные компании (фонды), финансовые компании, пенсионные фонды, кредитные союзы, трастовые компании.

В нашей стране лизинг рассматривается органами государственного управления как одна из форм привлечения инвестиций в деятельность предприятий в условиях ограниченности инвестиционных ресурсов. Также следует отметить, что лизинг имеет широкую перспективу в решении проблем технического перевооружения и сбыта продукции отечественного машиностроения.

По данным Национального банка Республики Беларусь в реестр лизинговых организаций по состоянию на 01.01.2016 г. включено 99 лизинговых организаций. По состоянию на 01.01.2017 г. количество лизинговых организаций снизилось на 5,1 % и составило 94 компании.

К основным показателям, характеризующим деятельность лизинговых организаций в Республике Беларусь, можно отнести объем лизингового портфеля лизинговых организаций и объем нового бизнеса.

Объем лизингового портфеля лизинговых организаций Республики Беларусь на 01.07.2016 был равен 23,7 трлн. бел. руб. и в сравнении с 01.07.2015 составил 21,2 трлн. бел. руб., т.е. увеличился на 11,8%. Обязательства юридических лиц и индивидуальных предпринимателей на 01.07.2016 составили 96,9% от общего объема лизингового портфеля, а обязательства физических лиц – 3,1%.

По состоянию на 01.07.2016 объем нового бизнеса лизинговых организаций составил 4,1 трлн. бел. руб., что на 0,5 трлн. бел. руб., или на 13,9%, ниже значения данного показателя на 01.07.2015 [1].

Снижение объемов лизинговой деятельности в Республике Беларусь в 2016 году обусловлено ухудшением финансового положения предприятий реального сектора экономики, являющихся основными лизингополучателями, вызванным негативными изменениями конъюнктуры рынков Российской Федерации и Украины, являющихся основными торговыми партнерами.

К основным направлениям развития лизинговой деятельности в Республике Беларусь можно отнести: упрощение системы налогообложения, процедур создания и регистрации частных предприятий; создание условий для защиты прав собственника; разрешение более свободного ценообразования для предприятий, не являющихся монополистами на рынке Республики Беларусь.

Не менее значимую часть в развитии сектора небанковских кредитно-финансовых организаций в Республике Беларусь занимают страховые организации.

В соответствии с нормами, регулирующими страховую деятельность, юридические и физические лица Республики Беларусь, а также иностранные юридические лица, осуществляющие деятельность на территории нашей страны, страхуют свои имущественные интересы в Республике Беларусь только у коммерческих организаций, которые созданы для осуществления страховой деятельности и имеют специальные разрешения (лицензии) на осуществление страховой деятельности в Республике Беларусь.

По состоянию на 01.01.2016 на страховом рынке Республики Беларусь страховую деятельность осуществляли 19 страховых организаций, в том числе 8 государственных и с долей собственности государства в их имуществе свыше 50%, посредническую деятельность по страхованию – 29 страховых брокеров. Три страховые организации в соответствии с законодательством осуществляют исключительно добровольное страхование жизни и дополнительной пенсии, одна – деятельность по перестрахованию.

Одним из показателей, определяющих эффективность деятельности страхового рынка, является соответствие размера сформированных страховщиком страховых резервов рискам, принятым на страхование, т. е. достаточность страховых резервов.

Объем страховых резервов, сформированных страховщиками Республики Беларусь, по состоянию на 1 января 2016 г. составил 8,7 трлн. рублей, что на 23,7 процента больше уровня предшествующего года. При этом на математические резервы приходится 2,6 трлн. рублей, на технические – 6,1 трлн. рублей, годовые темпы прироста – 50,0 и 15,2 процента соответственно. Значительный рост математических резервов обусловлен обязанностью страховщика при осуществлении видов страхования, относящихся к страхованию жизни, дополнительно сверх гарантированного дохода, установленного по договору страхования, направлять на увеличение накоплений застрахованных лиц по такому договору не менее 50 процентов прибыли от осуществления инвестиций посредством вложения средств математических резервов и их размещения [2].

Основным направлением развития национального страхового рынка является стимулирование здоровой конкуренции между страховщиками. Наличие конкурентной среды на страховом рынке способствует повышению качества страховых услуг, снижению их стоимости, активному внедрению новых страховых продуктов. Для развития конкурентной среды на страховом рынке целесообразно осуществление мероприятий, направленных на создание равных возможностей для государственных и частных страховых организаций,

а также на расширение присутствия иностранного капитала на отечественном страховом рынке.

В ближайшей перспективе развитие системы небанковских кредитно-финансовых организаций в Республике Беларусь будет включать качественный и количественный рост таких организаций, стандартизацию подходов к их регулированию, повышение конкуренции на рынке кредитных ресурсов, развитие форм взаимодействия банков и небанковских кредитно-финансовых организаций, образование финансовых супермаркетов. Особое развитие и отдельная поддержка регулятора должна быть оказана некоммерческим небанковским кредитно-финансовым организациям. Следует отметить, что банки и небанковские кредитно-финансовые организации получают доступ к системе рефинансирования Национального Банка Республики Беларусь по мере сближения требований к организации их деятельности.

Список использованных источников

1. Об утверждении Основных направлений денежно-кредитной политики Республики Беларусь на 2017 год: Указ Президента Республики Беларусь от 03.10.2016 №359 [Электронный ресурс] // Право Беларуси. – Режим доступа: <http://www.lawbelarus.com/000069>. – Дата доступа: 19.03.2017
2. Основные показатели страховой деятельности в 2015 году [Электронный ресурс] / Национальный статистический комитет Республики Беларусь. – Режим доступа: http://www.nbrb.by/publications/finstabrep/finstab_2015.pdf. – Дата доступа: 26.02.2017.

Месечко Ірина

аспірант

Національний інститут стратегічних досліджень

м. Київ

Україна

ВПЛИВ ПРОЦЕСУ ТРАНСНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ НА РОЗВИТОК БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Транснаціональні банки в своїй діяльності насамперед керуються власною вигодою, а вже згодом підлаштовуються під вимоги приймаючої держави. Посилення процесів транснаціоналізації на вітчизняному банківському ринку потребує зваженої державної регуляторної політики, яка буде спрямована на активну протидію впливу негативних чинників та направлена на мінімізацію ризиків залежного розвитку української фінансової системи. Відсутність механізмів регулювання рівня іноземного капіталу в національній банківській системі може позначитися на фінансовій безпеці держави, що обумовлює актуальність даного дослідження.

Мета статті – аналіз особливостей впливу транснаціоналізаційних процесів на розвиток вітчизняного банківського сектору.

Дослідженню проблематики і розвитку процесу транснаціоналізації у світовій економіці присвячено роботи К. Бартлетта, Дж. Гелбрейта, Ч. Кіндлебергера, Д. Стопфорда, А. Страута, М. Тейлора, С. Хаймера та ін.

Діяльність іноземних інвесторів на ринку банківських послуг України вивчали такі вітчизняні дослідники, як О.Б. Васильчишин, У.В. Владичин, Т.Д. Гірченко, О.В. Дзюблюк, О.К. Прімерова, О.О. Стороженко, О.О. Чуб та ін.

Регулювання діяльності транснаціонального банківського капіталу визначається національними інтересами. Політика лібералізації проводиться урядом в разі прагнення держави залучити капітал до фінансового ринку країни, посилити конкуренцію в банківському секторі чи розширити спектр банківських послуг. Впровадження урядами обмежень на діяльність ТНБ обумовлено ризиком втрати контролю за національним ринком банківських послуг, загрозою посприяти захопленню ключових позицій в провідних галузях економіки приймаючої країни, можливим відтоком капіталу закордон чи побоюванням занадто посилити конкуренцію, що негативно позначиться на роботі банківських установ з вітчизняним капіталом.

Оглобля Я.О. наголошує, що дії національних урядів щодо регулювання діяльності ТНБ, потоків капіталів, попередження фінансової нестабільності є неефективними. Дана ситуація обумовлюється тим, що як тільки фінансові потоки починають носити глобальний характер і є порівняними з ВВП країн, то їх коливання виступають могутніми чинниками системних криз, а локальне регулювання є серйозною перешкодою на шляху запобігання системній кризі [1, с. 64-65].

Напрямки негативного впливу діяльності транснаціонального капіталу на фінансову безпеку держави:

- перенесення ризиків країн-донорів до вітчизняного фінансового простору;
- обмеження кредитної підтримки реального сектору економіки, що не сприяє росту ресурсної бази банківського сектору через кумулятивний ефект та не забезпечує зростання національної економіки;
- стимулювання валютного кредитування та виведення коштів з української банківської системи.

Перелічені напрями негативного впливу банків з іноземним капіталом на фінансову безпеку вітчизняного банківського сектору в меншій мірі залежать від самих ТНБ, оскільки їх підрозділи функціонують як фінансова структура, основною метою якої є максимізація прибутку за мінімальних затрат. Отже, відсутність ефективних законодавчих та наглядових підходів щодо організації діяльності банківського бізнесу в Україні обумовлюють прояви негативного впливу банків з транснаціональним капіталом на фінансову безпеку держави [2, с. 37]. Не потрібно визначати ефект від іноземного капіталу за рахунок його фізичного обсягу, оскільки необхідно враховувати, що тільки визначений обсяг фінансового ресурсу національна економіка здатна ефективно освоїти та використати. Загроза фінансовій безпеці держави від транснаціонального капіталу виникає тоді, коли не відбувається аналізу можливих наслідків, до яких може призвести надходження транснаціональних інвестицій, якщо держава розглядає вкладання іноземних фінансових активів тільки як засіб вирішення економічних проблем [3, с. 56].

Причини, що обумовлюють чутливість українського банківського сектору до зовнішніх впливів:

- потреба у високоякісному банківському обслуговуванні у зв'язку з розвитком ТНК та розширенням мережі їх філій у всіх країнах;
- домінування принципу уніфікованості при роботі як на внутрішньому, так і на світовому ринках, тобто формування єдиних правил, що регламентують зовнішні та внутрішні економічні операції;
- зростання залежності країн від міжнародного ринку капіталу;
- посилення конкуренції з банками-нерезидентами у фінансовому секторі;
- вплив експансії банків на світовому ринку капіталу на грошово-кредитну політику держав;
- стандартизація банківського нагляду;
- зростання частки міжнародних операцій в загальному обсязі банківських операцій [4, с. 27-28].

На 01.01.2017 р. на вітчизняному банківському ринку є суттєвою частка 38 банків з іноземним капіталом, які контролюють 37% в активах та майже 55% власного капіталу банківської системи України [5]. Національне законодавство не передбачає обмежень щодо участі іноземного капіталу в українському банківському секторі, що може негативно позначитися на фінансовій безпеці держави.

Автор наголошує на поетапній лібералізації банківського сектору України, що дозволить здійснити його модернізацію та підвищити конкурентоспроможність банків з вітчизняним капіталом. Ця модель залучення іноземного капіталу в умовах транснаціоналізації забезпечить плавність переходу національних банківських установ до міжнародних стандартів діяльності, що сприятиме підвищенню можливості більш ефективного використання додаткових форм взаємодії зі світовим фінансовим ринком за рахунок закордонних фінансових установ.

Напрями регулювання процесу транснаціоналізації банківського сектору України в контексті забезпечення фінансової безпеки держави:

- оптимізація діяльності банків з іноземним капіталом;
- посилення нагляду за діяльністю банків;
- контроль не за абсолютними показниками банківської діяльності, а за відносними критеріями розвитку – нормативами адекватності та ліквідності;
- дедоларизація національної економіки.

Транснаціоналізація, яка вже призвела до послаблення внутрішнього та зовнішнього державного суверенітету, викликає побоювання щодо переходу контролю над національними економіками до окремих держав чи ТНБ. З метою захищення національного банківського сектору від ризиків транснаціоналізації необхідно забезпечити зміцнення внутрішнього ринку, створити ефективне законодавство, удосконалити систему нагляду за банківськими установами.

Висновки. Таким чином, державне регулювання процесів транснаціоналізації у вітчизняному банківському секторі є багатогалузевою програмою заходів, яка включає рівноправну взаємодію ринку банківських послуг України

з підрозділами транснаціональних банків, захист прав та інтересів всіх учасників відносин на фінансовому ринку з метою підвищення ефективності використання банківської системи для покращення інвестиційного процесу. Дана система регулювання повинна бути направлена на забезпечення збалансованого розвитку банківського та промислового секторів національної економіки. Необхідно розробити дієвий механізм регулювання іноземного капіталу на вітчизняному ринку банківських послуг, який буде сприяти мінімізації ризику залежного розвитку в контексті транснаціоналізації банківської системи України.

Список використаних джерел:

1. Оглобля Я.О. Інституційне регулювання діяльності ТНБ у світі: сучасні тенденції / Я.О. Оглобля // Інвестиції: практика та досвід. – 2016. - №12. – С. 64-69.
2. Васильчишин О.Б. Вплив банків з іноземним капіталом на фінансову безпеку банківської системи України / О.Б. Васильчишин // Наука молода. – 2016. - №24. – С. 29-40.
3. Василиця О.Б. Загрози економічній безпеці посттрансформаційних країн під час притоку іноземного капіталу [Текст] / О.Б. Василиця // Проблемы развития внешнеэкономических связей и привлечения иностранных инвестиций: региональный аспект. – 2012. – Ч.2. - с. 56-60.
4. Габбасова Л.Б. Тенденции развития международной банковской конкуренции в условиях глобализации / Л.Б. Габбасова, Мирзагалямов Б.Б. // Вестник экономики, права и социологии. – 2015. - №4. – С. 27-30.
5. Основні показники діяльності банків України на 01.01.2017. [Електронний ресурс] / Офіційний сайт НБУ - Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=34661442#top.

Морозова Наталья

студентка

Давыдова Наталья

к.э.н., доцент

Полесский государственный университет

г. Пинск

Беларусь

ПЛАТЕЖНАЯ СИСТЕМА РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ: ОСОБЕННОСТИ И ПУТИ ЕЁ РАЗВИТИЯ

Платежная система представляет собой совокупность законодательно регулируемых элементов, обеспечивающих совершение платежей между сторонами в процессе выполнения ими своих обязательств [1, с. 67].

Термин «платежная система» в нашей стране начал активно использоваться с середины 1990-х гг. и почти полностью заменил ранее применявшееся сочетание «система безналичных расчетов». Появление этого термина связано с внедрением на территории республики международных платежных систем (VISA, Europeu и др.) и с участием белорусских банков в системе SWIFT. Ещё в

конце 1992 года межбанковские расчёты осуществлялись через счета банков и их филиалов в главных управлениях Национального банка по областям, а с января 1993 года был введен механизм их осуществления через единый корреспондентский счет банка, открытый в Национальном банке. Появление данного механизма позволило обеспечить контроль со стороны НБ за состоянием корреспондентских счетов банков и регулировать банковскую ликвидность [1, с.65].

Национальная платежная система Республики Беларусь представляет собой совокупность банковских и финансовых институтов, платежных инструментов, банковских правил и процедур, программно-технических средств, а также межбанковских систем и механизмов перевода денежных средств, обеспечивающих обращение денежных средств внутри страны и взаимодействие с зарубежными платежными системами [2]. В качестве ядра национальной платёжной системы была создана автоматизированная система межбанковских расчетов по крупным и срочным платежам – BISS (Belarus Interbank Settlement System) [1, с.66].

Участники платежной системы – это институты, предоставляющие услуги по осуществлению переводов денежных средств. В их число входят Национальный банк, другие банки и небанковские кредитно-финансовые организации.

По данным Национального Банка на 01.01.2017г. количество прямых, косвенных и особых участников составило 31, 36, 3 соответственно. На 1 января 2015 года количество прямых участников в системе BISS составило 34, косвенных – 41, а особых не было. На 1 января 2016 года изменилось количество косвенных участников – 4 и прямых – 34. На 1 января 2010 года количество прямых составило – 34, косвенных – 258, особых – 1. Если сравнить 2010 и 2017 гг. то можно заметить, что количество косвенных участников за 7 лет сократилось на 222 или 86%, прямых уменьшилось на 3 и особых увеличилось на 2 [2].

Анализ основных показателей работы системы BISS – основного компонента автоматизированной системы межбанковских расчетов (АС МБР) – показал, что в 2016 году наблюдалось увеличение количества платежей проведенных в системе. В 2013 году количество платежей составляло 70327,4 тыс. ед., в 2014 – 71805,9 тыс. ед., в 2015 – 68 579,9 тыс. ед., а в 2016 – 70 118,3 тыс. ед. Так в 2016 году по сравнению с 2015 годом количество платежей увеличилось на 1538,4 тыс. ед., а в 2015 году по сравнению с 2014 годом сократилось на 3226 тыс. ед.

В 2016 году по сравнению с 2015 годом увеличился среддневной оборот на 7,2 тыс. единиц, а также сумма по нему на 324 млрд. рублей. Таким образом, среддневной оборот платежных инструкций, проведенных в 2016 году, по сравнению с 2015 годом вырос на 2,6 % , а сумма среддневного оборота уменьшилась на 18,9 %. В 2015 году по сравнению с 2014 годом среддневной оборот уменьшился с 283,8 тыс. ед. до 268,9 тыс. ед., т.е. на 5,2%, а сумма по нему увеличилась на 2893,6 млрд. рублей или на 20,3%. Средний размер

платежной инструкции также увеличился в 2016 году на 15,9% или в денежном выражении, на 1 тыс. рублей [3].

Проведенный анализ показывает, что созданная в государстве платежная система обеспечивает потребности реального сектора экономики, потребности банков, небанковских кредитно-финансовых организаций и их клиентов в своевременном и качественном проведении расчетов, а также способствует эффективной ежегодной реализации основных направлений денежно-кредитной политики Республики Беларусь и исполнению государственного бюджета.

Основной целью развития платежной системы Республики Беларусь на 2016-2020 годы является максимальное удовлетворение потребности реального сектора экономики и физических лиц в качественном и быстром проведении платежей за счет обеспечения эффективного, надежного, безопасного функционирования всех ее элементов. В заключении можно сказать о том, что Национальным банком Республики Беларусь уже осуществлен ряд перечисленных мер по совершенствованию платёжной системы, что позволило значительно улучшить основные показатели ее работы.

Список использованных источников

1. Ткачук, С.С. Организация деятельности центрального банка: учеб. пособие / С.С. Ткачук, О.И. Румянцева, И.Н. Тищенко. – Минск: БГЭУ, 2006. – 295 с.
2. Национальный Банк Республики Беларусь [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.nbrb.by/payment/Participants> – Дата доступа: 18.03.2017.
3. Национальный Банк Республики Беларусь [Электронный ресурс]. – Режим доступа: www.nbrb.by/Legislation/documents/P_779.pdf – Дата доступа: 18.03.2017.

Мосейчук Марина

магистрант

Вертай Светлана

к.э.н., доцент

Полесский государственный университет

г. Пинск

Беларусь

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ ФОРМИРОВАНИЯ РЕСУРСНОЙ БАЗЫ КОММЕРЧЕСКИХ БАНКОВ

Формирование источников финансовых ресурсов является одной из основных целей банка. Для ее успешного решения коммерческому банку необходимо располагать достаточными собственными ресурсами, а также привлекать денежные средства из различных источников. Ресурсная база банка во многом определяет возможности и масштабы активных операций, обеспечивающих в свою очередь получение доходов.

Ресурсы банков представляют собой их собственные капиталы и фонды, а также средства, привлеченные банками в результате проведения пассивных и

активно-пассивных операций (в части превышения пассива над активом), которые используются для активных операций банка [1, с.112-113].

Актуальность выбранной темы обусловлена тем, что в условиях рыночной экономики особую важность приобретает процесс формирования банковских ресурсов, оптимизация их структуры и, в связи с этим, качество управления всеми источниками денежных средств, которые образуют ресурсный потенциал банка. Очевидно, что устойчивая ресурсная база банка позволяет ему успешно проводить кредитные и иные активные операции. Поэтому каждый банк стремится наращивать свои ресурсы.

Грамотная и взвешенная политика в области управления привлеченными ресурсами является не только атрибутом качественного банковского менеджмента успешно функционирующего банка, но и непременным условием его конкурентоспособности, стабильной и прибыльной деятельности.

Привлеченные средства банка являются основным источником активных операций, оказывают определяющее воздействие на состав и структуру активов. Структура активов, в свою очередь, влияет на состав и структуру привлеченных средств. Активы и пассивы должны соответствовать друг другу прежде всего по срокам привлечения и размещения средств. Привлеченные средства недопустимо вовлекать в собственные долгосрочные вложения банка.

По сравнению со структурой пассивов других хозяйствующих субъектов, структура банковских пассивов имеет свою специфику. Она заключается в относительно небольшой доле собственных средств банка по сравнению с долей привлеченных средств. Это обусловлено тем, что, банки по роду своей деятельности занимаются перераспределением временно свободных средств клиентов, т. е. работают в основном с привлеченными средствами. Второй причиной данного различия является то, что банковские активы намного ликвиднее, чем активы предприятий, так как находятся в основном в денежной форме, в то время как, активы предприятий «заморожены» в виде основных средств и производственных запасов. Это позволяет быстрее мобилизовать банку денежные средства для выполнения своих обязательств перед кредиторами и снижает потребность в собственных средствах [2, с.9].

Проблема эффективного управления ресурсами коммерческих банков остается по-прежнему не решенной. В настоящее время существуют серьезные проблемы в управлении капиталом и привлеченными средствами, что приводит к колебаниям ликвидности и росту банковских рисков.

Одной из основных проблем, присущих банковской системе Республики Беларусь, являются диспропорции по срокам размещения и привлечения, приводящие к отсутствию дешевых долгосрочных финансовых ресурсов. На практике в наибольшей степени используются краткосрочные ресурсы, обладающие сравнительно низкими рисками. Однако в некоторых случаях данные ресурсы используются для осуществления среднесрочных и долгосрочных активных операций, что крайне рискованно, так как средства клиентов на расчетных счетах, вклады до востребования и прочие краткосрочные ресурсы

должны размещаться только на короткие сроки, под низкие ставки в наиболее надежные активы.

К проблемам управления ресурсами коммерческих банков на сегодняшний день также можно отнести следующие:

- слабость ресурсной базы, выражающаяся в нехватке долгосрочных ресурсов;
- необходимость регулирования процентного риска, который возникает в условиях появления долгосрочных инструментов и инфляции;
- ряд сложностей во взаимодействии банков и вкладчиков [3];
- низкая степень диверсификации привлеченных средств (с преобладанием депозитов физических лиц).

Управление ресурсным потенциалом банка должно осуществляться на основе комплексной стратегии и системного анализа, разработанных с учетом всех факторов внутренней и внешней среды [4, с. 391].

Исходя из рассмотренных проблем, можно выделить следующие основные направления стратегического управления ресурсным потенциалом банка:

- совершенствование механизма привлечения депозитов;
- планирование активных и пассивных операций банка;
- сбалансированное проведение активно-пассивных операций;
- рационализация подходов к формированию депозитных и кредитных процентов;
- эффективное использование информационного обеспечения при осуществлении активно-пассивных операций банка.
- минимизация или ограничение рисков (главным образом, процентного и ликвидности);
- ресурсное планирование и формирование определенной структуры баланса банка.

Для сохранения, укрепления и поддержания конкурентоспособности своих позиций на рынке банковских услуг, для решения проблемы формирования ресурсной базы банка, для расширения круга вкладчиков банку необходимо:

- внедрять новые виды депозитных продуктов,
- совершенствовать действующие виды услуг,
- предоставлять различного рода бонусные программы и программы лояльности,
- совершенствовать качество консультационных услуг,
- проводить взвешенную депозитную политику в сочетании с грамотной процентной политикой в области привлечения ресурсов населения во вклады.

Таким образом, текущая ситуация на банковском рынке, требует от кредитных организаций особенно пристального внимания к политике формирования ресурсной базы, постоянного развития, актуализации и совершенствования используемых форм, методов и инструментов привлечения

источников финансирования, а также максимально эффективного управления данной сферой деятельности [5, с. 934].

Рациональная структура ресурсов позволит при минимальных затратах на их формирование обеспечивать необходимый уровень ликвидности, при этом размер получаемой прибыли должен быть достаточным для непрерывного развития банка.

Список использованных источников

1. Калимов, Д.А. Банковские операции: правовое регулирование и практика обслуживания клиентов / Д.А. Калимов, Р.Р. Томкович Р.Р. - Минск: Амалфея, 2005. - 752 с.
2. Курочкин, А.В. Критерии оптимальности структуры источников ресурсной базы коммерческого банка // Финансы и кредит. - 2005. - №9. - с.7-11.
3. Солодков В. М. Депозитные сертификаты как способ формирования длинных пассивов / Солодков В. М. // Банковское дело. — 2010. — № 8
4. Букреева Л. М. Стратегия управления ресурсным потенциалом коммерческого банка // Молодой ученый. — 2015. — №24. — С. 391-393.
5. Попов М. О. Эффективное управление привлеченными ресурсами коммерческих банков // Молодой ученый. — 2016. — №7. — С. 934-937

Моцук Ольга

магистрант

Петрукович Наталья

к.э.н, доцент

Полесский государственный университет

г. Пинск,

Республика Беларусь

СПОСОБЫ И МЕТОДЫ ОЦЕНКИ БАНКОВСКИХ РИСКОВ

Банковская деятельность подвержена большому числу рисков. Так как банк, помимо функций бизнеса, несет в себе функцию общественной значимости и проводника денежно-кредитной политики, то знание, определение и контроль банковских рисков представляет интерес для большого числа внешних заинтересованных сторон: Центральный Банк, акционеры, участники финансового рынка, клиенты.

Современный банковский рынок немислим без риска. Риск присутствует в любой операции. Ни один из видов банковских рисков не может быть устранен полностью. Чем выше степень риска, которую принимает на себя коммерческий банк, тем выше должна быть его потенциальная прибыль. Основной задачей банка при этом является достижение оптимального сочетания рискованности и прибыльности своих операций, а используемое в банковской практике страхование рисков (хеджирование) нацелено на максимально возможное сглаживание воздействия непредвиденных и непредсказуемых изменений и обеспечение минимального отклонения фактической прибыли банка от ожидаемой.[1,с. 55]

Банковский риск - это ситуативная характеристика деятельности банка, отображающая неопределенность ее исхода и характеризующая вероятность негативного отклонения действительности от ожидаемого.

Риски во многом определяются различными отклонениями от прогнозируемых событий. Отклонения в отрицательную сторону и есть проявление риска.

За рисками всех уровней в банке осуществляется контроль, который предполагает их оценку и анализ.

Существуют два основных подхода к оценке банковского риска:

1) оценка и анализ банком отдельных рисков в обязательном порядке по положениям и нормативам безопасного функционирования, разработанным Национальным банком Республики Беларусь;

2) оценка и анализ банком различных рисков по своему усмотрению в соответствии с необходимостью и возможностями. [2, с. 23-29]

Можно выделить несколько основных методов оценки банковских рисков: статистический, экспертных оценок и аналитический.

Анализ и оценка банковского риска во многом определяются методами их расчета. В экономической литературе методы расчета банковских рисков рассматриваются даже как один из основополагающих элементов классификации рисков. В зависимости от методов расчета выделяют риски частных и комплексные (совокупные).

Частные риски определяются при помощи шкалы коэффициентов риска или взвешивании риска по группам операций или отдельным операциям. Например, при расчете показателя достаточности капитала банка происходит взвешивание различных групп активов банка на степень риска. При этом степень риска того или иного вида актива банка может составлять от 0 до 100 % и определяется в зависимости от его ликвидности. Примером может служить также расчет требуемой ликвидности банка, где по отдельным видам привлеченных средств применяются коэффициенты риска одновременного их изъятия -0, 20, 60 и 100 %. Таким образом, метод оценки частичных рисков предполагает: определение потерь по отдельно взятой активной, пассивной или иной операции коммерческого банка согласно степени риска; сопоставление фактических размеров потерь с прогнозируемыми согласно нормативным документам; выявление фактических зон риска по отдельной операции; определение степени их допустимости; установление предельно допустимого размера риска по отдельно взятой операции банка.

Комплексный риск предполагает оценку размера риска банка в целом. Для этого рассчитываются общие показатели ликвидности, достаточности капитала банка и другое и для оценки риска банка производится сопоставление расчетных значений показателей по банку с требуемым нормативным значением.

При определении и изучении банковских рисков, необходимо помнить, что банки в своей деятельности сталкиваются не с одним определенным риском, а со всей совокупностью различных видов риска, отличающихся между собой по

месту и времени возникновения, своему влиянию на деятельность банка, и рассматривать их (риски) необходимо в совокупности. Изменение одного вида риска вызывают изменения почти всех остальных видов. Все это, естественно, затрудняет выбор метода анализа уровня конкретного риска и принятие решения по его оптимизации ведет к углубленному анализу множества других рисков факторов.[3,с.16-17]

Формирование в Беларуси системы самостоятельно функционирующих коммерческих банков с особой остротой выявило проблему управления рисками, возникающих в их хозяйственной деятельности в условиях рыночной экономики. Как показала история, банковская деятельность в условиях рыночной экономики подвержена значительному числу рисков, которые могут не только ухудшить показатели деятельности банка, но и привести его к банкротству.

Список литературы

1. Абчук В.А. Риски в бизнесе, менеджменте и маркетинге. С.-Пб.: Изд-во Михайлова В.А., 2016. С. 108
2. Алпеев А.С. Проблемы корректного определения термина «риск» и терминов на его основе // Надежность. 2015. №1. С.53-59.
3. Масленченков Ю. Способы минимизации банковских рисков. // Финансист. - 2014. - №12, С.16 - 17.
4. Москвина В. Снижение риска кредитования предприятий. // Бизнес и банки.- 2015. - №30. - С.1 - 2.

Нелюбович Маргарита

студент

Орлова Ангелина

студент

Давыдова Наталья

к.э.н., доцент

Полесский государственный университет

г. Пинск

Беларусь

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ФОНДОВОГО РЫНКА РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ

Появление и развитие организованного фондового рынка в Республике Беларусь началось в декабре 1998 года с создания ОАО «Белорусская Валютно-Фондовая Биржа» (БВФБ). Основной целью ее создания являлась организация рыночного механизма котировки национальной денежной единицы. Ранее, в марте 1993 года, 18 коммерческих банков объединились с целью создания ЗАО «Межбанковская Валютная Биржа».

В настоящее время фондовый рынок Республики Беларусь имеет некоторые проблемы. Это, во-первых, неразвитость рыночного сегмента корпоративных облигаций и высокая доля государства в общем объеме акционерного капитала. Во-вторых, недостаточная ликвидность национального рынка акций

по сравнению, как с рынками других стран, так и с национальным рынком государственных ценных бумаг. Также стоит упомянуть о достаточно медленных темпах рыночных преобразований в Республике Беларусь и низкой активности инвесторов – все это отрицательно влияет на развитие фондового рынка.

По состоянию на 01.07.2016 количество акционерных обществ, акции которых зарегистрированы в Государственном реестре ценных бумаг, составило 4 634, из них 2 373 открытых акционерных обществ и 2 261 закрытое акционерное общество. За первое полугодие 2016 г. количество акционерных обществ уменьшилось по сравнению с аналогичным периодом прошлого года на 0,1 %, при этом количество открытых акционерных обществ увеличилось на 1,1 %, закрытых акционерных обществ уменьшилось на 1,4 %. Объем выпусков акций действующих эмитентов по состоянию на 01.07.2016 увеличился по сравнению с 01.07.2015 на 15,9 % и составил 274 805,8 млрд. рублей. Объем выпусков акций акционерных обществ, зарегистрированных в Государственном реестре ценных бумаг, в I полугодии 2016 г. увеличился на 3,1 % по сравнению с аналогичным периодом прошлого года (в I полугодии 2015 года составил 12 133,3 млрд. рублей) и составил 12 512,7 млрд. рублей.

Всего за январь-июнь 2016 г. зарегистрировано 52 выпуска корпоративных облигаций и облигаций местных займов 31 эмитента на сумму 10 073,5 млрд. рублей (увеличение на 1,1 % по сравнению с аналогичным периодом прошлого года). Из общего объема выпусков облигаций (10 073,5 млрд. рублей) объем обеспеченных облигаций составляет 7 939,4 млрд. рублей (78,8 % от общего объема).

Развитие биржевых фондовых технологий, рост инвестиционной базы рынка за счет широких слоев мелких и средних инвесторов, привлечение внешних инвесторов, формирование инфраструктуры институциональных инвесторов, меры по дальнейшему организационному стимулированию рынка ценных бумаг сохранят и усилят достигнутую за последнее время динамику.

Основные перспективы развития рынка ценных бумаг:

- формирование ликвидного и прозрачного рынка ценных бумаг;
- равномерное развитие его сегментов, включая использование различных финансовых инструментов;
- совершенствование системы налогообложения доходов от операций с ценными бумагами в целях создания условий для внедрения новых финансовых инструментов с дальнейшим переходом на равные условия деятельности на различных сегментах данного рынка для всех его участников;
- функциональное и технологическое совершенствование, повышение конкурентоспособности биржевой, расчетно-клиринговой и депозитарной инфраструктуры;
- развитие институтов финансового посредничества (профессиональных участников рынка ценных бумаг), институтов коллективных инвестиций;
- совершенствование системы регулирования и надзора за рынком ценных бумаг в соответствии с принципами Международной организации комиссий по ценным бумагам и стандартами Европейского союза;

- обеспечение условий для развития интеграционных процессов, способствующих совершенствованию и расширению сфер взаимодействия рынка ценных бумаг Республики Беларусь с мировыми финансовыми институтами и структурами.

Таким образом фондовый рынок Республики Беларусь пока находится на этапе своего формирования. Требуется провести ряд реформ, для того чтобы подстроить фондовый рынок под особенности нашей экономики, поскольку он играет большую роль в современных экономических отношениях, так как ускоряет оборот капиталов, способствует рациональному размещению финансовых ресурсов, дает возможность оперативно оценивать эффективность управления предприятиями, создает условия для добросовестной конкуренции, предотвращает проявление монополизма.

Список использованных источников:

1. Министерство финансов Республики Беларусь [Электронный ресурс]. - Отчет о работе Департамента по ценным бумагам Министерства финансов Республики Беларусь в I полугодии 2016 года. - Минск, 2016. - Режим доступа: http://www.minfin.gov.by/upload/depcen/otchet/dcb2016_1.pdf. - Дата доступа: 16.02.2017.

2. Forex investor [Электронный ресурс]. - Фондовый рынок Республики Беларусь. – Минск, 2017. - Режим доступа: <http://forex-investor.net/fondovyj-rynok-respubliki-belarus.html> . - Дата доступа: 16.02.2017.

Овчинникова Татьяна

студент

Колошук Надежда

студент

Давыдова Наталья

к.э.н., доцент

Полесский государственный университет

г.Пинск

Беларусь

**ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ФАКТОРИНГА В
РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ**

Факторинг – торгово-комиссионная операция, связанная с уступкой поставщиком другому лицу (фактору) подлежащих оплате плательщиком (покупателем) долговых требований (платежных документов за поставленные товары, выполненные работы, оказанные услуги) и передачей фактору права получения платежа по ним[1,410 с.].

Факторинговые операции в Республике Беларусь начали осуществляться в середине 90-х гг. XX в. В 1995 г. вступил в силу разработанный Национальным банком «Порядок проведения факторинговых операций в Республике Беларусь» от 18 сентября 1995 г. №605 [2].

В настоящее время в Республике Беларусь данный вид деятельности могут осуществлять только коммерческие банки. В свою очередь в мировой практике

существуют специализированные факторинговые фирмы, которые учреждаются крупными банками или финансовыми компаниями [3].

Практика факторинга в Республике Беларусь существенно отличается от российской и мировой. До недавнего времени факторинг был популярен, в связи с имеющейся возможностью получения на расчётный счёт денежных средств, для финансирования текущих нужд. На сегодняшний день свобода предприятий по использованию получаемых кредитов значительно возросла, и поэтому необходимости по использованию факторинга для обхода ограничения при выдаче кредитов нет. Поэтому спрос на факторинг в Республике Беларусь упал.

Белорусские банки стараются проводить факторинговые операции под залог, однако, при наличии залога, кредит выглядит более предпочтительной операцией. Также не способствует росту популярности данной операции у банков и то, что взыскание задолженности в случае с факторингом осуществляется по четвёртой группе очередности, а для кредитов – по второй.

В Республике Беларусь факторинговые услуги предлагает значительное число банков: ОАО «Белагропромбанк», ОАО «АСБ Беларусбанк», ОАО «Белгазпромбанк», ЗАО «Абсолютбанк», ЗАО «АКБ Белросбанк», ЗАО «Банк ВТБ», «Приорбанк» ОАО, ОАО «Паритетбанк», ОАО «Технобанк», ЗАО «МТБанк», ОАО «Банк БелВЭБ», ОАО «Белинвестбанк», ЗАО «Альфа-Банк», ЗАО «Банк Решение», ОАО «БПС-Сбербанк», ЗАО «БСБ Банк», ЗАО «БТА Банк», ОАО «Евроторгинвестбанк». Каждый банк устанавливает собственные правила проведения факторинговых операций в рамках требований действующего законодательства.

Факторинговые операции белорусские банки осуществляют достаточно давно, но только около трех лет назад «Приорбанк» ОАО достаточно серьёзно подошел к развитию этого вида деятельности, став членом двух крупнейших международных ассоциаций – International Factors Group (IFG) и Factors Chain International (FCI). Данные организации разработали правила проведения международного факторинга, в соответствии с которыми совершается большая часть этих операций на мировом рынке.

По оценкам FCI, оборот белорусского рынка факторинга в 2015-м составил 320 млн евро (-36% к 2014 году), из которых на внутренний приходится 130 млн евро, на международный – 190 млн евро. Совокупный объем рынка в 2015 году достиг порядка 580 млн деноминированных белорусских рублей, а по результатам 1 полугодия 2016-го — около 280 млн деноминированных белорусских рублей (рост более чем на 20 и 10% к аналогичным периодам годом ранее при одновременном сокращении в евро в указанных периодах в связи с девальвацией).

По данным FCI, можно сделать вывод о том, что порядка 2/3 оборота обеспечено абсолютным лидером рынка – «Приорбанк» ОАО (на него приходится более 90% внутреннего и 50% международного факторинга). Оценить доли остальных участников достаточно сложно в силу их отказа предоставить агентству соответствующие сведения. По этим же причинам невозможно утверждать, какова динамика клиентской базы факторов, опираясь только на данные пусть и лидирующего, но единственного респондента [4].

Факторинг по сравнению с другими банковскими операциями является альтернативной для нашей страны системой улучшения ликвидности и снижения финансового риска при организации платежей на современном предприятии. Благодаря факторингу упрощается работа с имеющейся дебиторской задолженностью; снижаются убытки, связанные с просрочкой платежей; минимизируются безнадёжные долги, которые невозможно взыскать; увеличивается объём продаж и выход на новые рынки сбыта и др. Именно эти вопросы являются на сегодняшний день приоритетными для отечественных предприятий. Однако не все предприятия прибегают к такому виду операций. Это может быть связано не только с внешними для предприятия проблемами, но иногда с неосведомлённостью руководителей предприятий с имеющимися возможностями данной операции.

Несмотря на то, что развитие факторинга в нашей стране столкнулось с множеством проблем, в настоящее время наблюдается значительная активизация деятельности белорусских банков по оказанию факторинговых услуг субъектам хозяйствования, однако удельный вес факторинга в их кредитных портфелях пока незначителен. Одной из причин этого является нестабильность экономической ситуации. Но по мере ослабления действия неблагоприятных экономических факторов, стабилизации экономики, вхождения Республики Беларусь в мировую экономическую систему операции факторинга получают распространение и послужат развитию современных экономических отношений.

Список использованных источников:

1. Деньги, кредит, банки: Учеб. / Г.И. Кравцова, Г.С. Кузьменко, Е.И. Кравцов и др.; Под ред. Г.И. Кравцовой. – Мн.: БГЭУ, 2003. – 527 с.
2. Становление и развитие факторинга в постсоветских пространствах / М. Никонорова // Банкаўскі веснік. – 2010. – №4 [477]. – С. 42–48.
3. World Factoring Yearbook 2002: BCR Publishing. Bromley, UK. 2002. P. 68.
4. FCI [Электронный ресурс]: статистика по объёму факторинга в странах мира. – Режим доступа: <https://fci.nl/en/about-factoring/statistics> . – Дата доступа: 01.03.2017.

Онищук Вікторія
аспірантка
Тернопільський національний економічний університет
м. Тернопіль
Україна

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ ГРОШОВИХ ПЕРЕКАЗІВ ТРУДОВИХ МІГРАНТІВ

Нерівність у доходах між різними країнами світу спонукає людей до трудової міграції з метою підвищення рівня життя своїх родин. Зароблені трудовими мігрантами гроші потрапляють на батьківщину у вигляді грошових переказів трудових мігрантів і впливають на формування платоспроможного попиту у країнах-реципієнтах. Але значна частка переказів витрачається ними на оплату

послуги грошового переказу фінансовим посередникам чи пошти, при цьому зменшується загальний обсяг коштів для родин-отримувачів. Крім того, останнім часом активно обговорюється інформація про те, що Міндоходів посилило контроль за оподаткуванням коштів, що перераховуються з-за кордону фізичним особам — резидентам України. Здебільшого йдеться про перекази грошей на батьківщину трудовими мігрантами, рідше — про отримання виплат за цивільно-правовими договорами, спадщини, дивідендів або роялті.

Платниками податку на доходи фізичних осіб (далі — ПДФО) є фізичні особи — резиденти, які отримують доходи як із джерела їх походження в Україні, так й іноземні доходи. Під іноземним доходом для цілей оподаткування слід розуміти дохід, отриманий від джерел за межами України, тобто будь-який дохід, отриманий резидентами, у тому числі від будь-яких видів їх діяльності за межами митної території України

Сплачувати податок на суму отриманих грошових переказів зобов'язана самостійно фізична особа – одержувач переказу. Банк у разі виплати сум переказів не є податковим агентом, тобто податок із суми виплаченого переказу не стягується, і переказ виплачується в повному обсязі. Фізична особа – одержувач переказу – зобов'язана самостійно включити суму іноземних доходів (отриманих міжнародних грошових переказів) у загальний річний оподатковуваний дохід і подати податкову декларацію за результатами звітного податкового року, нарахувати та сплатити податок із таких доходів у бюджет. [1, с.25]

Зазначимо, що податківці у своїх роз'ясненнях наголошують на необхідності включення до оподаткованого доходу сум грошових коштів, отриманих з-за кордону від фізичних осіб, які є родичами одержувача грошових переказів. Проте згідно норм Сімейного кодексу України (далі - СКУ) встановлено обов'язок:

— дружини і чоловіка матеріально підтримувати один одного (ст. 75 СКУ). При цьому заробітна плата, пенсія, стипендія, інші доходи, отримані одним із подружжя, є об'єктом права спільної сумісної власності (ч. 2 ст. 61 СКУ);

— батьків утримувати своїх неповнолітніх дітей (до 18 років) (ст. 180 СКУ), повнолітніх дітей, які продовжують навчання (до 23 років) (ст. 199 СКУ), повнолітніх непрацездатних дітей, які потребують матеріальної допомоги (за умови, що батьки дитини мають можливість надавати таку допомогу) (ст. 198 СКУ);

— повнолітніх дітей утримувати непрацездатних батьків, які потребують матеріальної допомоги (ст. 202 СКУ) [2].

Ураховуючи наявність такого обов'язку, можна стверджувати, що перерахування коштів із-за кордону дружиною (чоловіком) для чоловіка (дружини), матір'ю (батьком) для дітей у зазначених вище випадках, а також дітьми непрацездатним батькам є, по суті, передачею грошових коштів усередині сім'ї і повинно розглядатися як виконання обов'язку з утримання, встановленого СКУ, а не як отримання доходу із джерелом походження з-за кордону. Тобто якщо фізична особа отримує грошові кошти від свого чоловіка (або дружини чи батька), який працює за кордоном, то сума таких коштів не буде для цієї фізичної особи доходом.

Разом із тим фізична особа — резидент України, яка отримує дохід за кордоном, згідно з чинним законодавством зобов'язана задекларувати такий дохід в Україні та сплатити з нього ПДФО.

У всіх інших випадках перекази, отримані з-за кордону від родичів чи інших фізичних осіб, підлягають оподаткуванню, проте тільки в тому випадку, якщо такі надходження не згадуються у ст. 165 ПКУ серед тих, які не включаються до складу загального місячного (річного) оподатковуваного доходу (наприклад, видача та повернення позики, аліменти тощо) [2].

Отже, грошові перекази трудових мігрантів є не лише критично важливим джерелом фінансових ресурсів для забезпечення інвестиційних потреб держави, а й непоганим способом забезпечення сталого зростання рівня життя населення. Адже вони не тільки знижують рівень бідності та пожвавлюють попит, а й використовуються для реалізації інвестиційної діяльності в країнах-реципієнтах. Саме тому особливої уваги світової спільноти потребує питання мінімізації втрат при здійсненні грошових переказів трудовими мігрантами.

Список використаних джерел:

1. Максимович В., Яненко І. Грошові перекази трудових мігрантів як перспектива фінансового забезпечення інвестиційних потреб держави / В. Максимович// Економіст. - 2015. - №5. - С. 25-27

2. Олішевко О. Оподаткування переказів фізособам із-за кордону [Електронний ресурс]/ О. Олішевко// Податки та бухгалтерський облік.- Режим доступу: <https://i.factor.ua/ukr/journals/nibu/golden/g-03/article-34485.htm>

Орлович Яна

Студентка

Самоховец Марія

Доцент

Полесский государственный университет

Г. Пинск

Беларусь

УПРАВЛЕНИЕ ГОСУДАРСТВЕННЫМ ДОЛГОМ

Государственный долг Республики Беларусь включает в себя подлежащую возврату и невозвращенную сумму внутренних государственных займов и внешних государственных займов, фактически полученных Республикой Беларусь от резидентов и нерезидентов Республики Беларусь, и сумму обязательств, подлежащих исполнению по выданным гарантиям Правительства Республики Беларусь по внутренним и внешним займам[1].

Валовой внешний долг Республики Беларусь на любой данный момент времени представляет собой невыплаченную сумму фактических текущих и необусловленных обязательств, которая требует выплаты основного долга и/или процентов дебитором в некоторый будущий период времени и которая представляет собой обязательства резидентов Республики Беларусь перед нерезидентами [3].

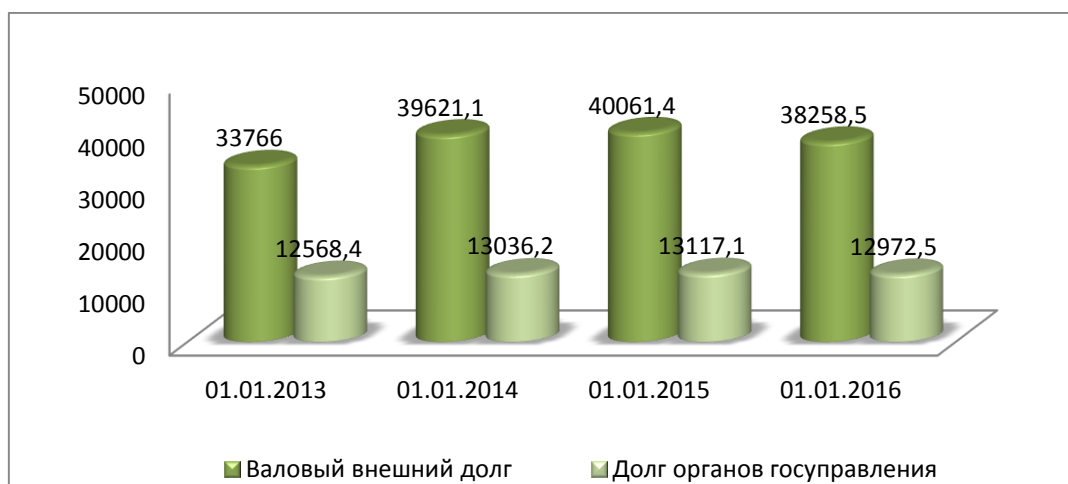

Рисунок 2.1 - Динамика внешнего государственного долга Республики Беларусь на 01.01. 2013-01.01. 2016 гг., млн долларов США.

Примечание - Источник: собственная разработка на основе [3]

Таким образом, можно сделать вывод, что объем внешнего государственного долга за период с 01.01.2013 г. по 01.01.2015 г. имеет тенденцию к росту. Это объясняется привлечением Республикой Беларусь кредитов международных организаций и зарубежных стран, а также размещением долговых ценных бумаг на внешних рынках с целью пополнения золотовалютных резервов государства, финансирования дефицита бюджета и государственных программ.

В соответствии с главой 9 Бюджетного кодекса Республики Беларусь от 16 июля 2008 г. № 412-3, внутренний государственный долг включает в себя обязательства Правительства Республики Беларусь, оформленные как государственный долг, государственные ценные бумаги, а также муниципальные ценные бумаги, гарантии Правительства Республики Беларусь, органов местного управления и самоуправления, а также прочие обязательства Правительства Республики Беларусь, органов местного управления и самоуправления [3].

На рисунке 2.2 представлена динамика внутреннего государственного долга на 01.01. 2013-01.01. 2016 гг.

Рисунок 2.2 - Динамика внутреннего государственного долга Республики Беларусь на 01.01. 2013-01.01. 2016 гг., трлн руб.

Примечание - Источник: собственная разработка на основе [4]

Проанализировав структуру внутреннего долга Республики Беларусь следует сделать вывод, что:

1. объем внешнего государственного долга имеет тенденцию к росту. Это объясняется привлечением Республикой Беларусь кредитов международных организаций и зарубежных стран, а также размещением долговых ценных бумаг на внешних рынках;

2. наибольший удельный вес в структуре внешнего государственного долга занимают кредиты и займы.

3. основными кредиторами Республики Беларусь являются Российская Федерация, КНР, Германия и МВФ;

4. все показатели кредитоспособности по внешнему государственному долгу Республики Беларусь находятся в пределах установленных МБРР максимальных значений.;

5. объемы государственного долга в несколько раз превосходили объемы внутреннего долга Республики Беларусь.

Основными путями повышения эффективности управления внешним долгом являются:

– продолжение сокращения доли краткосрочных займов в совокупном объеме внешнего долга за счет увеличения долгосрочного внешнего кредитования.;

– диверсификация инструментов внешнего заимствования в сторону увеличения роли инструментов финансового рынка. Для этого, помимо внедрения международной отчетности, необходимо выполнение и расширение существующей программы по развитию фондового рынка в Беларуси;

– продолжение работы по выходу на международный рынок государственных долговых обязательств. Их выпуск (после завершения мирового финансового кризиса) позволит с одной стороны диверсифицировать источники внешнего заимствования, с другой – позволит отслеживать динамику процентных ставок для Беларуси, тем самым создаст инструмент оценки ее платежеспособности и устойчивости развития;

– более активное использование в будущем другого источника внешнего финансирования – прямых иностранных инвестиций.;

– поддержание внешнего долга на уровне, обеспечивающем сохранение экономической безопасности страны;

– контроль над графиком долговых выплат с тем чтобы, в нем отсутствовали периоды пиковых нагрузок, а основные выплаты приходились бы на моменты ожидаемого роста экономики;

– обеспечение эффективного использования привлеченных средств.

Список использованных источников

1. Бюджетный кодекс Республики Беларусь, 16 июля 2008 г., № 412-3, с изменениями и дополнениями / [Электронный ресурс] / Национальный правовой интернет-портал Республики Беларусь. – Минск, 2005. – Режим доступа: <http://www.pravo.by>. - Дата доступа: 07.03.2017

2. Нестерова, А. А. Макроэкономика : учеб.-метод. Комплекс для студентов фак. междунар. отношений, обучающихся по спец. 1-25 01 03 «Мировая экономика» / А. А. Нестерова. – Минск : БГУ, 2013. – 272 с.

3. Информационно-аналитический сборник «Платежный баланс, международная инвестиционная позиция и валовой внешний долг Республики Беларусь» [Электронный ресурс] / Национальный банк Республики Беларусь. – Режим доступа: <http://www.nbrb.by/publications/BalPay/BalPay.pdf>. – Дата доступа: 15.03.2017

4. Аналитическое обозрение «Основные тенденции в экономике и денежно-кредитной сфере Республики Беларусь» [Электронный ресурс] / Национальный банк Республики Беларусь. – Режим доступа: http://www.nbrb.by/publications/ЕсTendencies/rep_2014_01_ot.pdf. – Дата доступа: 16.03.2017

Панкова Анастасия

студент

Потапович Елизавета

студент

Давыдова Наталья

к.э.н., доцент

Полесский государственный университет

г. Пинск

Беларусь

СТРУКТУРА И ДИНАМИКА ДЕНЕЖНОЙ МАССЫ ПРИ ПОМОЩИ ДЕНЕЖНЫХ АГРЕГАТОВ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ

Денежная масса – это совокупность наличных и безналичных покупательных и платежных средств, обеспечивающих обращение товаров и услуг в народном хозяйстве, которым располагают частные лица, институциональные собственники и государство [1].

В современных денежных системах деньги эффективно выполняют свои функции, если поддерживается оптимальное их количество в обращении — в соответствии с потребностями экономики. Определение оптимального уровня предложения денег и регулирование их выпуска в оборот в большинстве стран осуществляет центральный банк. Для этого используются количественные показатели, характеризующие денежное предложение – денежные агрегаты.

Денежные агрегаты – это показатели объема и структуры денежной массы. В широком смысле денежный агрегат – это специфический показатель денежной массы, которая характеризует определенный набор ее элементов в зависимости от их ликвидности.

Денежные агрегаты, рассчитываемые Национальным банком Республики Беларусь:

- Агрегат M0 – наличные деньги в обороте
- Агрегат M1 – это агрегат M0 плюс переводные депозиты
- Агрегат M2 – денежная масса в национальном определении

- Агрегат М2* – рублевая денежная масса
- Агрегат М3 – широкая денежная масса [2, с.130].

В настоящее время регулирование объема и структуры денежной массы осуществляется на основании ежеквартальных прогнозных расчетов денежной массы в обращении.

В таблице представлена информация о структуре денежной массы Республики Беларусь за 2015-2017 год.

Таблица

Динамика показателей широкой денежной массы в Республике Беларусь за период 2015-2017г., млн. рублей

Показатели	01.01.2015	01.01.2016	01.01.2017
1. Наличные деньги в обороте – М0	1 392,4	1 423,6	1 790,6
Денежный агрегат – М1	4176,5	4 273,3	5 324,6
Денежная масса в национальном определении – М2	9 015,1	8 913,6	10 639,7
Рублевая денежная масса – М2*	9 084,5	9 049,6	10 807,7
Широкая денежная масса – М3	23 944,3	32 693,9	33 935,0

Примечание – Источник [3]

По сравнению с 2015 годом широкая денежная масса в Республике Беларусь увеличилась на 9990,7 млн. белорусских рублей и на 01.01.2017 составила 33 935,0 млн. белорусских рублей. Из общего размера денежной массы объем наличных денег в обращении (денежный агрегат М0) на 01.01.2017 составил 1 790,6 млн. белорусский рублей, что на 398,2 млн. белорусских рублей больше, чем на период 01.01.2015. Денежный агрегат М1, который включает наличные деньги и текущие рублевые вклады в банках, увеличился за 2015-2016 год до 5 324,6 млн. белорусских рублей. Денежная масса М2 на 1 января 2015 года составила 9 015,1 млн. белорусских рублей, в 2016 году показатель упал до 8 913,6 млн. белорусский рублей. Максимум был достигнут в январе 2017 года и составил 10 639,7 млн. белорусских рублей. Рублевая денежная масса (агрегат М2*) за изучаемый период выросла на 1723,2 млн. белорусских рублей и достигла 10 807,7 млн. белорусских рублей.

На величину денежной массы влияет множество факторов: объем валового внутреннего продукта и темпы экономического роста; уровень развития и структура кредитной и банковской систем, финансовых рынков; соотношение наличного и безналичного денежных оборотов; денежно-кредитная, валютная и финансовая политика государства; скорость оборота денег; состояние платежного баланса страны [4].

Таким образом, за исследуемый период произошли значительные изменения в структуре денежной массы: из общего размера денежной массы увеличился объем наличных денег в обращении; увеличилась рублёвая денежная масса, заметно возросла широкая денежная масса государства. Данные процессы связаны с высоким уровнем процентных ставок по депозитам в национальной валюте, ростом зарплат в денежном выражении, нестабильностью курса белорусского рубля и девальвационными ожиданиями населения.

Список использованных источников

1. Понятие денежной массы [Электронный ресурс] // Макроэкономика в наши дни. – Режим доступа: <http://www.macro-econom.ru/economs-4024-1.html> – Дата доступа: 18.03. 2017
2. Щеголева, Н.Г. Деньги и денежное обращение: учеб. пособие / Н.Г. Щеголева, А.И Васильева; под ред. Н. Г. Щеголевой – Москва: МФПА, 2011. – 184 с.
3. Широкая денежная масса [Электронный ресурс] // Национальный банк Республики Беларусь. – Режим доступа: <http://www.nbrb.by/statistics/MonetaryStat/BroadMoney/> – Дата доступа: 18.03.2017.
4. Денежная масса и денежная база Республики Беларусь [Электронный ресурс] // Студенческая библиотека онлайн – Режим доступа: http://studbooks.net/1311018/finansy/denezhnaya_massa_denezhnaya_baza – Дата доступа: 18.03.2017.

Пенделя Тетяна

студент

Резніченко Олена

викладач-стажист

Харківський торговельно-економічний інститут КНТЕУ

м. Харків

Україна

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ І ВИКОРИСТАННЯ АКЦИЗНОГО ЗБОРУ У ФІНАНСОВІЙ СИСТЕМІ КРАЇНИ

На сучасному етапі функціонування системи оподаткування, велике значення фіскальної функції здійснюється переважно за рахунок непрямих податків. Беручи до уваги невелику кількість видів непрямих податків, вони все ж таки займають досить велику частку у структурі державного бюджету.

Так, акцизний збір – один з основних непрямих податків, який сплачується в нашій країні. Останній час, в Україні спостерігається тенденція з посиленням державних заходів за контролем діяльністю виробників та імпортерів підакцизних товарів, які в свою чергу здійснюють вагомою фіскальну функцію акцизним збором.

Багато науковців працювали з питання оподаткування та приділяли увагу специфіки збору та використання акцизного оподаткування. Однак, той факт, що діюча система в Україні все ж таки не є досконалою, розглядаючи акцизне

оподаткування, ця тема потребує подальший розгляд, що в свою чергу дозволить загострити увагу на проблемах та напрямках вдосконалення специфіки акцизного оподаткування в Україні.

Головною метою роботи є оцінка значимості даного податку в системі оподаткування України, а також здійснення контролю за проблематикою формування та використання акцизного збору.

Можна сказати, що акцизний збір залишається вагомим бюджетоутворюючим непрямим податком, проте збільшення надходжень відбувається перш за все завдяки зростанню ставок, а не розширенню переліку підакцизних товарів.

Якщо розгляди відношення надходження акцизного збору з вироблених в Україні товарів та ввезених на територію України, то можна побачити що лише четверта частина акцизного збору являє собою надходження з ввезених на територію країни товарів, причому майже половина надходжень акцизного збору сформована за рахунок акцизного збору від тютюнових виробів. З цього випливає висновок, що все ж таки підвищення ставок акцизного збору на тютюнові вироби є на сьогоднішній день доволі актуальним рішенням, задля забезпечення фіскальної функції та стабільного надходження акцизного збору від даної продукції. Проте здійснюючі такі операції з товарами алкогольного споживання, збільшення акцизних ставок не допоможе досягти значної частки в доходах Державного бюджету. Виключенням проте є лікєро-горілчана товарна продукція, яка в свою чергу робить досить великий вклад в надходження акцизного збору, з алкогольної продукції. Така тенденція, відображає недосконалу систему в здійсненні податкової політики у сфері збору даного непрямого податку.

Таким чином, планові надходження акцизного збору в реалії не досягають цих показників протягом останніх років, що в підсумку доволі вагомо знижувало планові надходження до бюджету, а це свідчить про недостатню фіскальність акцизного збору в Україні в останні роки. Так, державна політика, щодо здійснення акцизного збору ще досить далека від оптимальності, що свідчить про необхідність її подальшого вдосконалення.

Все ж таки, держава здійснює регулювання виробництва і реалізацію підакцизних товарів, змінюючи ставку акцизного податку, і взагалі, впливати на попит та пропозицію цих товарів.

У сучасних умовах для здійснення реформування акцизного податку, потрібно встановити певні закономірності формування ефективної системи акцизного оподаткування, яка б базувалась на економічно обґрунтованому рівню та структури ставок податку, а також встановлення і поступового збільшення мінімального податкового зобов'язання з одиниці підакцизної продукції.

Список використаних джерел

1. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо перегляду ставок деяких податків і зборів: Закон України від 20.11.2012 №5503-VI // <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/5503-17>

2. Закон України «Про ставки акцизного збору на тютюнові вироби» від 06.02.1996 № 30/96-ВР [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Верховної Ради України. - Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>

3. Иванов Ю.Б., Крисоватий А.І., Десятнюк О.М. Податкова система: підручник / Ю. Б. Иванов, А. І. Крисоватий, О. М. Десятнюк – К.: «Атіка», 2006. – 920 с.

4. Фінансове право України: навч. посібник [для студ. вищ. навч. закл.]. / Л.К. Воронова, М.П., Кучерявенко, Н.Ю. Пришва та ін.; керівник авт. колективу і відп. ред. Л.К. Воронова. – К.: Правова єдність, 2009.– 395 с.

Поступинский Александр

студент

Столярчук Игорь

студент

Давыдова Наталья

к.э.н., доцент

Полесский государственный университет

г. Пинск

Республика Беларусь

ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ ИНТЕРНЕТ-БАНКИНГА В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ

В статье проведен анализ проблем развития системы интернет-банкинг. Проанализирована динамика внедрения системы интернет-банкинг в Республике Беларусь. Выявлено, что внедрение системы интернет-банкинг будет развиваться в Республике Беларусь.

Интернет-банкинг – это технология дистанционного обслуживания, которая позволяет клиентам банка получать доступ к информации о своих счетах и осуществлять иные операции, с использованием технологий удалённого доступа.

Система интернет-банкинг берет свое начало с 80-х годов прошлого столетия, когда в США была создана система «*Home Banking*».

В Беларуси интернет-банкинг постепенно становится все более востребованной системой. Подобную возможность предоставляют многие банки, среди которых: ОАО «Белагропромбанк», ОАО «БПС-Сбербанк», ОАО «АСБ Беларусбанк», ОАО «Белинвестбанк», «Приорбанк» ОАО, ОАО «Белгазпромбанк», ЗАО «ВТБ Беларусь», ОАО «Банк Москва-Минск» и другие.

С помощью системы интернет-банкинг клиент может:

- контролировать собственные счета;
- осуществлять безналичные платежи;
- переводить денежные средства по счетам;
- получать выписку;
- получать информацию об остатке денежных средств;
- погашать кредиты и т.д.

Преимущества системы:

- экономия личного времени;
- простота управления;
- возможность использовать интернет-банкинг в Республике Беларусь и в любой другой стране мира с любого компьютера;
- безопасность.

В настоящее время в условиях развития информационного общества, когда количество интернет-пользователей в Республике Беларусь превысило 6,1 млн. человек, для многих банков развитие электронных банковских систем стало стратегическим направлением деятельности.

Согласно оценкам зарубежных аналитиков, уровень проникновения системы интернет-банкинг среди населения в экономически развитых странах превысил 90%. Наиболее востребованным и распространенным на сегодняшний день видом ДБО в мире является интернет-банкинг [3].

Впервые в Республике Беларусь система интернет-банкинг для физических лиц была запущена «Приорбанк» ОАО в 2004 г. Однако система имела ряд ограничений и недостатков. Поэтому в 2007 г. «Приорбанк» ОАО начал проект по организации новой системы интернет-банкинг, которая должна была исправить все недостатки существующего решения. В середине июля 2008 г. новая система, получившая название *Prior Online*, была выпущена на рынок. Эффект от ее внедрения был достаточно значителен: произошло наращивание объемов безналичных расчетов, и экономия трудозатрат. Подключение в 2007 году к системе «Расчет» (ЕРИП) вывело развитие системы на новый уровень. В течение 2010 г. количество клиентов интернет-банкинг для физических лиц увеличилось почти в 2 раза — с 18 947 до 36 276 человек. Обороты за 2010 г. превысили 107 млрд. руб. «Приорбанк» ОАО так же первым из белорусских банков разработал и выпустил специальные версии интернет-банкинг для мобильных устройств на базе ОС Android и Apple iOS.

По данным Национального банка по состоянию на 1 октября 2016 г. систему интернет-банкинг клиентам – физическим лицам предоставляли 22 из действующих 24 банков. Общее количество пользователей – физических лиц составило более 11,365 млн. человек [1].

По статистическим данным банков в среднем ежемесячно совершается 2 вида платежей на сумму, не превышающую 100 тыс. бел. руб. Лидирует оплата услуг мобильной связи и коммунальные платежи.

Для наилучшего понимания системы интернет-банкинг следует проанализировать основные направления её развития в Республике Беларусь с использованием таких показателей, как:

- 1) количество населения, пользующегося персональными компьютерами;
- 2) количество населения, использующего Интернет;
- 3) количество населения, использующего систему интернет-банкинг.

Рассмотрим данные показатели относительно ЕС:

1) Анализируя данные по первому показателю, сделаем вывод, что персональные компьютеры имеют 63 % населения, в том числе лидирующими странами являются Голландия (90 %), Норвегия (90 %), Швеция (89 %); самые низкие показатели — Турция (27 %) и Румыния (35 %).

2) Используют Интернет в общем по ЕС 64 % населения, лидерами в данной области являются Норвегия (89 %), Голландия (89 %) и Люксембург (88 %), а в то же время наименьшие показатели отмечены у Турции (24 %), Румынии (31 %) и Болгарии (35 %).

3) В целом анализ числа пользователей системы интернет-банкинг показывает, что ЕС занимает третье место по сравнению с другими странами и мира с показателем 36 % после Канады (64,8 %) и Австралии (44 %). Лидирующим и странам и данного сектора являются Норвегия (83 %), Голландия (77 %), Финляндия (76 %); самое низкое место в рейтинге занимают Македония (4 %), Румыния (3 %), Болгария (2 %).

Проанализируем ситуацию в Республике Беларусь по указанным показателям.

1) Персональными компьютерами в Республике Беларусь на данный момент обладают 82% населения.

2) Интернет в Республике Беларусь используют 80 % населения.

3) Интернет-банкинг в Республике Беларусь используют около 7 % населения.

Согласно приведенным данным, можно сделать вывод, что использование населением республики персональных компьютеров и всемирной сети находится на высоком уровне — Республика Беларусь рядом с такими странами, как Германия, Бельгия, Испания. Однако, несмотря на высокие показатели в данной сфере, по пункту использования системы интернет-банкинг Республика Беларусь существенно проигрывает европейским странам. Казалось бы, все условия для внедрения этой банковской системы созданы, однако существуют некоторые проблемы:

1) недоверие клиентов к системе из-за неуверенности в достаточности защиты их персональных данных. Также недоверие к системе интернет-банкинг проявляется ввиду финансовой неграмотности граждан;

2) невыгодность системы интернет-банкинг на данный момент для банков [2].

Система интернет-банкинг в нашей стране является динамично развивающимся видом банковской деятельности. Однако, в настоящее время данное направление можно отнести, скорее, к перспективному, чем к приоритетному.

Список использованных источников:

1. Национальный банк Республики Беларусь [Электронный ресурс] / Статистический бюллетень. – Режим доступа: <http://www.nbrb.by>. – Дата доступа: 24.02.2017.

2. [Электронный ресурс] / Основные направления компьютеризации и информатизации Республики Беларусь. – Режим доступа: Skoblya E. G. *Nac. ekonomika RB*. 2011 S. 267-268.pdf. – Дата доступа: 24.02.2017.

3. [Электронный ресурс] / Портал онлайн-банкинга. – Режим доступа: <http://www.ukrpay.net/портал-онлайн-банкинга.htm>. – Дата доступа: 24.02.2017.

Похилько Тетяна
студентка

Овчарик Зоряна

к.е.н., доцент

ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»

м.Ніжин

Україна

РОЛЬ УПРАВЛІНСЬКОЇ ЗВІТНОСТІ В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ

Управлінська звітність є засобом інформаційного забезпечення процесу управління та передбачає інтеграцію вхідних інформаційних потоків, генерованих різними підсистемами підприємства, організацію, методику і техніку підготовку показників та їх узагальнення у визначених формах відповідно до конкретних вимог користувачів. На сьогодні в науково-економічній літературі наведено багато різних визначень поняття «управлінська звітність», але ці трактування часто є неоднозначними і розглядають її з різних точок зору, тому в таблиці проаналізовано найпоширеніші дефініції поняття «управлінська звітність».

Таблиця 1

Визначення поняття «управлінська звітність»

№	Автор	Визначення суті поняття
1	Любимов М. О. [8]	Це інтегрована система інформаційної підтримки процесу управління, метою якої є забезпечення інформаційних потреб користувачів, що полягає у формуванні показників на основі інформації, одержаної у різних підсистемах обліку, і підготовка звітів у формі і в терміни, що відповідають запитам різних груп користувачів
2	Нагірська К. Є. [9]	Результат збору, ідентифікації, реєстрації, узагальнення та систематизації фінансової та не фінансової інформації у вигляді сукупності внутрішніх документів (звітів).
33	Попов А. Н. [13]	Систематизована обліково-аналітична інформація у вигляді облікових і розрахункових показників, представлена по внутрішньо-фірмових формах і призначена для внутрішніх користувачів з метою прийняття ними управлінських рішень, не тільки поточного, але і стратегічного характеру
4	Позов А. Х. [12]	Інструмент управління господарством (засіб інформаційного забезпечення процесу управління; засіб моніторингу економічного стану підприємства).
5	Іванова Ж. А. [4]	Форма подання відомостей, істотних для вибору певного варіанта дій з безлічі альтернативних
6	Бабкіна О. М. [2]	Система взаємопов'язаних показників, що характеризують умови та результати діяльності компанії в цілому або окремих її підрозділів за звітний період

**Міжнародна науково-практична конференція
«Економічна модель сучасності: завдання, виклики, перспективи»**

7	Адамова Н. Адамов Г. [1]	Управлінська звітність – це комплекс взаємопов’язаних даних і розрахункових показників, які відображають функціонування підприємства як суб’єкта господарської діяльності та згруповані загалом по підприємству і в розрізі структурних підрозділів
8	Бутинець Ф. Ф. [3]	Внутрішня бухгалтерська звітність – звітність, яку складає бухгалтер-аналітик і подає як адміністрації підприємства, так і менеджерам всіх рівнів управління.
9	Колос І. В. [5]	Під управлінською звітністю потрібно розуміти звітність, яка складається менеджерами різних рівнів управління і містить оцінку результатів діяльності та прогностні напрями її розвитку
10	Кузнецова С. А. [7]	Управлінська бухгалтерська звітність – це бухгалтерська звітність, що містить облікову інформацію про діяльність підприємства та надається внутрішнім користувачам у процесі управління підприємством
11	Коноваліхіна Т. О. [6]	Управлінська звітність – система показників оцінювання результатів бізнесу та перспектив його розвитку, що надається внутрішнім користувачам для задоволення інформаційних потреб у процесі прийняття стратегічних, тактичних і оперативних управлінських рішень
12	Нападовська Л. В. [10]	Управлінська звітність – це гнучка система форм інформації, яка складається за центрами затрат і центрами відповідальності.
13	Палій В. Ф. [11]	Метою внутрішньої звітності є забезпечення управлінського персоналу всіх рівнів необхідною управлінською інформацією.

Таким чином, спільними є погляди сучасних учених-економістів щодо призначення управлінської звітності:

1) управлінська звітність є результатом систематизації фінансової та не фінансової інформації щодо результатів діяльності підприємства та окремих його підрозділів;

2) управлінська звітність – це гнучка система показників, які мають бути згруповані в окремі форми відповідно до потреб управління підприємством;

3) управлінська звітність є основним джерелом інформації для прийняття стратегічних, тактичних та оперативних управлінських рішень.

Список використаних джерел

1. Адамов Г. Внутренняя управленческая отчетность: принципы, виды и методы составления / Г. Адамов, Н. Адамова // Финансовая газета (рег. выпуск). – 2007. – № 30.

2. Бабкина О.М. Разработка форм стратегической управленческой отчетности / О.М. Бабкина // Известия Иркутской гос. экон. академии, 2010. – № 5. – С. 170–175.

3. Бухгалтерський управлінський облік : [підруч.] / Ф.Ф. Бутинець та ін. ; 2-ге вид., перероб. і доп. – Житомир : Рута, 2002. – 480 с.
4. Иванова Ж.А. Внутренняя управленческая отчетность как информационная основа анализа / Ж.А. Иванова // Вопросы экономики и права, 2011. – № 4. – С. 360–364.
5. Колос І.В. Звітність як елемент системи управління підприємством / І.В. Колос // Економіка та держава. – 2006. – № 8. – С. 26–31.
6. Коноваліхіна Т.О. Управлінська звітність в системі обліково-аналітичного забезпечення менеджменту ресторану / Т.О. Коноваліхіна // Обліково-аналітичне забезпечення системи менеджменту підприємства : наук.-практ. конф. (23–24 жовт. 2009 р.). – Львів : Львівська політехніка, 2009. – С. 55–56.
7. Кузнєцова С.А. Інтегрована управлінська звітність: глобальні виклики та локальні рішення в епоху ноосфери / С.А. Кузнєцова // Економічний нобелівський вісник. – 2014. – № 1(7). – С. 270–279 Електронний ресурс. – Режим доступу : <http://duep.edu/uploads/vidavnitstvo14/ekonomichnij-nobelivskij-visnik-114/7621.pdf>.
8. Любимов М.О. Формування управлінської звітності підприємств (на прикладі харчової промисловості) : автореф. дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності)» / М.О. Любимов. – Одеса, 2012. – 22 с.
9. Нагірська К.Є. Принципи та вимоги до формування звітності підприємств: управлінський аспект / К.Є. Нагірська, Я.Є. Герус // Економічні науки. Серія «Облік і фінанси». – 2013. – Вип. 10 (2). – С. 176–183 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://nbuv.gov.ua/j-pdf/ecnof_2013_10\(2\)_25.pdf](http://nbuv.gov.ua/j-pdf/ecnof_2013_10(2)_25.pdf).
10. Нападовська Л.В. Базові принципи управлінського обліку / Л.В. Нападовська // Актуальні проблеми економіки. – 2013. – № 1. – С. 173–181 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/ape_2013_1_22.pdf.
11. Палий В.Ф. Организация управленческого учета / В.Ф. Палий – М. : Брентор Пресс, 2003. – 224 с..
12. Позов А.Х. Формування внутрішньогосподарської (управлінської) звітності промислових підприємств : автореф. дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності)» / А.Х. Позов. – К., 2013. – 22 с.
13. Попов А.Н. Управленческая отчетность: критический анализ существующих подходов и определений / А.Н. Попов // Фундаментальные исследования. – 2012. – № 6. – С. 753–757.

Пугач Татьяна

магістрант

Петрукович Наталья

к.э.н., доцент

УО «Полесский государственный университет»

г. Пинск

Республика Беларусь

АНАЛИЗ ПЛАТЕЖЕСПОСОБНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ КАК СПОСОБ МИНИМИЗАЦИИ КРЕДИТНОГО РИСКА БАНКА.

Основой коммерческой деятельности банков является принятие рисков, а управление этими рисками является одной из функций банковского менеджмента. Оптимизация доходности и рисков банковских операций, среди которых наиболее серьезным является кредитный риск, считается важнейшей из принципов банковского менеджмента. Опасность того, что дебитор не сможет осуществить процентные платежи или выплатить основную сумму кредита в соответствии с условиями, указанными в кредитном соглашении, является неотъемлемой частью банковской деятельности.

Наибольшее влияние на степень кредитного риска оказывают факторы кредитоспособности клиента, а также те изменения, которые затрагивают конъюнктуру рынков, на которых действует кредитуемая компания. Именно по причине неплатежеспособности заемщики не могут выполнять обязательства по кредитному договору, заставляя банк искать пути решения вопросов, касающихся погашения проблемных ссуд.

Источниками информации для анализа финансового состояния организации являются официальные формы годовой бухгалтерской отчетности: бухгалтерский баланс и отчет о прибылях и убытках.

По балансу определяют, сумеет ли предприятие в ближайшее время выполнить обязательства перед третьими лицами - акционерами, инвесторами, кредиторами, покупателями, продавцами и др., или ему угрожают финансовые затруднения. На основе данных баланса определяют конечный финансовый результат работы предприятия в виде наращивания собственного капитала за отчетный период, который отражается в виде чистой прибыли в пассиве баланса или убытка в активе.

Финансовая устойчивость – это состояние счетов предприятия, гарантирующее его постоянную платежеспособность. Для общей оценки динамики финансового состояния организации статьи баланса объединяют в группы по признаку ликвидности и срочности. Таким образом получаем агрегированный аналитический баланс. Для оценки платежеспособности в краткосрочной перспективе рассчитывают следующие показатели: коэффициент текущей ликвидности, коэффициент промежуточной ликвидности и коэффициент абсолютной ликвидности.

ЧПУП «ВасилисаАгро» расположена в городе Барановичи, ул.

Слонимское шоссе, 53А/6, образована в 2010 году. В ЧПУП «ВасилисаАгро» работают 6 рабочих (прессовщики-отжимщики пищевой продукции),

директор и главный бухгалтер. Основными видами выпускаемой продукции и оказываемых услуг являются:

- переработка рапса и подсолнечника на давальческих условиях;
- производство масла рапсового и жмыха рапсового.

Исходя из сложившейся для организации ситуации в 2015 г., можно отметить предполагаемые факторы риска применительно к хозяйственной и финансовой деятельности хозяйства:

- риск неустойчивой и недостаточной реализации продукции,
- риск неполучения устойчивой и необходимой для кооператива рентабельности,
- стоимость энергоносителей,
- изношенность основных производственных фондов.

Высокий износ основных средств требует обновления оборудования, реконструкции хозяйственных зданий и сооружений, однако из-за недостатка денежных средств такое обновление невозможно, поэтому планируется привлекать кредиты банков.

Коэффициент обеспеченности собственными оборотными средствами характеризует наличие у организации собственных оборотных средств, необходимых для ее финансовой устойчивости. Данный коэффициент по состоянию на 01.01.2014г. составил - 0,04 при нормативе 0,2. Коэффициент текущей ликвидности характеризует общую обеспеченность организации собственными оборотными средствами для ведения хозяйственной деятельности и своевременного погашения срочных обязательств организации. Коэффициент текущей ликвидности по состоянию на 01.01.2014 г. составил 1,04 при нормативе 1,5. Коэффициент обеспеченности финансовых обязательств активами при нормативе 0,85 составил-0,16.

Хозяйством предусматриваются следующие меры для снятия отдельных ограничений и сокращения рисков:

- совершенствование технологии производства продукции, ее качества с использованием энергосберегающих технологий;
- эффективное использование материально-технической базы.

Коэффициент быстрой ликвидности для ликвидного баланса предприятия должен составить 0,8 - 1. В ЧПУП «ВасилисаАгро» данный показатель в 2013 году составил 1,4. В 2014 году - 0,0. Следовательно, предприятие подвергалось риску текущей неплатежеспособности, это связано с отсутствием краткосрочных финансовых вложений и недостаточным наличием денежных средств. В 2015 году показатель составил 0,0. Следовательно, в 2015 году в предприятии положение не улучшилось.

Таким образом, ЧПУП «Василиса Агро», мобилизуя денежные средства, вложенные в материально- производственные запасы, сможет частично рассчитываться со своими кредиторами по краткосрочным обязательствам, но это может привести к остановке производства. Следовательно, предприятие вынуждено будет покрывать часть своих долгов за счет части своего недвижимого имущества. Платежеспособность предприятия является внешним

проявленням фінансової устойчивості підприємства. Економічної суттєвостю фінансової устойчивості, як показателя платіжеспособності, являється забезпеченість його запасів і затрат джерелами їх формування.

Список використаних джерел:

1. Чернова В. Э. Анализ финансового состояния предприятия: учеб. пособие/Чернова В. Э., Шмулевич Т.В. //- 2-е изд.-СПб.- 2011. – 95 с.
2. Крылов, Э. И. Анализ финансовых результатов предприятия: учеб. пособие /Э. И. Крылов, В. М. Власова// ГУАП. – СПб. 2006. – 256 с.
3. Марочкина, В.М. Основы финансового менеджмента на предприятии / В.М. Марочкина, Л.Г.Колпина, А.Г. Титкин// Минск, БГЭУ, 2000. – 115 с.

Романенко Тетяна

ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний коледж»

м.Ніжин

Україна

**БЮДЖЕТНЕ ФІНАНСУВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ РЕАЛІЗАЦІЇ
СТРАТЕГІЇ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ**

Стратегічні цілі та завдання соціально-економічного розвитку України на даний час передбачають продовження і поглиблення бюджетної та податкової реформ з метою формування та реалізації державної фінансової політики на якісно новому рівні. Пріоритетним напрямом враховуючи інституційні перетворення вітчизняної економіки є удосконалення бюджетного та податкового законодавства. Це дасть можливість підвищення інвестиційної складової економіки адміністративно-територіальних одиниць та збільшення обсягу податкових надходжень до зведеного бюджету, раціональне реформування податкової системи та використання податкового потенціалу територій для забезпечення соціально-економічного розвитку країни. Бюджет як суспільно-економічна категорія відображає відповідні відносини у процесі розподілу та перерозподілу валового внутрішнього продукту щодо вироблення, розподілу, споживання послуг і регулювання соціально-економічного розвитку з метою задоволення потреб суспільства. З іншого боку бюджет – це категорія, що синтезує у собі відносини, які виникають у процесі цілеспрямованого впливу держави на суспільне відтворення. У бюджетній політиці відображаються суспільні інтереси, і завдяки їй реалізуються функції і завдання держави, вона формується у ході бюджетного процесу та передбачає визначення цілей і завдань у сфері державних фінансів, розробку механізму наповнення дохідної частини бюджету, вибору напрямів використання бюджетних коштів, управління фінансами у бюджетній сфері, здійснення за допомогою фінансово-бюджетних інструментів регулювання економічних і соціальних процесів. Рівень збалансованості бюджетної політики впливає на темпи економічного розвитку, а також на інтегрований показник запасу стійкості бюджетної системи, який визначається сукупністю вагомих бюджетних показників, що характеризують стан бюджетної системи.

Світовий досвід підтверджує, що бюджетна рівновага досягається при збалансованому бюджеті, який має впливати на темпи економічного зростання, рівень добробуту населення. Із метою розробки та реалізації збалансованого бюджетного регулювання протягом певного часового інтервалу бюджетна політика повинна визначатися, з одного боку, з урахуванням циклічності економічного розвитку, з іншого – стану державних фінансів і запасу стійкості бюджетної системи, суттєве зменшення якої може призвести до ускладнення проведення ефективного бюджетного регулювання для позитивного впливу на економічне зростання. Система бюджетного регулювання як одна з основних складових системи державного регулювання економіки є сукупністю функціональних фінансово-бюджетних та економічних елементів, зокрема, дохідна частина бюджету, видаткова частина бюджету, дефіцит (профіцит) бюджету, державний борг, податкове регулювання, міжбюджетні відносини, економічні процеси країни, зовнішнє економічне середовище та взаємозв'язки між ними. Бюджетна політика забезпечення та регулювання пріоритетів подальшого розвитку суспільства повинна враховувати відповідну переорієнтацію економіки на переважно ендогенні чинники економічного зростання з огляду на євроінтеграційні процеси. При цьому бюджет як вагомий елемент системи державного регулювання економіки має спиратися на довгострокову програму економічного й соціального розвитку країни. Основні напрями бюджетної політики мають формуватися із чітким виділенням пріоритетів, на засадах комплексного підходу з урахуванням виявлених проблем та аналізу внутрішніх і зовнішніх факторів, які визначають процеси розвитку суспільства. Основним джерелом і механізмом реалізації пріоритетних напрямів бюджетної політики інноваційно- інвестиційного характеру має стати бюджет розвитку, значення якого, з огляду на необхідність реалізації стратегії довгострокового сталого економічного розвитку, має зростати.

Важливо відмітити, що в багатьох країнах кількість податків не перевищує десяти: Німеччина – дев'ять податків, Китай – сім податків, Іспанія - вісім податків, Нідерланди - дев'ять податків, Норвегія - чотири податки, Португалія - вісім податків, Франція - сім податків, Швеція - чотири податки.

Актуальним для будь-якого суспільства є визначення рівня соціальних видатків. Розвинені країни світу мають досить високі стандарти соціального забезпечення та відповідний рівень видатків на соціальні потреби. Незважаючи на різні позиції щодо визначення рівня видатків соціального спрямування, не виникає сумніву, що високий рівень соціального забезпечення населення неможливий у бідній країні, тому єдиною передумовою його підвищення є реалізація стратегії прискореного економічного зростання. Спрямованість державної політики на реалізацію стратегії прискореного економічного зростання не виключає збереження наявного рівня соціальної підтримки і навіть її збільшення за умов оптимізації структури бюджетних видатків щодо забезпечення їх пріоритетного спрямування на суспільний розвиток.

Соціальні пріоритети бюджетної політики мають зменшувати нерівномірність ринкового механізму розподілу доходів, розв'язувати

проблеми подолання бідності, з огляду на поступове зниження рівня соціальних зобов'язань держави, як наслідку економічного зростання, адресності бюджетних потоків на соціальні потреби та застосування стимулів до продуктивної діяльності. Спрямованість заходів у сфері управління бюджетним процесом у залежності від визначених пріоритетів формує різні типи бюджетної політики, вибір серед яких, розвиток і співвідношення складових елементів у системі державного регулювання економіки залежить від особливостей стану та завдань соціально- економічного розвитку країни та територій.

Інститут бюджетного регулювання має ґрунтуватися на сукупності форм, засобів, механізмів формування та реалізації завдань бюджетної політики, які визначають умови взаємовідносин учасників бюджетного процесу. Основними пріоритетними напрямками розвитку бюджетної системи визначено запровадження середньострокового бюджетного планування у розрізі головних розпорядників бюджетних коштів, бюджетних програм; удосконалення методологічних засад програмно-цільового методу планування бюджету; застосування дієвих підходів управління державними фінансами. Однією з основних цілей бюджетної політики є забезпечення стійкого довготривалого економічного зростання, шляхом структурно-інноваційних перетворень економіки, створення сприятливого інвестиційного середовища, достатньо високого рівня соціально-економічного розвитку суспільства з урахуванням збалансованості державних фінансів, що реалізується через інститути бюджетного регулювання.

Із метою посилення впливу бюджетної системи на соціально-економічний розвиток суспільства потрібно вживати заходи, спрямовані на підвищення рівня збалансованості і прозорості бюджету, ефективності витрачання бюджетних коштів, удосконалення міжбюджетних відносин, забезпечення якісного виконання бюджетів усіх рівнів, здійснення дієвого фінансового контролю.

Список використаних джерел:

1. Б'юкенен Дж. Суспільні фінанси і суспільний вибір / Дж. Б'юкенен, М. Масгрейв; [пер. з англ.] – К. : Вид.Дім «Киево-Могилянська Академія», 2004. – 176 с.
2. Бюджетний кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua>
3. Лисяк Л.В. Бюджетна політика у системі державного регулювання соціально-економічного розвитку України/ Л. В. Лисяк.– К.: ДННУ АФУ, 2009. – 600 с.
4. Экономика / Самуэльсон Пол Э., Нордхаус Вильям, Д., 18-е издание: Пер. с англ. – М. : ООО «И.Д.Вильямс», 2010. – 1360 с.
5. Чугунов І.Я. Бюджетно-податкова політика в умовах інституційних перетворень/ І.Я.Чугунов, В.Д. Макогон // Вісник КНТЕУ. – 2014. – № 4. – С.79-91.

Романова Анастасія

студентка

Новик Татьяна

ст. преподаватель

Полесский государственный университет

г. Пинск

Республика Беларусь

АНАЛИЗ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ЭЛЕКТРОННЫХ ДЕНЕГ В СЕТИ ИНТЕРНЕТ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ

Глобальная сеть Интернет в настоящее время проникла во все сферы жизни людей, и глубина этого проникновения продолжает возрастать. В последнее время распространение получило использование сети Интернет для получения доходов. Такие доходы имеют особенности: частое отсутствие необходимости официальной регистрации или трудоустройства и взаимодействия лиц, находящихся в различных государствах, что ведет к высокой степени латентности этих доходов, а также использование для их получения электронных денег и электронных кошельков. Электронные деньги также используются для торговых сделок в сети Интернет и переводов между физическими лицами.

Учитывая эти особенности, а также возрастающее значение сети Интернет, в целях рациональной организации налогообложения операций в сети Интернет, их вывода из теневой экономики следует уделить внимание анализу использования электронных денег резидентами Республики Беларусь.

В настоящее время в Республике Беларусь достаточно широкое распространение получили следующие системы электронных денег: EasyPay, «Берлио» (ОАО «Белгазпромбанк»), WebMoney (официально в республике действуют только электронные белорусские рубли WMB, эмитируемые ОАО «Технобанк»), iPay и некоторые другие.

Данные за 2012-2015 годы об операциях с электронными деньгами, эмитированными банками Республики Беларусь, представлены на официальном сайте Национального банка страны. На их основе можно построить график, отражающий динамику суммы электронных денег за год, погашенных физическими лицами. Этот график изображен на рисунке 1.

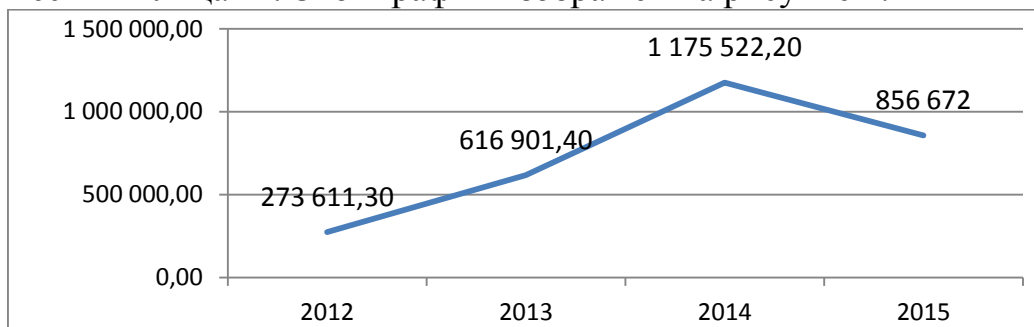

Рис. 1 Сумма электронных денег, погашенных банками Республики Беларусь в 2012-2015 гг., млн. бел. руб.

Следует отметить, что выбор для анализа сумм, погашенных физическими лицами, обусловлен тем, что именно они могут быть использованы для косвенного определения величины неофициальных доходов, получаемых физическими лицами в сети Интернет.

Исходя из представленных данных, можно сказать, что в 2013-2014 гг. объем операций с электронными деньгами физических лиц возрастал, причем крайне высокими темпами. Так, в 2013 г. сумма погашенных банками электронных денег увеличилась в 2,3 раза, а в 2014 г. – в 4,3 раза по сравнению с 2012 г. Некоторое снижение погашенных физическими лицами сумм электронных денег (на 27,1%) произошло в 2015 г. по сравнению с 2014 г. Тем не менее, в целом за период с 2012 по 2015 гг. объем погашенных физическими лицами электронных денег возрос в 3,1 раза.

Снижение объема операций физических лиц в 2015 г. следует объяснить введением положений Декрета №6, содержащего требование об обязательной идентификации лиц, которым открываются или открыты электронные кошельки, независимо от размеров сумм числящихся в них электронных денег. Данная мера способствовала «миграции» граждан Беларуси в зарубежные системы электронных денег.

Весьма существенным недостатком способа приблизительной оценки интернет-доходов физических лиц по данным Национального банка об использовании электронных денег является то, что они учитывают только операции с теми электронными деньгами, которые были эмитированы банками Республики Беларусь. В то же время глобальный характер сети Интернет позволяет белорусам получать электронные деньги от плательщиков, находящихся на территории других государств. Такие доходы будут получены в виде электронных денег, номинированных в иностранной валюте и относящихся к системам, неподконтрольным Национальному банку Республики Беларусь.

Достаточно распространенной в Беларуси и других странах СНГ является система электронных денег WebMoney, у которой имеется возможность работы не только с белорусскими рублями, но и другими иностранными валютами. При этом доходы, полученные в этой системе в иностранной валюте и не конвертированные в белорусские рубли с последующим погашением, не будут отражены в статистике Национального банка, однако являются доходами и должны быть учтены при налогообложении.

С помощью анализа показателей объема операций в системе электронных денег WebMoney можно проследить тенденцию их использования за значительно больший период, чем по данным Национального банка, а кроме того, учесть интернет-доходы, полученные физическими лицами в иностранной валюте и не конвертируемые в рубли. Эти данные размещены на официальном сайте системы и представлены на рисунке 2.

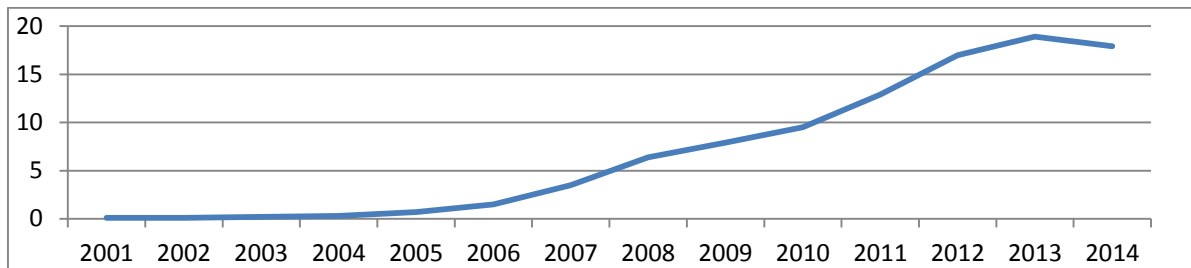

Рис. 2 Обсяг операцій в системі електронних грошей WebMoney за 2001-2014 гг., млрд. долл. США

По вище представленим даним, можна зробити висновок, що за останнє десятиліття обсяг операцій, здійснюваних за допомогою електронних грошей, суттєво зріс. Так, якщо в 2005 г. через систему WebMoney пройшло приблизно 0,6 млрд. долл. США, то в 2014 г. ця сума склала вже близько 17,8 млрд. долл. США. Таким чином, обсяг операцій через електронні гроші цієї системи в 2014 г. зріс в 29,7 рази порівняно з 2005 г.

На основі даних, представлених на рисунку 2, можна здійснити приблизний розрахунок сумми операцій в системі WebMoney, що належить резидентам Республіки Білорусь, враховуючи, що частка білоруських користувачів за даними системи становить 6,77% від їх загальної кількості станом на 22.05.2016 [2]. Так, якщо помножити цю частку на суму операцій в системі за 2014 рік (17,8 млрд. долл. США), отримаємо, що в 2014 г. обсяг операцій резидентів долл. США (12310,3 млрд. руб. за середнім офіційним курсом за 2014 г.), в той час як загальна сума використаних електронних грошей білоруських банків в тому ж році за даними Національного банку була рівною тільки 3873,2 млрд. руб.

Слід зазначити, що розрахований обсяг операцій резидентів Республіки Білорусь в одній тільки системі WebMoney більше ніж в 3 рази перевищує величину обсягу операцій з електронними грошами білоруських банків, що підтверджує тезис про дуже високу ступінь латентності інтернет-доходів фізичних осіб. Проведений аналіз дозволяє встановити, що більша частина інтернет-доходів поступає в вигляді іноземної валюти, відповідно, вони є одним з динамічно зростаючих джерел її надходження в країну.

Таким чином, косвенна оцінка обсягу інтернет-доходів фізичних осіб і виявлена тенденція їх зростання свідчать, що в нинішній час дуже важливою є правильна організація оподаткування доходів, отримуваних в вигляді електронних грошей в мережі Інтернет, так як зберігається висока ступінь латентності цих доходів, що є причиною суттєвих втрат для бюджету країни.

Список використаних джерел:

1. Електронні гроші [Електронний ресурс] / Національний банк Республіки Білорусь. – Режим доступу: <http://www.nbrb.by/payment/e-money>. – Дата доступу: 19.03.2017.
2. Міжнародна система розрахунків WebMoney: Статистика [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.webmoney.ru/rus/information/statistic/index.shtml>. – Дата доступу: 19.03.2017.

Русакович Наталья

студент

Ципух Ольга

студент

Давыдова Наталья

к.э.н., доцент

Полесский государственный университет

г. Пинск

Беларусь

ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ ИНТЕРНЕТ-БАНКИНГА В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ

Мысль о создании интернет-банкинга впервые возникла в Соединенных Штатах Америки. Причиной тому было ограничение, действующее на открытие филиалов банков в других штатах. Первый интернет-банк, работающий исключительно в виртуальной среде, появился в 1995 году – *Security First Network bank*. Он успешно работает и в настоящее время, являясь одним из лучших банков такого рода.

Интернет-банкинг, как технология дистанционного обслуживания, высоко развит на территории стран Европы. В США почти все крупнейшие банки оказывают данную услугу, и на Интернет приходится 3 %, а в Европе – 4 % от общего объема всех банковских операций.

Интернет-банкинг представляет собой технологию, которая дает возможность клиентам (физическим и юридическим лицам) управлять своими счетами посредством персонального компьютера или мобильного телефона (мобильный банкинг), подключенных к сети Интернет. Термин «интернет-банкинг» означает, что банк предлагает своим клиентам возможность совершения операций (транзакций) исключительно посредством системы удаленного доступа с использованием возможностей глобальной телекоммуникационной сети. Система «Интернет-банкинг» использует механизм «тонкого» клиента. Это значит, что программное обеспечение, которое необходимо для работы системы, связано с веб-сайтом банка, кроме того, его не нужно устанавливать на компьютер клиента.

По своей сути, интернет-банкинг не сильно отличается от традиционного сотрудничества клиента с банком, как может показаться на первый взгляд. Банковские счета и услуги остались «на своих местах», изменился только канал связи между банком и его клиентами, а точнее, добавился новый – функции, которые раньше выполнялись только в офисе банка, теперь присущие и его веб-сайту.

Универсальность интернет-банкинга делает его доступным как для физических лиц, так и для предприятий.

Преимущества интернет-банкинга:

1. Удобство использования, высокая скорость оказания услуг;
2. Простота подключения;
3. Экономия личного времени.

Недостатки интернет-банкинга:

1. За пользование системой интернет-банкинга может взиматься абонентская плата;
2. Риски несанкционированного доступа к счетам клиента мошенниками;
3. Не в каждой банковской системе интернет-банкинга имеется полный набор услуг, необходимых для клиента.

Развитие интернет-банкинга – перспективное направление банковского бизнеса. Большое количество банков внедрило системы, позволяющие взаимодействовать с клиентами через Интернет.

Банкам необходимо расширять линейку предлагаемых продуктов, что поможет обеспечить высокий уровень конкурентоспособности по нескольким каналам распределения. Банки, которые на более высоком уровне смогут предложить максимальный ассортимент финансовых услуг, окажутся лидерами в сфере электронного бизнеса.

Развитие интернет-банкинга в Республике Беларусь происходит непросто, несмотря на очевидные преимущества использования, которые подтверждены на практике многих государств. Впервые в Республике Беларусь система «Интернет-банкинг» для физических лиц была запущена ОАО «Приорбанк» в 2004 г. На 1 октября 2016 г. услуги интернет-банкинга клиентам – физическим лицам предоставлял 22 из 24 банков. Общее количество обслуживающихся в данных банках клиентов – физических лиц составило более 11,365 млн. пользователей, а юридических лиц 72 тыс. (25,7 % от общего количества пользователей). Несмотря на это, система Интернет-банкинг в банках Республике Беларусь позволяет работать в режиме онлайн, имея любой современный компьютер, с любой операционной системой, любым web-браузером и доступом в Интернет. Наибольшим спросом интернет-банкинг пользуется среди физических лиц.

Услуги интернет-банкинга становятся стандартными для большинства розничных банков. Банки Республики Беларусь заинтересованы в продвижении Интернет-банкинга, способствующего их успешному развитию.

Таким образом, в настоящее время интернет-банкинг является одним из самых распространенных и самых удобных способов дистанционного управления денежными средствами. Система интернет-банкинга в Республике Беларусь является динамично развивающимся видом банковской деятельности.

Список использованных источников:

1. Стратегия развития цифрового банкинга в Республике Беларусь на 2016–2020 годы [Электронный ресурс]: постановление Правления, 2 марта 2016 г., № 108 // Официальный сайт Национального банка Республики Беларусь – Режим доступа: <http://www.nbrb.by/Legislation/documents/DigitalBankingStrategy2016.pdf> – Дата доступа: 17.02.2017.
2. Ковалев, М. Основные понятия интернет-банкинга / М. Ковалев, // Вестник Ассоциации белорусских банков. – 2004. – №13 – с. 57-63.
3. Брестский государственный университет [Электронный ресурс] / Интернет-банкинг – Режим доступа: <http://lab314.brsu.by/kmp-lite/kmp2/E-management/e-banking/e-banking.htm> – Дата доступа: 17.02.2017.

Сарана Леся

к.е.н, доцент

Східноєвропейський університет економіки і менеджменту

м. Черкаси

Україна

ЕКОНОМІКО-МАТЕМАТИЧНІ МОДЕЛЮВАННЯ В УПРАВЛІННІ ФІНАНСАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Економіко-математичне моделювання є універсальним інструментом аналізу і дослідження виробничих і фінансово-господарських процесів і явищ. Широке використання математичних методів є важливим напрямком удосконалення економічного аналізу, підвищує ефективність діяльності підприємств та їх підрозділів. Основними причинами швидкого поширення методів економіко-математичного моделювання є різке вдосконалення сучасної економічної практики, викликане високим рівнем розвитку виробництва, зростанням темпів НТП, вимогами підвищення ефективності використання природних ресурсів.

Реалізація виробничих рішень може супроводжуватися виникненням непередбачених ситуацій або умов. Саме тому в управлінні фінансовою діяльністю підприємства застосовуються математичні моделі.

З розвитком виробництва, а також під впливом науково-технічного прогресу в сфері економіки збільшується і різноманітніше випуск продукції, змінюється технологія, ресурси, ускладнюються як внутрішні, так і зовнішні виробничі зв'язки. Це вимагає застосування ефективних методів вибору управлінських рішень. Модель-це спрощене уявлення або абстракція реальності, умовний образ об'єкта, який створюється для більш глибокого вивчення дійсності. Математична модель дозволяє знаходити оптимальний варіант управлінського рішення, яке дає можливість забезпечити розвиток ситуації для ефективного досягнення мети. Моделювання - це наукова теорія побудови та реалізації моделей, за допомогою яких досліджуються явища, процеси в природі і суспільному житті. Побудова економіко-математичних моделей - складний процес, який вимагає глибоких знань з економічної теорії, предмета дослідження і математичного інструментарію. Для моделювання роботи підприємства повинне використовуватися представлення його діяльності у вигляді набору взаємопов'язаних проектів, кожен з яких повинен описувати виробничу і фінансову діяльність, як підприємства в цілому, так і окремих структурних підрозділів, що входять до його складу і враховувати взаємні фінансові зобов'язання і грошові потоки. Надійне управління фінансами неможливо без об'єктивної оцінки результатів виробничої діяльності, розробка ефективної фінансової політики, спрямованої на розвиток підприємства. Фінансове управління має свою систему функцій, які в свою чергу можна розділити на наступні підгрупи:

- 1) взаємодія всіх органів управління всіх рівнів;
- 2) створення ефективних організаційних структур управління;

- 3) прогнозування, планування, регулювання фінансових процесів, аналіз фінансових ресурсів і фінансових відносин;
- 4) обґрунтування і прийняття оперативних фінансових рішень;
- 5) контроль за виконанням розроблених планів і прийнятих фінансових рішень.

Серед різноманітних задач управління фінансовими ресурсами типовими можна вважати завдання щодо формування власного капіталу, використання коштів на розрахунковому рахунку, управління вкладками на банківські депозити і в цінні папери, визначення перспективності ділового партнерства.

Для вирішення цих завдань в управлінні фінансовою діяльністю підприємства складаються алгоритми проведення фінансових розрахунків і економіко-математичні моделі, основними напрямками використання яких на виробничому підприємстві, можна вважати:

- здійснення аналізу виробництва і використання виробничих потужностей на основі балансових матричних математичних моделей;
- вибір перспективних напрямків виробництва і стратегії фінансової діяльності з використанням прогнозних математичних моделей;
- оптимізація техніко-економічного планування з різною деталізацією часу;
- прогнозування вибору оптимального кредитного механізму;
- прогнозування оптимального поведінки на ринках виробничих ресурсів і вироблення продукції.

За допомогою алгоритму моделювання складається прогноз, який може забезпечити оцінку прогнозних показників на значний проміжок часу, використовуючи певною мірою невизначену інформацію і досягається забезпечення оптимального режиму функціонування підприємства в реальному часі з максимальною невизначеністю всіх параметрів, які розглядаються.

Моделі і алгоритми повинні бути здатними реалізовуватися в певних проміжках часу і витрат на їх реалізацію. Економіко-математичне моделювання фінансової діяльності підприємства здійснюється в три етапи. На першому етапі визначають призначення і специфіку моделей, математичний апарат і інформаційне забезпечення. Другий етап передбачає дослідження моделей, виявлення і оцінку можливостей економіко-математичного інструментарію дослідження фінансової діяльності підприємства. На третьому етапі досліджується можливість і необхідність створення системи фінансових моделей, забезпечується узгодженість їх функціонування, розробляється проект моделі досліджуваної системи. Для вибору раціональних варіантів управління підприємством необхідно прогнозувати можливі ситуації, впливати на них, спрямовуючи його господарську діяльність на досягнення поставленої мети. Але оскільки в будь-якому господарському або технологічному процесі завжди є фінансовий аспект, то впливаючи на фінансову діяльність, можна впливати на функціонування всього підприємства, слід розглядати з точки зору системного аналізу. Адже виробництво продукції, ресурсне забезпечення виробничого процесу, вибір технологій, реалізація продукції з урахуванням кон'юнктури

ринку, управління фінансово-господарською діяльністю це взаємопов'язані елементи економіко-виробничої системи.

Світова практика дає багато прикладів використання різних фінансових моделей таких як: фінансова модель амортизації активів; фінансова модель дисконту часу; фінансова модель вартості капіталу; фінансова модель визначення граничної ефективності проектів; фінансова модель оптимізації податкового навантаження; організація платіжного обороту і фінансових потоків; моделі фінансового аналізу на підприємстві; створення комп'ютерної системи управління з фінансових питань тощо. Таким чином, економіко-математичне моделювання фінансової діяльності підприємства є найважливішим показником його діяльності та фінансово-економічного добробуту, відображає результат його поточного, інвестиційного та фінансового розвитку, містить необхідну інформацію для інвесторів, а також відображає здатність підприємства відповідати за своїми боргами і зобов'язаннями і нарощувати економічний потенціал.

Список використаних джерел

1. Бідник Н. Б. Використання математичних методів і моделей в економіці, фінансах / Бідник Н. Б. // Вісник НЛТУ України. - 2008. - №18.6. С. 258.
2. Куликов П.М. Економіко-математичне моделювання фінансового стану підприємства: навч. допомога. / П.Кулікова, Г.Іващенко; М-во освіти і науки України, Харківський національний. екон. ун-т. - Харків: Інжек, 2009. - 151 с.
3. Економіко-математичне моделювання: Навчальний посібник/ За ред. О.Т. Іващука. – Тернопіль: ТНЕУ»Економічна думка», 2008. – 704 с.
4. Економіко-математичне моделювання соціально-економічних систем: Збірник наук. робіт. Вип.3. - М., 2002. - 133с.

Сечейко Полина
студент

Давыдова Наталья

к.э.н., доцент

Полесский государственный университет

г. Пинск

Беларусь

РАЗВИТИЕ РЫНКА ЦЕННЫХ БУМАГ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ НА СОВРЕМЕННОМ ЭТАПЕ

Развитие финансового рынка в Республике Беларусь невозможно без создания эффективно функционирующего рынка ценных бумаг. Особенно это стало актуально для нашей страны в условиях глобализации и в рамках интеграции государств – членов ЕАЭС.

В настоящее время на финансовом рынке Республики Беларусь не в полной мере решается задача эффективного привлечения ресурсов инвесторов. Это связано, в первую очередь, с отсутствием институтов, которые позволяют аккумулировать значительные объемы средств (например, инвестиционных и пенсионных фондов), недостаточной развитостью рынка акций и производных

финансовых инструментов. Кроме того, основными участниками финансового рынка в нашей стране являются банки. А ведь именно рост числа инвесторов – не банков (субъекты хозяйствования любой организационно-правовой формы, страховые организации, различные фонды, физические лица и др.) и количества совершаемых ими операций с различными инструментами демонстрирует функциональную, инфраструктурную и институциональную развитость финансового рынка.

Вместе с тем новая волна негативных внешних факторов ухудшает возможности быстрого восстановления не только роста экономики страны, но и развития рынка ценных бумаг. На фоне рецессии в странах – основных экономических партнерах Республики Беларусь, а также с учетом снизившихся цен на сырьевые товары перспективы развития экономики на краткосрочный период представляются сложными. Сохраняется высокая неопределенность относительно базовых внешних условий работы экономики [3].

Установление определенных льгот по уплате налогов является одним из тех стимулов, который дает толчок росту активности инвесторов на рынке ценных бумаг, причём такая ситуация не является негативной характеристикой для рынка. Для сохранения существующего уровня развития, а также для повышения заинтересованности инвесторов в покупке именно белорусских ценных бумаг необходимы определенные преференции.

Сдерживающим фактором для развития рынка ценных бумаг Республики Беларусь в настоящее время является установление, согласно Указу Президента Республики Беларусь от 16 ноября 2006 г. № 677 «О некоторых вопросах распоряжения имуществом, находящимся в коммунальной собственности, и приобретения имущества в собственность административно-территориальных единиц», преимущественного права облисполкомов, Минского горисполкома на приобретение в собственность акций (долей в уставных фондах) хозяйственных обществ с местом нахождения на территории соответствующей области, г. Минска. К таким хозяйственным обществам в настоящее время относятся:

- общества, которые приобретены гражданами Республики Беларусь у государства за денежные средства на льготных условиях (по цене на 20% ниже номинальной стоимости) и (или) в обмен на именные приватизационные чеки «Имущество», а также получены взамен долей граждан в имуществе арендных и коллективных (народных) предприятий при преобразовании их в акционерные общества;
- общества, созданные в процессе преобразования государственных, государственных унитарных, арендных и коллективных (народных) предприятий, колхозов (сельскохозяйственных производственных кооперативов), перерабатывающих сельскохозяйственную продукцию.

При этом существенными ограничениями являются не только установление срока реализации этого права до трех месяцев при совершении сделок, но и заключение таких операций на неорганизованном рынке (вне

торговой системы организатора торговли ценными бумагами, в том числе фондовой биржи) [1].

Учитывая актуальность данного вопроса для развития финансового рынка Республики Беларусь, норму о преимущественном праве планируется отменить в среднесрочной перспективе.

На уровень развития рынка ценных бумаг также оказывает влияние активность профессиональных участников рынка ценных бумаг, которая в последнее время снижается.

Таблица

**Количество профессиональных участников рынка ценных бумаг
в Республике Беларусь**

Показатели	На 01.01.2015	На 01.01.2016	На 01.01.2017
Количество проф. участников, в т.ч.:	72	65	60
Банков	29	27	27
Небанковских организаций	43	38	33

Примечание – Источник: собственная разработка на основании [2].

Так, количество профессиональных участников рынка ценных бумаг Республики Беларусь ежегодно снижается: за период 01.01.2015-01.01.2016 сократилось на 7 участников, из которых 2 – банки, ещё 5 – небанковские организации; за последующий период 01.01.2016-01.01.2017 количество участников уменьшилось на 5 небанковских организаций.

Мировая финансовая практика показывает, что функционирование единого органа на финансовом рынке, создание которого будет предусмотрено в программе развития финансового рынка Республики Беларусь на 2016 – 2020 годы, позволяет наиболее эффективно обеспечивать решение вопросов регулирования и надзора на финансовом рынке, включая достижение ряда ключевых целей:

- проведение единой государственной политики на финансовом рынке, предотвращение дублирования функций различных регулирующих органов и усиление ответственности регулятора;
- оперативное внедрение финансовых продуктов и услуг на прозрачном и конкурентном рынке, использование которых эффективно именно в данный конкретный момент времени;
- унифицированный подход в области контроля и надзора за всеми участниками финансового рынка;
- защиту прав и интересов потребителей финансовых услуг и инвесторов;
- гармонизацию структуры финансового рынка, в том числе за счет ускоренного развития рынка ценных бумаг [1].

Вопрос совершенствования системы государственного управления рынком ценных бумаг необходимо рассматривать также и в рамках сотрудничества со странами – участницами ЕАЭС. Перед нашей страной стоит задача представить своим стратегическим партнерам конкурентоспособный и эффективный

финансовый рынок. В связи с тем, что в этих странах уже созданы на базе центральных банков единые органы (мегарегуляторы), то для Беларуси в настоящее время актуальным является вопрос создания такой системы, которая позволит экономическим субъектам иметь сопоставимые подходы в вопросах регулирования и надзора на различных сегментах финансового рынка (например, на рынке ценных бумаг).

Таким образом, дальнейшее совершенствование рынка ценных бумаг возможно на основе комплексного решения вопросов функционирования всех сфер экономики (промышленность, сельское хозяйство, образование и др.). Даже при наличии развитой инфраструктуры, значительного числа финансовых инструментов повышение привлекательности рынка и рост его эффективности не обнаружатся, если предприятия и физические лица не будут обладать свободными средствами, и их права как инвесторов будут значительно ограничены.

Список использованных источников:

1. Веренько, Н.А. Развитие рынков ценных бумаг и рейтинговых услуг Беларуси на современном этапе / Н.А. Веренько // Банкаўскі веснік. – 2016. – № 10 (639). – С. 10–17.
2. Отчет о работе Департамента по ценным бумагам [Электронный ресурс] // Министерство финансов Республики Беларусь. – Режим доступа: http://minfin.gov.by/ru/securities_department/reports/. – Дата доступа: 19.03.2017.
3. Об утверждении программы деятельности Правительства Республики Беларусь на 2016 – 2020 годы [Электронный ресурс] : постановление Совета Министров Респ. Беларусь, 5 апр. 2016 г., № 274 // Совет Министров Республики Беларусь. – Режим доступа: <http://gov.datacenter.by/upload/docs/filebc4a8e253cfde86f.PDF>. – Дата доступа: 19.03.2017.

Соколовская Юлия
студент

Пучкаева Мария
студент

Давыдова Наталья
к.э.н., доцент

Полесский государственный университет
г. Пинск
Беларусь

**ТЕНДЕНЦИИ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ БЕЗНАЛИЧНЫХ
РАСЧЕТОВ НАСЕЛЕНИЯ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ**

В большинстве стран мира преобладают безналичные расчеты. Расчеты наличными характерны для стран с низким уровнем развития платежной культуры и слабо развитой системой безналичных расчетов.

Сокращение объема наличного денежного оборота требует качественных изменений механизма и организационных форм проведения платежей,

установлення дійсного правового режиму функціонування і використання безналичних грошей в господарстві. Сократити обсяг наличних платежів можна шляхом підвищення швидкості розрахунків, безпеки і надійності платежів, розширення переліку платіжних інструментів, збільшення каналів доступу до проведення безналичних платежів і розрахунків.

На протязі останніх п'ятнадцяти років в Республіці Білорусь проводиться активна робота по вдосконаленню системи платежів і розрахунків, популяризації розрахунків без використання наличних грошей.

В частині, реалізовано ряд державних і регіональних програм, направлених на розвиток інфраструктури прийому електронних платіжних інструментів і системи дистанційного банківського обслуговування (СДБО). Одним з основних напрямків розвитку безналичного грошового обороту є розвиток цифрових банківських технологій, в тому числі технологій дистанційного банківського обслуговування (мобільний банкінг, інтернет-банкінг, ТВ-банкінг) [2].

Основним інструментом здійснення безналичних розрахунків є банківські платіжні картки. В 2016 році емісію банківських карток здійснювали 22 банки. В Республіці Білорусь випускаються картки національної платіжної системи БЕЛКАРТ, міжнародних платіжних систем *VISA* і *MasterCard, Union Pay, American Express*.

Випуск банківських карток за 2016 рік збільшився на 2,7% порівняно з 2015 роком і склав 12,68 млн. штук.

Крім зростання загальної кількості карток, в 2016 році значно збільшилося і число операцій, які здійснювалися фізичними особами з їх допомогою. Так, число безналичних операцій за 2016 рік збільшилося порівняно з 2015 роком на 22% і досягло 877,4 млн. штук. А обсяг безналичних операцій по карткам збільшився і того більше: на 37,6% – до 150,3 трлн. білоруських рублів.

Благодаря реалізації спільного (кобейджингового) проекту платіжних систем БЕЛКАРТ і *MasterCard*, передбачуваного емісію карток БЕЛКАРТ-Maestro, держателі даних карток отримали можливість здійснювати розрахунки як на території країни, так і за її межами, а також оплачувати покупки в інтернет-магазинах. На кінець 2016 року в обігу знаходилося близько 472 тис. таких карток.

В Республіці Білорусь збільшується кількість терміналів в організаціях торгівлі (сервісу), розширюється інфраструктура прийому бесконтактних карток. З 1 січня 2017 року во всіх платіжних терміналах, установлених в організаціях торгівлі (сервісу), приймаються для здійснення оплати банківські платіжні картки з магнітної смужкою і мікропроцесором стандарту EMV. В даних терміналах приймаються для здійснення оплати бесконтактні банківські платіжні картки і реєструються операції з їх використанням за технологією радіочастотної ідентифікації. Кількість карток на один платіжний термінал в 2016 році

по сравнению с 2015 годом снизилось с 123 до 111. Данные изменения свидетельствуют об улучшении условий обслуживания держателей карточек.

Развитие цифровых технологий ведет к расширению возможностей осуществления платежей с помощью СДБО. На конец 2016 года основным каналом СДБО для физических лиц является интернет-банкинг (более 2,6 млн. пользователей). Кроме того, используются такие каналы СДБО для физических лиц, как SMS-банкинг (более 1,192 млн. пользователей), мобильный банкинг (более 0,4 млн. пользователей), ТВ-банкинг (более 0,001 млн. пользователей), иные каналы (USSD-банкинг, автооплата) (более 0,022 млн. пользователей).

При помощи СДБО физические лица могут осуществлять широкий спектр услуг: оформление депозитов, осуществление расчетного обслуживания, валютно-обменные операции, операции с электронными деньгами, получение консультационных и информационных услуг, оформление запросов на получение кредитов и получение банковских платежных карточек, операции с ценными бумагами (интернет-облигации ОАО «АСБ Беларусбанк»).

На 1 декабря 2016 года общее количество жителей Беларуси, которые являются активными пользователями СДБО выросло до 3,4 млн человек.

Количество пользователей за 2016 г. увеличилось на 615 тыс. или на 24,9 %. Наименьшее количество пользователей имеет SMS-банкинг, причем на конец 2016 г. количество пользователей данной системы составило 914 тыс., что на 278 тыс. меньше, чем в 2015 г. Мобильный банкинг также имеет отрицательную динамику. Количество физических лиц, подключенных к данной системе в 2016 г. уменьшилось на 201 тыс., снижение составляет 30,2%. Значительное изменение наблюдается у ТВ-банкинга, количество пользователей которого в 2016 г. увеличилось почти в 24 раза по сравнению с 2015 г. и составило 24 тыс. пользователей.

Перспективным инструментом осуществления безналичных расчетов являются электронные деньги – единицы стоимости, хранящиеся в электронном виде, выпущенные в обращение в обмен на наличные или безналичные денежные средства и принимаемые в качестве средства платежа при осуществлении расчетов [1].

Электронные деньги хранятся в электронных кошельках. В качестве электронного кошелька может выступать платежная карточка, программное обеспечение персонального компьютера и иное программно-техническое устройство, содержащее электронные деньги и или обеспечивающее к ним доступ.

С 2016 года выпуск в обращение электронных денег осуществляют 7 банков. В Республике Беларусь функционируют различные системы расчета электронными деньгами. Электронными деньгами систем «Берлио», «Росберлио-Карт», «Крисмар» можно оплатить топливо и сопутствующие товары на автозаправочных станциях; электронные деньги систем «EasyPay», «WebMoney Transfer», «WI Bel» и «Belqi» используются для оплаты товаров и услуг в сети Интернет и для осуществления переводов; система «ОСМП» распространяются через устройства по приему наличных денег (устройства cash-in) [1].

За последние несколько лет значительно увеличилась заинтересованность лиц в использовании электронных денег как средства платежа. Об этом свидетельствуют показатели эмиссии и использования электронных денег. За 2016 год электронных денег было эмитировано на сумму 3,3 трлн. рублей.

Таким образом, дальнейшее развитие системы безналичных расчетов по розничным платежам, рынка электронных денег, бесконтактных технологий будет способствовать повсеместному переходу на безналичную форму оплаты, что в свою очередь позволит достичь высокого уровня открытости и прозрачности экономики.

Список цитируемой литературы:

1. Официальный сайт Национального банка Республики Беларусь [Электронный ресурс] / Электронные деньги. – Режим доступа: <https://www.nbrb.by/payment/e-money> – Дата доступа: 15.02.2017

2. Стратегия развития цифрового банкинга в Республике Беларусь на 2016 – 2020 годы: утв. Постановлением Прав. Нац. банка Респ. Беларусь, 2 март. 2016 г., № 108 // Национальный банк Республики Беларусь [Электронный ресурс] / Банковская система. Режим доступа: http://www.nbrb.by/Legislation/documents/P_779.pdf – Дата доступа: 15.02.2017

Споровик Анжелика

студентка

Хоцевич Екатерина

студентка

Самоховец Мария

к.э.н., Доцент

Полесский государственный университет

Г. Пинск

Республика Беларусь

**СТРУКТУРА ГОСУДАРСТВЕННОГО БЮДЖЕТА И
ОСОБЕННОСТИ ЕГО ФОРМИРОВАНИЯ В БЕЛАРУСИ**

Государственный бюджет как экономическая категория представляет собой совокупность экономических отношений по поводу формирования и использования государственного централизованного фонда денежных средств. С точки зрения законодательного установления, государственный бюджет является основным финансовым планом страны. В Бюджетном кодексе Республики Беларусь бюджет определён как “план формирования и использования денежных средств для обеспечения реализации задач и функций государства” [3].

Государственный бюджет как экономическая категория представляет собой совокупность экономических отношений по поводу формирования и использования государственного централизованного фонда денежных средств [1].

Правительственный государственный бюджет предполагает собой особую структуру затрат и расходов страны.

Министерство финансов Республики Беларусь и местные финансовые органы ежегодно составляют консолидированные бюджеты Республики Беларусь и ее административно-территориальных единиц.

Доходы консолидированного бюджета за 2014 год составляют 219 281 миллиардов рублей, если сравнить с 2015 годом, то доходы консолидированного бюджета в 2015 году увеличились на 47 040 миллиардов рублей и составляют 266 321 миллиард рублей. Если эти показатели рассматривать в процентах к ВВП, то в 2015 году процент консолидированного бюджета на 2,6% выше чем в базисном году, что говорит о увеличении дохода в отчетном периоде.

Расходы консолидированного бюджета в 2014 году в процентах к ВВП составляют 11,6 %, что меньше чем в 2015 году на 0,6%. В 2014 году часть бюджета направилась на здравоохранение и составила 3,8 % к ВВП, а в 2015 году – 4,0 % к ВВП. Расходы на здравоохранение в 2015 году увеличились на 0,2 % к ВВП в сравнении с базисным периодом. Расходы на образование в 2015 году увеличились по сравнению с базисным на 0,1 % к ВВП и составляют 4,8 % к ВВП. Расходы на физическую культуру, здоровье, спорт и средство массовой информации в анализируемом периоде остались неизменными и равны 0,9 % к ВВП. На социальную политику в 2015 году было потрачено 2,5 % к ВВП, расходы увеличились по сравнению с базисным годом на 0,3 % к ВВП.

Консолидированный бюджет в 2014-2015 годах исполнен с профицитом, который составляет в 2015 году - 15 945 миллиардов рублей (1,8% к ВВП), а в 2014 году - 8 127 миллиардов рублей, что в процентном соотношении составляет 1,0 %. По данным Министерства финансов профицит был направлен на частичное исполнение обязательств по внешнему долгу, которые выполнены в полном объеме [2].

Доходы республиканского бюджета составили 17,7 млрд. рублей, или 100,5 процента уточненного годового плана.

За январь-декабрь 2016 года поступление НДС составило 8,2 млрд. рублей, или 99,1 процента уточненного годового плана. Налога на прибыль поступило 2,3 млрд. рублей, или 102,9 процента уточненного годового плана. Акцизы поступили в сумме 2,2 млрд. рублей, или 101,7 процента уточненного годового плана. Доходы от внешнеэкономической деятельности составили 3,4 млрд. рублей, или 101,5 процента уточненного годового плана. Поступления в Фонд социальной защиты населения составили 11,7 млрд. рублей, или 99,2 процента утвержденного годового плана, Фонд универсального обслуживания – 33,6 млн. рублей, или 108,4 процента, Фонд гражданской авиации – 21,3 млн. рублей, или 112,1 процента, Фонд Департамента исполнения наказаний – 1,16 млн. рублей, или 116,0 процентов.

По состоянию на 1 января 2017 года задолженность по налогам и сборам составила 131,6 млн. рублей.

Расходы бюджета сектора государственного управления за январь-декабрь 2016 года составили 37,4 млрд. рублей, или 97,9 процента уточненного годового плана.

Расходы республиканского бюджета составили 16,8 млрд. рублей, или 96,4 процента уточненного годового плана.

На общегосударственную деятельность направлено 6,9 млрд. рублей (94,2 процента), на финансирование национальной экономики – 4,3 млрд. рублей (96,3 процента), на финансирование социальной сферы (социальная политика, образование, здравоохранение, физическая культура, спорт, культура и средства массовой информации, Фонд социальной защиты населения) – 23,4 млрд. рублей (98,8 процента). Расходы Фонда универсального обслуживания профинансированы на сумму 40,8 млн. рублей (88,3 процента), Фонда гражданской авиации – 28,4 млн. рублей (100,0 процентов), Фонда Департамента исполнения наказаний – 0,91 млн. рублей (91,0 процент).

Основным источником формирования доходной части являются налоговые поступления. Налоги уплачивают физические и юридические лица. Также существует особый режим налогообложения в который входит: налог при упрощенной системе налогообложения, единый налог для производителей сельскохозяйственной продукции, налог на игорный бизнес, налог на доходы от лотерейной деятельности, сбор за осуществление ремесленной деятельности и др. При установлении особых режимов налогообложения плательщики и объекты налогообложения, а также налоговые льготы определяются в порядке, предусмотренном Налоговым кодексом Республики Беларусь или Президентом Республики Беларусь.

Государственный долг страны определяется как совокупность долговых обязательств Республики Беларусь, возникших в результате внешних и внутренних государственных заимствований, включая обязательства по государственным гарантиям, представленным Республикой Беларусь и предъявленным к оплате.

Для преодоления отрицательных последствий бюджетного дисбаланса – инфляция роста государственного долга, истощения денежных запасов государства, понижения инвестиционной активности, сокращения экспорта, сопровождаемого увеличением импорта, понижения жизненного уровня населения, - необходимо проводить мероприятия по сокращению бюджетного дефицита [1].

С одной стороны, за счет воздействия инфляционного фактора увеличиваются доходы бюджета, но, поскольку происходит падение темпов производства и наблюдается рост взаимной задолженности предприятий, в целом такое увеличение доходов не имеет стабильного характера. Расходные статьи бюджета полностью не индексируются, и это ухудшает положение предприятий и отраслей, которые зависят от бюджетного финансирования. Отсюда следует, что для сокращения бюджетного дефицита необходимо уменьшать темп роста инфляции [3].

К мероприятиям по сокращению бюджетного дефицита и государственного долга можно отнести:

1. Повышение эффективности общественного воспроизводства, что должно способствовать росту финансовых ресурсов – основного источника увеличения доходов бюджета.

2. Дальнейшее развитие и укрепление рыночных отношений, проведения рыночных реформ; разгосударствление и приватизация собственности.

3. Расширение круга плательщиков, осуществляемое одновременно с налоговым законодательством.

4. Принятие мер, направленных на привлечение в страну иностранного капитала в форме инвестиций.

Таким образом, разработка и последовательная реализация мер, направленных на увеличение доходов и сокращение расходов, регулирование бюджетного дефицита, целенаправленное управление его размером в совокупности с другими экономическими антикризисными мерами будут способствовать стабилизации финансового положения республики [3].

Список использованных источников:

1. Сорокина, Т.В. Государственный бюджет: учебник / Т. В. Сорокина. – Минск: БГЭУ 2012. - 618 с

2. О состоянии государственных финансов Республики Беларусь// Министерство финансов Республики Беларусь [Электронный ресурс]. – 2015. – Режим доступа: http://www.minfin.gov.by/upload/bp/act/zakon_301214_225z.pdf – Дата доступа: 20.03.2017.

3. Бюджетный кодекс Республики Беларусь: зарегистрировано в Национальном реестре правовых актов / Национальный реестр правовых актов Республики - Минск : [б.и.], 2008. – 232 с.

Споровик Анжелика

Студентка

Онищук Александр

Старший преподаватель

Полесский государственный университет

Г. Пинск

Беларусь

**ОЦЕНКА ФИНАНСОВОГО СОСТОЯНИЯ ОРГАНИЗАЦИЙ
РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ**

Неотъемлемой частью финансовой работы на предприятии является финансовый анализ и оценка финансового состояния предприятия. Финансовое состояние может быть устойчивым, неустойчивым и кризисным. Способность предприятия своевременно производить платежи, финансировать свою деятельность на расширенной основе свидетельствует о его хорошем финансовом состоянии.

Финансовое состояние предприятия зависит от результатов его производственной, коммерческой и финансовой деятельности. Если производственный и финансовый планы успешно выполняются, то это положительно влияет на финансовое положение предприятия.

Актуальность темы заключается в том, что на сегодняшний день реальные условия функционирования предприятия обуславливают необходимость проведения объективного и всестороннего финансового анализа хозяйственных операций, который позволяет определить особенности его деятельности,

недостатки в работе и причины их возникновения, а также на основе полученных результатов выработать конкретные рекомендации по оптимизации деятельности [2, с.37].

В Республике Беларусь для оценки финансового состояния субъектов предпринимательской деятельности предназначена Инструкцию о порядке расчета коэффициентов платежеспособности и проведения анализа финансового состояния и платежеспособности субъектов хозяйствования от 27.12.2011 № 140/206, вступившая в силу с 1 апреля 2012 года. Технология оценки финансового состояния предприятия и его платежеспособности предусматривает расчет ряда финансовых коэффициентов: коэффициент текущей ликвидности, обеспеченности собственными оборотными средствами, обеспеченности финансовых обязательств активами, абсолютной ликвидности, оборачиваемости капитала и оборотных средств, капитализации и коэффициент финансовой независимости (автономии). Также Инструкцией определено, что для оценки финансового состояния предприятия, необходимо проводить анализ разделов и статей бухгалтерского баланса и отчета о прибылях и убытках, а также расчет показателей рентабельности [1].

Что касается Республики Беларусь, то динамика основных абсолютных показателей, характеризующих финансовые результаты деятельности организаций Республики Беларусь за 2010–2015 гг. Сложилась следующим образом: в период с 2010 г. по 2012 г. наблюдается рост выручки на 14,9% (с 293,8 до 337,7 трлн. бел. руб.). Достаточно резкий скачок выручки – на 14,5% – произошел в 2011 г. по сравнению с 2010 г. Однако начиная с 2013 г. наблюдается тенденция к снижению выручки от реализации продукции (товаров, работ, услуг). Ее падение в 2015 г. по сравнению с 2012 г. составило 17,9%.

Чистая прибыль начиная с 2013 г. имеет устойчивую тенденцию к снижению, что является следствием ухудшения финансовых результатов от инвестиционной, финансовой и иной деятельности субъектов хозяйствования. Это обусловлено ростом расходов по финансовой деятельности, связанных с обслуживанием кредитов и займов. Так, в 2015 г. по сравнению с 2014 г. задолженность по кредитам и займам организаций выросла на 28,9%, что способствовало, несмотря на рост прибыли от реализации продукции (товаров, работ, услуг), снижению чистой прибыли субъектов хозяйствования в 1,95 раза.

Необходимым условием платежеспособности организации является ее ликвидность. За анализируемый период наблюдается отрицательная динамика значений коэффициента текущей ликвидности, свидетельствующая о существенном снижении платежеспособности организаций Республики Беларусь. Так, если в 2010 г. значение коэффициента текущей ликвидности составляло 1,67, что являлось достаточно высоким уровнем показателя, то в 2015 г. каждый рубль краткосрочных обязательств покрывался только 1,11 руб. краткосрочных активов.

Важнейшим показателем, определяющим финансовую устойчивость организации, является коэффициент финансовой независимости. В качестве рекомендуемого значения коэффициента финансовой независимости принято

использовать уровень не ниже 0,5–0,6. Значения данного показателя за период с 2010 г. по 2015 г. снизились с 0,67 до 0,51, а это значит, что в 2015 г. средства организаций были сформированы за счет собственного капитала чуть более чем на 50%. Несмотря на то, что коэффициент финансовой независимости находится на уровне не ниже минимально допустимого, наличие сложившихся тенденций вызывает серьезные опасения за способность организаций сохранять приемлемый уровень финансовой устойчивости и обеспечивать свою платежеспособность уже в краткосрочной перспективе.

Необходимым условием успешной работы организации является наличие собственных оборотных средств. Расчет коэффициента обеспеченности собственными оборотными средствами, показывающий удельный вес собственных оборотных средств (краткосрочных активов) в общей их величине, резко снизился с 0,40 в 2010 г. до 0,10 в 2015 г. [2, с.56].

Таким образом, результаты исследования динамики показателей платежеспособности и финансовой устойчивости организаций Республики Беларусь за 2010–2015 гг. свидетельствуют о том, что на фоне отрицательных изменений финансовых результатов за последние три года произошло существенное ухудшение финансового состояния субъектов хозяйствования. В свою очередь, это стало следствием как факторов внешнего порядка, связанных прежде всего со спадом деловой активности на внешних рынках, негативным изменением их конъюнктуры, так и внутренних факторов, основными из которых являются низкие эффективность и конкурентоспособность отечественных субъектов хозяйствования.

Для повышения эффективности управления финансами организаций деятельность государства в рамках финансовой политики должна быть направлена на формирование экономического порядка, обеспечивающего согласованное изменение структуры производства и потребления, позволяющего организациям создавать конкурентоспособный продукт с высокой потребительской ценностью, а также на создание условий для реинвестирования прибыли, наращивания финансирования затрат на научные исследования, инвестиций в основной капитал и др.

В свою очередь, результатом работы организаций может быть рационализация производственной, инвестиционной, финансовой и других видов деятельности. Она заключается в наращивании объемов производства и реализации продукции и услуг для увеличения прибыли с максимальным использованием эффекта операционного рычага, обеспечении обоснованного увеличения заработной платы работников, темпы роста которой не должны превышать темпы роста производительности труда, оптимизации себестоимости производства продукции и услуг на основе обеспечения роста более быстрыми темпами результатов производства по сравнению с затратами и др. [3, с.10].

Список использованных источников:

1. Об утверждении инструкции о порядке расчета коэффициентов платежеспособности и проведения анализа финансового состояния и платежеспособности субъектов хозяйствования: постановление Министерства

финансов Респ. Беларусь и Министерства экономики Респ. Беларусь, 27 дек. 2011 г., № 140/206 // Нац. реестр правовых актов Респ. Беларусь. – 2012– № 8/24865.

2. Панков, Д.А., Пашковская, Л.В., Дражина, О.В., Бас, В.С., Бычкова, Г.М., Рыбак, Т.Н., Езерская, О.М., Лебедева, С.О. Финансовый менеджмент / Панков Д.А., Пашковская Л.В., Дражина О.В., Бас В.С., Бычкова Г.М., Рыбак Т.Н., Езерская О.М., Лебедева С.О.; под ред. Д.А. Панкова.. – Минск: БГЭУ, 2005. – 363 с.

3. Смольский, А. Расчет и оценка показателей финансового состояния организации / А. Смольский // Финансовый директор. – 2011. – №3 (99). – С.22-30.

Сукач Олена

к.е.н.

Східноєвропейський університет економіки і менеджменту

м. Черкаси

Україна

СУЧАСНІ ПІДХОДИ УПРАВЛІННЯ ДОХОДАМИ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В УКРАЇНІ

Економічні та політичні реформи, що супроводжують суспільний розвиток неможливі без належного функціонування органів місцевого самоврядування, основним призначенням яких є забезпечення регіонального розвитку з одночасним забезпеченням соціального добробуту громадян. Ефективність діяльності органів місцевого самоврядування у реалізації загальнодержавної політики соціально-економічного розвитку напряду залежить від достатності фінансових ресурсів, джерел їхнього походження.

Централізований підхід щодо формування місцевих бюджетів, якій спостерігався в Україні до 2014 р. призвів до значної дотаційності місцевих бюджетів (рівень дотацій подекуди перевищував 60 % загальних доходів місцевого бюджету) [1], що унеможливило належне та повне фінансування значної кількості видаткових повноважень місцевих органів влади. Відтак, з метою зміцнення дохідної бази місцевих бюджетів та раціонального перерозподілу джерел по вертикалі бюджетної системи, 2014 р. Урядом країни було розроблено «Концепцію реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні» [2]. Концепцією було передбачено реалізацію основних принципів децентралізації влади та розширення повноважень місцевих органів, шляхом надання їм фінансової автономії, а отже, і підвищення відповідальності перед населенням.

Обраний децентралізований підхід управління органами місцевого самоврядування визначив: забезпечення фінансової самодостатності територіальних громад; сприяння місцевому соціально-економічному розвитку; здійснення ефективного перерозподілу бюджетних ресурсів між регіонами; вирішення соціальних проблем та забезпечення населення якісними соціальними послугами [3].

Але, не зважаючи на проголошені реформи, а саме передачу 80% екологічного податку, стовідсоткове зарахування: податку на прибуток підприємств комунальної власності, податку на майно (нерухомість, земля, транспорт), акцизного податку з торгівлі, державного мита, плати за землю та 10% податку на прибуток підприємств (для обласних бюджетів) до місцевих бюджетів [2], досягти позитивних зрушень за всіма напрямками так і не вдалося. Високий рівень диференціації регіонів, навіть за значного розширення дохідних джерел, не сприяв підвищенню бюджетної забезпеченості, адже при впровадженні нововведень щодо перерозподілу та закріплення дохідних джерел не було враховано економічний потенціал регіону.

Так, кошти від податку на нерухоме майно в 2016 р. традиційно найбільше було перераховано в Харківській та Одеській областях (понад 150 млн. грн.), по м. Києву – 275,4 млн. грн., у той час, як у Чернівецькій та Кіровоградській областях надійшло 11 млн. грн. (рис. 1).

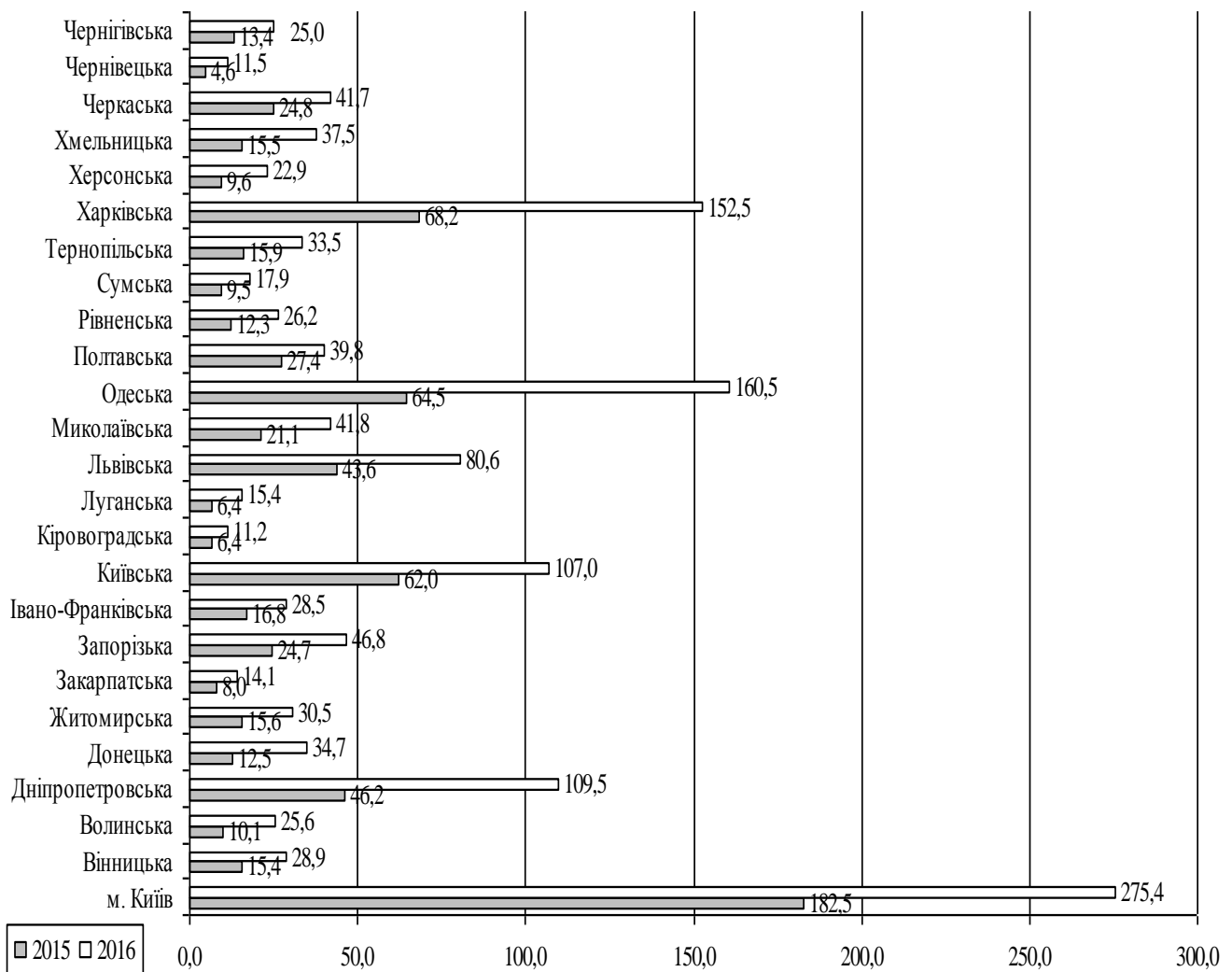

Рис. 1. Надходження від податку на нерухоме майно у 2015–2016 рр., у розрізі областей, млн. грн.

Побудовано за даними Міністерства фінансів України [1]

Отже, як виявилось, формування стійких у фінансовому відношенні податкових надходжень не спроможне забезпечити фіскальну автономію регіонів. За таких умов, доцільним, на нашу думку, є надання місцевим органам влади права щодо регулювання всіх джерел наповнення місцевих бюджетів з урахуванням їхнього потенціалу, а саме самостійно встановлювати податки та збори, які дійсно спроможні наповнити бюджет реальними доходами.

Поряд із децентралізацією влади, особливої актуальності набуває питання надання місцевим органам повноважень щодо пільгової політики на рівні регіону. Так, зокрема, справляння майнових податків містить низку положень щодо пільгового оподаткування, яке регулюється на загальнодержавному рівні і є однаковим для всіх територіальних громад, у той час, як урахування значну диференційованість регіонального розвитку їхні надходження значно різняться по Україні. Отже, скасування загальнодержавних пільг та віднесення їх до компетенції місцевих органів влади дозволить підвищити податкову автономію органів місцевого самоврядування, а відтак, і відповідальність за прийняті рішення та стан формування бюджету.

Таким чином, питання децентралізації залишаються актуальними й надалі, адже наповнення бюджетів має здійснюватися шляхом оптимізації податкової політики в межах конкретного регіону – узгоджуючи дохідні джерела, об'єкти оподаткування та фінансування повноважень органів влади. Важливим аспектом є забезпечення прийняттого співвідношення податкового навантаження на платників податків та балансу їхнього впливу на соціально-економічний стан та розвиток регіону.

Подальше вдосконалювання бюджетної політики має бути спрямоване на створення сприятливих умов для максимально ефективного управління бюджетними ресурсами відповідно до державної соціально-економічної політики та зміцнення фінансової автономії місцевих органів влади.

Список використаних джерел:

1. Бюджет [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.minfin.gov.ua>.
2. Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні : розпорядження Кабінету Міністрів України від 1 квітня 2014 р. № 333-р [Електронний ресурс] // База даних «Законодавство України» офіційного сайту Верховної зарди України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80>.
3. План заходів щодо реалізації Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні : розпорядження Кабінету Міністрів України від 22 вересня 2016 р. № 688-р. [Електронний ресурс] // База даних «Законодавство України» офіційного сайту Верховної зарди України. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/688-2016-%D1%80>.

Тарасюк Віталіна

студент

Онищук Александр

ст. преподаватель

Полесский государственный университет

г. Пинск

Беларусь

АНАЛИЗ ВНЕДРЕНИЯ МСФО В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ

Привлечение иностранных инвестиций, а также выход на международные рынки капитала требуют от белорусских субъектов хозяйствования формирования отчетной информации в соответствии с Международными стандартами финансовой отчетности. Сегодня МСФО признаны во всем мире как эффективный инструмент для предоставления прозрачной и адекватной информации о деятельности предприятия. Отчетность, составленная по МСФО, снижает неопределенность и обеспечивает уверенность иностранному инвестору при принятии решений о предоставлении финансовых ресурсов предприятию, позволяет повысить вероятность реализации такой сделки.

19 августа 2016 года было принято постановление №657/20, в соответствии с которым с 1 января 2017 года ввелись в действие 42 МСФО и 26 разъяснений к ним, принимаемых Фондом международных стандартов финансовой отчетности.

Переход на МСФО с 1 января 2017 года стал техническим завершением долгой работы над освоением международных стандартов финансовой отчетности.

План по переходу белорусских субъектов хозяйствования к международной практике отчетности был принят давно, однако значительные шаги по сближению национального законодательства с МСФО, связаны с принятием Закона от 12.07.2013 №57-З «О бухгалтерском учете и отчетности» и внесением целого ряда значительных изменений в законодательство.

Прежде всего, рассмотрим произошедшие и предстоящие изменения законодательства Республики Беларусь о бухгалтерском учете и отчетности по сближению с МСФО. Промежуточными результатами проведенной в этом направлении работы является принятие:

– нового типового плана счетов бухгалтерского учета, структура и содержание которого в значительной степени увязаны с информацией, содержащейся в бухгалтерской отчетности;

– новых форм бухгалтерской отчетности, характеризующихся четким структурированием активов и обязательств по степени ликвидности (погашения), делением доходов, расходов и денежных средств по видам деятельности (текущая, инвестиционная, финансовая), появлением новой информации о прочей совокупной прибыли, наличии и движении эквивалентов денежных средств;

– порядка бухгалтерского учета новых объектов – отложенных налоговых активов и отложенных налоговых обязательств, инвестиционной недвижи-

мости, долгосрочных активов, предназначенных для реализации, выбывающих групп;

– порядка бухгалтерского учета доходов и расходов, предусматривающего классификацию доходов и расходов по видам деятельности (текущая, инвестиционная, финансовая), использование метода начисления, списание управленческих расходов непосредственно на финансовые результаты, формирование резервов по сомнительным долгам, поэтапное признание доходов и расходов по договорам строительного подряда;

– порядка бухгалтерского учета основных средств, нематериальных активов с введением механизма обесценения, резерва по выводу основных средств из эксплуатации, изменением порядка отражения в бухгалтерском учете результатов переоценки;

– порядка бухгалтерского учета государственной поддержки и безвозмездной помощи с позиций дохода [1].

Главной проблемой сближения с МСФО остается то, что не все организации понимают важность данного процесса и вместо активной позиции занимают позицию выжидательную.

Дальнейшая стратегия применения МСФО закреплена в проекте нового Закона РБ «О бухгалтерском учете и отчетности», который предусматривает:

– ведение обязанности составления отчетности в соответствии с МСФО общественно значимыми организациями;

– улучшение качественных характеристик национальной системы бухгалтерского учета на основе МСФО.

В соответствии со статьей 17 закона, общественно значимые организации обязаны составлять за 2016 год и последующие годы годовую консолидированную отчетность в соответствии с МСФО, а банки - годовую консолидированную или индивидуальную отчетность в соответствии с МСФО.

Следует отметить, что общественно значимые организации, которые будут составлять отчетность на основании МСФО, не будут освобождены от обязанности составления бухгалтерской отчетности в соответствии с законодательством.

В целях повышения эффективности решения о применении МСФО будут повышены требования к главным бухгалтерам общественно значимых организаций. В проекте Закона предусмотрена сертификация специалистов, претендующих на должность главного бухгалтера общественно значимой организации. По результатам аттестации сертификат профессионального бухгалтера будет выдавать Министерство финансов, сертификат профессионального бухгалтера банка – Национальный банк.

Помимо банков и страховых компаний, отчетность по международным стандартам будут обязаны готовить около 1500 ОАО, у которых есть дочерние структуры. Из них только 50 ОАО, а это менее 1%, имеют отчетность по МСФО. От остальных переход на МСФО потребует дополнительных трудовых, финансовых и временных ресурсов: средств на оплату услуг консультантов, модернизацию программного обеспечения, сбор информации, организацию

внутреннего контроля. Для многих компаний переход на МСФО – дорогостоящий процесс.

Основополагающее отличие белорусской системы бухгалтерского учета от МСФО - это понятие субъективного суждения бухгалтера. МСФО устанавливают общие принципы формирования показателей финансовой отчетности, которые служат основой формирования бухгалтерского суждения. Однако это требует высокой квалификации бухгалтера, которая подразумевает знание не только собственно правил бухучета, но и ряда смежных дисциплин.

При этом большинство нынешних бухгалтеров начинали работать в системе, которая отводила им роль лишь исполнителей законов и инструкций. Требование к бухгалтеру выразить собственное суждение – абсолютно новое явление для национальной системы бухгалтерского учета и новая функция для бухгалтера [2].

Полный переход Республики Беларусь на МСФО будет важным шагом в процессе построения взаимного доверия между нашей республикой и международным сообществом. Очевидно, что ни один национальный финансовый рынок не сможет нормально развиваться в отрыве от международного рынка. Тем не менее, переход будет реально закончен лишь тогда, когда каждый бухгалтер будет профессионально владеть основами МСФО, а руководители компаний – будут действительно заинтересованы в предоставлении достоверной и объективной информации.

В числе других задач перехода следует отметить необходимость окончательного разделения бухгалтерского учета на финансовый, управленческий и налоговый, как это принято в международной практике.

При этом финансовый анализ, на основе данных финансовой отчетности, ориентирован на внешних пользователей (собственников, инвесторов, кредиторов и т.д.), управленческий учет используется для систематизации затрат, принятия управленческих решений и планирования, а налоговый учет – применяется для исчисления налогов.

Стоит подчеркнуть, что переход на МСФО должен осуществляться с учетом сложившихся национальных традиций, специфики экономического развития Республики Беларусь, а не путем слепого копирования западного опыта.

Список использованных источников:

1. Белорусское телеграфное агентство [Электронный ресурс] / Переход на МСФО с 1 января 2017 года – Режим доступа: <http://www.belta.by/economics/view/perehod-na-msfo-s-1-janvarja-2017-goda-kak-podgotovit-kadry-207691-2016> -дата доступа: 18.03.2017.

2. Бухгалтерский портал [Электронный ресурс] / МСФО в Республике Беларусь: особенности перехода и практика применения – Режим доступа: <https://www.gb.by/prjamaja-linija/gosudarstvennoe-regulirovanie/msfo-v-respublike-belarus-osobennosti-pe> -дата доступа: 18.03.2017.

Туча Татьяна

студент

Хомич Ангелина

студент

Давыдова Наталья

к.э.н., доцент

Полесский государственный университет

г. Пинск

Республика Беларусь

НАЦИОНАЛЬНАЯ ВАЛЮТНАЯ СИСТЕМА РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ: ПОЛИТИКА ОБМЕННОГО КУРСА

В Республике Беларусь создана, законодательно оформлена и функционирует валютная система, направленная на обеспечение стабильности белорусского рубля, экономической безопасности, поддержания устойчивого экономического роста и развития международного сотрудничества. Характерной чертой валютной системы является то, что она постоянно изменяется и совершенствуется.

Национальная валютная система – это форма организации валютных отношений страны, сложившихся исторически и закрепленных национальным законодательством, документами международного права.

В качестве главной задачи национальной валютной системы можно отметить: предоставление оптимальных условий функционирования народного хозяйства в интересах государства.

Основой валютной системы Республики Беларусь является национальная денежная единица – белорусский рубль. В обеспечении внутренней и внешней устойчивости белорусского рубля значительная роль принадлежит международным резервным активам Республики Беларусь.

Золотовалютные резервы Республики Беларусь в определении ССРД МВФ по итогам декабря 2016 г. увеличились на 88,9 млн. долларов США и на 1 января 2017 г. составили 4 927,2 млн. долларов США в эквиваленте. В национальном определении объем золотовалютных резервов уменьшился на 128,5 млн. долларов США и на 1 января 2017 г. сложился на уровне 5 185,0 млн. долларов США в эквиваленте. Увеличению золотовалютных резервов способствовали поступление средств от продажи Национальным банком и Министерством финансов Республики Беларусь облигаций, номинированных в иностранной валюте, а также поступления от взимания экспортных пошлин на нефть и нефтепродукты.

Для обеспечения макроэкономической стабильности в 2017 году Национальным банком Республики Беларусь совместно с правительством будут приняты меры по дальнейшему увеличению золотовалютных резервов страны. По прогнозным показателям в текущем году предусмотрен рост золотовалютных резервов в соответствии с методологией МВФ не менее чем на 500 миллионов долларов США.

Курс белорусского рубля к иностранным валютам устанавливается в соответствии с постановлением Правления Национального банка Республики

Беларусь от 20 августа 2001 г. № 208 «О порядке установления официального курса белорусского рубля по отношению к иностранным валютам».

Официальный курс белорусского рубля по отношению к доллару США, евро и российскому рублю устанавливается по данным биржевых торгов в режиме торгов с установлением фиксинга или как средневзвешенный курс по сделкам, совершенным на биржевых торгах в режиме непрерывного двойного аукциона, проводимых ОАО «Белорусская валютно-фондовая биржа» по доллару США, евро и российскому рублю.

Кросс-курсы к другим иностранным валютам рассчитываются с использованием сведений, представляемых центральными банками государств в Национальный банк Республики Беларусь или информации агентств «Рейтер» или «Блумберг». Указанная котировка вступает в силу со следующего календарного дня и действует до вступления в силу следующего официального курса белорусского рубля по отношению к данным иностранным валютам.

Рассмотрим динамику официального курса белорусского рубля по отношению к иностранным валютам (таблица 1).

Таблица 1

Официальный курс белорусского рубля по отношению к иностранным валютам за период 2014-2016 (с учетом деноминации)

Период	Официальный курс белорусского рубля по отношению:		
	к доллару США	к евро	к 100 российским рублям
01.01.2015	1,4377	1,6752	2,2539
01.01.2016	1,9990	2,1735	2,5874
01.01.2017	1,9495	2,0704	3,2586

Проанализировав динамику белорусского рубля по отношению к доллару США можно сделать вывод, что по состоянию на 01.01.2015 обменный курс белорусского рубля к доллару США сложился на уровне 1,4377 рублей за 1 доллар США. Спустя год обменный курс снизился на 0,5613, и составил 1,9990 белорусских рублей за 1 доллар США. А уже по состоянию на январь 2017 года, белорусский рубль укрепился на 0,0495, и обменный курс составил 1,9495 белорусских рублей за 1 доллар США. Таким образом, за рассматриваемый промежуток времени наблюдаются колебания обменного курса белорусского рубля к доллару США.

Далее проанализируем динамику белорусского рубля по отношению к евро. На 01.01.2015 обменный курс белорусского рубля к евро сложился на уровне 1,6752 рублей за 1 евро. Но по состоянию на 01.01.2016 он увеличился на 0,4983, и белорусский рубль упал до 2,1735 за 1 евро. На 01.01.2017 белорусский рубль укрепился на 0,1031, и обменный курс составил 2,0704 рублей за 1 евро. Итак, в рассматриваемый период наблюдаются незначительные колебания обменного курса белорусского рубля к евро.

Проанализируем динамику белорусского рубля по отношению к 100 российским рублям. По состоянию на 01.01.2015 обменный курс белорусского рубля к 100 российским рублям сложился на уровне 2,2539 белорусских рублей за 100 российских. К 01.01.2016 он вырос на 0,3335, и составил 2,5874. По состоянию на 01.01.2017 мы наблюдаем спад белорусского рубля к российскому на 0,6712, и обменный курс составляет 3,2586 белорусских рублей за 100 российских. Таким образом, за весь период наблюдается падение белорусского рубля к российскому.

На сегодняшний день задачей валютной системы Республики Беларусь является достижение стабильности обменного курса белорусского рубля, а также разработка необходимых для этого мер государственной экономической политики.

Важную роль в развитии национальной валютной системы играют отношения Республики Беларусь с Международным валютным фондом. Сотрудничество МВФ с Республикой Беларусь реализуется по трем основным направлениям:

- взаимодействие с Правительством Республики Беларусь и Национальным банком при подготовке программ экономической политики с акцентом на бюджетно-налоговую и денежно-кредитную политики, обменный курс, торговую политику;
- предоставление, при необходимости, кредитных ресурсов;
- техническая экспертная помощь.

Формирование и устойчивость национальной валютной системы Республики Беларусь зависит от основных макроэкономических показателей денежно-кредитной политики, развития валютного регулирования в стране; слаженности действий Национального банка, министерств и других государственных органов, в области валютного регулирования и развития национальной экономики.

Можно отметить, что на пути формирования собственной независимой валютной политики и валютной системы государства возникло значительное количество проблем, которые преимущественно не решены до настоящего времени. Тем не менее, органам монетарного регулирования удалось достигнуть значительных успехов в валютной сфере, путем формирования единого обменного курса на всех сегментах валютного рынка, организовывая валютную систему Республики Беларусь. В ходе анализа было установлено, что за рассмотренный период белорусский рубль по отношению к доллару, евро и российскому рублю значительно обесценился, поэтому в Республике Беларусь стоит задача достижения стабильности обменного курса белорусского рубля.

Список использованных источников:

1. Средний официальный курс белорусского рубля по отношению к иностранным валютам [Электронный ресурс] // Официальный сайт Национального банка Республики Беларусь. – Режим доступа: <http://www.nbrb.by/statistics/Rates/AvgRate/>. – Дата доступа: 06.03.2017.
2. Золотовалютные резервы Беларусь [Электронный ресурс] // Министерство финансов Республики Беларусь. – Режим доступа: <http://myfin.by/wiki/term/zolotovalyutnye-rezervy-belarusi>. – Дата доступа: 06.03.2017.

Усик Дарья

студент

Кадашевич Екатерина

студент

Давыдова Наталья

к.э.н., доцент

Полесский государственный университет

г. Пинск

Беларусь

ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ РЫНКА ПЛАТЕЖНЫХ КАРТОЧЕК В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ

В марте 1994 г. Национальный банк Республики Беларусь совместно с ведущими белорусскими банками начали формирование национальной системы безналичных расчетов на основе банковских платежных карточек «БелКарт».

В 2013 году в системе «Белкарт» произошли серьезные организационные изменения. 1 октября было зарегистрировано новое юридическое лицо - ЗАО «Платежная система БЕЛКАРТ», в состав акционеров вошли ОАО «Банковский процессинговый центр», ОАО «АСБ Беларусбанк», ОАО «Белагропромбанк» и ОАО «Белинвестбанк» [1].

По данным Национального банка Республики Беларусь, на сегодняшний день банковские платежные карточки внутренних, международных и внутренних частных платежных систем эмитируют 23 банка страны.

Разнообразие видов банковских платежных карточек дает возможность клиенту выбрать определенную карточку в соответствии со своими потребностями и интересами. Клиент вправе использовать несколько карточек. Они могут эмитироваться разными банками и организациями, также могут различаться по характеру средств, находящихся на текущем счете.

В настоящее время активно развиваются банковские услуги на основе банковских платежных карточек. Расчеты посредством банковских платежных карт являются наиболее распространенной формой безналичных расчетов.

Банковская платежная карточка является платежным инструментом, обеспечивающим доступ к банковскому счету и проведение безналичных платежей за товары и услуги, получение наличных денежных средств и осуществление иных операций в соответствии с законодательством Республики Беларусь [2].

В 2014 г. в Республике Беларусь была выпущена новая кобейджинговая платежная карточка «БелКарт/Maestro», что стало новым этапом в развитии национальной платежной системы. Кобейджинговая платежная карточка является полноценным платежным инструментом как на территории Республики Беларусь, так и за рубежом. Благодаря сотрудничеству с MasterCard появилась возможность выхода национальной платежной системы на международный уровень.

Данные о количестве банковских платежных карточек в Республике Беларусь представлены в таблице.

**Количество выпущенных банковских платежных карточек в
Республике Беларусь за период 2015-2017 гг. тыс. ед.**

Дата	БелКарт (тыс.ед.)	БелКарт/ Maestro (тыс.ед.)	VISA (тыс. ед.)	MasterCard (тыс.ед.)	Всего (тыс.ед.)
01.01.2015	5 128,6	109,2	5 219,5	1 885,8	12 343,1
01.01.2016	5 119,8	210,7	5 199,9	1 814,6	12 345,0
01.01.2017	5 000,0	472,3	5 066,6	2 142,6	12 681,4

Примечание – Источник: [2].

Количество платежных карточек системы «БелКарт» уменьшилось за рассматриваемый период на 128,6 тыс. ед. или на 2,5%, а «VISA» - 152,6 тыс. ед. или на 3%. Количество банковских платежных карточек системы «MasterCard» за тот-же период увеличилось на 256,8 тыс. ед. или на 13%. На начало 2017 года количество кобейджинговых платежных карточек системы «БелКарт/Maestro» составило 472,3 тыс. ед., увеличившись на 44,6%. Общее количество выпущенных банковских платежных карточек за период с 2015 по 2017 г. увеличилось на 338,3 тыс. ед., или на 2,7%, и на 01.01.2017 составило 12 681,4 тыс. ед.

Рост количества банковских платежных карточек, не означает роста доли безналичных платежей. Основная проблема заключается в финансовой неграмотности населения и непринятии развития информационных технологий.

Перспективы развития платежных карточек в стране, а также расчетов с использованием банковских пластиковых карточек нашли отражение в Стратегии развития цифрового банкинга в Республике Беларусь на 2016 – 2020 годы:

1) Создание и внедрение единых стандартов безопасности в области электронного взаимодействия – активное развитие цифровых технологий в финансовой сфере Республики Беларусь ставит перед банками задачу предоставления надежных и эффективных продуктов и услуг, обеспечивающих высокий уровень безопасности. В настоящее время существуют различные способы применения биометрических систем идентификации.

2) Развитие бесконтактных технологий – современная экономика отличается эффективностью, надежностью и скоростью выполнения операций. Бесконтактные технологии позволяют осуществлять платежи дистанционно, без непосредственного взаимодействия терминала в организации торговли, что существенно ускоряет проведение безналичных расчетов. В Республике Беларусь банки осуществляют эмиссию бесконтактных карточек, однако их доля в общем объеме эмиссии является незначительной.

Основными целями развития бесконтактных технологий в Республике Беларусь являются:

– увеличение количества кобейджинговых карточек, совмещающих банковскую и дисконтную карточки. Их привлекательность для клиентов банка заключается в получении дополнительных бонусов и скидок, для банков – в увеличении клиентской базы и объема безналичных платежей;

– расширение линейки кредитных и дебетовых карточек, в том числе для конкретных категорий клиентов (школьники, студенты, лица, получающие регулярное государственное денежное пособие, и т.п.) [3].

Для реализации указанных целей необходимо:

- развитие программно–технической инфраструктуры осуществления розничных платежей в безналичной форме, в том числе путем повсеместного оснащения организаций торговли (сервиса) платежными терминалами;
- расширение объема эмиссии бесконтактных карточек;
- увеличение количества платежных терминалов с функцией приема бесконтактных карточек в организациях торговли (сервиса).

Основными условиями развития рынка банковских платежных карточек являются повышение доверия клиентов к банковским услугам, а также обеспечение удобного использования и своевременного информирования потенциальных клиентов о новых банковских продуктах.

Список использованных источников:

1. Сотников, А. Развитие платежной системы БЕЛКАРТ: достижения и вызовы / А. Сотников // Банковский вестник. – 2015. – № 1. – С. 42–46.
2. Основные показатели развития рынка банковских платежных карточек Республики Беларусь [Электронный ресурс] / Официальный сайт Национального банка Республики Беларусь – Режим доступа: <http://www.nbrb.by/payment/PlasticCards> - Дата доступа: 10.03.17.
3. Стратегия развития цифрового банкинга в Республике Беларусь на 2016 – 2020 годы: одобрена постановлением Правления Национального банка Республики Беларусь, 2 марта. 2016 г., № 108 [Электронный ресурс] — Режим доступа: <https://www.nbrb.by/Legislation/documents/DigitalBankingStrategy2016.pdf> - Дата доступа: 10.03.17.

Федорчук Вікторія
студентка

Сохецька Анна
к.е.н., доцент

Львівський національний університет імені Івана Франка
м. Львів
Україна

**ОСНОВНІ ПРІОРИТЕТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ
БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ**

Банківська система України є однією з найбільш динамічно прогресуючих сфер вітчизняної економіки, вона є необхідною умовою для забезпечення сталого економічного зростання України. За визначенням С.Л. Лондара, банківська система – це сукупність взаємопов'язаних фінансово-кредитних установ (банків), які функціонують в межах єдиного фінансового механізму певної країни у визначений історичний період [4]. В Україні цю систему представляють Національний Банк України та інші банки, які створені і діють на території України відповідно до положень Закону України «Про банки і банківську діяльність» [1]

Сучасний стан банківської сфери характеризується постійними змінами в умовах функціонування, зовнішньому та внутрішньому середовищі, зниженням ефективності діяльності та загостренням дії позаекономічних чинників, тому банківська система потребує постійного удосконалення. За таких умов виникає необхідність визначення певних пріоритетів, які могли б забезпечити сталий розвиток банківської системи та сформувані заходи, щодо їх досягнення. Ми вважаємо, що ними мають стати такі:

- формування ефективного інституційного середовища для регулювання конкурентної боротьби банків та сповільнення темпів монополізації;
- збільшення фінансування та кредитування перспективних напрямів господарської діяльності для створення умов прискореного розвитку регіонів;
- створення ефективною кадровою системи та системи управління в банківських установах;
- визначення рівня незадоволеності клієнтів щодо банківського обслуговування, їх відношення до нових продуктів та способів надання послуг.

Розглянемо запропоновані пріоритети більш детально та можливості їх досягнення у сучасних умовах розвитку банківської сфери України. За класифікацією НБУ, є чотири групи банків за розміром активів. Кожна група використовує свої методи конкурентної боротьби. Найбільші банки, володіючи до 70% ресурсів, можуть користуватися монопольними перевагами на ринку, отримувати монопольний прибуток [2, с.318]. Тому, на нашу думку, політика НБУ повинна бути диференційована, тобто до найбільших банків повинні бути встановлені жорсткі умови щодо зниження ними тиску на менші банки. Це допомогло б зменшити ступінь монополізації ними ринку. Відносно менших банків, позиція НБУ повинна бути більш сприятливою. Це можна пояснити тим, що природа таких банків соціально-економічна – обмеженість у фінансових ресурсах робить їх більш керованими та посилює залежність від НБУ, а, оскільки, вони залежать від клієнтів, то йдуть на зустріч всім контрагентам, які зацікавлені у співробітництві.

Включення комерційних банків до конкурентоспроможності регіонів та країни загалом, надасть у перспективі великі переваги на рівні ринків країни, а з часом, і на рівні світових ринків. Тому кредитування та збільшення фінансування перспективних напрямків господарської діяльності допоможе створити додаткові умови для розвитку регіонів.

Створення ефективною кадровою системи є ключовим щодо розвитку банківської системи, оскільки людина – це джерело розвитку та основа для формування суспільних інституцій, вона є об'єктом та суб'єктом управління. Поєднання цих важливих аспектів показує необхідність створення ефективною кадровою політики та системи управління в банках. Тому, в банках необхідно розробити та впровадити корпоративні кодекси – норми та правила, які сприяли б налагодженню ефективною взаємодії, творчій і професійній реалізації працівників банку, кар'єрному зростанню.

Визначення ставлення клієнтів до банку, їхні позитивні та негативні відгуки допомагають банку розвиватися і покращувати рівень свого обслуго-

вування. Також це дає змогу правильно використовувати методи маркетингу, менеджменту, стратегічного менеджменту, системного аналізу та інших.

Отже, стабільна та ефективна банківська система є однією з найважливіших складових успішного розвитку економіки держави. Тому постійне удосконалення та реагування на зміни зовнішнього середовища є необхідною умовою забезпечення стабільності розвитку. Використання запропонованих пріоритетів дозволить не тільки покращити ефективність функціонування банківської системи, але й забезпечити підвищення довіри клієнтів до банків, прискорити розвиток регіонів та країни загалом.

Список використаної літератури:

1. Закон України «Про банки і банківську діяльність» – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>
2. Аванесова І.А. Інструментарій регулювання кредитної діяльності комерційного банку / І.А. Аванесова // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України – 2004. – С.316-329.
3. Денисенко М.П. Гроші та кредит у банківській справі / М.П. Денисенко – К.: Алерта – 2004. – 478с.
4. Лондар С.Л. Фінанси: навчальний посібник / С.Л. Лондар, О.В. Тимошенко – 2009. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://westudents.com.ua/knigi/663-fnansi-londar-sl.html>

Хомич Анастасія

студент

Давыдова Наталья

к.э.н., доцент

Полесский государственный университет

г. Пинск

Беларусь

СТРУКТУРА И ДИНАМИКА МЕЖДУНАРОДНЫХ РЕЗЕРВНЫХ АКТИВОВ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ

Важным показателем стабильности национальной экономики, гарантией исполнения страной своих обязательств служат её золотовалютные резервы. Резервные активы находятся под прямым контролем государства и могут использоваться им для достижения целей экономической политики. Например, они могут стабилизировать курс национальной валюты, погасить внешний долг и профинансировать дефицит торгового или платёжного баланса.

Увеличение золотовалютных запасов благоприятно влияет на инвестиционную привлекательность страны, однако их чрезмерный рост будет являться скорее недостатком экономики данной страны. По мнению специалистов, достаточным будет объём золотовалютных резервов, который покрывает объём выплат по внешним обязательствам и объём трёхмесячного импорта товаров и услуг.

К международным резервным активам Республики Беларусь относятся высоколиквидные иностранные активы, состоящие из запасов драгоценных

металлов и драгоценных камней, специальных прав заимствования Республики Беларусь у Международного валютного фонда (далее - МВФ), резервной позиции Республики Беларусь в МВФ и валютных резервов.

Драгоценные металлы и драгоценные камни могут быть реализованы на международном рынке на условиях внебиржевой и биржевой торговли. Они принадлежат Национальному банку и Правительству Республики Беларусь и хранятся ими в качестве резервного актива в виде остатков по металлическим счетам.

Специальные права заимствования - это международные резервные активы, которые распределяются МВФ между государствами-членами МВФ пропорционально квоте этих стран.

Резервная позиция Республики Беларусь в МВФ включает в себя средства, которые размещены Правительством Республики Беларусь на счете общих ресурсов МВФ. При необходимости, данные средства могут быть использованы Правительством Республики Беларусь.

Валютные резервы - это высоколиквидные иностранные активы в свободно конвертируемой валюте, российских рублях и китайских юанях и включают наличную иностранную валюту и прочие средства платежа; остатки средств на корреспондентских счетах и депозиты в банках-нерезидентах; ликвидные ценные бумаги; прочие требования к нерезидентам [2].

Таблица

Международные резервные активы Республики Беларусь в соответствии с методологией МВФ за период 2014-2017 гг. (в млн. долларов США)

Дата	Всего	Монетарное золото	Специальные права заимствования	Резервная позиция в МВФ	Резервные активы в иностранной валюте	Прочие активы
01.01.2017	4 927,2	1 720,3	499,8	0,0	2 420,1	286,9
01.01.2016	4 175,8	1 432,2	515,2	0,0	1 953,7	274,7
01.01.2015	5 059,1	1 637,1	538,7	0,0	2 882,8	0,5
01.01.2014	6 650,9	1 713,9	571,7	0,0	3 738,2	627,1

Источник: [2].

Анализ данных таблицы позволяет сказать, что вес монетарного золота за период 2014-2016гг. последовательно снижался, тогда как на 01.01.2017г.-достиг максимума за рассмотренные 4 года, увеличившись на 20%, по сравнению с 01.01.2016г. В первую очередь это произошло из-за увеличения стоимости золота, которое было вызвано подъёмом цен на него на мировом рынке.

Резервная позиция в МВФ предполагает право страны-члена МВФ на автоматическое получение кредитов в иностранной валюте (в пределах 25% от квоты страны в МВФ) [1]. Исходя из данных таблицы, резервная позиция Республики Беларусь в МВФ остаётся на нулевом уровне.

Если же говорить про резервные активы в иностранной валюте, то, как и в случае с монетарным золотом, можно заметить сокращение в период 2014-2016гг. и последующий подъём в 2017 году. Исходя из данных Национального

банка Республики Беларусь, рост резервов произошёл вследствие размещения валютных облигаций Национального банка и Министерства финансов Республики Беларусь на внутреннем рынке, покупки Национальным банком валюты на ОАО «Белорусской валютно-фондовой бирже» и поступлений в бюджет от экспорта нефти и нефтепродуктов.

Прочие активы изменились следующим образом: в 2014 году они находились на достаточно высоком уровне, к 2015 гг. они значительно снизились, а вот в период 2016-2017 гг. они постепенно стали увеличиваться.

Для обеспечения макроэкономической стабильности Республики Беларусь (или любой другой страны, в которой наблюдается дефицит золотовалютных запасов) необходимо увеличение золотовалютных резервов. В соответствии с приоритетными направлениями денежно-кредитной политики страны на 2017 год, золотовалютные резервы Республики Беларусь в определении МВФ должны вырасти не менее чем на 500 миллионов USD.

Главными критериями, в соответствии с которыми определяется достаточность резервов государства, являются: критерий валютного правления (сравнение объёма золотовалютных резервов с объёмом денежной базы), «Правило Гидотти» (сравнение объёма золотовалютных резервов с объёмом годовых выплат по внешнему долгу), критерий МВФ (сравнение объёма золотовалютных резервов с объёмом трёх- или шестимесячного импорта), Критерий Редди (сравнение объёма золотовалютных резервов с объёмом трехмесячного импорта и годовых выплат по валовому внешнему долгу). В зависимости от выбранной методики расчёта величина оптимального объёма золотовалютных резервов государства различна. Тем не менее, исходя из полученных результатов, объём накопленных золотовалютных резервов Республики Беларусь недостаточен по всем критериям.

По мнению белорусского экономиста Станислава Богданкевича, на данный момент необходимый минимум золотовалютных резервов для Республики Беларусь составляет не менее \$10 млрд, а оптимальным является объём в \$12 млрд. Что касается реально существующих резервов, то в настоящее время их объём составляет \$4,9272 млрд, что ниже необходимого предела.

Золотовалютные резервы могут многое сказать об экономическом развитии страны. Ведь они могут служить непосредственной гарантией выполнения государством своих международных финансовых обязательств. Золотовалютные резервы являются очень важным инструментом государственного регулирования в области международных платежей и представляют собой свидетельство прочного финансового положения страны.

Список использованных источников:

1. Деньги. Кредит. Банки: Учебник для вузов / Е.Ф. Жуков [и др.]. - М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2003. – 600 с.
2. Официальный сайт Национального банка Республики Беларусь [Электронный ресурс] / Международные резервные активы Республики Беларусь. – Режим доступа: <https://www.nbrb.by/statistics/reserveAssets/assets.asp> – Дата доступа: 20.03.2017.

Хритова Наталья

студентка

Невдах Сергей

старший преподаватель

Полесский государственный университет, г. Пинск

Республика Беларусь

ОРГАНИЗАЦИЯ СИСТЕМЫ ВНУТРЕННЕГО КОНТРОЛЯ ДВИЖЕНИЯ ДЕНЕЖНЫХ СРЕДСТВ

Актуальность выбранной темы выражена тем, что в настоящее время хорошо организованная система внутреннего контроля использования денежных средств помогает сохранить и рационально использовать их, предотвратить просроченную задолженность, а также улучшить финансовое состояние предприятия.

Система внутреннего контроля - это совокупность организационной структуры, методик и процедур, принятых руководством предприятия в качестве средств, для эффективного ведения хозяйственной деятельности, которая включает в т.ч. организованные внутри данного субъекта надзор и проверку:

- соблюдения требований законодательства;
- точности и полноты документации бухгалтерского учета;
- своевременности подготовки достоверной бухгалтерской отчетности;
- предотвращения ошибок и искажений;
- исполнения приказов и распоряжений руководства;
- обеспечения сохранности имущества субъекта.[4]

Организация системы внутреннего контроля на предприятии включает в себя процесс по разработке и установлении стандартов внутреннего контроля, которые разрабатываются и применяются непосредственно на предприятии с учетом специфики его производственно-хозяйственной и финансово-экономической деятельности.

Для этого возможно применение двух форм организации системы внутреннего контроля:

- 1) внутренний контроль осуществляется специально созданным подразделением (службой) внутреннего аудита;
- 2) функциями внутреннего контроля наделяются конкретные работники организации (в основном – главный бухгалтер) [3].

Подразделение (служба) внутреннего аудита, контрольно-аналитический отдел или другое структурное подразделение предприятия, наделенное контрольной функцией, являются одним из важных элементов в системе управления предприятием, а также значимым элементом внутреннего контроля за производственно-хозяйственной и финансово-экономической деятельностью предприятия[1].

Внутренний контроль движения денежных средств должен выполнять следующие функции (рис.1)

Рисунок 1 – Функции внутреннего контроля денежных средств

Примечание: Источник – разработано на основании [2]

Проделав работу по изучению направлений проверки денежных средств и систематизировав полученные результаты можно выделить следующие процедуры внутреннего контроля:

Таблица 1

Цели и средства внутреннего контроля по разделу учёта ”Денежные средства“

Цели средств контроля и подтверждаемые критерии проверки	Описание средств внутреннего контроля
Поступление денежных средств оформлено документально и отражено в бухгалтерском учёте надлежащим образом	Все операции оформляются унифицированным первичным документом – приходным кассовым ордером (форма КО-1, КО-1в)
	Разработан график документооборота по учёту денежных средств
	Осуществляется контроль за графиком документооборота главным бухгалтером
	Осуществляется контроль над сохранностью денежных средств
	Все операции по поступлению отражаются в кассовой книге
	Учёт курсовых разниц и отражение их отдельной строкой
	Сверка данных банковских выписок со счетов организации, корешков чековых книжек, приходных кассовых ордеров и записей в кассовой книге
	Отражение данных в журнале регистрации приходных и расходных кассовых ордеров

**Міжнародна науково-практична конференція
«Економічна модель сучасності: завдання, виклики, перспективи»**

Инвентаризация наличных денежных средств сравнивается с данными бухгалтерского учёта	Инвентаризация наличных денежных средств санкционируется с руководством в соответствии с планом внезапных проверок кассы
	Инвентаризация наличных денег производится своевременно
	Ежемесячно осуществляется сверка данных аналитического учета денежных средств с данными синтетического учета, главной книгой
	Документальное оформление инвентаризации осуществляется в полном объеме, точно и своевременно
	Результаты инвентаризации должным образом отражаются в бухгалтерском учете и анализируются руководством организации
	По результатам инвентаризации в случае выявления излишков или недостач принимаются соответствующие меры
Расходование денежных средств утверждается руководством и соответствующим образом отражается в бухгалтерском учёте	Все операции оформляются унифицированным первичным документом – расходным кассовым ордером (форма КО-2, КО-2в)
	Все операции по расходованию отражаются в кассовой книге
	Выдача средств строго по целевому назначению
	Согласование всех расходов с руководством
	Разработан график документооборота по учёту денежных средств
	Осуществляется контроль за графиком документооборота главным бухгалтером
	Отражение данных в журнале регистрации приходных и расходных кассовых ордеров

Примечание: Источник – собственная разработка

Таким образом, хорошо налаженная система внутреннего контроля позволяет обеспечить сохранность имущества, качество учёта и достоверность отражения данных учета в отчётности. Проводимые контрольные мероприятия способствуют своевременности получения руководством хозяйствующего субъекта и собственникам информации об имеющихся недостатках в осуществляемой финансово-экономической и хозяйственной деятельности предприятия, дают возможность совершения правильной оценки фактического использования денежных и материальных ресурсов, состояния бухгалтерского и налогового учета и отчетности, подтверждают полноту выполнения мероприятий, включенных в бизнес-планы и программы деятельности. Система внутреннего контроля, как функция управления, направлена на своевременное выявление проблем и устранение их раньше, чем они станут весомыми, и будут препятствовать достижению поставленных целей предприятием.

Литература:

1. Лемеш, В.Н. Ревизия и аудит : учеб. пособие/ В.Н. Лемеш – 3-е изд. – Минск : Изд-во Гревцова, 2013. – 272 с.
2. Пупко, Г. М. Аудит и ревизия : учебник / Г.М. Пупко – Минск: БГЭУ, 2014. - 304 с.
3. Хмельницкий, В.А., Ревизия и аудит: учеб. пособие/В. А. Хмельницкий, Т.А. Гринь – Минск: БГЭУ, 2011. – 475с.
4. Янукович И. Система внутреннего контроля в аудите// Журнал "Главный Бухгалтер" [Электронный ресурс]. – 2007. - № 27. – Режим доступа: <http://www.pik.by/articles/14-article5>. – Дата доступа: 28.09.2016

Царук Наталія

к.е.н., доцент

ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»

м.Ніжин

Україна

АГРАРНІ РОЗПИСКИ: ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ

Розвиток фінансово-економічних відносин в Україні передбачає у тому числі постійний пошук оптимальних джерел фінансування бізнес-активностей суб'єктів господарювання у різних галузях. Особливо актуальними питання забезпечення процесів господарської діяльності фінансовими ресурсами є для сільськогосподарських підприємств, враховуючи сезонність їхньої діяльності та інші суттєві специфічні особливості сільського господарства. В цьому ключі традиційні методи та інструменти забезпечення аграрних товаровиробників необхідними їм засобами не є абсолютно ефективними, враховуючи високу вартість кредитних продуктів та низький рівень довіри аграрників до інших форм залучення позикових коштів. У зв'язку із цим, враховуючи досвід зарубіжних країн, в Україні на законодавчому рівні закріплено можливість забезпечення сільськогосподарського бізнесу коштами та факторами виробництва у позиковому порядку за рахунок впровадження інструментарію аграрних розписок, операції за якими передбачають можливість отримання аграрниками необхідних благ шляхом застави майбутнього врожаю.

Відповідно до статті 1 Закону України «Про аграрні розписки» [2] під аграрною розпискою розуміється товаророзпорядчий документ, який передбачає безумовне зобов'язання боржника, яке забезпечується заставою, здійснити поставку сільськогосподарської продукції або сплатити грошові кошти на визначених у цьому документі умовах.

Законом України «Про аграрні розписки» встановлено два види аграрних розписок: товарні аграрні розписки та фінансові аграрні розписки.

Товарні аграрні розписки є аграрними розписками, що встановлюють безумовне зобов'язання боржників за цими розписками здійснити постачання узгодженої сільськогосподарської продукції відповідно до кількісних, якісних параметрів з визначенням місця і строку поставки у цій розписці.

Фінансова аграрна розписка є різновидом аграрної розписки, що встановлює безумовне зобов'язання боржника сплатити грошову суму, розмір якої визначається за погодженою боржником і кредитором формулою з урахуванням цін на сільськогосподарську продукцію у визначеній кількості та якості.

Щоби зрозуміти, яким чином операції з аграрними розписками мають бути відображені в бухгалтерському обліку, слід чітко ідентифікувати, які об'єкти обліку співвідносяться з ними. Можливих варіантів лише два:

1. Або аграрні розписки визнаються звичайним зобов'язанням однієї сторони (боржника) та відповідно дебіторською заборгованістю іншої (кредитора за аграрною розпискою);

2. Або аграрні розписки визнаються цінним папером, і в такому разі до них застосовні правила обліку зобов'язань за цінними паперами з використанням відповідних бухгалтерських рахунків.

Відповідно до Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій та Інструкції про його застосування [4], для обліку зобов'язань підприємства передбачено рахунки класу 5 «Довгострокові зобов'язання» та класу 6 «Поточні зобов'язання».

Отже, облік зобов'язань за аграрними розписками, які видаються на строк, що перевищує 12 календарних місяців з дати балансу, слід вести на рахунку 55 «Інші довгострокові зобов'язання», а зобов'язання за аграрними розписками, що видаються на строк до 12 календарних місяців з дати балансу, необхідно відображати на рахунку 68 «Розрахунки за іншими операціями», субрахунок 685 «Розрахунки з іншими кредиторами». При цьому аналітичний облік зобов'язань за аграрними розписками слід вести, відкривши до рахунку 55 субрахунок 55.1 «Зобов'язання за аграрними розписками» і аналогічний рахунок 685.1 «Зобов'язання за аграрними розписками» – до субрахунку 685 рахунку 68. Записи на цих субрахунках слід вести в розрізі кожної окремої аграрної розписки з відповідним позначенням продукції, яка є предметом застави. Однак ці зобов'язання слід визнавати не на момент укладення договору і видачі аграрної розписки, а лише на момент отримання від кредитора грошових коштів, цінностей або послуг, які є підставою для визнання боргу.

З юридичної точки зору сільськогосподарська продукція, яка вирощена боржником як предмет застави, не може вважатися його власністю. Відповідно така продукція мала би оприбутковуватися з рахунків виробництва на позабалансові рахунки бухгалтерського обліку. Однак при цьому виникають наступні проблеми:

1. Унеможлиблюється закриття рахунку 23 «Виробництво», оскільки незалежно від того, використовується на підприємстві оцінка біологічних активів і сільськогосподарської продукції за справедливою вартістю чи за первісною вартістю/собівартістю, витрати на біологічні перетворення мають бути урівноважені проводками по виходу продукції;

2. Стає неможливим закриття рахунків 55.1 та 685.1, на яких відображається вартість отриманих коштів, товарів або послуг від кредитора.

Тому отриману сільськогосподарську продукцію як предмет застави слід відображати на балансових рахунках бухгалтерського обліку аналогічно продукції, щодо якої застава відсутня. Але при цьому для обліку цієї продукції та собівартості її списання слід відкривати до рахунків 27 «Продукція сільськогосподарського призначення», 90 «Собівартість реалізації» та 70 «Дохід від реалізації» субрахунки для окремого обліку і контролю руху вартості заставлених продуктів. Такий порядок слугує додатковою гарантією відсутності претензій з боку податкових органів щодо статусу цієї сільськогосподарської продукції для цілей справляння єдиного податку IV групи для сільськогосподарських товаровиробників. А для аграріїв, які в якості основи системи оподаткування обрали для себе податок на

прибуток, класичне відображення постачання заставленої сільськогосподарської продукції через рахунки реалізації сприятиме уникненню претензій щодо приховування доходів та завищення витрат у податковому обліку. Окрім того, для цілей нарахування податку на додану вартість поставка заставленої продукції також у будь-якому випадку вважатиметься постачанням, а тому відображення суми ПДВ за дебетом рахунку 70 і кредитом рахунку 641 буде відповідати вимогам Інструкції з бухгалтерського обліку ПДВ [3].

У держателів аграрних розписок, якщо вони зобов'язані вести бухгалтерський облік відповідно до чинного в Україні нормативно-правового забезпечення бухгалтерського обліку, облік дебіторської заборгованості за аграрними розписками, виданими на строк, що перевищує 12 місяців з дати балансу, слід відображати на рахунку 18 «Довгострокова дебіторська заборгованість та інші необоротні активи» з виділенням субрахунку 18.1 «Зобов'язання дебіторів за аграрними розписками». Дебіторську заборгованість за аграрними розписками, виданими на строк, що не перевищує 12 календарних місяців з дати балансу, слід відображати на рахунку 37 «Розрахунки з різними дебіторами», субрахунок 377 «Розрахунки з іншими дебіторами», з виділенням субрахунку 377.1 «Зобов'язання дебіторів за аграрними розписками». Аналогічно обліку заборгованості у боржника, аналітичний облік такої дебіторської заборгованості слід вести у розрізі кожної аграрної розписки. При цьому рахунки 14 «Довгострокові фінансові інвестиції» та 35 «Поточні фінансові інвестиції» з огляду на ті ж міркування, які висловлені щодо рахунків 50, 51, 60, 61 (оскільки фінансові інвестиції передбачають вкладення переважно в цінні папери, а аграрні розписки такими не є), для обліку дебіторської заборгованості за аграрними розписками використовувати не варто.

Отже, облік операцій з аграрними розписками має забезпечуватися в рамках загальновизнаного порядку відображення на рахунках бухгалтерського обліку договірних зобов'язань. Для цього надано пропозиції щодо відкриття бухгалтерських рахунків для обліку господарських активностей, пов'язаних із обігом аграрних розписок.

Список використаних джерел:

1. Коваленко Т. Аграрні розписки: оформлення, видача, обіг та виконання [Електронний ресурс]. // Т. Коваленко. // Режим доступу: <http://agro-business.com.ua/u-pravovomu-poli/1650-agrarni-rozpysky-oformlennia-vydacha-obig-ta-vykonannia.html>.
2. Про аграрні розписки: Закон України від 06.11.2012 р. №5479-VI [Електронний ресурс]. // Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5479-17>.
3. Про затвердження Інструкції з бухгалтерського обліку податку на додану вартість: наказ Міністерства фінансів України від 01.07.1997 р. №141 [Електронний ресурс]. // Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0284-97>.
4. Про затвердження Плану рахунків бухгалтерського обліку та Інструкції про його застосування: Наказ Міністерства фінансів України від 30 листопада 1999 року №291 [Електронний ресурс]. // Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/REG4185.html.

Чабан Анастасія

студент

Давыдова Наталья

к.э.н., доцент

Полесский государственный университет

г. Пинск

Беларусь

НАЛОГИ И НАЛОГОВАЯ ПОЛИТИКА В ФИНАНСОВОЙ СИСТЕМЕ БЕЛАРУСИ

В современном мире налоги являются универсальным инструментом реализации задач государства посредством присущих ему функций.

В соответствии с Налоговым кодексом Республики Беларусь, налогом признаётся обязательный индивидуально безвозмездный платёж, взимаемый с организаций и физических лиц в форме отчуждения принадлежащих им на праве собственности, хозяйственного ведения или оперативного управления денежных средств в республиканский и (или) местные бюджеты [1, статья 6].

Налоги являются одним из элементов системы финансовых отношений и находятся во взаимосвязи и взаимозависимости с другими финансовыми категориями, обладают свойствами, присущими другим финансовым категориям, и дают ключ к пониманию финансовой системы в целом.

Воздействие государства на экономические процессы через налоговые инструменты осуществляется путём реализации научно обоснованной налоговой политики.

В современных условиях задачами налоговой политики государства являются: учёт действующих экономических параметров развития общества и конкретной экономической ситуации в стране; обеспечение рыночных и социальных реформ и поддержание макроэкономической стабильности; обеспечение государства финансовыми ресурсами и их мобилизация; определение возможных резервов роста; создание условий для регулирования экономики страны в отраслевом, региональном, и межотраслевом разрезе; соответствие общей экономической политике страны как на национальном, так и на межгосударственном уровне.

Обеспечение экономического роста и стабильности невозможно без реализации эффективной внешнеэкономической политики, поэтому национальная налоговая политика должна предусматривать ряд соответствующих мер.

Выработка международного механизма налогообложения интеграционного объединения, создание благоприятного для всех участников налогового климата – задача первостепенной важности, диктуемая согласованной налоговой политикой.

Совместное налоговое планирование целесообразно использовать при планировании объёма совместного межгосударственного бюджета. Такая форма организации общегосударственных финансов пока реализуется только Республикой Беларусь и Российской Федерацией при составлении совместного бюджета.

Налоговое регулирование в современных условиях является стержнем межгосударственного налогового механизма и опосредуется как внутренними, так и межгосударственными законодательными актами.

По итогам 2014 года Беларусь заняла 60-ю позицию в рейтинге Paying Taxes с показателем налоговой нагрузки 52%.

В рейтинге 2015 года средний уровень налоговой нагрузки в мире составил 40,8%, для Беларуси этот показатель был равен 51,8%. Для сравнения: средний уровень налоговой нагрузки в 2015 году для России составил 47%, для Украины – 52,2% [2].

По итогам 2016 года налоговая нагрузка в Беларуси составила 54,8%.

Уровень налоговой нагрузки на экономику в Беларуси в 2017 году планируется снизить до 23,5% ВВП (в 2015 году налоговая нагрузка составляла 25,6 % в ВВП, а в 2016 году - 24,6%). Для сравнения: в России в 2016 году уровень налоговой нагрузки находился на уровне 32% в ВВП [3,4].

В большинстве стран используются налоговые льготы. Главная цель налоговых льгот состоит в сокращении размеров налогового обязательства налогоплательщика. Вторая цель - это отсрочка или рассрочка платежа.

В соответствии с Налоговым кодексом Республики Беларусь предусматривается применение налоговых льгот, которые устанавливаются в виде: освобождения от уплаты налога, сбора, пошлины; налоговых вычетов и (или) скидок, уменьшающих налоговую базу либо сумму налога, сбора, пошлины; снижения налоговых ставок; возмещения суммы уплаченного налога, сбора, пошлины; в ином виде, установленном Президентом Республики Беларусь [1, статья 43].

Физическое лицо может воспользоваться льготами на подоходный налог только после того, как представит все документы, доказывающие его право на эти вычеты.

С начала 2016 года суммы стандартных налоговых вычетов в Беларуси увеличились и составили:

– 83 бел. руб. для тех граждан, чей ежемесячный доход не превышает 501 бел. руб. и для индивидуальных предпринимателей без основного места работы, заработок которых не превышает предел 1502 бел. руб. в квартал;

– 24 бел. руб. за каждого ребенка не достигшего совершеннолетия или иждивенца;

– 46 бел. руб. для родителей, воспитывающих детей в одиночку, вдов или вдовцов, а также родителей, имеющих 2 и более ребёнка, либо несовершеннолетних детей-инвалидов;

– 117 бел. руб. для некоторых граждан РБ, указанных в Налоговом законодательстве. Например, участников Великой Отечественной войны, физических лиц, заболевших и перенёсших лучевую болезнь, вызванную последствиями катастрофы на Чернобыльской АЭС, Героев Социалистического Труда [5; 1, статья 164].

Целесообразность налоговых льгот должна оцениваться двусторонне, их результативность должна прогнозироваться на несколько лет вперёд, так как бюджетный эффект от их предоставления не может быть немедленным.

На данный момент построение налоговой системы в целом предполагает соблюдение ряда общепризнанных и доказавших свою эффективность принципов: обязательность уплаты налогов; соответствие величины взимаемых налогов возможностям плательщиков (принцип справедливости); точность установления налогов по сроку, сумме и способу платежа; удобство уплаты налогов и минимизация связанных с этим затрат.

Значимость налоговой системы как инструмента государственного регулирования определяется тем, что она позволяет регулировать реальные потоки денежных средств в процессе перераспределения валового внутреннего продукта. Налоговая система должна быть адекватна экономическим условиям и задачам государства по обеспечению социально-экономического развития.

Для преодоления спада производства, привлечения и оживления инвестиционной активности в экономике Республики Беларусь следует создать режим, при котором налоговая нагрузка для начинающегося бизнеса будет ниже, чем в других странах. Налоговые льготы должны работать на налогоплательщиков, обеспечивая им выгодные условия для ведения бизнеса, и на государство, стимулируя прирост иностранных и отечественных инвестиций, расширение налогооблагаемой базы, увеличение поступлений в бюджет.

Список использованных источников:

1. Налоговый кодекс Республики Беларусь [Электронный ресурс]: 19.12.2002 г., № 166-З: принят Палатой представителей 15 ноября 2002 года: одобрен Советом Республики 2 декабря 2002 года. – Минск: Амалфея, 2009. — 137 с.

2. Беларусь ухудшила свои позиции в рейтинге налоговой нагрузки [Электронный ресурс] // Белорусский новостной портал. – Режим доступа: <https://sputnik.by/economy/20151123/1018599886.html/>. – Дата доступа: 16.02.2017.

3. Уровень налоговой нагрузки на экономику Беларуси в 2017 году планируется снизить до 23,5% ВВП [Электронный ресурс] // Белорусское телеграфное агенство. – Режим доступа: <http://www.belta.by/economics/view/uroven-nalogovoj-nagruzki-na-ekonomiku-belarusi-v-2017-godu-planiruetsja-snizit-do-235-vvp-224797-2016/>. – Дата доступа: 16.02.2017.

4. Уровень налоговой нагрузки в 32% ВВП достаточен для сбалансированности бюджета – Силуанов [Электронный ресурс] // Российский новостной портал. – Режим доступа: <http://www.vedomosti.ru/economics/news/2016/12/19/670219-uroven-nalogovoi-nagruzki-dostatochen-siluanov/>. – Дата доступа: 16.02.2017.

5. Стандартные налоговые вычеты [Электронный ресурс] // Министерство финансов Республики Беларусь. – Режим доступа: <http://myfin.by/wiki/term/standartnye-nalogovye-vychety/>. – Дата доступа: 16.02.2017.

Черненко Людмила

викладач

ВП НУБіП України «Ірпінський економічний коледж»

м. Ірпінь

Україна

СУЧАСНИЙ СТАН, ПРЕБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АУДИТУ В УКРАЇНІ

В Україні аудит як вид фінансового контролю розвивається порівняно недовго і вже має ряд недоліків, які пов'язані з несформованими стандартами його функціонування і запозиченням їх в інших країнах.

В процесі розвитку діяльності суб'єктів господарювання різних форм власності постає питання щодо прийняття певних рішень, які повинні базуватись на об'єктивно обґрунтованих фактах і даних, які повинні відповідати принципам повноти і достовірності. Відповідно до цих умов, виникає такий вид фінансового контролю як аудит, на який покладено завдання щодо здійснення аналізу показників фінансової стійкості підприємства, а також висловлення незалежної думки аудитора про її достовірність.

Обов'язковою частиною цивілізованого функціонування ринкової економіки кожної країни є аудит. Відповідно до Закону України «Про аудиторську діяльність», аудит – це перевірка даних бухгалтерського обліку і показників фінансової звітності суб'єкта господарювання з метою висловлення незалежної думки аудитора про її достовірність в усіх суттєвих аспектах та відповідність вимогам законів України, положень (стандартів) бухгалтерського обліку або інших правил (внутрішніх положень суб'єктів господарювання) згідно із вимогами користувачів [1].

Аудит в Україні фактично відбувся як професія й окремий вид інтелектуального бізнесу. Подальший його розвиток обумовлений ринковим спрямуванням економіки країни, необхідністю незалежного об'єктивного контролю господарської діяльності підприємств і професійного підтвердження достовірності їх фінансової звітності в інтересах власників, користувачів та зацікавлених сторін [2,с.20].

Аудиторські послуги стали більш диверсифікованими, зокрема на даному етапі в основному, надаються такі види аудиторських послуг: аудит, супутні аудиту послуги, оглядова перевірка, операцій на перевірка, компіляція. Ринок видів аудиторських послуг в Україні розширився та диференціювався за напрямками та інтересами замовників.

В нашій державі деякі із аудиторських фірм (аудиторів) взагалі не займаються аудитом, а надають лише консалтингові та інші послуги. В той час як світові тенденції розвитку аудиторських послуг свідчать про скорочення аудиторськими фірмами обсягів консалтингових послуг або виділення з них суб'єктів, що надають консалтингові послуги, в окремі структури.

Український аудит є саморегульованою діяльністю. Офіційним регулятором вітчизняного аудиту є Аудиторська палата України, яка створюється і функціонує як незалежний самостійний орган і є юридичною особою, що

вирішує важливі питання у сфері методологічного й організаційного управління аудитом в Україні. Повноваження Аудиторської палати України поширюються на такі важливі сфери аудиторської діяльності:

- сертифікація аудиторів;
- підвищення кваліфікації аудиторів;
- реєстрація аудиторських фірм та аудиторів – приватних підприємців і ведення реєстру суб'єктів аудиторської діяльності;
- стандартизація аудиторської діяльності (застосування стандартів аудиту і кодексу професійної етики);
- контроль якості аудиторських послуг [2,с.22].

Однією з проблем здійснення аудиту в Україні є також неврегульовані питання фінансування робіт зі створення адекватної системи аудиту в Україні та страхування аудиторської діяльності.

До проблемних питань аудиту можна віднести:

- формування ціни на аудиторські послуги;
- брак достатнього досвіду аудиторської діяльності та довіри до сучасного аудитора;
- відсутність методичних рекомендацій щодо проведення аудиту;
- недостатня кількість кваліфікованих кадрів, а звідси і неосвоєний ринок аудиторських послуг;
- відсутність типових форм документів з аудиту (договорів, висновків тощо);
- комп'ютеризація аудиту тощо.

Разом з тим впровадження аудиту в сферу підприємницької діяльності має в цілому для держави істотні переваги порівняно з іншими формами фінансово-господарського контролю, зокрема:

- значна економія державних коштів на утримання контрольно-ревізійного апарату;
- надходження додаткових коштів у бюджет за рахунок сплати аудиторськими фірмами (аудиторами-підприємцями) податків;
- незалежність, конкурентна боротьба, відповідний професіоналізм аудиторів, що сприяє підвищенню якості перевірок;
- можливість вибору аудитора замовником тощо [4, с.47].

Отже, бачимо, що Україна має порівняно невеликий досвід функціонування аудиторської діяльності, існує ціла низка проблемних питань, які потребують якнайшвидшого вирішення, проте разом з тим наша країна має і потужний потенціал та перспективи розвитку незалежного аудиту.

Для вирішення вищезазначених проблем варто навести деякі шляхи їх подолання та перспективи розвитку аудиту в Україні:

- 1) «детінізація» економіки України, відповідно зі зменшенням обсягів «тіньового» бізнесу значення аудиту зростатиме;
- 2) розробка механізму ціноутворення на аудит та аудиторські послуги шляхом вивчення міжнародного досвіду з цього питання;

3) підвищення престижу аудиторської професії, надання впевненості у відповідності ціни якості роботи аудитора;

4) розробка внутрішньо-фірмових методик аудиту, робочої документації;

5) страхування відповідальності страхових компаній за неякісно виконаний аудиторський контроль;

б) встановлення єдиних цін щодо надання послуг аудиторськими компаніями, що змусить їх звернути увагу на якісне надання послуг, від чого буде залежати попит на їхні послуги;

7) розроблення єдиних стандартів функціонування аудиторської діяльності в Україні, в яких безпосередньо слід визначити що належить до сфери аудиторської діяльності, оскільки як було вище зазначено, українські аудиторські фірми займаються і консалтинговими послугами, тобто поєднують декілька видів діяльності.

8) удосконалення навчальних планів підготовки обліковців у вищих навчальних закладах, адаптувати їх знання до потреб практики реального життя [3, с.222].

Аудиторські послуги в Україні розвиваються швидкими темпами, хоча і існують певні проблеми. Більш глибоке дослідження цих проблем може стати основою для визначення пріоритетних напрямків вдосконалення аудиторської діяльності з огляду на перспективи розвитку ринкової економіки і відносин власності в Україні, а їх розв'язання сприятиме подальшому впровадженню аудиторської професії в господарську практику і формуванню у громадськості впевненості у високій професійній майстерності аудиторів.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про аудиторську діяльність» - <http://zakon.rada.gov.ua/>.
2. Т.А. Калінська «Сучасний стан і проблеми вітчизняного аудиту» // Калінська Т.А. // Науково-виробничий журнал. – 2010. - № 3, С.20-22.
3. Усач Б. Проблеми розвитку аудиту в Україні // Регіональна економіка – 2007 - № 4 , С. 217 – 222.
4. Мусіхіна Г. М. Проблеми та перспективи розвитку аудиту в Україні. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nauka.kushnir.mk.ua/p=25952>.

Чугрій Наталія

науковий співробітник

Донецька державна с/г дослідна станція НААН України

м. Покровськ

Україна

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АНАЛІЗУ НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА

Проведення економічного аналізу в ринкових умовах господарювання пов'язано з необхідністю підприємств в умовах жорсткої конкуренції оперативно реагувати на будь-які зміни факторів зовнішнього середовища, чітко прослідковувати зміни свого рейтингу на ринку серед конкурентів, оцінки

позитивних і негативних тенденцій змін власної діяльності та діяльності підприємств - конкурентів з позиції інвесторів і кредиторів. Економічний аналіз допомагає вивчити взаємозв'язок між окремими факторами й вплив кожного з них на кількісні та якісні показники, виявити резерви в діяльності підприємства, активно вплинути на поліпшення його роботи, ухвалювати необхідні управлінські рішення [1, с. 181].

Ефективне стратегічно орієнтоване функціонування суб'єктів господарювання в умовах ринкової економіки неможливе без використання нематеріальних активів у різних їх формах. Вагомою умовою забезпечення такої ефективності є управління нематеріальними активами. Управління нематеріальними активами як цілісної сукупності інтелектуальних ресурсів дозволить суб'єкту господарювання активізувати процеси виробництва та використовувати інновації на підприємстві [1, с. 182].

Методиці аналізу нематеріальних активів приділено увагу в працях вчених-економістів. Але, незважаючи на внесок вчених у вивчення проблем аналізу нематеріальних активів, можна відмітити відсутність обґрунтування обраної системи аналітичних показників, опису способів дослідження наявності, стану та ефективності використання нематеріальних активів, розкриття змісту показників різних інформаційних джерел аналізу нематеріальних активів [2, с. 92].

Основна проблема управління нематеріальними активами в Україні пов'язана з їх класифікацією, обліком і методами ідентифікації. Відсутність належної практики обліку нематеріальних активів істотно знижує фінансову стійкість підприємств. Якщо за показник ефективності функціонування підприємства брати її вартість, то можна стверджувати, що українські підприємства значною мірою недооцінені, оскільки не врахована повна вартість нематеріальних активів.

Аналітичне забезпечення створює необхідні передумови для прийняття рішень щодо формування складу, структури нематеріальних активів, їх руху та використання. Аналіз господарської діяльності проводиться з використанням системи економічної інформації, необхідної для прийняття управлінських рішень.

Істотний внесок у розробку основ системи комплексного економічного аналізу внесли М. І. Баканов і А. Д. Шеремет у фундаментальній роботі з теорії економічного аналізу. Однією з умов забезпечення комплексності економічного аналізу є використання значного числа джерел інформації, що забезпечує повне висвітлення всіх аспектів предмета дослідження.

Кожній задачі економічного аналізу нематеріальних активів відповідає своя інформаційна база, що необхідно враховувати при здійсненні процедур економічного аналізу. Оцінка якості інформації, використовуваної в аналізі нематеріальних активів свідчить про те, що найбільш повно всім вимогам, висунутим до інформаційного забезпечення нематеріальних активів, відповідають: нормативна документація, первинні документи з обліку нематеріальних активів, бухгалтерська, податкова, статистична звітність, прогнозно-фінансова документація, а найменше – маркетингова та інша інформація, у зв'язку з великою часткою її суб'єктивності.

Основні джерела інформації, що використовуються для аналізу нематеріальних активів, подано у таблиці.

Джерела інформації для аналізу нематеріальних активів

Джерела інформації	Перелік документів
Внутрішньогосподарська документація	Робочий план рахунків бухгалтерського обліку, наказ про облікову політику підприємства, дані про величину (вартість) нематеріальних активів у вартості придбаних підприємств
Первинні документи з обліку нематеріальних активів	Акт уведення в господарський оборот об'єкта права інтелектуальної власності у складі нематеріальних активів(ф. № НА-1), Інвентарна картка (ф.№ НА-2), Акт вибуття (ліквідації) об'єкта права інтелектуальної власності (ф. № НА-3)
Бухгалтерська, податкова, статистична звітність	Баланс, Звіт про фінансові результати, Звіт про рух грошових коштів, Звіт про власний капітал
Технічна та технологічна документація	Відомості технічного стану нематеріальних активів, технологічні карти, карти бізнес-процесів
Контрольно-вимірвальна документація	Аудиторські висновки, акти проведення інвентаризацій, акти податкових та інших перевірок
Методичне та програмне забезпечення	Ліцензії, програмне забезпечення, бази даних
Маркетингова інформація	Дані маркетингових досліджень, інформація ЗМІ

До числа основних завдань аналізу нематеріальних активів І. Т. Райковська зараховує:

- аналіз структури та динаміки нематеріальних активів, їх відповідності вимогам технічного прогресу та оптимальним параметрам виробництва;
- визначення рівня використання нематеріальних активів і факторів, що на нього впливають;
- виявлення резервів підвищення ефективності використання нематеріальних активів [3, с. 14].

Т. М. Банасько виокремлює значно більше завдань аналізу нематеріальних активів:

- аналіз обсягу і динаміки;
- аналіз структури і стану нематеріальних активів за видами, термінами використання та правової захищеності;
- аналіз доходності (рентабельності) і фондоддачі нематеріальних активів;
- аналіз ліквідності нематеріальних активів і рівня ризику вкладення капіталу в нематеріальні активи [4, с. 17].

Раціональне управління нематеріальними активами може допомогти підприємству:

- підвищити імідж та інвестиційну привабливість підприємства за рахунок капіталізації нематеріальних ресурсів;
- оптимізувати фінансово-господарську діяльність підприємства за рахунок використання можливостей низки облікових операцій з нематеріальними активами;

– захиститися від конкурентів за допомогою отримання монопольних прав на нову продукцію;

– отримати монопольні права на результати досліджень і розробок і придбати у правовласника дозвіл на продовження їх використання.

Сучасні економічні умови господарювання характеризують нематеріальні активи як один з найважливіших факторів виробництва продукції й підвищення ефективності діяльності підприємства. Тому раціональне управління нематеріальними активами сприятиме виведенню підприємства з кризової ситуації.

Список використаних джерел:

1. Поліщук В.Л. Інформаційне забезпечення та завдання аналізу нематеріальних активів / В.Л. Поліщук, Лазаришина І.Д. // Економічний аналіз : зб. наук. праць. – 2013. - №3. – С. 180-186.

2. Польова Т.В. Аналіз ефективності використання нематеріальних активів на прикладі ВАТ «Савинський цукровий завод» / Т.В. Польова, М.М. Дубовець // Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг. - 2010. - Вип. 1. - С. 91-96.

3. Райковська І. Т. Економічний аналіз забезпеченості та ефективності використання нематеріальних активів: методичний підхід // Вісник ЖДТУ. – 2010. – №1(47). – С. 12–15.

4. Банасько Т. М. Економічний аналіз використання нематеріальних активів: значення та методика здійснення // Вісник ЖДТУ. – 2010. – №4(50). – С. 16 – 19.

Шелестюкович Анастасія

студент

Носкевич Яна

студент

Давыдова Наталья

к.э.н., доцент

Полесский государственный университет

г. Пинск

Беларусь

**ВОЗДЕЙСТВИЕ ДИНАМИКИ ВАЛЮТНОГО КУРСА НА
СОСТОЯНИЕ ЭКОНОМИКИ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ**

Формирование валютного курса представляет собой многофакторный процесс. В настоящее время валютные курсы формируются под влиянием механизма спроса и предложения. Так, при повышении спроса на валюту, ее курс растет и, за счет этого, наблюдается укрепление национальной валюты. Если же растет предложение, соответственно, курс снижается.

Резкие колебания валютного курса усиливают нестабильность международных экономических, в том числе валютно-кредитных и финансовых, отношений, вызывают негативные социально-экономические последствия, потери одних и выигрыши других стран [1, с. 310].

Чтобы выявить влияние изменения валютного курса белорусского рубля на экономику Республики Беларусь, рассмотрим динамику валютного курса по отношению к иностранным валютам. Динамика валютного курса белорусского рубля представлена на рисунке.

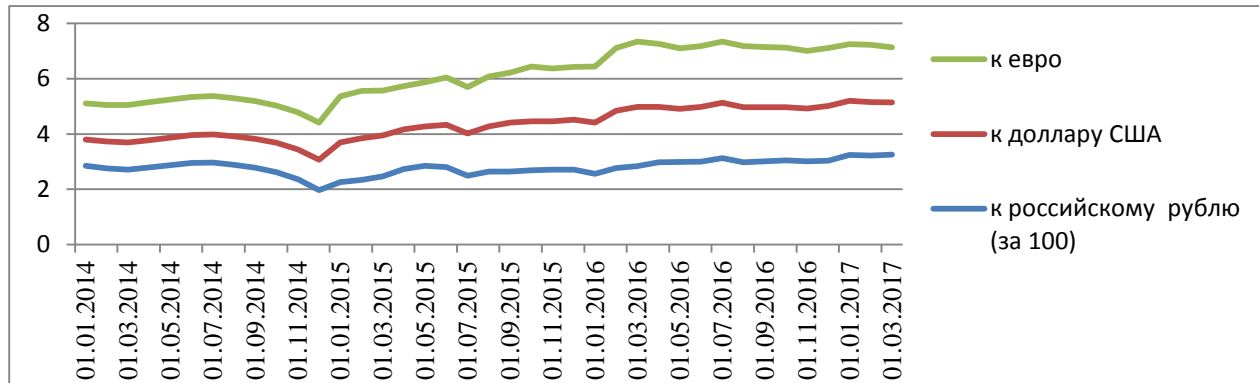

Рис. Динамика официального курса белорусского рубля по отношению к иностранным валютам за период 01.01.2014-01.01.2017.

Данные рисунка позволяют сделать вывод, что курс белорусского рубля по отношению к иностранным валютам постепенно снижается. Так как изучался период с 01.01.2014 и до 01.01.2017, то с начала рассматриваемого времени наблюдается значительный рост доллара, который увеличился почти в 2 раза, то же можно сказать и про евро. Что касается российского рубля, то резких темпов роста и снижения не наблюдается. Самый высокий курс доллара зафиксирован на начало марта 2016 года, евро – апреля 2016, российский рубль – марта 2017. По данным, устанавливаемым Национальным банком Республики Беларусь, на 1 марта 2017 года официальный курс доллара США составил 1,8859 бел. руб., евро – 1, 9973 бел. руб., российский рубль – 3,2543 белю руб. Таким образом, можно сделать вывод, что наблюдается рост курса доллара, евро и российского рубля к белорусскому рублю.

Валютную политику Республики Беларусь на современном этапе оценим посредством возможного изменения конкурентоспособности основных видов экономической деятельности. Рекомендации по оценке влияния и определению перспектив воздействия валютного курса на конкурентоспособность экономики Республики Беларусь заключаются в использовании данных о влиянии изменения валютного курса на показатели конкурентоспособности отдельных видов экономической деятельности с учетом их участия в формировании конкурентоспособности страны согласно ожидаемым изменениям номинального и реального эффективного курса национальной валюты. В данном случае рассматривается валютный курс как источник обеспечения условий расширения внутреннего рынка и повышения конкурентоспособности производителей на внешних рынках за счет ценового фактора.

Исследование было проведено для возможности оценить изменение конкурентоспособности экономики Республики Беларусь при сложившейся системе регулирования валютного курса и сохраняющихся темпах инфляции.

В ходе исследования была рассмотрена одна из отраслей национальной экономики – обрабатывающая промышленность, данные по итогам деятельности предприятий которой позволили провести изучение возможных изменений объемов внешнего и внутреннего рынка при 1% девальвации и 3,6% ревальвации.

Используемые при расчетах данные доли внутреннего рынка, в общем объеме экспорта страны, а также данные влияния 1% девальвации и 3,6% ревальвации на изменение данных показателей представлены в таблице.

Таблиця

Показатели объема внешнего и внутреннего рынка некоторых отечественных производителей и их изменение при 1% девальвации и 3,6% ревальвации

Вид экономической деятельности	1% девальвации				3,6% ревальвации	
	Доля внутреннего рынка, в общем по Беларуси, %	Доля в общем объеме экспорта товаров и услуг в Беларуси, %	Изменение доли внутреннего рынка национальных производителей при 1% девальвации, %	Изменение доли экспорта национальных производителей в общем объеме производства при 1% девальвации, %	Изменение доли внутреннего рынка национальных производителей	Изменение доли экспорта национальных производителей в общем объеме производства
Обрабатывающая промышленность	47,02	81,68	4,07	-3,26	-6,85	9,58
<i>В том числе производство:</i> -продуктов питания	12,83	11,16	0,23	3,97	-0,11	-1,56
металлургическое и готовых металлических изделий	4,37	5,47	1,94	2,97	-0,3	-0,64
-продуктов нефтепереработки, химических продуктов, резиновых и пластмассовых изделий	13,04	46,56	14,97	-4,10	-6,99	6,90
Всего по видам экономической деятельности, в которых наблюдается зависимость	47,54	91,11	-	-	-6,81	8,81

Источник: [2, с. 42]

Из таблицы видно, что при девальвации даже в 1% происходят изменения в экспорте государства, и эти изменения отрицательны. При ревальвации белорусского рубля доля экспорта растет, а доля производства некоторых национальных производителей сокращается.

Проведенный анализ также отражает значительное влияние ревальвации на конкурентоспособность производства нефтепереработки, химических продуктов, резиновых и пластмассовых изделий, что в рамках экспортно-импортных потоков страны выражено в сокращении объемов внутреннего рынка на 7% и переориентации на экспорт, который по данному виду

деятельности возрастет на 6,8%. В целом по стране при обозначенных изменениях можем ожидать снижения объемов внутреннего рынка национальных производителей на 6,8%. Однако негативные тенденции на внутреннем рынке будут сопровождаться значительным ростом объемов экспорта на 8,8%. Таким образом, девальвация белорусского рубля способствует снижению экспорта продукции отечественных товаропроизводителей.

Валютные курсы существенно влияют на внешнюю торговлю с различными странами, выступая в качестве средства связи между стоимостными показателями на национальных и мировом рынках, воздействуя на соотношение импорта и экспорта, вызывая изменение экономической ситуации внутри страны.

Список использованных источников

1. Хилл, Ч. Валютный курс международный бизнес / Ч. Хилл – 8-е изд. – СПб: Питер, 2013. – 688 с.
2. Акулич, Т.С. Пути совершенствования курсовой политики Республики Беларусь в современных условиях экономической интеграции / Т.С. Акулич – Минский ун-т управления. – Минск. 2015 – 257 с.

Шпаковский Владислав

студент

Страпко Дарья

студентка

Давыдова Наталья

к.э.н., доцент

Полесский государственный университет

г. Пинск

Беларусь

АНТИИНФЛЯЦИОННАЯ ПОЛИТИКА В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ

В настоящее время инфляция представляет собой одну из наиболее острых проблем современного развития экономики во многих странах мира. Если ранее инфляция возникала, как правило, в чрезвычайных обстоятельствах, (например, во время войны государство выпускало большое количество бумажных денег для финансирования своих военных расходов), то в последние два-три десятилетия во многих странах она стала хронической.

Что же касается Республики Беларусь, то здесь инфляция существовала ещё с момента достижения своей независимости.

Инфляция представляет собой сложнейшее многоаспектное явление социально-экономического характера, имеющее многовековую историю, является хорошо известным феноменом экономической жизни, однако, она относится к тем элементам системы производственных отношений, которые до сих пор недостаточно изучены и объяснены. Поэтому инфляция всегда привлекает к себе внимание экономистов, особенно в современных макроэкономических условиях.

Инфляция влечёт за собой повышение общего уровня цен; обесценение бумажных денег, которые находятся в обращении (падение их покупательной способности, которое проявляется в повышении цен на все товары и услуги).

Проблема инфляции представляется наиболее актуальной для Республики Беларусь, так как можно обнаружить одновременно все типы инфляции: инфляцию спроса, издержек, структурную инфляцию, а также их подвиды.

Изменение уровня инфляции в Республике Беларусь можно увидеть в таблице 1.

Таблица

Уровень инфляции в Республике Беларусь за период 2010-2016 гг., %

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Всего за год	9,93	108,69	21,78	16,47	16,22	11,97	10,58
В среднем за месяц	0,83	9,06	1,82	1,37	1,35	1,00	0,88

Источник: собственная разработка на основании данных Национального статистического комитета Республики Беларусь [4]

Данные таблицы показывают, что в течение рассматриваемого нами периода времени самый высокий уровень инфляции наблюдался в 2011 году и этот показатель составлял 108,69%. Резкий скачок инфляции обусловлен почти трехкратной девальвацией белорусского рубля в условиях сохраняющейся высокой импортоёмкости белорусской экономики. Потребительские цены выросли также более чем в 2 раза - на 107,5%.

Согласно прогнозу социально-экономического развития на 2012 год, органы государственного регулирования планировали удерживать инфляцию в пределах 19-22%. Действительно, в 2012 г. уровень инфляции незначительно превысил прогнозные параметры. На протяжении последних пяти лет наблюдается устойчивое снижение уровня инфляции, однако уровень в 10,58% за 2016 год ещё не является оптимальным. Среднесрочной целью антиинфляционной политики Республики Беларусь является последовательное снижение инфляции до 5 процентов к 2020 г. При этом, в мировой экономике оптимальным можно считать уровень инфляции в 1-2% в год, способствующий устойчивому экономическому росту.

В Республике Беларусь на постоянной основе предпринимается комплекс мер по снижению уровня инфляции. Антиинфляционная политика в Республике Беларусь проводится с помощью инструментов денежно-кредитной политики, что отражается в специальных программах, а также утверждаемых направлениях денежно-кредитной политики на очередной календарный год.

Одной из основных целей денежно-кредитной политики на 2017г. стало снижение инфляции, измеряемой индексом потребительских цен, до 9 процентов (декабрь 2017 г. к декабрю 2016 г.)[1].

Многие страны для борьбы с высоким уровнем инфляции, переходят к политике инфляционного таргетирования. Такой переход может способствовать снижению уровня инфляции в Беларуси и поддержанию его на приемлемом уровне. Таргетирование инфляции – это применение специальных мер,

установленных государственными органами власти страны, с целью максимального контроля над уровнем инфляции в государстве. Данные действия улучшают экономику в стране и позволяют следить за динамикой инфляции в государстве [3].

Основными препятствиями для перехода Республики Беларусь к широко-масштабному таргетированию являются стабильно высокий индекс потребительских цен, который характеризует изменение во времени общего уровня цен и тарифов на товары и услуги, также значительные инфляционные и девальвационные ожидания населения, высокий уровень долларизации экономики, неразвитость финансового рынка, слабое доверие населения к банковской системе и другие.

С учетом имеющихся проблем для Республики Беларусь наиболее приемлемым представляется облегченный вариант таргетирования – монетарное таргетирование. В Указе Президента Республики Беларусь утверждены основные направления его реализации. Наиболее важным из них является контроль над величиной денежной массы путём изменения процентных ставок.

Указом установлено, что в 2017 году продолжится проведение денежно-кредитной политики в режиме монетарного таргетирования, предусматривающего контроль над денежным предложением. В качестве промежуточного ориентира монетарной политики по-прежнему будет использоваться широкая денежная масса, в качестве операционного - рублевая денежная база. Прирост средней широкой денежной массы прогнозируется на уровне 14 процентов плюс/минус 2 процентных пункта (декабрь 2017 г. к декабрю 2016 г.) [2].

Таким образом, результатом реализации антиинфляционной политики в 2017 году должно стать снижение индекса потребительских цен, обеспечение устойчивости белорусского рубля, снижение уровня долларизации экономики и соответственно повышение доверия населения к банковской системе Республики Беларусь.

Список использованных источников:

1. Основные направления денежно-кредитной политики Республики Беларусь на 2017 год [Электронный ресурс] // Официальный сайт [Национального центра правовой информации Республики Беларусь](http://www.pravo.by/novosti/novosti-pravo-by/2016/october/21572/). – Режим доступа: <http://www.pravo.by/novosti/novosti-pravo-by/2016/october/21572/>. – Дата доступа: 24.02.2017.

2. Об утверждении Основных направлений денежно-кредитной политики Республики Беларусь на 2017 год: Указ Президента Республики Беларусь от 03.10.2016 N 359 [Электронный ресурс] // Право Беларуси. – Режим доступа: <http://www.lawbelarus.com/000069>. – Дата доступа: 26.02.2017

3. Таргетирование инфляции [Электронный ресурс] // Энциклопедия инвестора. – Режим доступа: <http://investments.academic.ru/1437>. – Дата доступа: 27.02.2017.

4. Об уровне инфляции [Электронный ресурс] // Национальный статистический комитет Республики Беларусь – Режим доступа: http://www.belstat.gov.by/ofitsialnaya-statistika/makroekonomika-i-okruzhayushchaya-sreda/tseny/operativnaya-informatsiya_4/. – Дата доступа: 04.03.2017.

Шпильовий Богдан

старший викладач

Черкаська філія ПВНЗ «Європейський університет»

м. Черкаси

Україна

ІНСТРУМЕНТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ БАНКІВ

Існують методи звичайного й антикризового управління, оскільки інструменти управління стабільним банком і банком, який має фінансові труднощі, відрізняються. Однак із цього не випливає, що змінюється перелік доступних інструментів. Подібний розподіл дозволяє використовувати наявні розробки у сфері фінансового менеджменту.

Усі методи та інструменти, які використовуються для забезпечення фінансової безпеки банку, можна поділити на дві великі групи: внутрішні й зовнішні. Даний розподіл базується на двох передумовах. З одного боку, банк, як і будь-який інший господарюючий суб'єкт, має економічну самостійність і тому він може самостійно вживати певних заходів, спрямованих на досягнення фінансової безпеки. З іншого боку, його діяльність підлягає втручанню з боку держави, яка має інструменти впливу на діяльність банківських установ.

До основних внутрішніх методів забезпечення фінансової безпеки банку належать: фінансове планування; фінансовий аналіз; фінансове регулювання; фінансовий контроль.

Основними зовнішніми методами забезпечення фінансової безпеки банку є: банківське регулювання; банківський нагляд; банківський контроль [1, с.26].

Основним внутрішнім методом забезпечення фінансової безпеки банку є управління фінансами – фінансовий менеджмент. Фінансовий менеджмент банку має цілий ряд особливостей, обумовлених безпосередньо природою банківської діяльності. На відміну від підприємств, які здійснюють виробництво товарів та послуг, торгівлю, банки є фінансово-кредитними установами, а основним видом їх діяльності – діяльність на фінансових ринках. Отже, фінансові операції – це основа діяльності банків.

Управління фінансами банку являє собою, з одного боку, управління його операціями, а з іншого – це взаємозалежний процес, в якому виокремлюють управління ліквідністю, частково – управління фінансовими ризиками, прибутковістю й ефективністю при виконанні окремих видів банківських операцій.

Фінансове планування – це управління процесами створення, розподілу й використання фінансових ресурсів банку, яке реалізується за допомогою розробки фінансових планів [2, с. 163]. Воно базується на стратегічному плані банку (визначенні місії, мети, концепції розвитку) і на тактичному плані (бізнес-плані, що визначає конкретні заходи, необхідні для досягнення стратегічних цілей).

Фінансовий аналіз є однією з основних функцій фінансового менеджменту. Фінансовий аналіз – це процес дослідження фінансового стану та основних результатів фінансової діяльності банку з метою виявлення резервів підвищення його ринкової вартості й забезпечення ефективного розвитку [3, с. 324]. Його важливість пояснюється тим, що дані аналізу використовуються як основа для інших інструментів фінансового менеджменту банку.

Наступним інструментом є управління. Управління – це об'єктивний процес, основою якого є визначення меж відхилень, яке здійснюється за допомогою різноманітних методів і відповідних інструментів для досягнення певної мети, що передбачає вплив на об'єкт управління для усунення відхилень від заданих параметрів (графіків, планів, установлених норм і нормативів). Специфіка банківської діяльності вимагає визначення в складі фінансового управління таких функцій: оперативне управління прибутковістю банку; оперативне управління фінансовими ризиками банку; оперативне управління коштами з метою підтримки необхідного рівня ліквідності.

Фінансовий контроль – це система контролю, яка забезпечує концентрацію контролюючих дій на найбільш пріоритетних напрямках діяльності банку, своєчасне виявлення відхилень фактичних її результатів від передбачених бюджетами і прийняття оперативних управлінських рішень, які забезпечують нормалізацію стану банківської установи [4, с. 42].

Фінансовий контроль зводиться до перевірки відповідності результатів діяльності банку заданим параметрам і включає контроль за дотриманням нормативів ліквідності банку, лімітів і показників, установлених з урахуванням різноманітних фінансових ризиків, а також контроль за виконанням планових завдань, які відображають необхідні обсяги та ефективність операцій банку.

Фінансове регулювання — це об'єктивний процес, основою якого є визначення меж, яке здійснюється за допомогою різноманітних методів і відповідних їм інструментів для досягнення певної мети, що передбачає вплив на об'єкт регулювання для усунення відхилень від заданих параметрів (графіків, планів, установлених норм і нормативів).

Інформаційною базою фінансового менеджменту є внутрішня інформація бухгалтерського обліку (фінансового, управлінського, статистичного), внутрішньобанківська правова й нормативна бази, зовнішня економічна інформація (фінансова, макроекономічна, статистична), правова й нормативна бази законодавчих і регулюючих органів.

Однією з важливих груп інструментів забезпечення фінансової безпеки банків є зовнішні інструменти, до яких належать: банківське регулювання; банківський нагляд; банківський контроль [5, с. 123].

Банківське регулювання — це сукупність різноманітних методів і засобів (інструментів), за допомогою яких держава впливає на діяльність банків для реалізації цілей грошово-кредитної політики й здійснює нагляд (контроль) за дотриманням банками встановлених вимог.

Банківський нагляд — це система контролю й активних дій Національного банку, спрямованих на забезпечення дотримання банками й іншими фінансово-кредитними установами в процесі їх діяльності законодавства України й установлених нормативів з метою забезпечення стабільності банківської системи й захисту інтересів вкладників.

Банківський контроль — це система економічних відносин, спрямованих на забезпечення надійності, безпеки, ефективності й законності банків і виконуваних ними операцій, а також на підвищення ефективності суспільного виробництва.

Використання зовнішніх інструментів забезпечення фінансової безпеки банків спрямоване на:

1) створення законодавчих та інших умов, які, з одного боку, дозволяють банкам реалізувати свої економічні інтереси, а з іншого – створюють умови для недопущення перевищення певного критичного рівня ризикованості їх діяльності;

2) вплив на операції комерційних банків шляхом грошово-кредитного регулювання, яке у свою чергу впливає на обсяг і структуру грошової маси в обігу, а також на обсяг ресурсів банків;

3) забезпечення ефективного банківського нагляду згідно з базовими принципами Базельського комітету й чинного законодавства України шляхом інтеграції початкового контролю, безвізного нагляду, візного контролю і системного аналізу діяльності банку.

Отже, систему фінансової безпеки необхідно інтегрувати в систему управління банком, що дозволить здійснювати постійний контроль за ризиковим середовищем банку і ухвалювати своєчасні та обґрунтовані рішення. Дія системи повинна ґрунтуватися на принципах мінливості, обачності, об'єктивності, безперервності і оперативності, конфіденційності, комплексності і системності, явності в інтерпретації результатів, що дозволить забезпечити стабільну, безкризову та ефективну діяльність банку.

Список використаних джерел:

1. Фінансова безпека банківської діяльності [Текст] : навчальний посібник для самостійного вивчення дисципліни “Безпека банків” / [уклад. С. М. Побережний, О. Л. Пластун, Т. М. Болгар] ; Державний вищий навчальний заклад “Українська академія банківської справи Національного банку України”. – Суми : ДВНЗ “УАБС НБУ”, 2010. – 112 с.

2. Сало, І. В. Фінансовий менеджмент банку [Текст] : навч. посіб. / І. В. Сало, О. А. Криклій. – Суми : Університетська книга, 2007. – 314 с.

3. Бланк, И. А. Управление финансовой безопасностью предприятия [Текст] / И. А. Бланк. – К. : Ника-Центр, Эльга, 2006. – 776 с.

4. Криклій, О. А. Управління прибутком банку [Текст] : моногр. / О. А. Криклій, Н. Г. Маслак. – Суми : ДВНЗ “УАБС НБУ”, 2008. – 136 с.

5. Адамик, Б. П. Національний банк і грошово-кредитна політика [Текст] : навч. посіб. / Б. П. Адамик. – Тернопіль : Карт-бланш, 2002. – 278 с.

Щука Артём

магістрант

Давыдова Наталья

к.э.н., доцент

Полесский государственный университет

г. Пинск

Республика Беларусь

ОЦЕНКА СТОИМОСТИ ОАО «БЕЛАГРОПРОМБАНК» МЕТОДОМ ДИСКОНТИРОВАНИЯ ДЕНЕЖНЫХ ПОТОКОВ

Согласно развивающейся в последнее время концепции Value Based Management, успех банка во многом определяется его стоимостью, т.е. внутренним потенциалом оцениваемого банка, его подразделений или активов с точки зрения возможности генерировать доход или прибыль с учетом

факторов времени и риска. Соответственно, чем она выше, тем выше показатели результативности деятельности. Оценка стоимости банка также является хорошим инструментом для менеджмента, поскольку позволяет дать оценку эффективности управления банком, показывает, имеются ли у банка возможности для привлечения дополнительных ресурсов, и выступает в качестве критерия финансовой устойчивости банка. Результаты оценки стоимости банка необходимы не только для проведения переговоров о купле-продаже, они также играют существенную роль при выборе стратегии развития, принятии управленческих решений.

Исследуя вопрос оценки стоимости банка можно столкнуться с такой проблемой, как отсутствие единого подхода и методологии. Так, существует большое количество методов оценки, каждый из которых имеет свои характерные преимущества и недостатки. На наш взгляд, в качестве метода оценки наиболее предпочтительным является метод дисконтирования денежных потоков в рамках доходного подхода, поскольку оценка происходит на основе будущих доходов, в то же время, учитывая риск и динамику развития бизнеса. Применение данного метода будет представлено путем оценки стоимости одного из лидирующих банков банковского сектора Республики Беларусь - ОАО «Белагропромбанк».

Традиционно, процесс оценки стоимости любого банка с использованием метода дисконтированных денежных потоков в рамках доходного подхода осуществляется в несколько этапов, в рамках которых производится ретроспективный анализ доходов и расходов, прогнозирование необходимых показателей, а также производится расчет величины денежного потока, постпрогнозной стоимости и стоимости в постпрогнозный период.

На основании имеющихся данных был проведен ретроспективный анализ доходов и расходов ОАО «Белагропромбанк». На этом же этапе оценки стоимости произведено прогнозирование значений прибыли и других показателей на период 2016-2017 гг. на основе методов аналитического выравнивания путем построения уравнения тренда. Также был произведен расчет величины денежного потока (FCFE_i) для каждого года прогнозного периода в отдельности, что представлено в таблице 1.

Таблица 1

Расчет денежного потока ОАО «Белагропромбанк» в 2012-2017 гг.

Показатели	Год					
	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Чистая прибыль, млрд. руб.	1060,8	1040,6	1168,8	422,1	476,4	297,7
Амортизация, млрд. руб.	604,3	895,6	1119,2	1278,9	1536,4	1761,1
Капитальные затраты, млрд. руб.	351,5	200,7	418,0	385,3	418,6	450,5
Прирост доходных активов, млрд. руб.	10868,4	5600,5	10936,7	16363,6	8268,6	10963,9
Прирост обязательств, млрд. руб.	7930,5	5255,8	12161,1	11585,0	8708,5	9916,7
Денежный поток на собственный капитал, млрд. руб.	-1624,2	1390,6	3094,4	-3462,9	2034,0	561,1

На следующем этапе оценки стоимости ОАО "Белагропромбанк" методом дисконтирования денежных потоков производится расчет ставки дисконтирования и текущей стоимости денежных потоков прогнозного периода. С учетом вышеуказанных показателей, итоговая стоимость ОАО "Белагропромбанк" по методу дисконтированных денежных потоков рассчитывается по формуле 1. Результаты расчета стоимости представлены в таблице 2.

$$P = \sum_{i=1}^n \frac{FCFE_i}{(1+r)^{(n-0,5)}} + \frac{TV_{n+1}}{(1+r)^n}, \quad (1)$$

Таблица 2

**Расчет стоимости ОАО "Белагропромбанк" методом дисконтирования
денежных потоков**

Показатели	Прогнозный период					Постпрогнозный период
	2012	2013	2014	2015	2016	
Денежный поток на собственный капитал, млрд. руб.	-1624,2	1390,6	3094,4	-3462,9	2034,0	561,1
Ставка дисконтирования, %	24	24	24	24	24	24
Период начисления, лет	1	2	3	4	5	6
Коэффициент дисконтирования	0,8980	0,7242	0,5840	0,4710	0,3798	0,2751
Текущая стоимость денежных потоков прогнозного периода, млрд. руб.	-1162,2	796,0	1417,1	-1631,0	772,6	154,4
Темп роста собственных средств в постпрогнозном периоде						1,31664
Итого стоимость банка, млрд. руб.	6 239,4					

Таким образом, рассчитанная с использованием доходного подхода стоимость ОАО "Белагропромбанк" по итогам 2015 года составила 6,24 трлн. руб. При использовании аналогичного метода расчета по итогам 2014 г. стоимость составила 5,69 трлн. руб., а по итогам 2013 г. – 4,27 трлн. руб.

Как мы можем видеть ОАО "Белагропромбанк" обладает целым рядом преимуществ перед другими банками страны, которые были выявлены в ходе проведения оценки: увеличение стоимости банка, сохранение показателей ликвидности за счет регулирования прибыли, расширение деятельности банка и др. Данные положительные стороны позволяют ОАО "Белагропромбанк" поддерживать статус одного из ведущих банков Республики Беларусь, при этом сохраняя стоимость бизнеса на должном уровне. Вместе с тем, у банка имеются также некоторые негативные черты деятельности: сокращение прибыли за счет увеличения отчислений в резервы, повышение рисков банковской деятельности из-за изменения конъюнктуры рынка, несоответствие роста активов и обязательств и др.

Итак, расчет стоимости ОАО "Белагропромбанк" и ее последующий анализ показал, что ОАО "Белагропромбанк" является крупным банковским

холдингом, который по стоимости может конкурировать со многими иностранными банками. Однако следует отметить, что принятие соответствующих управленческих решений со стороны органов управления банка окажет положительное влияние на изменение его стоимости и на его конкурентоспособность на мировом рынке банковских услуг.

Список использованных источников:

1. Белагпропромбанк – ведущий банк Беларуси, кредиты банка и вклады [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.belapb.by>. – Дата доступа: 01.03.2016 г.
2. Головина, Г. П. Оценка стоимости коммерческого банка на основе доходного подхода / Вестник Самарского государственного университета. – 2010 г. – № 7(69). – 45 с.
3. Об оценке стоимости объектов гражданских прав в Республике Беларусь / Положение к Указу от 13.10.2006 г. (с изм. и доп.): текст по состоянию на 01.03.2016 г. – Минск, 2012 г. – 8 с.
4. Щука, А.А., Горщарук, Р.И. Рыночный подход в оценке стоимости банка / Материалы IX международной научно-практической конференции ”Научный потенциал молодежи – будущему Беларуси“. – Пинск. – 2015 г. – С. 89-90.

Юркевич Виктория

студент

Ярмоцык Татьяна

студент

Давыдова Наталья

к.э.н., доцент

Полесский государственный университет

г. Пинск

Республика Беларусь

**РАЗВИТИЕ РЫНКА БАНКОВСКИХ ПЛАТЕЖНЫХ КАРТОЧЕК
В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ**

Банковская платежная карточка – это универсальный платежный инструмент, позволяющий производить оплату товаров и услуг в организациях торговли и сервиса, в сети Интернет, получать наличные денежные средства в банкоматах и пунктах выдачи наличных, совершать широкий спектр финансовых операций посредством каналов дистанционного банковского обслуживания (Интернет-банкинг, SMS-банкинг, М-банкинг, ТВ-банкинг).

Расчеты с использованием наличных денег чрезвычайно дорого обходятся государственным и коммерческим структурам. Выпуск в обращение новых банкнот, обмен старых, содержание большого персонала, неудобства и большие потери времени клиентов – все это удорожает расчеты для их участников. Один из возможных и самых перспективных способов удешевления расчетов и формирования более прозрачной системы контроля за движением денежных средств – это создание эффективной автоматизированной системы безналичных расчетов как основополагающего элемента современной экономики [2, с. 58].

Банковская платежная карточка в Республике Беларусь является платежным инструментом, обеспечивающим доступ к банковскому счету и проведение безналичных платежей за товары и услуги, получение наличных денежных средств и осуществление иных операций в соответствии с законодательством Республики Беларусь.

Формирование рынка банковских платежных карточек в нашей стране происходит одновременно с широкомасштабными экономическими преобразованиями, при национальных особенностях построения и функционирования платежной системы, действующих традициях денежно-кредитных отношений и специфики внутреннего потребительского рынка.

Национальный банк Республики Беларусь занимается проблемами рынка банковских платежных карточек во всех его направлениях.

Рынок банковских платежных карточек получил развитие в начале 90-х годов XX века. Банки Республики Беларусь стали осуществлять операции с использованием карточек международных банковских ассоциаций, начиная со второй половины 1993 года. А в марте 1994 г. ведущие белорусские банки совместно с Национальным банком Республики Беларусь приступили к созданию национальной системы безналичных расчетов на основе банковских платежных карточек "БелКарт" [3, с. 72].

В настоящее время 23 банка Республики Беларусь эмитируют банковские платежные карточки внутренних и международных платежных систем. Сегодня в Беларуси функционируют разнообразные системы расчетов, использующие банковские платежные карточки в качестве платежного средства – внутренняя система "БелКарт" и международные банковские системы "VISA", "MasterCard", "UnionPay", "AmericanExpress", "Золотая корона".

По данным Национального банка Республики Беларусь количество банковских платежных карточек, находящихся в обращении, по состоянию на 1 января 2017 г. составило 12,68 млн. ед., в том числе 5,0 млн. ед. карточек платежной системы БелКарт; 5,06 млн. ед. – международной платежной системы VISA и 2,1 млн. ед. – международной платежной системы MasterCard [1].

Таблица

Количество банковских платежных карточек

Дата	БелКарт (тыс.ед.)	БелКарт / Maestro (тыс.ед.)	VISA (тыс. ед.)	MasterCar d (тыс.ед.)	Всего (тыс.ед.)
на 01.01.2015	5 128,6	109,2	5 219,5	1 885,8	12 343,1
на 01.01.2016	5 119,8	210,7	5 199,9	1 814,6	12 345,0
на 01.01.2017	5 000,0	472,3	5 066,6	2 142,6	12 681,4

Источник: [1]

За период 2015-2017 гг., количество банковских платежных карточек увеличилось на 338,3 тыс. ед.

За первую половину 2016 года в стране было проведено свыше 535,2 миллиона операций в национальной валюте с использованием банковских карточек. Их общая сумма превысила 190,2 триллиона белорусских рублей, из

этой суммы на операции безналичного характера пришлось 79,3%, в суммарном выражении – 36,8% [1].

В инфраструктуре обслуживания платежных карточек основными объектами являются банкноты, платежные терминалы и инфокиоски банков Беларуси. При этом число таких терминалов в торговых и сервисных организациях с апреля увеличилось на 6 тысяч до 92,9 тысячи.

В соответствии с Банковским кодексом Республики Беларусь выпуск банковских платежных карточек в обращение осуществляется банками–эмитентами. Операции с использованием банковских платежных карточек проводятся банками–эмитентами в пределах полномочий, предоставленных имеющимися у них лицензиями Национального банка Республики Беларусь. На сегодняшний день 23 банка Республики Беларусь эмитируют банковские платежные карточки внутренних и международных платежных систем.

В развитии рынка банковских платежных карточек существуют проблемы, которые сдерживают их функционирование в Республике Беларусь. К ним относят:

- замедление объемов эмиссии платежных карточек;
- недостаточный уровень финансовой грамотности населения, который позволяет использовать широкий спектр возможностей, предоставляемых карточками;
- существование мошенничества с платежными карточками, например, хищение данных с помощью вирусов (тройных программ), СМС-мошенничество, кража банковских карт.

Положительная тенденция роста количества банковских платежных карточек, выпущенных в обращение за последние несколько лет, обусловлена их выдачей физическим лицам в рамках реализации зарплатных проектов, а также установлением долгосрочных отношений с клиентами. В целях сохранения традиционной клиентуры и привлечения новых вкладчиков банками проводится работа по совершенствованию механизмов привлечения временно свободных денежных средств населения с предоставлением возможности выбора эффективных форм сбережений, соответствующих клиентским требованиям к надежности, доходности, ликвидности. Банки внедряют новые банковские продукты с использованием банковских платежных карточек, такие как сберегательные карты к текущему (расчетному) счету клиента с высокими процентными ставками и возможностью осуществления переводов по данной карте, а также возможность открытия депозита с использованием каналов удаленного доступа.

Таким образом, можно отметить, что успешное развитие рынка банковских платежных карточек и увеличение доли безналичных платежей в стране зависит от ряда составляющих элементов: наличия правового поля со стороны регулятора, позволяющего банкам осуществлять деятельность на данном рынке; наличия сети программно-технической инфраструктуры, позволяющей совершать операций с карточками; формирования у потребителя привычки использования карточки в повседневной жизни.

Список использованных источников

1. Развитие в Республике Беларусь рынка банковских платежных карточек. Национальный банк Республики Беларусь [Электронный ресурс]. – 2017. – Режим доступа: <http://www.nbrb.by/payment/PlasticCards>. - Дата доступа: 16.03.2017.
2. Сенькова, М., Развитие рынка банковских платежных карточек в Витебской области / М. Сенькова, В. Самусев. // Банковский вестник. – 2008. – №28(429). – С. 58-63.
3. Антонович, О., Развитие рынка банковских пластиковых карточек в Беларуси / О. Антонович, И. Верес. // Банковский вестник. – 2011. – №10. – С.72-74.

Яцик Марія

студент

Машлій Галина

к.е.н., доцент

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

м. Тернопіль

Україна

ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ФОНДОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Наша держава має досить високий економічний потенціал для того, щоб розбудувати на своїй території національний фондовий ринок, темпи росту якого зможуть значно випередити динаміку росту валового внутрішнього продукту. Фондовий ринок повинен функціонувати як регульована складова великої та складної фінансової системи, яка буде синхронізована з банківським сектором та системою державного фінансування. З метою впорядкування діяльності та розвитку ринку цінних паперів в Україні повинна бути підготовлена, чітко окреслена програма, яка буде в подальшому визначати основні напрямки його майбутнього реформування та значну модернізацію на всіх його рівнях – правовому, інституціональному та технологічному.

На даний час фондовий ринок України все ще перебуває на стадії розбудови. Проводячи аналіз його стану за останній період функціонування, можна відмітити ряд позитивних моментів. На це вказує стан інфраструктури ринку цінних паперів, яка має схильність до розвитку та зростання, незважаючи на складність процесів, що активно відбуваються в Україні. Показники обсягів біржових контрактів з цінними паперами по організаторах торгівлі в Україні протягом січня-жовтня 2016 року наведено у табл. 1.

З даних табл. 1 видно, що загальна сума укладених угод на організованому фондовому ринку України дорівнювала за 9 місяців 2016 року 189195,38 тис. грн. Показники обсягів контрактів з цінними паперами досягли своєї максимальної величини в червні досліджуваного року, проте, починаючи вже з липня, вони починають дещо знижуватися. Найбільшу частку у біржовому товарообороті, а саме 55,3% при цьому займали угоди, укладені на фондовій

біржі «Перспектива». У грошовому вираженні їх сума складала 104566,8 млн. грн. Фондова біржа «ПФТС» займала друге місце у рейтингу організаторів торгівлі в Україні, забезпечивши біржовий обіг у сумі 80066,48 млн. грн., що складає 42,3% загального обсягу укладених угод організаторами торгівлі.

Таблиця 1

**Обсяги біржових контрактів з цінними паперами по
 організаторах торгівлі в Україні протягом січня-жовтня 2016 року,
 млн. грн.***

Період	Організатор торгівлі							Усього
	УФБ	Універсальна	ПФТС	КМФБ	Перспектива	УБ	Інші	
Січень	2,67	2,09	863,17	131,66	12 873,83	207,36	1,05	14 081,84
Лютий	2,88	2,517	3 003,65	289,93	11 814,05	271,05	1,26	15 385,34
Березень	10,21	5,53	5 780,12	219,56	12 228,91	299,34	0,03	18 543,70
Квітень	0,81	3,51	9 412,15	49,41	13 308,26	243,85	21,61	23 039,60
Травень	0,06	0,72	6 728,60	339,26	7 051,17	174,92	0,00	14 294,72
Червень	0,28	0,36	14 901,26	208,13	8 825,79	270,57	1,29	24 207,68
Липень	0,31	0,65	8 915,93	263,59	10 938,27	324,41	0,05	20 443,22
Серпень	0,08	1,02	11 086,95	171,78	7 068,91	272,91	0,06	18 601,64
Вересень	0,09	1,21	9 328,45	0,00	10 364,92	412,81	15,44	20 122,92
Жовтень	0,32	36,70	10 046,18	0,00	10 092,68	298,83	0,32	20 474,72
Усього	17,71	54,32	80 066,48	1 673,32	104 566,80	2 776,03	40,73	189 195,38

* За даними [7]

Для того, щоб фондовий ринок України міг активно розвиватися на території нашої держави, необхідно впровадити ряд заходів з його реформування, які будуть спрямовані на вирішення проблем його розвитку та забезпечення ефективного функціонування:

- підвищення рівня капіталізації та ліквідності фондового ринку;
- зростання рівня захищеності прав інвесторів;
- досягнення стабільності загальноекономічної ситуації в державі, зниження різного виду ризиків;
- створення багатофункціональної біржі національного значення, що буде діяти відповідно до принципів регульованих ринків ЄС;
- підвищення прозорості операцій на фондовому ринку,
- встановлення узгодженості вітчизняного законодавства з міжнародними стандартами та сучасними вимогами розвитку фінансових відносин.

Важливим завданням реформування фондового ринку України є забезпечення функціонування центрального депозитарію України. У міжнародній практиці побудова та діяльність центрального депозитарію базуються на таких принципах [11, с. 272]:

- незалежність – рівні можливості впливу учасників ринку та держави на діяльність ЦД, недопущення великої концентрації впливу в одних руках;

- прозорість – незалежний аудит і однаковий доступ зацікавлених сторін до інформації про діяльність ЦД;
- некомерційний характер діяльності – прибуток ЦД повністю витрачають на розвиток його інфраструктури;
- державна підтримка: політична та фінансова;
- однакова доступність для всіх учасників ринку;
- справедливе визначення тарифів відповідність тарифів можливостям і потребам учасників ринку;
- урахування досвіду структур, які вже працюють на ринку.

Реалізація політики формування ефективного ринку цінних паперів в Україні є важливою складовою процесу ринкової реорганізації національної економіки та суттєвим фактором зміцнення конкурентоспроможності нашої держави.

Список використаних джерел:

1. Пашнина О. Перспективи фондового ринку України/О. Пашнина//Акціонерний вісник – Україна. – 2008. - № 3. [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://vestnikao.com.ua/publ/7-1-0-51>
3. Ромашко О. Ю. Регулювання міжнародних фондових ринків: навч. посібн./О. Ю. Ромашко. – К.: КНЕУ, 2000. – 240 с.
4. Собкевич О. В. Фондовий ринок та посилення його ролі в економічному розвитку України/О. В. Собкевич [Електронний ресурс]. – Режим доступу - <http://www.inventure.com.ua/>
5. Динаміка показників фондового ринку// Вісник Національного банку України. – 2010. № 8 – с. 43.
6. Смахтіна Д. Інвестори і фондовий ринок України// Д.Смахтіна/ Україна Бізнес Ревю. 2009. - №4 - с. 31.
7. Інформаційна довідка щодо розвитку фондового ринку України протягом січня-жовтня 2016 року//Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку. [Електронний ресурс]. – Режим доступу - <http://www.nssmc.gov.ua/fund/analytics>.
8. Бедіна Н.С. Стан, проблеми та перспективи розвитку фондового ринку України/ А.Н. Бедіна // Економіка промисловості. - 2008. - №3. – С. 23-27.
9. Гончарова Н.В. Проблеми функціонування ринку цінних паперів України / Н.В. Гончарова // Формування ринкових відносин в Україні. – 2008.– № 5 (84). – с. 15–18.
10. Меньшикова А. Регулювання ринку цінних паперів у Європейському Союзі. / А. Меньшикова// Фінансовий ринок України. – 2009. - № 6. – С. 22-24.
11. Калюга О.О. Державне регулювання фондового ринку в Україні: проблеми і шляхи вирішення/ О.О. Калюга// Теорія та практика державного управління. – Вип. 2 (37). - С. 270-276. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tpdu_2012_2_42.

Ящук Юлія

студент

Давыдова Наталья

к.э.н., доцент

Полесский государственный университет

г. Пинск

Беларусь

РАЗВИТИЕ РЫНКА ЦЕННЫХ БУМАГ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ КАК ГОСУДАРСТВА – ЧЛЕНА ЕВРАЗИЙСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОЮЗА

Важнейшим сегментом финансового рынка в современной экономике является рынок ценных бумаг. Наличие развитого национального фондового рынка и его эффективное функционирование – это важнейшие компоненты экономического роста страны. В настоящее время Республика Беларусь является участником Евразийского экономического союза, важной целью которого является создание общего рынка ценных бумаг между странами-членами ЕАЭС. Государствами-членами Евразийского экономического союза также являются Республика Армения, Республика Казахстан, Республика Кыргызстан и Российская Федерация. Евразийский экономический союз – международная организация региональной экономической интеграции, обладающая международной правосубъектностью и учрежденная Договором о Евразийском экономическом союзе. ЕАЭС создан в целях всесторонней модернизации, кооперации и повышения конкурентоспособности национальных экономик и создания условий для стабильного развития в интересах повышения жизненного уровня населения государств-членов ЕАЭС [1].

В рамках функционирования Евразийского экономического союза в отчетном периоде состоялось два заседания Консультативного комитета по финансовым рынкам при Евразийской экономической комиссии. В ходе заседания участники согласовали подходы к проведению оценки соответствия национальных стандартов регулирования рынка ценных бумаг государств – членов ЕАЭС основным принципам Международной организации комиссий по ценным бумагам (IOSCO) в целях дальнейшей гармонизации законодательства на основе международных стандартов. Также они согласовали необходимость создания единого биржевого пространства на территории союза. Так, допуск профучастников на рынки ценных бумаг стран – участниц ЕАЭС будет осуществляться по одному из двух путей:

- осуществление деятельности без дополнительного учреждения в качестве юридического лица;
- осуществление деятельности с учреждением юридического лица [2].

С точки зрения повышения эффективности общего рынка ценных бумаг, преимущественным направлением должно стать осуществление профучастником профессиональной деятельности на рынке ценных бумаг без дополнительного учреждения в качестве юридического лица. Однако в данном случае клиенту следует иметь в виду, что при работе через белорусского профучаст-

ника, который допущен на рынки других государств – членов ЕАЭС, он столкнется с ростом стоимости услуг по исполнению сделок, предоставляемых этим профучастником. Немаловажным моментом остается тот факт, что профучастник, допущенный на рынок других государств – членов ЕАЭС, не сможет сразу правильно оценить ту ситуацию, которая складывается на новом для него рынке, потому что на первоначальном этапе не обладает всей необходимой информацией.

При развитии и создании общего рынка ценных бумаг стран – участниц ЕАЭС также необходимо обратить внимание на необходимость взаимного признания проспектов эмиссии ценных бумаг на всей территории Содружества. Это позволит белорусским субъектам хозяйствования стать более открытыми для инвесторов. Следует отметить, что предоставление информации иностранным инвесторам в национальных денежных единицах не позволяет судить о состоянии эмитента и перспективах его развития. Таким образом, проспект эмиссии должен быть составлен для всех пользователей в понятных показателях и единицах измерения. Возникает необходимость пересчета данных в сопоставимых единицах – долларах США, что является уже элементом долларизации экономики, а все страны – участницы ЕАЭС стремятся к снижению использования иностранной валюты в экономике. Таким образом, информация может быть представлена в относительных величинах, при помощи графиков, таблиц и др [3].

Основные изменения законодательства государств-членов Евразийского экономического союза в финансовой сфере в I полугодии 2016 года включали в себя: создание законодательных условий для размещения акций белорусских предприятий на международных фондовых биржах с использованием иностранных депозитарных расписок (внесены изменения в Указ Президента Республики Беларусь от 03.03.2016 N 84 «О вопросах эмиссии и размещения акций с использованием иностранных депозитарных расписок»); определение условий и порядка осуществления клиринговой деятельности (внесены изменения в Постановление Министерства финансов Республики Беларусь от 23.05.2016 № 33 «Об утверждении Инструкции об условиях и порядке осуществления клиринговой деятельности»).

В планируемые изменения законодательства также входят: создание правовых основ для функционирования инвестиционных фондов (планируется внесение изменений в Проект Закона Республики Беларусь «Об инвестиционных фондах»); создание правовой основы, направленной на создание возможности использования инструмента секьюритизации финансовых активов (планируется внесение изменений в Проект Указа Президента Республики Беларусь «О финансировании коммерческих организаций под уступку прав (требований) за счет средств, привлеченных путем эмиссии облигаций либо с последующей эмиссией облигаций») [4].

Республике Беларусь при взаимодействии с государствами – членами ЕАЭС необходимо наращивать и повышать сотрудничество с международными институтами в сфере регулирования рынка ценных бумаг. Это позволит

внедрять в национальное законодательство наиболее эффективные методики и международные стандарты. Так, в целях создания благоприятных условий для инвестирования в экономику республики, активизации процесса самостоятельного привлечения предприятиями инвестиций, необходимо проводить работы по следующим направлениям:

- комплексное регулирование рынка ценных бумаг в соответствии с международными стандартами и современными потребностями рынка;

- гармонизация законодательства о ценных бумагах с законодательством государств-членов Евразийского экономического союза в рамках реализации соглашений, формирующих право союза;

- повышение инвестиционной культуры участников рынка ценных бумаг и финансовой грамотности населения.

Список использованных источников:

1. Евразийская экономический союз [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.eaeunion.org>. – Дата доступа: 14.02.2017.

2. Международное сотрудничество [Электронный ресурс] // Отчет о работе Департамента по ценным бумагам Министерства финансов Республики Беларусь в I полугодии 2016 года. – Режим доступа: http://www.minfin.gov.by/upload/depacen/otchet/dcb2016_1.pdf. – Дата доступа: 15.02.2017.

3. Развитие рынков ценных бумаг и рейтинговых услуг Республики Беларуси на современном этапе [Электронный ресурс] // Национальный банк Республики Беларусь. – Режим доступа: <https://www.nbrb.by/bv/articles/10318.pdf>. – Дата доступа: 14.02.2017.

4. Рынок ценных бумаг I полугодие 2016 г. [Электронный ресурс] // Евразийская экономическая комиссия. – Режим доступа: <http://www.eurasiancommission.org/ru/act/finpol/dofp/finance/Documents/Рынок%20Оценных%20бумаг%20I%20полугодие%202016%20года.pdf>. – Дата доступа: 14.02.2017.

НАПРЯМ
***Соціальна політика держави:
завдання та принципи***

Andriukaitiene Regina

Doctor, associate professor
Marijampole college, Marijampole
Lithuania

CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY: THEORETICAL MODELS

Corporate social responsibility (CSR) has gained considerable interest among academicians and business organizations in the past decade. Corporate social responsibility is designated as a moral regulatory mechanism that is social market-oriented, which stems not so much from the institutional power but from civil society will and expectations, what is marked in the research as highlighted in European and the USA valuable human differences of social responsibility. In this respect, the scientists analyzing corporate social responsibility, have not reached the unanimous conclusions, as shareholders and other stakeholders have different interests. Though many recognize that corporate social responsibility relieves tension, risks and affects the favorable image of the organization, which facilitates the operation of the market, still social exchange principles remain unclear, and the institutionalization of corporate social responsibility taken by the authorities, can be described as "soft power" tool and a threat to social relations dynamics based on moral, ethical values, trust. In a society where there is a lack of strict moral criteria, moral conformism is living, the rapid development of social responsibility of organizations is stopped. One of the major corporate social responsibility development interferences is commercial expectations of the organizations and focus on the short-term effect.

Methods: literature review, summary, synthesis of conducted theoretical research. Results. Vohra and Sheel (2012) state that the benefits of CSR are also substantiated by research focusing on the relationship between CSR activities and firm's financial performance, competitive advantage, reputation and legitimacy, employee attitudes, and synergistic value creation. Recent meta-analysis studies have reported an overall positive relationship between presence of CSR activities and financial performance. The jury is still not out on many such relationships; nonetheless, organizations are going ahead and making investments in CSR. According to Becchetti et al. corporate social responsibility (CSR) is becoming an increasingly important feature in globalized product and labor markets as documented by the constantly growing share of companies adopting CSR socially Responsible Investment funds which create bottom-up pressure for CSR adoption. Andonov et al. (2015) indicate that increased pressure by different interest social groups is one of the most important motives (reasons) that companies are increasingly considering the interaction between their operations and society. These social groups are growing in number and becoming stronger, creating a relatively complex environment. At the same time, they exert increased pressure on the companies to behave responsibly and to create a social climate in which the expectations from some companies become high. A large number of states have also forced the business by means of laws and various formal regulations to accomplish certain obligations towards society and environment. According to Becchetti et al. a main rationale for this phenomenon is that globalization has deeply changed the way

companies, institutions, and citizens interact with each other. Before it, in a nonglobalized economic framework, companies maximized profits and domestic institutions solved problems related to negative externalities, public goods, and other market failures with taxes and regulations. After the global integration of financial, product, and labor markets, corporations started to act on a global scale, while institutions and governance remained domestic and highly fragmented, thereby losing large part of their enforcement and bargaining power. Stakeholders and the public opinion reacted to this imbalance by putting pressure on corporations and asking them to “internalize the externalities,” even in absence of institutional pressure or regulatory constraints. The phenomenon of CSR took place and progressively gained strength. The scientific literature discusses three different graphical models. A comparative analysis of three recognized CSR models—represented graphically as a pyramid, intersecting circles and concentric circles - help locate and clarify ambiguities through revealing systematic differences in their underlying assumptions, conceptual structure, methodological tools, and managerial implications.

1 Table

Comparison of Three CSR Models [3]

CSR models	CSR Pyramid	Intersecting Circles	Concentric Circles
General Description	Hierarchy of separate responsibilities	Nonhierarchical set of intersecting responsibilities	Integration of responsibilities; all sharing a central core
Theoretical Assumptions Nature of CSR	Normative restraints of responsiveness	Classification framework;	Incurred obligation to work for social betterment
Scope of Responsibilities Total CSR Order of importance	Narrow; Conjunction; Hierarchy; Economic responsibility first	Split; Disjunction; No prima facie order	Wide; Integration; Inclusion system; Economic circle at the core
Role of Philanthropy	“Icing on the cake”	Subsumed under economic/ ethical responsibilities	Integral part of CSR
Research Implications Operationalization	Constant-sum method	CSR portraits	Representative range of measures
CSR–CFP relationship Managerial implications	Positive	Positive, Negative, or Neutral	Nonlinear
Justification for CSR	Ethics pays	Strategic considerations	Normative obligation

The CSR pyramid was framed to embrace the entire spectrum of society's expectations of business responsibilities and define them in terms of categories. According to the model, four kinds of social responsibilities constitute total CSR: economic (make profit), legal (obey the law), ethical (be ethical), and philanthropic (be a good corporate citizen). According to Carroll, the use of a pyramid to depict the conceptual model of CSR is intended to portray that the total CSR of business comprises distinct components that, taken together, constitute the whole.

The intersecting circles (IC) model of CSR contrasts with the pyramid model in two main aspects: it recognizes the possibility of interrelationships among CSR domains; and rejects the hierarchical order of importance. The distinctive features and implications of the IC model, as contrasted with the pyramid model, are summarized in Table 1 and will become apparent as my analysis proceeds.

The concentric-circle (CON) model is similar to the pyramid in that it views the economic role of business as its core social responsibility, and similar to the IC model in that it emphasizes the interrelationships among the different corporate social responsibilities.

According to Geva (2008) to ensure that CSR theory and concepts can be established and provide a source of managerial guidance, attention should be given to the explication of the underlying assumptions which bound the theory, to the distinction between different definitions of its constructs and variables, and to the implications of the assumed interrelationships among them. Focusing on the boundaries of CSR, the comparative analysis might also be used to help interpret and discuss growing trends in the business and society field such as stakeholder management, corporate citizenship, triple bottom-line accounting, and sustainability. Each of these theoretical trends involves, to some extent, aspects of the core responsibilities that form the trunk of CSR, so that the comparative analysis might provide an initial framework to better understand the branches of CSR thinking. According to Lee (2008), even until 1975 argued that the field of business and society still lacked a generally accepted theoretical paradigm, and called for more tangible progress in conceptualization, research and policy development in CSR. The first fruit of such effort was produced theory of corporate social responsibility by Carroll in his 1979 Academy of Management Review (AMR) article. His three-dimensional conceptual model of corporate social performance (CSP) immediately gained acceptance and was further developed by other scientists. The main thrust in Carroll's three-dimensional model is the combination of three dimensions in CSP, which are CSR, social issues and corporate social responsiveness under one rubric. The purpose of the model was to help clarify and integrate various definitional strands that have appeared in the literature. It became one of the most widely cited articles in the field of business and society. CSR topic is further developed and the model offered by Wood (1991) constitutes a significant advance in CSR research. A researcher using the model would first consider the principles that motivate a firm's social responsibility actions at three levels of analysis: institutional, organizational and individual. The motivation for a firm's social responsibility actions may stem from

the principle of legitimacy from a desire to maintain credibility and legitimacy as a responsible societal actor in a shared environment [3]. Carroll (1991) revisited his four-part definition of CSR and organized the notion of multiple corporate social responsibilities in a pyramid construct. In this pyramid, economic responsibility is the basic foundation and discretionary the apex. This revised conceptualization implies that the four responsibilities are additive or aggregative. From this perspective, economic and legal responsibilities are socially required, ethical responsibility is socially expected, while philanthropy is socially desired and each of these responsibilities comprises a basic component of the total social responsibility of a business firm. The other components of the CSP model originally proposed by Carroll (1979) entailed an identification of the social issues that business must address and a specification of the philosophy of responsiveness to the issues. Recognizing that social issues may change over time depending on the industry in which firms exist, an effective responsibility performance entails a systematic attempt at fleshing out the social issues that are of most interest to the firm. A strategy or mode of responsiveness must also be identified with a simple differentiation between reactive, defensive, accommodative or proactive responsiveness strategies.

Conclusions. In summary, it could be stated that long-term organizational success depends on how harmoniously it is able to integrate into the environment and assesses the social mood of stakeholders – the relationship of the organization and its environment should be formed on the basis of social responsibility. Researchers most commonly use the pyramid model for carrying out research and interpretation of corporate social responsibility theoretical insights.

References

1. Andonov M., Mihajloski Z., Davitkovska E., I. Majovski. Some theoretical aspects of the Corporate Social Responsibility influence on the business financial performances/ *Economic Development*.-2015.- No.1-2.- P. 195-208.
2. Becchetti L., Solferino N., Tessitorey M.E. Corporate social responsibility and profit volatility: theory and empirical evidence/ *Industrial and Corporate Change*,-2014.-Vol. 25- 1, pp. 49–89.
3. Geva A. Three Models of Corporate Social Responsibility: Interrelationships between Theory, Research, and Practice / *Business and Society Review* .- 2008.- Vol. 113(1), P.1–41.
4. Lee M.-D. P. A review of the theories of corporate social responsibility: Its evolutionary path and the road ahead / *International Journal of Management Reviews*.-2008.- Volume 10(1). pp. 53–73
5. Jamali D. Stakeholder Approach to Corporate Social Responsibility: A Fresh Perspective into Theory and Practice/ *Journal of Business Ethics* . – 2008.- Vol. 82.P.:213–231
6. Vohra N., Sheel R. Corporate Social Responsibility: Practice, Theory, and Challenges/ *Vikalpa*. - 2012 Vol. 37(2). P.73-76.

Jolita Vveinhardt
associate Professor
Vytautas Magnus University
Kaunas
Lithuania

SOCIAL LOAFING IN WORKING GROUPS OF ORGANIZATIONS: WHAT THE EXECUTIVES DO NOT KNOW?

Relevance of the research. *Homo sum, humani nihil a me alienum puto* (I am human, and I think that nothing of that which is human is alien to me), the ancient playwright Publius Terentius wrote. Social loafing is a human characteristic that often becomes a task difficult to overcome for human resource management professionals and executives of organizations. Although a number of studies were carried out, this phenomenon still poses a lot of questions of how its occurrence is related to the personal characteristics of the individual and how much it depends on organization of work and/or leaders of organizations. The more so as social loafing is a loss for organizations and their members (Chidambaram, Tung, 2005; van Dick et al., 2009; Lee et al., 2014; etc.), as this also creates an unfavourable climate that adversely affects the work motivation.

Problem of the research. Social loafing is never open (of course, if it is the reduction of the work pace, e.g., not a publicly identified and organised form of protest), employees often find various reasons, which may explain the lower effort in group activities. On the other hand, the question is how much it is realized by the employees themselves, that is, whether such activities take place purposefully. Therefore, the identification of social loafing, determining its causes in a particular organization and taking certain actions becomes a complicated management problem. And, if certain parameters can be predicted in organization of physical or technical processes, it becomes a very serious task in the processes of creative work. Therefore, this study aims to identify the processes of subjective and intersubjective origin, which remain unnoticed by the management of the organization.

Looking at the reasons that encourage employees to give more energy when performing the tasks, and to work more creatively, a wider field of research of the problem is highlighted. For example, evaluation of congruence between values (Newton, Mazur, 2016), when incongruence of values becomes the cause of social conflict and ostracism (Scott, Duffy, 2015; Erkutlu, Chafra, 2016), not mentioning the fact that the employees do not want to become “mugs”, distinguishing from the colleagues (Høigaard et. al., 2006), and the leadership remains a relevant problem (Lee et al., 2015).

Methods of the research. The basic questions of the interview are formulated by the method of operationalization of concepts on the basis of the analysis of academic literature. The research was carried out in January–March 2017, interviewing 42 employees from different Lithuanian media companies, using the “snow-ball” method. 72 percent of the respondents were creative employees, the rest were the people carrying out the work of a technical nature.

Findings. It was found that the dynamics of the working group has a significant impact on social loafing. With the changing size of the same group, that is, when it is decreasing, individual achievements of members of the group are increasing, and when the working group returns to their original boundaries, productivity of the same members of the group is falling. Several reasons, such as a stable wage fund size (when the number of co-workers is increasing, no one believes, that it is possible to earn more money), fatigue (is explained by seeking to “regain strength” after the period of intense work), informal leaders (who encourage productive employees to be “like everyone”), a temporary withdrawal from the group, conflicts and their avoidance (psychological pressure and bullying by co-workers who tend to social loafing), control and self-control, which is increasing with a lower number of employees in the group, have a significant influence. While interpreting the changes in the increase/decrease of productivity, and comparing the explanations of technical and creative employees of the same organizations, several trends were highlighted. First, creative employees tend to explain the decrease in productivity more creatively by directing attention to external circumstances. Second, greater social loafing is influenced by the uncertainty of the task and the ultimate result that was more eliminated among the technical employees, who have specifically defined tasks. On the other hand, the creative employees who have clearly defined tasks, for which they are personally responsible, acknowledged that they have fewer opportunities to “hide behind the backs of others”. Third is the personal attention of the managers, which is higher in smaller groups. The employees to whom the managers showed more attention when planning the work, by encouraging them and expressing personal confidence, tended to perform more tasks, and in a better way. And fourth is the psychological climate in a group and conflict avoidance. Employees who show more initiative are experiencing psychological pressure from colleagues, implicit bullying, reduced social contacts, stronger emphasis on mistakes, formation of a negative opinion in colleagues’ and managers’ eyes. The phenomenon of social loafing can be attributed to certain deviation of behaviour tolerated by part of persons, when its boundaries are extended in the absence of measures initiating changes in a timely manner in the organization. Managers should pay attention not only to the size of the group, but also to the dynamics of the relations between the employees and the psychological pressure from co-workers on those who show more initiative. Favourable psychological climate, which accentuates managers’ confidence, openness, their increased participation in the working processes and the development of value congruence, increases the initiative of people doing creative work.

References

1. Chidambaram, L., Tung, L. L. (2005). Is out of sight, out of mind? An empirical study of social loafing in technology-supported groups. *Information Systems Research*, Vol. 16, No. 2, pp. 149–168. doi: 10.1287/isre.1050.0051
2. Erkutlu, H., Chafra, J. (2016). Value congruence and commitment to change in healthcare organizations. *Journal of Advances in Management Research*, Vol. 13, No. 3, pp. 316-333. doi: 10.1108/JAMR-11-2015-0078

3. Høigaard, R., Säfvenbom, R., Tønnessen, F. E. (2006). The relationship between group cohesion, group norms, and perceived social loafing in soccer teams. *Small Group Research*, Vol. 37, No. 3, pp. 217–232. doi: 10.1177/1046496406287311
4. Lee, P. C., Chen, C. M., Chou, C. H. (2014). Decreasing Tax collectors' perceived social loafing through collaborative behaviors of taxpayers. *Journal of Public Administration Research and Theory*, Vol. 24, No. 4, pp. 1037–1064. doi: 10.1093/jopart/mut015
5. Lee, P. C., Chen, C. M., Liou, K. T. (2015). Using citizens' leadership behaviors to enhance worker motivation: reducing perceived social loafing in a coproductive tax service program. *Public Performance & Management Review*, Vol. 39, No. 1, pp. 172-197. doi: 10.1080/15309576.2016.1071172
6. Newton, C. J., Mazur, A. K. (2016). Value congruence and job-related attitudes in a nonprofit organization: a competing values approach. *International Journal of Human Resource Management*, Vol. 27, No. 10, pp. 1013-1033. doi: 10.1080/09585192.2015.1053962
7. Scott, K. L., Duffy, M. K. (2015). Antecedents of workplace ostracism: new directions in research and intervention. In: Pamela L. Perrewé, Jonathon R. B. Halbesleben, Christopher C. Rosen (ed.) *Mistreatment in Organizations (Research in Occupational Stress and Well-being, Volume 13)*. Emerald Group Publishing Limited, pp.137–165. doi: 10.1108/S1479-355520150000013005
8. van Dick, R., Tissington, P. A., Hertel, A. (2009). Do many hands make light work? How to overcome social loafing and gain motivation in workteams. *European Business Review*, Vol. 21, No. 3, pp. 233–245. doi: 10.1108/09555340910956621

Ангелко Ірина

к.е.н., ст. викладач

НУ «Львівська політехніка»

м. Львів

Україна

МІГРАЦІЙНА КРИЗА В ЄВРОПІ: ОСНОВНІ ПРИЧИНИ ТА НАСЛІДКИ

Упродовж останніх років надзвичайно важливим та актуальним питанням для Європейської спільноти залишається проблема міжнародних міграцій. Як показує досвід, населення Європи постійно збільшується, урізноманітнюється та стає більш подібним до населення традиційних іммігрантських країн (США, Канада, Австралія), що зумовлено, насамперед, історичними зв'язками, колоніальним минулим та практикою рекрутування іноземної робочої сили.

За оцінками International Organization for Migration (IOM), за останній рік до Європи прибуло понад 343 тис. мігрантів, а це на порядок менше ніж у 2015 році (за даними IOM, з 1 січня по 16 листопада 2015 року до Європи прибуло 728926 мігрантів) [1]. Власне, 2015 рік «поклав» початок міграційній кризі в Європі, яка по сьогоднішній день супроводжується масовим «напливом» мігрантів-біженців з країн Близького Сходу та Північної Африки.

Як відомо, за своїми обсягами дана криза є найбільшою з часів Другої Світової війни, яка спричинена низкою факторів неекономічного характеру, що пов'язані з політичною нестабільністю, політичними та військовими переворотами в країні-походження біженців, політичними переслідуваннями, релігійними особливостями країн, їх соціально-економічним розвитком, стихійними лихами тощо.

Варто зазначити, що за таких обставин Європа «зіткнулася» з низкою проблем, які так чи інакше пов'язані з кризою концепції мультикультуралізму та заснованій на ній політикою толерантності.

Разом з тим, вже сьогодні, наслідки сучасної міграційної кризи в Європі є досить непередбачуваними. Як показує практика останніх років, багато вихідців із Близького Сходу та Африки (а саме з Сирії, Афганістану, Еритреї, Нігерії, Іраку, Сомалі, Марокко, Алжиру, Лівії) під впливом релігійного фундаменталізму всередині Європейського Союзу створюють загрозу європейській спільноті та її безпеці, шляхом створення праворадикальних груп та партій. Крім цього, конфлікти на міжетнічній та міжрелігійній основі серед мігрантів-біженців все частіше стають буденною реальністю, особливо зважаючи на активну пропаганду радикального ісламізму з боку різних терористичних організацій, в тому числі терористичної організації «Ісламська держава». Власне, й через це, в останні роки Європу охопила низка терористичних атак, які зуміли посіяти паніку і відчуття незахищеності серед європейського населення, і в загальному призвели до загострення різного роду суперечностей та конфліктів у світовому просторі [2].

Як відомо, для того, щоб впоратися з «міграційною проблемою», особливо в ситуації кризи, необхідний не лише загальний бюджет, спільна позиція, але й, найголовніше – чітка середньострокова та довгострокова стратегія її подолання. Очевидним є також те, що Європі деякий час доведеться реагувати на масштабність проблеми міграційних потоків, і відповідно знаходити нові форми організації, розвитку, ефективного функціонування та контролю соціополітичної системи Європейського Союзу.

Список використаних джерел:

1. 1,000 More Migrant Deaths in Mediterranean Compared to Same Period Last Year [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.iom.int/news/1000-more-migrant-deaths-mediterranean-compared-same-period-last-year>

2. Charlie Hebdo, волноваха, катастрофа російського літака. Топ-10 кривавих терактів 2015 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://tsn.ua/svit/charlie-hebdo-volnovaha-katastrofa-rosiyskogo-litaka-top-10-krivavih-teraktiv-2015-roku-564247.html?g=522&m=384788916>

Андилюк Татяна
научный сотрудник
Институт экономики НАН Беларуси
г. Минск
Республика Беларусь

**СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ СТАТИСТИЧЕСКОГО АНАЛИЗА
РЫНКА ТРУДА РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ НА ОСНОВЕ
РЕКОМЕНДАЦИЙ МЕЖДУНАРОДНОЙ ОРГАНИЗАЦИИ ТРУДА**

Стратегической задачей и неотъемлемой частью работы МОТ является сбор, хранение и распространение информации и аналитических материалов о рынке труда на глобальном уровне. Основные статистические функции в МОТ выполняет Департамент статистики Международного бюро труда (МБТ). С 1999 г. МБТ реализует программу по формированию ключевых показателей рынка труда (КПРТ).

Разработка КПРТ включает решение двух основных задач:

1. создание базового набора показателей рынка труда;
2. доступность показателей для мониторинга новых тенденций в сфере занятости.

Отбор показателей осуществляется с учетом следующих критериев:

- концептуальная актуальность;
- наличие данных;
- относительная сопоставимость данных между странами и регионами.

Современная версия КПРТ (девятое издание) разработана с учетом комплекса Целей устойчивого развития (ЦУР), принятого на Саммите Организации Объединенных Наций (ООН) по устойчивому развитию, который состоялся в Нью-Йорке 25-27 сентября 2015 года в форме пленарного заседания Генеральной Ассамблеи высокого уровня. Девятое издание КПРТ включает 17 показателей[1], которые отражают важнейшие аспекты рынков труда в мире:

1. Уровень участия в составе рабочей силы;
2. Соотношение численности занятых и численности населения;
3. Статус в занятости;
4. Занятость по секторам;
5. Занятость по видам занятий;
6. Занятость на условиях неполного рабочего времени;
7. Рабочее время;
8. Занятость в неформальной экономике;
9. Общий уровень безработицы;
10. Безработица среди молодёжи;
11. Долгосрочная безработица;
12. Неполная занятость с учетом продолжительности рабочего времени;
13. Лица, не входящие в состав рабочей силы;
14. Уровень образования и неграмотность;
15. Заработная плата и затраты на оплату труда;
16. Производительность труда;

17. Бедность, распределение доходов, занятость населения по экономическим классам и работники, живущие в бедности.

При составлении КПРТ МОТ максимально использует информацию из всех международных хранилищ. Для КПРТ используют данные, собранные такими международными организациями как:

- Департамент статистики МБТ (ILOSTAT);
- Организация экономического сотрудничества и развития (ОЭСР);
- Статистическое бюро Европейского Союза (Евростат);
- Всемирный банк;
- Ассоциация The Conference Board;
- Институт статистики ЮНЕСКО.

Большой проблемой для расчета показателей является отсутствие данных. Чтобы решить эту проблему, рабочей группой МБТ по тенденциям в сфере занятости разработан ряд эконометрических моделей, каждая из которых на основе методов многомерного регрессионного анализа позволяет рассчитать недостающие значения. Обеспечение международной сопоставимости данных достигается путем разработки международных стандартов статистики труда. Международные стандарты статистики труда разрабатываются на основе конвенций и рекомендаций, принимаемых Международной конференцией труда и резолюций и рекомендаций, принимаемых Международной конференцией статистиков труда (МКСТ). Эти документы содержат подробные рекомендации о концептуальных основах, операционных определениях и оценочных методах, используемых для производства и распространения различных данных статистики труда.

В настоящее время Департамент статистики МБТ собирает статистическую информацию приблизительно по 230 странам, районам и территориям. В КПРТ страны группируются двумя способами: по географическому признаку (по регионам и субрегионам) и по группам доходов на душу населения в соответствии с классификацией Всемирного банка. С 2012 г. Департаментом статистики МБТ запущена постоянно обновляемая в режиме онлайн база данных – ILOSTAT. База данных содержит годовые и краткосрочные наборы данных по конкретным социально-трудовым темам и необходимую методологическую информацию, в том числе понятия и определения, классификации и метаданные об используемых национальных статистических источниках. Информация доступна на трех языках: английском, французском и испанском.

Главным достоинством показателей КПРТ является их унифицированный характер, позволяющий отслеживать динамику занятости в контексте глобализации. Результаты международных сопоставлений показывают, что глобализация влияет на потерю и создание рабочих мест; на изменения в оплате труда, уровня производительности и, соответственно, на международную конкурентоспособность.

В Республике Беларусь мониторинг социально-трудовой сферы осуществляется на основании Положения, утвержденного Постановлением

Совета министров Республики Беларусь от 14 января 1998 г. № 47 (изменения внесены Постановлениями Совета Министров Республики Беларусь от 24.04.2003 г. №550, от 02.12.2008 г. №1846, от 02.05.2014 г. №408). Согласно Положению мониторинг социально-трудовой сферы проводится Министерством труда и социальной защиты совместно с Министерством экономики, Министерством внутренних дел, Национальной академией наук Беларуси, республиканскими объединениями нанимателей и профсоюзов, а также другими заинтересованными республиканскими органами государственного управления. Общая координация деятельности по разработке, организации и ведению мониторинга возложена на Министерство труда и социальной защиты. Научное исследование социально-трудовой сферы выполняет «Научно-исследовательский институт труда Министерства труда и социальной защиты Республики Беларусь».

Мониторинг представляет собой государственную систему непрерывного наблюдения и научного анализа актуальных социально-трудовых процессов и явлений в целях систематической оценки состояния трудовых и социальных отношений, обеспечения республиканских органов государственного управления аналитическими материалами, необходимыми для принятия управленческих решений в социально-трудовой сфере [2].

Сбор статистической информации для мониторинга осуществляет Национальный статистический комитет Республики Беларусь. Источником информации являются данные статистической отчетности, поступающей от организаций, данные выборочного обследования домашних хозяйств и административные данные министерств.

Объем статистических данных по рынку труда, представляемых Национальным статистическим комитетом Республики Беларусь, соответствует структуре показателей КПРТ и расчетным методам их определения. Сбор данных Национальный статистический комитет Республики Беларусь постоянно расширяет с учетом новых дополнений и изменений в международных стандартах статистики труда, разработанных МОТ.

Список использованных источников:

1. Ключевые показатели рынка труда 9-ое издание // Международное бюро труда [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---stat/.../wcms_498941.pdf. – Дата доступа: 02.08.2016.

2. Мониторинг социально-трудовой сферы // Министерство труда и социальной защиты Республики Беларусь [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.mintrud.gov.by/ru/monitoring>. – Дата доступа: 10.08.2016.

Арпентьева Мариям

д.пс.н., доцент

Калужский государственный университет

г. Калуга

Россия

ПРОБЛЕМА СПРАВЕДЛИВОСТИ В КОНТЕКСТЕ СООТНОШЕНИЯ НРАВСТВЕННОГО И ПРАВОВОГО ПРОСТРАНСТВ

Жизнь и судьба государства – это жизнь, отражающая взаимодействие нравственных и правовых механизмов регулирования отношений в сообществе. Расцвет государственной власти как расцвет власти права, иерархии, подавление отклонений с помощью жестоких репрессий и уничтожения интимно-личностной, приватной сферы жизни людей, может пониматься как достижение государством состояния тотального контроля над общественными процессами. Нравственные аспекты этих процессов государством и обществом при этом, как правило, игнорируются. Власть стремится стать властью «по наследству», узурпировать властные функции навечно. Отношения государства асимметричны, доминируют вертикальные связи, горизонтальные (отношения взаимопомощи и т.д.) нарушены и игнорируются. Не случайно поэтому, что такие государства и состояния государств существуют недолго: государство и поддерживающее государственный произвол общество коллапсируют, уничтожают сами себя. Расцвет государства может быть понят и иначе: государство-церковь, живущее по нравственным законам, управляемое по принципам лоурархии и «второй демократии», принимающее «отклонения» как повод самосовершенствования, в том числе, в своей приватной жизни, и помощи другим людям. В этом случае государство становится частью общества: вертикальные связи дополнены горизонтальными, социальные сети и ситуативные ассоциации образуют подвижный механизм, позволяющий людям жить и развиваться даже в трудных условиях. Люди понимают, что никакая власть не может быть вечной, и вся власть – от Бога и для Бога: лишь одно оправдание и цель управления имеют все поступки государства и общества – нравственное благополучие и развитие граждан, поддержка «ближних».

С точки зрения представленной выше тенденции, неудивительно, что многие страны бывшего СССР выбрали, вслед за США и рядом других «цивилизованных стран», первый путь, ведущий к коллапсу. Рассмотрим, как взаимодействуют их правовое и нравственное пространство. Перед тем как их рассматривать отметим: первое изучено гораздо больше и полнее, чем второе. Более того, современные государства и наука в целом не стремятся в массе своей обращать внимание на нравственные аспекты жизнедеятельности: сциентизм по-прежнему пронизывает науку и практику, разрушая саму возможность «вмешательства» в «объективную реальность» становящихся все более бесчеловечными отношений людей обществ, общества и государства, общества и бизнеса, такого «субъективного» фактора, как нравственность. Нравственность изучается как любой другой научный феномен, а также в качестве некоего «артефакта», влияющего на результаты научных исследований. Весьма часто правовая культура научного исследования и

понимание науки как бизнеса заслоняют нравственную культуру и понимание науки как практики самосовершенствования человечества. Государство активно поощряет эти асимметрии, будучи твердо уверенным в необходимости и неизбежности собственной власти: как ни удивительно, но именно здесь ученые чаще всего постулируют «происхождение» права из единого с моралью источника, нравственных императивов типа справедливости. Однако, именно здесь и заметна методологическая «нищета» попыток обосновать произвол естественного и «неестественного» права нравственными императивами, ибо справедливости в праве нет и быть не может. Могут быть и фрагментарно существуют попытки легитимизации права: теоретически обосновывая произвол и собственное насилие, иные собственные преступления против граждан нравственным постулатом «справедливости», практически государство избегает это постулат реализовать. Одно из объяснений весьма прозрачно: в мире человеческих отношений уравнений не существует. Другое объяснение еще прозрачнее: справедливость государству не нужна, ибо справедливое государство в первую очередь уничтожит себя, свой собственный произвол, уничтожит право и его институты.

Правовое пространство - один из компонентов социального пространства, в котором с помощью норм права устанавливается и поддерживается стабильность в обществе, правопорядок и законность. Нравственное или моральное пространство – еще один компонент социального пространства, в котором с помощью норм морали устанавливается и поддерживается стабильность в обществе, ценности жизни и гармония. В становлении и развитии правового государства, по мнению юристов, ведущее значение имеет укрепление законности и правопорядка, предполагающее безусловное подчинение его субъектов правовому закону: верховенство правового закона во всех сферах жизни общества. Однако, право основано на нравственных нормах и, без них, практически невозможно. Правовое пространство, имея в основе такие критерии как свобода, равенство, справедливость, объективно должно определять устойчивость и стабильность социальных отношений. Но в реальности, при отсутствии нравственной основы, правовое пространство многих цивилизованных стран опирается на полностью оторванный от этих критериев «закон». Перечисленные выше и иные гуманистические ориентиры правового пространства предполагают, что человек, общество и государство развивают в себе способность и потребность к уважению права как необходимого регулятора общественной жизни, к уважению своих и чужих прав и свобод. Однако помимо прав, человек и общество, а также государство нуждаются в уважении обязанностей людей и групп по отношению к себе и друг к другу. Кроме того, и права, и обязанности должны быть основаны на нравственных принципах. Еще Ш. Монтескье назвал обязанности высшей добродетелью, присущей демократии. А добродетель он определил как «любовь к законам и отечеству, требующую постоянного предпочтения общего блага личности» [3]. И здесь мы видим, что правоохранительные и правозащитные организации всего мира так или иначе активно злоупотребляют поверхностными «правами» и «свободами», игнорируя нравственные, глубоко человеческие основы

взаимоотношений. Другой модус защиты – модус защиты достоинства и чести, то есть нравственных принципов жизни, - реализуется в весьма небольшом количестве стран. Что касается деления регулирующих принципов жизни на правовые и нравственные, то в истории человечества люди вполне обходились без норм правовых, если были нормы нравственные. Не удивительно, что право как навязанная, лишняя система регуляции отношений людей и групп, «трудноопределима». Так, что и на сегодняшний день по-прежнему справедливы слова И. Канта, что «юристы и до сих пор ищут дефиницию для своего понятия права» [1]. Также интересно наблюдать сложности в определении тех преступлений, которые постоянно осуществляются государственными «машинами»: последние, например, постоянно путают «геополитические интересы» и фашизм, «свободу слова», «обеспечение безопасности» и отсутствие права на личное пространство, пытки и «условия содержания» и т.д. и т.п. а история восстановительного правосудия вообще превратилась в фарс там, где оно было «перелицовано» для нужды разрушения семейных связей и тотального отсечения людей от права определять в своей жизни хотя бы что то важное. Людям остался лишь весьма богатый выбор низкокачественных, вредящих нравственному, психическому и физическому здоровью, продуктов потребления и развлечений: мир «хлеба и зрелищ» активно уничтожает нравственное пространство, а за ним и весь мир. Этики и моралисты современности также до сих пор «ищут» дефиниции морали и нравственности, пытаясь соотнести ее с интересами доминирующих классов, забывая, что интересы последних никоим образом с моралью и нравственностью не связаны. Нельзя найти что-то там, где его нет. Но можно найти там, где оно есть: огромные пласты народной мудрости самых разных народов и народностей - пласты упорядоченных в четкую систему нравственных принципов повседневности, создающих нравственную основу пространства человеческой жизни как таковой.

Нельзя также не вспомнить Р. фон Иеринга, который охарактеризовал состояние научного познания права следующим образом: «Мы несколько не преувеличим, если скажем, что у большинства юристов полностью отсутствует подлинное понимание их метода и что наша наука знает все другие науки лучше, чем законы самой себя» [9]. Анализируя различные исследования в области права России и ряда других стран бывшего СССР, можно увидеть при этом, что ничего кроме фантомных деклараций, в том числе о связи и опоре права на моральные императивы («*honestum*», «*moralis*»), о морально-нравственной основе права они не содержат: на рубеже веков во многих цивилизованных странах мира правовое («*lex*», «*juris*») пространство превратилось в пространство коррупции и тотального, арбитражного («*arbitrium*») или «лицензированного («*licentia*») бесправия». Называемое правовым пространством многих стран пространство арбитражных привилегий выступает как свод имеющих силу закона («*ut lex valere*») установок относительно преимуществ и привилегий насилия и обмана одних групп по отношению к другим («*corpus privilegium*»). В целом же, можно утверждать, созданная в целом ряде стран — бывших республик СССР система арбитражных привилегий к правовому

пространству имеет отношение лишь в части своего названия. Современная правовая практика и наука по сей день не изжила своих недостатков и ограничений и, как следствие, остается весьма далекой от идеала, но активно сопротивляется изменениям, поскольку именно изменения способны подточить фундамент ее всемогущества: власть вершить чужие судьбы, толкуя законы так, как удобно конкретным лицам, ловко манипулирующими различиями правовых и нравственных- пространств. Именно поэтому, в начале XXI века «цивилизованным» сообществам все чаще приходится отдавать себе отчет в том, что «для реально складывающейся ситуации характерны такие типично феодально-рабовладельческие явления, как отсутствие ... единого правового пространства, общего правопорядка и единой законности, девальвация и извращение роли закона, бездействие общих правовых принципов и норм, конкуренция источников права, разнобой и противоречие между различными нормативными актами, раздробленность, мозаичность и хаотичность правовой регуляции...», а главное – полное отсутствие нравственной основы права [5]. Эта основа, как отмечалось выше, по сути всегда отсутствовала, но какое-то время существовала как прикрытие произвола, в виде «благих пожеланий». Однако, существовала не долго: «закон есть закон», - и была в течение XX века практически полностью изъята в цивилизованных странах, в России, позитивизмом (сциентизмом), попытавшимся упростить и раз и навсегда решить проблемы права таким образом, чтобы это не мешало ни правящей элите, ни ее представителям в сфере «закона». Как писал уже два века назад Р. фон Иеринг, право - результат по сути вненравственной борьбы за власть. Право развивалось и продолжает развиваться в ожесточенной борьбе классов и сословий, которые стремятся закрепить в законодательстве свои интересы: «Все великие приобретения, на которые может указать история права: отмена рабства, крепостного состояния, свобода земельной собственности, промыслов, вероисповедания и пр., — все это пришлось добывать лишь таким путем ожесточеннейшей, часто целые столетия продолжавшейся борьбы, и путь, по которому шло при этом право, нередко отмечен потоками крови...» [8]. Современная борьба за право часто включает лишь борьбу за отстаивание субъективного права индивида, нарушенное другим лицом. Однако, на пороге нового века человечество опять вошло в зону существенных трансформаций правового пространства под воздействием трансформаций пространства нравственного: на фоне общей десакрализации и аномии прорастают протесты тех, кто, опираясь на нравственные императивы, отстаивает самих себя и жизнь, внося вклад в формирование концепции «морального права», не на словах, а на практике опирающегося на моральные ценности, реализующего их в повседневности. К числу нравственных требований в сфере права исследователи относят такие, как непротиворечивость, общий характер норм, ясные и понятные нормы, напрямую опирающиеся на нравственный закон, общеизвестность, отсутствие норм, имеющих обратную силу, отсутствие неисполнимых требований, стабильность, соответствие административных и судебных действий законам. Эти требования в целом отвечают внешней природе права и позволяют выстроить пространство права, не конфликтующее

с пространством нравственности. Другой вопрос – их несоответствие внутренней природе права как произвола. Эти нравственные требования рассматриваются и проявляются как внешние по отношению к правоустанавливающим институтам, в позитивистской модели узурпировавшими власть и контроль над своей деятельностью. Внутренними требованиями, напротив, являются требования совсем иного рода: усложненные и отягощенные нормы, противоречия законодательства, нестабильность и имитация права, использование правовых механизмов для расправы над оппонентами власти, несоответствие действий властей законам, невыполнимые требования и статьи законов, не подлежащие выполнению и т.д.

Однако, концепция нравственного или морального права пытается преодолеть непреодолимое. Она представляет собой разработанную альтернативу доминирующей в наше время позитивистской концепции права. Как отмечалось, без нравственной опоры право лишено смысла и вырождается в произвол. И, хотя, современная наука исходит из существования единой основы нравственности и права, - им называется постулат или догмат о справедливости, можно утверждать, что с самого начала право имело и собственные источники, со справедливостью никак не связанные [7; 10; 12]. Многие постулаты современного права изначально внутренне отрицают вытекающий из догмата справедливости императив И. Канта, согласно которому свободное волеизъявление одного лица не должно противоречить свободе других. Более того, само по себе право есть фиксация определённого, произвольного отношения: иначе в нем не было бы нужды и «право» называлось бы «нравственностью».

Список использованных источников

1. Кант И. Критика чистого разума. - М.: Мысль, 1994. - 591 с.
2. Кристи Н. Приемлемое количество преступлений. — Варшава: Польское объединение правового образования, 2004. - 182 с. - С. 83-84.
3. Монтескье Ш. Избранные произведения. - М.: Госполитиздат, 1955.- 803 с.
4. Мухина В.С. Пожизненно заключенные // Развитие личности. 2002 – 2009. 187 с.
5. Нерсесянц В.С. Философия права. М.: Изд-во НОРМА, 2003. - 652 с.
6. Fuko M. L' oeil du pouvoir // Bentham J. Le Panoptique. Paris: Belfond, 1977. P. 9-31.
7. Furnham A. Just world beliefs // European Journal of Social Psychology. 1985. V. 15. P.363-366.
8. Ihering von R.R. Der Kampf ums Recht, Wien: Vortrag, 1872.
9. Ihering von R.R. Yeiat des tomischen Rechts. Berlin, 1881. Bd. 11. S. 310.
10. Lerner M. J. The belief in a just world. N.-Y.: Plenum, 1980. 340p.
11. Milgram S. Obedience to authority. N.Y.: Harper & Row, 1974. P. 56-58.
12. Philipchalk R.P. Invitation to social psychology. N.Y.: Harcourt Brace College, 1995. 566 p.

Артикова Дилфуза
ст. преподаватель
Бухарский инженерно-технологический институт
Бухара
Узбекистан

ОСНОВНЫЕ ОШИБКИ ПРИ СОСТАВЛЕНИИ АНКЕТ

В небрежно подготовленной анкете можно всегда найти целый ряд ошибок. В ходе разработки анкеты исследователь маркетинга вдумчиво отбирает вопросы, их формулирование и последовательность. Самые обычные ошибки - постановка вопросов, на которые невозможно ответить, на которые не захотят ответить, которые не требуют ответа, и отсутствие вопросов, на которые следовало бы обязательно получить ответ. Каждый вопрос нужно проверить с точки зрения вклада, который он вносит в достижение результатов исследования. Вопросы, представляющие собой просто праздный интерес, следует опускать, поскольку они затягивают процедуру и действуют опрашиваемым на нервы. Форма вопроса может повлиять на ответ.

Исследователи маркетинга выделяют два типа вопросов: закрытые и открытые.

Закрытый вопрос включает в себя все возможные варианты ответов, и опрашиваемый просто выбирает один из них.

Открытый вопрос дает опрашиваемым возможность отвечать своими словами. Открытые вопросы ставят в самых разных формах. Открытые вопросы часто дают больше, поскольку опрашиваемые ничем не связаны в своих ответах. Особенно полезны открытые вопросы на поисковом этапе исследования, когда необходимо установить, что люди думают, не замеряя, какое количество из них думают тем или иным определенным образом. С другой стороны, на закрытые вопросы дают ответы, которые легче интерпретировать и сводить в таблицы.

Анкета для количественного исследования, как правило, бесплатная, то есть респондент не получает деньги за участие, поэтому вопросы в ней только закрытые. На открытые вопросы в такой анкете просто не захотят отвечать. По той же причине количество задаваемых вопросов ограничено. Исследователями было выяснено, что в бесплатной анкете можно задать максимум 15 вопросов. Для проверки гипотезы целевого рынка этого вполне достаточно.

Формулирование вопроса требует осторожности. Исследователь должен пользоваться простыми, недвусмысленными словами, которые не влияют на направление ответа.

Особого внимания требует и установление последовательности вопроса. Первый из них должен по возможности пробудить у спрашиваемого интерес. Трудные или личные вопросы следует задавать в начале анкеты, пока опрашиваемые не успели замкнуться в себе. Вопросы должны задаваться в логической последовательности. Вопросы, классифицирующие опрашиваемых на группы, задают в последнюю очередь, потому что они носят более личный характер и менее интересны для отвечающих.

При составлении анкет наиболее частыми ошибками являются такие как:

- сложная читаемость вопросов, как смысловая, так и зрительная;
- тяжелый смысл восприятия информации вопросов;
- слишком большая детализация вариантов ответов, которая сложно воспринимается зрительно;
- если много детальных вопросов, нужно представить их максимально графически (таблички, лучи), иначе имеется риск получить неточные ответы;
- некоторые вопросы детализированы так, что респондент не даст точный ответ, то есть обманет. Особенно это касается каких-то личных данных, например, уровня дохода. Нужно внимательно относиться к такому роду вопросов;
- не надо опираться на личный опыт интервьюера при составлении анкеты
- он не всегда является целевой аудиторией;
- в самой анкете не должно быть ни одного слова, которое может обидеть респондента, если он случайно заглянет в нее. Необходимо проследить, чтобы не было лишних слов в анкете и тех слов, которые непосвященным не нужно знать. Именно для того в анкетах используют символы и различные кодировки, о которых знают только исследователи;
- в анкете не должно быть сложных формулировок и непонятных слов. Надо ориентироваться на уровень знаний опрашиваемых.

Исследователи должны обращать внимание на формулировку вопросов. Вопросы должны быть простыми, понятными и исключаящими возможность двойного толкования. Перед раздачей анкет вопросы следует проверить. Важен также и порядок вопросов. Первый вопрос должен по возможности заинтересовать респондента, а трудные и личные вопросы лучше оставить напоследок. В противном случае человек может сразу же занять оборонительную позицию. Вопросы должны быть организованы в логическом порядке.

Существуют определенные правила разработки анкеты:

. Правило Нельсона Манделы. Как известно, Нельсон Мандела, борец за гражданские права негритянского большинства в ЮАР, долгое время сидел в тюрьме, а потом стал президентом этой республики и провозгласил: «Одна страна - один народ». Перефразируя этот тезис, правило Нельсона Манделы при составлении анкеты будет гласить: один вопрос - одно действие. То есть когда задается вопрос, человек должен совершать только одно действие, а не два и не три. Если необходимо, чтобы он совершил два действия, то нужно задавать ему два вопроса.

. Правило воронки. Сначала простые вопросы, потом сложные.

. Правило семи. Если приходится сравнивать ответы между собой, вариантов ответов не может быть более семи. Среднестатистический человек может манипулировать в голове одновременно не более чем семью понятиями. Если необходимо, например, десять вариантов, то это разбивается уже на два вопроса.

При разработке анкеты исследователь должен продумать преамбулу к ней. Название компании обязательно должно прозвучать, иначе у потребителя может возникнуть неправильное мнение, а интервьюер получит неверные результаты.

Для составляющих анкету можно выделить следующие рекомендации:

при почтовой рассылке анкет можно положить в свой конверт, помимо анкеты, еще и конверт с маркой и адресом для отправки заполненной анкеты респондентом;

- если вложить в данный конверт чек на 1\$, то это очень увеличивает позитивный настрой и мотивацию респондента;

- в первом абзаце анкеты должно быть объяснение того, почему задаются эти вопросы и как участие респондента отразится на улучшении исследуемого товара/услуги;

- нужно предлагать не более 4-х вариантов ответа на вопрос;

в начале анкеты должны быть простые и интересные вопросы;

- не надо бояться вопросами затронуть чувства;

- важно, к анкете приложить инструкцию по заполнению;

- при открытых вопросах оставлять достаточно места для ответа;

- не размещать слишком много вопросов на одной странице;

- средний размер анкеты - 1 страница;

- не спрашивать часто одних и тех же респондентов;

- проверка анкеты на своих сотрудниках;

- можно мотивировать респондентов, пригласив их принять участие в лотерее, где заполненная анкета участвует в розыгрыше призов.

Составленную анкету следует тщательно проработать и протестировать и только после этого ее можно использовать в широких масштабах.

Таким образом, когда анкета составлена, она должна быть качественно исследована, то есть проверена, все ли вопросы понятны, правильно ли они интерпретируются, не возникает ли у человека путаницы в ответах. После этого при необходимости анкета модифицируется и размножается на то количество, которое составляет выборка. И либо через интервьюеров, либо иным способом эта анкета попадает к респондентам, которые начинают ее заполнять.

Балбуцкая Марина
научный сотрудник

ГНУ «Институт экономики Национальной академии наук Беларуси»

г. Минск

Беларусь

РАЗВИТИЕ БЕЛОРУССКОЙ СЕМЬИ И АБОРТИВНАЯ КУЛЬТУРА РЕПРОДУКТИВНОГО ПОВЕДЕНИЯ

Социокультурные вехи, выделяемые в развитии белорусской семьи, позволяют исследовать, например: 1) дореволюционную - в составе Российской империи (белорусские земли вошли в состав Российской империи в результате трёх разделов Речи Посполитой), 1772-1917 гг.; 2) советскую - в составе СССР, 1917-1991 гг.; 3) постсоветскую семью - с провозглашением независимости Беларуси, 1991 г.-по настоящее время. Репродуктивное поведение является интегральным показателем изменения семейных традиций белорусской семьи.

1). В дореволюційний період життя белорусської сім'ї, в частині сільській, підчинена традиційним нормам і определена сімейними цінностями. В определении понятія «традиційні сімейні цінності» базовим являється підхід І.І. Белобородова, вважаючого стержнем розвитку сім'ї духовно-нравственну складову – християнство, яке стало основою національної релігії, крест'янської етики і моралі, в становленні системи отечественного права. Базовими факторами, які веками забезпечували соціальну і демографічну стабільність, був цілий комплекс етичних принципів, в частині, висока репродуктивність – як наслідок желанної багатодітності і стремління продовжити себе в дітях [12].

В дореволюційній белорусській сім'ї звичайно висока народжуваність: середнє число дітей, народжених жінкою за всю її життя в 1863-1897 гг. складало 7,2, в 1896-1897 гг. - 6,37, в 1911-1913 гг. - 5,75 [7]. Аборт не тільки вважався гріхом, але і накладався законом - по положенню о наказаниях 1845 года в Російській Імперії, аборт прирівняли до умисленому вбивству; жінку вислали в Сибір, лікарю грозило 10 років каторжних робіт [1].

2). Революція 1917 г. визначила початок зміни сімейно-будищевих основ життя белорусів. Сімейні цінності, сімейні і суцільні відносини реформуються. Слідкувати дореволюційним сімейним традиціям було практично неможливо, в силу глобальних перетворень суцільства і життя. Правове регулювання, ідеологія обумовили зміну не тільки гендерних, ролевих установок, взаємодієв'язань в сім'ї, але і демографічного поведіння. С ослабленням ролі релігії формуються нові норми демографічного поведіння белорусів: відмова від шлюбів, абортівна практика регулювання детородження і др. [2].

Легалізація виробництва абортів (1920 г. [6]) дозволила в відповідності з необхідністю розвитку народного господарства використовувати жінок з більшою ефективністю. Достиження економічного ефекта опережало по пріоритетності задачі руйнування «буржуазної моралі» і збереження здоров'я жінок. Кожна радянська жінка в середньому робила по 5-8 абортів на ранніх термінах [4].

3). В пострадянській белорусській сім'ї в основному вже стало сприйматися як традиція те, що було інновацією в радянській сім'ї (узаконена абортівна практика). І ось вже практично 100 років в Білорусі йде виробництво абортів. С 1990 года, коли Білорусь стала суверенним державством, тільки за 5 років незалежності країна недосчиталась більше 1-го мільйона громадян (1172,8 тис.), а за 10 років – число досягло практично 2-х мільйонів (1974,0 тис., що порівнювано по численності з населенням столиці Білорусі г. Мінськ). За 26 років (1990-2015) Білорусь втратила практично 3 мільйона не народжених громадян (2875,1 тис.) [8, с. 203; 10, с. 175].

Дослідження (2005 г.) свідчать, що переривання вагітності для значущої частини белорусських жінок носять неодноразовий характер [3]. Аборт, як і сама контрацепція абортівного дієвства: внутриматочні спіралі; таблетки, викликаючі аборт – для белорусів норма. Вповне

вероятно, что норма аборта закреплена в семейных традициях и передаётся уже не одно поколение. И хотя в 2015 году по сравнению 1990 годом число абортів сократилось практически в 9 раз: с 260,8 тысяч до 29,2 тысяч, число искусственного прерывания беременности по-прежнему велико – в 2015 году в Беларуси на 100 родов приходится 24,7 аборта [11, с. 175]. В целом можно заключить, что огромное число вынужденных абортов при нежелательной беременности обусловлено тем, что в настоящее время в Беларуси практика предохранения от беременности всё ещё не достаточно широко распространена.

Использование контрацепции, противозачаточных средств призвано предупредить нежелательную беременность, и что особенно важно – снизить число абортов. В Беларуси на конец 2015 года каждая пятая женщина (19,5%) в возрасте 15-49 лет имеет внутриматочную спираль (это контрацепция абортивного действия); динамика данного показателя незначительна [11, с. 175]. Также, в Беларуси по данным на 2015 год 18,5% женщин в возрасте 15-49 лет использует гормональную контрацепцию [11, с. 175]. Динамика за 20 лет с 1990 года отражает увеличение этого числа в 4 раза: 1990 год - 4,6%, 1995 год – 6,3 %, 2000 год – 7,8%, 2005 год – 16,2%, 2010 год – 19,6% [9, с. 253].

Позитивную традицию многодетности сложно вернуть. И причиной этого является возникновение нового типа массовой гедонистической культуры, которая, апеллирует к эгоистическим инстинктам и разрушает любые формы коллективности: «семья, дети, семейные обязанности становятся «невыгодным бизнесом», которым можно пожертвовать ради карьеры, успеха, личного благополучия» [5, с. 147]. В то же время увеличение числа женщин использующих гормональную контрацепцию увеличивает вероятность того, что белорусы смогут уйти от абортивной практики как негативной семейной традиции. Принципиальное значение имеет возможность суверенной Беларуси на законодательном уровне прекратить практику абортов. Для обеспечения демографической безопасности жёсткие меры оправданы.

Список использованных источников:

1. «Тема дня»: Аборты [Электронный ресурс] // Общенациональное телевидение. – Режим доступа: http://ont.by/news/our_news/0081624. - Дата доступа: 13.07.2015.
2. Гарбач, А. Д. Рысы старога быту ў жыцці беларускіх сялянак у вёсках Шалавічы і Новыя Наборкі Бабруйскае акругі і вёсках Дразды і Малішава Мазырскае акругі / А. Д. Горбач // Наш край. - 1929. - № 3. – С. 46-52.
3. Информированность женского населения Республики Беларусь по проблеме ВИЧ/СПИД, сексуальное поведение и репродуктивное здоровье: отчёт об исследовании, проведённом в 2005 году / ГУ «Республиканский центр гигиены, эпидемиологии и общественного здоровья», Центр социологических и политических исследований БГУ ; [подготовили: Д. Г. Ротман и др.]. – Минск : Тесей, 2006. – 20 с.
4. История аборта [Электронный ресурс] // Медикаментозный аборт. – Режим доступа: http://www.medabort.ru/Aborti_istoriya.html. - Дата доступа: 01.07.2016.

5. Лимаренко, А. П. Эволюция института семьи и брака в республике Беларусь (белорусская семья в европейском контексте) / А. П. Лимаренко // Кафедре социологии БГУ – 20 лет : 1989-2009 : сб. Науч. Трудов / Белорусский государственный университет. Минск : Право и экономика, 2009. - С. 145-154.

6. Об охране здоровья женщин [Электронный ресурс] : постановление Народного комиссариата здравоохранения РСФСР, Народного комиссариата юстиции РСФСР, 18 нояб. 1920 г. // консультантплюс. – Режим доступа: <http://www.consultant.ru/cons/cgi/online.cgi?Req=doc;base=ESU;n=26749>. - Дата доступа: 03.02.2016.

7. Раков, А. А. Трансформация демовоспроизводства села Беларуси в контексте урбанизации, НТР и перехода к постиндустриальному обществу [Электронный ресурс] / А. А. Раков // Демоскоп Weekly. – Режим доступа: <http://demoscope.ru/weekly/2009/0391/analit02.php>. - Дата доступа: 13.07.2016.

8. Статистический ежегодник Республики Беларусь, 2001 : стат. Сб. / М-во статистики и анализа Респ. Беларусь. - Минск, 2001. – 606 с.

9. Статистический ежегодник Республики Беларусь, 2012 : стат. Сб. / М-во статистики и анализа Респ. Беларусь ; редкол.: В. И. Зиновский [и др.]. – Минск, 2012. – 715 с.

10. Статистический ежегодник Республики Беларусь, 2015 : стат. Сб. / Нац. Стат. Комитет Респ. Беларусь ; [редкол. : И. В. Медведева (пред. Редкол.), И. С. Кангро, Ж. Н. Василевская и др.]. - Минск : Нац. Стат. Комитет Респ. Беларусь, 2015. – 524 с.

11. Статистический ежегодник Республики Беларусь, 2016 : стат. Сб. / Национальный статистический комитет Республики Беларусь ; [редкол. : И. В. Медведева (пред. Редкол.), И. С. Кангро, Ж. Н. Василевская и др.]. - Минск : Национальный статистический комитет Республики Беларусь, 2016. – 518 с.

12. Традиционные семейные ценности: в теории и на практике [Электронный ресурс] // Российский институт стратегических исследований. – Режим доступа: <http://riss.ru/actions/22040/>. - Дата доступа: 10.08.2016.

Бахур Елизавета
студентка

Кукса Ариадна
студентка

Киевич Александр
д.э.н, проф.

Полесский государственный университет
Г. Пинск
Беларусь

МЕДИЦИНСКОЕ СТРАХОВАНИЕ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ

В настоящее время многие страны столкнулись с демографической проблемой. Происходит сокращение населения, возрастает показатель старения населения, а также количества больных.

Затраты на здравоохранение увеличиваются не только из-за увеличения цен на технологии и лекарства, на них также влияет рост удельного веса лиц пожилого возраста, увеличение граждан с хроническими заболеваниями. Для совершенствования системы здравоохранения необходимо искать дополнительные источники финансирования, например, добровольное медицинское страхование и обязательное медицинское страхование, платные услуги, дополнительные сборы.

В статье 22 Закона Республике Беларусь «О республиканском бюджете на 2017 год» говорится, что минимальный норматив бюджетной обеспеченности расходов на здравоохранение в расчете на одного жителя по Республике Беларусь составляет 467,72 рубля (4 677 200 рубля до деноминации) [1]. В 2013 году минимальный норматив бюджетной обеспеченности расходов на здравоохранение в расчете на одного жителя по Республике Беларусь составил 2 771 673 рубля (до деноминации) [2]. За 4 года этот показатель увеличился на 1 905 527 рубля (до деноминации), потому можно сделать вывод, что государство несет существенные убытки, финансируя здравоохранение.

В Республике Беларусь функционирует система добровольного медицинского страхования. По статистическим данным число застрахованных клиентов не превышает 0,01%. Стоимость такого вида страхования зависит от многих факторов: выбранной страхователем страховой программы, страховой суммы, возраста застрахованного лица и рассчитывается индивидуально для каждого страхователя (предприятия или физического лица). Цены варьируются от 300 долларов США до 1000 долларов США.

В Республике Беларусь 12 из 15 страховых компаний предлагают своим клиентам медицинское страхование. Для анализа страховых взносов и страховых выплат были выбраны страховые компании «Белгосстрах», «Белнефтестрах» и «Белэксимгарант», т. к. эти компании являются лидирующими на медицинском рынке Республики Беларусь. Аналитические данные за 2013-2015 года представлены в таблицах 1-3.

Таблица 1

Сведения о страховых взносах и выплатах страхового возмещения и страхового обеспечения по медицинскому страхованию на 1 января 2014 г.

Наименование страховой организации	Страхование медицинских расходов			
	Страховые взносы (тыс. бел. руб.)	Удельный вес от всех взносов (%)	Выплата страхового возмещения, страхового обеспечения (тыс. руб.)	Доля выплат (%)
«Белгосстрах»	46 719 760	4,76	21 813 378	46,69
«Белэксимгарант»	27 711 454	8,29	10 656 622	38,46
ЗАСО «Белнефтестрах»	52 216 859	27,77	18 400 740	35,24

Таблиця 2

Сведения о страховых взносах и выплатах страхового возмещения и страхового обеспечения по медицинскому страхованию на 1 января 2015 г.

Наименование страховой организации	Страхование медицинских расходов			
	Страховые взносы (тыс. бел. руб.)	Удельный вес от всех взносов (%)	Выплата страхового возмещения, страхового обеспечения (тыс. руб.)	Доля выплат (%)
«Белгосстрах»	67 979 233	6,65	45 857 864	67,46
«Белэксимгарант»	37 487 408	12,90	27 919 956	74,48
ЗАСО «Белнефтестрах»	52 995 549	22,94	36 753 523	69,35

Таблиця 3

Сведения о страховых взносах и выплатах страхового возмещения и страхового обеспечения по медицинскому страхованию на 1 января 2016 г.

Наименование страховой организации	Страхование медицинских расходов			
	Страховые взносы (тыс. бел. руб.)	Удельный вес от всех взносов (%)	Выплата страхового возмещения, страхового обеспечения (тыс. руб.)	Доля выплат (%)
1	2	3	4	5
«Белгосстрах»	110 677 770	9,04	84 745 970	76,57
«Белэксимгарант»	59 176 092	15,56	56 228 596	95,02
ЗАСО «Белнефтестрах»	100 608 581	32,31	62 095 152	61,72

За анализируемый период наблюдаются увеличение страховых взносов и удельного веса от всех взносов. В страховой компании «Белгосстрах» размер страховых взносов с 2013 года по 2015 год увеличился на 137%. В «Белнефтестрах» - на 93%. В компании «Белэксимгарант» тот же показатель с 2013 года по 2015 год увеличился на 114%. Данные отображают положительный прирост добровольного медицинского страхования за рассматриваемый период времени во всех трех компаниях. Это вызвано совершенствованием условий страхования: государство вносит изменения в законодательство для улучшения условий медицинского страхования; страховые компании расширяют ассортимент предлагаемых услуг и медицинских учреждений.

Обязательное медицинское страхование в Республике Беларусь отсутствует. В статье 45 Конституции Республики Беларусь говорится следующее: «Гражданам Республики Беларусь гарантируется право на охрану здоровья, включая бесплатное лечение в государственных учреждениях здравоохранения. Государство создает условия доступного для всех граждан медицинского обслуживания.» [6]. Иначе говоря, любой белорус имеет право на медицинскую помощь абсолютно бесплатно без предъявления страхового полиса.

Для дальнейшего развития ДМС в Республике Беларусь необходимо: совершенствовать законодательную базу; повышать уровень качества предлагаемых медицинских услуг; предоставить развернутую информацию клиентам о предлагаемом продукте (в том числе с использованием Интернет-ресурсов), увеличить количество медицинских учреждений и аптек, которые предоставляют медицинскую помощь, медикаментозную помощь.

Список использованных источников:

1. О республиканском бюджете на 2017 год / Министерство Финансов Республики Беларусь [Электронный ресурс] – 2017. – Режим доступа: http://www.minfin.gov.by/upload/bp/act/zakon_181016_431z.pdf. – Дата доступа: 20.02.2017.
2. О республиканском бюджете на 2013 год / Национальный правовой Интернет-портал Республики Беларусь [Электронный ресурс] – 2017. – Режим доступа: <http://www.pravo.by/main.aspx?guid=3871&p0=H11200432&p1=1>. – Дата доступа: 20.02.2017.
3. Статистические показатели за 2013 год / Министерство Финансов Республики Беларусь [Электронный ресурс] – 2017. – Режим доступа: <http://www.minfin.gov.by/supervision/stat/2013/stat/b0d17d9b328f4870.html>. – Дата доступа: 21.02.2017
4. Статистические показатели за 2014 год / Министерство Финансов Республики Беларусь [Электронный ресурс] – 2017. – Режим доступа: <http://www.minfin.gov.by/supervision/stat/2014/stat/e9fb5499087ea28d.html>. – Дата доступа: 21.02.2017
5. Статистические показатели за 2015 год / Министерство Финансов Республики Беларусь [Электронный ресурс] – 2017. – Режим доступа: <http://www.minfin.gov.by/supervision/stat/2015/stat/c6fc531738f6442e.html>. – Дата доступа: 21.02.2017
6. Конституция Республики Беларусь / Национальный правовой Интернет-портал Республики Беларусь [Электронный ресурс] – 2017. – Режим доступа: <http://pravo.by/main.aspx?guid=14551>. – Дата доступа: 22.02.2017

Боброва Анастасия

к.э.н., зав. отделом человеческого развития и демографии
Институт экономики НАН Беларуси
г. Минск
Республика Беларусь

**ДЕМОГРАФИЧЕСКИЕ ВЫЗОВЫ В БЕЛАРУСИ КАК УГРОЗА
НАЦИОНАЛЬНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ**

Демографическая ситуация в Беларуси представляет реальную угрозу национальной безопасности и требует целенаправленного регулирования.

Изучением демографических проблем в Беларуси занимается ряд исследователей в нескольких научно-исследовательских центрах. Однако большинство исследований в этой области выполняются на общественных началах и носят разобщенный характер, что в результате приводит к большой погрешности в исследованиях.

Несмотря на ряд успехов в решении демографических проблем в Беларуси (сокращение темпов роста коэффициента смертности, рост и стабилизация коэффициента рождаемости, положительное сальдо внешней миграции, благодаря чему в последние годы стал наблюдаться рост численности населения) пока не удалось решить эти проблемы полностью.

Безусловные успехи реализации Национальных программ демографической безопасности Республики Беларусь за 2007-2010 и 2011-2015 годы и их высокая эффективность не столь велики относительно необходимого для установления простого типа воспроизводства населения страны.

Несмотря на достаточно высокий рост показателей рождаемости в последние годы, Беларусь продолжает оставаться в списке стран с низким уровнем данных показателей. Так, еще в 1990 г. в республике суммарный коэффициент рождаемости был равен - 1,913 детей на одну женщину, а в 2003 г. он уже составлял 1,232 рожденных детей в среднем на одну женщину за весь репродуктивный период. Это был один из самых низких показателей в мире. Некоторые позитивные подвижки начались только с 2005 года. В 2015 г. суммарный коэффициент рождаемости достиг 1,7 ребенка на одну женщину и обеспечил воспроизводство население всего на 85%.

Снижение рождаемости в стране обусловлено, прежде всего, снижением социальных норм детности и степени их реализации. До сих пор среди населения преобладают ориентации на 1-2-х-детную семью. Хотя в последние годы, благодаря акценту в демографической политике поддержки многодетных семей, увеличивается доля детей старшей очередности. В 2015 г. по сравнению с 2014 г. в относительном выражении наибольший прирост доли в общем числе родившихся был среди 3 и 4 детей. Наблюдается рост рождений среди женщин 30-44 лет, что способствует увеличению вторых и третьих детей. Наибольшая частота рождений, которых происходит через 5-9 лет после последнего рождения. Если средний возраст матери при рождении первого ребенка уже достиг 26 лет, то рост числа рождений детей следующей очередности и приходится на возрастные группы старше 30 лет. В 2015 г. по сравнению с 2014 г. сократился интервал со времени рождения второго ребенка к рождению третьего.

Следует отметить, что меры, направленные на рост рождаемости, нашли наибольший отклик среди сельского населения. Суммарный коэффициент рождаемости в сельской местности не только с 2009 г. превышает 2 ребенка на 1 женщину репродуктивного возраста, но и продолжает увеличиваться, достигнув в 2015 г. значения 3,3, что более чем в 2 раза выше, чем в городской местности.

Позитивный эффект в рождаемости получен в том числе, благодаря материальной поддержке семей с детьми и улучшению условий сохранения здоровья матери и ребенка, что особенно важно для роста перспективной численности населения. Развитая система поддержки женщин и детей позволила Республике Беларусь в 2015 г. выйти на 25 место среди 179 стран в списке благоприятных для материнства и на 1 место среди стран СНГ.

Результатом вкладываемых в область сохранения жизни матери и ребенка и улучшения состояния их здоровья также стало снижение показателя младенческой смертности до уровня 3,5‰ и детской смертности - до 4,6‰.

В последние годы можно отметить позитивные тенденции в области укрепления здоровья нации. В 2015 году общий коэффициент смертности для всего населения сократился до уровня 12,6‰. Значительно сократилась смертность мужского населения Республики Беларусь, уровень смертности которого в 2015 году составил 13,5‰, что на 17% ниже уровня 2010 года, и

существенное влияние на позитивную динамику оказало снижение смертности сельского населения – с 24,4‰ в 2010 г. до 21,7‰ в 2015 г.

Однако не стоит забывать, что в последнее время демографическое развитие в Беларуси находилось в состоянии демографического бонуса. Значительно повлияла на улучшение демографических тенденций благоприятная структура населения.

Структура смертности по причинам смерти в 2015 году соответствует сформировавшейся на протяжении 20 лет тенденции. Основными причинами смерти продолжают оставаться болезни системы кровообращения (55,4%), новообразования (14,7%) и внешние причины (7,3%).

Как и во всем мире, в Республике Беларусь причины смерти варьируют в зависимости от пола. Негативной тенденцией является высокая смертность мужчин в трудоспособном возрасте, обусловленная высокой частотой психических расстройств, полученных травм, отравлений и т.п. вследствие вредных привычек и вредных условий труда. К основной причине смерти у женщин трудоспособного возраста относится рак, в частности злокачественные новообразования молочной (грудной) железы. В отличие от мужчин коэффициент смертности от внешних причин у женщин более чем в 4 раза меньше.

Возрастные коэффициенты смертности в Беларуси в разы превышают соответствующие коэффициенты в большинстве развитых стран. К примеру, смертность белорусских женщин максимально отличается от немецких и шведских в возрасте 30-44 лет и превышает европейские показатели почти в 3 раза. Сравнение с литовскими данными о смертности женщин отражает незначительные различия с белорусскими данными, а в детских возрастах смертность в Беларуси даже ниже, чем в Литве. У белорусских мужчин разница в возрастных показателях смертности по сравнению с немецкими и шведскими наиболее высока в интервалах 30-44 и 45-59 лет — более чем в 4-5 раз.

Рост благосостояния и улучшение качества жизни населения, безусловно, положительно повлияли на улучшение здоровья населения, чему способствовали и специально принятые меры в области улучшения работы здравоохранения в стране. Именно этим можно объяснить перелом в этот период в тенденции ожидаемой продолжительности жизни. В 2015 г. ожидаемая продолжительность жизни составила в среднем для населения Беларуси 73,9 года. Тем не менее, в Беларуси ожидаемая продолжительность жизни при рождении все еще не достигает уровня стран Евросоюза. Продолжает наблюдаться неравенство в продолжительности жизни: между мужчинами и женщинами – 10 лет, городом и селом – 5 лет.

Имеются различия и в возрастной структуре городского и сельского населения. В сельской местности значительно выше доля лиц в старших возрастах, особенно женщин. Лица в молодых возрастах активно выезжали в города страны все послевоенные годы. Причем в сальдо миграции между городом и селом преобладали женщины. Поэтому в сельской местности практически во всех трудоспособных возрастах мужчин больше, чем женщин, в то время как в городах перевес численности мужского населения наблюдается

только до 25 лет. С миграцией связано и то, что выступления в половозрастной пирамиде в городах значительно более заметны, чем в сельской местности.

В целом для Беларуси внутренняя миграция выступает источником увеличения численности трудовых ресурсов в городах, но деформирующим возрастную структуру сельского населения.

Несмотря на преобладание в структуре миграционного оборота внутренней миграции (94% миграционного оборота), население Беларуси отличается низкой мобильностью, т.к. во внутренних перемещениях участвует порядка 2-2,5% населения страны. Для сравнения в США ежегодно 15% населения переезжает как внутри штата, так и за его пределы, в Великобритании—5%, в Германии—9,6%.

Позитивное воздействие структурных факторов в первом десятилетии XXI уже меняет свое направление.

Проведенные демографические прогнозы свидетельствуют о продолжении депопуляционных процессов в будущем. Мировой опыт изучения и регулирования демографического развития довольно широк и разнообразен. Однако эффективность тех или иных мер демографической политики зависит от специфики конкретной ситуации, что требует ведения комплексного мониторинга развития демографических процессов и социально-экономических особенностей территории.

Волкова Ольга

ст. преподаватель

ГУВПО «Белорусско – Российский университет»

г. Могилев

Республика Беларусь

ОСОБЕННОСТИ РЕГУЛИРОВАНИЯ РЫНКА ТРУДА В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ

Трудовые отношения между государством и гражданами Республики Беларусь регламентируются Конституцией, Трудовым кодексом страны, а также Законом Республики Беларусь «О занятости населения Республики Беларусь» от 15 июня 2006 г. № 125-З (с изменениями и дополнениями от 30.12.2015 г. № 341-З) и другими нормативными правовыми актами.

В соответствии со ст. 41 Конституции Республики Беларусь, гражданам гарантируется право на труд, то есть право на выбор профессии, рода занятий и работы в соответствии с призванием, способностями, образованием, профессиональной подготовкой и с учётом общественных потребностей, а также право на здоровые и безопасные условия труда. При этом государство обязано создавать условия полной занятости населения.

Трудовой кодекс представляет собой основу трудовых отношений в Республике Беларусь. Он определяет процедуры найма и увольнения работников, а также содержит положения о рабочем времени, о предоставлении и использовании отпусков, о служебных командировках, о выплате заработной платы и других аспектах данной сферы. Данный законодательный акт в первую очередь направлен на защиту прав и интересов работников предприятий любых организационно - правовых форм.

Главная цель реализации закона о занятости - это обеспечение правовых, экономических и организационных основ государственной политики в области содействия занятости населения, гарантий государства по реализации конституционных прав граждан Республики Беларусь на труд и социальную защиту от безработицы.

Требования законодательства о труде распространяются не только на граждан Республики Беларусь, но и на иностранных граждан, которые осуществляют свою трудовую деятельность на ее территории.

Законодательством о труде установлена норма продолжительности рабочего времени в размере 8 часов в день и 40 часов в неделю. При этом определены жесткие ограничения на привлечение работников к сверхурочной работе. Также по законодательству работнику может быть установлен ненормированный рабочий день. Продолжительность рабочего времени в этом случае не фиксируется, но работнику должен предоставляться дополнительный отпуск до семи дней в год. В целом продолжительность оплачиваемого отпуска не может быть менее 24 календарных дней в году.

Рынок труда Республики Беларусь также характеризуется определенными ограничениями по сокращению штата работников. Это связано с осуществлением эффективной социальной политики государства, направленной на обеспечение полной занятости населения. Однако данная политика обуславливает высокие издержки, связанные с увольнением работников, что в свою очередь приводит к избыточной рабочей силе в организациях и снижению эффективности их работы.

Наем работников связан с оформлением письменного трудового договора или контракта, а также внутреннего документа - официального приказа о приеме на работу, в котором указываются имя нового сотрудника, его должность и дата приема на работу.

Одной из особенностей регулирования рынка труда стало внедрение, начиная с 1999 г. срочных трудовых контрактов, условия которых позволили добиться большей дисциплинированности и исполнительности работников. На данный момент все сотрудники государственного сектора и около 90 % занятых работников в реальном секторе работают по срочным трудовым договорам. Использование данной формы трудового договора позволяет с одной стороны снизить избыточную занятость, но с другой – создают у работников чувства неуверенности в завтрашнем дне.

Одной из особенностей регулирования рынка труда Республики Беларусь является обязательное распространение выпускников ВУЗов, которые обучаются на бюджетной основе. Выпускник, отучившийся за счет средств бюджета, вынужден отработать два года на предприятии, определенном государством. Если выпускник отказывается, это обязывает его оплатить стоимость, затраченную на обучение. При этом предприятия, куда направляют таких специалистов, имеют ограничения на их увольнение.

В структуре занятости населения Республики Беларусь по видам экономической деятельности на первом месте находится промышленность (23,4 %), в том числе обрабатывающая промышленность (20,5 %), затем идет

торговля (14,6 %), образование (9,8 %), сельское хозяйство (9,7 %), операции с недвижимым имуществом (7,9 %) и строительство (7,7 %). На долю остальных видов экономической деятельности приходится около 27 %. При этом если рассматривать последнюю пятилетку, то видно, что в структуре занятости произошло снижение уровня занятости промышленного производства и вырос сектор предоставляемых услуг. Наибольшее сокращение наблюдается в промышленности, в том числе обрабатывающей, занятость работников в которой упала с 25,1 % в 2010 году до 23,4 % в 2015 году. Доля сельскохозяйственных работников в структуре занятости населения по видам экономической деятельности сократилась с 10,5 % до 9,7 %, при этом в наибольшей степени в 2013 году [1].

Одновременно выросла доля занятых в сфере операций с недвижимым имуществом с 6,4 % до 7,9 %, что подчеркивает значимость данного сектора при осуществлении экономической политики страны. Также увеличилась занятость работников здравоохранения с 6,7 % до 7,2 % за 2010 – 2015 годы. Незначительно выросло количество занятого населения в сфере предоставления коммунальных, социальных и персональных услуг – с 4 % до 4,4 % за исследуемый период.

Что касается занятости населения по формам собственности, то если до 2009 г. в Республике Беларусь преобладала доля работников, которые были заняты в государственном секторе, за 2010 – 2015 гг. ситуация изменилась. В соответствии с официальными статистическими данными, за последние пять лет наблюдается преобладание доли частного сектора в занятости над государственным сектором. Так, в 2010 г. в частном секторе было занято 53,6 % работников, что на 8,9 процентных пунктов больше, чем в государственном секторе. В 2015 г. данная разница составила 18 процентных пунктов. Это означает, что данный сектор экономики становится более привлекательным для работников, так как является более гибким и способен лучше приспосабливаться к внешней конъюнктуре рынка, чем государственные предприятия [1].

К основным путям повышения уровня регулирования рынка труда в Республике Беларусь относятся:

- реализация более активной политики занятости, которая была бы направлена на создание, сохранение и модернизацию рабочих мест прежде всего в конкурентоспособных и жизнеобеспечивающих отраслях и производствах. Для этого необходимо направить усилия на формирование таких благоприятных условий в сфере трудовых отношений, которые позволят создать эффективные рабочие места, совершенствовать с учетом зарубежного опыта экономической механизм их функционирования в условиях инновационного развития экономики;

- создание научно-методологического и методического обеспечения проблемы определения перспективной дополнительной потребности экономики в квалифицированных кадрах и на этой основе методик прогнозирования подготовки кадров;

- улучшение подготовки и переподготовки кадров в профессионально-квалификационном разрезе в соответствии с текущими и перспективными потребностями экономики в квалифицированной рабочей силе. Для этого

необходимо, используя организационно-экономические и финансовые стимулы, добиться гибкой реакции учебных заведений страны на меняющийся спрос экономики на профессии;

- увеличение объемов обучения безработных под заказ нанимателей, восстановления системы профессионально-технического обучения кадров непосредственно на производстве, осуществления всеобщей профессионализации выпускников общеобразовательных школ в соответствии с потребностями экономики в кадрах;

- разработка специальных программ обеспечения занятости граждан, неспособных на равных условиях конкурировать на рынке труда (инвалидов, молодежи до 18 лет, лиц предпенсионного возраста и т.д.);

- стимулирование развития малого бизнеса и самозанятости населения, развитие народных промыслов и ремесел.

Список использованных источников:

1 Статистические данные // Официальный сайт Национального статистического комитета Республики Беларусь [Электронный ресурс]. – 2017. – Режим доступа: <http://www.belstat.gov.by>. – Дата доступа: 20.03.2017.

Гмира Микола
студент
Стадник Вікторія
к.е.н., асистент
ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»
м. Ніжин
Україна

ВЗАЄМОДІЯ ВНЗ ТА БІЗНЕСУ У ПІДГОТОВЦІ СПЕЦІАЛІСТІВ

Досліджувана тема є актуальною, оскільки глобалізаційного розвитку конкурентоспроможність економіки країни залежить від її здатності вчасно та адекватно реагувати на потреби суспільства та продукувати інновації, що є можливим лише за умови якісної системи освіти та високої якості людського капіталу. За індексом глобальної конкурентоспроможності Всесвітнього економічного форуму Україна за 2015-2016 рр. посіла 79-е місце серед 140 країн, втратила 3 позиції порівняно з 2014-2015рр. і дотепер не досягла рівня 2012-2013рр. (73-є місце). Попри високий ступінь охоплення населення освітою, зокрема вищою, її якість, наявність науково-дослідних розробок та рівень підготовки персоналу знаходяться у незадовільному стані. Неякісна освіта, в свою чергу, не дозволяє створювати нові знання, комерціалізувати їх, винаходити нові технології та застосовувати інновації. В розвинутих країнах інноваційний розвиток стає можливим завдяки тісній співпраці між університетами, підприємствами і державою, побудованій на основі моделі «потрійної спіралі» Г. Іцковіца. Ця модель описує механізм взаємозв'язку університетів, бізнесу та держави і характеризує роль кожного з інститутів у розвитку інновацій. На практиці модель «потрійної спіралі» застосовується країнами Америки, Європи та Південно-Східної Азії.

В сучасних умовах важливе місце відводиться задачі інтеграції науки, освіти та інноваційної діяльності. Передбачається, що це є одним з вирішальних чинників розвитку економіки і суспільства. Потреба у висококваліфікованих та ініціативних працівників загострюється в нових умовах, веде до природної інтеграції вузу та основних роботодавців, споживачів їх послуг. Інтеграція дозволяє роботодавцям дієво брати участь у формуванні та оснащенні програми навчання, закладати в умови спеціалізації свої технологічні «платформи», активно знайомитися з майбутніми випускниками, залучаючи їх для проходження практики та участі в проектах зі своєї проблематики.

Організація тісної взаємодії вузів і роботодавців - це одне з актуальних завдань розвитку економіки, засноване на знаннях. Дана масштабна задача включає появу нових правових норм та нових типів договорів, які б сприяли ВНЗ у підготовці фахівців, а підприємствам - в оснащенні кадрами.

Слід зазначити, що вищий навчальний заклад в сучасних умовах має двоїсту природу. З одного боку провідний вуз або університет є особливою установою та організацією. Він має найвищий сумарний інтелект працівників. Його головними функціями є: збереження культурно-освітнього національного потенціалу, підвищення рівня освіченості населення та науково-технічного розвитку країни, відтворення накопичених знань і досвіду поколінь. У той же час, вищий навчальний заклад є суб'єктом ринкової економіки, товаровиробником інтелектуального продукту та освітніх послуг. Така двоїстість означає, що ВНЗ, будучи складовою частиною економічної системи і, опосередковано зв'язаним з матеріальною сферою, одночасно піддається впливу ринкових змін.

На ринку освіти все помітніше становиться новий гравець - роботодавець. Випускники ВНЗ сьогодні виявилися вкрай затребуваним «товаром», і опитані представники компаній одногласно говорять, що активно залучають на роботу молодих спеціалістів. Це пояснюється як економічним підйомом у країні, так і необхідністю компенсувати природне вибуття досвідчених кадрів. При цьому наймати молодих спеціалістів в останні роки стали не тільки компанії зі сфери торгівлі, послуг, фінансів, а й підприємства реального сектора. Останні знову почали залучати молодих фахівців з профільних технічних ВНЗ, випускники яких ще недавно рідко знаходили собі роботу за фахом. Роботодавці кажуть навіть про конкуренцію між компаніями, які прагнуть взяти на роботу найбільш здібну молодь.

Однак переважна більшість компаній сьогодні не розраховує, що отримана в ВНЗ освіта дозволить молодому фахівцеві негайно включитися в роботу. Випускник ВНЗ сприймається роботодавцями лише як вихідний матеріал для підготовки повноцінного фахівця. І така ситуація ставить перед ВНЗ нові завдання. Власне, отримані у ВНЗ знання розглядаються компаніями лише як відправна точка для подальшого навчання молодого фахівця; все більш важливим фактором при оцінці потенційного співробітника стає його здатність і бажання адаптуватися, вчитися, професійно розвиватися.

Жодна компанія не чекає, що молодий фахівець тільки що закінчив який ВНЗ, зможе відразу включитися в роботу. На думку роботодавців, для того щоб випускник ВНЗ перетворився на повноцінного співробітника, потрібно

декілька років, і це нормально. Досвідченому співробітнику складніше підлаштувати себе під стандарти компанії, така людина приходить зі своїм досвідом, зі своїми упередженнями. А молодий фахівець - як чистий аркуш: він будується під компанію, він швидко розуміє правила гри, швидше вживається в компанію, хоча при цьому у нього, звичайно, менше спеціальних знань.

В цілому роботодавці сьогодні задоволені тим обсягом базових знань, які вчорашні випускники отримують у ВНЗ. Більше того, вважається, що теорія в провідних ВНЗ дається краще, ніж в іноземних. Набагато менше роботодавці задоволені спеціальними знаннями випускників, які, на думку респондентів, найчастіше відірвані від реалій сучасного бізнесу та виробництва.

Крім загальних і спеціальних знань роботодавці сьогодні чекають від молодих фахівців ще й певних професійних навичок - вміння користуватися комп'ютером, знання іноземних мов, здатності працювати в колективі та ефективно представляти себе і результати своєї праці.

Мабуть, у роботодавців складається переконання, що необхідна модифікація вищої освіти. Наші ВНЗ, традиційно орієнтуються на знання і в цій якості здатні домагатися значних результатів. ВНЗ необхідно націлити ще й на підвищення конкурентоспроможності випускника в ринковому середовищі.

Більшість великих компаній розуміють актуальність цього питання і вже взаємодіють з ВНЗ у справі підготовки молодих фахівців. Найбільш масовою моделлю взаємодії є цільова підготовка фахівців, яка фінансується самим майбутнім роботодавцем; в деяких випадках роботодавці і ВНЗ спільно розробляють програми, націлені неодмінно на задоволення потреб конкретного підприємства.

Побудова оптимальної моделі співпраці бізнесу та університетів в українських реаліях повинна базуватися на засадах, відмінних від закордонних. Автономія західних вишів передбачає меншу залежність від державного впливу з погляду фінансування і напрямів навчальних програм. Щоб залишатися на ринку освітніх послуг і мати добру репутацію, керівництво західних ВНЗ постійно підтримує діалог з представниками бізнесу, реагує на їхні потреби і забезпечує запитаними фахівцями. Ті освітні установи, що досягають успіху на цих теренах, стають більш привабливими і для абітурієнтів, і для роботодавців, а це, своєю чергою, є запорукою фінансової стабільності. Саме тому західні ВНЗ є чільними ініціаторами плідної співпраці з бізнесом.

Українська система вищої освіти досі потерпає від пережитків радянського підходу до управління: університети є заручниками державного замовлення, яке ізолює їх від економічних реалій і щораз більше віддаляє від необхідності контактувати з бізнесом і активно реагувати на зміни в економіці. На виході маємо інертну до змін вищу освіту, що видає абсолютно непідготовлених (і практично, і психологічно) до праці випускників. Поза тим, диплом вишу досі є основною вимогою під час працевлаштування, особливо для юристів, медиків, педагогів, менеджерів, фахівців добувної промисловості (інженерів, керівників підприємств). Для уникнення додаткових витрат, пов'язаних із браком необхідних навичок у працівників, бізнес повинен порушити це «мертве море» вищої освіти й інтенсивно просувати свої ідеї до підготовки кадрів.

Горбарук Татьяна
студентка
Ливенский Валентин

к.г.н, доцент
Полесский государственный университет
г. Пинск

Республика Беларусь

РАСХОДЫ БЮДЖЕТА РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ НА СПОРТ И ФИЗИЧЕСКУЮ КУЛЬТУРУ

Физическая культура и спорт относятся к числу важных факторов повышения долголетия, продления жизни населения, активного отдыха. В Республике Беларусь физкультурно-спортивному движению придан статус одного из главных приоритетов политики государства.

Среди особенностей, влияющих на характер финансово-экономических отношений в области спорта и физической культуры, выделяются следующие: многообразие форм деятельности, структур управления, схем подчиненности и взаимодействия, обусловленных видами спорта и видами спортивных мероприятий республиканского и международного уровней.

В соответствии с Законом Республики Беларусь „О республиканском бюджете на 2017 г. расходы на физическую культуру и спорт составят 186,2 млн руб. или 92,9 млн долл.“ (рисунок 1). Из них 55,6 млн долл. будет израсходовано на физическую культуру, 34,0 млн – на спорт. Оставшиеся 3,3 млн долл. составляет статья „Прочие вопросы в области физической культуры и спорта“ [1].

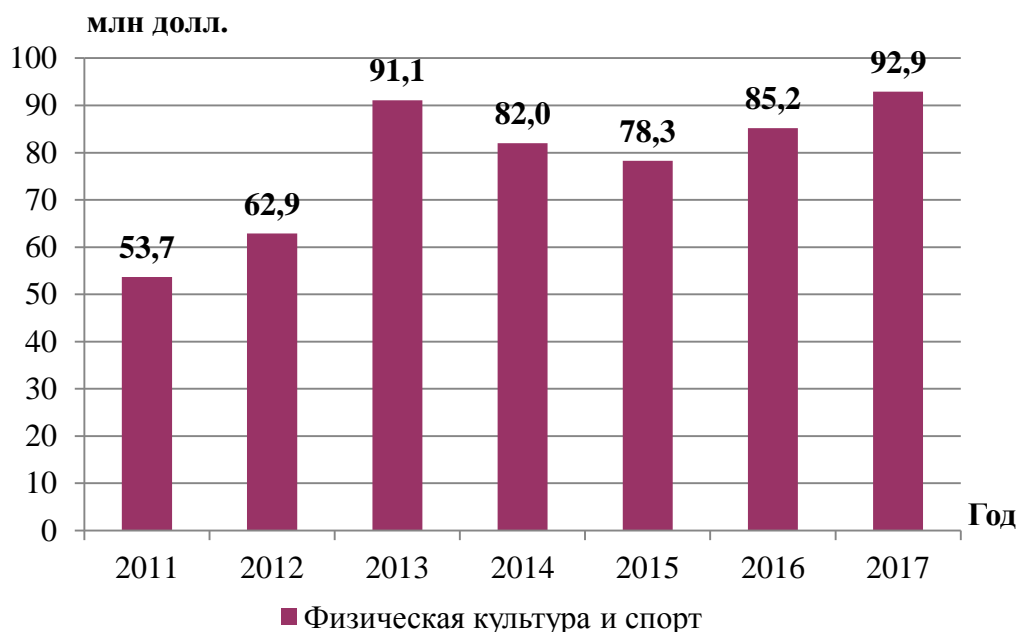

Рисунок 1 – Расходы республиканского бюджета Республики Беларусь на физическую культуру и спорт в 2011–2017 гг.

Примечание – Источник: собственная разработка на основании [2].

Так, расходы на физическую культуру в 2017 г. почти на 40млн долл. выше, чем соответствующий показатель в бюджете 2011 г.

Следует отметить, что расходы на физическую культуру превышают расходы на спорт третий год подряд (рисунок 2).

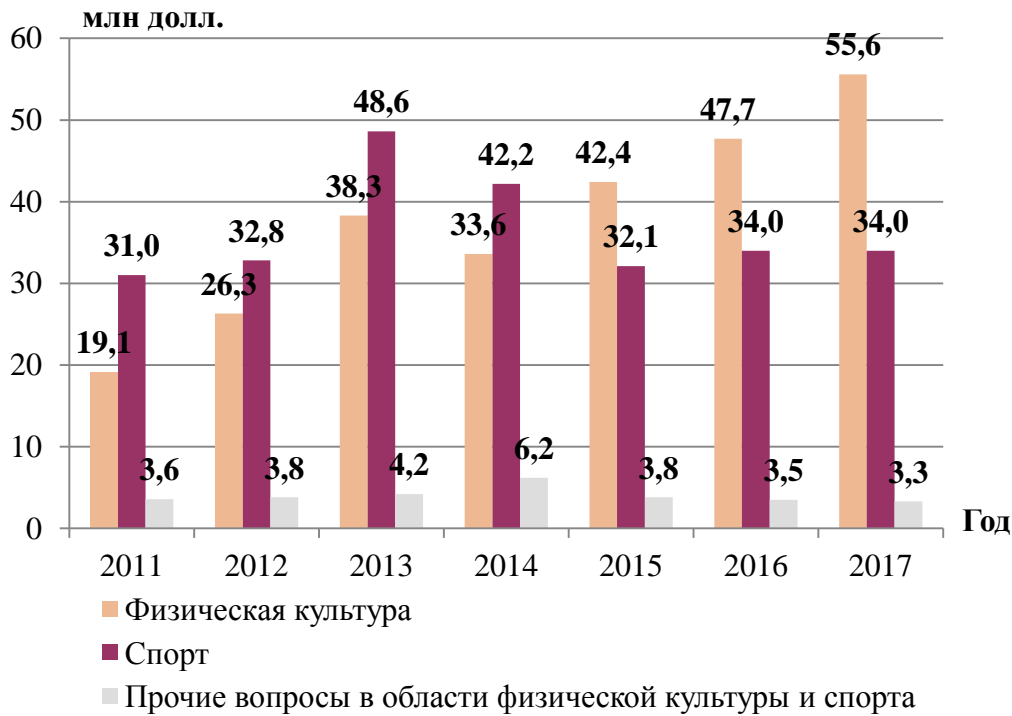

Рисунок 2 – Структура расходов направляемых на физическую культуру и спорт в 2011–2017 гг.

Примечание – Источник: собственная разработка на основании [2].

Затраты на физическую культуру и спорт в 2017 г. составят 2,54% от всех расходов государственного бюджета (рисунок 3).

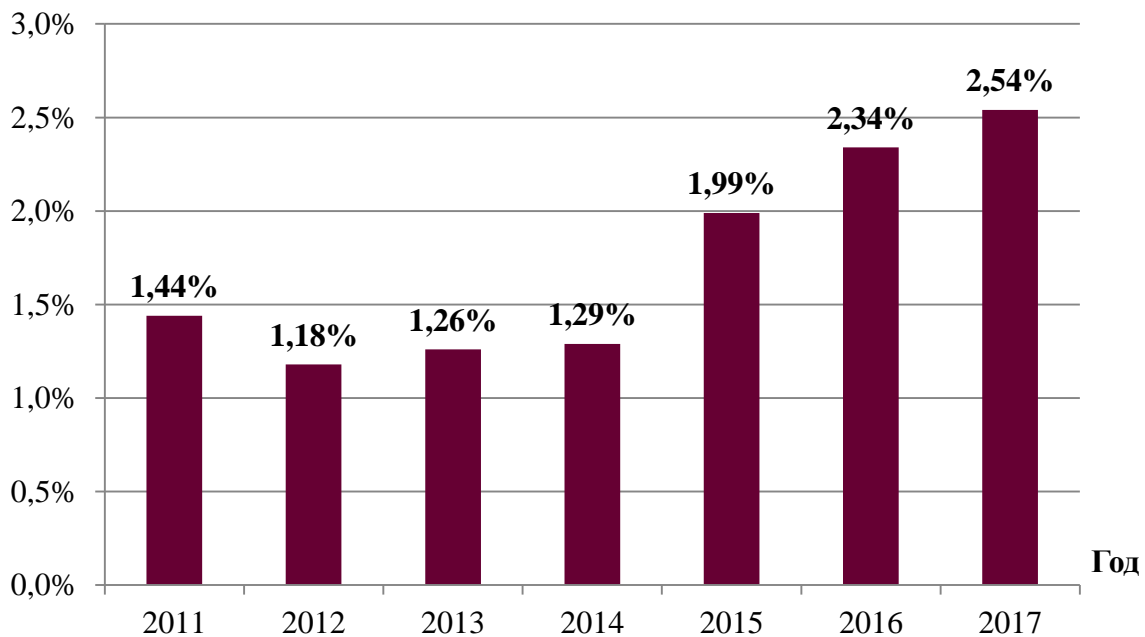

Рисунок 3 – Доля физической культуры и спорта в расходах республиканского бюджета в 2011–2017 гг

Примечание – Источник: собственная разработка на основании [2].

Из диаграммы 3 видно что затраты на физическую культуру и спорт растут пятый год подряд и в сравнении с 2012 г. увеличились больше, чем в два раза.

Государственная программа развития физической культуры и спорта в Республике Беларусь предусматривает создание необходимых материально-технических условий, правовых, социальных и экономических предпосылок, позволяющих повысить эффективность физкультурно-оздоровительной и спортивно-массовой работы, обеспечивающих социально гарантированные минимальные потребности населения в физкультурно-оздоровительных услугах.

Для ее реализации необходимо:

- развитие детско-юношеского спорта, расширение сети спортивных школ;
- дальнейшее развитие материально-технической базы физической культуры и спорта, расширение ассортимента и улучшение качеств товаров физкультурно-оздоровительного и спортивного назначения;
- создание системы мониторинга, оценки и прогнозирования состояния здоровья и физической подготовленности населения, а также физического развития детей, подростков, молодежи и др.

Предполагается, что в результате реализации указанных действий:

- возрастет доля граждан Республики Беларусь, систематически занимающихся физической культурой и спортом;
- повысится обеспеченность спортивной инфраструктурой;
- увеличится количество квалифицированных тренеров и тренеров-преподавателей физкультурно-спортивных организаций, работающих по специальности;
- произойдет снижение среднего числа дней временной нетрудоспособности.

Таким образом, учет и оценка оздоровительной, воспитательной и социально-экономической роли физической культуры и спорта со стороны как государства, так и населения может повысить качество жизни, уровень здоровья и работоспособности граждан, а развитие системы физкультурного всеобщего обучения позволит сформировать у населения потребность в здоровом образе жизни. Важнейшее значение в решении этих задач отводится совершенствованию финансового обеспечения отрасли.

Список использованных источников

1. О республиканском бюджете на 2017 год Закон Республики Беларусь от 18 октября 2016 г. №431-З // Консультант Плюс: Беларусь [Электронный ресурс] / ООО "ЮрСпектр", Нац. центр правовой информ. Респ. Беларусь. – Минск, 2017.
2. Национальный статистический комитет Республики Беларусь [Электронный ресурс] / Нац. стат. комитет Респ. Беларусь. – Минск, 1998. – Режим доступа: <http://belstat.gov.by>. – Дата доступа: 10.03.2017.

Дорошкевич Александра

студент

Попов Роман

студент

Давыдова Наталья

к.э.н., доцент

Полесский государственный университет

г. Пинск

Беларусь

ПСИХОЛОГИЯ ДЕНЕГ

В настоящее время жизнь современного человека невозможно представить без участия в ней банковской системы. Каждый день человек что-то покупает и что-то продает: платит за проезд на общественном транспорте, за утренний кофе или даже за новую машину, работает, то есть представляет свои услуги. Еще задолго до начала нашей эры в жизни людей появилось понятие «деньги», а впоследствии появились и банки.

С психологической точки зрения деньги поработают. Если человек привык к достатку, а, как известно, к хорошей жизни быстро привыкают, то он более не может чувствовать себя хорошо, если денег мало или нет совсем – деньги нужны ему, как воздух. Это касается, конечно, не всех, но очень многих.

Основной целью человечества сейчас является получение прибыли, ведь без этого невозможно существовать в современном мире. Для обеспечения минимальных человеческих потребностей, нужны деньги.

Ранее считалось, что вопрос взаимосвязи человека и денег является сугубо вопросом культуры, однако сейчас существует психология денег – направление психологии, изучающее отношение человека к деньгам и другим людям в связи с денежными отношениями, а также влияние денежных факторов на поведение человека, в частности на принятие решений. Современные ученые показали, что биологические механизмы мозга играют не последнюю роль в нашем вопросе. Операции мозга во многом схожи с операциями и процессами в экономических системах.

В 20-ом столетии исследователи считали, что у мозга нет отделов, специализирующихся на обработке информации, связанной с деньгами. Это аргументировали тем, что сами деньги появились не так давно, и эволюция структур мозга не могла отразить это нововведение. Поэтому ранее все сосредоточение было на социологических и антропологических аспектах денег, и вплоть до 2006 года наука, посвященная изучению денег, была теоретической, построенной на математике. Однако с появлением экономической психологии и поведенческой экономики эта традиция стала постепенно ломаться. [1]

Тема психологии денег мало изучена даже зарубежными авторами, не говоря уже об авторах постсоветского пространства. Это обусловлено тем, что психология денег неоправданно долго считалась идеологически неактуальной. Однако во многих работах затронута данная тема, например в работах В. М.

Бехтерева была указана значимость отношения к деньгам, ценности денег в обществе и взаимосвязь этой субъективной ценности с устойчивостью финансово-экономического рынка в стране.

Единой теории или всеобъемлющего труда по психологии денег нет. Имеются лишь разрозненные исследования восприятия монет и банкнот, отношения людей к деньгам, влияния денег на убеждения и поведение людей, установления корреляции между ценностным отношением к деньгам и доходом на душу населения, отношения к деньгам мужчин и женщин. Есть и работы по исследованию денег как фактора безопасности, удачливости, любви, свободы. Существуют отдельные и обоснованные соображения, что не так просто соотносить особенности денежного поведения, отношения к деньгам с такими личностными, внутренними, психофизиологическими качествами как, например, темперамент. Правильнее соотносить их с категориями, детерминированными внешними социальными механизмами — ценностями, установками, убеждениями. По определению известного отечественного психолога В. Н. Мясищева, отношение есть компонент системы теоретических представлений личности, отражающий ее субъективно-оценочный, сознательно избирательный подход к действительности и представляющий собой интериоризированный опыт существования в социальном окружении. Отношение к деньгам — это частное отношение, очерчивающее экономико-психологическую сферу данной системы. [2]

За короткий период были произведены различные исследования в данной сфере. Уже первые психологические исследования действий человека в экономике показали, что поведение человека в ситуациях, в которых он принимает решения, связанные с деньгами, вполне предсказуемо, хотя может и не соответствовать схемам классических экономических теорий.

Среди предсказуемых психологических эффектов были выделены следующие:

- Денежная иллюзия — тенденция человека воспринимать номинальное, а не реальное количество денег, то есть не делать поправку на инфляцию.
- Денежный консерватизм — сопротивление любым денежным реформам, даже если они полезны. Примером может служить сопротивление введению монеты в один доллар в США.
- Денежное табу — культурные ограничения на денежный обмен, даже если такой обмен желателен с экономической точки зрения. Например, в некоторых культурах не принято дарить родителям и дедушкам и бабушкам деньги.

Это только некоторые из основных психологических эффектов, однако уже сейчас известно гораздо больше аналогичных закономерностей. Выявление этих закономерностей послужило стимулом для дальнейшего развития экспериментальной психологии. [3]

Тема психологии денег считается актуальной и перспективной. В журнале Science в 2006 году была опубликована статья, в которой говорилось о том, что исследования психологии денег важны по двум причинам. Первая причина состоит в том, что деньги — одна из важнейших ценностей для человека,

живущего в условиях современной экономики. Таким образом, следует изучать их влияние на все сферы человеческой деятельности. Вторая причина в том, что реакция человека на финансовые факторы оказывает существенное влияние на его жизнь. Например, ученые показали, что одна лишь мысль о деньгах переводит мозг в состояние, в котором человек становится индивидуалистом. Также показано, что чем больше человек ценит финансовый успех, тем меньшее значение для него имеет положение дел в обществе. Психологическое тестирование показывает, что люди с высоким индексом ориентации на материальные ценности менее счастливы. [3]

Как известно, деньги – это то, что оказывает очень сильное влияние на человека. Поэтому развитие такой науки, как психология денег поможет изучить человека как объекта функционирования экономической системы государства.

Список использованных источников:

1. Андреева И. В. Общие проблемы психологии денег : экономическая психология / И. В. Андреева – Санкт-Петербург : Питер, 2000.
2. Психология денег [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.yourfreedom.ru/psixologiya-deneg/> .- Дата доступа: 21.02.2017
3. Свободная энциклопедия [Электронный ресурс]. – Режим доступа: https://ru.wikipedia.org/wiki/Психология_денег .- Дата доступа: 21.02.2017

Жудова Інна

студентка

Колупасєва Ірина

к.е.н., доцент

Харківський торговельно-економічний інститут КНТЕУ

м. Харків

Україна

**ПРОБЛЕМА ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ
В УКРАЇНІ**

Важливим аспектом активізації та розвитку соціальної діяльності, економічного добробуту та розвитку в державі є соціальна підтримка населення. Для того, щоб механізм соціального захисту, забезпечення і підтримки діяв потрібен достатній обсяг фінансових ресурсів, які б забезпечили ефективне функціонування соціальної сфери.

В сучасних умовах розвитку національної економіки, зважаючи на прагнення України інтегруватися в Європейський економічний простір, актуальним питанням є аналіз проблеми фінансового забезпечення соціальної сфери та визначення шляхів підвищення ефективності соціальних витрат.

Однак питання формування сучасної моделі соціального розвитку України досі залишаються невирішеними, оскільки пошук ефективних шляхів фінансування соціальних витрат відбувається в умовах нестачі ресурсів бюджетів через нинішню загрозу економічної та територіальної безпеки країни і зниження рівня добробуту українців. [2]

Соціальний бюджет – це кошторис усіх витрат і доходів держави, що забезпечують функціонування галузей соціально-культурної сфери та спрямовані на підвищення добробуту і забезпечення належної якості життя громадян на основі дотримання принципів соціальної справедливості.

Основними джерелами фінансування соціальних витрат держави в Україні є ресурси державного і місцевих бюджетів, а також кошти державних цільових позабюджетних фондів, до яких належить система фондів соціального страхування. В системі бюджетної класифікації видатки на соціально-культурні цілі включають кошти, що спрямовуються на фінансування соціального захисту і соціального забезпечення населення, освіти, охорони здоров'я, духовного та фізичного розвитку, а також на фінансування програм забезпечення житлом.

Таблиця

**Динаміка видатків ДБУ на соціальний захист та соціальне
забезпечення**

Рік	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Прогноз на 2017
Сума видатків ДБУ на соціальний захист та соціальне забезпечення	105,4	125,3	145,1	138,0	176,3	153,1	151,9
Зміна у відсотках	+0,77	+ 18,88	+15,80	-4,89	+27,75	-13,16	-0,78

Проблема недостатнього рівня фінансування соціальних витрат в Україні посилюється їх низькою ефективністю та існуванням недоліків в системі планування бюджетних витрат. Зокрема, при плануванні на наступний рік оцінюється не ефективність здійснених витрат за програмою в минулі роки, а рівень виконання плану.

Хоча до 2015 року спостерігалось зростання обсягів бюджетного фінансування соціальної сфери за всіма напрямками, що свідчить про увагу держави досоціальної підтримки громадян українського суспільства та спроби їх реформувати. Але на даний момент планування видатків на подальші періоди ґрунтується в основному на фактичних витратах, а не на результативності програм, що спричиняє свідоме завищення головними розпорядниками коштів потреби у видатках.[1]

Тому нарощування соціальних витрат не супроводжується суттєвим поліпшенням якісних характеристик населення та показників соціально-економічного розвитку країни. І виникає потреба у створенні ефективних організаційно-фінансових механізмів забезпечення соціального захисту населення в Україні.

Підвищення ефективності фінансування соціальних витрат в умовах обмеженості бюджетних ресурсів потребує впровадження нових підходів до планування соціальних видатків; удосконалення відносин між бюджетами; диверсифікації системи надання соціальних послуг; впровадження нових соціальних стандартів; вкорінення системи критеріїв та індикаторів для моніторингу й оцінки досягнення певних цілей.

Список використаних джерел:

1. Бюджетний щоденник на 2016 рік. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://feao.org.ua/wp-content/uploads/2016/04/FEAO_Schodennyk_A_5_web.pdf.
2. Пігуль Н., Люта О., Бойко А. Фінансове забезпечення соціальної сфери в Україні / Н. Пігуль, О. Люта, А. Бойко // Вісник Національного банку України. – 2015. – №1(227). – с. 30-35.

Зиявитдинова Нафиса

к.э.н., доцент

Нематуллаев Сухроб

ассистент

Бухарский инженерно-технологический институт

г. Бухара

Узбекистан

**ГЛОБАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ НАРОДОНАСЕЛЕНИЯ И ПУТИ ИХ
РЕШЕНИЯ**

Причина всех мировых экологических проблем сводится к проблеме народонаселения.

Народонаселение - это совокупность людей, проживающих в пределах определенной территории: страны или её части, группы стран, всего мира.

Глобальные проблемы народонаселения - совокупность демографических проблем современности, затрагивающих интересы всего человечества, от решения которых зависит дальнейший социальный прогресс в современную эпоху.

Проблемы народонаселения являются неотъемлемой частью глобальных проблем современности, в состав которых входят также проблемы войны и мира, возрастающего разрыва в уровнях экономического развития развитых и развивающихся стран, загрязнение окружающей среды, обеспечения продовольствием населения Земли, водных, сырьевых и энергетических ресурсов, борьбы с международным терроризмом и организованной преступностью

Важнейшие глобальные проблемы народонаселения: стремительный рост населения, или так называемый демографический взрыв, в развивающихся странах.

Национальное географическое общество США в 1988 году опубликовало карту мира под названием «Земля в опасности», где опасностью номер один явилось «давление населения». С середины XX века происходит рост численности мирового населения, беспрецедентный в истории человечества. К 1990 году общая численность населения планеты достигла 5, 2005 году - 6, в 2010 году - более 6,5 млрд человек. В настоящее время ежегодно рождается свыше 130 млн. человек, умирает 50 млн, следовательно, прирост населения составляет примерно 80 млн человек. Более половины населения Земли проживает в Азии - около 58%, в Европе - свыше 17%, в Африке - свыше 10%, в Северной Америке - около 9%, Южной Америке - около 6%, в Австралии и

Океании - 0,5%. По прогнозам, к 2025 году на Земле будет жить около 8,3 млрд человек, и на каждого жителя планеты останется лишь 1 кв. м. земли.

В основном рост населения идет за счет развивающихся стран, что создает нагрузки на природные и финансовые ресурсы, затрудняя подъем уровня жизни. К тому же, население этих стран испытывает недостаток продовольствия уже сейчас, а что будет, когда численность возрастет в два раза, трудно предугадать. Но в целом рост численности населения и в развивающихся, и в экономически развитых странах приводит к деградации и истощению ресурсов.

Быстрый рост населения сопровождается многими проблемами, одной из которых является изменение возрастной структуры, которая показывает процент населения или число жителей обоих полов, находящихся в каждом определенном возрасте. Различают три возрастные категории: допродуктивная (0 - 14 лет), продуктивная (15 - 44 года) и постпродуктивная (старше 45 лет). Если рассмотреть диаграмму возрастных структур для стран с быстрым, медленным и нулевым коэффициентом прироста населения, то можно понять, что в развивающихся странах с быстрым коэффициентом прироста населения высока доля детей до 15 лет по сравнению с долей пожилых людей старше 65 лет. И, напротив, в экономически развитых странах с небольшим или даже нулевым коэффициентом прироста населения доля детей очень мала, тогда как доля людей в возрасте свыше 65 довольно велика.

Экономически развитые государства, достигшие нулевого уровня прироста населения, имеют почти равное число жителей в каждой возрастной категории. Тогда как любая страна с количеством жителей в возрасте до 15 лет обладает мощным импульсом увеличения численности населения при условии, что не происходит быстрого роста коэффициента смертности. Число рождающихся постоянно увеличивается, даже если женщина имеет всего одного ребенка. Это происходит потому, что количество женщин, способных иметь детей, становится все большим по мере достижения девушками репродуктивного возраста.

На основании этих данных можно заключить, что решение проблемы бурного роста народонаселения на Земле кроется в контроле над рождаемостью, и даже если программы, целью которых будет снизить коэффициент рождаемости, будут разработаны, успешно внедрены и будут успешно выполнять свои функции, то и в этом случае у населения Земли будут большие проблемы со старым населением. В этом случае будет происходить сильное старение населения за счет того, что новое молодое население рождается мало (при соблюдении политики влияния на численность населения), тогда как остальная часть жителей будет подходить к постпродуктивному периоду своей жизни.

Это явление повлечет за собой появление новых проблем. Тяжелое экономическое бремя ляжет на молодое население планеты, которое будет вынуждено прокармливать большое количество людей пожилого возраста, что будет очень сложно, ведь работать пенсионеры не будут. Пенсионеры, которых будет очень много, смогут использовать политическое давление на работающих членов общества и вынудить их больше зарабатывать и платить более высокие

налоги на пенсионное обеспечение. Хотя в то же время снизится конкуренция на рабочем рынке. Дефицит рабочих рук повысит уровень заработной платы. Хотя люди без образования будут испытывать экономические трудности. Понимание этого факта, в свою очередь, заставит молодых людей всерьез подумать об образовании, и таким образом возрастет количество образованного населения, что всегда хорошо для любого государства. Вместе с этим сократится и рождаемость, потому что среди факторов, влияющих на коэффициент рождаемости, находится и уровень образованности (и чем выше этот уровень, тем ниже коэффициент рождаемости).

В настоящее время реальным путем решения проблемы перенаселения планеты видится регулирование численности населения. Правительства большинства развивающихся стран стремятся снизить рождаемость с помощью сочетания экономического развития и планирования семьи. По мере индустриализации страны наблюдается переход от быстрого роста населения к более медленному нулевому приросту или даже к сокращению численности населения. Однако без быстрого и устойчивого экономического развития многие развивающиеся страны будут не в состоянии осуществить демографический переход. Программы планирования семьи предполагают создание специальных консультаций и медицинских служб, помогающих супругам решить, сколько и когда иметь детей. Они явились важнейшим фактором снижения рождаемости в густонаселенном Китае и Индонезии и в ряде развивающихся стран, население которых не столь многочисленно. Но планирование семьи оказалось не столь эффективно в Индии и в некоторых других развивающихся странах, сколько в странах Африки и Латинской Америки. Эксперты предлагают повысить роль экономических льгот и штрафов для снижения рождаемости, расширить права и возможности получения женщинами работы, а также повысить уровень их образования.

При сохранении современных (особенно афро-азиатских) темпов прироста населения (удвоение в течении 50 лет) «критический» порог может быть достигнут уже к 2150 – 2200 годам.

Чтобы избежать этого, человечество должно решить две проблемы:

- сбить темпы роста населения в Азии и Африке (поскольку в странах Запада наблюдается отрицательная динамика и они, наоборот нуждаются в росте населения), осуществлять там государственную политику контроля за рождаемостью, поощрения малодетных семей;
- искать новые способы увеличения возможности Земли прокормить и обеспечить человечество, раздвигать (отодвигать) «порог перенаселенности» (от 60 до 100 млрд. и дальше).

Так выглядят основные проблемы народонаселения на настоящем этапе развития цивилизации на Земле. Они требуют решения, и как можно более скорого. Это, в свою очередь, требует более полного рассмотрения проблем и необходимость объективного её решения. Если планета уже сейчас «задыхается», и человечество вместе с ней, то, возможно, оптимальное решение данной проблемы потребует более масштабного размышления над ней,

включая замыслы о внедрении в стратегию межпланетных систем, которые могут, вероятно, стать одним из источников решения данного вопроса. Следовательно, первостепенной задачей человечества в настоящее время является необходимость взятия под контроль ситуации, происходящей на планете и рационального её решения, что требует более внимательного, скорого и разумного подхода к данному вопросу, ибо от нас, главных компонентов биосферы, зависит будущее нашей планеты.

Список использованных источников:

1. Андрианова Т.В. Глобальное мировоззрение. М.: 2014.
2. Ионцева В.А. Экономика народонаселения. Учебник. "Инфра-М". - М.:2007.
3. Крюков Р. В. Экономика народонаселения. Конспект лекций. М.:2012.
4. F.Yusuf, Jo.M.Martins, David A.Swanson Methods of Demographic Analysis. 2014.

Золотарчук Ірина

студентка

Урсакій Юлія

к.е.н., ст. викладач

Чернівецький торговельно-економічний інститут КНТЕУ,

м. Чернівці

Україна

**СОЦІАЛЬНІ ФАКТОРИ ПІДВИЩЕННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ
ПРАЦІ НА МІКРОРІВНІ**

Актуальність. Особливого значення в умовах сьогодення набуває питання зростання продуктивності праці на мікрорівні, оскільки це забезпечує підвищення конкурентних позицій окремої організації та, як наслідок, в цілому країни на світовому ринку. Тобто, це означає здатність виробляти товари та послуги, якість яких задовольнятиме постійно зростаючі споживчі потреби (зокрема, на світовому ринку), при одночасному підвищенні рівня реальних доходів працівників. А в умовах зростання вартості залучення ресурсів та вичерпання природних запасів, особливого значення набуває підвищення ефективності їх використання, зокрема продуктивності трудових ресурсів. Тому, дослідження факторів підвищення продуктивності праці на мікрорівні є досить актуальним.

Постановка завдання – дослідження факторів підвищення продуктивності праці на мікрорівні в сучасних ринкових умовах господарювання.

Результати дослідження. Одним з ключових показників, який характеризує рівень ефективності виробничої діяльності підприємства, є продуктивність праці. Це один з основних інструментів зниження витрат, збільшення рентабельності та підвищення конкурентних переваг підприємства на внутрішньому та зовнішньому ринках. Продуктивність праці на мікрорівні – це показник ефективності використання конкретної праці, який визначається відношенням обсягу виготовлених товарів або послуг до витрат праці на їх виготовлення. Тобто, це величина новоствореної вартості, отримана з одиниці витраченої на її

виготовлення енергії. Підвищення продуктивності праці відбувається за рахунок зростання обсягу продукції, виготовленої за одиницю часу, або завдяки економії робочого часу, затраченого на виробництво одиниці продукції [2, с. 238].

Ефективне управління продуктивністю праці створює потребу у визначенні факторів продуктивності праці. Залежно від організаційно-правової форми господарювання, виду діяльності, розмірів підприємства, можна виділити значну кількість факторів продуктивності праці, однак найбільш узагальнені представлено на рис. 1.

Рис. 1. Фактори підвищення продуктивності праці на мікрорівні

Джерело: побудовано автором за даними [1, с. 59]

Оскільки невід’ємною та головною складовою продуктивності праці підприємства є людина, розглянемо детальніше соціальні фактори підвищення продуктивності праці. У першу чергу, це рівень підготовки та кваліфікації кадрів. У даному контексті, з метою підвищення продуктивності праці доцільно використовувати наступні форми підвищення рівня знань працівників: перепідготовка кадрів (опанування нових знань та навиків відповідно до зовнішніх змін та вимог ринку); підвищення кваліфікації (оновлення знань для вирішення нових виробничих завдань, завдяки проведенню семінарів, тренінгів, майстер-класів, курсів підвищення кваліфікації); актуалізація знань на оперативному рівні через неформальні канали (конференції, вебінари, семінари, наради, конкурси, міжнародні ярмарки тощо).

По друге, плинність кадрів має деструктивний вплив на продуктивність праці, оскільки не лише негативно впливає на імідж організації, але й спричиняє виникнення додаткових неефективних витрат (**виплата вихідної допомоги звільненим; витрати на пошук, підбір та оформлення на роботу нових працівників; витрати на навчання нового співробітника**). Для **зниження рівня плинності кадрів доцільним є: покращення систем матеріального та нематеріального заохочення працівників, удосконалення процедур набору та звільнення працівників, поліпшення системи управління кар’єрою, створення дружнього колективного клімату, формування свідомої дисципліни та відповідального ставлення до обов’язків**. Одним з методів

дослідження причин плинності є анкетування, яке дозволяє не лише з'ясувати причину звільнення, але й уникнути його (у випадку бажання працівника перейти працювати в інший відділ, виконувати інші обов'язки тощо).

Окрім того, важливим є нематеріальне стимулювання працівників. Важливими складовими даного фактору є: можливість кар'єрного зростання, впевненість у стабільності та престижі організації, врахування думки окремого працівника в діяльності організації, наявність корпоративної інфраструктури (транспорт, спортивний зал тощо). Важливе значення має забезпечення працівників умовами для відпочинку, можливістю отримання профілактичного та оздоровчого медичного обслуговування, проведення корпоративних свят та інших заходів з тимбилдингу, що сприятиме поліпшенню психологічного клімату та, як наслідок, зростанню продуктивності праці.

Ще однією складовою соціальних факторів підвищення продуктивності праці є зростання ефективного фонду робочого часу, який знижується через плинність кадрів, відсутність чітко поставлених цілей керівництвом, недостатність інформації для прийняття рішень. Для подолання цього необхідним є підвищення кваліфікації кадрів, ефективне стимулювання, оптимізація кількості працівників та уникнення неефективних витрат. Дієвим інструментом є створення гнучкого робочого графіка, який враховуватиме потреби працівників (фізіологічні, інфраструктурні) та відповідатиме виробничим потребам підприємства. При можливості доцільним є організація трудових відносин у формі дистанційної праці, що особливо ефективно для підвищення продуктивності інтелектуальної праці [3, с. 142-145].

Висновки. Отже, продуктивність праці на мікрорівні є основним показником ефективності діяльності будь-якої організації. Залежно від специфіки діяльності та організаційно-правової форми підприємства, існує значна кількість факторів продуктивності праці. Було досліджено соціальні фактори впливу, оскільки вони безпосередньо впливають на діяльність кожного працівника завдяки забезпеченню психологічного клімату організації, системи мотивації праці, можливості підвищення освіченості та кваліфікації працівників тощо. Перспективою подальших досліджень є визначення шляхів ефективного використання інструментів соціального впливу на продуктивність праці на мікрорівні.

Список використаних джерел:

1. Жулавський А. Ю. Чинники та фактори зростання продуктивності праці на підприємстві / А. Ю. Жулавський, М. В. Шкурко // Економічні проблеми сталого розвитку: матеріали доповідей Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 20-річчю наукової діяльності ф-ту економіки та менеджменту СумДУ, м. Суми, 3-5 квітня 2012 р. / Відп. за вип. О.В. Прокопенко. – Суми : СумДУ, 2012. – Т.3. – С. 58-60
2. Заюков І.В. Продуктивність праці в контексті забезпечення інноваційного розвитку економіки України [Електронний ресурс] / І.В. Заюков // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – 2015. – № 2 (18). – С. 236-242
3. Петрашак О.О. Застосування організаційних та економічних факторів підвищення продуктивності праці у практичній діяльності підприємств регіону / О.О. Петрашак // Фінансовий простір. – 2011. – № 3. – С. 139-146

Кабзова Наталья

ст. преподаватель

Могилевский государственный университет имени А.А. Кулешова

г. Могилев

Республика Беларусь

ИННОВАЦИОННЫЕ ФОРМЫ ГРАЖДАНСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ МОЛОДЁЖИ

Как формируется личность подлинного гражданина своей страны? В наиболее полном и глубоком понимании слова «гражданин» – это человек, обладающий не только определёнными правами и обязанностями по отношению к государству, но и развитым гражданским самосознанием. В свою очередь, уровень гражданского самосознания среди молодёжи напрямую зависит от качества гражданского образования, поэтому проблема необходимости применения новых форм работы в этом направлении в современном обществе стоит особенно остро. Прежние, традиционные формы гражданского образования во многих случаях доказывают свою несостоятельность в условиях глобализации, а также изменившегося по сравнению с предыдущими поколениями образа мышления сегодняшней молодёжи. Следовательно, для развития в молодых людях чувства гражданского самосознания и становления их как подлинных граждан своей страны необходимы инновационные формы гражданского образования, так как в конечном счёте именно от молодёжи зависит эффективное развитие и сохранение национальной самобытности страны, а значит, её будущее.

Гражданское образование представляет собой систему воспитания и обучения личности, предусматривающую развитие гражданской позиции и обретения опыта гражданской деятельности в системе непрерывного образования [1]. Учитывая, что гражданское воспитание является неотъемлемой частью системы гражданского образования, внедрение новых форм работы осуществляется на обоих уровнях. На данный момент неэффективность применения исключительно традиционных форм в сфере гражданского образования молодёжи негативно сказывается на взаимоотношениях личности и государства и проявляется в низком уровне гражданского самосознания, утрате патриотических чувств, росте агрессивности и экстремистских тенденций, а также в ослаблении гражданской активности молодого поколения. Научные исследования последних лет выявляют, что интересы молодёжи часто укладываются в простую поведенческую модель, замыкающуюся целями приземлённого прагматизма [3], что противоречит самой сущности гражданина как человека с высоким морально-нравственным статусом, способного соизмерять собственные частные интересы с интересами других граждан и плодотворно взаимодействовать с государством при возможности свободного выбора и самореализации.

М.В. Николаев выделяет следующие формы гражданского образования: предметно-тематическую, надпредметную (межпредметную) или ценностную, институциональную и проективную [4]. Последняя является одной из наиболее

успешно реализуемых сегодня в рамках инновационного подхода в сфере гражданского образования.

Проектирование, в частности, социальное, позволяет молодёжи активно проявить творческие способности и не только сформулировать общественнозначимую проблему, но и, работая в группах над разными аспектами данной проблемы, найти её решение. Данная форма работы вызывает у молодых людей интерес, так как в процессе активного взаимодействия друг с другом и представителями властных структур у молодёжи развивается гражданское самосознание и формируется гражданская позиция; они осознают, что их совместная, целенаправленная деятельность может привести к реальным, практическим результатам, изменениям в общественной жизни. Подобная деятельность осуществляется через различные молодёжные организации и студенческие объединения.

К инновационным формам гражданского образования молодёжи в настоящее время относят формы, основанные на культуре интеллектуального общения: дискуссия, полемика, мозговой штурм, ролевые игры, а также работа в фокус-группах, кейс-технологии, семинары-тренинги и создание творческих площадок. Очевидно, что всё вышеперечисленное кардинально отличается от ранее используемых форм и технологий [2]. Принципиальное отличие инновационных форм гражданского образования молодёжи от традиционных состоит в том, что данные формы являются интерактивными и позволяют задействовать не только сознание человека, но и его чувства, эмоции, волевые качества, т. е. помогают всестороннему развитию личности.

При использовании подобных инновационных форм интерактивный компонент обеспечивает помимо воспитательного также и обучающий эффект, а именно развитие не только социальных, но и метапредметных умений. Рассмотрим более подробно некоторые интерактивные формы гражданского образования.

Работа в фокус-группах представляет собой групповые целенаправленные интервью, проходящие в форме групповой дискуссии и способствующие изучению гражданской позиции у молодёжи, и позволяет диагностировать степень интергированности в социум, наличие и уровень сформированности гражданской позиции. Деятельность фокус-группы проходит в плоскости, соответствующей особенностям мышления и мировосприятия современной молодёжи.

Кейс-технологии применяются в случаях, где нет однозначного ответа на поставленный вопрос. Предлагается пакет документов (кейс), при помощи которых либо выявляется проблема и пути её решения, либо вырабатываются варианты выхода из сложной ситуации, когда проблема обозначена. Содержание кейса представляет собой актуальный, вызывающий интерес материал с контекстом, дающим тему для размышлений. В процессе кейс-исследования происходит поиск решений, обсуждение возможных сценариев дальнейшего развития ситуации.

Семинар-тренинг является особой формой семинара, состоящей из информационной части и решения практических вопросов. В рамках семинар-тренинга создаются наиболее оптимальные условия для обучения и взаимообучения, самоисследования и самосовершенствования. Характерной особенностью семинар-тренинга является игровая форма. В процессе игры слуша-

тели осваивают конкретные навыки и умения, необходимые для выполнения реальной деятельности [4].

Творческие площадки как мероприятия проводятся с целью не только гражданского воспитания и образования, но и культурного развития молодёжи. Организация творческих площадок предполагает проведение выставок, мастер-классов, встречи с творческой интеллигенцией и представителями власти.

Таким образом, благодаря введению интерактивных форм и приёмов воспитательной работы, в гражданском образовании на сегодняшний день эффективно проявляет себя не только элемент воспитания, но и элемент обучения. К подобным интерактивным инновационным формам гражданского образования молодёжи относятся проективные формы; формы, основанные на культуре интеллектуального общения; работа в фокус-группах, кейс-технологии, семинары-тренинги и творческие площадки, которые напрямую способствуют формированию целостной личности с высоким уровнем гражданского самосознания и активной гражданской позицией и позволяют молодёжи в полной мере раскрыть свой умственный и творческий потенциал, направить его на социально-полезную деятельность и ощутить себя подлинными гражданами своей страны.

Список использованных источников:

1. Домбек С.О. Понимание гражданской позиции будущими педагогами [Текст] / С. О. Домбек, Н. В. Лебедева. // Вестник Псковского государственного университета. Серия: Социально-гуманитарные и психолого-педагогические науки. – 2014. – № 5. – С. 381–387.
2. Интерактивные формы организации работы по патриотическому воспитанию обучающихся: Метод. пособие/ Н.Н. Голева, Е.И. Савина, Е.А. Есенкова. – Воронеж, 2013. – 65 с.
3. Казаева Е.А. Педагогическая концепция развития гражданской позиции будущего учителя [Текст]: дис... д-ра пед. наук: 13.00.08 Казаева Е.А. – Челябинск, 2010. – 461 с.
4. Николаев М.В. Гражданское воспитание учащихся общеобразовательных учреждений в современный период [Текст]: дис... д-ра пед. наук: 13.00.01 Москва, 2006. – 156 с.

Калінін Андрій

студент

Шевченко Наталія

к.і.н., ст.. викладач

ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»

м. Ніжин

Україна

ХОЛОДНА ВІЙНА ПЕРЕЗАВАНТАЖЕННЯ

Вираз "холодна війна" у політичному лексиконі з'явився з подачі американського підприємця та політика Б. Баруха в 1947 р. і незабаром став популярним завдяки статтям американського публіциста У. Ліппмана. Термін вживається у двох значеннях. У широкому - як синонім слова

"конфронтація" і застосовується для характеристики всього періоду міжнародних відносин від закінчення Другої світової війни до розпаду СРСР. У вузькому розумінні під поняттям "холодна війна" маємо на увазі гостру фазу конфронтації, тобто протистояння на межі війни. Сенс "холодної війни" полягає в тому, що держави, які протистоять одна одній, вдаються до демонстративних ворожих кроків і погрожують застосуванням сили, але водночас стежать за тим, щоб ескалація не призвела до стану "гарячої" війни. Така конфронтація була в цілому характерна для міжнародних відносин у період від блокади Західного Берліна 1948-1949 рр. до Карибської кризи 1962 р., конфронтація меншої інтенсивності мала місце і в наступні часи. Вважається некоректним вживати термін "холодна війна" щодо періоду розрядки середини – другої половини 70-х рр. ХХ століття.

Еволюція міжнародних відносин після 1945 р. відбувалася, за А. Богатуровим, у рамках двох порядків – спочатку ялтинсько-потсдамського біполярного (1945-1991 рр.), потім плюралістично-однопольного, який сформувався після розпаду СРСР. Другий порядок змінювався, на нашу думку, у рамках чотирьох етапів і вже пройшов три з них: 1992-2001, 2002 - 2008 та 2009-2013. На першому та другому етапах справи до конфронтації між РФ та США не доходили, на третьому адміністрація Б. Обама зробила заздалегідь приречену спробу "перезавантаження". Четвертий етап розпочався з вторгнення РФ в Україну 20 лютого 2014 року. Є підстави вважати його змістом спробу Кремля реінкарнувати "холодну війну". Очікувати його закінчення до зміни правлячої кліки в Росії підстав немає. З іншого боку, будь-яка наступна адміністрація США може змінити у 2017 р. свій підхід до американсько-російських відносин у бік ужорсточення, аж до визнання того, що вже відбулося друге видання "холодної війни" - з ініціативи Москви та всупереч бажанню Вашингтона.

У ХХІ ст. вперше конфронтаційні мотиви були недвозначно артикульовані В. Путіним у його мюнхенській промові в лютому 2007 р. Його вимога до Заходу вдатися до Ялти-2, тобто в сучасній ситуації визнати право РФ на "виключну сферу впливу на пострадянському просторі" (зараз уже з країнами Балтії, незважаючи на їхнє членство в НАТО та ЄС) від початку страждає відсутністю реалізму в баченні того, як улаштований і працює сучасний світ. Парадоксальним чином на Заході саме прихильники теорії "політичного реалізму" у міжнародних відносинах і близької до неї геополітики висловлюють "розуміння законних безпекових інтересів Росії в життєво важливих для неї регіонах, згідно з визначеними Москвою національними інтересами". Ані агресія Росії проти Грузії у 2008 р., ані анексія Криму та розв'язування війни на сході України не мали наслідками політичні перемоги Москви. Навіть якщо деякі русофіли з Інституту Кеннана у Вашингтоні вже у вересні 2014 р. поспішили оголосити про перемогу В. Путіна у війні проти України. Для Ялти-2 у путінської Росії не вистачає союзників по уявних перемогах, хоча "мюнхенський синдром 1938 р." спостерігається в політичному керівництві західних держав – колишніх союзників Москви по антигітлерівській коаліції. Лідери держав-членів сучасної антипутінської коаліції по обидва береги

Атлантики були не в змозі не відреагувати на російську агресію, як це їм вдалося після вторгнення РФ до Грузії 2008 року. Однак, насамперед вони прагнуть уникнути будь-яким чином перемоги у другій "холодній війні", що її РФ прагне нав'язати, починаючи зі знов-таки мюнхенської промови російського мінідиктатора 2007 року. Україна повністю відчуває на собі наслідки такої "дивної війни" Заходу проти російської навали, яка має, нажаль, історичні аналоги в 1939-1940 роках. Умланд цілком доречно вважає, що Захід міг миттєво зупинити російську агресію, якби не мляво уводив у дію надто обережні санкції, щоб, не дай Боже, не роздратувати маніяка у Кремлі, який вдається до ядерного шантажу. Для цього треба було б просто відмовитися від закупівель російських нафти й газу вже у березні 2014 р. Замінити їх є чим на світових ринках. Звісно, постраждала б економіка Західної Європи, але в першу чергу – інтереси нафтогазових трейдерів. Дозволити собі це політичні лідери Заходу не в змозі, оскільки економіка визначає політику, а не навпаки. Ось такий простий секрет Мюнхена-2.

Споріднені між собою хибні теорії геополітики та "політичного реалізму", із так званими балансом сил і національними інтересами містичного походження, завдали невинуватих втрат подоланню нагальних проблем міжнародної безпеки. Саме вони завадили своєчасному пошукові адекватних відповідей на виклики екзистенційного характеру та масштабу, які несе російська загроза й винні у відсутності у світових лідерів конкретних оцінок глобальних процесів та у зволіканнях із пошуком адекватної інституційної відповіді на них. Саме геополітики-реалісти стояли біля колиски мертво-народженої Кремлем другої "холодної війни", незалежно від кількості повторюваних ними мантр про "неприпустимість" її реінкарнації та заклики піти на будь-які поступки її матінці – путінській Росії, тільки б оця потвора з дешевого гінйолу не зіп'ялася на власні ноги.

"Російське керівництво бреше, – констатує А. Умланд, – коли заявляє, що Захід йому не потрібний, що санкції серйозно не вплинули на Росію, що у Кремля є запасні варіанти, що Росія достатньо сильна, щоб вижити без співробітництва з Заходом та таке інше. З погіршенням ситуації для країн-експортерів енергоносіїв та фундаментальними змінами у ставленні Заходу до Росії російська економіка втрачає ґрунт під ногами. Російське суспільство опинилося у стані перманентної кризи, що триватиме".

Спробуємо стисло сформулювати причини, з яких путінській Росії не знадобиться 50 років як Радянському Союзу, щоб програти другу "холодну війну", у якій РФ, на погляд її населення, відтягнулася на всю свою силу і міць, – від Криму аж до Арктики. А Захід усе роздивляється, а чи варто взагалі воювати, чи посилювати санкції, чи загроза їх подальшого посилення вагоміший аргумент, ніж вони самі. Тобто, доктрина "визволення поневолених Росією територій Грузії, України та Молдови" (на кшталт класичної доктрини Д. Ейзенхауера часів першої "холодної війни") поки що не сформувалася – надто Захід піклується про "благоденствіє" московської клептократії – щоб не довелось втручатися. Але якщо В. Путін та його команда докладуть достатньо зусиль, то можлива поява й такої доктрини. При оцінці шансів Москви на

поразку утримаємося від апеляцій до міжнародного права, статуту ООН, міжнародних договорів РФ, які досі є чинними, суду в Гаазі, трибуналу ООН або його замітника тощо, а тим більш таких завжди сумнівних для диктаторів категорій, як світова громадська думка, репутація, міжнародні рейтинги, перспективи для розвитку та інші забавки лібералів. Будемо твердими реалістами, які поважають і підтримують національні інтереси Росії, як їх розуміють деякі угруповання, що мають доступ до марень кремлівського геополітичного мрійника.

Отже, замість того, щоб відбудувати "руській мір" на теренах близького та далекого зарубіжжя, Російська Федерація зав'язла в Україні та надто глибоко притягнула Україну до себе додому – ані довести війну до перемоги (бо вона не може бути іншою, ніж піррова), ані відмовитися від української авантюри (бо на неї зроблена ставка в боротьбі за продовження перебування путінського клану при владі) Москва вже не в змозі. Тобто, ситуація цугцвангу, коли кожен наступний крок тільки погіршує позицію Кремля;

Росія прагне розв'язати другу "холодну війну", не маючи інших союзників, крім традиційних – армія та флот. Спроби Москви зобразити Ташкентський пакт як щось подібне контрбалансу НАТО – сміхотворні. "Дружній нейтралітет" до російського агресора, що його дотримуються країни, які вирішили підзаробити у стилі "бізнес як зазвичай" – Китай, Індія, Бразилія та ін., аж ніяк не здатен перетворитися на глобальний антиамериканський альянс. Безпідставно у якості платформи для нього розглядати аморфні ШОС або БРІКС – навряд чи їхні лідери, окрім самогубців із РФ, зацікавлені в підриві системи глобальних світогосподарських відносин, яким загрожує друга "холодна війна".

Наостанок запитання: які національні інтереси Росії було реалізовано завдяки крокам Москви, спрямованим на розв'язування другої "холодної війни"? Відповідь однозначна: жодних. Ставка Кремля на "гру з нульовою сумою", якою власне є "холодна війна", здатна лише обнулити політичні рахунки російських можновладців.

Список використаних джерел:

1. Brezinski Zb. Political Power: USA/USSR by Zbigniew Brzezinski and Samuel P. Huntington. – New York: the Viking Press, 1963 (11th printing Feb 1974). – 461 p.
2. Выступление президента В. Путина на Мюнхенской конференции по вопросам политики безопасности 10 февраля 2007 г. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://izvestia.ru/news/321595>
3. Kofman Michael Ukraine's Battle for the East is Over [Електронний ресурс]. – Режим доступу : nationalinterest.org/blog/the-buzz/ukraine%E2%80%99s-battle-the-east-over-11227
4. Umland Andreas The Global Impact of the "Ukrainian Crisis": Russia's Decline and Euro-Asiatic Security in the Early 21st Century [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://krytyka.com/en/print/global-impact-ukrainecrisis-russia...>
5. Мотиль Олександр Сюрреалізм реалізму [Електронний ресурс]. – Режим доступу : zbruc.eu/node/31528

Килин Иван
заведующий сектором трудовых отношений
Институт экономики НАН Беларуси
г. Минск
Беларусь

ОКТА-АНАЛИЗ КАК НОВАЯ ТЕОРЕТИЧЕСКАЯ РАМКА ИССЛЕДОВАНИЯ МОТИВАЦИИ

В настоящее время существует множество подходов к изучению мотивации. При этом наблюдается значительная разрозненность аспектов мотивации, которые оказываются в фокусе исследователей. Это связано с многогранностью мотивации как явления. Попытки исследователей создать единый подход к мотивации до определенного момента нельзя было назвать убедительными. Однако, в 2015 г. была выпущена книга [1], в которой была сделана довольно удачная попытка объединить различные аспекты мотивации в единую систему. Интересно то, что основной акцент в этой книге делается не на мотивации, а на геймификации. Ю-Кай Чу, автор книги, черпает исследовательский материал из анализа игр и игрового процесса. Игры как объект изучения были выбраны неслучайно. Главной особенностью игр является то, что участие в любой игре является добровольным. Это значит, что в удачных играх работает очень качественная мотивационная механика. Игры становятся источником идей для умелой работы с мотивацией.

В книге «Геймификация в действии», Ю-Кай Чу применяет разработанную им систему окта-анализа. В рамках этой системы он выделяет 8 основных побуждений к действию [1]:

1. Ключевой смысл и призвание (EpicMeaning&Calling)
2. Развитие и достижение (Development & Accomplishment)
3. Расширение возможностей творчества и обратная связь (Empowerment&Creativity)
4. Собственность и владение (Ownership&Possession)
5. Социальное влияние и причастность (SocialInfluence&Relatedness)
6. Редкость и нетерпеливость (Scarcity&Impatience)
7. Непредсказуемость и любопытство (Unpredictability&Curiosity)
8. Потеря и избегание (Loss&Avoidance)

Для упорядочивания данных восьми побуждений он выделяет несколько дополнительных классификационных критериев. В рамках первой дополнительной классификации он выделяет побуждения правополушарные и левополушарные (RightBrain&LeftBrainCoreDrives) [1]. При этом он отмечает, что данное деление условно, и не имеет никакого пересечения с физиологией мозга. Левополушарные побуждения также могут именоваться внешними и ориентированными на цель, правополушарные – внутренними и ориентированными на процесс.

К правополушарным побуждениям относятся: 3) расширение возможностей творчества и обратная связь, 5) социальное влияние и причастность, 7) непредсказуемость и любопытство. К левополушарным побуждениям

относятся: 2) развитие и достижение, 4) собственность и владение, 6) редкость и нетерпеливость [1].

Существует также и другое парное деление побуждений на белые (WhiteHatDrives) и черные (BlackHatDrives) [1]. Можно говорить о белых побуждениях как о тех, которые обращены к сильным сторонам индивида, в то время как черные обращены к слабостям. К белым побуждениям относятся: 1) смысл и призвание, 2) развитие и достижение, 3) расширение возможностей творчества и обратная связь. К черным побуждениям относятся: 6) редкость и нетерпеливость, 7) непредсказуемость и любопытство, 8) потеря и избегание. Побуждения 4) собственность и владение и 5) социальное влияние и причастность могут, в зависимости от ситуации, выступить как в качестве белого побуждения, так и в качестве черного побуждения.

Несмотря на то, что набор побуждений, представленный Ю-Кай Чу, является результатом обобщения эмпирических данных, его система тесно связана с исследованиями в области поведенческой экономики и психологии. Так, наиболее очевидные пересечения наблюдаются с концепциями Э. Деци и Р. Райана [2], Д. Канемана и А. Тверски [3].

В рамках теории самодетерминации, предложенной Э. Деци и Р. Райан, выделяются три базовые психологические потребности: потребность в самодетерминации, потребность в компетенции и потребность во взаимосвязи с другими людьми [2]. Потребность в самодетерминации, выражающаяся в стремлении индивида являться причиной собственных действий, для игрофикационной системы Ю-Кай Чу является априорной, т.к. участие в игре является добровольным. Потребность в компетенции имеет ту же направленность, что и побуждение 2) развитие и достижение. Потребность во взаимосвязи с другими людьми аналогична побуждению 5) социальное влияние и причастность.

Пересечение работ Д. Канемана и А. Тверски с работой Ю-Кай Чу наблюдается в области побуждения 8) потеря и избегание. Здесь очевидна ссылка на исследования Д. Канемана и А. Тверски, касающихся избегания потерь (Lossavoidance). Суть концепции избегания потерь заключается в том, что индивиды предпочитают избегание потерь получению равнозначной выгоды [3]. В системе окта-анализа соответствующее побуждение 8) потеря и избегание является наиболее сильным, однако, как указывает Ю-Кай Чу, его действие в контексте игр ограничено. Если данное побуждение является превалирующим, то игрок будет стараться в дальнейшем покинуть игру, чтобы избавиться от влияния такого вида побуждения [1].

Подход к рассмотрению мотивации, предлагаемый окта-анализом, представляет интерес в основном в качестве «дорожной карты» и требует более детального рассмотрения теоретического бэкграунда каждого из указанных побуждений. Этот вопрос является предметом для более детального рассмотрения и требует расширенного формата повествования.

Список использованных источников:

1. Chu Yu-Kai Actionable Gamification: Beyond Points, Badges and Leaderboards / Yu-Kai Chu – Octalysis Media – 2015 – 502 p.

2. Deci E.L., Ryan R.M. Self-determination theory: A macrotheory of human motivation, development and health / E.L. Deci, R.M. Ryan // Canadian Psychology. — 2008b. — № 49. — pp. 182-185.

3. Tversky A., Kahneman D. Loss Aversion in Riskless Choice: A Reference Dependent Model / A. Tversky, D. Kahneman // Quarterly Journal of Economics – 1991. – № 106 (4) – pp. 1039-1061.

Колайчук Надежда

студент

Бухтик М.И.

к.э.н., доцент

Полесский государственный университет

Г. Пинск

Республика Беларусь

ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ДОБРОВОЛЬНОГО МЕДИЦИНСКОГО СТРАХОВАНИЯ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ

В последние годы во многих странах усилилась дискуссия о том, каким образом найти правильный баланс между государственными и частными расходами на здравоохранение не ухудшая при этом доступ к медицинским услугам для различных слоев населения. Страны предпринимают шаги по созданию механизмов, позволяющих населению софинансировать расходы на медицинское обслуживание и не требующих при этом оплаты услуг наличными. Это обусловлено тем, что оплата населения наличными занимает значительный удельный вес в общих расходах на здравоохранение. Например, в регионе Центральной и Восточной Европы и СНГ его доля в данных расходах составляет 35-37%, а с странах Западной Европы – 15%. Отмечается сокращение государственных расходов на здравоохранение в процентах к валовому внутреннему продукту. По мере роста доходов населения, увеличиваются его требования к качеству услуг и возрастает желание выбирать между различными организациями, в том числе государственного и негосударственного сектора, оказывающими медицинскую помощь.

Медицинское добровольное страхование (ДМС) представляет собой способ организации медицинского обслуживания, предполагающий, что в случае возникновения страхового случая, медицинская помощь оплачивается за счет страховщика, с которым добровольно заключили договор отдельные лица или работодатели от их имени.

В Республике Беларусь здравоохранение финансируется государством, но иногда оно оказывается не достаточно эффективным, так как государственных средств не хватает для оказания качественных медицинских услуг.

Введение медицинского страхования в Республике Беларусь обеспечивает прозрачность финансовых потоков в системе здравоохранения, гарантирует правовую защищенность потребителей медицинских услуг, а также помогает привлечь дополнительные финансовые ресурсы в сферу здравоохранения.

Для развития добровольного медицинского страхования в Республике Беларусь государство законодательно стимулирует организации и предприятия к заключению договоров медицинского страхования в отношении своих работников.

Условия страхования у всех страховых компаний, осуществляющих добровольное медицинское страхование в Республики Беларусь практически идентичны. Белорусскими страховыми компаниями не оплачиваются расходы на слишком дорогостоящие медицинские услуги, либо услуги, которые предоставляются длительное время. Среди них сахарный диабет, хроническая почечная либо печеночная недостаточность, туберкулез, психические и медицинские заболевания, ВИЧ-инфекция и др. Перечень все страховых случаев, по которым покрываются расходы на лечение указывается в договоре добровольного медицинского страхования [1,2].

На сегодняшний день добровольное медицинское страхование на территории Республики Беларусь осуществляет 20 страховых компаний, на долю трех крупнейших приходится более 80% от общей суммы страховых взносов, что показывает достаточно высокий уровень концентрации. По добровольным видам страхования за январь 2017 года страховые взносы составили 55,7 млн. рублей, что на 11,3 млн. рублей больше, чем в аналогичном периоде 2016 года. Удельный вес добровольных видов страхования в общей сумме страховых взносов составляет 65,0%, а за январь 2016 года – 60,2% [3].

Развитие рынка требует положительных инициатив со стороны законодательной власти и органов надзора, квалифицированных и ощутимых маркетинговых усилий, в том числе разработки эффективных механизмов продаж ДМС со стороны страховых компаний. Невысокая информированность клиентов обо всех преимуществах ДМС негативно сказывается на мотивации приобретения программ ДМС.

Для развития добровольного медицинского страхования в Республике Беларусь имеются следующие предложения:

- Расширение перечня услуг, оказываемых в рамках ДМС, и медицинских организаций, вовлеченных в такого рода программы.
- Коммерческим медицинским центрам стоит обратить внимание на повышение своего имиджа поставщиков услуг добровольного медицинского страхования как с точки зрения их набора, так и качества.
- Страховым компаниям необходимо более активно заниматься продвижением добровольного медицинского страхования среди предприятий и информировать их о стоимости страховки.
- Необходимо проводить информационные кампании для повышения осведомленности населения и предприятий о программах добровольного медицинского страхования, предоставляемых ими возможностях, а также их стоимости.
- Более активное продвижение ДМС Министерством здравоохранения в повышение уровня его взаимодействия с такими участниками рынка ДМС, как медицинские центры и страховые компании.
- Сокращение неформальных платежей в системе здравоохранения, поскольку они являются существенным фактором препятствующим развитию ДМС.

Все это в совокупности приведет к повышению интереса к медицинскому страхованию, а следовательно к увеличению заключенных страховых полисов.

Рынок добровольного медицинского страхования в РБ развивается, он не стоит на месте. И при поддержке государства медицинское страхование в будущем станет одним из основных источников финансирования здравоохранения.

Список использованных источников:

1. О страховых взносах включаемых в затраты по производству и реализации продукции, товаров, работ, услуг и порядок создания государственными страховыми организациями фондов предупредительных мероприятий за счет отчислений от страховых взносов по договорам добровольного страхования жизни, дополнительной пенсии и медицинских расходов \ Указ Президента Республики Беларусь от 12 мая 2005 года №219 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.levonevski.net/pravo/norm2013/num37/d37378.html>. – Дата доступа: 20.03.2017.

2. Об утверждении перечня выплат, на которые не начисляются взносы по государственному социальному страхованию в Фонд социальной защиты населения \ Постановление Совета Министров Республики Беларусь от 25 января 1999 года №115 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.levonevski.net/pravo/norm2009/num37/d37762.html>. – Дата доступа: 20.03.2017.

3. Статистическая информация о состоянии рынка страховых услуг Республики Беларусь \ Министерство финансов Республики Беларусь [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.minfin.gov.by/ru/supervision/>. – Дата доступа: 20.03.2017.

Коченкова Виктория

студент

Мурзич Вениамин

ст. преподаватель

Могилевский государственный университет им. А. А. Кулешова

г. Могилев

Беларусь

**ПРАВОВОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ ПРОХОЖДЕНИЯ СЛУЖБЫ В
ОРГАНАХ ВНУТРЕННИХ ДЕЛ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ**

Правовое регулирование общественных отношений просто необходимо в современном обществе. Прежде всего, оно необходимо для упорядочения и охраны общественных отношений. При помощи правового регулирования осуществляется непосредственно управление обществом.

Однако темой данной статьи является не правовое регулирование общественных отношений в целом, а правовое регулирование прохождения службы сотрудников в органах внутренних дел.

Органы внутренних дел – сложный социальный организм, являющийся неотъемлемой частью современного общества. Данный институт, как и все общественные институты, регулируется нормами права.

В соответствии с частью 1 статьи 31 Закона «Об органах внутренних дел Республики Беларусь, сотрудником органов внутренних дел является гражданин Республики Беларусь, принятый на службу в органы внутренних дел которому в установленном порядке присвоено специальное звание [1].

Служба в органах внутренних дел имеет свои только ей присущие особенности, в том числе особый порядок прохождения службы.

Порядок прохождения службы в органах внутренних дел регулируется различными отраслями права, такими как административное право, трудовое право, финансовое право, уголовное право, уголовно-процессуальное право и т.д.

Прохождение службы в органах внутренних дел регулируют огромное количество нормативно правовых актов. Необходимо отметить, что это регулирование основано, прежде всего, на Основном Законе государства – Конституции Республики Беларусь. Служба в органах внутренних дел также регулируется Законом «Об органах внутренних дел Республики Беларусь», указами и декретами Президента Республики Беларусь, иными актами законодательства Республики Беларусь.

Для организации нормальной деятельности сотрудников внутренних дел необходимо поддержание служебной дисциплины.

Служебная дисциплина – строгое выполнение сотрудниками органов внутренних дел своих служебных обязанностей, установленных актами законодательства, называется

Служебная дисциплина сотрудников органов внутренних дел регулируется Дисциплинарным уставом органов внутренних дел, который утверждает Президент Республики Беларусь.

Устав определяет содержание служебной дисциплины в органах внутренних дел Республики Беларусь, обязанности начальников по ее поддержанию, порядок применения к сотрудникам органов внутренних дел поощрений и дисциплинарных взысканий, а также порядок обжалования ими решений о применении дисциплинарных взысканий.

Сотрудники органов внутренних дел имеют свои служебные права и обязанности. Служебные обязанности сотрудников органов внутренних дел установлены Уставом, Присягой, Правилами профессиональной этики, контрактом о службе в органах внутренних дел и приказами начальников.

На основе вышеизложенного можно заключить, что служба в органах внутренних дел является одной из видов государственной службы. Для обеспечения эффективного решения органами внутренних дел задач по укреплению законности и правопорядка в государстве и обществе предлагается создать качественно новые, более оптимальные правовые механизмы, повысить качество нормативно-правового регулирования деятельности органов внутренних дел, а также систематизировать законодательство в данной области. Также не маловажным является повышение эффективности существующего правового контроля в системе Министерства внутренних дел.

Учитывая высокую ответственность перед государством и народом, необходимость наличия соответствующих профессиональных и моральных

качеств при реализации служебных полномочий, автор считает актуальным вопросом использование полиграфа при приеме на службу в органы внутренних дел.

Список использованных источников:

1. Об органах внутренних дел Республики Беларусь [Электронный ресурс] : Закон Респ. Беларусь, 17 июля 2007 г., № 263-З : в ред. Закона Респ. Беларусь от 15.07.2015 г. // КонсультантПлюс. Беларусь. / ООО «ЮрСпектр», Нац. центр правовой информ. Респ. Беларусь. – М., 2017.

Кошова Ніна

студентка

Толочко Світлана

к.пед.н., доцент

ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»

м. Ніжин

Україна

**НАВЧАННЯ ПРОТЯГОМ ЖИТТЯ – СЕРЦЕВИНА СУЧАСНОГО
ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ**

Загальновідомим є той факт, що в сучасному світі знання змінюються швидше, ніж змінюються покоління людей, а в сучасну школу приходять діти, які живуть в інформаційному суспільстві, тобто, у цифровому середовищі. Відмінною особливістю сучасної післядипломної освіти є наявність у системі домінуючого елемента – інформаційного середовища, що забезпечує активне використання інформаційних технологій у навчальному процесі. Навчання протягом життя на національному рівні повинне бути визначене як повноправне освітнє поле з відповідною увагою до контролю й перевірки якості та забезпеченням визнання різноманітних форм освіти.

Як зазначає В.П. Прокоп'єв, саме освіта є мостом між минулим і майбутнім, між минулим, яке спирається на стійкі ментальні цінності, і майбутнім, що ґрунтується на визначенні пріоритету загальнолюдських цінностей. Саме освіта є способом трансляції соціокультурного досвіду з покоління в покоління, суспільним інститутом успадкування культури, мистецтва, науки, духовності, моралі.

Освіта на всіх вікових етапах життя людини є необхідністю, вона визначає його якість, безпосередньо впливає на збереження і зміцнення здоров'я людини, її потомства, збільшення тривалості життя. Мотив необхідності вищої освіти як засобу забезпечення висококваліфікованими кадрами всіх галузей духовного й матеріального виробництва, що донині домінував у сучасній суспільній свідомості, поступово стає вторинним стосовно найголовнішого призначення духовного вдосконалення людини. Економічні й соціальні реалії сьогодення диктують необхідність проведення рішучих реформ у системі освіти. Адекватність розвитку освіти стосовно сучасних завдань і вимог розглядається як найважливіша передумова досягнення економічних, соціальних і природоохоронних цілей. У Європі освіта позиціонується як серцевина нового суспільства, заснованого на знаннях.

Захист завоювань Революції Гідності, без яких неможливий подальший розвиток незалежної України як демократичної європейської держави, вимагає не менш рішучої реформи освіти. З'являється потреба постійного, у темпі реальних змін, переосмислення відомих і набуття нових знань про людину, суспільство і природу, необхідність, аби члени суспільства опановували ці знання, набували навичок життєдіяльності в сучасному світі.

Людина повинна навчатися впродовж усього життя, а система освіти має надавати їй такі можливості. Знання в даному разі виступають як основа поведінки і професійної діяльності. І якщо ми хочемо створити сучасну державу, то все населення України повинно вчитися. При цьому, старші покоління мають удосконалюватися, а молодші – формуватися в окресленій і затребуваній суспільством іпостасі.

Під поняттям «система неперервної освіти» у вітчизняній теорії і практиці розуміють комплекс державних, недержавних та суспільних освітньо виховних установ, який забезпечує організаційну і змістову єдність, наступність та взаємозв'язок усіх ланок освіти, що спільно вирішують завдання виховання, загальноосвітньої політехнічної та професійної підготовки кожної людини. Їхня мета – дати молоді за час навчання глибокі знання з основ наук з урахуванням актуальних та перспективних суспільних потреб, дати їй змогу оволодіти професійними знаннями, вміннями й компетенціями, задовольнити їхні освітні запити, сформувати в них уміння вдосконалювати свої знання у процесі неперервної освіти впродовж усієї продуктивної трудової діяльності.

Але неперервна освіта має забезпечити гармонійний розвиток кожної особистості, виховувати в кожній людині свідому потребу в підвищенні рівня знань протягом усього життя. Для всіх, хто навчається, мають бути створені всі умови для здобуття необхідних знань. Неперервна освіта передбачає різноманітність і гнучкість застосовуваних видів навчання, їх гуманізацію, демократизацію та індивідуалізацію.

Для держави неперервна освіта є провідною сферою соціальної політики із забезпечення сприятливих умов загального й професійного розвитку кожної особистості. Для суспільства є механізмом розширеного відтворення його професійного та культурного потенціалу, умовою розвитку суспільного виробництва, прискорення соціально-економічного прогресу країни. Для світового товариства є способом збереження, розвитку і взаємозбагачення національних культур та загальнолюдських цінностей, важливим фактором та умовою міжнародного співробітництва в галузі освіти, а також розв'язання глобальних завдань сучасності.

У дошкільній освіті державі потрібно вчитися, як плекати в дітей справжню любов до України, рідної землі, історії народу і власної родини, а батькам – виховувати в дітей життєрадісність, повагу до людей і до праці. У середній школі, окрім всебічної освіти, потрібно підтримувати оригінальність мислення особистості кожного, дбати про таланти і водночас розвивати самодисципліну, гідність, правдивість і працелюбство. У вищій школі потрібно навчати, як мислити у глобальному світі і правильно та результативно набувати і застосовувати знання і вміння.

Генеруючим фактором неперервної освіти є суспільна потреба у постійному розвитку особистості кожної людини. Цим визначається діяльність безлічі освітніх структур основних і паралельних, базових і додаткових, державних і громадських (суспільних), формальних і неформальних. Їхній взаємозв'язок та взаємозумовленість, взаємна субординація за рівнями, координація за спрямованістю і призначенням, забезпечення взаємодії між ними перетворюють всю сукупність таких структур у єдину систему.

Слід зазначити, що нині неперервна освіта сформувалася як світова тенденція, як вирішальний генератор і рушій гуманітарного розвитку людства. Природна складність концепції неперервної освіти, широкий спектр її ознак та строкатість їх значно ускладнюють теоретичну постановку та розв'язування багатокритеріальних оптимізаційних задач розбудови системи освіти. В принципі, зробити це можливо, залучивши, наприклад, апарат функцій чутливості та методів оптимізації, але це окрема, надзвичайно складна тема дослідження. Мабуть це і є головною причиною того, що в жодній країні поки ще не створено довершеної системи неперервної освіти, яка базувалася б на однакових принципах.

Особливого значення набуває формування у студентів різних навчальних закладів освіти мотивів професійного навчання й подальшого формування вмінь самостійно визначати цілі для себе особисто та для інших. Водночас необхідно враховувати принцип наступності у змісті і формах організації професійного навчання.

Проблема наступності між дошкільною, початковою, середньою та вищою ланками – одна зі складних і до кінця не розв'язаних проблем освіти. На практиці існує тенденція: старша ланка часто-густо незадоволена роботою попередніх.

Шляхи розв'язання завдань неперервної освіти переважно розглядаються у двох підсистемах. Одна з них вирішує проблему підготовки кадрів для введення їх у суспільне виробництво і забезпечення базової освіти: саме вона об'єднує дошкільне виховання, середню (загальну й професійну) та вищу освіту. Друга підсистема вирішує проблему модернізації професійної підготовки кадрових ресурсів, зайнятих у народному господарстві, і може бути названа додатковою освітою.

Безперервність освіти реалізується шляхом:

- забезпечення наступності змісту та координації навчально-виховної діяльності на різних ступенях освіти, що функціонують як продовження попередніх і передбачають підготовку громадян для можливого переходу на наступні ступені; формування потреби та здатності особистості до самоосвіти;
- оптимізації системи перепідготовки працівників і підвищення їх кваліфікації, модернізації системи післядипломної освіти на основі відповідних державних стандартів;
- створення інтегрованих навчальних планів і програм;
- формування та розвитку навчальних науково-виробничих комплексів ступеневої підготовки фахівців;

- запровадження та розвитку дистанційної освіти;
- організації навчання відповідно до потреб особистості і ринку праці на базі професійно-технічних та вищих навчальних закладів, закладів післядипломної освіти, а також використання інших форм навчання;
- забезпечення зв'язку між загальною середньою, професійно-технічною, вищою та післядипломною освітою.

Держава прогнозує обсяги та визначає напрями професійної підготовки у навчальних закладах різних типів і форм власності, створює умови для професійного навчання незайнятого населення з урахуванням змін на ринку праці.

Список використаних джерел

1. <http://www.studfiles.ru/preview/5025897/page:3/>
2. Інформаційно-аналітичний портал про вищу освіту. Режим доступу <http://vnz.org.ua/statti/7038-navchannja-protjagom-zhyttja-sertsevyna-suchasnogo-osvitnogo-protsesu-petro-talanchuk>.
3. Телегина Г. В. Образование в течение жизни: институализация в европейском контексте и ее оценка / Непрерывное образование в политическом и экономическом контекстах / отв. ред. Г. А. Ключарев. – М. : ИС РАН, 2008. – 400
4. http://siteresources.worldbank.org/INTLL/Resources/Lifelong-Learning-in-the-Global-KnowledgeEconomy/lifelonglearning_GKE.pd – 167

Лавська Наталія

к.с.г.н., викладач

ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний коледж»

м. Ніжин

Україна

СУЧАСНА ДЕМОГРАФІЧНА СИТУАЦІЯ В УКРАЇНІ

До 1918 р. Україна була аграрною країною і в містах проживало 18% населення. Інтенсивна урбанізація в Україні розпочалася в 1926–1939 рр., коли було взято курс на індустріалізацію народного господарства. За ці 13 років чисельність міського населення зросла в 2,4 рази. За 1940–1970 рр. вона зростала вже значно нижчими темпами, бо за 30 років вона збільшилось в 1,9 рази. З середини 50-х рр. ХХ ст. почався новий етап інтенсивного зростання кількості міст і чисельності міського населення в Україні. За останні 30 років частка міського населення в Україні зросла в 2,2 рази та становила на кінець ХХ ст. близько 70% загальної чисельності населення. Сьогодні за кількістю великих міст (з населенням понад 100 тис.) наша держава тепер посідає одне з провідних місць серед країн світу, таких міст в Україні – 61.

Україна переживає нечуване зростання концентрації населення у величезних містах, де існує проблема забезпечення прісною водою, погіршення екології, зниження рівня соціальних потреб, погіршення транспортного обслуговування, зниження родючості земель через вирощування продукції виключно за допомогою хімічної технології тощо [1].

Чисельність населення країни в цілому та окремих її регіонів є результатом взаємообумовленого розвитку усієї сукупності процесів суспільного розвитку, і

насамперед соціально-економічних та демографічних. Закономірності розвитку економіки значною мірою визначають характер демографічних процесів. Тенденції демографічного розвитку є неодмінним фактором, який обумовлює економічну і соціальну політику держави. Вивчення процесів відтворення населення, особливо динаміки його чисельності, має практичне значення для встановлення механізму взаємодії економічних і демографічних процесів. Чисельність населення держави чи окремих її регіонів не є величиною стабільною. Вона змінюється відповідно до дії усієї сукупності різноманітних факторів. Знання чисельності населення на певну дату чи період дозволяє оптимально збалансувати розвиток народного господарства і напрями демографічної політики.

Такий характер динаміки населення обумовлює складність вирішення ряду демографічних, економічних і політичних проблем в Україні. Це стосується, зокрема, протидії погіршенню статевовікової структури населення (його постаріння) і режиму відтворення, забезпечення народного господарства трудовими ресурсами відповідної якості, планування підготовки кваліфікованих кадрів та ін. [2, с. 62-64].

В Україні 5 міст з мільйонним населенням: Київ (2,8 млн.), Дніпропетровськ (1,2 млн.), Одеса (1,02 млн.), Донецьк (1,05 млн.), Харків (біля 2 млн.) та 3 міста, що наближаються до мільйонників: Запоріжжя (820 тис.), Львів (790 тис.), Кривий Ріг (710 тис.). В останні 30 років для Києва характерним був інтенсивний демографічний розвиток: чисельність його населення зросла майже у 2,5 рази.

Україна належить до держав з високою щільністю населення. На початок 2017 р. в цілому по країні густота населення становила близько 70 чол. на 1 км². Розміщення населення по території повною мірою відповідає особливостям розміщення виробництва та її природно-ресурсному потенціалу.

Чисельність населення найбільше впливає на формування контингенту трудових ресурсів і потенціалу внутрішнього ринку країни або регіону. Певною мірою вона визначає й розмір валового внутрішнього продукту країни, хоча ця залежність не пряма: вирішальний вплив на цю величину справляють інші фактори (наприклад, продуктивність праці) [3, с. 34-35].

Найменша щільність населення характерна для Українського Полісся та півдня республіки. Тут воно становить менше ніж 60 чол. на 1 км². Причому в Чернігівській області щільність населення не досягає і половини відносно середнього показника по Україні. Такий рівень заселеності тут викликаний природними особливостями, що обумовлюють певну господарську діяльність. Рідко заселений і південь України, особливо Херсонська та Миколаївська області. Найвищий показник густоти населення в Україні характерний для східного регіону, де він перевищує 130 чол. на 1 км², а в Донецькій області досягає майже 190 чол./км².

Висока щільність населення характерна і для західних областей України, де вона становить: в Львівській області — 126чол./км², в Чернівецькій — 116чол./км².

Зміни в динаміці загальної чисельності населення визначаються змінами у розміщенні міського і сільського населення. Розміщення міського і сільського

населення має істотний вплив на раціональне розміщення та оптимальний розвиток продуктивних сил [3, с. 34-36].

Міське населення України проживає у різних типах поселень: малих містах (з населенням до 50 тис. жителів), середніх (50—100 тис. жителів), великих (100—250 тис. жителів), крупних (250—500 тис. жителів) та найкрупніших (понад 500 тис. жителів), а також у селищах міського типу.

В селищах міського типу з людністю понад 20 тис. чол. проживає лише 2% населення, а решта населення проживає у поселеннях до 20 тис. чоловік.

Найкращі природні умови для життя і виробничої діяльності населення в нашій країні склалися в лісостеповій зоні. Тому тут і спостерігається найвища густина населення.

Аналіз статистичних матеріалів свідчить про те, що в Україні спостерігається постійне переважання жінок в загальній чисельності її населення. Перевага чисельності жінок над чоловіками пояснюється насамперед нижчою смертністю жінок, з одного боку, та війнами, міграцією за межі держави, що найбільше впливає на чисельність чоловіків, — з другого.

Важливу роль у природному відтворенні населення та визначенні демографічної бази трудових ресурсів відіграє характер вікової структури населення. Характерною особливістю сучасної вікової структури населення України є зниження частки дітей в загальній чисельності населення.

Важливим фактором подальшого економічного і соціального розвитку країни є співвідношення між основними віковими групами населення — допрацевдатного, працевдатного та старшого за працевдатний. Аналіз вікової структури населення України за останні десятиліття показує істотне зменшення як чисельності, так і питомої ваги дітей у віці до 16 років у загальній чисельності населення країни. Деяко зменшується чисельність і питома вага осіб працевдатного віку (чоловіків у віці 16—59 років і жінок — 16—54 роки). Чисельність населення України у віці, старшому за працевдатний, щорічно зростає. Зменшення питомої ваги дітей та осіб працевдатного віку при одночасному зростанні населення у віці, старшому за працевдатний, свідчить про постаріння населення країни. При збереженні сучасних тенденцій народжуваності і смертності у майбутньому цілком можливе подальше збільшення питомої ваги осіб похилого віку і відповідно — загальне постаріння населення України.

Таким чином, територіальні особливості вікової та статевої структури населення є результатом відмінностей природного відтворення населення та його міграції.

Список використаних джерел:

1. Панасюк Б.Я. Науково-практичні основи розвитку сільських місцевостей / Б.Я. Панасюк // Вісник аграрної науки. - №12, 2015. - С.70 - 76.
2. Ковалевський В.В. Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка: Підручник/ За ред. В. В. Ковалевського, О. Л. Михайлюка, В. Ф. Семенова. - 7-ме вид., стереотип. - К.: Знання, 2005. - 350 с.
3. Стеченко Д. Розміщення продуктивних сил і регіоналістика: Підручник/ Д. Стеченко., - К.: Вікар, 2006. - 396 с.

Ланченко Євгеній

к.е.н., доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

м. Київ

Україна

ЯКІСТЬ ТРУДОВОГО ЖИТТЯ В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ

Прийнято вважати, що показником стану розвитку соціально-трудових відносин (СТВ) є якість трудового життя, поліпшення якої дозволить забезпечити соціальну злагоду в суспільстві, поступальний економічний розвиток, гідний рівень життя в громадах, політичну стабільність у країні. Починаючи з 1996 р., Держстатом України започатковано випуск щорічного статистичного збірника “Соціальні індикатори рівня життя населення”. Збірник містить основні соціально-економічні індикатори рівня життя населення нашої країни, а саме: макроекономічні показники, дані демографічної статистики, показники зайнятості та доходів населення, інформацію про житлові умови, стан здоров’я та медичне обслуговування, освіту, показники пенсійного забезпечення та соціальної напруги.

У 2012 р. для максимальної адаптації глобальних ідей вимірювання людського розвитку до конкретних умов України Рішенням Президії НАН України та колеги Держстату України було затверджено Методику вимірювання індексів регіонального людського розвитку. До його розрахунку включено 33 показники, об’єднані у 6 блоків відповідно до основних аспектів людського розвитку: 1. Відтворення населення; 2. Соціальне становище; 3. Комфортне життя; 4. Добробут; 5. Гідна праця; 6. Освіта. Це дозволяє на сьогодні визначати рейтинг кожного регіону країни, як за загальним рівнем людського розвитку, так і за окремими його складовими.

У рамках нашого наукового економічного дослідження постає необхідність розробки методики оцінки якості трудового життя в аграрних формуваннях, сільському господарстві України в цілому та в розрізі областей. До неї можна поставити такі вимоги: 1) відбір показників, які найбільш характеризуватимуть процес праці й розвиток СТВ у аграрній сфері АПК; 2) доступність інформації про показники, простота й логічність їх розрахунків; 3) публічність даних і їх використання в процесі аргументації та обґрунтування управлінських рішень сторонами СТВ.

Категорію “якість” по відношенню до життя людини можна охарактеризувати з об’єктивної (використання даних статистичного обліку з питань охорони здоров’я, освіти, доходів і соціального захисту населення, їх порівняння по регіонах, країнах світу тощо) та із суб’єктивної (рівень потреб і споживання; стабільність робочого місця й трудового доходу; умови й змістовність праці; можливість кар’єрного росту й корпоративний етикет; продовольча, екологічна, енергетична або комунальна безпека життєдіяльності людини та її родини; гендерний розвиток) точок зору. Що ж стосується поняття “якість трудового життя”, то даний критерій розвитку СТВ є головною складовою “якості життя”, оскільки людина завдяки праці може забезпечити

собі гідний розвиток. Кожна працездатна людина природно відчуває потребу працювати, адже праця є сутністю, природною та соціальною потребою людини.

На сьогодні (у період погіршення соціальних показників розвитку) основним критерієм оцінки СТВ прийнято вважати якість трудового життя – сукупність властивостей, які характеризують умови праці, умови виробничого життя й дозволяють урахувати ступінь реалізації інтересів працівника й використання його здібностей. Якість трудового життя визначається умовами життєдіяльності людини: рівень доходів працівників; вплив виробничого середовища на розвиток особистості; рівень організації праці; змістовність праці; розвиток і ефективне використання персоналу; прогрес в кар'єрі працівників; розвиток виробничої демократії; повагу до особистості; відносини з керівництвом; досконалість санітарно-гігієнічних умов праці; довіру до керівників; стан відносин між профспілкою та адміністрацією; стан соціально-психологічних відносин у групі; лояльність персоналу до організації тощо.

Поняття “якість трудового життя” співвідносне з іншим поняттям – “гідна праця”, яка, за визначенням МОП, означає: 1) продуктивну працю, яка приносить достатній дохід, за якої права працівника захищені та він забезпечений адекватним соціальним захистом; 2) можливість для економічно активного населення мати продуктивну зайнятість, яка б задовольняла умови безпеки, свободи, рівності та людської гідності.

Для кількісної оцінки гідної праці фахівці МОП пропонують застосовувати таку систему показників: можливість отримання роботи всіма, хто прагне працювати; прийнятність форми зайнятості; рівень продуктивної зайнятості та адекватності заробітку; справедливість у ставленні до зайнятих на виробництві; задоволеність тривалістю робочого часу; рівень стабільності та захищеності роботи; безпечність умов роботи та особистого життя; стан соціального захисту; гармонійне поєднання умов роботи та особистого життя; досконалість соціального діалогу та ін.

Ураховуючи погляди вчених і сучасний стан соціально-економічного розвитку сільського господарства як невід'ємної складової розвитку сільських громад, можна сформулювати наступне поняття. Якість трудового життя в сільському господарстві є важливим критерієм економічного аналізу розвитку й регулювання аграрних СТВ, який можна охарактеризувати даними про мотивацію і організацію праці, зайнятість і соціальний захист населення, продуктивність праці та ефективність виробництва сільськогосподарської продукції тощо. Вона відображає міру задоволеності важливих особистих потреб людини через її трудову діяльність. Використовуючи всі можливості, роботодавці й держава, як сторони СТВ, мають забезпечувати поліпшення якості трудового життя, щоб працівники з великим бажанням приходили на свої робочі місця, старанно й відповідально виконували свою роботу – це найідеалістичний сценарій, до якого потрібно прагнути всім.

Якщо рівень та якість життя всього населення є найважливішим критерієм оцінки ефективності соціально-економічної політики держави, то якість трудового життя працюючого населення є критерієм оцінки ефективності

соціально-економічної діяльності підприємств (установ, організацій) і управлінської роботи місцевих органів влади.

Очевидно, що при забезпеченні високої якості трудового життя населення можна говорити про формування середнього класу в суспільстві та накопичення людського капіталу. Під останнім розуміють сформований або розвинений у результаті інвестицій і накопичений людиною (людьми) певний (умовний) запас здоров'я, знань, навичок і здібностей, що цілеспрямовано використовується в тій чи іншій сфері суспільного виробництва, сприяє підвищенню продуктивності праці й завдяки цьому впливає на збільшення доходів працівника(-ів), роботодавця(-ів) і держави.

Ми продовжуємо відстоювати думку, що соціально-трудові процеси в сільському господарстві та відповідну оцінку якості трудового життя в галузі потрібно розглядати й досліджувати в ракурсі забезпечення якості життя мешканців відповідних сільських (селищних) громад, їх об'єднань.

Отже, у ранжируваному вигляді до головних критеріїв якості трудового життя в аграрному секторі економіки можна віднести ті, що найбільше характеризують процес праці й розвиток СТВ та цікавлять працівників аграрної сфери АПК:

1. Стабільність зайнятості (стан зайнятості й безробіття населення, плинність кадрів, сезонність праці, стан земельно-орендних відносин).

2. Мотивація праці (оплата праці, змістовність праці, набуття досвіду, підвищення кваліфікації, можливість кар'єрного росту, доходи й витрати домогосподарств).

3. Організація праці (умови праці, поділ і кооперація праці, стан робочих місць, нормування праці, режими праці й відпочинку).

4. Соціальний "пакет" (дотримання трудових прав, соціальні програми й підприємництво, благодійництво, підтримка соціальної сфери села, соціальне партнерство).

5. Ефективність виробництва сільськогосподарської продукції (урожайність культур і продуктивність тварин, продуктивність праці, капіталовіддача, норма прибутку, рівень рентабельності продукції).

Литовченко Віктор
к.філос наук, доцент
ВП НУБіП України «НАТІ»
м. Ніжин
Україна

ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

В умовах інформаційного суспільства відбувається різке зростання ролі телекомунікаційних технологій, які стають одним з ключових факторів розвитку й формування інтелектуального потенціалу нації, гарантом її самостійності та міжнародної конкурентоспроможності. Через свої засоби телекомунікаційні технології здатні формувати різнобічні якості і спрямованість особи, її інтелектуальний, етичний, естетичний, емоційний і фізичний розвиток протягом

всього життя. В цьому чітко проглядається її освітній аспект, а отже вимагає цілісного дослідження взаємодії сфери освіти та інформаційних технологій.

Сучасну освіту неможливо уявити без використання засобів масової комунікації та сучасних інформаційних технологій. Це зумовлює розгляд освіти як способу формування особистості в інформаційному суспільстві. У зв'язку з цим, сьогодні актуалізується увага науковців щодо дослідження медіа-освіти. Вона покликана екстараполювати в соціум знання і вміння, необхідних людині для повноцінного сприйняття та аналізу медіа-текстів, для соціокультурного розвитку творчої особистості.

Освіта все більше використовує різного роду мережі: радіотелефонні, телевізійні, комп'ютерні, вступаючи у новий вимір. На зміну традиційним підходам в освіті, наукову основу яких складала, в основному, дидактика і педагогіка, приходять парадигми ноосферної, інноваційної, синергетичної освіти. Збільшені обсяги візуальної інформації, формування на її основі сучасного «знання» є умовами існування багатьох сучасних вищих навчальних закладів. Ризик «витіснення» людського суб'єкта штучним інтелектом під час продукування «академічного знання» обговорюють як викладачі, так і студенти вищих навчальних закладів. Під сумнів ставлять евристичну цінність знання, його істинність, оскільки в цьому контексті вищий навчальний заклад вбачається певною «фабрикою симулякрів істини», в якій студент здобуває лише «порожні знаки» без чітко фіксованого денотата, а наука та її «оплот» - вищий навчальний заклад - ризикують опинитися в пастці «профанованого знання».

Хочемо ми того чи ні, але телекомунікаційні технології безпосередньо, або опосередковано здійснюють активний вплив на процес навчання і виховання учня, оскільки змінюють схему передавання знань і методів навчання. Разом з тим упровадження телекомунікаційних технологій в систему освіти не тільки має вплив на освітні технології, але і вводить у процес освіти нові. Вони пов'язані із застосуванням комп'ютерів і телекомунікацій, спеціального устаткування, програмних і апаратних засобів, систем обробки інформації, зі створенням нових засобів навчання і збереження знань, до яких відносяться електронні підручники і мультимедія; електронні бібліотеки й архіви, глобальні й локальні освітні мережі; інформаційно-пошукові й інформаційно-довідкові системи тощо.

Студентська пошуково-дослідницька робота надає можливість використовувати потужні інформаційні ресурси Інтернет для пошуку певних відомостей при виконанні творчих завдань з предмету. Організуючи пошукову роботу в мережі треба пам'ятати, що в Інтернет немає ніякого централізованого каталогу ресурсів, який би міг скеровувати пошук. Використання кількох пошукових машин, знання основних типів ресурсів мережі та особливостей доступу до них, правильно надані запити є необхідною умовою для успішного проведення пошуку.

Комп'ютерна комунікація як інтегруючий засіб, що забезпечує реалізацію навчально-виховного процесу, створює умови, які дозволяють використовувати нові інформаційні технології в процесі навчання, навчитися кваліфіковано

користуватися новітніми технічними засобами і програмними продуктами, придбати навички сучасних способів обробки інформації. Застосування інформаційних комунікаційних технологій у процесі навчання, безсумнівно, викликає у студентів підвищений інтерес і підсилює мотивацію навчання. Їх використання створює можливості доступу до свіжої інформації, здійснення «діалогу» з джерелом знань, заощаджує час. Поєднання кольору, мультиплікації, музики, звукового мовлення, динамічних моделей тощо розширює можливості подання навчальної інформації.

Застосування телекомунікаційних технологій дає можливість створити якісно нове інформаційне освітнє середовище, поза кордонами, з можливістю побудови глобальної системи дистанційного навчання. Одним з пріоритетних напрямів у цій галузі без сумніву має стати широке впровадження електронних технологій у навчальний процес, кінцевим продуктом якого може стати телекомунікаційний проект, тому що він являє собою відносно закінчений комплекс діяльності (навчально-пізнавальної, дослідницької, творчої або ігрової), організованої на основі комп'ютерної телекомунікації. У ході даного виду роботи передбачається повне вивчення матеріалу з тієї чи іншої теми з використанням різного роду впливів.

С.І. Стрілець пропонує наступну типологію телекомунікаційних проектів: фото- та телекомунікаційні проекти (навчальні проекти, спрямовані на оволодіння фаховим матеріалом і на формування ключових компетенцій; гуманітарні проекти, націлені на літературні та мовні дослідження); культурологічні (країнознавчі телекомунікаційні проекти: історичні, географічні, природознавчі, етнографічні, політико-економічні, мистецтвознавчі); ігрові (соціальні (учні виконують різні соціальні ролі); ділові (моделювання професійних ситуацій); драматизовані (вивчення літературних творів в ігрових ситуаціях, де учні виступають у ролі персонажів); уявні подорожі (навчання мовним структурам, кліше, специфічним термінів, діалогам, описів, міркувань тощо).

Кожен з даних проектів заслуговує на увагу, адже утворює найрізноманітніший спектр педагогічних ситуацій, що стимулюють вивчення того чи іншого предмета, особливо нормативних і фахових дисциплін. Корисність проектів у тому, що він корисний і в шкільній початковій освіті й при підготовці сучасних магістрів. Їх відрізняє лише ступінь складності. Рушієм всього стає мотиваційний інтерес, адже кожен учасник стає головною дійовою особою, прагне досягти найліпшого результату.

Таким чином, впровадження телекомунікаційних заходів в систему навчання не лише є вимогою часу, а й в свою чергу якісно підвищує міру розумового зусилля, спрямованого на задоволення пізнавального інтересу студентів. Варто пам'ятати, що ступінь пізнавальної активності визначається як природно-зумовленими механізмами, так і особливостями організації навчальної діяльності. Цілісний підхід до формування пізнавальної активності є важливою умовою вдосконалення навчально-виховного процесу у вищій школі завдяки розвитку самостійності, ініціативності, відповідальності студентів, забезпеченню сприятливого мікроклімату, спонуканню викладачів до

самоосвіти. Інформаційне суспільство потребує всебічного аналізу нових способів, методів та механізмів використання телекомунікаційних технологій в освіті, створення єдиного інформаційного простору системи освіти і формування інформаційно-комунікаційного середовища кожного навчального закладу.

Список використаних джерел

1. Алфьорова З.І. Модернізація фахової медіаосвіти під впливом новітніх тенденцій розвитку (факультет кіно-, телемистецтва ХДАК / З.І. Алфьорова // *Культура України*. – Вип. 46. 2014. – С. 189-196.
2. Освітні технології: навч.-метод. посіб. / О.М. Пехота, А.З. Кіктенко, О.М. Любарська та ін. / за заг. ред. О. М. Пехоти. - К.: А.С.К., 2002. - С. 164–165.
3. Підготовка майбутнього вчителя до впровадження педагогічних технологій: навч. посіб. / О. М. Пехота та ін. / за ред. І.А. Зязюна, О.М. Пехоти. - К.: Вид-во А.С.К., 2003. – 240 с.
4. Сисоєва С.О. Освіта і особистість в умовах постіндустріального світу: монографія / С.О. Сисоєва. - Хмельницький: ХГПА, 2008. – 324 с.
5. Стрілець С.І. Індивідуалізація змісту освіти та інтенсифікація процесу навчання на основі сучасних освітніх технологій / С.І. Стрілець // *Вісник чернігівського національного педагогічного університету*. Серія: Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт. 2014. - Вип. 118 (2). - С.217-221.

Лукашевич Татьяна

к.э.н., ст. преподаватель

Полесский государственный университет

г. Пинск

Беларусь

О НЕОБХОДИМОСТИ РАЗВИТИЯ СОЦИАЛЬНО ОТВЕТСТВЕННОГО ПОВЕДЕНИЯ ПРЕДПРИЯТИЙ МОЛОЧНОГО ПОДКОМПЛЕКСА

Масштабные экономические реформы осуществляемые в Беларуси, направленные на создание эффективной рыночной модели хозяйствования, актуализировали вопросы взаимоотношений между субъектами рынка. Особенно важными являются проблемы взаимодействия государства, с одной стороны, и предприятий, с другой, касающиеся социально ответственного поведения, определения меры этой ответственности и ее содержания.

Концепция социально ответственного поведения рассматривается нами как структурированный и постоянно дополняющийся свод принципов, правил и требований, которые компании на добровольной основе интегрируют в бизнес-операции и во взаимоотношения со всеми агентами, связанными с компанией.

Немногочисленность белорусских компаний, реализующих принципы социальной ответственности во многом связано с отсутствием системности государственной экономической политики, направленной на создание условий, активизирующих социальноответственную деятельность компаний, на консультирование компаний по вопросам реализации социальных инвестиций,

координацію и контроль над их деятельностью в рамках социальной ответственности, Лишь только в рамках профессионального конкурса «Бренд года» в 2005 г. учреждена почетная номинация «Социально ответственный бренд» при поддержке ООН.

Концепцию социально ответственного поведения как стратегическую основу перспективного развития рассматривают предприятия различных отраслей Беларуси, среди них лишь только несколько производителей молочной продукции такие, как ОАО «Савушкин продукт», ОАО «Бабушкина крынка», ОАО «Молочный Мир» и др. Предприятия концентрируют свое внимание на различных элементах социальной ответственности, которые реализуются в процессе деятельности. Результаты номинирования профессионального конкурса «Бренд года» в почетной номинации «Социально ответственный бренд» молочных компаний представлены в таблице .

Для диффузного развития концепции социальной ответственности в практической деятельности предприятий Беларуси необходимо разработать национальные и внедрить международные стандарты социальной отчетности с учетом специфики белорусских условий, а также системы присвоения уровней социальной ответственности компаний. Предприятиям молочного подкомплекса рекомендуется принять участие в разработке указанных стандартов, а также рекомендаций по внедрению программ социальной отчетности.

Таблица

Результаты номинирования профессионального конкурса «Бренд года» номинации «Социально ответственный бренд» молочных компаний

Год	Номинации	Предприятия
2006-2008	Золотая медаль	ОАО «Савушкин продукт»
2009	Лучший работодатель	ОАО «Савушкин продукт»
	Этичное рыночное поведение	ОАО «Савушкин продукт»
	Активная социальная позиция	ОАО «Бабушкина крынка»
2010	Защита окружающей среды	ОАО «Савушкин продукт»
	Частно-государственное партнерство	
	Лучший работодатель	ОАО «Савушкин продукт» ОАО «Молочный Мир»
	Активная социальная позиция	ОАО «Бабушкина крынка»
2011	Этичное рыночное поведение	ОАО «Савушкин продукт»
	Лучший работодатель	ОАО «Бабушкина крынка»
2012	Этичное рыночное поведение	ОАО «Савушкин продукт»
	Активная социальная позиция	ОАО «Бабушкина крынка»
2013	Золотая медаль	ОАО «Бабушкина крынка»
	Активная социальная позиция -	
2014	Серебряная медаль	ОАО «Бабушкина крынка»

	Активная социальная позиция	
2015	Золотая медаль Активная социальная позиция	ОАО «Бабушкина крынка»
2016	Активная социальная позиция	ОАО «Бабушкина крынка» ОАО «Молочный Мир» ОАО «Здравушка-милк»
	Лучший работодатель	ОАО «Бабушкина крынка»

По нашей оценке, учитывая специфику молочного подкомплекса, на начальном этапе целесообразно внедрить дифференцированную систему маркировки. Так, при достижении компанией социальной ответственности 1-го уровня разрешить нанесение маркировки «Участник социально ответственного поведения», 2-го уровня – «Компания социально ответственного поведения», в случае выполнения компанией всех критериев социальной ответственности делать надпись «Компания высокого уровня социальной ответственности».

В целях развития и популяризации принципов социально ответственного поведения компаний на внутреннем и внешнем рынке государственным органам предлагается реализовать в отношении предприятий, включенных в реестр, следующие меры:

- в приоритетном порядке оказывать государственную поддержку;
- содействовать формированию имиджа социально ответственной компании;
- предоставлять дополнительные услуги от государственных органов службы занятости населения по обеспечению потребностей работодателя в трудовых ресурсах (предварительный отбор кандидатов на заявленные вакансии, поиск и подбор специалистов редких профессий и специальностей, юридическое консультирование и др.);
- сокращать проведение плановых проверок;
- проводить конкурс «Компания честного поведения и высокой социальной ответственности» в различных номинациях.

С целью реализации модели добровольной сертификации социальной ответственности на практике соответствующими компетентными органами (предлагается возложить данные функции на Министерство сельского хозяйства и продовольствия, Министерство труда и социальной защиты, Государственный комитет по стандартизации Республики Беларусь и общественные организации) должен быть разработан и предпринят комплекс мер, а именно:

- разработаны проекты законодательных, нормативно-правовых актов и дополнения в существующую нормативно-правовую базу по вопросам аккредитации и оценки соответствия социальной ответственности;
- определен перечень документов, необходимых для получения аттестатов аккредитации, сертификатов соответствия и сертификатов компетентности в области социальной ответственности, установлены сроки их выдачи и действия, а также разработан механизм приостановления, возобновления или прекращения их действия;

– определен размер оплаты услуг по выдаче аттестатов аккредитации, сертификатов соответствия, сертификатов компетентности;
– разработана и утверждена методика оценки социальной ответственности;
– определена номенклатура показателей, подлежащих обязательному контролю при подтверждении соответствия социальной ответственности.

Для упрощения работы с заявителями орган по сертификации должен разработать типовые формы ведения документации в зависимости от уровней.

Для регистрации в реестре предприятию на добровольной основе следует провести самоанализ о соответствии своей деятельности социальной ответственности поведения и подать декларацию в Минсельхозпрод.

Таким образом, предложенные меры системы учета и отчетности, организации контроля и эффективного регулирования представляется очевидной для успешного развития социально ответственного поведения предприятий Беларуси.

Список использованных источников:

1. Актуальные проблемы повышения эффективности производства молока в сельскохозяйственных организациях Брестской области / А.С. Сайганов [и др.]; под ред. В.Г. Гусакова. – Минск: Институт системных исследований в АПК НАН Беларуси, 2012. – 167 с.

2. Лукашевич, Т.Н. Концептуальная модель реализации стратегии социальной ответственности / Т.Н. Лукашевич // Актуальные вопросы экономического развития: теория и практика: сб. науч. ст. Междунар. науч.-практ. конф., Гомель /ГГУ им.Ф.Скорины; редкол: Б.В.Сорвилов [и др.]. – Гомель: ГГУ им.Ф.Скорины, 2012. – С. 85–88.

Малинич Ганна

к.е.н., асистент

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
м.Тернопіль
Україна

КОМПАНІ СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ У СИСТЕМІ ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УКРАЇНИ

Однією з актуальних проблем функціонування вітчизняної економіки є реалізація пенсійної реформи. Сьогодні не всі складові системи пенсійного забезпечення в Україні працюють належним чином, незважаючи на тривалу активну роботу з вдосконалення законодавства у цій сфері, фінансову та інформаційну підтримку закордонних громадських організацій, активізацію суб'єктів пенсійного забезпечення на фінансовому ринку тощо. Відтермінування запровадження другого рівня – накопичувальної системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування – не дозволяють в повній мірі реалізовувати свої функції ані системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, ані системі накопичувального пенсійного забезпечення та поглиблює проблему дефіциту коштів Пенсійного фонду України.

Зважаючи на соціальну важливість пенсійного забезпечення для населення, ставляться високі вимоги до рівня надійності фінансових інститутів,

а впровадження трирівневої системи пенсійного забезпечення в Україні активізує діяльність суб'єктів фінансового ринку, що повинно супроводжуватись моніторингом процесів, які будуть відбуватися у цій сфері.

Розвиток ринку страхування життя в країні значною мірою визначається доступністю послуги зі страхування життя, що характеризується кількістю суб'єктів, що надають такі послуги – компаній зі страхування життя (далі – КСЖ) (рис.1), з іншої – попитом споживачів на страхову послугу та довірою до цих фінансових інститутів.

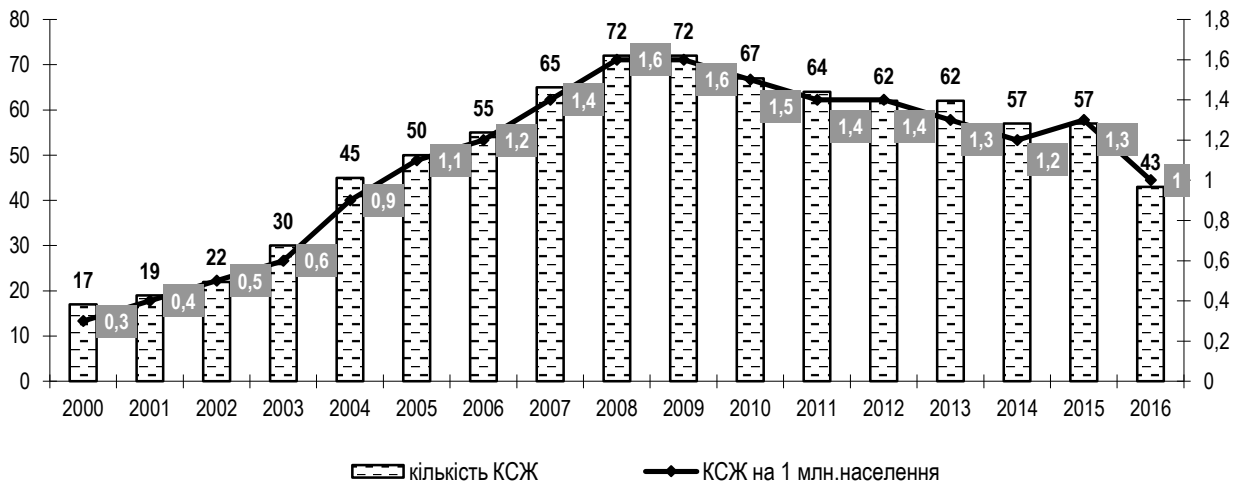

Рис. 1. Забезпеченість компаніями зі страхування життя на 1 млн. населення в Україні у 2000-2016 роках (власні розрахунки за даними Держкомстату України та НКРРФП)

Питання щодо раціональної кількості таких суб'єктів залишається дискусійним. З одного боку, значна кількість страхових компаній забезпечує високий рівень конкуренції, що позитивно позначається на якості наданих послуг, а іншого – розпорошення страхових платежів у багатьох страхових компаніях призводить до утворення незначних розмірів страхових резервів. Мала кількість страхових компаній призводить до монополізації ринку, однак у цьому разі фінансовий потенціал страхових компаній зростає.

Ринок страхування життя в Україні є високо монополізованим. Так, перших 10 КСЖ зібрали 88,3% страхових премій у 3 кв.2016 року. Високий рівень монополізації підтверджується практикою функціонування провідних ринків страхування життя Європи. За даними Європейської федерації страховиків та перестраховиків у 2007 році найменшу частку перших 10 КСЖ зафіксовано в Іспанії (53,5%). У лідерів європейського ринку страхування життя цей показник досягнув таких значень: Німеччина – 67,4%, Франція – 80,5%, Італії – 84,5% [1].

Проблема вибору страхової компанії та довіри до неї залишається актуальною та нерозв'язаною. Академік К.Г. Воблій у своїй праці «Основи економіки страхування» (1925 р.) писав: «Страхування не є тим простим товаром, про котрий будь-який громадянин може скласти належне уявлення. Діяльність

страхових організацій ґрунтується на таких засадах, які є незрозумілими навіть для обережного та поміркованого господаря... Необхідна впевненість в тому, що після отримання страхової премії страхова організація зможе виконати зобов'язання при настанні страхового випадку... Необізнаний у страховій справі страхувальник не зможе захищати свої інтереси» [2, с.18]. Саме тому у сучасних умовах держава взяла на себе зобов'язання створити умови прозорого функціонування страхових компаній.

Сьогодні проблема захисту прав споживачів страхових послуг набула особливої гостроти й актуальності у період фінансової кризи. Зростання кількості та характер звернень громадян до органів, що здійснюють державне регулювання ринків фінансових послуг, свідчать, що заходи щодо забезпечення захисту прав споживачів не відповідають вимогам часу і недостатньо ефективно впливають на запобігання недобросовісному наданню страхових послуг. Зокрема, найбільш актуальні питання, що порушуються громадянами у зверненнях стосувалися додержання законодавства у сфері надання страхових послуг – 75 % (4660 звернень) загальної кількості, щодо повернення коштів вкладених у недержавні пенсійні фонди, становлять 1,1% (69 звернень) [4].

З метою підвищення прозорості діяльності страховиків та посилення довіри споживачів фінансових послуг до інформації, що надається страховиками, забезпечення єдиного підходу до розкриття інформації про фінансовий стан страховиків, результати діяльності та послуги, які ними надаються, діє проект «Відкрите страхування». Однак, кількість КСЖ, що у ньому бере участь істотно скоротилася. Найвищий рівень зацікавленості у розкритті інформації про результати своєї діяльності вітчизняні страховики зі страхування життя проявили у 2008 році, а це лише 22 компанії, що становило 30,6% від зареєстрованих. Ринкова частка цих компаній склала 88,5%, тобто це основні оператори ринку страхування життя. У 2009-2010 рр. кількість КСЖ, що добровільно поширюють інформацію скоротилася до 15, а їх ринкова частка становила 79,3% та 82,5% відповідно. У 2015-2016 році у цьому проекті прийняло лише 6 КСЖ, частка яких у страхових преміях становить 48,1% (станом на 30.09.2016).

Добровільне пенсійне страхування не належить до популярних видів страхування. Зокрема, за даними Нацкомфінпослуг розмір страхових премій за договорами страхування, якими передбачено досягнення застрахованою особою визначеного договором пенсійного віку склав 14236,7 тис.грн., що становить 0,72% страхових премій зі страхування життя за три квартали 2016 року, а загальна кількість застрахованих осіб – 59827, а це 1,5% осіб, що придбали поліс страхування життя або 0,14% населення України. Станом на 30.09.2016 року в Україні застраховано 4 111 793 осіб, що становить 9,6% потенційних застрахованих осіб [3]. Таким чином, потенціал ринку страхування життя в Україні характеризується низьким рівнем використання.

Зрозуміло, що подальший розвиток вітчизняного ринку страхування життя залежить від багатьох чинників: доходів населення, рівня корпоративної

відповідальності бізнесу, «відкритості» страхових компаній тощо. На даному етапі розвитку страхового ринку важливий поштовх до його активізації може надати саме введення в дію другого рівня пенсійного забезпечення – системи накопичувального пенсійного страхування, де компаніям страхування життя відведено важливу роль.

Список використаних джерел:

1. European Insurance in Figures // CEA Statistics. – №37. – October 2009. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.cea.eu/>
2. Воблый К. Г. Основы экономики страхования / К.Г.Воблый. – Москва: Анкил, 1993. – 223 с.
3. Консолідовані звітні дані роботи страхового ринку України за 9 місяців 2016 року [Електронний ресурс] / НКДРРФП. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <https://nfp.gov.ua/content/konsolidovani-zvitni-dani.html>.
4. Публічний звіт про діяльність Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг за 2016 рік [Електронний ресурс] // НКДРРФП. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <https://nfp.gov.ua/content/rzviti-nackomfinposlug.html>.

Мельничук Дарья
студент

Ливенский Валентин
к.г.н., доцент

Полесский государственный университет
г. Пинск

Республика Беларусь

ЧЕЛОВЕЧЕСКИЙ КАПИТАЛ: ПРОБЛЕМЫ И ПУТИ ИХ РЕШЕНИЯ

Процесс формирования человеческого капитала требует увеличения инвестиций в человеческие ресурсы. Этот процесс включает в себя развитие образования, науки, пропаганду здорового образа жизни, улучшение делового климата и т.д. Республика Беларусь входит в группу стран с высоким уровнем развития человеческого капитала. В соответствии с индексом развития человеческого потенциала (ИРЧП) в 2015 году Норвегия занимает лидирующую позицию, Россия находится на 50-м месте, Украина –на 81-м, Польша –на 36-м, Литва –на 37-м, Латвия –на 46-м. Беларусь занимает пятидесятую строчку в рейтинге (самый высокий ИРЧП по сравнению с предыдущими годами) [1].

По индексу экономики знаний Беларусь, согласно данным Всемирного банка, занимает 59-е место в рейтинге среди 144 стран в мире [2]. Влияние человеческого капитала оценивается на уровне 64%.

Наиболее важные показатели человеческого капитала являются свидетельством устойчивого развития образования. К таким показателям относятся внутренние затраты на исследования и разработки, а также доля бюджетных расходов на развитие образования, доля лиц с высшим образованием. Рассмотрим эти цифры в Республике Беларусь как стране с переходным типом экономики (таблица 1).

Показатели человеческого капитала Республики Беларусь, 2013-2015

Показатель	2013	2014	2015
Внутренние затраты на исследования и разработки, в миллионах рублей	437,2	407,3	449,5
Доля расходов на образование в общем объеме расходов консолидированного бюджета, %	17,9	18,4	17,2
Доля лиц с высшим образованием среди лиц в возрасте 30-34 лет, %	28,4	28,4	28,4

Источник: собственная разработка на основе [3, 4]

Согласно данным, приведенным в таблице, не все указанные выше цифры в области науки и образования можно рассматривать как положительную тенденцию. Например, доля расходов на образование в общем объеме расходов консолидированного бюджета сократились в 2015 году по сравнению с 2014 годом на 1,2 процентных пункта, что может оказать негативное влияние на уровень образования в стране. Следует отметить, что расходы на высшее образование составляют лишь 12,2% от общих расходов на образование. Внутренние затраты на исследования и разработки в 2015 году увеличились, несмотря на то, что в предыдущие годы наблюдалось снижение этого показателя. Доля лиц с высшим образованием осталась прежней. Для того чтобы минимизировать влияние негативных тенденций, в текущей ситуации в Республике Беларусь следует реализовать следующие меры:

- 1) более эффективное использование трудовых ресурсов, сокращение числа безработных;
- 2) повышение производительности за счет принятия модернизированного оборудования, разработке технологических новшеств;
- 3) создание соответствующую иммиграционную политику, чтобы обеспечить отсутствие напряженности на рынке труда, достаточное количество рабочей силы во всех регионах страны и эффективное использование человеческого труда.

Необходимо сосредоточиться на секторе научных исследований, который способен сделать прорыв в технологии. Это означает, что государство должно активно финансировать это направление.

Подчеркнутые подходы к проблеме формирования и использования человеческого капитала и его дальнейшее развитие должны подчеркнуть важность государственной программы разработки и реализации в описанных областях. Они будут служить необходимым условием рационального, правильного использования человеческого капитала и, как следствие, будет способствовать улучшению состояния экономики страны и мировой экономики в целом.

Список использованных источников:

1. Программа развития Организации Объединенных Наций: индекс человеческого развития в мире в 2015 году [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://gtmarket.ru/news/2015/12/16/7285~~HEAD=pobj>. Дата доступа: 19.03.2017.

2. Беларусь Индекс экономики знаний и Индекс знаний [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.scienceportal.org.by/news/f4d0b5733f948897.html~~HEAD=pobj>. Дата доступа: 19.03.2017.

3. Медведев, И. В. Наука и инновационная деятельность в Республике Беларусь: статистический сборник / IV. Медведев [и др] - Белстат: Минск, 2016. - 142 с.

4. Медведев, И. В. Статистический ежегодник Республики Беларусь / IV. Медведев [и др] - Белстат: Минск, 2016. - 519 с.

Месюсіна Анна

студентка

Хомич Вікторія

к.ф.н., доцент

ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»

м. Ніжин

Україна

НАЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ДІЛОВОГО СПІЛКУВАННЯ

Україна перебуває в переорієнтації економічних зв'язків з іншими країнами. Пошук ділових партнерів вимагає знань про національні особливості ділового спілкування українців із представниками інших націй. Як говорив Всеволод Овчинников, що ми живемо в такий час, коли недостатньо одного лише знайомства із зарубіжними народами, коли потрібні не просто знання, а розуміння один одного. Тож, тема нашої статті «Національні особливості ділового спілкування» є наразі актуальною.

Окремим проблемам формування ділового спілкування присвятили наукові дослідження: Л. А. Дядечко, О.М. Семенов, Ф.А. Кузін, В.А. Будянська, В. Овчинников, Г.Л. Вербицька, О.О. Тележкіна. Наприклад, Семенов О.М. подає таке визначення: «Ділове спілкування – це процес встановлення і розвитку контактів між людьми, породжуваний їх спільною діяльністю» [3]. Будунська В. у своїх дослідженнях робить наголошення на тому, що ділове спілкування – це складний та багатогранний процес, а також процес взаємодії, взаємовпливу, взаєморозуміння ділових партнерів через невербальні засоби спілкування [1, с.63].

Проте залишилися ще ряд недосліджених питань. Тому метою нашого дослідження стало: з'ясувати національні особливості американців, німців, англійців та представників арабських країн, адже саме з такими країнами віднедавно почали розвиватися економічні зв'язки нашої держави.

Подаємо вказівки на національні особливості ділового спілкування з американськими партнерами:

- індивідуальність і права особистості для американця – найголовніше. Тому обліковцю слід розцінювати цю якість як не прояв егоїзму, а як найбільшу цінність; самостійні і незалежні, чесні і відверті, швидко переходять до суті розмови і не витрачають час на формальності. Того самого вимагають і від українських партнерів;

- американці віддають перевагу зручному повсякденному одягу, звертаються один до одного неофіційно, навіть якщо між співрозмовниками велика різниця у віці і суспільному положенні;

- ділові американці за своїм характером не дріб'язкові і не педантичні; до перемовин готуються ретельно, де володіють достатньо сильною позицією,

тому завзято реалізують власну мету, «торгуються», часто вдаються до «пакетного рішення» проблеми; стиль ділового спілкування вирізняється високим професіоналізмом.

Говорячи про ділове спілкування англійців, варто зазначити, що:

- серед головних рис характеру англійців виділяють такі, як: стриманість, схильність до недомовленості, пунктуальність, педантичність, яка примушує англійців бути замкнутими і нетовариськими з незнайомцями; у англійців розвинуто почуття справедливості, не терплять хитрості й підступності;

- англійська натура схильна до вичікування і неквапливого прийняття рішень, тому перш, ніж зробити той чи інший крок, вони аналізують усі «за» і «проти»;

- на знак пошани до співрозмовника англійські традиції вимагають стриманості в думках, висловлюванні та емоцій. Як зазначає Всеволод Овчинников, «англієць, замість того, щоб обізвати кого-небудь дурнем, зауважить, що людина ця не виглядає особливо розумною» [1, с.25].

- англійці є достатньо гнучкими і охоче відгукуються на ініціативу протилежної сторони, адже мають уміння вислухати співрозмовника, не заперечуючи йому;

- до обговорення за столом локальних питань, англійці ставляться негативно, у розмовах за столом краще уникати таких тем, як життя королівської сім'ї, релігія, Північна Ірландія, приватне життя та гроші.

Хотілось б процитувати сказане Г.С. Коммаджером: «Ви ніде не зустріньте такої гостинності, як, у Англії, якщо ви та людина на яку чекають. Точно так ніде, як в Англії, може отримати холодну відсіч – нежданий незнайомиць» [4,с.205].

Німці від попередніх двох представників відрізняються працьовитістю, старанністю, пунктуальністю, ощадливістю, раціональністю, організованістю, педантичністю, скептичністю, серйозністю, обачністю, прагненням до впорядкованості.

Для досягнення успіху на ділових переговорах із німцями існує ряд вказівок, яких слід дотримуватись, коротко розглянемо головні з них:

- ділові зв'язки з німецькими фірмами можна встановити шляхом обміну листами з пропозиціями про співпрацю, час зустрічі обов'язково узгоджується;

- німці віддають перевагу тим переговорам, у яких вони бачать можливість знаходження рішення. Під час перемовин та в укладенні угод німці наполягатимуть на вчасному і правильному виконанні прийнятих зобов'язань, у разі їх невиконання будуть застосовуватись жорсткі штрафи; звертатися до партнера слід на прізвищем, а не на ім'я, як у американців;

- німецькі службовці вимогливо ставляться до вибору одягу, вони досить консервативні в цьому плані, головне – це костюм, переважно двобортний, який має строгий діловий вид.

Українцям слід пам'ятати, що в Німеччині запрошення ділових партнерів додому досить не поширене явище, якщо таке запрошення надійшло, то потрібно купити букет квітів для господині, однак не червоні троянди (на вияв пристрасного кохання).

При встановленні ділових контактів із арабськими партнерами неодмінно слід зважати, що їх норми ділового спілкування багато в чому відмінні від європейських:

- прямолінійність, серйозність, стриманість, категоричність, гостинність та люб'язність. Цінують щирість і розраховують на взаємну повагу; головною національною одиницею у арабів вважається сім'я;

- під час ділових контактів араби, віддаючи перевагу чіткій аргументації, наполегливим закликам і переконанням, намагаються створити дружлюбну обстановку, цінують гумор, намагаються закріпити особистий контакт люб'язністю й винятковою привітністю, яка перетворюється на справжню церемонію, покликану встановити теплі довірчі відносини;

- їх мова виразна і дуже емоційна, а тому стриманість, стислість та обережність для розмови з арабськими партнерами не підходить;

- важливе значення араби надають контакту поглядів, тому під час розмови треба дивитися прямо в очі співрозмовника. На переговорах потрібно говорити голосніше звичайного – це сприйматиметься як вираз щирості з вашого боку. Звичним явищем у розмові є клятви. Попри численні відмінності ділового спілкування між українськими та арабськими партнерами все ж таки можна домогтися успіху у справах, для цього потрібно проявляти щирість та цікавість до них, їхніх близьких, використовуючи при цьому похвалу й компліменти, поважаючи їхнє національні та релігійні почуття.

Проаналізувавши зібраний матеріал, хотілося б зауважити, що для того, аби досягти українцям успіху в економічних справах, слід правильно оцінювати поведінку представників інших націй, використовувати в ділових стосунках знання про їх уявлення та норми, властивих даному народу та відмовитись від стереотипів. Перспективним для нас буде дослідження національних особливостей турків, адже останнім часом налагоджуються з ними економічні зв'язки.

Список використаних джерел:

1. Дядечко Л. А. Культура мовлення та ділового спілкування: Конспект лекцій/ Л. Дядечко. – К. : Культура мовлення, 2016. – 65с.

2. Вербицька Г. Л. Особливості ділового спілкування при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності вітчизняними підприємствами: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції [«Формування механізму зміцнення конкурентних позицій національних економічних систем у глобальному, регіональному та локальному вимірах»], (Тернопіль, 22-24 вересня 2016 р.)— Т. : «Крок», 2016. — С. 144-147.

3. Семенов О.М. Культура наукової української мови: навч. посібник/ О. Семенов. – К. Українська мова й література, – 2013. -С.2-8.

4. Тележкіна О. О. Ділове спілкування: усна і писемна форми: навч. посібник / О. Тележкіна – К. Харків: Смугаста типографія, 2015. – 224 с.

5. Удосконалення навичок ділового спілкування за допомогою паралінгвістичних засобів у процесі підготовки менеджерів освіти / В. А. Будянська [Електронний ресурс]// [Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pfto_2016_48_44). Харків - 2016. – 318с. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pfto_2016_48_44

Метейко Анастасія

студентка

Гайдук Юлія

студентка

Хомич Вікторія

к.філол.н., доцент

ВП НУБІП України «Ніжинський агротехнічний інститут»

м.Ніжин

Україна

ТЕРМІНИ В МОВЛЕНЕВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ОБЛІКОВЦЯ

Наразі активно піднімається питання щодо належного вивчення терміно-системи обліковця. Так, науковці пропонують визначення поняття «термін», їх класифікацію та досліджують походження вищезазначених лексем [1, 3, 5, 6, 8].

Проте залишилося ряд недосліджених аспектів, що й стали темою нашої роботи «Терміни в мовленнєвій діяльності обліковця».

Термін у перекладі від латинської означає «слово або словосполучення, що визначає чітко й однозначно окреслене поняття і його співвідношення з іншими поняттями в межах спеціальної сфери» [8]. Хоча слід вказати, що у визначенні поняття «термін» немає чіткості. Наприклад, виділяє основну функцію зазначеної лексеми у визначенні певного поняття. Б.М. Головін визначає термін, як «слово чи словосполучення, що має професійне поняття й застосовується в процесі (і для) пізнання та освоєння певного кола об'єктів і відношень між ними – під кутом певної професії». Такої самої думки дотримуються С.М. Бурдін, Я.А. Климовицький, О.В. Суперанська [6, 8]. Тож, як бачимо, у визначенні сутності терміна на першому плані перебуває співвідношення терміна й поняття, тому що будь-яка наука є чіткою системою взаємопов'язаних між собою понять, виділення яких відбувається на основі наукового узагальнення ознак.

Метою власного дослідження виділяємо: проаналізувати будову термінів сучасного мовлення обліковця.

У ході збору фактичного матеріалу, пов'язаного з діловим мовленням обліковця, було нами виокремлено такі групи будови термінів. Серед термінів фаху обліковця використовуються однокомпонентні, тобто ті, що складаються з однієї лексеми [5, 6]. Наприклад, **авізо** (офіційне повідомлення однієї організації іншої про зміни у стані взаємних розрахунків або розрахунків з третіми особами. Авізо бувають поштові або телеграфні); **авуари** (грошові кошти, векселя, чеки, акредитиви організації; готівкові гроші в рублях і іноземній валюті, золото, цінні папери, що належать банку, а також його грошові ресурси та цінності на рахунках у закордонних банках); **акція** (цінний папір, що засвідчує право її власника на одержання прибутку у вигляді дивідендів і на участь у управлінні справами акціонерного товариства); **акциз** (непрямий податок, що включається в ціну товару і оплачувані покупцем. Найчастіше акцизним податком обкладаються винно-горілчані вироби, пиво, тютюнові вироби, делікатеси, предмети розкоші, автомобілі); **амортизація** (поступове зношування основних коштів та перенесення їх вартості на вироблену

продукцію); **аукціон** (почергова продаж товарів на основі конкурсу покупців); **брокер** (посередник між продавцями і покупцями товарів, цінних паперів, валюти (особа, фірма, організація); **брутто** (маса товару разом з упаковкою); **валюта** (грошова одиниця, покладена в основу грошової системи країни (національна валюта) або іноземного держави (іноземна валюта) та інші.

Якщо до структури терміна входять дві лексеми – то вони є двокомпонентними [5, 6]. Наприклад, **авансовий звіт** (документ типової форми, що складається і подається підзвітними особами, в якому зазначаються суми, отримані під звіт, фактично здійснені витрати, залишок підзвітних сум або їх перевитрата. До авансового звіту додаються документи, що підтверджують вироблені витрати); **авансовий платіж** (внесення грошових коштів, здійснення платежу в рахунок оплати товарів, робіт, послуг до їх отримання або виконання); **амортизаційні відрахування** (грошовий вираз розміру амортизації основних засобів, що включається в собівартість продукції (робіт, послуг)); **авансовий звіт** (документ типової форми, що складається і подається підзвітними особами, в якому зазначаються суми, отримані під звіт, фактично здійснені витрати, залишок підзвітних сум або їх перевитрата. До авансового звіту додаються документи, що підтверджують вироблені витрати); **авансовий платіж** (внесення грошових коштів, здійснення платежу в рахунок оплати товарів, робіт, послуг до їх отримання або виконання); **бухгалтерські документи** (письмове свідоцтво на право здійснення господарських операцій і доказ дійсного їх вчинення); **бухгалтерська інформація** (своєчасні і якісні відомості про господарську діяльність організації, необхідні для прийняття зважених управлінських рішень); **бухгалтерська звітність** (єдина система даних про майновому й фінансовому становищі організації та про результати її господарської діяльності, що складається на основі даних бухгалтерського обліку за встановленими формами); **бухгалтерська проводка** (вказівка записати одночасно суму на дебет одного рахунку і кредит іншого рахунку); **бухгалтерський облік** (упорядкована система збору, реєстрації та узагальнення інформації, заснована на документах; безперервне і взаємопов'язане відображення майна і господарських операцій грошовій оцінці).

Щодо будови трикомпонентних лексем, то обов'язковою умовою, має бути наявність трьох слів [5, 6]. Наприклад, **актив бухгалтерського балансу** (частина бухгалтерського балансу, у якому відображається наявність майна по складу і розміщення в грошовій оцінці); **актив бухгалтерського балансу** (частина бухгалтерського балансу, в якому відображається наявність майна по складу і розміщення в грошовій оцінці); **амортизаційні відрахування** (грошовий вираз розміру амортизації основних засобів, що включається в собівартість продукції (робіт, послуг); **аналітичний облік** (облік, який ведеться в особових рахунках, матеріальних та інших рахунках бухгалтерського обліку, що надають детальну інформацію про майно, зобов'язаннях і про господарські операції всередині кожного синтетичного рахунка).

Багатокомпонентні лексеми складаються із чотирьох і більше слів [5, 6]. Наприклад, **виписка з рахунків організацій в банках** (документи, що ви-

даються установами банків організаціям і відображають рух грошових коштів на розрахункових (поточних) рахунках); **виписка з рахунків організацій в банках** - документи, що видаються установами банків організаціям і відображають рух грошових коштів на розрахункових (поточних) рахунках.

Проаналізувавши зібраний матеріал, дійшли висновку, що в професійній діяльності обліковця переважають однокомпонентні терміни. Серед багатоконпонентних найбільш виокремлюються структури, до складу яких входять дві лексеми.

Перспективою подальшого дослідження вбачаємо вивчення питання щодо походження термінів обліковця.

Список використаних джерел:

1. Культура наукової української мови / О.М.Семенов // Українська · мова й література в сучасній школі – 2013. – № 11. – С.2-8.
2. КРР: Культура русской речи: Энциклопедический словарь-справочник / Л. Ю. Иванов и др. (общ. ред.); РАН Институт русского языка им. В. В. Виноградова. – М.: Флинта. Наука, 2003. – 840 с.
3. Середницька А.Я. Українська мова за професійним спрямуванням: Навч. посібн. / Уклад. А.Я.Середницька. – 3-те вид., перероб. і допов. – Київ: Алерта, 2012. – 215 с.
4. Станкин М. И. Психология спілкування: курс лекцій / М.И. Станкин. – М.: Московський психолого-соціальний інститут, 2005. – 304с.
- Тур О.М. Українська мова: навч. посібн. / О.М. Тур. – Кременчук, 2010.
5. Шевчук С.В. Українське ділове мовлення: Підручник / Уклад. С.В.Шевчук. – 7-ме вид., перероб. і допов. – Київ: Алерта, 2013. – 308 с.
6. Хомич В.І. Кредитно-модульний курс української мови (за професійним спрямуванням): навчально-методичний посібник для студентів стаціонарної та заочної форм навчання економічних та технічних спеціальностей. – 3-ге вид., перероб. і допов. – Ч. II. – Ніжин: Міланік, 2015. – 190 с.
7. http://studopedia.su/10_18714_osnovni-zakoni-spilkuvannya.html
8. <https://uk.wikipedia.org/wiki/Термін>

Микелевич Елена

асистент

Полесский государственный университет

г. Пинск

Республика Беларусь

ВЗАИМОСВЯЗЬ ПОКАЗАТЕЛЕЙ НЕВРОТИЗМА И ЗАВИСТИ В СЛУЖЕБНЫХ ОТНОШЕНИЯХ

Исследование феномена зависти в организационной жизни становится все более актуальным в силу ряда причин: социально-экономический кризис обостряет проблемы конкуренции, возрастают уровень профессионального стресса, усугубляются противоречия между индивидуальной и коллективной целью, возрастают требования к эффективности сотрудников и их личностным и профессиональным компетенциям.

Исследователи зависти выявили, что из-за враждебности завистников работники снижают мотивацию, скрывают собственные достижения, вынужденно оставляют свою службу, а порой и место жительства. Установлено, что зависть отрицательно коррелирует с продуктивностью группы, со сплоченностью в ней и удовлетворенностью ею, но положительно связана с явлением социального саботаживания в группе, уклонением от работы и с прогулами. Более того, низкий уровень экономической производительности социологи связывают со страхом зависти, сковывающим всякую инновационную и эффективную работу [2].

К. Муздыбаев отмечает, что зависть враждебна любому превосходству, касается ли это материальной обеспеченности, высоких наград, хорошо выполненной работы, человеческой красоты и т.д. Завистники не только причиняют дискомфорт наиболее успешно и продуктивно работающим людям, они ломают даже судьбы преуспевающих [2]. При этом зависть рассматривается как трехкомпонентная структура: зависть проявляется на уровне сознания – осознание более низкого своего положения, на уровне эмоционального переживания – чувство досады, раздражения или злобы из-за такого положения, на уровне реального поведения – разрушение, устранение предмета зависти [2].

Не требует доказательства тот факт, что не все сотрудники одинаково завистливы. Важным фактором, детерминирующим возникновение зависти, является личностная характеристика сотрудника. О связи зависти и личностных особенностей писали К. Муздыбаев, Т.В. Бескова, Н.В. Горшенина. Однако, проведенные исследования касались лишь сферы межличностных отношений, специфика сферы служебных отношений является наименее изученной, что и определило цель данного исследования.

С целью исследования связи невротизма и показателей зависти в служебных отношениях проведено эмпирическое исследование, в котором приняли участие 271 человек, из них 113 мужчин, 158 женщин в возрасте от 18 до 70 лет. Для обработки данных использовалась программа SPSS. Применялся метод корреляционного анализа по Пирсону. Использовались следующие методики:

1. Методика «Совладание с завистью в служебных отношениях» (Coping with Occupational and Professional Envy – COPE) А. L. Woone [5] в адаптации И.А. Фурманова и Е.Б. Микелевич [3]. Данная методика позволяет измерить значимость и силу зависти в служебных отношениях, характерные стратегии совладания с завистью в служебных отношениях (конструктивная причастность, конструктивная непричастность, деструктивная причастность, деструктивная непричастность).

2. Психодиагностический тест Л.Т. Ямпольского, предназначенный для изучения структуры личности [4]: невротизм, психотизм, депрессия, совесть, расторможенность, общая активность, робость, общительность, впечатлительность, женственность, психическая неуравновешенность, асоциальность, интроверсия, сензитивность.

Корреляционный анализ позволил установить статистически значимые положительные связи между *невротизмом* и оценкой ситуации провокации

зависти ($r=0,14$; $p\leq 0,05$), інтенсивністю зависти ($r=0,22$; $p\leq 0,01$), конструктивної непричастністю ($r=0,16$; $p\leq 0,01$), деструктивної причастністю ($r=0,18$; $p\leq 0,01$), деструктивної непричастністю ($r=0,19$; $p\leq 0,01$) (рисунок). Сотрудники, имеющие высокие показатели невротизма, ситуацию, активирующую зависть, оценивают как значимую, интенсивную, прибегают к конструктивной непричастности, деструктивной причастности, деструктивной непричастности.

С учетом фактора пола сотрудников получены следующие данные: у мужчин невротизм связан с деструктивной причастностью ($r=0,25$; $p\leq 0,01$). Мужчины, характеризующиеся невротизмом, в ситуации, активирующей зависть, прибегают к деструктивной причастности.

У женщин невротизм связан с оценкой ситуации провокации зависти ($r=0,21$; $p\leq 0,01$), интенсивностью зависти ($r=0,27$; $p\leq 0,01$), конструктивной непричастностью ($r=0,24$; $p\leq 0,01$), деструктивной непричастностью ($r=0,19$; $p\leq 0,05$). Женщины, имеющие признаки невротизма, ситуацию, активирующую зависть, оценивают как значимую, интенсивную, прибегают к конструктивной непричастности, деструктивной непричастности.

Вероятно, сотрудники с выраженной высокой тревожностью, чувством беспокойства и боязливости, склонностью к сомнениям, крайней нерешительностью, чувствительные, впечатлительные, легкоранимые, склонны высоко оценивать ситуацию провокации зависти. Выявленные корреляции дают право сделать вывод о детерминированности показателей зависти доминирующим тоскливым настроением, угнетенным состоянием, мрачностью и угрюмостью. Такой сотрудник бывает крайне нерешителен, не способен к принятию ответственных решений, не уверен в себе, при этом может отличаться старательностью и обязательностью. Полученные нами данные согласуются с выводами Т.В. Бесковой о том, что диспозиционная завистливость коррелирует с:

- а) невротичностью, сопровождающейся психосоматическими нарушениями;
- б) депрессивностью, признаки которой проявляются в эмоциональном состоянии, в поведении, в отношениях к себе и к социальной среде;
- в) раздражительностью, свидетельствующей о неустойчивом эмоциональном состоянии со склонностью к аффективному реагированию;
- г) застенчивостью, отражающей наличие тревожности, скованности, неуверенности, следствием чего являются трудности в социальных контактах;
- д) открытостью (чем более человек самокритичен, тем вероятнее, что он находит в себе единичные или множественные признаки зависти; и, напротив, при низком уровне самокритичности человек вряд ли признается в наличии у себя столь осуждаемой обществом зависти);
- е) эмоциональной лабильностью, указывающей на неустойчивость эмоционального состояния, проявляющейся в частых колебаниях настроения, повышенной возбудимости, раздражительности, недостаточной саморегуляции [1].

Таким образом, вне зависимости от пола установлены положительные корреляционные связи невротизма с когнитивным, эмоциональным и поведен-

ческим компонентом зависти в служебных отношениях. У мужчин невротизм связан только с поведенческими проявлениями зависти, у женщин – с эмоциональными и поведенческими. Полученные данные могут использоваться в консультационной работе с персоналом.

Список использованных источников:

1. Бескова, Т.В. Психологическое здоровье субъекта зависти / Т.В. Бескова // Здоровая личность: материалы междунар. науч.-практ. конф., С.-Петербург, 21-22 июня 2012 года. – СПб.: СПбГИПСР, 2012. – С. 23–26.
2. Муздыбаев, К. Завистливость личности К. Муздыбаев // Психологический журнал. – 2002. – Т.23. – №6. – С. 38 – 50.
3. Фурманов, И.А. Адаптация методики «Совладание с завистью в служебных отношениях» / И.А. Фурманов, Е. Б. Микелевич // Философия и социальные науки. – 2016. – №.2 – С. 82–87.
4. Фурманов, И.А. Психодиагностика и психокоррекция личности. / И.А. Фурманов, Л.А. Пергаменщик // Учеб-метод. пособие. Минск :Народнаясвета, 1994. – 64 с.
5. Boone, A. L. The Green-Eyed Monster at Work: An Investigation of How Envy Relates to Behavior In the Workplace / Angela Luzio Boone. – A dissertation submitted for requirements for the degree of Doctor of Philosophy. – Virginia, George Mason University, 2005. – 111 p.

Наркевич Лариса

к. э. н., доцент

Белорусско – Российский университет

г. Могилев

Республика Беларусь

**АНАЛИТИЧЕСКИЙ ОБЗОР ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКОЙ
ДЕЯТЕЛЬНОСТИ МОГИЛЕВСКОЙ ОБЛАСТИ**

Внешняя торговля является важным фактором, регулирующим развитие экономики региона. Внешнеэкономический сектор Могилевской области выступает важной составляющей экономического роста: внешнеторговый оборот в 2016 г. определен в размере 2 910,8 млн. долл. По официальным данным статистической отчетности в рассматриваемом временном интервале (рисунок 1) выявлен рост внешнеторгового оборота, в том числе экспорта товаров в 2005 – 2013 гг.; при этом интенсивность прироста показателей снижается, начиная с 2010 г. Среднегодовой прирост товарооборота определен в размере 6,1 %, экспорта – 7,5 % [1].

Значительный спад рассматриваемых показателей приходится на 2013 – 2015 гг., что определено влиянием негативных тенденций развития на мировом рынке. Темп снижения внешнеторгового оборота Могилевской области в 2015 г. составил 60,9 % к уровню 2012 г. Сокращение произошло в основном за счет уменьшения импорта в 2015 г. на 47 % относительно 2012 г. В 2016 г. обеспечен рост товарооборота области: за 2015 – 2016 гг. относительный прирост составил 3,7 % при одновременном увеличении экспорта товаров на 7,3 %.

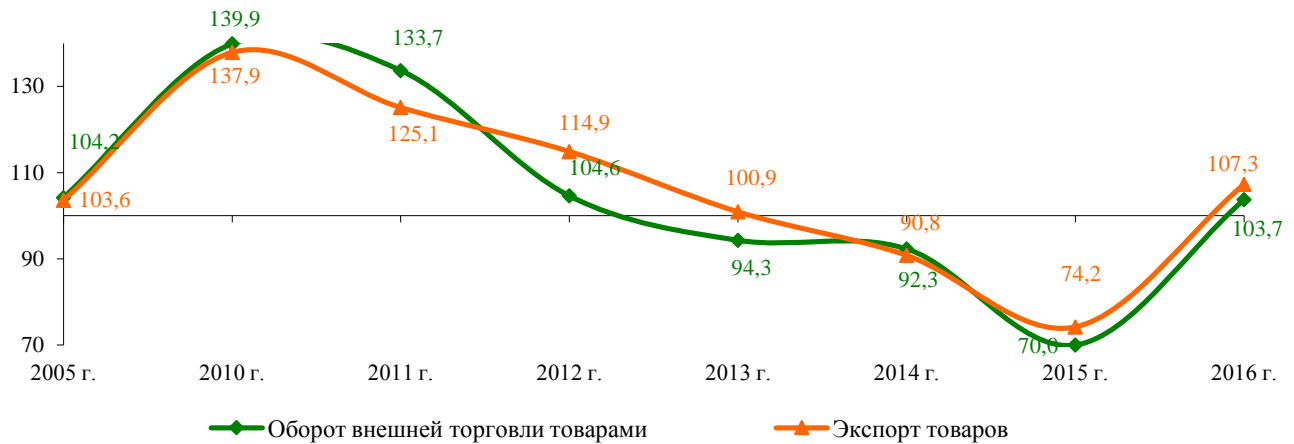

Рис. Динаміка зовнішньої торгівлі товарами Могилевської області, в процентах к предыдущему году

Таким образом, в 2016 г. установлен рост внешнеторгового оборота и экспорта (цепные темпы роста данных показателей определены в размере 103,7 и 107,3 %). Объемы импортированной продукции уменьшились соответственно в 2016 г. относительно 2015 г. на 1,6 % [1].

В 2016 г. отмечен рост внешнеторговой деятельности организаций области: за пределы республики отгружено продукции на 1 799,7 млн. долл., что составляет 107,3 % к уровню 2015 г. Объем экспорта вырос в стоимостном выражении на 122,5 млн. долл. или на 7,3 % [2]. К числу важнейших экспортных позиций относятся металлопродукция, грузовые автомобили, тракторы, химические волокна и нити, шины, молочная и мясная продукция, сахар. Основу импорта составляют энергоресурсы (нефть, природный газ); сырье, материалы и комплектующие изделия (металлы и изделия из них, сырье для химического производства, части машин); технологическое оборудование. В таблице 1 представлена аналитическая информация по изменению чистого экспорта Могилевской области.

Таблица 1

Динаміка сальдо зовнішнеторгового оборота Могилевської області [2]

Страна	2015 г.			2016 г.			Темп изменения сальдо, %
	экспорт, млн. долл.	импорт, млн. долл.	сальдо, млн. долл.	экспорт, млн. долл.	импорт, млн. долл.	сальдо, млн. долл.	
Страны СНГ	1424,7	595,2	829,5	1522,9	638,4	884,6	106,6
в том числе							
- Россия	1229,8	524,0	705,8	1312,0	562,5	749,5	106,2
- Украина	97,9	64,7	33,2	128,7	59,2	69,5	209,0
Страны вне СНГ	252,5	534,1	-281,7	276,8	472,8	-196,0	69,6
в том числе							
- Германия	51,4	72,6	-21,2	47,5	68,1	-20,6	97,3
Итого	1677,2	1129,3	547,9	1799,7	1111,2	688,5	125,7

По результатам 2016 г. по внешнеторговым операциям сформировался чистый экспорт в размере 688,5 млн. долл. (в 2015 г. он составил 547,9 млн. долл.). При этом положительное сальдо торговых операций увеличилось в

динамике на 140,6 млн. долл. или на 25,7 %. Рост динамики экспортно-импортных операций в 2016 г. связан с увеличением физических объемов экспортных поставок энергетических и потребительских товаров. В импорте в натуральном выражении сократились объемы поставок по всем группам за исключением потребительских товаров. В таблице 2 представлена динамика экспорта товаров по странам СНГ и вне СНГ, занимающих наибольший удельный вес в структуре экспорта Могилевской области в 2016 г.

По данным таблицы 2 установлен прирост экспорта в 2016 г. относительно предыдущего года по итоговой строке на 7,3 %, что соответствует темпам увеличения практически по всем рассматриваемым странам, за исключением Германии. Прирост экспорта в Российскую Федерацию составил 82 226,2 тыс. долл. или 6,7 %. Экспорт 2016 г. на Украину определен в размере 128,7 млн. долл., что определяет наибольший процент роста экспорта 31,5 %. Менее значительное уменьшение отгрузки товаров на экспорт отмечено в Германию.

Таблица 2

Динамика экспорта товаров Могилевской области [2]

Страна	Объем экспорта, тыс. долл.		Темп изменения, %	Структура, %		Изменение структуры, п.п.
	2015 г.	2016 г.		2015 г.	2016 г.	
Страны СНГ	1 424 745,1	1 522 917,0	106,9	84,95	84,62	-0,33
в том числе						
- Россия	1 229 786,9	1 312 013,1	106,7	73,32	72,90	-0,42
- Украина	97 901,8	128 701,5	131,5	5,84	7,15	1,31
Страны вне СНГ	252 471,7	276 762,7	109,6	15,05	15,38	0,33
в том числе						
- Германия	51 384,0	47 471,1	92,4	3,06	2,64	-0,43
Итого	1 677 216,8	1 799 679,7	107,3	100,00	100,00	0,00

Аналитическая информация таблицы 2 показывает, что основным партнером во внешнеэкономической деятельности Могилевской области остается Российская Федерация: доля в структуре экспорта Могилевской области в 2016 г. составила 72,9 %, что ниже уровня 2015 г. на 0,42 процентных пунктов.

Импорт товаров в 2016 г. относительно 2015 г. в стоимостном выражении сократился на 1,6 % (таблица 3).

Таблица 3

Динамика импорта товаров Могилевской области [2]

Страна	Объем импорта, тыс. долл.		Темп изменения, %	Структура, %		Изменение структуры, п.п.
	2015 г.	2016 г.		2015 г.	2016 г.	
Страны СНГ	595 204,6	638 364,8	107,3	52,70	57,45	4,75
в том числе						
- Россия	523 981,6	562 486,8	107,3	46,40	50,62	4,22
- Украина	64 664,5	59 222,8	91,6	5,73	5,33	-0,40
Страны вне СНГ	534 138,7	472 803,6	88,5	47,30	42,55	-4,75
в том числе						
- Германия	72 566,8	68 074,8	93,8	6,43	6,13	-0,30
Итого	1 129 343,3	1 111 168,4	98,4	100,00	100,00	0,00

Объем закупок энергетических продуктов снизился на 1,3 %, остальных товаров - на 1,8 процента. При этом физический объем импорта энергоносителей уменьшился на 2,4 процента, а совокупности остальных товаров - на 3,2 процента.

Приведенная аналитическая информация относительно перспектив развития Могилевской области ориентирует на развитие многовекторной политики внешнеэкономической деятельности Могилевской области, направленную на дальнейшее развитие торгово-экономического сотрудничества, осваивать новые регионы, где присутствие Могилевской области является недостаточным, открывать торговые представительства, торговые дома, налаживать прямые контакты.

Список использованных источников:

1. Национальный статистический комитет Республики Беларусь [Официальный сайт] / Нац. стат. ком. Респ. Беларусь. - Режим доступа : <http://belstat.gov.by>. - Дата доступа : 25.03.2016.
2. Статистический ежегодник Могилевской области. Статистический сборник. - Могилев.: Главное статистическое управление Могилевской области, 2016. – 417 с.

Наумов Даниил
студент

Шут Ольга

Белорусский государственный университет
г. Минск
Республика Беларусь

**ЦИФРОВАЯ КОМПЕТЕНТНОСТЬ КАК ФАКТОР
КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ РАБОТНИКА НА РЫНКЕ ТРУДА**

В современном мире одной из самых динамичных сфер является рынок труда, на который действует множество различных факторов (геополитических, экономических, технологических и др.). Согласно исследованию транснациональной консалтинговой компании The Boston Consulting Group (BCG), развитие инфокоммуникационных технологий формирует новые тенденции мировой экономики и качественно изменяет мировой рынок труда [1]. Это ведет к трансформации условий труда работников и механизма спроса и предложения рабочей силы, а также определяет новые тренды в организации трудового процесса.

В данном случае развитие цифровой экономики свое отражение находит в таких процессах, как интенсивная автоматизация производства, расширение доступа к информации и широкое применение Big Data. Результатом растущей автоматизации является вытеснение работника робототизированными системами на основе искусственного интеллекта в большом количестве видов профессиональной деятельности. Прогнозируется, что в развитых странах мира к 2050 году около половины всех работ, в настоящее время выполняемых человеком в силу требований специализированной подготовки и высокой квалификации, будут автоматизированы. Все большее применение Big Data, что предполагает обработку и анализ больших объемов слабоструктурированных данных, создает возможность для эффективного прогнозирования явлений

оффлайн-реальности. В свою очередь, это создает возможность для более эффективного управления бизнес-процессами и социальными процессами, но уже без широкого использования труда работников интеллектуальных видов деятельности (менеджеров, маркетологов и т.д.). Расширение и облегчение доступа к информации в глобальном масштабе позволяет оптимизировать ресурсы при организации бизнеса, а также делает возможной гибкую организацию трудовой занятости.

Для отдельного работника все эти процессы, характеризующие становление и развитие цифровой экономики, создают как новые возможности, так и проблемы в профессиональной сфере и на рынке труда. Для того чтобы возможности преобладали над вызовами и угрозами, необходимо адекватное понимание механизма функционирования цифровой экономики и новых требований к работнику. Это определяет внимание к таким факторам, как цифровая грамотность и цифровая компетентность работника.

Понятие «цифровая грамотность» впервые использовал американский исследователь Пол Гилстер, который определил ее как умение понимать и использовать информацию, представленную во множестве разнообразных форматов из широкого круга источников [2, р. 1]. При этом для него цифровая грамотность выступает как логическое продолжение традиционной грамотности, т.к. гипертекст – основная форма организации интернет-коммуникации, по его мнению, это всего лишь расширенная форма практики традиционного чтения [2, р. 230]. Однако работа в интернете отличается от других видов информационно-коммуникационной деятельности тем, что при наличии цифровой грамотности «формирует новые формы поведения, приемы поиска информации, особенности общения» [3, с. 91].

Цифровая грамотность является важнейшим условием для формирования цифровой компетентности личности, которую в узком смысле можно рассматривать как комплекс способностей и навыков эффективного использования инфокоммуникационных технологий в повседневной жизни. В широком смысле «под цифровой компетентностью мы понимаем основанную на непрерывном овладении компетенциями (системой соответствующих знаний, умений, мотивации и ответственности) способность индивида уверенно, эффективно, критично и безопасно выбирать и применять инфокоммуникационные технологии в разных сферах жизнедеятельности (работа с контентом, коммуникации, потребление, техносфера), а также готовность индивида к такой деятельности» [4, с. 19-20].

Содержание цифровой компетентности составляют знания, умения, мотивация и ответственность, которые выполняют определенную функцию в следующих компонентах:

- *информационная и медиакомпетентность* (необходимы для эффективной работы с цифровой информацией во всех ее видах);
- *коммуникативная компетентность* (позволяет организовать различные формы коммуникации с деловыми или личными целями);
- *техническая компетентность* (определяет возможность эффективного и безопасного использования технических и программных средств для решения различных задач);

• *потребительская компетентность* (позволяет решать с помощью технических средств и инфокоммуникационных технологий повседневные задачи в целях удовлетворения различных потребностей).

В современном мире роль и значение цифровой компетентности резко возрастают в результате проникновения интернета во все виды деятельности человека и размывания границы между виртуальной реальностью и физической реальностью.

С одной стороны, для работника результатом этого процесса является возникновение целого комплекса рисков в следующих областях:

• *информационная среда* (опасность возникает из-за не критичного отношения к поиску, отбору и оценке контента);

• *сфера коммуникации* (угроза для деловой репутации работника из-за неправильно выстроенного общения в интернете или сознательных действий других индивидов, направленных на причинение ущерба);

• *сфера потребления* (например, некачественное оказание услуги в интернете, создающее проблемы для профессиональной деятельности работника);

• *техносфера* (недостаточный уровень владения ИКТ, ведущий к нарушениям требований информационной и технической безопасности).

С другой стороны, этот процесс одновременно ведет к появлению новых возможностей в сфере труда. Здесь можно выделить такие возможности, как оперативное информирование о новых вакансиях на рынке труда, организация работы по принципу удаленного доступа, гибкий рабочий график, своевременное повышение квалификации в дистанционной форме, самообразование по востребованным направлениям профессиональной деятельности и т.д.

Таким образом, цифровая компетентность выступает как совокупность общепользовательских и профессиональных знаний и умений, а также установок на эффективную профессиональную деятельность. В условиях глобальной экономики она повышает шансы человека на жизненный успех и социальную мобильность, определяет успешность работника в различных видах труда и его потенциал адаптации к технологическим и техническим изменениям.

Список использованных источников:

1. DigitalBCG. – The Boston Consulting Group [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.bcg.com/expertise/digital-bcg/default.aspx>. – Дата доступа: 22.03.2017.

2. Gilster, P. (1997). Digital Literacy. New York: Wiley and Computer Publishing. – 250 p.

3. Шариков, А.В. О четырехкомпонентной модели цифровой грамотности / А.В. Шариков // Журнал исследований социальной политики. – 2016. – № 1, том 14. – С. 87-98.

4. Солдатова, Г. Интернет: возможности, компетенции, безопасность. Методическое пособие для работников системы общего образования / Г. Солдатова, Е. Зотова, М. Лебешева, В. Шляпников. – М.: Google, 2013. – 165 с.

Овчарик Зоряна

к.е.н., доцент

ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»

м.Ніжин

Україна

ВПРОВАДЖЕННЯ ІНТЕРАКТИВНОГО НАВЧАННЯ В ПОЗААУДИТОРНУ РОБОТУ СТУДЕНТІВ ПРИ ВИВЧЕННІ ОБЛІКОВО-ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Позааудиторна робота студентів — це процес, в якому домінує елемент самореалізації. Вона дає змогу студентам гармонізувати внутрішні та зовнішні фактори формування професійної культури, створює додаткові умови для реалізації внутрішнього потенціалу, задоволення тих потреб, які в процесі аудиторної роботи не задовольняються. Позааудиторна робота має бути орієнтована на особистість студента.

Проведений нами аналіз сучасних наукових досліджень, власний досвід організації позааудиторної роботи у вищому навчальному закладі дозволили виокремити шість напрямів у визначенні змісту та видів позааудиторної діяльності у професійному становленні майбутнього фахівця.

Перший напрям. Позааудиторна діяльність розглядається як виховна діяльність у вищому навчальному закладі або її підсистема позааудиторна виховна діяльність представляє собою цілісний процес, учасники якого видозмінюються і самовдосконалюються, хоча в повній мірі ця діяльність не використовується у професійному вихованні студентів

Другий напрям. Позааудиторна робота ототожнюється з навчальною самостійною роботою студентів

Третій напрям. Позааудиторна діяльність ідентифікується з науково-дослідною роботою студентів

Четвертий напрям. Позааудиторна навчально-виховна діяльність розглядається як форма організації дозвілля студентів

Позааудиторна робота у вищому навчальному закладі – складова навчально-виховного процесу, одна з форм організації дозвілля студентів. Вона організовується й проводиться в позааудиторний час органами студентського самоврядування за активної допомоги і тактовного керівництва з боку педагогічного колективу, особливо кураторів груп

П'ятий напрям. Останнім часом позааудиторна навчально-виховна діяльність у вищому навчальному закладі розглядається як організаційна форма, що здійснюється у системі змішаного навчання. Практика викладання технічних дисциплін у Польщі вказує на ефективність використання змішаного навчання (nauczanie mieszane), яке виступає як форма дистанційного навчання та поєднує в собі як традиційні форми навчання, так і сучасні інформаційно-телекомунікаційні технології, що виступають засобом спілкування між викладачем та студентом. Комбіноване (змішане) навчання – це педагогічно виважене поєднання технологій традиційного, електронного, дистанційного та мобільного навчання, спрямоване на інтеграцію аудиторного та позааудиторного навчання.

Це визначення підкреслює проміжну роль комбінованого навчання між традиційним (переважно аудиторним) і дистанційним (переважно позааудиторним) навчанням та провідну роль інформаційно-телекомунікаційних технологій в організації навчальної діяльності

Використання платформи дистанційного навчання Moodle у навчальному процесі

Загалом позааудиторну роботу можна поділити на соціально та професійно спрямовану.

Позааудиторна робота першої категорії носить більш загальний, виховний характер і може поєднувати студентів різних спеціальностей. До неї відносяться, наприклад, спортивні секції, театральні та танцювальні групи, екскурсії, відвідування виставок та музеїв тощо. Для нас вже стали традиційними такі заходи, як «Посвята у студенти», «День Факультету», «День Відкритих Дверей», змагання команд КВК, ярмарки, спортивні змагання та багато інших.

Більшу увагу хочеться звернути все ж таки на другу категорію позааудиторної роботи. До другої категорії відносяться участь у наукових гуртках, студентському науковому товаристві, дослідницьких проектах, олімпіадах, конференціях. Така діяльність носить фаховий характер, об'єднує студентів подібних спеціальностей, проходить під керівництвом або наглядом викладача та вимагає від студентів чималих зусиль, послідовності, цілеспрямованості та вмотивованості.

Саме в позааудиторний час відбувається засвоєння знань, здійснюється формування вмінь і практичне відпрацювання навичок студентами, які вони зможуть використати у своїй майбутній професійній діяльності. Адже засвоєння знань вважається цінним лише у тому випадку, коли воно досягає рівня практичного застосування. У таких умовах зменшується частина прямого і зовні заданого інформування і розширюється використання Інтерактивних форм і методів роботи студентів під керівництвом викладача. Все ж таки найефективніший метод активізації учбового процесу - це поєднання учбової, наукової і практичної діяльності.

При організації навчання за дуальною системою навчальний заклад повинен укласти з підприємством договір на проведення виробничого навчання та в подальшому на проходження практики студентами, яким обумовлюється надання обладнаних робочих місць, закріплення за ними кваліфікованих працівників підприємства для безпосереднього керівництва виробничим навчанням та виробничою практикою, відповідальність за створення безпечних умов праці на робочих місцях або навчально-виробничих дільницях тощо.

Отже, позааудиторна діяльність за визначеними напрямами сприяла саморозвитку й самореалізації студентів, поглибленню уявлення про себе як про особистість і професіонала, оскільки передбачала добровільний вибір студентом певного виду такої діяльності, який ґрунтується на особистісно значущих мотивах, активності молодшої людини, ініціативності, самостійності та творчості, відповідальності, рефлексивній діяльності, інтерактивній взаємодії викладача і студента.

Таким чином, можна зробити висновок, що навички і досвід, набуті студентами завдяки позааудиторній роботі, приносять їм додаткові переваги перед конкурентами при працевлаштуванні. Така діяльність формує необхідні якості – вміння працювати у команді, обов'язковість, відповідальність, лідерські навички - саме те, що цінують роботодавці. Крім того, роботодавці радше оберуть претендента із досить широким колом інтересів, який відкритий новим можливостям і прагне особистісного росту

Розвиток і реалізація системи комунікативного інтерактивного навчання, характеризуючись практико-орієнтованим підходом, дозволяє отримати відтворюваність стабільних запланованих результатів у практичному плані з формуванням навиків і умінь майбутніх фахівців, і зрештою визначаючи самоорганізацію особи, здібної до адаптації в умовах соціуму, що швидко розвиваються.

Список використаних джерел

1. Абашкіна Н. В. Принципи розвитку професійної освіти в Німеччині : монографія / Н. В. Абашкіна. – К. : Вища школа, 1998. – 207 с.
2. Дмитриева Е.В. Французкая образовательная система в мировом пространстве / Е.В.Дмитриева // Модернизация образования в условиях Глобализации: сборник материалов международной научной конференции-Тюмень: ТГУ, 2005, С.67-68.
3. Ничкало Н.Г. Європейський контекст у трансформації професійно-технічної освіти України // Шлях освіти – 1998. – №1. – С.14-18.
4. Плюшкина Т.А. Содержание и технологии подготовки менеджеров в высших профессиональных школах Франции : Дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 : Казань, 2004 157 с.
5. Симак А.Д. Дуальна система професійної освіти в Федеральній республіці Німеччині // Науково-методичне забезпечення діяльності сучасної професійної школи: Наук. мет. зб. – К.,1994. – Ч.2. – С.7-8.

Осипенко Євгенія,

студентка

Толочко Світлана

к. пед. н., доцент

ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»

м. Ніжин

Україна

УСНЕ ПРОФЕСІЙНЕ СПІЛКУВАННЯ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ: СУЧАСНІ ВИМОГИ ДО ЗНАТЬ ТА КОМПЕТЕНЦІЙ

Мова професійного спілкування – це лінгвістично організована система мовлення, що використовується представниками певної галузі для спілкування в ситуаціях, котрі безпосередньо пов'язані з професійними аспектами (навчально-, науково-виробничими, виробничими, науковими) трудової діяльності. До факторів, які визначають зміст професійно орієнтованого навчання мови професійного спілкування, належать сфери професійно орієнтованого

спілкування (виробнича, виробничо-комерційна, науково-виробнича, наукова), а також професійно детерміновані (соціально-політична, соціально-культурна й побутова) сфери спілкування фахівця; ситуації і теми професійно орієнтованого спілкування.

Знати мову професії – це вільно володіти багатим лексичним матеріалом з фаху, якого набувають студенти у вищих навчальних закладах. Це означає дотримувати граматичних, лексичних, стилістичних, акцентологічних норм професійного спілкування, якого люди вчать впродовж усього життя.

Уміння спілкуватися мовою професії підвищує результативність праці, допомагає комфортно почуватися на виробництві, у колективі, у ділових контактах.

Порівняно з писемним мовленням усне є мовною творчістю, імпровізацією; воно значно емоційніше й експресивніше, ніж писемне.

У межах усного мовлення розрізняють два типи:

1. Розмовно-літературне мовлення, тобто усне літературне мовлення.
2. Розмовно-фамільярне мовлення – мовлення, яке містить позанормативні елементи (жаргонізми, діалектизми тощо).

Усне професійне мовлення належить до першого типу. Це розмовно-літературне мовлення людей у процесі виконання ними службових обов'язків.

Усне професійне спілкування передбачає всілякі способи взаємодії між співрозмовниками за допомогою вербальних (словесних) і невербальних (поза, жести, міміка, одяг, знаки, символи) засобів.

Усне професійне мовлення можна поділити на такі види:

- залежно від способу сприймання інформації: контактне (безпосереднє); дистанційне (телефонне, селекторне, за допомогою комп'ютера);
- залежно від кількості учасників: діалогічне (бесіда з одним співрозмовником); монологічне (доповідь, промова, лекція); полілогічне (дискусія);
- залежно від форми та ситуації спілкування: міжперсональне (нарада, колоквиум тощо); публічне (виступ на зборах, конференції тощо).

До усного ділового мовлення ставляться такі вимоги:

- точність у формулюванні думки, недвозначність;
- логічність, послідовність;
- стислість;
- відповідність між змістом і мовними засобами;
- відповідність між мовними засобами і стилем викладу;
- різноманітність мовних засобів;
- нешаблонність у побудові висловлювання;
- доречність;
- виразність дикції;
- відповідність інтонації мовленнєвої ситуації.

Нині збільшився інтерес до української мови як державної і є недостатнім мати знання, отримані у школі. Випускник ВНЗ повинен добре знати українську мову і використовувати її при виконанні службових обов'язків, адже глибокі

знання професійної мови сприяють оволодінню фахом, підвищують ефективність праці, зміцнюють ділові стосунки. Для спеціаліста економічного профілю, зокрема, культура усного й писемного мовлення є не лише відображенням його толерантності, вихованості, інтелігентності, чистоти думок, висловлювань та вчинків, а й визначає загалом культуру його праці й, що важливіше, культуру взаємин у щоден-ному спілкуванні в усіх сферах мовленнєвої діяльності: від приватного спілкування – до спілкування на державній площині.

Найважливішою рисою фахівця нової формації є становлення професійної компетентності і, як наслідок, професіоналізму.

Професіоналізм – цілісне особистісне утворення, що включає цілий комплекс особливостей людини. Професіоналізм – ступінь відповідності характеристик особистості й підготовленості до успішного здійснення професійної діяльності, можливості досягати найвищих результатів при її здійсненні .

Невід’ємною частиною професіоналізму є професійна компетентність працівника.

Професійна компетентність – якість, властивість або стан фахівця, що забезпечує разом або окремо його фізичну, психічну й духовну відповідність потребам, вимогам певної професії, спеціальності, спеціалізації, стандартам кваліфікації, службової посади, яку він обіймає.

Науковці, які досліджують психологію професіоналізму, виділяють такі види компетентності:

- професійно-кваліфікована компетентність (спеціальна) – підготовленість до самостійного виконання професійних виробничих завдань, уміння оцінювати виконання праці, здатність самостійно здобувати нові знання й уміння;
- соціальна компетентність – здатність до колективної діяльності і співробітництва з іншими працівниками, готовність до прийняття на себе відповідальності за результати своєї праці, навколишнє середовище й інші цінності;
- індивідуальна компетентність – готовність до постійного підвищення компетентності, здатність до самомотивування, рефлексії, саморозвитку особистості в професійній праці .

До професійних якостей сучасного фахівця відносять:

- відмінне знання профілюючих дисциплін;
- комерційно-технічну ерудицію;
- уміння аналізувати результати комерційної діяльності з урахуванням стану ринку й уміння використовувати це у своїй роботі;
- уміння вести фінансово-економічні розрахунки господарської діяльності підприємства, їх платіжно-кредитні операції; уміння вести облік матеріальних цінностей;
- уміння планувати роботу; знання офісної роботи;
- уміння складати і підписувати торгово-комерційні договори; уміння оцінювати необхідність підписання нових торгових угод, інвестицій;
- знання мікро- і макроекономіки;
- уміння давати експертні оцінки економіко-господарській діяльності підприємства;

- уміння вести рекламу; уміння вести маркетингові дослідження;
- уміння оцінювати соціально-економічні умови; знання механізмів ціноутворення;
- знайомство із загальними технологічними процесами (якщо фахівець працює на виробництві);
- знання основ товарознавства; знання основ геополітики.

За розробленим комплексом запитань у Ніжинському агротехнічному інституті було проведено опитування студентів економічних та технічних спеціальностей, які вивчили курс «Українська мова за професійним спрямуванням», щоб перевірити знання з даної дисципліни, готовність до майбутньої професійної діяльності та визначити, яких знань усного професійного мовлення бракує після вивчення даного курсу.

Запитання 1. Запишіть у дві колонки жанри усного професійного спілкування за видами: індивідуальні та колективні форми.

Більшість студентів відповіли правильно, указавши індивідуальні й колективні форми, проте деякі дали лише часткову відповідь, одиниці з опитаних з певних причин не відповіли.

Запитання 2. Укажіть вимоги до телефонної розмови.

Усі студенти повно відповіли на дане запитання, правильно перерахувавши вимоги. На мою думку, це є свідченням того, що даний вид міжперсонального спілкування опитувані в даний час використовують якнайчастіше, а тому мають не лише теоретичні знання, а й сформовані компетенції.

Запитання 3. Назвіть види бесід. Яка з них найважливіша?

Студенти економічного спрямування всі дали правильну відповідь на дане запитання, тоді як технічного спрямування не справилися з цим завданням, назвавши кілька видів.

Запитання 4. Чи володієте Ви компетенціями, пов'язаними з проведенням наради? Якщо так, то якими саме. Чи здатні провести нараду у своїй академічній групі та на яку тему?

Більшість вважають, що можуть провести нараду та вказують теми, які б хотіли обговорити: «Підготовка студентів академічної групи до літньої заліково-екзаменаційної сесії», «Реалії студентського самоврядування в нашій групі», «Майбутнє працевлаштування – основа самореалізації кожного студента», проте приблизно 25% вважають, що не готові до цього.

Запитання 5. «Мозковий штурм» – універсальний спосіб колективного вирішення проблеми професійних проблем. Опишіть технологію його проведення.

Цей вид колективного обговорення був якісно засвоєний, адже всі відповіли правильно.

Запитання 6. Як Ви оцінюєте власну готовність до майбутньої професійної діяльності з точки зору здійснення майбутнього усного фахового спілкування?

Загалом свою готовність усі респонденти незалежно від спеціальностей, за якими навчаються, визначають як середню.

Запитання 7. Яких знань усного професійного мовлення бракує Вам після вивчення курсу «Українська мова за професійним спрямуванням» ?

Майже всі вважають, що не вистачає практики для використання набутих знань, деякі вважають, що бракує власного словникового запасу. Висловлюють сподівання, що зможуть в умовах справжньої професійної діяльності дотримуватися вимог до усного професійного спілкування та етики ділового спілкування.

Отже, володіння мовою професійного спілкування – це не тільки набуття мовної компетенції (норми сучасної української літературної мови, фахова термінологія, специфіка побудови синтактичних конструкцій, текст та дискурс), а й уміння використовувати ці знання на практиці, поєднувати вербальні та невербальні засоби спілкування відповідно до мети, ситуації спілкування, тобто досконала сформованість комунікативних компетенцій.

Пелипань Тетяна

Студентка

Шевченко Наталія

к.і.н., ст. викладач

ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»

м Ніжин

Україна

СУЧАСНЕ РЕЛІГІЙНЕ ЖИТТЯ В УКРАЇНІ

Сучасний стан українського суспільства характеризується пошуком таких духовних орієнтирів, які були б спроможними зняти соціально-психологічну напругу, що склалась у відносинах між різними прошарками та категоріями населення. Відсутність чітко сформованої і зрозумілої громадянам привабливої національної ідеї та стрункої ідеологічної надбудови, яка б відповідала їй, сприяє інтенсивному відновленню та розвитку релігійних цінностей.

Саме такий стан демократичного і правового ставлення до всіх релігійних установ без дискримінації одних та державної підтримки інших сприяв становленню поліконфесійності в релігійному житті України при збереженні домінування традиційної релігії – християнства.

Сьогодні ми маємо підстави стверджувати про певне продовження процесу релігійно-національного відродження, обидві складових якого в Україні, як правило, співпадали, взаємодоповнювали одне одного. Одним з яскравих прикладів «нової хвилі» національно-релігійного відтворення є активізація релігійного руху за «рідну українську національну віру» – РУНВіру. В Україні налічується сьогодні 33 громади РУНВіри, значна частина яких знаходиться в Києві.¹

Після здобуття Україною незалежності зафіксоване постійне зростання майже всіх складових релігійної мережі приблизно на 5-7% на рік, що організаційно закріплює поліконфесійність. З 1991 року кількість релігійних громад в Україні значно зросла і становить зараз близько 25 тисяч. Значно збільшилась кількість духовних центрів, релігійних місій та братств.

Поширюється міжнародне співробітництво церков та релігійних організацій України з міжнародними релігійними структурами та духовними центрами за кордоном. Активізується міжнародне паломництво тих віруючих України, які мають святині на теренах інших держав, зокрема розвивається паломництво мусульман України до ісламських святинь Саудівської Аравії.

Змінюється якісно і кількісно склад віруючих серед громадян України і тих, хто проживає не на теренах країни. Відмічено зростання кількості віруючих серед молоді. Якщо за часів тоталітарного режиму до віруючих себе відносили 15-20% населення, то тепер ця цифра сягає приблизно 50-60%. Якщо рівень релігійності серед молоді в 1992 р. становив 40%, то зараз, за даними різних опитувань – від 60% – до 75%.

Існування десятків церков не відмінює традиційного домінування в Україні християнства. Із загальної кількості релігійних організацій в нашій державі на громади послідовників християнства завжди припадало не менше 80%. Переважаюча більшість віруючих – православні. Оцінка ролі християнської конфесії у створенні духовних підвалин для національного відродження в житті сучасної України вимагає обережності і визнання обмеженості «зовнішнього», світського аналізу.²

Потужна історико-культурна традиція православ'я України органічно поєдналась з нинішньою релігійною лінією особливого вшанування цього напрямку християнства. Цьому в значній мірі сприяла щира і глибока релігійність запорозьких козаків. Враховуючи, що тепер до 70-80% мешканців України вважають себе християнами, що на теренах держави і за кордоном діє близько 10000 громад найбільших православних конфесій (із загальної кількості майже 19000), українське православ'я є могутньою світовою гілкою цього віровчення.³

Історичні передумови прийняття Україною православ'я докладно висвітлені в нашій релігієзнавчій та історичній літературі. Ми лише вважаємо за доцільне зазначити, що вибір київських князів на користь православ'я ще й відповідав структурі архетипу «Україна», в якій чітко визначені спільні та відмінні риси іпостасей Трійці – Бога-Отця, Бога-Сина та Святого Духа. Нині можна говорити про низку досить серйозних проблем в цій сфері. Однією з найгостріших є проблема глибокого розколу в православ'ї.

Нині православні прочани складають 52% від кількості всіх віруючих в Україні. Проте єдиної православної церкви в нас немає і українське православ'я чітко розмежоване на три конфесії:

- Українська Православна Церква, підпорядкована Московському патріархату

- Українська Православна Церква, підпорядкована Київському патріархату (УПЦ-КП)

- Українська Автокефальна Православна Церква (УАПЦ)

Конфесійна роз'єднаність значно перешкоджає консолідації суспільства, провокує протистояння та відкриті конфлікти між віруючим населенням України.⁴

Тривожною тенденцією стала політизація релігійного життя. Ми бачимо, як православне християнство веде наступ на світську та політичну сфери, про що свідчить поява Української християнської партії, Християнсько-демократичної партії України, Християнського соціального союзу, Української християнської партії жінок. У той же час, неприхований, «прозорий» пошук політиками активної підтримки своєї діяльності віруючими та церковними ієрархами стає в Україні традицією. Тому слід зробити висновок, що в поглибленні розколу православ'я не останню роль відіграли, політики, які, як вже зазначалося, поки ще не спроможні генерувати в своїх політичних програмах привабливі для населення України

духовні орієнтири та ідеологічні засади життя соціуму. Саме втручанням політиків у надзвичайно делікатну релігійну сферу породжуються непоодинокі конфлікти між греко-католиками і православними в середині православної конфесії. Приводами для початку між конфесійних зіткнень стають не розходження в християнській догматиці та культурі, а суто світські чинники – територія, приміщення, майно і поділ сфер впливу на населення. Гострий дефіцит культових споруд за умов дистанціювання державних структур від цього питання підтримує постійну напругу в стосунках між релігійними громадами та організаціями.

Існують і об'єктивні передумови для поширення міжконфесійного протистояння. Тривала роз'єднаність західної та східної частин України, їхнє перебування у складі держав із різним соціальним устроєм, традиціями, культурою, особливостями національного менталітету зробили політичний відбиток на динаміці та тенденціях релігійного життя.

Необхідно також зазначити, що сучасна релігійна ситуація сприяє діяльності церков національних меншин. Поряд з традиційним православ'ям поширюють свій вплив на населення інші релігії та вірування. Так зокрема, нині в Україні нараховується біля 100 іудейських та 150 мусульманських громад.

Останнім часом виникло багато релігійних організацій, що належать до нетрадиційних релігій. Зокрема, набули поширення Корейська методистська церква, науково-релігійна конфесія «Діанетика. Фонд Лафает Рона Хаббарда», релігійні громади Міжнародного Товариства Свідомості Крішни, буддистів, РУН-Віри, бахаїстів, рерихівців та ін. Значна кількість релігійних угруповань (особливо так званого «сатанинського» спрямування) діють нелегально.⁵

Таким чином, сучасний стан релігійних об'єднань дає можливість дійти до висновку щодо їх поліконфесійності. І тому нині, в умовах демократизації суспільного життя, відкрилися сприятливі можливості для конструктивного діалогу різних церков та релігійних організацій. Мета цього діалогу полягає в тому, щоб на засадах релігійної моралі, пошуку національної ідеї, утвердження соборності земель, сприяти громадськості в налагодженні справи духовного процвітання українського народу. Маємо лише чітко оформити духовний стрижень України – її національну ідею, та втілити її в струнку ідеологічну систему, побудовану на сакральних засадах.

Список використаних джерел

1. Гегечкорі О.В. Релігієзнавство: Навчальний посібник / О. В. Гегечкорі – Харків : ВІ НГУ, 1997.
2. Домущей В. Основні релігійні конфесії України: проблеми співіснування / В. Домущей // Слава і Честь. – Одеса. – 20-26 липня 2002 року.
3. Черній А.М. Релігієзнавство / А. М. Черній. – К. : Альмамагер, 2008.
4. Смітюх Г.Є Стрілецький В.В Сучасна релігійна ситуація в Україні як джерело ідеологічного вакууму [Електронний ресурс] / Г. Є Смітюх, В. В Стрілецький. – Режим доступу: <http://kerivnyuk.info/literature>.
5. Горкуша О.В Духовно-світоглядні цінності як основа сучасної ідентичності українців [Електронний ресурс] / О. В. Горкуша. – Режим доступу: <https://slovosvit.wordpress.com/category>.

Похомова Алеся

к.соціол.н., доцент

Белорусский государственный университет

г. Минск

Республика Беларусь

**РОЛЬ УЧРЕЖДЕНИЙ ОБРАЗОВАНИЯ
В РАЗВИТИИ СТУДЕНЧЕСКОГО ВОЛОНТЕРСКОГО ДВИЖЕНИЯ
В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ**

Развитие волонтерского движения в Республике Беларусь происходит в основном за счет деятельности общественных объединений, а также благодаря инициативе преподавателей и студентов высших учебных заведений страны. Волонтерство как социальный феномен появилось в Республике Беларусь в 90-е гг. XX в. и стало развиваться именно на базе общественных объединений и учреждений образования. С этого времени изменились не только формы организации волонтерской деятельности, методы рекрутинга и способы поощрения волонтеров, но и само видение добровольного труда претерпело трансформацию. В настоящее время волонтерскую деятельность отличает безвозмездный характер, добровольность и социальная значимость реализуемых проектов и программ.

Деятельность волонтеров в общественных объединениях очень разнопланова (однако, чаще всего, связана с различными формами социального волонтерства), а сами волонтеры сильно отличаются по социально-демографическим характеристикам. В учреждениях образования в качестве субъектов волонтерской деятельности выступает молодежь в возрасте, как правило, 17-23 лет, что имеет ряд преимуществ:

1. данная социальная группа отличается высокой социальной активностью из-за наличия свободного времени, отсутствия постоянной оплачиваемой трудовой деятельности и ценностных ориентаций;

2. данная социальная группа имеет потребность в приобретении опыта работы в сферах, связанных с получаемой специальностью, а также в закреплении полученных теоретических и практических знаний в процессе обучения в реальных трудовых условиях;

3. отсутствие собственной семьи и детей ориентирует студенческую молодежь на межличностные взаимодействия как с целью приобретения социального капитала, широкого круга друзей и знакомых, так и с целью самореализации и саморазвития;

Таким образом, студенческая молодежь оказывается довольно многочисленной группой в структуре волонтерского движения. Существующая практика организации волонтерской деятельности студентов в высшей школе учитывает возможности, приобретенные профессиональные знания студентов и их потребности в социально полезном труде, а также личные интересы в реализации проектов. Так, студенты педагогических специальностей чаще занимаются социальным волонтерством, в том числе работают с детьми из детских домов, приемных и многодетных семей, трудными подростками, одинокими пенсионерами (например, волонтерские группы в Белорусском государственном педагогическом университете им. М. Танка, Белорусском

государственном университете, Могилевском государственном университете им. А. Кулешова). Этот вид волонтерской деятельности по меньшей мере требует наличия специальных знаний в области психологии, педагогики, социальной работы, а также грамотной работы в организации волонтерских проектов и управлении волонтерскими группами. Студенты, получающие образование в области физической культуры, спорта, медицины, работают как в сфере спортивного волонтерства (организация мероприятий, тренерство, судейство), а также социального (например, реабилитация и оздоровление). Вне зависимости от профиля обучения популярно экологическое волонтерство.

Волонтерские группы в высших учебных заведениях, как правило, курируются опытными педагогами и психологами, имеющими практику в организации волонтерского движения в студенческой среде, сохраняющими традиции волонтерства, определяющими целевые группы и технологии эффективной работы с ними.

Волонтерство студентов стоит рассматривать как двусторонний процесс: волонтеры оказывают помощь нуждающимся или реализуют иные социально значимые проекты и в то же время сами испытывают воспитательное, эмоциональное, идеологическое, аксиологическое воздействие от своей деятельности. Волонтерство в отношении студенческой молодежи способствует интериоризации социально значимых ценностей и ранжированию жизненных приоритетов, развивает коллективизм, солидарность, чувство групповой и индивидуальной ответственности.

Чтобы избежать излишней идеализации феномена волонтерства и абсолютизации его влияния на личность волонтера и общество, стоит обратить внимание и на наличие обратной стороны: отсутствие вознаграждения за труд – это не недостаток, а сущностная черта волонтерства, влияющая на мотивацию и желание участвовать студентов в волонтерских проектах; возникающее ощущение неискоренимости социальной несправедливости, социальных проблем даже на фоне радости от побед и большой проделанной работы; предубежденность в отношении добровольного и неоплачиваемого труда; нерегулярность и кратковременность участия в волонтерской деятельности.

Таким образом, высшие учебные заведения представляются благоприятной средой для развития студенческого волонтерского движения в Республике Беларусь

Пріхно Ірина

к.е.н., доцент

Черкаський державний технологічний університет

м. Черкаси

Україна

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ В УКРАЇНІ

Обсяги фінансування соціальної сфери визначаються поєднанням елементів соціальної та бюджетної політики держави. На сьогодні, таке фінансування здійснюється за рахунок поєднання коштів державного і місцевих

бюджетів, а також державних цільових фондів. Співвідношення часток фінансування та планові його обсяги щорічно встановлюються Законом України «Про державний бюджет» згідно норм Бюджетного кодексу України [1].

Сукупний обсяг фінансування соціальної сфери в Україні виражений в національній валюті щороку зростає. Проте, рівень життя населення, що потребує соціального захисту залишається поза межею бідності, а стан об'єктів соціальної сфери не відповідає сучасним потребам та стандартам. Тому, варто провести порівняння не лише сукупного обсягу видатків на фінансування соціальної сфери за рахунок коштів державного бюджету, а і їх частку у ВВП. Крім того, доцільним стане і порівняння обсягів фінансування із врахуванням індексів споживчих цін або, що більш доречно, інфляції в країні. Таке порівняння дасть змогу визначити реальну вартість видатків на соціальну сферу в Україні (рис. 1).

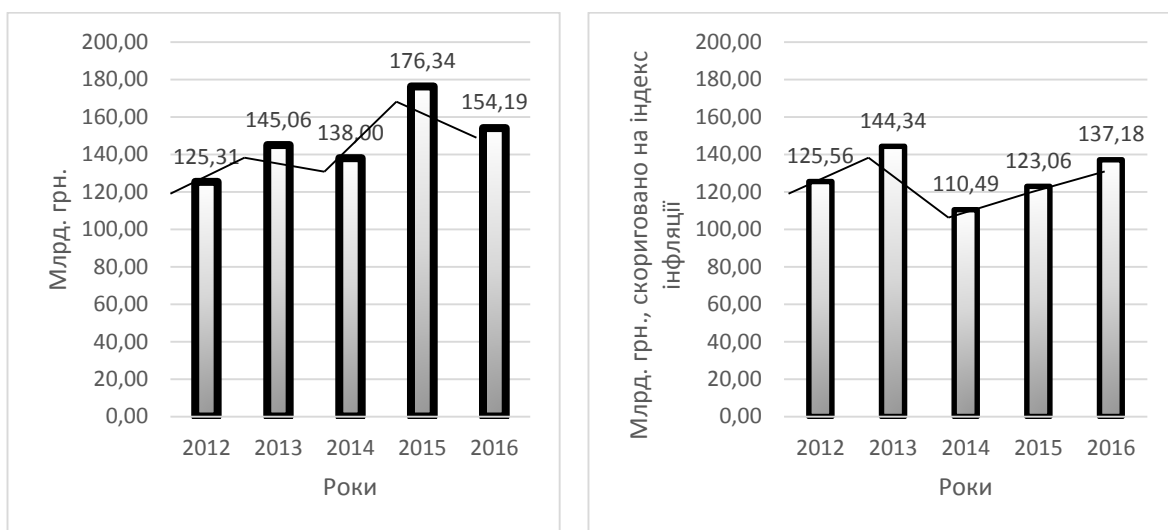

Рис. 1. Обсяг видатків бюджету на фінансування соціального захисту та соціального забезпечення у фактичних та скоригованих на індекс інфляції обсягах протягом 2012-2016 рр.

Джерело: складено автором на підставі [3, 29]. Дані за 2016 рік відображені за плановими показниками згідно Закону України «Про державний бюджет на 2016 рік»

Із представленого рисунку видно, що із врахуванням інфляції рівень видатків на фінансування соціальної сфери у 2014-2016 рр. є нижчим ніж у 2013 році. А от у 2016 році порівняно з 2015 роком, незважаючи на фактичне зниження видатків, їх реальна купівельна спроможність зростає.

У структурі видатків Державного бюджету України фінансування соціальної сфери завжди займало одну з найбільш суттєвих часток. Згідно Закону України «Про державний бюджет України на 2016 рік», їх частка в загальній системі витрат збільшиться на 7,47% в порівнянні з 2015 роком і становитиме 23,09%, що в абсолютних планових показниках складає 154,19 млрд. грн. [4]. При цьому, слід зазначити, що згідно даних Державної служби статистики та Міністерства фінансів за часи незалежності України досягти повного виконання програми бюджетних видатків на соціальну сферу не вдалося [4].

Фінансування соціальної сфери в Україні, згідно даних Міністерства фінансів України, здійснюється за такими основними напрямками: соціальний захист у випадку непрацевдатності; соціальний захист пенсіонерів; соціальний захист ветеранів війни та праці; соціальний захист сім'ї, дітей та молоді; соціальний захист безробітних; допомога у вирішенні житлового питання; соціальний захист інших категорій населення; фундаментальні та прикладні дослідження й розробки у сфері соціального захисту; інша діяльність у сфері соціального захисту [5].

Поступового поширення в Україні набуває фінансування соціальних заходів через громадські організації та благодійні фонди, шляхом конкурсного розміщення грантів та субвенцій. Така форма фінансування соціальної сфери є прогресивною та перспективною і головною умовою її розвитку є недопущення дискредитації з перших років впровадження. Вже сьогодні необхідно, на нашу думку, проводити розміщення грантових, субсидійних та субвенційних коштів соціальної сфери публічним шляхом з використання антикорупційних заходів, наприклад, системи «ProZorro».

Виходячи із окресленого спектру бюджетного фінансування соціальної сфери, можна зробити висновок про складність їх структури та багатогранність галузей життя суспільства, що ними охоплена. Система фінансування соціальної сфери являє собою сукупність складних підсистем (охорона здоров'я, освіта, культура, пенсійний захист тощо), що мають самостійний менеджмент та вектори розвитку. При цьому, кожна галузь фінансується не лише з державного бюджету, а і з місцевого та за рахунок власних коштів. Всі ці фактори зумовлені рядом спільних особливостей підсистем соціальної сфери, до яких варто віднести:

- соціальна сфера як складова відтворювальної системи суспільства охоплює життєдіяльність всього населення та забезпечує реалізацію державних соціальних гарантій, а отже потребує стабільного фінансового забезпечення;
- споживання соціальних послуг прямо пов'язане з соціальною стабільністю і соціальною справедливістю, а низький рівень і нерівномірність розподілу сімейних доходів не дозволяє самостійно оплачувати соціальні послуги усьому населенню;
- соціальна сфера надає послуги, що характеризуються низькою ефективністю, оскільки їх виробництво спрямоване на задоволення потреб ширшого кола споживачів, а не отримання прибутку. Відповідно участь підприємницьких структур у її фінансуванні має нерегулярний характер, який, як правило, обмежується сферою надання високовартісних послуг, що враховує лише попит окремих споживачів на суспільні блага та не забезпечує справедливого розподілу соціальних послуг;
- ринкові регулятори не спроможні вирішити існуючі соціально-економічні проблеми, оскільки ринок не спроможний до виробництва суспільних благ, безоплатних для кінцевих споживачів через відсутність механізму відшкодування витрат, пов'язаних з їх виробництвом[5].

Основою ефективного реформування системи фінансування соціальної сфери в Україні є усвідомлення того, що такі видатки – це основна довгострокова інвестиція в розвиток країни. Реалізація будь-якого соціального заходу, проекту чи виплат призводить в кінцевому випадку у довгостроковій перспективі до зростання купівельної спроможності населення, що є підґрунтям її процвітання.

Отже, в результаті дослідження можемо сформулювати ключові положення оптимізації системи фінансування соціальної сфери:

- інтеграція приватного сектору економіки в соціальні процеси;
- розширення повноважень органів місцевого самоврядування в частині розподілу коштів;
- дотримання програмно-цільового підходу при формуванні щорічних бюджетів;
- виявлення і відмова від неефективних соціальних механізмів;
- забезпечення прозорості міжбюджетних трансфертів соціальної галузі.

За умови дотримання означених напрямків стає можливою розробка сучасних прогресивних та ефективних методик фінансування соціальної сфери.

Список використаних джерел:

1. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI/ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.
2. Закон України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії» від 05.10.2000 № 2017-III. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2017-14>.
3. Бюджетний щоденник на 2016 рік. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://feao.org.ua/wp-content/uploads/2016/04/FEAO_Schodennyk_A5_web.pdf.
4. Видатки зведеного бюджету України // Державна служба статистики України – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
5. Мартинова Т.О. Удосконалення діючих механізмів фінансового забезпечення соціально-культурної сфери / Т.О. Мартинова // Наукові праці КНТУ. Економічні науки, 2010, вип. 17. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.kntu.kr.ua/doc/zb_17_ekon/stat_17/37.pdf.

Руда Мар'яна

к.е.н., старший викладач

Ратнакар Наліні

студентка

Національний університет «Львівська політехніка»

м. Львів

Україна

ВПЛИВ НА СУСПІЛЬСТВО ЯК НОВИЙ ІНДИКАТОР ВИМІРЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Сьогодні очевидним є той факт, що сучасне підприємство повинно забезпечувати стійкі взаємовідносини з існуючими та потенційними споживачами своїх товарів та послуг заради стабільного рівня попиту, а отже й прибутковості. Таким чином, мова йде про здійснення підприємствами соціальних

ініціатив (в межах CSR – концепції соціальної відповідальності бізнесу) з метою підвищення лояльності до свого бренду, покращення іміджу та репутації. Це, насамперед, прозора політика з найму працівників, достойна заробітна платня та соціальні бонуси, випуск екологічно чистої продукції, що відповідає стандартам, а також проекти у сфері відновлення екології, енергозбереження, креативного розвитку дітей та молоді, благодійність тощо.

З кожним роком вплив на суспільство ускладнюється, оскільки глобалізація породжує інтенсивнішу конкуренцію, вільний доступ до інформації, урізноманітнення та швидкоплинність споживацьких переваг. Це вимагає від підприємств вищого ступеня адаптивності, і водночас виступає мірилом його ефективності.

Досліджуючи тенденції в різних суспільних сферах, ще 1970 року в своїй книзі «Шок майбутнього» Елвін Тоффлер акцентував на зміні суспільної свідомості, культури та цінностей, глобалізації світових процесів та паралельній їй фрагментації думок. Значна частина праці присвячена бізнес-сектору, водночас футуролог передбачив такі явища як поява професії проектного менеджера, також писав про зростання частки сфери послуг у ВВП, про постійні зміни організаційних структур, що відбуватимуться в майбутньому, а також про нову економіку, цілями якої буде не лише отримання прибутку.

Сьогодні найбільші корпорації у світі разом із ООН працюють над досягненням Цілей сталого розвитку, в той час як глобалізація поєднала світові економіки, змінивши умови та середовище, в якому функціонують підприємства, а суспільні зміни поступово змінюють суть підприємництва в цілому.

У 1994 році Джон Елкінгтон запропонував модель *TrippleBottomLine* [], в якій говориться про те, що підприємство має провадити діяльність в трьох напрямках (так звані «*ThreePs*»): 1) *People (люди)* – розвиток персоналу підприємства та суспільства в цілому; 2) *Profit (прибуток)* – забезпечення рентабельності підприємства та покращення фінансових показників; 3) *Planet (середовище)* – соціальна відповідальність підприємства, внесок у вирішення глобальних проблем людства. На сучасному етапі найбільші світові корпорації (*Apple Inc.*, *Starbucks*, *Coca Cola*, *Google* тощо) враховують усі три елементи моделі Елкінгтона. Адже індустріальне суспільство почало модернізуватись та трансформуватись в інформаційне суспільство, де соціальна відповідальність стає позитивним трендом та важливим напрямком діяльності підприємств.

У зв'язку із цим постає питання, яким саме чином вимірювати ефективність діяльності підприємства, розглядаючи його соціальну відповідальність як важливий фактор конкурентоздатності. Існує значна кількість показників та індикаторів, які слід оцінювати. Наприклад, коефіцієнт утримання та показники рентабельності вказують на те, як підприємство працює у напрямках «персонал» та «прибуток». Для вимірювання і діагностування операційної та функціональної діяльності є цілі системи вимірів та індикаторів (напр., *Balanced Scorecard* – система збалансованих показників).

Однак сьогодні не існує уніфікованого набору індикаторів, які б однозначно могли вимірювати позитивний вплив підприємства на вирішення глобальних проблем. Ця проблема є темою значної кількості досліджень,

оскільки соціальна відповідальність так само потребує затрат певних ресурсів, тому важливо розуміти, наскільки ефективно вони використовуються. Важливо також усвідомити, що вимірювання і звітування стосовно впливу на вирішення глобальних проблем є елементом іміджу та репутації підприємства. Крім того, для такого явища як «соціальне та стале підприємництво» індикатори впливу є основними показниками ефективності функціонування.

Отже, виділимо основні методи визначення індикаторів ефективності підприємства шляхом здійснення ним впливу на суспільство.

Метрика ООН. У вересні 2015 року Генеральна Асамблея ООН прийняла Декларацію сталого розвитку, в якій було сформульовано 17 Цілей сталого розвитку, для досягнення яких об'єднуються всі сектори суспільства: держава, бізнес та громадянське суспільство. Сьогодні ООН використовує два формати визначення індикаторів впливу:

- Форма для проектів. Будь-яке підприємство чи неурядова організація, метою яких є створення проекту для досягнення однієї із Цілей сталого розвитку мають можливість запланувати свій проект згідно розробленого ООН прикладу.

У формі є такий індикатор як «охоплення населення» (кількість людей, що приймають участь в проекті, є його об'єктом, тощо).

- GRI стандарти – методика, що має на меті створення звітів стосовно діяльності підприємств та урядів в соціальній сфері. Стандарти містять в собі вимоги, рекомендації та директиви. Індикатором впливу за даною системою є відсоток виконаних рекомендацій, вимог та директив.

Метрика SamaSource. SamaSource – американське соціальне підприємство, що було створене в 2009 році як неурядова організація. В 2014 році засновниця організації ЛейлаДжанах відмовилась від традиційних для неприбуткових інституцій джерел фінансування і поставила собі за мету досягнення повної фінансової самостійності підприємства. Найбільш повне пояснення терміну «соціальне підприємництво» дає ГрегоріДіз, директор Центру розвитку соціального підприємництва Університету Дюка (США), який вважається «батьком» науки про соціальне підприємництво. Дослідник виділяє два підходи до розуміння цього явища: «соціальні підприємства – це організації, які фокусуються не лише на економічній успішності підприємства, а також на вирішенні певних соціальних проблем» та «соціальне підприємництво не обмежується жодними організаційними чи легальними формами, це просто «новий і кращий метод вирішення соціальних проблем»». Для будь-якого підходу, позитивний вплив – це основний індикатор ефективності підприємства.

До прикладу, метою SamaSource є вирішення проблеми бідності: підприємство працює із молодими людьми з нетрів в Кенії та Індії, навчаючи їх цифровій грамотності і влаштовуючи на дистанційну роботу в такі корпорації як Google чи eBay. SamaSource велику увагу зосереджує на вимірюванні впливу підприємства на суспільство, і активно виступає за соціальне звітування бізнесу в цілому. За словами засновниці «індикатори впливу – це такі ж показники успішності бізнесу як і чистий прибуток». Виконавча рада підприємства виділила такі ключові показники у визначенні впливу підприємства на

суспільство: середня заробітна плата працівників підприємства; кількість осіб, які отримують дохід завдяки підприємству (працівники з нетрів, а також родини, які вони утримують на свою заробітну плату); зменшення відсотку бідного населення в країнах, в яких функціонує SamaSource.

Метрика IRIS. Дана система розроблена неурядовою організацією GlobalImpactInvestingNetwork (GIIN) і поєднує в собі велику кількість кількісних показників, які можуть слугувати індикаторами для різноманітних сфер. Нажаль, використовувати та досліджувати систему можна лише на платній основі.

З огляду на вищезазначені приклади можна виділити два основні підходи до визначення індикаторів впливу: відсотковий та кількісний. При першому створюється низка вимог чи пунктів і визначається відсоток виконання цих вимог чи пунктів. Перевагою цієї методики є універсальність та функціональність. Проте недоліком є те, що результати індикаторів індексу розташовані на досить умовній шкалі від 0 до 100%, яка є максимально суб'єктивною. Іншим підходом є кількісний, згідно з яким мають визначатись коефіцієнти та співвідношення, які чітко визначають прогрес чи розвиток. Прикладом такого показника є зміна відсотку бідного населення (індикатор для SamaSource). Кількісний підхід є більш точним і може дати відносно об'єктивні результати та вимір впливу, який створює підприємство.

Альтернативою є створення єдиної системи (як, наприклад, IRIS), яка б містила в собі цю значну кількість показників, згрупованих залежно від сфери чи соціальної проблеми. На сьогоднішній день ці системи є платними, а тому – недоступними для великої кількості стартапів та соціальних підприємств, саме тому останні створюють власні метрики для визначення свого впливу.

Однак, з огляду на подальший розвиток глобалізації, поширення суспільних цінностей, а також тренди захисту екології та соціальної відповідальності підприємств, цілком можливо, що під впливом громадянського суспільства та міжурядових організацій інформаційне забезпечення для загального визначення впливу всіх секторів суспільства, зокрема підприємств, на вирішення соціальних проблем стане нормою і основою для сталого розвитку економіки.

Селегень Ярослав

студент

Скрипка Андрій

студент

Хомич Вікторія

к.філол.н., доцент

ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»

м. Ніжин

Україна

ПРОФЕСІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЕНЕРГЕТИКІВ ТА СЛУЖБОВІ ЛИСТИ

У більшості вхідною документацією для енергетиків є службові листи, що є одними з основних засобів обміну інформацією різних енергетичних організацій між собою, із державними структурами та із приватними особами.

Питання щодо структури службових листів є постійним аспектом досліджування, зокрема і для науковців С.В.Глушик [1], А.С.Головач [2], А.Н.Діденко [3], Ю.І.Палеха [4], Л.Г.Погиба [5].

У науковій літературі подано безліч визначень службового листа. Пропонуємо деякі тлумачення: «Службовий лист – це один із різновидів інформаційних документів для писемного спілкування й оперативного управління процесами діяльності організацій, установ та структурних підрозділів [1] або «Лист – це поширений вид документації, один із засобів встановлення офіційних, службових контактів між підприємствами, організаціями, установами, фірмами та закладами» [7]. Зазвичай підставою для написання службових листів є вирішення питань, у яких піднімається питання щодо плати за природний газ, електричну та теплову енергію, водопостачання та водовідведення [2]. Тому метою службового листа визначено: поінформувати, пояснити, упевнити, довести і спонукати до потрібної дії. Не слід забувати, що службовий лист є документом, тому він повинен бути чітким, лаконічним, зрозумілим, не містити нічого зайвого, щоб заважало сприйманню основної інформації. Безперечною умовою є дотримання міри, доречності й такту. Проте лишається досить умовностей, додержувати яких необхідно, зокрема структури службового листа (наприклад, текст службового листа має висвітлювати лише одне питання).

Більшість службових листів, які використовують в енергетиці носять довідково-інформаційний характер. Вони містять інформацію про стан справ в енергетичній сфері, про події, що сталися, або мають статися в майбутньому. Інформація, що міститься в них може спонукати до дії, або лише доводити до відома [6]. Діловий лист є найпоширенішим видом документації в системі управління енергетики: у загальному обсязі документації установ листування посідає 80%. На думку Л.Г.Погиби, ділові ситуації, які потребують складання ділових листів можна поділити на: листи на вимогу органів Міністерства енергетики України; на прохання підвідомчих установ; на здійснення оперативних зв'язків із компаніями постачальниками паливно-енергетичних ресурсів; рекламна діяльність паливно-енергетичних компаній; у роботі зі споживачами; пов'язані із зовнішньо-енергетичними відносинами фірми [5].

У ділових стосунках енергетики використовуються таких видів службові листи: супровідний, гарантійний, інформаційний, рекламний, ініціативний, лист-запрошення, лист-повідомлення, лист-підтвердження, лист-нагадування та лист-відповідь.

Енергетики через листування ведуть переговори, з'ясовують стосунки між енергетичними компаніями, висувають претензії. Сучасний діловий лист використовують в усіх сферах службової і ділової діяльності; є носієм інформації, функціонує як необхідний елемент внутрішньої організації в енергетичних установах.

Службові листи пишуть чи друкують на бланку або чистому аркуші паперу. Основні реквізити листа за державним стандартом такі:

- Державний герб. Має бути розташований посередині бланка або ліворуч над серединою рядка з назвою організації.

- Емблема організації, установи чи підприємства. Відтворюється поряд із назвою організації.
- Зображення державних нагород. Розташовуються у верхньому лівому кутку або посередині.
- Код організації, установи чи підприємства. Зазначається у верхньому правому кутку.
- Повна назва установи, організації чи підприємства – автора листа. Відтворюється угорі ліворуч за допомогою штампа або друкарським способом.
- Назва структурного підрозділу. Дозволяється друкувати машинописним способом у верхньому лівому кутку [4].

Індекс підприємства зв'язку, поштова й телеграфна адреси, номер телетайпа, номери телефону, факсу розташовують у верхньому лівому кутку, оформляють відповідно до поштових правил. Для здійснення розрахунково-грошових операцій на бланках листів вказують номер розрахункового рахунка у відділенні банку [4].

Діловоди рекомендують службові листи писати в тих випадках, коли вирішити питання в усному порядку неможливо або коли потрібно письмово підтвердити письмовий акт [4].

Зрозуміло, що основою службового листа є текст, який має чітко відбивати причину та мету його написання, розкривати суть конкретної справи, містити переконливі докази, аргументи. Щоб текст листа був бездоганим, він має характеризуватися такими найважливішими ознаками: правильністю, тобто відповідати літературним нормам, що діють у мовній системі (орфографічним, лексичним, морфологічним, синтаксичним, стилістичним, пунктуаційним), змістовністю, яка передбачає глибоке осмислення теми, головної думки листа, уникнення всього зайвого.

Пишучи листа, необхідно стежити за перебігом своїх думок, зосереджуючи увагу на найістотнішому. Логічності має підпорядковуватися виклад зміст усього листа. За зміст складеного службового листа, за відповідність його змісту несе відповідальність та засвідчує своїм підписом керівник енергетичної компанії. Виклад змісту листа має бути логічно послідовним, стислим, переконливим, спонукати адресата вирішити порушене належним чином питання [2].

На нашу думку, використання службових листів у процесі документообігу в енергетичних компаніях має важливе значення, адже вони є засобом спілкування, обміну інформацією, функцією внутрішньої організації будь-якої сфери енергетики та забезпечує взаємодію їх частин. Через листування ведуться переговори, з'ясовують стосунки між паливно-енергетичними компаніями, висувають претензії. Службовий лист набув відповідних рис, що характеризують його в усіх аспектах, до нього висувають певні вимоги, які полегшують роботу з ним не тільки під час складання, а й за використання його за призначенням.

Перспективою подальшої роботи вбачаємо в аналізі видів і різновидів службових листів, якими активно послуговуються в професійній діяльності енергетики.

Список використаних джерел

1. Глуши́к С.В. та ін. Сучасні ділові папери / С.В.Глуши́к, О.В.Дияк та ін. – К.: А.С.К., 2000. – 173 с.
2. Голова́ч А.С. Зразки оформлення документів: Для підприємств і громадян / А. С. Голова́ч. – К.: Сталкер, 1997. – 349 с.
3. Діде́нко А.Н. Сучасне діловодство: Навч. Посіб / А.Н.Діде́нко. – К.: Либідь, 1998. – 256 с.
4. Пале́ха Ю.І. Управлінське документування : Навч. Посібник / Ю.І.Пале́ха. – В 2ч. – К.: Європ. ун –т, 2001 – 2002. – 256с.
5. Поги́ба Л.Г. Складання ділових паперів: Практикум: Навч. посіб. для студентів вищих навч. закладів / Л.Г.Поги́ба. – К.: Либідь, 2002. – 240 с.
6. Збі́рник Основних нормативно-правових актів у галузі: ефективного використання паливно-енергетичних ресурсів. Відділ енергозбереження Головного управління промисловості та розвитку інфраструктури Луганської державної адміністрації. – Луганськ:, 2011. – 184 с.
7. Хо́мич В.І. Кредитно-модульний курс української мови (за професійним спрямуванням): навчально-методичний посібник для студентів стаціонарної та заочної форм навчання економічних та технічних спеціальностей. – 3-ге вид., перероб. і допов. – Ч. II. – Ніжин: Міланік, 2015. – 190 с.

Се́микоз Олена

студент

Сидоре́нко Ольга

викладач

Харківський торговельно-економічний інститут КНТЕУ

м. Харків

Україна

РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНІ В УМОВАХ СУЧАСНОСТІ

Охорона здоров'я як одна з найбільш важливих соціальних функцій держави була і залишається сферою підвищеної уваги всього суспільства і кожного індивідуума.

Система охорони здоров'я населення України знаходиться на низькому рівні. Стан здоров'я населення України в більшості регіонів незадовільний і має тенденцію до погіршення, що обумовлено недостатнім фінансуванням, і як наслідок, наданням неповної медичної допомоги.

Розробкою засад економічного аналізу і аналізу фінансово-господарських операцій медичних установ займалися такі відомі вчені як: Артюхов І.П., Бартків О.М., Богусловський Є.І., Вороненко Ю.Ф., Євтушевський Є.А, Баканов М.І., Шеремет А.Д., Іващенко В.І. Слід відмітити, що в Україні відчувається значний дефіцит спеціальних досліджень, які стосуються безпосередньо економіки охорони здоров'я.

План реформування сучасної системи медичного забезпечення мусить бути системним і комплексним, а за змістом повинен опиратися на такі стратегічні напрямки:

1. Внесення змін і доповнень в ст. 49 Конституції України в частині як безоплатності медичної допомоги, так і неможливості зменшення кількості державних і комунальних медичних установ.

Структура витрат стаціонарних медичних установ в Україні свідчить про те, що орієнтовано 80% складає фонд зарплати з нарахуваннями, 17 – 18% – сплата комунальних послуг і тільки 1-2% коштів направлені на утримання пацієнта [1]. Ці негативні тенденції, пов'язані із недостатнім обсягом фінансування. Так, кошти, які надходять з бюджету йдуть безпосередньо на виплату заробітної плати, а такі важливі статті як придбання обладнання та медикаментів залишаються недофінансованими.

2. Створення відповідної законодавчої бази, необхідної для впровадження ринкових механізмів в діючу медичну галузь.

Медичне страхування перебуває на першій позиції серед переліку видів обов'язкового страхування. Втім, на сьогоднішній день обов'язкова форма медичного страхування ще не затверджена. [2]

3. Збільшення ефективності використання ресурсів: розподілення ресурсів відповідно з реальними потребами населення, формування системи єдиних тарифів для всіх громадян України, перехід до самостійного перерозподілу коштів між медичними установами.

4. Утворення системи багатоканальності у фінансуванні медичної допомоги, що призведе до змін принципів у фінансуванні медичних установ і оплати праці медичного персоналу.

У громадських дискусіях, які ведуться в різних країнах з приводу зміни порядку фінансування медицини, не раз висувалася ідея про необхідність цільових податків на фінансування тільки сфери охорони здоров'я.

5. Удосконалення процесу підготовки медичних кадрів, відповідно до вимог Болонської угоди. На зміну неефективним адміністративним ступеням зростання фахівця повинні прийти професійно-кваліфікаційні.

6. Соціальна та професійна захищеність працівників медичної сфери.

Впровадження в дію обов'язкового медичного страхування дає можливість переходу медичного забезпечення на європейські стандарти в питаннях охорони здоров'я людини, а також стати нашої державі європейською країною в геополітичному плані.

Під час реформування медичної галузі в Україні необхідно зупинитися на аналізі економічних чинників, що забезпечують нормальне функціонування системи обов'язкового медичного страхування, а так само розглянути всю сукупність фінансових відносин. Тут можна виділити основні групи відносин, що склалися в медичній галузі:

1) захищеність середніх і малозабезпечених верств населення;

2) присутність страхових інтересів до здоров'я людей, оскільки система обов'язкового медичного страхування вже сьогодні може виступити, з одного боку, засобом захисту добробуту людини, а з іншого – видом діяльності і складовою в системі охорони здоров'я;

3) забезпечення регулярних надходжень грошових коштів і створення можливості планування медичної допомоги [3].

Таким чином, реформування охорони здоров'я в Україні та втілення обов'язкового медичного страхування дає змогу упорядкувати економіко-правові та соціальні відносини в медичній галузі, прогнозує структурну, інвестиційну перебудову галузі, направлену на збільшення економічної та клінічної ефективності її функціонування, покращення якості надання медичної допомоги та забезпечення конституційних прав населення України на гарантований державою обсяг медичної допомоги.

Список використаних джерел:

1. Мортіков В.В. Реформування охорони здоров'я: фінансовий аспект // Фінанси України. – 2014. - № 10. – с. 84.
2. Говорушко Т.А. Страхіві послуги. Навч. Посіб. – К.: Центр навчальної літератури, 2015.
3. Рудень В.В., Сидорчук О.М. Передумови запровадження обов'язкового медичного страхування // Фінанси України. – 2013. - №10.

Степаненко Дмитрій

к.э.н., доцент

Белорусско-Российский университет

г. Могилев

Беларусь

**СОЦИАЛЬНАЯ ФУНКЦИЯ ГОСУДАРСТВА И ИННОВАЦИОННОЕ
РАЗВИТИЕ ОБЩЕСТВА**

Социальная функция государства включает в себя следующие составляющие государственной деятельности: создание достойных условий жизни для каждого человека; создание для каждого человека равных жизненных шансов в социальной сфере; обеспечение в обществе гражданского мира; осуществление социальной защиты безработных, пожилых людей, инвалидов, многодетных семей, сирот, детей в неполных семьях, беженцев и вынужденных переселенцев; уменьшение степени социального неравенства и вызываемой им социальной напряженности, превенция социальных конфликтов и взрывов; государственное социальное обеспечение; укрепление социальной справедливости и солидарности в обществе, гуманного демократического политического строя, охраняющего индивидуума; обеспечение самореализации индивидуумов в экономической деятельности; обеспечение каждому права на свободу труда в условиях, отвечающих требованиям безопасности и гигиены, а также вознаграждения в размере не ниже установленного действующим в стране законодательством минимального размера оплаты труда; обеспечение каждому права на отдых; обеспечение каждому права на жилище; обеспечение каждому права на охрану здоровья и медицинскую помощь; обеспечение каждому права на образование; обеспечение доступности для каждого научных и культурных ценностей. [1; 2]

Достойные условия жизни индивидуума и проявления с его стороны творческой и инновационной активности находятся в диалектическом единстве между собой. С одной стороны, достойные условия жизни предполагают некий

уровень комфорта в жизни человека, который позволяет ему концентрировать свои усилия на творческой работе, занятии научными исследованиями, изобретательством, создании объектов интеллектуальной собственности, иных потенциальных инноваций. С другой стороны, творческая и инновационная активность индивидуумов является в современных условиях естественной предпосылкой непрерывного роста уровня и качества жизни в том или ином обществе. Кроме того, именно новые научные достижения, инновационная деятельность во всех ее возможных проявлениях приводят с течением времени к совершенствованию самого понятия “достойные условия жизни”, наполнению указанного понятия новым содержанием.

Гражданский мир в обществе, стабильность его жизнедеятельности, равные жизненные шансы для каждого человека в социальной сфере, социальная справедливость и солидарность в обществе являются предпосылками не только для удовлетворения социальных потребностей членов общества, но и для интеллектуального и инновационного развития соответствующего общества. Это связано с тем, что нестабильность, всяческие конфликты, резкая социальная дифференциация, кризисные явления, имеющие место в обществе, подрывают в том числе и возможности для развития его интеллектуального потенциала, в частности, стимулируют “утечку мозгов” за пределы страны, подрывают возможности для развития в стране науки и образования, заставляют население страны думать не о творчестве и инновациях, а о выживании.

В свою очередь, в качестве важнейших предпосылок для обеспечения социальной справедливости в современном обществе выступают наличие в нем развитой материально-производственной базы, являющейся воплощением передовых достижений научно-технического прогресса, ресурсов, главным из которых на сегодняшний день является интеллектуальный потенциал общества.

Таким образом, в процессе осуществления государством деятельности по созданию достойных условий жизни для каждого человека, равных жизненных шансов для каждого человека в социальной сфере, обеспечению в обществе гражданского мира, социальной справедливости и солидарности имеет место взаимодействие между социальной и инновационной функциями государства.

Осуществляя социальную защиту малообеспеченных слоев населения (безработных, пожилых людей, инвалидов, беременных женщин, многодетных семей, сирот, детей в неполных семьях, беженцев и вынужденных переселенцев), государство способствует тем самым их полноценному включению в жизнедеятельность общества. Социальная защита в данном случае охватывает собой медицинское обслуживание указанных слоев населения, выплату им пособий по безработице, пенсий по возрасту, пособий по производственному травматизму, по беременности и родам, по болезни.

Предоставляя соответствующим лицам определенный минимум социального обеспечения, государство создает для них возможности для получения образования, проявления с их стороны всесторонней творческой активности. Организуя за свой счет работу по обучению лиц, относящихся к малообес-

печенным слоям населения, перспективным профессиям и специальностям, их соответствующую профессиональную подготовку и переподготовку, государство в результате всего этого получает на выходе более качественный «человеческий капитал», а, следовательно, и большие возможности для развития на инновационной основе. Соответствующая деятельность государства обеспечивает в конечном итоге единство формальных гарантий свободного развития личности и материальных гарантий социальной защищенности.

Кроме того, нельзя не согласиться с Г. В. Ткачевой в вопросе о том, что, поддерживая малообеспеченные слои населения, государство способствует формированию в обществе отношения к обездоленным, немощным, не как к балласту, который все вынуждены терпеть в силу необходимости, а как к людям, способным жить активно, приносить пользу обществу, в том числе и посредством осуществления с их стороны инновационной деятельности, участия соответствующих слоев населения в протекающих в обществе инновационных процессах. [2]

Нельзя не учитывать и того, что, как верно отмечает Т. В. Юрьева, социальная защита в некоторых случаях может носить всеобщий характер, охватывая все население страны в целом, например, при обеспечении каждому человеку возможности применять свои способности, иметь доход, при официальном установлении прожиточного минимума, при защите интересов потребителей, при индексации доходов. [3]

Государственное социальное обеспечение предполагает реакцию государства на социальные риски, которым подвержены члены общества (травмы, болезни), и охватывает собой государственное социальное страхование и целевую государственную помощь. Как и в случае с социальной защитой малообеспеченных слоев населения, государственная поддержка позволяет в данном случае гражданам государства, попавшим в неблагоприятную социальную ситуацию, оставаться в период существования данной неблагоприятной ситуации полноценными членами общества, в том числе иметь возможности для реализации своих творческих способностей.

В условиях рыночной экономики государство призвано не только осуществлять поддержку социально незащищенных слоев населения, но и заботиться о благополучии каждого члена общества посредством создания максимума возможностей для проявления индивидуальной экономической инициативы. Как справедливо в свое время было отмечено Л. Эрхардом, социальная обеспеченность, будучи благом, должна быть основана, прежде всего, на собственной энергии каждого человека, на собственных достижениях, на собственных устремлениях каждого члена общества в отдельности. [4]

Обеспечение самореализации индивидуумов в экономической деятельности является предпосылкой осуществления ими предпринимательской, иной хозяйственной деятельности, которая, в свою очередь, способна быть сопряжена с процессами создания и внедрения в практику передовых достижений научно-технического прогресса. Вместе с тем, соответствующая предприни-

матерська и инновационная активность способны иметь своим следствием создание новых рынков инновационной продукции, новых высокотехнологичных отраслей и производств, качественно новый уровень экономического, научно-технического и социального развития общества.

Список использованных источников:

1. Мазаева, Е. С. Социальная функция современного Российского государства: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01 / Мазаева Елена Сергеевна. – Нижний Новгород: Нижегородская академия Министерства внутренних дел Российской Федерации, 2001. – 160 с. – Библиогр.: с. 142 – 157.
2. Ткачева, Г. В. Проблемы обновления социальной функции современного Российского государства: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01 / Ткачева Галина Валентиновна. – Ставрополь: Ставропольский государственный университет, 2004. – 194 с. – Библиогр.: с. 173 – 194.
3. Юрьева, Т. В. Социальная рыночная экономика: учебник для вузов / Т. В. Юрьева. – М.: Русская деловая литература, 1999. – 416 с.
4. Эрхард, Л. Благосостояние для всех: пер. с нем. / Л. Эрхард. – М.: Дело, 2001. – 332 с.

Степанов Євгеній
студент

Толочко Світлана
к. пед. н., доцент

ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»
м. Ніжин
Україна

**ЕТИЧНІ ЗАСАДИ СПІЛКУВАННЯ З ІНОЗЕМЦЯМИ
В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ: ПРОБЛЕМИ
МОВЛЕННЄВО-КУЛЬТУРНОГО НЕРОЗУМІННЯ, АСПЕКТИ ТА
ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ**

В епоху глобалізації завдяки широкій доступності ідей та товарів локальні культури змінюються і кордони між ними стають прозорішими. Із розвитком транспортних засобів, розширенням економічних зв'язків та засобів комунікації відбувається процес інтеграції окремих етнічних культур у єдину світову, тобто процес глобалізації культури.

Розширення культурних контактів, запозичення цінностей та міграція людей з однієї культури в іншу суттєво впливають на манеру стосунків. З одного боку, розвиток сфери освітньої комунікації приводить до того, що китаєць чи японець, отримавши освіту у Франції, сприймають особливості французької поведінки. А з іншого, узаємне проникнення національних стилів формує відповідні загальні традиції, нормативи у сфері культури.

Але, незважаючи на процеси глобалізації, питання вивчення й урахування національних особливостей залишається важливим аспектом етики стосунків.

Кожний народ має свою національну культуру, її неповторність та оригінальність виявляються як в духовній, так і в матеріальній сферах життя й

діяльності. Культурні, психологічні, національні особливості народу не можуть не позначатися на його діловій культурі, не зуміють не впливати на культуру спілкування та взаємодії. Відмінності культур можуть бути досить істотними і стосуватися мови, правил етикету, стереотипів поведінки, використання певних засобів спілкування. Взаємодія з іноземними партнерами – це завжди зіткнення різних національних культур. Саме через неусвідомлення цього під час контактів представників різних країн відбуваються нерозуміння, а іноді й конфлікти. На стадії реалізації контактів виявляються певні національні особливості, притаманні окремим народам. Їх слід враховувати, готуючись до будь-яких переговорів з іноземцями, і відповідним чином коригувати свої дії.

Проблема національного стилю ділових стосунків у нашій країні ще далеко не вивчена, під час підготовки менеджерів цьому приділяється недостатня увага. Усе це суттєво позначається на ефективності співпраці вітчизняного бізнесу з іноземними партнерами.

Окремої уваги заслуговує міжнародна студентська діяльність, а саме стажування та проходження виробничої практики за кордоном.

На основі аналітики, проведеної експертом Аналітичного центру CEDOS Єгором Стадним, можна змодельовати таблицю, що показує щорічний моніторинг кількості українських громадян, які навчаються в закордонних університетах 34 країн світу за денною формою.

Число українців на студіях в іноземних університетах станом на 2013/2014 навчальний рік становить 47724 осіб. Серед найбільш бажаних для навчання країн були Польща, Німеччина, Росія, Канада, Чехія, Італія, США, Іспанія, Франція, Австралія, Великобританія.

Динаміка зростання з 2009 по 2014 роки складає 79%.

Таблиця 1

Кількість студентів-українців за кордоном (денна форма навчання)

Країна	Рік					
	2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2013-2014
Росія	4236	4055	4919	4644	4737	6029
Польща	2831	3499	4879	6321	9620	14951
Німеччина	8557	8818	8830	8929	9044	9212
Канада	715	916	1053	1203	1611	2053
Чехія	1046	1364	1456	1647	1782	2019
Італія	800	1043	1314	1556	1727	1894
США	1716	1727	1583	1535	1490	1464
Іспанія	558	641	840	1114	1323	1418
Франція	1349	1388	1447	1482	1282	1320
Австралія	463	614	636	721	692	1074
Великобританія	535	605	670	825	905	1040
Австрія	595	713	762	854	955	943

**Міжнародна науково-практична конференція
«Економічна модель сучасності: завдання, виклики, перспективи»**

Угорщина	829	896	862	763	803	807
Болгарія	275	296	333	367	411	463
Швейцарія	292	318	336	358	371	397
Швеція	259	253	429	422	295	139
Туреччина	209	198	208	232	282	360
Латвія	61	259	214	183	188	233
Фінляндія	114	123	145	180	178	125
Молдова	271	235	202	157	165	164
Білорусь	186	182	180	181	152	148
Нідерланди	87	79	96	97	103	111
Бельгія	143	133	174	175	206	215
Сербія	9	8	10	3	4	8
Словенія	21	26	32	45	41	41
Хорватія	3	4	8	9	12	13
Греція	196	234	294	307	316	326
Данія	відсутні дані	відсутні дані	відсутні дані	відсутні дані	відсутні дані	90
Естонія	121	127	119	118	106	117
Ірландія	13	15	18	9	14	14
Литва	97	108	111	126	232	170
Словаччина	71	84	98	108	128	175
Грузія	9	5	16	5	11	7
Азербайджан	7	19	13	11	46	12
Усього	26674	28985	32287	34687	39232	47552

*Джерело: [5].

У 2015-2016 навчальному році в польських університетах навчалося 30 041 український громадянин. Таким чином, вважаючи, що в решті країн тренд останніх років був збережений, можна припустити, що у 2015-2016 навчальному році за кордоном навчалося щонайменше 68 000 українських громадян.

Інформація про навчання і стажування студентів ВП НУБіП України
“Ніжинський агротехнічний інститут”

Таблиця 2

Студенти, які навчалися (проходили стажування) за кордоном

№ з/п	Країна, назва програми, за якою навчалися (проходили стажування, практику)студенти	Тривалість, роки,місяці	К-сть студентів
1.	Німеччина, за сприяння Центральної агенції з працевлаштування іноземних фахівців (ZAV), Bonn	3 місяці	33
2.	Польща, за сприяння компанії Polskie Jagody	2 місяці	20

*Джерело: [6].

Таблиця 3

Динаміка стажування (навчання) студентів за кордоном за період 2012-2016 рр.

Роки	США	Данія	Польща	Німеччина	Разом, кількість
2012		4		32	36
2013	2	3		23	28
2014				23	23
2015				21	21
2016			20	33	53
Разом, кількість	2	7	20	132	161

*Джерело: [6].

Із наведених таблиць видно, що динаміка стажування (навчання) студентів за кордоном не постійна. З 2012 по 2015 роки відбувся спад, але з 2015-2016 н.р. спостерігається значне підвищення динаміки майже на 23% у порівнянні з найпродуктивнішим 2012 роком, що пояснюється початком співпраці з Польською компанією «Плантація над Танвія»

Подальші наукові розвідки пов'язуємо з вивченням досвіду студентів інституту, які мали нагоду пройти стажування в закордонних організаціях, зокрема аграрних підприємствах Німеччини та Польщі.

За розробленим комплексом запитань було проведено опитування студентів, які проходили стажування за кордоном, щоб виявити проблеми культурного або мовленнєвого нерозуміння, а також власні шляхи подолання цих бар'єрів із населенням країн, у яких вони проходили стажування.

Запитання 1. Чи мали ви проблеми через етичні засади спілкування з іноземцями (чи розуміли мову, чи дотримувалися норм етики певної країни)?

Переважає більшість студентів розуміла елементарні мовні звороти, а тому усвідомлювала, чого від них хочуть. Персонал підприємства усвідомлював, що має справу з іноземцями, тому якомога доступніше пояснював мету та завдання роботи. Стажери намагалися не порушувати етичних норм та правил поведінки країни свого тимчасового перебування, оскільки мали намір якнайкраще себе репрезентувати, що було викликано страхом перебування в новій та незнайомій країні, а також бажанням отримати максимальну вигоду від стажування.

Запитання 2. Чи були ви готові до проблем установалення контактів (спілкування) з іноземцями?

У цьому випадку кількість опитуваних чітко розмежувалася на тих людей, що взагалі не знали, як їх зустрінуть і чи допоможуть освоїтися, і тих, що очікували певних проблем. У першому типі переважав страх незвіданої нової країни, тому психологічно підготуватися було важко. У другому випадку страх відігравав не домінуючу роль, даючи можливість раціонально осмислити події.

Запитання 3. Як ви подолали бар'єр нерозуміння в спілкуванні з іноземцями?

Відповідь на дане запитання була однозначна та схожа у всіх опитуваних. Подолання мовленнєвого бар'єру відбувалося завдяки інтеграції в соціальний

та виробничий процес, поступовому освоєнню мови та норм поведінки. Джерелом збагачення мовленнєвого запасу були, у тому числі, і телепередачі або фільми іноземною мовою, підручники, словники. Важливим аспектом освоєння в новій країні було спостереження за громадянами, їх поведінкою.

Запитання 4. Оцініть свій реальний рівень знання і розвитку іноземної мови (низький, середній, високий). Чи є він достатнім для міжнаціонального спілкування?

Беручи до уваги переважну кількість опитуваних студентів, які оцінили свій реальний рівень знання іноземної мови як середньо-низький, можна сказати, що, перебуваючи за кордоном, суб'єкт навчається розуміти мову іншої країни та поступово оволодіває навичками раціонального спілкування з іноземцями.

Слід зазначити, що важливу роль у підготовці й адаптації майбутніх стажерів відіграє держава, оскільки саме вона залучає та стимулює (своїми державними програмами) отримання знань з іноземної мови. Важливим є те, що така підготовка допоможе в майбутньому скласти спеціалізований іспит і отримати сертифікат відповідного рівня володіння іноземною мовою. Пояснення рівнів володіння іноземною мовою наведені в таб.4.

Таблиця 4

Рівні володіння іноземною мовою: глобальна шкала

Рівень володіння мовою	Дескриптори	
Елементарний користувач	A1	Може розуміти й уживати побутові повсякденні вирази, а також будувати елементарні речення з метою задоволення конкретних потреб. Може відрекомендуватися або представити когось. Може запитувати і відповідати на запитання про деякі деталі особистого життя, про людей, про речі тощо. Може взаємодіяти на простому рівні, якщо співрозмовник говорить повільно й чітко та готовий прийти на допомогу.
	A2	Може розуміти ізольовані фрази та широко вживані вирази, необхідні для повсякденного спілкування у сферах особистого побуту, сімейного життя, здійснення покупок, місцевої географії, роботи. Може спілкуватись у простих і звичайних ситуаціях, де потрібен простий і прямий обмін інформацією на знайомі та звичні теми. Може описати простими мовними засобами вигляд свого оточення, найближче середовище і все, що пов'язане зі сферою безпосередніх потреб.
ни й кор	B1	Може розуміти основний зміст чіткого нормативного мовлення на теми, близькі і часто вживані на роботі, у

		навчанні, під час дозвілля тощо. Може вирішити більшість проблем під час перебування у країні, мова якої вивчається. Може просто і зв'язано висловитися на знайомі теми або теми особистих інтересів. Може описати досвід, події, сподівання, мрії тощо.
	B2	Може розуміти основні ідеї тексту як на конкретну, так і на абстрактну тему, у тому числі й дискусії за фахом. Може вільно спілкуватися з носіями мови. Може чітко, детально висловитися на широке коло тем, виражати свою думку з певної проблеми, наводячи різноманітні аргументи за і проти.
Досвідчений користувач	C1	Може розуміти широкий спектр достатньо складних та об'ємних текстів і розпізнавати імпліцитне значення. Може висловлюватися швидко і спонтанно без помітних утруднень, пов'язаних з пошуком засобів вираження. Може ефективно і гнучко користуватися мовою у суспільному житті, навчанні та роботі. Може чітко, логічно, детально висловлюватися на складні теми, демонструючи свідоме володіння граматичними структурами, конекторами та зв'язними програмами висловлювання.
	C2	Може розуміти без утруднень практично все, що чує або читає. Може вилучити інформацію з різних усних чи письмових джерел, узагальнити її і зробити аргументований виклад у зв'язній формі. Може висловлюватися спонтанно, дуже швидко й точно, диференціюючи найтонші відтінки смислу в доволі складних ситуаціях.

*Джерело: [7].

Тож для того, щоб стажування за кордоном здійснювалося максимально продуктивно, студент (науковий працівник) повинен мати загальні уявлення про норми етики і спілкування різних народів та дотримуватися їх під час контактування з іноземцями. Надзвичайно важливим є також поглиблення знань іноземних мов хоча б до рівня незалежного користувача (B1, B2).

Список використаної літератури

1. Палеха Ю. І. Етика ділових відносин : навч. посібник / Палеха Ю. І. – К. : Кондор, 2008. – 356 с.
2. Толочко С.В. Етика ділового спілкування : навчальний посібник / Толочко С.В., Лосина Л.М. – Ніжин. : Міланік, 2009. – 135 с..
3. Толочко С.В. Етичні засади спілкування з іноземцями в контексті європейської інтеграції України / С.В.Толочко, Є.В.Степанов // Відкриті еволюціонуючі системи / зб. наук. праць / голова. ред. ради В.С. Лукач – Ніжин : Видавець ПП Лисенко М.М., Том 1, 2016. – С. 20-25.

4. Шеломенцев В. М. Етикет і сучасна культура спілкування : 2-е вид. / Шеломенцев В. М. – К. : Лібра, 2003. – 416 с.

5. Електронний ресурс : сайт аналітичного центру CEDOS, Єгор Стадний Коротке резюме про кількість студентів-українців за кордоном, 2015.

6. Витяг зі звіту ВП НУБіП України “Ніжинський агротехнічний інститут”. Міжнародна діяльність та зовнішньоекономічні зв’язки.

7. Електронний ресурс : сайт Київського національного університету імені Тараса Шевченка: Рівні володіння мовою: глобальна шкала.

Сухоставець Андрій

к.е.н., доцент

Сумський національний аграрний університет

м. Суми

Україна

ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОГО КАПІТАЛУ АГРАРНОЇ СФЕРИ

Аграрна сфера та сільська територія являються колискою нації та суспільним середовищем її формування, становлення та розвитку. Останнім часом увага до проблем формування соціального капіталу та розвитку сільських територій значно зросла. Ці тенденції характерні як у країнах європейської спільноти так і в Україні. Загострення уваги до вищезазначених питань знайшло відображення у наукових дослідженнях різних науковців які є багатоплановими, відрізняються не лише за тематичним наповненням, але й методикою, інформаційними джерелами, об’єктами дослідження. Але ще не достатньо дослідженими залишаються питання формування соціального капіталу аграрної сфери. Це пов’язано з тим, що в аграрному секторі України зростає напруга: збільшуються політичні ризики, зберігається тенденція падіння світових цін на сільгоспкультури, при цьому зростають витрати на їх виробництво. До цього додається проблема несприятливих кліматичних умов таких як посуха у південних регіонах країни.

Поняття соціального капіталу характеризує єдність культури і структури, що складається у межах цивільних громад. Воно включає норми взаємності (довіра і толерантність) та межі громадської замученості (участь людей у спілках, громадах) [1]. Важливість соціального капіталу для сільських територій визначається їх потребою у забезпеченні необхідної якості відносин та безпосередньо не впливає на технологічні параметри розвитку, а його основна роль вбачається у поліпшенні поведінкових параметрів економічних агентів.

Формування соціального капіталу важливе для аграрної сфери і як вважає В.Л. Валентинов, значення залежності від соціального капіталу полягає у тому, що організаційні структури можуть ефективно функціонувати лише за умови базування на необхідному для них рівні соціального капіталу. Спроби створити певні структури без урахування необхідного для їх існування соціального капіталу навряд чи будуть результативними. Зокрема, на нашу думку, недостатній рівень розвитку обслуговуючої кооперації в аграрному секторі пояснюється передусім саме цією причиною, адже функціонування обслуго-

вуючого кооперативу неможливе без довіри у відносинах між членами, їх здатності конструктивно співробітничати і досягати спільних точок зору [2].

Окремі наукові публікації Шпикуляка О.Г. описують соціальний капітал, на думку автора він поступово переходить з колективного використання до суто індивідуального – на теренах особистих господарств сільського населення. Така позиція селян-носіїв соціального капіталу зумовлена мотиваційним і соціально-політичними аспектами розвитку села. Селяни не бажають продуктивно реалізовувати трудовий потенціал інтегруючи його в колективну працю за відсутності можливості отримувати достойний дохід від зайнятості в сільському господарстві [3].

В міру того як у процесі глобалізації колишні локальні переваги стають повсюдно доступними, конкурентоспроможність фірм, що діють на світовому ринку, все більшою мірою визначається двома факторами, які найбільш важко піддаються переміщенню, - здатністю зберігати і розвивати людські ресурси, а також створення і нарощування соціального капіталу. В цьому зв'язку відзначає Сиченко О.О., поняття соціального капіталу не тільки являє собою суму людських потенціалів людей, які проживають на даній території, а й додаткові позитивні і негативні елементи і множники [4].

Формування ефективного соціального капіталу в аграрній сфері залежить від аграрної політики, тому напрацювання в системі аграрної науки пов'язані із розвитком аграрної постсоціалістичної економіки і сільських територій повинні спрямовуватися на забезпечення стійкого розвитку. Науково-практичні принципи формування соціального капіталу на селі за умов адекватного їх використання сприятимуть ефективному соціально-економічному розвитку села як життєвого середовища і виробничо-господарської системи[3].

Розвиток соціального капіталу аграрного сектору спроможне здійснити потужний вплив на економічну динаміку в Україні, зважаючи на значні перспективи його капіталізації та прогнозовані довгострокові підвищувальні тренди на ринках основних видів аграрної продукції. Тому розвиток конкурентоспроможного аграрного виробництва в комплексному поєднанні з розбудовою сприятливих умов для сільського розвитку є національним пріоритетом.

Аграрний сектор повинен бути «провідником» у забезпеченні поступального і якісно нового рівня соціально-економічного розвитку українського суспільства. На нашу думку надзвичайно важливим є формування науково обґрунтованої, цілеспрямованої, конструктивної аграрної політики, яка б за своїми стратегічними цілями та принципами відповідала б курсу на прискорену ринкову трансформацію соціально-економічної системи України та була б провідною ланкою і стимулюючим фактором.

Динаміка змін в аграрному секторі свідчить про зростання ролі великого агробізнесу як в виробництві сільськогосподарської продукції так і в формуванні соціального капіталу. Більшість сільгоспідприємств, окрім внесків у держбюджет, виділяють достатню кількість коштів на утримання соціальної сфери. Ці підприємства, як правило, на рівні з державою сприяють розвитку сільських територій, де базується їх сільськогосподарське виробництво. В

умовах браку бюджетних коштів для фінансування соціально-економічних програм розвитку сільських територій, саме підприємства сільськогосподарської галузі беруть на себе відповідальність за формування "соціального капіталу".

Активний характер соціальної складової аграрної політики передбачає, насамперед, діяльність її суб'єктів, спрямовану на створення умов для найповнішої реалізації соціального потенціалу людини й суспільства, сутнісних сил особистості у процесі соціального розвитку.

Концепція соціальної відповідальності бізнесу (в традиційній англійській мовній бізнес-термінології – "corporate social responsibility" (CSR)) передбачає розвиток політики соціальних інвестицій на основі взаємодії підприємницького, громадського та державного секторів у розв'язанні актуальних соціальних проблем суспільства. Кожного року великі сільськогосподарські підприємства, в середньому, "інвестують" 5-7 млн. грн. у соціальні та екологічні проекти, серед яких: ремонт доріг, медицина, освіта, культурний розвиток громад, тощо.

Особливо важливим напрямом здійснення діючої аграрної політики є робота, спрямована на провадження її соціальної складової та стабільності суспільства, в основі цього лежить безпечна соціальна складова сільськогосподарського виробника, його добробут та захищеність.

В формуванні соціального капіталу аграрної сфери одне з провідних місць займає підтримка сталого розвитку сільських територій, створення сприятливих умов для життєдіяльності та підвищення добробуту населення на основі максимально ефективного використання існуючого природно-ресурсного потенціалу територій.

Так, відродження кооперативного руху на селі, дасть змогу використовувати переваги великого товарного виробництва і враховувати інтереси малих сільських товаровиробників, сприяти відродженню статусу селянина як сільського підприємця та господаря виробництва, реального власника засобів виробництва і виробленої ним продукції.

Формування соціального капіталу повинно стати найвищими пріоритетом соціальної складової аграрної політики, яка включає в себе дієву систему заходів, спрямованих на стимулювання людського потенціалу, зростання соціально-економічної активності сільського населення. Соціальна політика, яка націлена на підвищення соціальної безпеки людини, яка працює в аграрному секторі, на основі збільшення її реальних доходів, має набути направлену на розвиток нових заходів підтримки діяльності а не зводитися до пасивних видів державної підтримки.

Список використаних джерел:

1. Громадянське суспільство і соціальні перетворення в Україні / Тези наук. конфер. ЛНУ ім. І.Франка, філософський факультет, кафедра філософії. 13-15 груд. 2001 р. – Львів, 2001. – С. 54-55.
2. Валентинов В.Л. Теоретичні аспекти розвитку форм господарювання в аграрному секторі: роль соціального капіталу. Наук. вісн. НАУ // Редкол.: Д.О. Мельничук (відп. ред.) та ін. – К., – 2003. – Вип. 72 – 382 с. – С. 307–311.

3. Шпикуляк О.Г. Динаміка становлення соціального капіталу на селі // Економіка АПК.– 2006. – № 6. - С. 140-148

4. Сиченко О. О. Соціальний капітал і соціальний прибуток у визначенні ефективності державної соціальної ПОЛІТИКИ [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://www.economy.in.ua/pdf/4_2012/7.pdf

Хоменюк Анастасія

студентка

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Хомич Вікторія

к.філол.н., доцент

ВП НУБІП України «Ніжинський агротехнічний інститут»

м. Ніжин

Україна

СУЧАСНІ ВИМОГИ ДО МЕНЕДЖЕРІВ

У ході економічних реформ усе активніше виокреслюється функціональна потреба висококваліфікованого менеджера в сучасній Україні.

За визначенням спеціалістів, менеджер – це робітник, що професійно організовує діяльність підприємств, фірм, установ.

Сучасна наука подає такі типи класифікацій керівників.

Так, до першої групи (близько трьох відсотків) належать представники, що характеризуються нещирістю у взаємовідносинах. Вони надмірно прагнуть відповідати вимогам колективу, з конформністю установок і прихованістю характеру.

Друга група становить 17 відсотків. Це «гармонійні» особистості, що дотримуються урівноваженого типу поведінки та адекватності в усьому. Проте інколи все ж таки схильні до ризику, суперництва. Також їм притаманні мужність, інтуїція, високий самоконтроль.

До третьої групи – це 57 відсотків. Належать керівники, що поєднують імперативність з альтруїзмом, незалежні від бюрократичного тиску, здатні організовувати колектив на спільні проекти; доволі самостійні щодо прийняття рішень з умінням прислухатися до думки навколишніх, якщо цього вимагає ситуація. На нашу думку, це демократичний тип керівника. Він усе частіше зустрічається у сучасному світі. Саме представники цієї групи є соціально адаптовані, але з інтенсивно вираженим прагненням до лідерства, наполегливістю, активністю, раціональним підходом до життєвих проблем. Характеризуються схильністю до систематизації, послідовності і цілеспрямованості в плануванні діяльності.

Керівники четвертої групи, що становить 22 відсотки, є досить імпульсивні. Інколи надмірно схильні до ризику. Проте мають надзвичайно високий рівень мотивації щодо досягнення мети, настирливості. Маючи високий інтелект і здатність до продуктивної діяльності, такі особистості можуть виявити себе неоціненними працівниками. Недоліками можемо назвати підвищену уразливість, конфліктність, інколи спостерігається недостатній

самоконтроль, утруднена соціально-психологічна адаптація на тлі підвищеної емоційної напруженості. Це, як стверджують науковці, в основному імперативний, авторитарний, та конфліктний тип.

До п'ятої групи (один відсоток) належать керівники, що значно виходять за нормативні межі, тобто чітко вираженою нервово-психічною дезадаптацією.

Тож, проаналізувавши психологічні характеристики п'яти типів керівників, виокремлюємо основні якості, що мають мати менеджери, аби досягти успіху в діяльності з управління організаціями, фірмами:

- здатність до керування організаціями, фірмами;
- постійне прагнення до лідерства;
- схильність і готовність до ризику;
- вповні розвинуті вольові якості особистості;
- здатні до саморегуляції, тобто самоуправління;
- прагнення до успіху, честолюбство, домінування і самодостатність особистості;
- неординарний, комбінаторно-прогностичний тип мислення.

Виокремлюється ряд психологічних вимог до керівника, що, зрозуміло, залежать від його характеру, діяльності, в якій можна виділити ключові моменти.

1. Авторитарність, що засвідчується під час розподілу відповідальності між підлеглими працівниками та при оцінці їхньої праці.

2. Чітке визначення напрямів роботи (як на виконання виробничих завдань, так і на роботу з людьми).

3. Наявний високий професійний та організаційний рівень управлінської роботи, що засвідчується в точному, зрозумілому для всіх підлеглих визначенні та формулюванні завдань, чіткому їх розподілі.

4. Упевненість у власних силах, що засвідчується в чітких діях під час розв'язання складних ситуаційних завдань.

5. Уміння адекватно визначати співвідношення між перспективними й оперативними завданнями в діяльності керівника.

6. Віднайдення найбільш вдалих методів та шляхів розв'язання поставлених завдань.

7. Постійна турбота про підвищення власного професіоналізму та професійного рівня підлеглих.

8. Відповідальне ставлення до питань керівництва колективом, робота з кадрами.

Список використаних джерел

1. Безпалько О. В. Соціальна педагогіка: в схемах і таблицях : навч. посібник / О. В. Безпалько. – К. : Центр навч. літератури, 2003. – 137 с.

2. Власова О. І. Педагогічна психологія : навч. посібник / О. І. Власова. – К. : Либідь, 2005. – 400 с.

3. Загальна психологія : підручник / О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська, З. В. Огороднійчук та ін. – К. : Либідь, 2005. – 464 с.

4. Москаленко В. В. Соціальна психологія : підручник / В. В. Москаленко. – К. : Центр навч. літератури, 2005. – 624 с.
5. Русинка І. І. Психологія : навч. посібник / І. І. Русинка. – К. : Знання, 2007. – 367 с.
6. Семенова А. В. Основи психології і педагогіки : навч. посібник / А. В. Семенова, Р. С. Гурін, Т. Ю. Осипова. – К. : Знання, 2006. – 319 с.
7. Томан І. Як удосконалити самого себе / І. Томан; пер. з чес. Столяренко Л. Д. – К. : Політвидав України, 1984. – 240 с.
8. Цимбалюк І. М. Психологія : навч. посібник / І. М. Цимбалюк. – К. : Професіонал, 2004. – 216 с.
9. Цимбалюк І. М. Психологія спілкування : навч. посібник / І. М. Цимбалюк. – К. : ВД «Професіонал», 2004. – 304 с.
10. Цимбалюк І. М. Психологія управління : навч. посібник / І. М. Цимбалюк. – К. : Професіонал, 2008. – 624 с.
11. Шапар В. Б. Психологічний тлумачний словник / В. Б. Шапар. – Харків : Прапор, 2004. – 640 с.

Цвігун Інна

д.е.н., доцент

Подільський державний аграрно-технічний університет

м. Кам'янець-Подільський

Україна

ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ДЕМОГРАФІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Демографічний чинник є одним з визначальних для забезпечення стабільного й безпечного розвитку країни, а питання демографічного розвитку слід розглядати як фактор і водночас як результат функціонування держави [8]. Сьогодні стає очевидним, що зростання інтересу до вивчення проблем демографічної безпеки є цілком закономірним, оскільки вони значно актуалізуються та стають предметом особливої уваги в період трансформацій суспільства, що є причиною демографічної кризи сьогодення.

Питання демографічної безпеки на законодавчому рівні піднімалося у Верховній раді у 2001 р. депутатом Деркачем А.Л. - проект Закону «Про демографічну безпеку в Україні» [5] та у 2003 р. депутатами О. Волковим і О. Біловолом - проект Закону «Про демографічну безпеку України» [6], які не були винесені на голосування.

Категорія «демографічна безпека» в Україні досліджувалась доволі мало. Вченими, які займались деякими аспектами цієї проблеми є Хомра О.У., Пирожков С. І., Стешенко В.С., Лібанова Е.М., Рингач Н.А., Малиновська О.А. та Горбулін В.П. Також велику увагу питанням демографічної безпеки приділяють в Білорусі та Російській Федерації.

В ході дослідження відмічено два різних підходи до визначення категорії «демографічна безпека». Перший підхід автором визначено як «держава понад

усе», оскільки демографічні процеси оцінюються не самі по собі, а з точки зору вирішення тих чи інших не демографічних завдань [Дударев В.Б., Рибаківський Л.Л., Казущик В.Д., Анисів Л.М., Кузнецов В.Н., Стешенко В.С.]. З точки зору захисту - це захист держави, суспільства від демографічних загроз, і саме це визначення зазначено на законодавчому рівні в «Методиці розрахунку рівня економічної безпеки України» [3]. Також поширені визначення, коли демографічні процеси не погіршують розвиток країни чи суспільства або сприяють їх розвитку. В даному випадку демографічна безпека розуміється як інструмент досягнення цілей розвитку держави (суспільства) чи забезпечення національної безпеки. Підтримуючи цю теорію, Рибаківський Л.Л. зазначає, що «Демографічна безпека - це такий стан демографічних процесів, який достатній для відтворення населення без істотної дії зовнішнього чинника і забезпечення людськими ресурсами геополітичних інтересів держави» [7; с.154].

Частина науковців [Горбулін В.П., Шахотько Л.П., Привалова Н.Н., Манілов В.Л., Вишневецький А.Г., Соболева С.В., Чудаєва О.В., Бантікова О.І., Никитенко П.Г., Тиводар С.І.] використовують зовсім інший підхід, який можна охарактеризувати, як «людина понад усе», оскільки в визначеннях науковців зазначається самоцінність демографічних процесів, існування автономних, екзистенціальних демографічних цілей. Виходячи з трактування безпеки, як захищеності, демографічна безпека розуміється «захищеність процесу життя і безперервного природного відновлення людей» (Манілов В.Л., Вишневецький А.Г., Горбулін В.П., Качинський А.Б., Соболева С.В., Чудаєва О.В., Тиводар С.І.) або як захищеність основних життєво важливих демографічних процесів (Шахотько Л.П., Привалова Н.Н., Бантікова О.І.).

Вишневецький А.Г. [4; с.342] зазначає, що довготривала затяжна депопуляція ставить під сумнів якраз «безсмертя» популяції - головну мету демографічної безпеки, Никитенко П.Г. визначає демографічну безпеку, як стійкість до депопуляції.

Цю думку підтверджує і Соболева С.В. [9; с.155]., яка стверджує, що демографічний чинник повинен бути достатнім для забезпечення національної безпеки по всіх її напрямках, оскільки зовнішня сторона демографічної безпеки полягає у формуванні таких сукупностей людських ресурсів, які повинні відповідати всьому спектру геополітичних інтересів держави: заселеності території, охорони її кордонів, підтримки оборонного потенціалу, забезпеченню економіки власною робочою силою та інші.

Виходячи з самоцінності людського життя, демографічна безпека пов'язується з подовженням людського життя та підвищенням ефективності демографічного відтворення. Особливо важливим є те, що демографічні процеси визначаються як стратегічні завдання і відносяться до числа головних суспільних пріоритетів.

Визначаючи важливість відтворення населення, Горбулін В.П. і Качинський А.Б. [1; с.23] зазначають, що демографічна безпека передбачає послідовне здійснення державою та суспільством соціально-економічних, політичних,

правових, морально-психологічних й інших заходів, спрямованих на збереження й покращення здоров'я народу.

З метою розробки теоретико-методологічної бази забезпечення демографічної безпеки нами запропоновано трактування демографічної безпеки шляхом формування національних демографічних інтересів.

У законі України «Про основи національної безпеки України», [2] національні інтереси - це життєво важливі матеріальні, інтелектуальні і духовні цінності українського народу як носія суверенітету і єдиного джерела влади в Україні, визначальні потреби суспільства і держави, реалізація яких гарантує державний суверенітет України та її прогресивний розвиток. Згідно цього ж закону, одним із пріоритетів національних інтересів є розвиток духовності, моральних засад, інтелектуального потенціалу Українського народу, зміцнення фізичного здоров'я нації, створення умов для розширеного відтворення населення. Тому виходячи з даного трактування ми визначили національні демографічні інтереси – кількісне відтворення населення, підвищення його якості та інтелектуального потенціалу з метою розвитку України та забезпечення національної безпеки.

В авторському розумінні демографічна безпека – забезпечення національних демографічних інтересів України та здатність демографічної системи протистояти зовнішнім і внутрішнім загрозам в існуючих соціально-економічних та геополітичних умовах.

Виходячи з принципів системної парадигми, і розглядаючи відтворення населення як демографічну систему, вважаємо, що сутність системи, її організація проявляється в тих відносинах між її взаємодіючими частинами, за допомогою яких підтримується існування системи як такої і однією з ознак її функціонування для системи є її безпека. Саме через організацію, тобто конкретну структуру зв'язків і відносин, кожна частина системи взаємодіє з іншими в процесі передачі інформації та регулювання, мета якого і полягає в збереженні як її самої, так і інших частин, і всієї системи в цілому. Важливою умовою збереження демографічної системи є її безпека, тобто здатність системи функціонувати, не переходячи в кризовий стан.

Список використаних джерел:

1. Горбулін В.П. Засади національної безпеки України: Підручник / В.П.Горбулін, А.Б.Качинський. - К.: Інтертехнологія, 2009. - 272 с.
2. Закон України Про основи національної безпеки України / Відомості Верховної Ради (ВВР), 2003.- N 39.- ст.351
3. Методика розрахунку рівня економічної безпеки України. [Електронний ресурс]. Наказ Міністерства економіки України від 02.03.2007 №60– Режим доступу: http://me.kmu.gov.ua/control/uk/publish/printable_article?art_id=97980
4. Механізми управління розвитком соціально-економічних систем: моногр./ за заг. ред. О.В. Мартякової. – Донецьк: ДВНЗ «ДонНТУ», 2010.-688 с.
5. Проект закону України «Про демографічну безпеку в Україні» від 16.10.2001 р. N 8177. Вноситься народним депутатом України Деркачем А.Л.

[Електронний ресурс] Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/1_doc2.nsf/link1/J817700I.html

6. Проект закону України «Про демографічну безпеку України» від 15.10.2003 № 4269. Вноситься народними депутатами України О. Волковим і О. Біловолом [Електронний ресурс] Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/1_doc2.nsf/link1/JD3AL00A.html

7. Рыбаковский Л.Л. Демографическая безопасность /Л.Л.Рыбаковский// Безопасность Евразии. -2003. -№3.- С. 154-186.

8. Семенютіна Т.В. Економічні ризики, небезпеки, загрози: сутність та взаємозв'язок / Т.В. Семенютіна // Економічний постіп, 2012. - №68.- С.106- 113.

9. Соболева С.В. Демографическая безопасность России и ее регионов: факторы, проблемы, индикаторы/С.В.Соболева, О.В.Чудаева//Регион: экономика и социология. - 2008. - № 3. – С.147-167.

Чобітько Олександр

студент

Хомич Вікторія

к.ф.н., доцент

ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»

м. Ніжин

Україна

ОСНОВНІ ЗАКОНИ СПІЛКУВАННЯ ФАХІВЦЯ З АГРОІНЖЕНЕРІЇ

У сучасних мовознавчих працях, зокрема як у зарубіжних [4], так і в українських [1, 2, 3, 5, 6] вивчається мова фахівця з технічних спеціальностей, зокрема агроінженерії. Пристальна увага зосереджується на дослідженні основних законів комунікації, що й стало темою нашої наукової розвідки.

Під стратегією спілкування науковці розуміють загальну схему дій учасників комунікативного процесу, загальний план досягнення мети, якої прагнуть співрозмовники. Найважливішими компонентами стратегії спілкування є мотиваційний (спілкування має реалізувати мету одного суб'єкта чи обох), змістовий (комунікативні установки – гуманістичні чи маніпулятивні – вибирають учасники спілкування) і процесуальний (конструювання спілкування, тобто співвідношення між діалогом і монологом). Психологія використовує різноманітні класифікації стратегій спілкування. Однією з найзастосовуваніших є класифікація Томаса – Кілмена, яка виокремлює основні стратегії конфліктного спілкування (конкуренція, уникання, співробітництво, компроміс) [7].

Спілкування людей здійснюється відповідно до певних правил. Закони спілкування є особливими. По-перше, більшість із них вважаються лояльними; по-друге, вони засвоюються людиною в ході щоденної практичної комунікації; по-третє, закони спілкування відповідно до суспільних норм зазнають змін; по-четверте, їм властива індивідуальність, хоча багато в чому мають загальнолюдський характер. Закони спілкування є важливою складовою професійної діяльності агроінженера. Основні закони такі [7] :

1. Закон дзеркального розвитку спілкування, тобто агроінженери повинні спілкуватися між собою толерантно, ввічливо, адже слід пам'ятати, що професійне мовлення є віддзеркалювальне від одного партнера до іншого.

2. Закон залежності результату спілкування від комунікативних зусиль: потрібно застосувати засоби як вербального, так і невербального, щоб партнери по діловому спілкуванні точно розуміли.

3. Закон прогресуючого зростання нетерпіння слухачів: чим довше говорить оратор, тим більше неуваги й нетерпіння проявляють слухачі. Тобто при виступах на нарадах, планових зборах потрібно виголошувати промову не більше 10 хв, інакше слухачам стане не цікаво, що призводить у подальшому до непорозуміння.

4. Закон падіння інтелекту аудиторії зі збільшенням її розмірів: тобто чим більше слухачів збирається в аудиторії, щоб слухати, тим нижчий рівень інтелекту агроінженери на нарадах починають гірше «міркувати», хоча особистий інтелект кожної окремої людини при цьому, звичайно, зберігається. Набагато ефективніше, якщо, наприклад, зібрати агроінженерів і донести їм інформацію, а вони потім рознесуть інформацію своїм підлеглим.

5. Закон ритму спілкування. У колег повинно бути відчуття такту, тобто, коли можна зробити суттєве зауваження, а коли змовчати. Потрібно дотримуватися звичного ритму спілкування, інакше з'являється психологічний неспокій, можливі стреси, погіршення настрою та загального стану здоров'я.

6. Закон первинного відторгнення нової ідеї. Креативна ідея, повідомлена співбесіднику, у перший момент ним відкидається. Іншими словами, якщо в думках засвічується нова ідея чи якийсь проект, то перша думка, яка приходить в голову агроінженеру, що ця інформація помилкова.

7. Закон мовленнєвого самовпливу: словесне втілення ідеї або емоції формує цю ідею або емоцію в мовця. Тобто якщо фахівець має якусь ідею він постійно повинен думати про неї і втілювати в життя, а також постійно її нав'язувати.

8. Закон притягування критики. Якщо фахівець обізнаний із даного питання, то виникає критика. Якщо агроінженер відчуває себе на займаній посаді впевнено, то він ефективно буде справлятися зі своїми обов'язками. Отже, у колег і підлеглих з'явиться заздрість і почнеться критика.

9. Закон довіри до простих слів. Чим простіше фахівець спілкується зі своїми колегами, тим дохідливіше і швидше вони його розуміють. Не потрібно ставити себе вище інших і розмовляти термінами, які вони не розуміють і дорікати їм у цьому.

Отже, знання законів у професійній діяльності агроінженера є важливим, адже саме вони разом із знаннями про стратегії та тактики спілкування забезпечують результативне спілкування фахівців.

Перевагою нашого дослідження є вивчення фази комунікації агроінженера в професійній діяльності.

Список використаної літератури

1. Гуць М. В., Олійник І. Г., Ющук І. П. Українська мова у професійному спілкуванні: Навчальний посібник // Уклад. Гуць М. В., Олійник І. Г., Ющук І. П. – К.: Міжнародна агенція «BeeZone», 2004. – 336 с.

2. Климова К. Я. Основи культури і техніки мовлення : Навч. посібник /
3. Середницька А.Я. Українська мова за професійним спрямуванням: Навч. посібн / Уклад. А.Я.Середницька. – 3-те вид., перероб. і допов. – Київ: Алерта, 2012. – 215 с.
4. Станкин М. І. Психологія спілкування: курс лекцій / М.І. Станкин. – М.: Московський психолого-соціальний інститут, 2005. – 304с.
5. Шевчук С.В. Українське ділове мовлення: Підручник / Уклад. С.В.Шевчук. – 7-ме вид., перероб. і допов. – Київ: Алерта, 2013. – 308 с.
6. Хомич В.І. Кредитно-модульний курс української мови (за професійним спрямуванням): навчально-методичний посібник для студентів стаціонарної та заочної форм навчання економічних та технічних спеціальностей. – 3-ге вид., перероб. і допов. – Ч. II. – Ніжин: Міланік, 2015. – 190 с.

Шкодин Альона

к.пед.н., доцент

ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»

м.Ніжин

Україна

ГУМАНІТАРИЗАЦІЯ ВИЩОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Сучасне високотехнологічне суспільство інформаційних технологій для свого відтворення і подальшого розвитку потребує освіченого і добросовісного індивіда, творця і носія нових форм суспільного життя. Величезну роль в «суспільстві знань», що формується, відіграє соціогуманітарна складова професійної освіти.

По-перше, тому, що суспільство знань – це не просто постіндустріальне і інформаційне суспільство, а головним чином суспільство, що спирається на знання як ресурс суспільного розвитку і людей, їх особистісний потенціал як творців цього головного ресурсу. Тому розвиток особистісного потенціалу, формування соціокультурної компетентності фахівця, культурна відповідність будь-якого виду діяльності – основне завдання освіти у сучасному світі.

По-друге, в умовах екологічного і соціальних криз будь-яка реорганізуюча (професійна) діяльність людини повинна здійснюватися тільки відповідно до культуроцентричних стратегій для забезпечення безпечного суспільного існування. Вже на рівні проектування і моделювання своєї професійної діяльності фахівець повинен враховувати культурний досвід і соціальну доцільність, виконувати експертні функції креативного (інноваційного) розвитку, самими результатами своєї професійної діяльності підштовхувати суспільство, направляти до соціально і культурно прийнятних способів виживання, визначати оптимальну стратегію існування.

Особливу актуальність питання гуманітаризації освіти у вищій школі набуває у наші дні, коли реалізується програма модернізації освіти і розробляються стандарти підготовки фахівців різного рівня.

Гуманітаризація освіти стає змістовим компонентом професійної діяльності, найважливішою частиною професійної культури сучасного фахівця,

складовою його професійної зрілості та компетентності. При такому розумінні ролі гуманітарної складової у вищій професійній освіті абсолютно несуттєвими виглядають рекомендації, як і кому потрібно робити ті або інші кроки в конкретному навчальному процесі, які предмети включати, як їх оформлювати і так далі. Принциповим є визначення загальної стратегії гуманітаризації освіти, що включає проблематику, предметний склад, організаційні форми здійснення (модулі і кредити) і необхідні компетенції.

У ході історичного розвитку відбувається посилення ролі гуманітарної складової в системі освіти. Найважливішими функціями якої є передача соціального досвіду і соціалізація, тобто залучення до норм і цінностей суспільства, молодого покоління.

Особливості комунікації визначають специфіку освітньої практики. В основному локальна, практично зорієнтована комунікація традиційного суспільства визначає особливості освіти, що є відновленням вдалих зразків діяльності, що передаються від людини до людини, від майстра до підмайстра, що тиражують локальний досвід. Гуманітарний компонент зводиться до особливостей спілкування і розуміння. В індустріальному суспільстві за допомогою засобів масової інформації комунікація набуває національного характеру. У масштабах держави і національної культури поширюються стандарти поведінки і діяльності, набуваючи рис національної системи освіти, що охоплює школи, професійні училища, університети для цілеспрямованої багатоступінчатої передачі системи знань, умінь і навичок, в яких відбиваються готові для тиражування стандартизовані прийоми діяльності.

Принципово нове місце належить соціально-гуманітарному блоку дисциплін в структурі освітніх стандартів постіндустріального суспільства. Комп'ютерні технології створюють глобальну циркуляцію інформації, комунікація стає принципово безособистісною, плюралістичною, віртуальною. Вона принципово змінює форми взаємодії і відповідно способи передачі соціального досвіду. У системі освіти головним стає не оволодіння певним запасом знань, а навчання методикам і технологіям вибору, набуття вмінь діяти у світі, що змінюється, орієнтуватися в потоках інформації і різноманітні життєвих світів. Професійна освіта стає системою підготовки до діяльності в умовах невизначеності потреб, що змінюються, і способів їх задоволення.

Від сучасного фахівця вимагається не лише володіння технологіями пізнання і діяльності, а абсолютне володіння здібностями розуміти і передбачати суспільні потреби, розробляти технології їх задоволення з урахуванням екологічних, політичних і соціальних перспектив. Фахівцем називають людину, яка не просто знає і уміє, а управлінця, що володіє сучасними технологіями, соціальними процесами, тобто компетентного.

Для формування професійної компетентності потрібні соціальні і гуманітарні знання як умова успішної діяльності в глобальному інформаційному суспільстві, що дозволяють орієнтуватися в контексті соціальних взаємозв'язків і суспільних потребах, нових лініях розвитку і основних тенденціях професії як соціальної діяльності, що претендує розуміти, задовольняти і формувати потреби людей в певній галузі.

Освіта, збагачена гуманітарною складовою, перетворюється в суспільстві знання в точку громадського зростання, центр інноваційного розвитку:

1) Стає основним інститутом (агентом) соціалізації молодого покоління, навчаючи його жити у світі, що змінюється, прищеплюючи норми і цінності інформаційного суспільства;

2) Є важливим чинником суспільного розвитку, стимулюючим соціальні зміни, готуючи людей до впровадження нових технологій діяльності і нових форм повсякденної і професійної активності;

3) Перетворюється на центр експертизи (оцінки і переосмислення) старих догм, цінностей і орієнтирів, знань і технологій завдяки зосередженню високоінтелектуальних і творчо мислячих кадрів з метою розробки нових технологій, адекватних форм світогляду, норм, цінностей, регуляторів поведінки, політичних і правових систем.

4) Є вирішальним чинником зміни соціальної структури суспільства, сприяючи формуванню нових соціальних груп із специфічними інтересами і типами діяльності, регулює соціальне розшарування.

5) Впливає і навіть визначає духовне життя суспільства, має символічне значення як середовище соціального тяжіння, формування зразків та ідеалів, мотивації і спрямованості діяльності.

6) Стає основним засобом розвитку виробництва у напрямі високої технологічності, інтелектуальної місткості. Стимулює народження нових форм організації праці і суспільних стосунків.

7) Є потужним засобом розвитку особистості, стимулюючи розкриття потенціалу людей: інтелектуального, соціального, духовного, комунікативного, творчого.

8) Як засіб підвищення соціальної мобільності, посилює динамізм усіх суспільних практик і соціальних процесів, прискорюючи суспільний розвиток. Можна констатувати, що закон суспільного розвитку, що прискорюється, пов'язаний з поширенням освіти.

9) Призводить до експоненціального зростання нових ідей, раціоналізації суспільного життя і проникнення наукового знання в усі сфери життєдіяльності і соціальні практики, посилюючи їх можливості.

10) Сприяє розширенню вимог до освітнього рівня населення. Якість освіти змінюється компетенціями, а не просто знаннями, вміннями, навичками, що стимулює постійний інтерес до різноманітних кваліфікацій і особистісного зростання, мотивуючи до навчання впродовж усього життя.

11) Стає основним центром формування цивільної активності, точкою зростання політичної активності, свідомості і відповідальності.

12) Як засіб розвитку моральної свідомості і правової грамотності, сприяє вдосконаленню соціокультурної регуляції.

Таким чином, соціогуманітарне знання стає життєво важливою вимогою модернізації вищої професійної освіти, перетворюючись на одне з основних умов формування професійної компетентності сучасного фахівця.

Щербина Наталья
зав. сектором
Институт экономики НАН Беларуси
г. Минск
Беларусь

МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К ИССЛЕДОВАНИЮ БЛАГОСОСТОЯНИЯ НАСЕЛЕНИЯ

Благосостояния населения является ключевой характеристикой социально-экономического развития страны.

В системах национального статистического учета, межстрановых сопоставлениях благосостояние населения измеряется показателями денежных доходов населения (ВВП на душу населения, среднедушевые доходы и др.), которые используются для определения уровня бедности, неравенства, условий жизни населения. Наиболее распространены три основных подхода к оценке уровня бедности: определение абсолютной, относительной и субъективной бедности.

Абсолютная бедность оценивается по соответствию доходов населения установленному прожиточному минимуму. Оценка относительной бедности основывается на сопоставлении доходов или расходов групп населения с медианными значениями[1].

Концепция субъективной бедности основывается на оценках населения своего материального положения и предполагает установление черты бедности в соответствии с субъективными предположениями населения о необходимом объеме материальных ресурсов для удовлетворения своих потребностей. Стандарты потребления устанавливаются субъективно в соответствии с индивидуальными стратегиями респондентов и меняются в зависимости от уровня доходов, демографических характеристик, образовательного уровня респондентов. Величина бюджета прожиточного минимума, как правило, не соответствуют оценкам респондентами минимального приемлемого образа жизни, поэтому субъективная бедность превышает показатели как относительной, так и абсолютной бедности. Субъективные оценки бедности отражают субъективное понимание респондентами необходимого уровня доходов и могут быть не связаны с реальным достигнутым уровнем благосостояния.

В большинстве стран на постсоветском пространстве используется абсолютная концепция измерения бедности, в Украине – относительная, в Грузии и Молдове используются обе концепции. В статистическом учете Республики Беларусь оценка бедности осуществляется в соответствии с концепциями абсолютной, относительной и субъективной бедности. Черта абсолютной бедности соответствует бюджету прожиточного минимума; черта относительной бедности – 60% от медианы среднедушевых располагаемых ресурсов. Черта относительной бедности в 1,5 раза превышает черту абсолютной бедности. Расчет показателей абсолютной и субъективной оценки бедности в Беларуси осуществляются Национальным статистическим комитетом по кварталам и за год, показатели относительной бедности рассчитываются за год.

Ключевым источником данных для оценки благосостояния населения являются обследования домашних хозяйств. В страновых обследованиях используются свои методологии проведения, которые различаются системами выборки (обследование проводится либо по выборке всех граждан, либо по определенным категориям), единицам наблюдения (отдельное домохозяйство, отдельные члены домохозяйства), числу наблюдений за определенный период времени («поперечный срез», основанный на одном-двух опросах, и «продольное обследование», при котором одно и то же домохозяйство опрашивается на протяжении длительного периода времени).

С целью унификации оценок бедности Всемирный банк использует пороговые значения бедности по уровню доходов. Это значение рассматривается либо как уровень дохода на душу населения, необходимый для удовлетворения базовых потребностей (питание, одежда, услуги образования, здравоохранения, доступ к информации), либо как пороговая величина, ниже которой малообеспеченные граждане попадают в группу риска по бедности. Для стран с переходной экономикой и развивающихся стран устанавливается черта бедности в 4,30 долл. США в день по паритету покупательной способности (ППС) рассматривается как пороговая величина для бедности по уровню доходов, в то время как черта бедности в 2,15 долл. США является пороговой величиной для крайней бедности по уровню доходов в регионе. В базе данных Всемирного банка POVCALNET содержатся временные ряды данных по бедности по уровню доходов, основанные на обследованиях бюджетов домашних хозяйств, которые проводились с использованием сопоставимых методик для измерения расходов на потребление на душу населения в эквиваленте в большинстве стран с развивающиеся и переходной экономикой. Эти расходы приводятся в сопоставимый вид с помощью мировых обменных курсов по ППС.

Оценка благосостояния только по показателям доходов или расходов недостаточна для полноценного понимания прогресса государства в сфере благосостояния и качества жизни. В настоящее время в научной практике активно используются дополняющие концепции абсолютной, относительной и субъективной бедности подходы, основанные на социологических оценках доступа/лишения населения к материальным и нематериальным благам.

Депривационный подход к оценке бедности (бедность по лишениям) основывается на выделении группы бедных домохозяйств (населения), ограниченных в доступе к тем или иным потребительским благам, что не позволяет данной группе поддерживать минимально приемлемый по качественным характеристикам образ жизни. В Беларуси Национальным статистическим комитетом выделены основные группы лишений, которые характеризуют депривации в сфере обеспеченности жильем и жилищных условий; депривации в сфере доступа к материальным ресурсам; депривации домохозяйств с детьми. Значительные расхождения между показателями бедности по доходам (абсолютной и относительной) и бедности по лишениям характерны для многих постсоветских стран, поскольку в группе бедных по доходам зачастую

оказываются те, кто имеет невысокий официальный доход при этом не испытывает ограничений в доступе к благам.

В отличие от бедности по доходам (абсолютной и относительной), бедность по лишениям сложнее измерять и оценивать, однако использование депривационного подхода в анализе благосостояния населения позволяет наиболее полно оценить изменения в образе жизни населения, вызванные сокращением доходов.

Применение различных подходов к оценке бедности позволяет получить полноценную картину уровня жизни населения, выявить причины и факторы, влияющие на благосостояние населения, обосновать конкретные меры по сокращению бедности и поддержке доходов населения.

Список использованных источников:

1. О практике оценки уровня бедности населения в странах содружества. Социология и общество, №2. 2009. [Электронный ресурс] Режим доступа: <http://naukarus.com/o-praktike-otsenki-urovnya-bednosti-naseleniya-v-stranah-sodruzhestva>. - Дата доступа: 06.09.2016

ЗМІСТ

НАПРЯМ.

Фінансова система країни: тенденції та перспективи розвитку

Oteshova Dana, Ahkmetov T.B.

ISLAMIC SECURITIES MARKET GROWTH FACTOR 4

Акулова Юлія, Литвиненко Олена

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ США 6

Антонюк Олександр

НЕПРОЦЕНТНІ ДОХОДИ ЯК СКЛАДОВА МОДЕЛІ СТОХАСТИЧНОГО
КОРДОНУ ПРИ ОЦІНЮВАННІ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ
УКРАЇНИ 8

Арсенович Алина, Войтович Юлія, Давыдова Наталья

ДЕНЕЖНЫЕ СРЕДСТВА НАСЕЛЕНИЯ КАК ИСТОЧНИК
ФОРМИРОВАНИЯ РЕСУРСНОЙ БАЗЫ КОММЕРЧЕСКОГО БАНКА..... 11

Артюх Наталя, Сидоренко Ольга

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ І ВИКОРИСТАННЯ ДЕРЖАВНОГО
БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ..... 14

Баранова Дарья, Бонцевич Дарья, Давыдова Наталья

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ИПОТЕЧНОГО КРЕДИТОВАНИЯ В
РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ 16

Беловецкая Александра, Глыбовская Ксения, Давыдова Наталья

РАЗВИТИЕ МАЛОГО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА В РЕСПУБЛИКЕ
БЕЛАРУСЬ..... 18

Бережняк Анна

АВТОМАТИЗАЦІЯ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ
ПІДПРИЄМСТВА 20

Богатько Аліна, Негода Юлія

ЕВОЛЮЦІЯ ПОНЯТТЯ «ДЕРЖАВНИЙ БОРГ» 22

Бойко Юлія, Новик Татяна

ФОНДЫ БАНКОВСКОГО УПРАВЛЕНИЯ КАК РАЗВИВАЮЩИЙСЯ
ИНСТРУМЕНТ ИНВЕСТИРОВАНИЯ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ 25

Бойсина Ольга, Любанец Диана, Давыдова Наталия

ПЛАТЁЖНЫЙ БАЛАНС РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ 28

Бондарева Виктория, Панкова Татяна

ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ВАЛЮТНО-ОБМЕННЫХ ОПЕРАЦИЙ
КОММЕРЧЕСКОГО БАНКА 30

Борисенко Павел РОЛЬ СТРАХОВЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ В РАЗВИТИИ РЫНКА ЦЕННЫХ БУМАГ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ И УКРАИНЕ.....	33
Брижань Ирина, Сидоренко Ольга СУТНІСТЬ І ПРОБЛЕМИ ЗБАЛАНСОВАНОСТІ ВИДАТКІВ БЮДЖЕТУ.....	35
Будкевич Кристина, Давыдова Наталья ИНФЛЯЦИЯ И АНТИИНФЛЯЦИОННАЯ ПОЛИТИКА В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ.....	37
Будрица Виктория, Давыдова Наталья РАЗВИТИЕ РЫНКА ЦЕННЫХ БУМАГ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ	40
Бур'ян Аліна, Овчарик Зоряна ОБЛІКОВО-ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ВИТРАТ ВИРОБНИЦТВА	42
Валієва Каріна, Шевченко Наталія ІСТОРІЯ ВИНИКНЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА ПРОФЕСІЇ БУХГАЛТЕР	44
Василевски Даниэль РАЗВИТИЕ ФИНАНСОВЫХ ИСТОЧНИКОВ ИНВЕСТИРОВАНИЯ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ	49
Велешкевич Александра, Давыдова Наталья ИНВЕСТИЦИОННАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ БАНКОВ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ.....	51
Власовец Светлана, Самоховец Мария СБАЛАНСИРОВАННОСТЬ ГОСУДАРСТВЕННОГО БЮДЖЕТА РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ	54
Воронин Сергей, Маматкулов Нодир, Джайдакбаев Мурат ПУТИ РАЗВИТИЯ НАЛОГОВОЙ СИСТЕМЫ УЗБЕКИСТАНА В УСЛОВИЯХ ЛИБЕРАЛИЗАЦИИ ЭКОНОМИКИ.....	56
Глушаченко Анатолій СУТТЄВІСТЬ ІНФОРМАЦІЇ ПРИ ФОРМУВАННІ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА	59
Головач Диана, Гуринович Анжелика, Давыдова Наталья РЫНОК АКЦИЙ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ	62
Гончар Анастасия, Самоховец Мария ОПТИМИЗАЦИЯ РАСХОДОВ ГОСУДАРСТВЕННОГО БЮДЖЕТА В УСЛОВИЯХ МИРОВОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО КРИЗИСА	65

Гурин Анна, Пернарівський Олександр ЗАСТОСУВАННЯ ДОСВІДУ ЯПОНІЇ В РЕГУЛЮВАННІ РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ В УКРАЇНІ.....	68
Деюн Александр, Рыжикова Анастасия, Давыдова Наталия РОЛЬ КРЕДИТА В НАЦИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКЕ	70
Дивак Полина, Жданюк Дарья, Давыдова Наталья ИНВЕСТИЦИОННАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ КОММЕРЧЕСКИХ БАНКОВ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ	73
Дубок Анна, Овчарик Зоряна ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ.....	76
Дуляба Наталія РЕФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО ВИРОБНИЦТВА ЯК ОСНОВА СТАБІЛІЗАЦІЇ ГРОШОВО-БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ В УКРАЇНІ	79
Жуковская Алеся, Зинкевич Алеся, Давыдова Наталья ФОНДЫ БАНКОВСКОГО УПРАВЛЕНИЯ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ.....	81
Задворних Сергій УЗГОДЖЕНІСТЬ ДІЙ НБУ З ФІНАНСОВОЮ ПОЛІТИКОЮ ДЕЖАВИ ЯК ЗАПОРУКА СТАБІЛЬНОСТІ ГРОШОВО-БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ.....	83
Кадацька Алла ОБЛІК БЕЗНАДІЙНОЇ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ.....	86
Канніна Лілія, Осінова Лариса ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ: ЗМІНИ В БЮДЖЕТНІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ	89
Кириленко Тетяна ОСНОВИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ АДМІНІСТРАТИВНИХ ВИТРАТ	92
Климчук Анжеліка, Кобылкина Валерия, Давыдова Наталья РАЗВИТИЕ ИНФРАСТРУКТУРЫ ФИНАНСОВОГО РЫНКА РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ	94
Ковтун Анастасія, Овчарик Зоряна СОБІВАРТІСТЬ ПРОДУКЦІЇ - ПОКАЗНИК ЕФЕКТИВНОСТІ РОБОТИ ПІДПРИЄМСТВА.....	97
Кожаліна Наталія ОСНОВНІ НАПРЯМИ ОПТИМІЗАЦІЇ ВИДАТКІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ	99
Козловская Евгения, Давыдова Наталья Леонтьевна ДИНАМИКА СТАВКИ РЕФИНАНСИРОВАНИЯ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ.....	102

Кононов Алексей МЕТОДИКА ОЦЕНКИ И УПРАВЛЕНИЯ ДОХОДАМИ МУНИЦИПАЛИТЕТА	104
Копыл Юлия, Давыдова Наталья ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ИНТЕРНЕТ-БАНКИНГА В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ	107
Коржовник Татьяна, Давыдова Наталья ОПЕРАЦИИ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ БАНКОВСКИХ ПЛАТЕЖНЫХ КАРТОЧЕК В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ: ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ	110
Кошик Вікторія ОСОБЛИВОСТІ ВДОСКОНАЛЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ З ВИКОРИСТАННЯМ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ..	112
Кулеш Елизавета, Никитина Карина, Давыдова Наталья ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ РЫНКА КОРПОРАТИВНЫХ ЦЕННЫХ БУМАГ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ	114
Курмыса Юлия, Кришталь Вероника, Давыдова Наталья ПЛАТЕЖНЫЙ БАЛАНС РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ	117
Кутилина Ирина, Петрукович Наталья КОНЦЕПТУАЛЬНЫЕ ПОДХОДЫ К УПРАВЛЕНИЮ РИСКОМ ЛИКВИДНОСТИ БАНКОВ	120
Кучук Марина, Курилович Виктория, Давыдова Наталья ДЕПОЗИТНЫЕ ОПЕРАЦИИ БАНКОВ И ПЕРСПЕКТИВЫ ИХ РАЗВИТИЯ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ	123
Кушніренко Олександр ОБЛІКОВЕ ВІДОБРАЖЕННЯ ЯКІСНИХ ХАРАКТЕРИСТИК СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ УГІДЬ ПРИ ФОРМУВАННІ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ.....	126
Лозоцька Катерина, Олійник Лариса ПЕРСПЕКТИВИ РОЗБУДОВИ ТА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ	129
Луценко Вероника, Давыдова Наталья РАЗВИТИЕ РЫНКА КОРПОРАТИВНЫХ ОБЛИГАЦИЙ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ.....	132
Малахова Мария, Давыдова Наталья СОВРЕМЕННЫЕ ПРОБЛЕМЫ И ПУТИ РАЗВИТИЯ КРЕДИТОВАНИЯ ФИЗИЧЕСКИХ ЛИЦ	135

Маркович Ірина ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРУВАННЯ ПОДАТКІВ ТА ПОДАТКОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ БІЗНЕСУ.....	138
Маркушевский Александр, Петрукович Наталья УПРАВЛЕНИЕ КРЕДИТНЫМИ РИСКАМИ БАНКОВ И СПОСОБЫ ИХ МИНИМИЗАЦИИ.....	139
Медведева Татьяна, Будник Карина, Давыдова Наталья ИНВЕСТИЦИОННАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ БАНКОВ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ.....	142
Мешкевич Виктория, Соловчук Анна, Давыдова Наталья Леонтьевна НЕБАНКОВСКИЕ КРЕДИТНО-ФИНАНСОВЫЕ ОРГАНИЗАЦИИ И ПЕРСПЕКТИВЫ ИХ РАЗВИТИЯ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ.....	144
Мєсєчко Ірина ВПЛИВ ПРОЦЕСУ ТРАНСНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ НА РОЗВИТОК БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ.....	147
Морозова Наталья, Давыдова Наталья ПЛАТЕЖНАЯ СИСТЕМА РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ: ОСОБЕННОСТИ И ПУТИ ЕЁ РАЗВИТИЯ.....	150
Мосейчук Марина, Вертай Светлана АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ ФОРМИРОВАНИЯ РЕСУРСНОЙ БАЗЫ КОММЕРЧЕСКИХ БАНКОВ.....	152
Моцук Ольга, Петрукович Наталья СПОСОБЫ И МЕТОДЫ ОЦЕНКИ БАНКОВСКИХ РИСКОВ.....	155
Нелюбович Маргарита, Орлова Ангелина, Давыдова Наталья ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ФОНДОВОГО РЫНКА РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ.....	157
Овчинникова Татьяна, Колошук Надежда, Давыдова Наталья ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ФАКТОРИНГА В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ.....	159
Онищук Вікторія АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ ГРОШОВИХ ПЕРЕКАЗІВ ТРУДОВИХ МІГРАНТІВ.....	161
Орлович Яна, Самоховец Мария УПРАВЛЕНИЕ ГОСУДАРСТВЕННЫМ ДОЛГОМ.....	163
Панкова Анастасия, Потапович Елизавета, Давыдова Наталья СТРУКТУРА И ДИНАМИКА ДЕНЕЖНОЙ МАССЫ ПРИ ПОМОЩИ ДЕНЕЖНЫХ АГРЕГАТОВ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ.....	166

Пенделя Тетяна, Резніченко Олена ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ І ВИКОРИСТАННЯ АКЦИЗНОГО ЗБОРУ У ФІНАНСОВІЙ СИСТЕМІ КРАЇНИ	168
Поступинский Александр, Столярчук Игорь, Давыдова Наталья ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ ИНТЕРНЕТ-БАНКИНГА В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ.....	170
Похилько Тетяна, Овчарик Зоряна РОЛЬ УПРАВЛІНСЬКОЇ ЗВІТНОСТІ В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ.....	173
Пугач Татьяна, Петрукович Наталья АНАЛИЗ ПЛАТЕЖЕСПОСОБНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ КАК СПОСОБ МИНИМИЗАЦИИ КРЕДИТНОГО РИСКА БАНКА.	176
Романенко Тетяна БЮДЖЕТНЕ ФІНАНСУВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ	178
Романова Анастасия, Новик Татьяна АНАЛИЗ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ЭЛЕКТРОННЫХ ДЕНЕГ В СЕТИ ИНТЕРНЕТ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ.....	181
Русакович Наталья, Ципух Ольга, Давыдова Наталья ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ ИНТЕРНЕТ-БАНКИНГА В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ.....	184
Сарана Леся ЕКОНОМІКО-МАТЕМАТИЧНІ МОДЕЛЮВАННЯ В УПРАВЛІННІ ФІНАНСАМИ ПІДПРИЄМСТВА.....	186
Сечейко Полина, Давыдова Наталья РАЗВИТИЕ РЫНКА ЦЕННЫХ БУМАГ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ НА СОВРЕМЕННОМ ЭТАПЕ	188
Соколовская Юлия, Пучкаева Мария, Давыдова Наталья Тенденции и перспективы развития безналичных расчетов населения в Республике Беларусь.....	191
Споровик Анжелика, Хоцевич Екатерина, Самоховец Мария СТРУКТУРА ГОСУДАРСТВЕННОГО БЮДЖЕТА И ОСОБЕННОСТИ ЕГО ФОРМИРОВАНИЯ В БЕЛАРУСИ.....	194
Споровик Анжелика, Онищук Александр ОЦЕНКА ФИНАНСОВОГО СОСТОЯНИЯ ОРГАНИЗАЦИЙ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ.....	197
Сукач Олена СУЧАСНІ ПІДХОДИ УПРАВЛІННЯ ДОХОДАМИ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В УКРАЇНІ	200

Тарасюк Виталина, Онищук Александр АНАЛИЗ ВНЕДРЕНИЯ МСФО В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ.....	203
Туча Татьяна, Хомич Ангелина, Давыдова Наталья НАЦИОНАЛЬНАЯ ВАЛЮТНАЯ СИСТЕМА РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ: ПОЛИТИКА ОБМЕННОГО КУРСА	206
Усик Дарья, Кадашевич Екатерина, Давыдова Наталья ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ РЫНКА ПЛАТЕЖНЫХ КАРТОЧЕК В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ	209
Федорчук Вікторія, Сохецька Анна ОСНОВНІ ПРІОРИТЕТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ	211
Хомич Анастасия, Давыдова Наталья СТРУКТУРА И ДИНАМИКА МЕЖДУНАРОДНЫХ РЕЗЕРВНЫХ АКТИВОВ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ.....	213
Хримова Наталья, Невдах Сергей ОРГАНИЗАЦИЯ СИСТЕМЫ ВНУТРЕННЕГО КОНТРОЛЯ ДВИЖЕНИЯ ДЕНЕЖНЫХ СРЕДСТВ.....	216
Царук Наталія АГРАРНІ РОЗПИСКИ: ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ	219
Чабан Анастасия, Давыдова Наталья НАЛОГИ И НАЛОГОВАЯ ПОЛИТИКА В ФИНАНСОВОЙ СИСТЕМЕ БЕЛАРУСИ	222
Черненко Людмила СУЧАСНИЙ СТАН, ПРЕБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АУДИТУ В УКРАЇНІ	225
Чугрій Наталія ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АНАЛІЗУ НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА	227
Шелестюкович Анастасия, Носкевич Яна, Давыдова Наталья ВОЗДЕЙСТВИЕ ДИНАМИКИ ВАЛЮТНОГО КУРСА НА СОСТОЯНИЕ ЭКОНОМИКИ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ.....	230
Шпаковский Владислав, Страпо Дарья, Давыдова Наталья АНТИИНФЛЯЦИОННАЯ ПОЛИТИКА В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ....	233
Шпильовий Богдан ІНСТРУМЕНТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ фінансової безпеки банків.....	236
Щука Артём, Давыдова Наталья ОЦЕНКА СТОИМОСТИ ОАО «БЕЛАГРОПРОМБАНК» МЕТОДОМ ДИСКОНТИРОВАНИЯ ДЕНЕЖНЫХ ПОТОКОВ.....	238

<i>Юркевич Вікторія, Ярмоцьк Татяна, Давыдова Наталья</i> РАЗВИТИЕ РЫНКА БАНКОВСКИХ ПЛАТЕЖНЫХ КАРТОЧЕК В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ.....	241
<i>Яцик Марія, Машлій Галина</i> ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ФОНДОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ.....	244
<i>Ящук Юлія, Давыдова Наталья</i> РАЗВИТИЕ РЫНКА ЦЕННЫХ БУМАГ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ КАК ГОСУДАРСТВА – ЧЛЕНА ЕВРАЗИЙСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОЮЗА	247
НАПРЯМ	
<i>Соціальна політика держави: завдання та принципи</i>	250
<i>Andriukaitiene Regina</i> CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY: THEORETICAL MODELS	251
<i>Jolita Vveinhardt</i> SOCIAL LOAFING IN WORKING GROUPS OF ORGANIZATIONS: WHAT THE EXECUTIVES DO NOT KNOW?	255
<i>Ангелко Ірина</i> МІГРАЦІЙНА КРИЗА В ЄВРОПІ: ОСНОВНІ ПРИЧИНИ ТА НАСЛІДКИ.....	257
<i>Андилевко Татяна</i> СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ СТАТИСТИЧЕСКОГО АНАЛИЗА РЫНКА ТРУДА РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ НА ОСНОВЕ РЕКОМЕНДАЦИЙ МЕЖДУНАРОДНОЙ ОРГАНИЗАЦИИ ТРУДА	259
<i>Арпентьева Мариям</i> ПРОБЛЕМА СПРАВЕДЛИВОСТИ В КОНТЕКСТЕ СООТНОШЕНИЯ ПРАВСТВЕННОГО И ПРАВОВОГО ПРОСТРАНСТВ.....	262
<i>Артикова Дилфуза</i> ОСНОВНЫЕ ОШИБКИ ПРИ СОСТАВЛЕНИИ АНКЕТ.....	267
<i>Балбуцкая Марина</i> РАЗВИТИЕ БЕЛОРУССКОЙ СЕМЬИ И АБОРТИВНАЯ КУЛЬТУРА РЕПРОДУКТИВНОГО ПОВЕДЕНИЯ	269
<i>Бахур Елизавета, Кукса Ариадна, Киевич Александр</i> МЕДИЦИНСКОЕ СТРАХОВАНИЕ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ	272
<i>Боброва Анастасия</i> ДЕМОГРАФИЧЕСКИЕ ВЫЗОВЫ В БЕЛАРУСИ КАК УГРОЗА НАЦИОНАЛЬНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ	275

Волкова Ольга ОСОБЕННОСТИ РЕГУЛИРОВАНИЯ РЫНКА ТРУДА В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ.....	278
Гмира Микола, Стадник Вікторія ВЗАЄМОДІЯ ВНЗ ТА БІЗНЕСУ У ПІДГОТОВЦІ СПЕЦІАЛІСТІВ	281
Горбарук Тат'яна, Ливенский Валентин РАСХОДЫ БЮДЖЕТА РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ НА СПОРТ И ФИЗИЧЕСКУЮ КУЛЬТУРУ	284
Дорошкевич Александра, Попов Роман, Давыдова Наталья ПСИХОЛОГИЯ ДЕНЕГ	287
Жудова Інна, Колупаєва Ірина ПРОБЛЕМА ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ В УКРАЇНІ	289
Зиявитдинова Нафиса, Нематуллаев Сухроб ГЛОБАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ НАРОДОНАСЕЛЕНИЯ И ПУТИ ИХ РЕШЕНИЯ.....	291
Золотарчук Ірина, Урсакій Юлія СОЦІАЛЬНІ ФАКТОРИ ПІДВИЩЕННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ ПРАЦІ НА МІКРОРІВНІ.....	294
Кабзова Наталья ИННОВАЦИОННЫЕ ФОРМЫ ГРАЖДАНСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ МОЛОДЁЖИ	297
Калінін Андрій, Шевченко Наталія ХОЛОДНА ВІЙНА ПЕРЕЗАВАНТАЖЕННЯ.....	299
Килин Иван ОКТА-АНАЛИЗ КАК НОВАЯ ТЕОРЕТИЧЕСКАЯ РАМКА ИССЛЕДОВАНИЯ МОТИВАЦИИ.....	303
Колайчук Надежда, Бухтик М.И. ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ДОБРОВОЛЬНОГО МЕДИЦИНСКОГО СТРАХОВАНИЯ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ.....	305
Коченкова Виктория, Мурзич Вениамин ПРАВОВОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ ПРОХОЖДЕНИЯ СЛУЖБЫ В ОРГАНАХ ВНУТРЕННИХ ДЕЛ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ.....	307
Кошова Ніна, Толочко Світлана НАВЧАННЯ ПРОТЯГОМ ЖИТТЯ – СЕРЦЕВИНА СУЧАСНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ	309
Лавська Наталія СУЧАСНА ДЕМОГРАФІЧНА СИТУАЦІЯ В УКРАЇНІ.....	312

<i>Ланченко Євгеній</i>	ЯКІСТЬ ТРУДОВОГО ЖИТТЯ В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ	315
<i>Литовченко Віктор</i>	ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ.....	317
<i>Лукашевич Татяна</i>	О НЕОБХОДИМОСТИ РАЗВИТИЯ СОЦИАЛЬНО ОТВЕТСТВЕННОГО ПОВЕДЕНИЯ ПРЕДПРИЯТИЙ МОЛОЧНОГО ПОДКОМПЛЕКСА	320
<i>Малинич Ганна</i>	КОМПАНІЇ СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ У СИСТЕМІ ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УКРАЇНИ.....	323
<i>Мельничук Дарья, Ливенский Валентин</i>	ЧЕЛОВЕЧЕСКИЙ КАПИТАЛ: ПРОБЛЕМЫ И ПУТИ ИХ РЕШЕНИЯ	326
<i>Месюсіна Анна, Хомич Вікторія</i>	НАЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ДІЛОВОГО СПІЛКУВАННЯ.....	328
<i>Метейко Анастасія, Гайдук Юлія, Хомич Вікторія</i>	ТЕРМІНИ В МОВЛЕНЕВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ОБЛІКОВЦЯ.....	331
<i>Микелевич Елена</i>	ВЗАИМОСВЯЗЬ ПОКАЗАТЕЛЕЙ НЕВРОТИЗМА И ЗАВИСТИ В СЛУЖЕБНЫХ ОТНОШЕНИЯХ	333
<i>Наркевич Лариса</i>	АНАЛИТИЧЕСКИЙ ОБЗОР ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ МОГИЛЕВСКОЙ ОБЛАСТИ.....	336
<i>Наумов Даниил, Шут Ольга</i>	ЦИФРОВАЯ КОМПЕТЕНТНОСТЬ КАК ФАКТОР КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ РАБОТНИКА НА РЫНКЕ ТРУДА	339
<i>Овчарик Зоряна</i>	ВПРОВАДЖЕННЯ ІНТЕРАКТИВНОГО НАВЧАННЯ В ПОЗААУДИТОРНУ РОБОТУ СТУДЕНТІВ ПРИ ВИВЧЕННІ ОБЛІКОВО- ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН	342
<i>Осипенко Євгенія, Толочко Світлана</i>	УСНЕ ПРОФЕСІЙНЕ СПІЛКУВАННЯ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ: СУЧАСНІ ВИМОГИ ДО ЗНАНЬ ТА КОМПЕТЕНЦІЙ	344
<i>Пелипань Тетяна, Шевченко Наталія</i>	СУЧАСНЕ РЕЛІГІЙНЕ ЖИТТЯ В УКРАЇНІ	348
<i>Похомова Алеся</i>	РОЛЬ УЧРЕЖДЕНИЙ ОБРАЗОВАНИЯ В РАЗВИТИИ СТУДЕНЧЕСКОГО ВОЛОНТЕРСКОГО ДВИЖЕНИЯ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ	351

Пріхно Ірина ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ В УКРАЇНІ	352
Руда Мар'яна, Ратнакар Наліні ВПЛИВ НА СУСПІЛЬСТВО ЯК НОВИЙ ІНДИКАТОР ВИМІРЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	355
Селегень Ярослав, Скрипка Андрій, Хомич Вікторія ПРОФЕСІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЕНЕРГЕТИКІВ ТА СЛУЖБОВІ ЛИСТИ.....	358
Семикоз Олена, Сидоренко Ольга РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНІ В УМОВАХ СУЧАСНОСТІ	361
Степаненко Дмитрій СОЦІАЛЬНА ФУНКЦІЯ ГОСУДАРСТВА И ИННОВАЦИОННОЕ РАЗВИТИЕ ОБЩЕСТВА	363
Степанов Євгеній, Толочко Світлана ЕТИЧНІ ЗАСАДИ СПІЛКУВАННЯ З ІНОЗЕМЦЯМИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ: ПРОБЛЕМИ МОВЛЕННЄВО-КУЛЬТУРНОГО НЕРОЗУМІННЯ, АСПЕКТИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ.....	366
Сухоставець Андрій ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОГО КАПІТАЛУ АГРАРНОЇ СФЕРИ	371
Хоменюк Анастасія, Хомич Вікторія СУЧАСНІ ВИМОГИ ДО МЕНЕДЖЕРІВ	375
Цвігун Інна ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ДЕМОГРАФІЧНОЇ БЕЗПЕКИ	377
Чобітько Олександр, Хомич Вікторія ОСНОВНІ ЗАКОНИ СПІЛКУВАННЯ ФАХІВЦЯ З АГРОІНЖЕНЕРІЇ	380
Шкодин Альона ГУМАНІТАРИЗАЦІЯ ВИЩОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ	382
Щербина Наталья МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К ИССЛЕДОВАНИЮ БЛАГОСОСТОЯНИЯ НАСЕЛЕНИЯ	385

Для нотаток

Підписано до друку 29.02.2017	Формат 60x84/16.	Папір офсетний.
Гарнітура Computer Modern	Ум. друк. арк. 23,25	Тираж 100 прим.
Замовлення № 1404	Обл. вид. арк. 22,00	

Виготовлювач ПП Лисенко М.М.
16600, м. Ніжин Чернігівської області,
вул. Шевченка, 20
Тел.: (04631) 9-09-95; (067) 4412124
E-mail: vidavec.lisenko@gmail.com

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції
серія ДК № 2776 від 26.02.2007 р.